

Kemal Gözler
ANAYASA HUKUKUNUN
GENEL TEORİSİ
Cilt II

Bu metin, Kemal Gözler'in *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi* (Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2020, Cilt II) başlıklı kitabının tanıtımı amacıyla buraya konulmuştur. Metin, kitabın kapaklarından, önsözünden, içindekiler kısmından, bibliyografyasından, dizininden sonunda yer alan sözlüklerden ve kitaptan örnek olarak seçilmiş çeşitli sayfalardan oluşmaktadır.

Cilt I için: <http://www.anayasa.gen.tr/ahgt-2b-c1-secki.pdf>

Cilt II için: <http://www.anayasa.gen.tr/ahgt-2b-c2-secki.pdf>

© K. Gözler, 15.5.2020.

Kemal Gözler
ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

CİLT II

Ekin Basım Yayın Dağıtım

ISBN Takım: 978-625-7090-03-2; ISBN İkinci Cilt: 978-625-7090-05-6

© 2020. Her hakkı mahfuzdur.

Birinci Baskı: Haziran 2011

İkinci Baskı: Mart 2020

Dizgi ve Sayfa Düzeni: Kemal Gözler

Kapak: Kemal Gözler

Düzeltilme (1. Baskı): Serkan Bilgin, Ogün Cici, Can Ünal, Yıldız Akel,
M. Utku Öztürk, E. Gül Kamiloğlu, Merve Uysal, Serkan Yolcu ve Çağlar Kıran

Eleştirileriniz İçin: kgozler@hotmail.com

Kitabın Tanıtımı: www.anayasa.gen.tr/ahgt.htm

Baskı: Star Ajans Ltd. Şti. Alaaddinbey Mah., 634. Sokak, NİLTİM,
Ayaz Plaza no 24, Nilüfer – BURSA; Tel: 0224 249 23 20; *Sertifika No:* 15366

Yayınevi: Ekin Basım Yayın Dağıtım, Şehreküstü Mahallesi,
Cumhuriyet Caddesi, Durak Sokak No 2, Osmangazi - BURSA

Tel: (0224) 220 16 72; 223 04 37; *Fax:* (0224) 223 04 37

Web: www.ekinyayinevi.com; *E-mail:* info@ekinyayinevi.com

Sertifika No: 0607-16-00861

Kütüphane Tasnif Numaraları

Library of Congress: KKK2070.G69 2020; *Dewey:* 342.04 GÖZ 2020

KORSAN YAYINCILARA VE FOTOKOPİCİLERE UYARI.- 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71'inci maddesi, bir kitabı, yazarının yazılı izni olmaksızın, herhangi bir şekilde (fotokopi dahil) çoğaltanları, dağıtanları, satanları, her türlü işaret, ses veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma ileteneri, ticari amaçla satın alanları, elinde bulunduran ya da depolayanları **bir yıldan beş yıla kadar hapis veya adli para cezasıyla** cezalandırmaktadır.

OKUYUCULARA UYARI.- Elinizde tuttuğunuz kitap, kağıt ve mürekkepten ibaret değildir. Yazarın alın terinin ürünüdür. Bir kitabın korsan baskısı veya fotokopi yoluyla çoğaltılması, yazarın emeğinin çalınması anlamına gelir. **Korsan veya fotokopi kitap satın alarak emek hırsızlığına ortak olmanız!**

Bir kitabın fiyatı ile o kitabın korsan baskısının veya fotokopisinin fiyatını karşılaştırmamak gerekir. Bir kitabın fiyatı, kağıt ve baskı giderinin yanında, telif hakkı, dizgi ve grafiker ücreti, yayıncı ve dağıtımçı payı ve vergilerden oluşmaktadır. Korsan yayıncının veya fotokopinin ise kağıt ve mürekkepten başka bir gideri yoktur.

Bir kitabın kağıt değeri ile o kitabın emek değeri arasında nasıl bir fark oluşunu anlamamız için size şunu yapmanızı tavsiye ederiz: Bu kitabın birinci cildinin sonunda yer alan dizini yapmaya çalışınız. Bunun için birinci cildi baştan sona ciddi bir şekilde okumanız, dizin girdisi olabilecek 3000 civarında kavramı tespit etmeniz, bunların kitapta kaçınıcı sayfalarda geçtiğini yanlarına yazmanız, sonra da bunları alfabetik olarak sıralamanız gerekmektedir. Böylece bu kitabın birinci cildinin 40 sayfadan oluşan dizinini siz yapmış olacaksınız. Bu iş için en az 15 gün çalışmanız gerekir. Ancak sizin harcadığınız bu 15 günlük emeği, bu kitabın dizin bölümünü 15 saniyede fotokopi ederek bir başkası gasp edebilmektedir.

Bir kitaptan yazar telif ücreti alamıyor, yayıncı kitaba yatırdığı parayı çıkaramıyorsa, o kitabın yeni baskı yapma ihtimali yoktur. Keza yazdığı kitaptan telif ücreti alamayan bir yazardan kitabın güncelleştirilmiş yeni baskısını hazırlamasını beklemek gerçekçi bir beklenti değildir. Eğer hukuk kitabı yazarları, bir gün, kitap yazmaktan vazgeçerlerse, bundan en büyük zararı hukukçular görür. Korsan veya fotokopi kitap alan okuyucuların şunu çok iyi bilmesi gerekir: *Bütün okuyucuların korsan veya fotokopi kitap aldığı gün Türkiye'de yeni bir kitap yayınlanmayacaktır ve o zaman bu okuyucular fotokopi ettirecek kitap da bulmayacaklardır. Korsan baskı ve fotokopi, kitabı öldürmek üzere. Haberinizi olsun!*

Kemal GÖZLER

ANAYASA HUKUKUNUN GENEL TEORİSİ

Güncellenmiş İkinci Baskı

Cilt II

EKİN BASIM YAYIN DAĞITIM
BURSA - Mart 2020

BAZI KÖTÜ NİYETLİ YAZARLARA UYARI

Geçmişte yaşadığım acı tecrübeler, bana bu ülkede, yazılan kitap ve makalelerin ve hat-
ta çizilen şemaların bazı kötü niyetli yazarlar tarafından çalındığını öğretti.

Bu satırları okumak zorunda kalan dürüst meslektaşlarımdan özür dileyerek belirtmek is-
terim ki, bu kitap, yağmalanacak bir maden veya herkesin serbestçe yararlanacağı bir “kamu
malı” değildir; yazarının alın teri ve fikri eseridir.

Kitaplarımdan alıntı yapılması her yazar gibi beni de mutlu eder. Ancak bu alıntının kayna-
ğının gösterilerek usûlüne uygun olarak yapılması ve makul bir miktarı geçmemesi gerekir.

Maalesef ülkemizde herhangi bir KPSS kursunda ders veren ve bir süre sonra da kendini
“anayasa hukuku hocası” sanan “sözde yazarlar” türedi. Ülkemizde bu sözde yazarlar tara-
findan yazılmış pek çok anayasa hukuku kitabı var.

Benim kitaplarımdan usûlsüz alıntılar yaparak veya benim kitaplarımı kendi cümleleriyle
özetleyerek kitap yazmaya kalkacak bu sözde yazarlara şunu söylemek isterim ki, bir kitap-
tan özetlenerek yazılan kitap, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa göre “işleme
eser” niteliğinde bir eserdir. Adı geçen Kanunun 21’inci maddesine göre “işleme hakkı” da
“münhasıran eser sahibine aittir” bir haktır.

Kitabımdan ancak 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 35’inci maddesindeki
şartlara uyularak iktibas (alıntı) yapılabilir. Bu şartlar şunlardır: (1) İktibas, bir eserin “*bazı
cümle ve fıkralarının*” bir başka esere alınmasıyla sınırlı olmalıdır (m.35/1). (2) İktibas, mak-
sadin haklı göstereceği bir nispet dâhilinde ve münderecatını aydınlatmak maksadıyla ya-
pılmalıdır (m.35/3). (3) İktibas, belli olacak şekilde yapılmalıdır (m.35/5) [Bilimsel yazma ku-
rallarına göre, aynen iktibasların tırnak içinde verilmesi ve iktibasın üç satırdan uzun olması
durumunda iktibas edilen satırların girintili paragraf olarak dizilmesi gerekir]. (4) İktibas ister
aynen, ister mealen olsun, eserin ve eser sahibinin adı belirtilerek iktibasın kaynağı göste-
rilmelidir (m.35/5). (5) İktibas edilen kısmın alındığı yer (sayfa nosu) belirtilmelidir (m.35/5).

5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununun 71’inci maddesinin birinci fıkrasının üçün-
cü bendi “*bir eserden kaynak göstermeksizin iktibasta bulunan kişi*”nin altı aydan iki yıla ka-
dar hapis veya adli para cezasıyla cezalandırılmasını ve beşinci bendi de “*bir eserle ilgili
olarak yetersiz, yanlış veya aldatıcı mahiyette kaynak gösteren kişi*”nin altı aya kadar hapis
cezası ile cezalandırılmasını öngörmektedir.

İntihalci yazarlara hatırlatmak isterim ki, yukarıdaki şartlara uyulmadan bu kitaptan yapı-
lan alıntılara karşı eser sahipliğinden kaynaklanan haklarımı korumak için bütün kanunî yol-
lara başvuracağımdan şüpheniz olmasın. Nitekim şimdiye kadar kitaplarımdan usûlsüz alıntı
yapanları teşhir eden kitaplar yayınladım; bu yazarları kurumlarına şikâyet ettim ve onlar
hakkında pek çok dava açtım.

Davalardan birkaç örnek vermek isterim: İzmir 1. F.S.H. Ceza Mahkemesinin 3.7.2014
tarih ve E.2012/836, K.2014/283 sayılı kararıyla Prof. Dr. unvanlı bir yazar; Ankara 1.
F.S.H.Ceza Mahkemesinin 25.4.2018 tarih ve E.2014/168, K.2018/82 sayılı kararıyla Yard.
Doç. Dr. unvanlı bir yazar, Ankara 1. F.S.H. Ceza Mahkemesinin 3.4.2018 tarih ve
E.2015/20, K.2018/99 sayılı kararıyla okutman unvanlı bir yazar mahkûm olmuş ve hükmün
açıklanması geri bırakılmıştır. Kararlar kesinleşmiştir. Ankara 2. F.S.H. Hukuk Mahkemesinin
12.7.2017 tarih ve E.2012/49, K.2017/292 sayılı kararıyla Prof. Dr. unvanlı bir yazar; Bursa
3. Asliye Hukuk Mahkemesinin 7.3.2018 tarih ve E.2013/305 sayılı kararıyla, Prof. Dr. un-
vanlı bir yazar; 7.3.2018 tarih ve E.2013/582 sayılı kararıyla Yard. Doç. Dr. unvanlı bir yazar;
7.3.2018 tarih ve E.2013/591 sayılı kararıyla okutman unvanlı bir yazar; 7.3.2018 tarih ve
E.2013/592 sayılı kararıyla okutman unvanlı bir yazar, 7.3.2018 tarih ve E.2014/11 sayılı ka-
rarıyla emniyet müdürü unvanlı bir yazar mahkûm olmuştur. Davalar istinaf ve temyiz aş-
masındadır. K. G.

İKİNCİ BASKIYA ÖNSÖZ

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların “*traité*” dedikleri türden bir “inceleme kitabı”dır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, içindekiler dahil toplam 2112 sayfa) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır. Bu kitabın, ders kitabı niteliğinde, iki ayrı özeti vardır: Birincisi 512 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esasları (Ders Kitabı)* isimli kitap; ikincisi ise 368 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş* isimli kitaptır. Bunlardan birincisi hukuk fakültesi, ikincisi ise iktisadî ve idarî bilimler fakültesi lisans öğrencilerine yöneliktir.

Araştırmacıların, yazarların yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin yukarıda adı geçen “ders kitapları”na değil, bu “inceleme kitabı”na atıf yapmaları rica olunur. Zira söz konusu ders kitaplarında, yer yokluğundan veya pedagojik nedenlerle, tartışmalı bazı yerlerde kendi görüşümüz değil, doktrindeki hâkim görüş verilmiştir.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını daha önce yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2019, 1360 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Kitabın 2011 yılında yapılan ilk baskısı dokuz yıl sonra tükenmiş bulunuyor. Kitabı ilk baskıdaki halini çok büyük ölçüde koruyarak, bazı yerlerde güncelleştirmeler yaptık. Güncellemeler nedeniyle kitabın ilk baskısında toplam 2078 sayfa olan bu kitap, 102 sayfa artarak 2176 sayfaya çıkmıştır.

BİRİNCİ BASKININ ÖNSÖZÜ

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların “*traité*” dedikleri türden bir “inceleme kitabı”dır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, toplam 1900 küsur sayfa) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır. Bu kitabın, ders kitabı niteliğinde, iki ayrı özeti vardır: Birincisi 496 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esasları (Ders Kitabı)* isimli kitap; ikincisi ise 256 sayfalık *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş* isimli kitaptır. Bunlardan birincisi hukuk fakültesi, ikincisi ise iktisadî ve idarî bilimler fakültesi lisans öğrencilerine yöneliktir. Bu inceleme kitabı artık gün yüzüne çıktığına göre, araştırmacıların ve yazarların bundan böyle yukarıda adı geçen ders kitaplarına değil, bu kitaba atıf yapmaları rica olunur. Zira söz konusu ders kitaplarında, yer yokluğundan veya pedagojik nedenlerle, tartışmalı bazı yerlerde kendi görüşümüz değil, doktrindeki hâkim görüş verilmiştir.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını 2000 yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 2000, 1071 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi başlıklı bu kitabın tahminen 1200 sayfalık kısmı 2000 yılında, 300 sayfalık bir kısmı da 2006 yılında yazılmıştır. Her iki seferde de araya başka işler girdi ve kitabı bitirmek nasip olmadı. Aradan geçen süre içinde, kitabı tamamlamaya pek çok defa teşebbüs ettiysem de bunda başarılı olamadım. Zira sonraki yıllarda, hem 2000 ve 2006 yıllarında yazdıklarımı güncelleştirmek, hem de eksik bölümleri 2000 yılında yazılan bölümler kadar ayrıntılı bir şekilde yazmak istiyordum. Neticede 2010 yılına geldiğimde, şu iki seçenekle karşı karşıya kaldım: Ya 2000 ve 2006 yıllarında yazdığım 1500 sayfalık bir metni çöpe atacaktım; ya da eksik de olsa, güncelleştirilmemiş de olsa, bu metni derleyip toparlayıp çıkaracaktım. Neticede 1500 sayfalık bir metni çöpe atmaya gönlüm elvermedi ve ikinci şıkkı seçtim. Son bir buçuk yıldır, kitabı az çok güncelleştirmeye, birkaç eksik bölümü de yeniden yazmaya çalıştım ve ortaya bu kitap çıktı.

Kitabın yazılmasına başlanması ile yayınlanması arasına giren 11 yıllık süre nedeniyle, bu kitapta bazı kusurlar vardır: Bir kere, 2000 ve 2006 yıllarında yazılmış kısımlarda 2011 yılı itibarıyla güncel olmayan bilgiler olma ihtimali vardır. Ben gördüklerimi güncelleştirmeye çalıştım. Ama 1500 sayfalık bir metinde gözden kaçanlar şüphesiz vardır. İkinci olarak, bu onbir yıllık süre içinde, bu kitapta bazı kaynakların değişik baskıları kullanılmıştır. Kitabın bazı yerlerinde bir kaynağın 1990’lı yıllarda yapılmış bir baskısına, diğer bazı yerlerinde ise aynı kaynağın 2000’li yıllarda yapılan başka bir baskısına atıfta bulunulmuştur. Eski baskıya yapılan atıflardaki sayfa numaralarını yeni baskıya göre düzeltmek gerekirdi. Doğrusu buydu. Ancak bu durumda on yıldır bekleyen bu kitap, gün yüzüne çıkmak için daha uzun yıllar bekledi. Kitapta, bir kaynağın yeni baskısına atıf yapılan durumlarda, dipnotta yeni baskının yayın yılı veya baskı sayısı ayrıca belirtilmeye çalışılmıştır. Bu sebeple bibliyografyada bazen aynı kitabın iki değişik baskısı alt alta verilmiştir. K.G.

PLÂN

Kitabımız, iki cilt, otuz dokuz bölümden oluşmaktadır. Bazı bölümleri tek bölüm olarak birleştirmek veya bir kısım altında toplamak haliyle mümkün olabilirdi. Ancak her bölüm için bunu yapmak zor ve dahası bazen yapay olacaktı. Kaldı ki, az bölüm olduğunda, bölüm içi planlamada pek çok alt başlık açmakta ve bunlara başlık numarası koymakta (“aaaa” örneğinde olduğu gibi) problem çıkmaktadır.

Kitabımız, 2000 sayfayı geçtiği için, iki cilt olarak çıkarmayı uygun bulduk. Birinci cilt ile ikinci cilt arasında ayırım, konu bakımından değil, hacim (sayfa sayısı) bakımındandır. İlk yirmi sekiz bölüm birinci cilde, geri kalan bölümler ikinci cilde konulmuştur. Plânımız şu şekilde olacaktır.

CİLT I	CİLT II
Bölüm 1: Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları	Bölüm 29: Yürütme Organı
Bölüm 2: Anayasa Hukuku Kavramı	Bölüm 30: Başkanlık Sisteminde Yürütme Organı
Bölüm 3: Anayasa Kavramı	Bölüm 31: Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı I: Devlet Başkanı
Bölüm 4: Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu	Bölüm 32: Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı II: Bakanlar Kurulu (Hükûmet)
Bölüm 5: Yorum	Bölüm 33: Yürütme Fonksiyonu
Bölüm 6: Kurucu İktidar	Bölüm 34: Olağanüstü Yönetim Usûlleri
Bölüm 7: Devlet Kavramı	Bölüm 35: Yargı
Bölüm 8: Devletin Unsurları	Bölüm 36: Temel Hak ve Hürriyetler
Bölüm 9: Devlet Şekilleri I: Monarşi-Cumhuriyet	Bölüm 37: Avrupa İnsan Hakları Hukuku
Bölüm 10: Devlet Şekilleri II: Tek Devlet-Bileşik Devlet	Bölüm 38: Uluslararası Andlaşmalar
Bölüm 11: Federasyon (Federal Devlet)	Bölüm 39: Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi: Anayasa Yargısı
Bölüm 12: Kuvvetler Ayrılığı Teorisi	
Bölüm 13: Hükûmet Sistemleri	
Bölüm 14: Başkanlık Sistemi	
Bölüm 15: Parlâmenter Sistem	
Bölüm 16: Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm	
Bölüm 17: Demokrasi Kavramı	
Bölüm 18: Doğrudan Demokrasi	
Bölüm 19: Temsili Demokrasi	
Bölüm 20: Yarı Doğrudan Demokrasi	
Bölüm 21: Oy Hakkı	
Bölüm 22: Seçim Sistemleri	
Bölüm 23: Yasama Organı	
Bölüm 24: İki Meclislilik	
Bölüm 25: Parlâmento Üyeleri	
Bölüm 26: Parlâmentoların İç Yapıları	
Bölüm 27: Yasama Fonksiyonu	
Bölüm 28: Parlâmentoların Görev ve Yetkileri	

İÇİNDEKİLER

(Cilt II)

Bölüm 29 YÜRÜTME ORGANI

I. Yürütme Organının Diğer Devlet Organlarından Ayrılması.....	2
A. Yürütme Organının Yasama Organından Ayrılması	2
B. Yürütme Organının Yargı Organından Ayrılması	2
C. Yürütme Organının “İdare”den Ayrılması.....	2
1. İdare.....	2
2. Yürütme Organının İdare Dışında Kalan Kısımı.....	3
II. Yürütme Organının Yapısı.....	5
A. Başkanlık Sistemlerinde Yürütme Organının Özellikleri.....	6
B. Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organının Yapısı: İki-Başlılık.....	9
C. “Yarı-Başkanlık Sistemleri”nde Yürütme Organının Yapısı: İki-Başlılık.....	11
III. Parlâmenter Sistemlerde İki-Başlılık Problemi ve Bu Problemin Çözümü	11
Hangi Baş Etkisiz Bırakılmalı?	6

Bölüm 30 BAŞKANLIK SİSTEMLERİNDE YÜRÜTME: BAŞKAN (ABD ÖRNEĞİ)

I. Başkanın Statüsü: Seçilmesi, Görev Süresi, Görevinin Sona Ermesi, Başkan Yardımcısı, Başkanlık Teşkilâtı, vs.....	18
Seçilme Yeterliliği.....	18
Görev Süresi	18
Seçim.....	19
Göreve Başlama	19
Görevin Sona Ermesi.....	19
Başkanlık Makamının Kesin Olarak Boşalması ve Başkan Yardımcısının Başkan Olması	20
Başkanlık Makamının Geçici Olarak Boşalması: Başkan Yardımcısının Vekil Başkan Olması	20
Başkan Yardımcısı	21
Departmanlar	21
Sekreterler.....	22
Kabine	23
Başkanlık Teşkilatı	23
<i>The White House Office</i>	24
<i>Executive Office of the President</i>	24
II. Başkanın Sorumluluğu ve Sorumsuzluğu.....	25
A. Başkanın Kongre Karşısında Siyasal Sorumsuzluğu	25
B. Başkanın Cezaî Sorumluluğu: <i>Impeachment</i>	26
C. Başkanın Hukukî Sorumluluğu	28

III. Başkanın Görev ve Yetkileri	29
1. Baş Komutanlık Yetkisi (Military Power; President as Commander-in-Chief).....	30
2. Af Yetkisi (Pardoning Power)	30
3. Uluslararası Andlaşma Yapma Yetkisi (Treaty Power).....	31
4. Executive Agreements Yapma Yetkisi.....	32
5. Elçileri ve Diğer Temsilcileri Kabul Etmek	32
6. Kanunların Yürütülmesi (Execution of the Laws) Görev ve Yetkisi	32
7. Atama Yetkisi (Appointment Power).....	33
8. Azil Yetkisi (Removal Power).....	33
9. Veto Yetkisi (Power of Veto)	35
10. Başkanın Kongreye İlişkin Yetkileri	37
11. Yürütme İmtiyazı (Executive Privilege).....	38
12. Özerk Düzenleme Yetkisi (Executive Orders)	39
13. Devredilmiş Düzenleme Yetkisi (Statutory Powers)	40
14. Kredileri Harcamama (Impoundment of Funds) Yetkisi	41
15. “Devletin Başı” Olma Sıfatından Kaynaklanan Yetkileri	42

PARLÂMENTER SİSTEMLERDE YÜRÜTME ORGANI

Bölüm 31

PARLÂMENTER SİSTEMLERDE YÜRÜTME ORGANI I: DEVLET BAŞKANI

Tarihsel Olarak Mevcut Olma.....	45
Devlet Başkanlığının Tekliği veya Kolejyallığı.....	46
“Devlet Başkanı”-“Devlet Başkanlığı”	46
Devlet Başkanı Çeşitleri	48
I. Devlet Başkanlarının Statüsü.....	47
A. Monarşilerde	48
1. Kralın Belirlenmesi.....	48
a) Hanedan Dışına Çıkma Yasası.....	48
b) Hanedanın Tükenmesi	49
c) İntikal Kuralları	49
d) Din Şartları	49
e) Evlenme İzni	50
f) <i>Interregnum</i> Yasası.....	50
g) Yaş	50
2. Krallık Sıfatının Başlaması	50
a) Tacin Otomatik İntikali	50
b) Yemin.....	50
3. Krallık Sıfatının Sona Ermesi	51
a) Ölüm	52
b) Feragat.....	52
4. Niyabet	52
5. Kraliyet Ödeneği (Sivil Liste)	53
B. Cumhuriyetlerde	54
1. Cumhurbaşkanlarının Seçimi	55
a) Seçilme Yeterliliği.....	55
aa) Vatandaşlık	55
bb) Seçme Hakkı	56

cc) Medenî ve Siyasî Hakları Kullanma Ehliyeti	56
dd) Yaş.....	56
b) Cumhurbaşkanlarının Seçim Usûlü	57
aa) Cumhurbaşkanının Parlâmento Tarafından Seçilmesi Usûlü	57
bb) Cumhurbaşkanının Seçim Kurulu Tarafından Seçilmesi Usûlü	57
cc) Cumhurbaşkanının Halk Tarafından Seçilmesi Usûlü	60
dd) Cumhurbaşkanının Atamayla Belirlenmesi	62
2. Cumhurbaşkanının Göreve Başlaması, Görev Süresi, Tekrar Seçilebilirliği, Görev Bağdaşmazlıkları.....	62
a) Göreve Başlama	62
b) Yemin.....	63
c) Görev Süresi.....	64
d) Tekrar Seçilebilirlik.....	66
e) Cumhurbaşkanlığı Bağdaşmazlıkları	66
3. Cumhurbaşkanının Görevini Sona Erdiren Haller	67
a) Süresinin Dolması	67
b) İstifa	67
c) Ölüm.....	68
d) Cumhurbaşkanının Görevini Kesin Olarak Yapamayacak Durumda Bulunması Hali.....	68
e) “Anayasayı İhlâl”, “Vatana İhanet” Gibi Suçlardan Dolayı Mahkûmiyet	69
4. Vekâlet.....	69
Cumhurbaşkanlığının Boşalması	69
Cumhurbaşkanının Görevini Geçici Olarak Yerine Getiremeyecek Durumda Bulunması	70
Vekilin Tespiti: Bireysel Vekâlet-Kolejyal Vekâlet.....	70
a) Bireysel Vekâlet	70
Başbakan.....	71
Parlâmento Başkanları: Tek Meclisin Başkanı veya İkinci Meclisin Başkanı....	71
b) Kolejyal Vekâlet	71
Vekilin Yetkileri.....	72
5. Cumhurbaşkanlığı İdarî Teşkilâtı.....	73
6. Cumhurbaşkanlarının Malî Hakları.....	74
7. Cumhurbaşkanlarının Kişisel Statüleri.....	74
II. Devlet Başkanlarının Sorumluluğu ve Sorumsuzluğu.....	77
A. Devlet Başkanının Siyasal Sorumsuzluğu	77
1. Monarşilerde	78
2. Cumhuriyetlerde.....	78
B. Devlet Başkanının Cezâî Sorumluluğu ve Sorumsuzluğu	82
1. Parlâmenter Monarşilerde	83
2. Parlâmenter Cumhuriyetlerde.....	84
a) Kişisel Suçlarından Dolayı Cumhurbaşkanlarının Sorumluluğu	84
b) Göreviyle İlgili Suçlarından Dolayı Cumhurbaşkanlarının Cezâî Sorumluluğu	87
aa) Tam Sorumsuzluk: İsrail	88
bb) Tam Sorumluluk: Portekiz.....	88
cc) İstisnâî Sorumluluk: Almanya, Avusturya, Finlandiya, Fransa, İrlanda, İtalya, Türkiye ve Yunanistan.....	88
aaa) Kural: Sorumsuzluk.....	88
bbb) İstisna: Anayasayı İhlâl, Vatana İhanet, vb. Suçlardan Sorumluluk....	90

c) Cumhurbaşkanlarının Göreviyle İlgili Suçlarından Dolayı Suçlandırılması ve Yargılanması Usulü	92
aa) Suçlandırma	92
bb) Yargılama	95
Ek Başlık: "Vatana İhanet" Suçu Üzerine Bir Not	99
Fransa'da "Yüksek İhanet (<i>Haute Trahison</i>)" Kavramı	99
Türkiye'de	100
Suçların ve Cezaların Kanuniliği İlkesi Karşısında Vatana İhanet Suçu	100
a) "Cezacı" Görüş	100
b) "Anayasacı" Görüş	100
c) Karma Görüş	101
d) Görüşümüz	102
C. Devlet Başkanının Hukukî Sorumluluğu	105
1. Parlâmenter Monarşilerde Devlet Başkanının Hukukî Sorumluluğu	105
2. Parlâmenter Cumhuriyetlerde Devlet Başkanının Hukukî Sorumluluğu	108
a) Kişisel Eylem ve İşlemlerinden Dolayı Cumhurbaşkanının Hukukî Sorumluluğu ..	108
b) Göreviyle İlgili Eylem ve İşlemlerinden Dolayı Cumhurbaşkanının Hukukî Sorumluluğu	109
III. Devlet Başkanlarının Görev ve Yetkileri	112
A. Devlet Başkanlarının "Devletin Baş" Olması Sıfatıyla Sahip Olduğu Görev ve Yetkiler	113
1. Temsil Görev ve Yetkisi	114
2. Gözetme Görev ve Yetkisi	114
3. Hakemlik Görev ve Yetkisi	115
4. Bilgilendirilme Hakkı	115
5. Uyarma ve Görüş Bildirme Görev ve Yetkisi	115
B. Devlet Başkanlarının Yasamayla İlgili Görev ve Yetkileri	116
1. Fesih Yetkisi	116
Feshin Tanımı	117
Fesih Hakkının Tarihsel Kökeni	117
Fesih Hakkının Sahibi	118
Karşı-İmza	119
Görüş Alma	120
Fesih Sebepleri	120
Fesih Yasakları	121
Fesih İşleminin Hukukî Niteliği	123
Fesih İşleminin Hukukî Biçimi	123
Fesih İşleminin Denetimi Sorunu	123
Feshin Sonuçları	124
Değerlendirme: Fesih Hakkı ve Parlâmenter Sistem	126
Fesih ve Hâlkın Hakemliği	410
Taktik Fesihler	128
Anayasal Düzenlemeler	128
2. Parlâmentoyu Toplantıya Çağırma, Toplantılarını Erteleme, Toplantılarını Kapatma Hakkı	136
4. Mesaj Hakkı	138
5. Kanunları Onaylama Yetkisi	140
6. Kanunları Geri Gönderme Yetkisi	140
7. Kanunları İsdar Yetkisi	141
8. Kanunları Yayın Yetkisi	141

9. Referanduma Sunma.....	142
10. Devlet Başkanlarının Anayasa Değişikliği Sürecindeki Yetkileri.....	143
C. Devlet Başkanlarının Yürütmeyle İlgili Görev ve Yetkileri.....	145
1. Başbakanı Atamak.....	145
2. Başbakanı Azletmek.....	146
3. Bakanları Atamak ve Azletmek.....	146
4. Bakanlar Kuruluna Başkanlık Etmek.....	147
5. Bazı Kamu Görevlilerini Atama Yetkisi.....	148
8. Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi.....	152
a) Kanunların Uygulanmasına İlişkin Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi.....	153
b) Teşriî Devir Yoluyla Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi.....	154
c) Özerk Düzenleme Yetkisi.....	155
9. Bakanlar Kurulu İşlemlerini İmzalamak.....	156
10. Devlet Başkanlarının Silahlı Kuvvetlerin Komutasıyla İlgili Yetkileri.....	159
a) Baş Komutanlık: Sembolik Temsil Yetkisi.....	159
b) Silahlı Kuvvetlerin “Yüksek Komutası”: Silahlı Kuvvetlere Emir Verme Yetkisi.....	160
c) Silahlı Kuvvetlerin “Teknik Komutası”: Silahlı Kuvvetleri Yönetme Yetkisi.....	162
11. Devlet Başkanlarının Kriz Dönemlerinde Olağanüstü Yetkileri.....	164
a) Hükûmetlere ve Parlâmentolara Verenler.....	165
b) Devlet Başkanlarına Verenler.....	166
D. Devlet Başkanlarının Yargıyla İlgili Olan Görev ve Yetkileri.....	168
1. Gras Yetkisi.....	169
Türk Hukuk Literatüründe “Genel Af-Özel Af” Ayrımı.....	169
Fransız Hukukunda “ <i>Amnistie-Grâce</i> ” Ayrımı.....	170
a) Amnisti.....	170
b) Gras.....	171
Farkları.....	171
Yetkili Organ.....	173
Temelleri.....	173
a) Amnisti Yetkisinin Temeli.....	173
b) Gras Yetkisinin Temeli.....	174
Anayasal Düzenlemeler.....	175
1. Yetkili Organ.....	175
2. Gras Yetkisinin Bakanlar Hakkında Kullanılması Yasağı (<i>Impeachment</i> Usû- lünde Gras Yasağı).....	175
a) Mutlak Sınırlandırma.....	176
b) Parlâmentonun İzni Şartı.....	176
3. Sebep Bakımından Sınırlandırma.....	176
4. Yargısal Bir Organının Görüşünün Alınması Şartı.....	176
5. Devlet Başkanları Gras Yetkilerini Tek Başına Kullanabilirler mi?.....	176
a) Gras Yetkisinin Devlet Başkanı Tarafından Tek Başına Kullanılabildiği Ülkeler.....	176
b) Gras Yetkisinin Devlet Başkanı Tarafından Tek Başına Kullanılamadığı Ülkeler.....	177
2. Hâkimleri Atamak Yetkisi.....	181
3. Savcılarını Atamak.....	184
4. Yüksek Mahkemelere Üye Seçmek.....	185
5. Hakimler Yüksek Kuruluna Başkanlık Etmek ve Bu Kurula Üye Seçmek.....	188
6. Anayasa Mahkemesinde İptal Davası Açmak.....	190
E. Devlet Başkanlarının Dış İlişkiler Alanındaki Görev ve Yetkileri.....	191
1. Yabancı Devletlere Temsilci Göndermek ve Yabancı Temsilcileri Kabul Etmek.....	192
2. Uluslararası Andlaşma Yapmak.....	194

a) Akdetme Yetkisi.....	194
b) Onay Yetkisi	195
aa) Yetkili Makam.....	195
bb) Karşı-İmza Kuralı.....	196
cc) Parlâmentonun “Uygun Bulması” Şartı.....	196
dd) Devlet Başkanları Parlâmentoların Uygun Bulduğu Andlaşmaları Onaylamayı Reddedebilir mi?.....	198
Yürürlüğe Girme	199
İlân ve Yayın.....	199
3. Savaş ve Barış İlân Etmek.....	201
a) Monarşilerde	201
b) Cumhuriyetlerde.....	202
F. Devlet Başkanlarının Diğer Görev ve Yetkileri.....	203
1. Bazı Kurullara Başkanlık Etmek	203
2. Onursal Payeler Vermek	204
3. Para Basmak.....	205
4. Medenî Hukuk Alanındaki Yetkiler.....	205
5. Yurt Dışına Çıkma Yasağı	205

IV. Parlâmenter Sistemlerde Devlet Başkanının Yetkilerini Kullanabilmesinin

Şartı: Karşı-İmza Kuralı 206

A. Karşı-İmza Kuralının Tanımı, Fonksiyonu, Müeyyidesi ve Tarihsel Kökeni.....	206
B. Karşı-İmza Kuralı Hakkında Anayasal Düzenlemeler.....	208
C. Karşı-İmza Kuralının Kapsamı	214
1. Karşı-İmza Kuralını Mutlak Olarak Tanıyan Ülkeler.....	214
2. Karşı-İmza Kuralını Genel Olarak Tanıyıp Bundan Bazı İşlemleri İstisna Tutan Ülkeler	215
3. Karşı-İmza Kuralının İstisnaî Olarak Tanıyan Ülke: Portekiz.....	216
D. Anayasalar Devlet Başkanının Hangi İşlemlerini Karşı-İmza Kuralından İstisna Tutmaktadırlar?	217
İstisnaların Dar Yorumlanması Kuralı (Yorum Yoluyla Yeni İstisna Yaratma Yasağı).....	217
E. Karşı-İmza Atma Yetkisi.....	222
F. “Bakanın Refakati” İlkesi	223
G. Türkiye’de Karşı-İmza Kuralı ve cumhurbaşkanının Tek Başına İşlem Yapıp Yapamayacağı Sorunu	226
1. Anayasal Düzenleme	226
2. Doktrinin Ürettiği İstisnalar	227
a) Yasama ve Yargıya İlişkin Yetkiler Karşı-İmza Kuralına Tâbi Değildir.....	228
b) Cumhurbaşkanının Yürütmeye İlgili İcraî Olmayan Yetkileri Karşı-İmza Kuralına Tâbi Değildir.....	229
Doktrinin Ürettiği İstisnaların Eleştirisi	230
3. Görüşümüz.....	230
4. Bazı İddialar ve Bu İddialara Cevaplarımız.....	233
a) Teklif Usûlüne Tâbi Olmayan İşlemler de Karşı-İmza Kuralına Tâbidir.....	233
b) Teklif Usûlüne Tâbi Olan İşlemler de Karşı-İmza Kuralına Tâbidir.....	234
5. Cumhurbaşkanının Başbakan veya İlgili Bakanın Karşı-İmzasını Almadan Yaptığı İşlemlerin Müeyyidesi Nedir?.....	235

V. Devlet Başkanı-Hükümet Çatışması..... 236

A. Devlet Başkanları yetkilerini Tek başına kullanabilir mi?.....	237
1. Başkanlık Sistemlerinde: Evet.....	237
2. Parlâmenter Sistemlerde: Hayır	238

B. Devlet Başkanları Hükûmetin İşlemlerini İmzalamayı Reddedebilir mi?	239
1. Birinci Neden: Devlet Başkanı Sorumsuzdur	239
2. İkinci Neden: Devlet Başkanı Demokratik Meşruluktan Mahrumdur	241
3. Üçüncü Neden: Devlet Başkanının İmza Yetkisi, Bir Tevsik Etme Yetkisinden İbarettir	241
C. Devlet Başkanları Hükûmetin Kendisinden Yapmasını İstedikleri İşlemleri Yapmayı Reddedebilir mi?	243
İki-Başlılık Sorunu ve Çözümü	244
Hangi Baş Etkisiz Bırakılmalı?	244
D. Devlet Başkanının Bu Yükümlülüklerinin Müeyyidesi Nedir?	246
1. Devlet Başkanının, Başbakan veya İlgili Bakanın Karşı-İmzasını Almadan İşlem Yapmasının Müeyyidesi Nedir?	245
2. Devlet Başkanının Bakanlar Kurulunun İşlemlerini İmzalamayı Reddetmesinin Müeyyidesi Nedir?	248
3. Devlet Başkanının Hükûmetin Kendisinden Kullanılmasını İsteddiği Yetkiyi Kullanmayı Reddetmesinin Müeyyidesi Nedir?	248
- Müeyyidesizlik Durumunda Devlet Başkanına Karşı Yapılacak Bir Şey Yok mudur?..	249
1. Tali Kurucu İktidarın Tepkisi	249
2. Yasama Organının Tepkisi	250
3. Anayasayı İhlâlle Suçlandırma	250
4. Vatana İhanetle Suçlandırma	250
5. İstifaya Zorlama	251
a) Sistematik Güvensizlik Oyu	251
b) Bakanlar Kurulunun Grevi	252
6. Bütçe Kısma	252
7. Halkın Hakemliğine Başvurma	252
8. Bakanlar Kurulunun İstifası	252

Bölüm 32

PARLÂMENTER SİSTEMLERDE YÜRÜTME ORGANI II: BAKANLAR KURULU (HÜKÜMET)

I. Bakanlar Kurulu	257
A. Bakanlar Kurulunun Oluşumu	257
B. Bakanlar kurulunun İngiltere'de Ortaya Çıkışı ve gelişimi	258
C. Bakanlar Kuruluna Hâkim Olan İlkeler	260
1. Başbakanın Üstünlüğü İlkesi	260
2. Bakanlar Kurulunun Kolektif Sorumluluğu İlkesi	261
3. Bakanlar Kurulunun Kolejyallığı İlkesi	261
4. Bakanlar Kurulunun Birliği İlkesi	262
5. Bakanlar Kurulunun Homojenliği İlkesi	262
6. Bakanlar Kurulunun Dayanışması İlkesi	263
7. Bakanlar Kurulu Toplantılarının Gizliliği Esası	264
8. Bakanların Sır Saklama Yükümlülüğü	265
9. Eleştirmeme Yükümlülüğü	265
D. Bakanlar Kurulunun Kurulması ve Göreve Başlaması	266
1. Birinci Sistem: Önce Başbakanın Atanması	266
2. İkinci Sistem: Başbakan ve Bakanların Birlikte Atanması	268
E. Bakanlar Kurulunun Görevinin Sona Ermesi	271
1. İstifa	272

2. Başbakanın Görevinin Sona Ermesi.....	272
3. Yeni Genel Seçimler.....	273
4. Güvensizlik Oyu.....	273
a) Anayasa Gereği Göreve Başlarken Yapılan Güven Oylaması	274
b) Bakanlar Kurulunun Kendi İstemi Üzerine Güven Oylaması.....	274
c) Parlâmento Üyelerinin İstemi Üzerine Yapılan Güven Oylaması: Güvensizlik Önergesi.....	275
Güvensizlik Oyunun Sonucu: Bakanlar Kurulunun Görevinin Otomatik Olarak Sona Ermesi veya İstifa Yükümlülüğü.....	276
5. Bütçenin Reddi.....	278
Devlet Başkanı Bakanlar Kurulunu Görevden Alabilir mi?	278
F. Geçici Bakanlar Kurulu ve “Hükûmetin Devamlılığı İlkesi”.....	279
G. Bakanlar kurulunun Görev ve Yetkileri.....	280
1. Genel Yürütme Yetkisi	280
Hükûmet, Devletin Genel Yetkili Organı mıdır?.....	282
2. Ülkenin Genel Siyasetini Belirlemek ve Yürütmek	282
3. Kanunları Yürütmek	283
4. Bakanlar Kurulunun Düzenleme Yetkisi.....	283
5. Kanun Hükümünde Kararname Çıkarmak	285
6. Kanun Tasarısı Hazırlamak	285
7. Bütçeyi Hazırlamak	285
8. Olağanüstü Hâl ve Sıkıyönetim ile İlgili Yetkileri.....	285
9. Bakanlar Kurulunun Silahlı Kuvvetler ve Savaş ile İlgili Yetkileri.....	285
10. Atama Yetkileri	286
11. Dış İlişkiler Alanında Yetkileri.....	286
12. Anayasada ve Kanunlarla Verilmiş Diğer Görev ve Yetkiler	286
H. Bakanlar Kurulunun Kolektif Sorumluluğu.....	287
Örnekler.....	287
Anlamı.....	288
Kolektif Sorumluluğun İngiltere’de Ortaya Çıkışı.....	288
Kolektif Sorumluluğun Tahrik Yöntemi: Güvensizlik Oyu.....	289
Kolektif Sorumluluğun Müeyyidesi.....	289
Kolektif Sorumluluğun Sebebi: “Hükûmetin Genel Siyaseti”	290
Kolektif Sorumluluk İlkesinden Kaynaklanan Diğer İlkeler.....	290
a) Dayanışma Yükümlülüğü	291
b) Gizlilik ve Sır Saklama Yükümlülüğü	291
c) Eleştirmeme Yükümlülüğü	291
II. Başbakan	292
A. Genel Olarak	292
Başbakanın Tarihsel Olarak Ortaya Çıkması.....	292
Başbakanın Diğer Bakanlar Karşısındaki Üstün Konumu.....	293
Başbakanlık Bağdaşmazlıkları	294
Başbakanlık.....	294
Başbakan Yardımcısı.....	295
B. Başbakanın Atanması.....	295
1. Birinci Sistem: Devlet Başkanının Başbakanı Doğrudan Ataması+Parlâmen- tonun Güvenoyu	296
2. İkinci Sistem: Devlet Başkanının Önerisi+Parlâmentonun Kabulü+Devlet Başkanının Ataması.....	297
3. Başbakanın Parlâmento Başkanı Tarafından Atanması.....	299

4. Halk Tarafından Seçim	299
5. Karşı-İmza Kuralı	299
6. Devlet Başkanı İstedığı Kişiyi Başbakan Olarak Atayabilir mi?.....	300
7. İngiltere’de Başbakanın Atanması	302
C. Başbakanın Görevinin Sona Ermesi	303
1. Azil.....	303
2. Ölüm.....	306
3. İstifa.....	306
4. Parlâmento Üyeliği Sıfatının Sona Ermesi	306
5. Parlâmento Seçimlerinin Yenilenmesi	307
6. Başbakanın Cezaî Sorumluluğu ile İlgili Olarak Görevinin Sona Ermesi.....	308
7. Güvensizlik Oyu	308
8. Cumhurbaşkanlığına Seçilme	308
9. Parti Liderliğini Yitirme.....	309
Geçici Başbakan.....	309
D. Başbakana Vekâlet.....	309
E. Başbakanın Görev ve Yetkileri	312
1. Temel Görev ve Yetkisi: Hükûmetin Genel Siyasetini Sevk ve İdare Etmek	312
2. Bakanları Seçmek ve Görevlerinden Alınmalarını Önermek	312
3. Bakanlar Kuruluna Başkanlık Etmek	314
4. Bakanlıklar Arasında Koordinasyonu Sağlamak.....	314
5. Bakanların Görevlerinin Yerine Getirilmesini Gözetmek.....	314
6. Karşı-İmza Yetkisi.....	315
7. Düzenleme Yetkisi	315
8. Atama Yetkisi.....	315
9. Silahlı Kuvvetlere Emir Verme Yetkisi.....	315
F. Başbakanın Sorumlulukları	316
III. Bakanlar.....	316
A. Genel Olarak Bakanlar	316
Bakan ve Bakanlıklar.....	316
Bakanlıkların Kuruluşu ve Sayısı	317
Bakan Sayısı	317
Bakanlar Arasında Eşitlik İlkesi	317
Bakanlık Bağdaşmazlıkları	317
Bakan Çeşitleri.....	318
a) Bakanlık Sahibi Bakanlar.....	318
b) Bakanlık Sahibi Olmayan Bakanlar.....	317
Bakanlar Kurulu Üyesi Olmayan Bakanlar	319
B. Bakanların Atanması	319
Bakan Atanma Yeterliliği	319
Atama Yetkisi ve Usûlü.....	321
1. Başbakanın Önerisini Öngören Anayasalar	322
2. Başbakanın Önerisini Öngörmeyenler	322
3. Bakan Atama Yetkisini Başbakana Verenler.....	323
C. Bazı Ek Sorunlar.....	324
Devlet Başkanı, Başbakanın Önerdiği Kişiyi Bakan Olarak Atamayı Reddedebilir mi?..	324
Devlet Başkanı, Başbakanın Görevden Alınmasını Önerdiği Bakanı Görevden	
Almayı Reddedebilir mi?	325
Yargı Denetiminin Yapılamaması	325

D. Bakanların Görevlerinin Sona Ermesi	325
1. Azil: Bakanın Görevine Başbakanın Önerisi Üzerine Devlet Başkanınca Son Verilmesi	325
2. Ölüm.....	326
3. İstifa.....	327
4. Parlâmento Üyesi Seçilme Yeterliliğinin Kaybı	327
5. Cezaî Sorumluluğu ile İlgili Olarak	328
6. Güvensizlik Oyu	328
7. Başbakanın Görevinin Sona Ermesi.....	329
Geçici Bakan.....	329
Bakanlara Vekâlet	329
E. Bakanların Görev ve Yetkileri	330
1. Bakanların Siyasî Nitelikte Görev ve Yetkileri.....	330
2. Bakanların İdarî Nitelikteki Görev ve Yetkileri.....	331
F. Bakanların Sorumlulukları	332
1. Bakanların Siyasî Sorumluluğu	333
a) Kolektif Sorumluluk	335
b) Bireysel Sorumluluk.....	336
2. Bakanların Cezaî Sorumluluğu.....	337
a) Bakanların Kişisel Suçlarından Dolayı Cezaî Sorumluluğu	338
b) Bakanların Görevleriyle İlgili Suçlarından Dolayı Cezaî Sorumluluğu.....	339
3. Bakanların Hukukî Sorumluluğu	340
a) Bakanların Kişisel Eylem ve İşlemlerinden Kaynaklanan Hukukî Sorumluluğu.....	340
b) Bakanların Görevleriyle İlgili İşlemlerinden Dolayı Hukukî Sorumluluğu.....	341
IV. Diğer Hükûmet Üyeleri: Devlet Sekreterleri ve Parlâmento Müsteşarları	343
A. Çeşitleri.....	344
1. Devlet Sekreterleri.....	344
2. Parlâmento Müsteşarları.....	345
B. Atanmaları.....	345
C. Görevlerinin Sona Ermesi.....	346
D. Bağlılık Statüleri.....	346
E. Görev ve Yetkileri.....	346
F. Sorumlulukları	347
G. Örnekler	348
1. Beşinci Fransız Cumhuriyeti	348
a) Delege Bakanlar (<i>Ministres délégués</i>)	348
b) Devlet Sekreterleri (<i>Secrétaires d'Etat</i>).....	349
2. İngiltere.....	349
a) Kabine Üyesi Bakanlar (Cabinet Ministers).....	349
b) Kabine Üyesi Olmayan Bakanlar (Non-Cabinet Ministers)	350
c) Junior Ministers.....	351

Bölüm 33

YÜRÜTME FONKSİYONU

I. Yürütme Fonksiyonunun Tanımı ve Diğer Devlet Fonksiyonlarından Ayrılması.....	353
A. Yürütme Fonksiyonunun Yasama Fonksiyonundan Ayrılması.....	354
B. Yürütme Fonksiyonunun Yargı Fonksiyonundan Ayrılması.....	354
II. Yürütme Fonksiyonunun Özellikleri	354

A. Kanuna Dayanma: Yürütme Fonksiyonunun “ <i>Secundum Legem</i> ” Niteliği	355
B. Kanuna Aykırı Olmama: Yürütme Fonksiyonunun “ <i>Intra Legem</i> ” Niteliği	355
III. Yürütme Fonksiyonunun Alanı.....	356
IV. Yürütme İşlemleri	356
A. Yürütme İşleminin Tanımı	356
B. Yürütme İşlemlerinin Türleri	357
V. Yürütme Organının Düzenleme Yetkisi	357
A. Yürütme Organının Düzenleme Yetkisinin Kaynağı.....	358
1. Düzenleme Yetkisi Anayasadan Kaynaklanabilir	358
2. Düzenleme Yetkisi Kanundan Kaynaklanabilir	359
3. Düzenleme Yetkisi Eşyanın Tabiatından Kaynaklanabilir.....	360
a) Kanun Koyucunun Her Şeyi Düzenleme İmkânsızlığı	360
b) Kamu Hizmetinin İyi İşlemesi İhtiyacı	361
c) Kamu Düzeninin Sağlanması İhtiyacı	362
d) Takdir Yetkisinin Objektifleştirilmesi İhtiyacı	362
B. Yürütme Organının Düzenleme Yetkisinin Özellikleri.....	363
1. <i>Intra Legem</i> Olma Özelliği.....	363
2. <i>Secundum Legem</i> Olma Özelliği.....	364
VI. Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri	366
A. Kanunları Uygulama Yönetmelikleri (Kanunların Uygulanmasını Göstermek Amacıyla Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi).....	366
B. Kanun Hükmünde Kararnameler (Teşriî Devir Yoluyla Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi)	366
C. Özerk Kararnameler (Aslı Düzenleme Yetkisi).....	367
VII. ABD’de Başkanın Düzenleme Yetkisi (Düzenleyici İşlemleri)	367
VIII. Fransa’da Yürütme organının düzenleyici İşlemleri.....	368
A. Cumhurbaşkanının Olağanüstü Hâl Kararnameleri (m.16).....	369
B. Ordonanslar (m.38)	370
C. Özerk Yönetmelikler (m.37).....	371
D. Kanunları Uygulama Yönetmelikleri	372
E. Başbakanın Kolluk Yönetmelikleri	374
F. Bakan Yönetmelikleri.....	375
G. Mahallî İdarelerin Düzenleyici İşlemleri.....	376
H. Diğer Makamların Düzenleyici İşlemleri	377

Bölüm 34 OLAĞANÜSTÜ YÖNETİM USÛLLERİ

I. Genel Olarak.....	380
A. Tanım ve Terminoloji	380
B. İstisnâî Hal (Kriz Hâli) Kavramı	380
1. Tehdit Unsuru.....	381
2. Ağırılık Unsuru	382
3. Öngörülemezlik Unsuru.....	382
4. Geçicilik Unsuru.....	383
C. İstisnâî Hâl veya Kriz Hâli ile Nasıl Baş Edilir?	383
D. Temel Sorun: Devlet İstisnâî Hâl veya Kriz Hâllerinde Kendi Anayasasının Dışına Çıkabilir mi?	384

1. Anayasa Öngörmüşse: Evet.....	384
2. Anayasa Öngörmemişse.....	384
a) Birinci Cevap: Hayır.....	385
b) İkinci Cevap: Evet (Zaruret Hâli Teorisi)	385
c) Görüşümüz.....	386
II. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Çeşitleri.....	388
A. Savaş Hâli	388
B. Sıkıyönetim Hâli	388
C. Olağanüstü Hâl	388
III. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin İlan Edilmesi (Uygulamaya Konulması)	389
A. Yetki Unsuru	389
1. İlan Yetkisinin Yürütme Organına Verilmesi	390
2. İlan Yetkisinin Yasama Organına Verilmesi	391
B. Sebep Unsuru.....	392
C. Usûl ve Şekil Unsuru	393
Danışma Usûlü	393
Teklif Usûlü	393
İzin Usûlü	394
Onay Usûlü	394
Duyuru (Resmî Gazetede Yayın).....	394
Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Yürürlüğe Girmesi	394
D. Süre Unsuru.....	395
Kademeli Onay Sistemi (Artan Çoğunlukla Onay Sistemi).....	396
E. Yer Unsuru	397
F. Konu Unsuru.....	397
G. Amaç Unsuru.....	397
H. Yargısal Denetim.....	398
I. Siyasal Denetim	398
IV. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Sonuçları.....	399
A. Temel Hak ve Hürriyetler Kısmen veya Tamamen Askıya Alınabilir	399
1. Olağanüstü Yönetim Usûllerinden Biri İlan Edilmiş Olmalıdır	399
2. Ölçülülük İlkesine Uyulmalıdır	400
3. Uluslararası Hukuktan Doğan Yükümlülükler İhlal Edilmemelidir	401
4. Bazı Temel Hak ve Hürriyetler Askıya Alınamaz.....	401
a) Negatif Liste Usûlü.....	402
b) Pozitif Liste Usûlü.....	403
5. Temel Hak ve Hürriyetler Sadece Olağanüstü Yönetim Usûlünün İlan Edildiği Yerde Askıya Alınabilir	405
6. Temel Hak ve Hürriyetler Sadece Olağanüstü Yönetim Usûlünün İlan Süresince Askıya Alınabilir	405
B. Vatandaşlar İçin Para, Mal ve Çalışma Yükümlülükleri Getirilebilir	405
C. Yürütme Organına Kanuna Dayanmadan ve Kanun Düzeyinde Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi Verilmesi (Yürütme Organının Düzenleme Yetkisini Genişlemesi) ..	406
D. Savaş ve Sıkıyönetim Halinde Kolluk Yetkileri Askerî Makamlara Geçebilir.....	407
E. Savaş ve Sıkıyönetim Halinde Bazı Suçları İşleyenler Askerî Mahkemelerde Yargılanabilir	407
F. Diğer Sonuçlar	408
G. Yasak Sonuçlar	408
V. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Uygulanması	409
VI. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Sona Ermesi.....	409

Bölüm 35**YARGI**

I. Yargı Fonksiyonu (Fonksiyonel Anlamda Yargı)	412
A. Yargı Fonksiyonunun Tanımı	412
1. Yargı Fonksiyonunun Maddî Açıdan Tanımlanması (Maddî Kriter)	412
a) Uyuşmazlık Kavramı	415
b) Çözme Kavramı	415
2. Yargı Fonksiyonunun Organik Açıdan Tanımlanması (Organik Kriter).....	416
Değerlendirme.....	417
Maddî ve Organik Kriterin birlikte Kullanılması.....	420
B. Yargılama Yetkisi	420
D. Yargı Fonksiyonunun Yerine Getiriş Usûlü: Dava Kavramı.....	422
1. Tanım.....	422
2. İtham Sistemi – Tahkik sistemi	423
a) İtham Sistemi	423
aa) İtham Sistemine Hâkim Olan İlkeler.....	423
(1) Taraflarca Tasarruf İlkesi	423
(2) Taraflarca Hazırlama İlkesi.....	424
(3) Kanunî Delil İlkesi	424
(4) Çelişme İlkesi	425
(5) Sözlülük İlkesi	425
(6) Alenîlik İlkesi	425
bb) İtham Sisteminin Avantaj ve Dezavantajları	425
b) Tahkik Sistemi	427
aa) Tahkik Sistemine Hâkim Olan İlkeler.....	427
(1) Tasarruf Edilmezlik İlkesi	427
(2) Re'sen Araştırma İlkesi.....	428
(3) Vicdanî Delil İlkesi	428
(4) Çelişme İlkesinin Yokluğu	428
(5) Yazılılık İlkesi	428
(6) Gizlilik İlkesi	428
bb) Tahkik Sisteminin Avantaj ve Dezavantajları	428
3. Başlıca Yargılama Usûlleri: Hukuk, Ceza ve İdarî Yargılama Usûlü.....	429
a) Hukuk Usûlü	430
b) Ceza Usûlü.....	430
c) İdarî Yargılama Usûlü	431
4. Yargılama Usûlüne Hâkim Olan İlkeler (Davayı Yöneten İlkeler)	431
a) Çelişme İlkesi.....	431
b) Alenîlik İlkesi	433
c) Sözlülük/ Yazılılık İlkeleri	435
D. Yargı İşlemi (Mahkeme Kararı).....	436
1. Yargı İşlemi Kavramının Tanımı.....	436
2. Yargı İşlemlerinin Biçimi.....	437
a) Hüküm Fıkrası.....	437
b) “Gerekçe.....	437
Karşı Oy, Ayrışık Oy, vs.....	438
<i>Opinio Seriatim</i>	438
3. Yargı İşlemlerinin (Mahkeme Kararlarının) Sonuçları (Etkileri)	438
a) İcraîlik	438
b) Hâkimin İştin El Çekmesi	439

c) <i>Res Iudicata</i>	439
Kavram.....	439
Terminoloji.....	439
Emr-i Makzû.....	440
Kaziye-i Mahkûmunbiha.....	441
Kaziye-i Muhakeme.....	442
Kaziye-i Muhkeme.....	442
Kaziye-i Muhkem.....	443
Muhkem Kaziye.....	444
<i>Res Iudicata</i> Terimi Neden Türkçeye Doğru Bir Şekilde Çevrilemedi?.....	444
<i>Res Judicata</i> ’nın Başlangıç Anı: Hükümün Kesinleşmesi.....	446
<i>Res Judicata</i> Gücü (<i>Autorité de la chose jugée</i>).....	446
<i>Res Judicata</i> Gücünden Çıkan Sonuçlar (<i>Res Judicata</i> ’nın Etkileri).....	447
(1) Tekrar Yargılama Yasağı.....	447
(2) Bağlayıcılık.....	448
(a) Nispî Bağlayıcılık (<i>Inter Partes</i> Bağlayıcılık).....	448
(b) Mutlak Bağlayıcılık (<i>Erga Omnes</i> Bağlayıcılık).....	448
(3) Kesin Delil.....	449

II. Yargı Organı (Organik Anlamda Yargı)..... 449

A. Yargı Organının Tanımı ve Diğer Devlet Organlarından Ayrılması.....	450
1. Fonksiyonel (İşlevsel) Açından Yargı Organı Tanımı.....	450
2. Yapısal Açından Yargı Organının Tanımı.....	451
Yargı Organı.....	451
Mahkeme.....	451
Hâkim.....	452
Değerlendirme.....	452
Yargı Fonksiyonu ve Organının Tanımı Konusunda Sonuç.....	454
B. Yargı Organının Dereceli Yapısı.....	454
1. İlk Derece Mahkemeleri.....	455
2. İkinci Derece Mahkemeler.....	456
3. Üçüncü Derece Mahkemeler.....	456
C. Yargı Organının Örgütlenmesi Bakımından Sistemler: Yargı Birliği ve Yargı Ayrılığı Sistemleri (Yargı Kolları).....	457
1. Yargı Birliği Sistemi.....	457
2. Yargı Ayrılığı Sistemi.....	458
D. Tek Hâkimli Mahkeme – Kurul Halinde Mahkeme.....	459
E. Hâkim Kavramı.....	460
1. Hâkim Kavramının Tanımı.....	460
2. Hâkim Çeşitleri: Meslekten Hâkimler - Meslekten Olmayan Hâkimler.....	462
3. Hâkimlerin Bağlımsızlığı.....	464
4. Hâkimlik Teminatı.....	466
a) Azledilmeme Teminatı.....	466
b) Malî Teminat.....	467
c) Coğrafi Teminat.....	467
5. Hâkimlerin Atanması ve Özlük İşleri.....	467
a) Birinci Sistem: Yürütme Organına Yetkili Olması.....	467
b) İkinci Sistem: Hâkimler Yüksek Kurulu Kurulması.....	468
F. Jüri.....	470

Bölüm 36

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER

I. Kavramlar.....	474
A. Hürriyet, Hak ve Ödev Kavramlarının Tanımı.....	474
1. Hürriyet Kavramı.....	474
2. Hak Kavramı.....	475
a) İrade Teorisi.....	475
b) Menfaat Teorisi.....	476
c) Sonuç.....	476
d) Hakların Çeşitleri.....	478
e) “Hürriyet”-“Hak” Ayrımı.....	480
3. Ödev Kavramı.....	481
Borç Kavramı.....	481
Hak-Ödev İlişkisi.....	482
Temel Ödevler veya Bağımsız Ödevler.....	482
B. İnsan Hakları, Kamu Hürriyetleri ve Temel Hak ve Hürriyetler Kavramları.....	483
1. İnsan Hakları.....	484
a) İnsan Unsuru.....	484
İnsan Haklarının Bireyselliği.....	485
b) Hak Unsuru.....	486
2. Kamu Hürriyetleri.....	487
3. Temel Hak ve Hürriyetler.....	487
C. Temel Hak ve Hürriyetler Kavramı ile İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri Kavramları Arasında Farklar.....	487
1. “Kamu Hürriyetleri” ile “Temel Hak ve Hürriyetler” Arasındaki Farklar.....	488
2. “İnsan Hakları” ile “Kamu Hürriyetleri” ve “Temel Hak ve Hürriyetler” Kavramları Arasındaki Farklar.....	488
Anayasa Hukuku Alanında Temel Hak ve Hürriyetler Tabirinin Kullanılması Gerekir....	489
D. Diğer Kavramlar.....	490
1. Anayasal Haklar.....	490
2. Medenî Haklar.....	490
3. Vatandaş Hakları.....	490
4. Kişi Hak ve Hürriyetleri (Ferdî Hak ve Hürriyetler).....	491
5. Siyasal Haklar.....	491
6. Sosyal Haklar.....	491
II. Temel Hak ve Hürriyetlerin Tarihsel ve Düşünsel Gelişimi.....	491
A. Eski Çağda Temel Hak ve Hürriyetlerin Gelişimi.....	492
1. Doktrin.....	492
a) Platon.....	492
b) Aristo.....	492
c) Stoacılar.....	492
2. Uygulama.....	493
B. Orta Çağda Temel Hak ve Hürriyetlerin Gelişimi.....	494
1. Genel Olarak.....	494
a) Hristiyanlığın Ortaya Çıkması ve Yayılması.....	494
b) Feodalitenin Ortaya Çıkması.....	495
2. Doktrin.....	495
a) Thomas Aquinas.....	495
b) Marsilius Patavinus.....	497
3. Uygulama.....	498

C. Mutlak Monarşiler Devrinde Temel Hak ve Hürriyetlerin Gelişimi	498
D. 17 ve 18'inci Yüzyıllarda Tabii Hukuk Akımı (Tabii Hak Doktrini)	498
1. Tabiat Hâli Hipotezi	499
2. Sosyal Sözleşme Hipotezi	499
E. Ferdîyetçi Doktrin	500
F. Sosyal Haklar Doktrini	502
G. Çağdaş Hürriyet Anlayışı	504
Marksist Özgürlük Anlayışı	504
III. Hürriyet Karinesi: “Hürriyet Asıldır”	505
IV. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınıflandırılması	507
A. Jellinek'in Sınıflandırması	507
1. Negatif Statü Hakları	508
2. Pozitif Statü Hakları	508
3. Aktif Statü Hakları	509
B. Konularına Göre Tasnif: Fizik Hürriyetler, Düşünce Hürriyetleri ve Kolektif Hürriyetler	509
1. Fizik Hürriyetler	509
2. “Düşünce Hürriyetleri”	509
3. “Kolektif Hürriyetler”	509
C. Kullanılış Biçimlerine Göre Tasnif: Bireysel Hürriyetler ve Kolektif Hürriyetler Ayrımı	510
1. Bireysel Hürriyetler	510
2. Kolektif Hürriyetler	510
D. Ortaya Çıkış Sıralarına Göre Tasnif (İnsan Haklarının Üç Kuşağı)	511
1. Birinci Kuşak Haklar: Bireysel ve Siyasal Haklar	511
2. İkinci Kuşak Haklar: Sosyal ve Ekonomik Haklar	512
3. Üçüncü Kuşak Haklar: Yeni İnsan Hakları	512
Üç Kuşak Arasında Farklar	513
Üç Kuşak Haklar Ayrımının Eleştirisi	514
Hürriyetlerin Bütünlüğü (Monizmi)	515
E. Bağlayıcılıklarına Göre Temel Hakların Tasnifi: “Program Haklar”- “Normatif Haklar” Ayrımı	515
V. Temel Hak ve Hürriyetlerin Pozitif Hukuk Tarafından Tanınması	517
A. Tanıma Kavramı	517
B. Tanıma Çeşitleri	518
1. Anayasayla Tanıma	518
Bildirgelerle Tanıma	519
Hak ve Hürriyetler, Anayasa Altı Normlar (Kanun, Yönetmelik) ile Tanınabilir mi? ..	520
2. Kanunla Tanıma	521
3. Kanun Altı Normlarla Tanıma	521
4. Uluslararası Andlaşma ve Sözleşmeler ile Tanıma	522
Tanıma Çeşitleri Arasında Ne Fark Var?	522
C. Pozitif Hukuk Tarafından Tanınmamış Hak ve Hürriyetler Dışlanmış mıdır? (“Sayılmamış Hürriyetler” veya “İsimsiz Hürriyetler” Meselesi)	523
D. Kapsayan Hürriyet: “Kişiliğini Serbestçe Geliştirme Hakkı”	525
E. “Depo Madde”	526
VI. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sûjeleri	527
A. İnsanlar (=Herkes, Kimse)	527
B. Vatandaşlar	528
C. Belli Kategoriler	528
D. Yabancılar	528

E. Hak ve Hürriyet Süjeliği Bakımından Gerçek Kişiler ile Tüzel Kişiler	529
1. Gerçek Kişiler	529
2. Tüzel Kişiler	530
VII. Temel Hak ve Hürriyetlerin “Yükümlülere” (“Muhatapları”).....	532
A. Devlet	532
B. Özel Kişiler	533
C. Temel Hakların dikey ve yatay Etkisi Meselesi	538
1. Dikey Etki	538
2. Yatay Etki	538
a) Doğrudan Yatay Etki	539
b) Dolaylı Yatay Etki	539
VIII. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasında Sistemler.....	540
A. İzin Usûlü.....	540
B. Bildirim Usûlü.....	541
C. Serbestlik Usûlü.....	541
D. Hangi Usûl Tercih Edilmeli.....	542
IX. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlılığı ve Sınırlanması Kavramları	543
a. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlılığı	543
1. Anayasal Sınırlar	543
2. Nesnel (Objektif) Sınırlar.....	544
3. İçkin Sınırlar	545
B. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması	546
X. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması Sistemi (Şartları).....	547
A. Olağan Dönemlerde Temel Hak ve Hürriyetlerin sınırlandırılması Sistemi.....	548
1. Sınırlama, Yasama Organı Tarafından Kanunla Yapılmalıdır	548
2. Sınırlama Belli Sebeplere Dayanmalıdır	549
3. Sınırlamada Ölçülülük İlkesine Uyulmalıdır	549
a) Elverişlilik İlkesi	550
b) Gereklilik İlkesi.....	550
c) Oranlılık İlkesi	551
4. Sınırlama, Anayasanın Sözüne Aykırı Olmamalıdır	551
5. Ek Şartlar	552
a) Hakkın Özüne Dokunma Yasağı	552
b) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Aykırı Olmama.....	554
B. Olağanüstü Hal rejimlerinde Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması	556
1. Olağanüstü Yönetim Usûllerinden Biri İlan Edilmiş Olmalıdır	557
2. Ölçülülük İlkesine Uyulmalıdır	557
3. Uluslararası Hukuktan Doğan Yükümlülükler İhlal Edilmemelidir	557
4. Çekirdek Alana (Negatif Listeye) Dokunulmamalıdır.....	557
5. Veya Pozitif Listede Yer Almayan Hak ve Hürriyetlere Dokunulmamalıdır.....	559
6. Olağanüstü Yönetim Usûlünün İlan Edilmediği Yerlerde Temel Hak ve Hürriyetlere Dokunulamaz.	559
7. Olağanüstü Yönetim Usûlünün İlan Süresi Dışında Temel Hak ve Hürriyetlere Dokunulamaz.	560
XI. Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması.....	561
A. İç Koruma	562
1. Yasama Organına Karşı Koruma	562
2. Yürütme Organına (İdareye) Karşı Koruma	562
a) Teşriî Başvuru Yoluyla Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması.....	563
b) İdarî Başvuru Yoluyla Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması	563

c) İnsan Hakları Komisyonlarına Başvuru Yoluyla Koruma	564
d) Kamu Denetçisine (Ombudsmana) Başvurma Yoluyla Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması	564
e) Yargısal Başvuru (Dava) Yoluyla Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması	564
3. Özel Kişilere Karşı Koruma	566
a) Özel Hukuk Yolları: Hukuk Davası Yoluyla	566
b) Ceza Hukuku Yolları	567
- Temel Hak ve Hürriyetlerin Yargı Yoluyla Korunmasında Yargısal Güvencelerin Önemi	567
B. Uluslararası Koruma	568
1. Birleşmiş Milletler Çerçevesinde İnsan Haklarının Korunması	568
2. Avrupa Konseyi Çerçevesinde İnsan Haklarının Korunması: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi	570

Bölüm 37

AVRUPA İNSAN HAKLARI HUKUKU

(Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi)

I. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	574
II. Tarihsel Süreç İçinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Divanı)	277
A. Avrupa İnsan Hakları Komisyonu	278
B. Avrupa İnsan Hakları Divanı	278
C. 11 Nolu Protokolün Getirdiği yenilikler	280
III. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Kuruluşu	280
A. Hâkimleri	281
b. Mahkemenin Birimleri	281
IV. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Çeşitleri	283
A. Devlet Başvurusu	283
B. Bireysel Başvuru	284
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Karar ve Hükümlerine Atıf Usûlü	585
V. Bireysel Başvuru Hakkı	589
A. Başvuru Hakkına Sahip Olanlar	589
B. Mağdur Olma Şartı	590
VI. Bireysel Başvuruların Kabul Edilebilirlik Koşulları	594
A. İç Hukuk Yollarının Tüketilmesi Gerekir	959
B. Başvurunun Altı Aylık Süre İçinde Yapılması Gerekir	602
1. Tüketilmesi Gereken İç Hukuk Yolunun Olması Durumunda Sürenin Başlangıcı	603
2. İç Hukuk Yolunun Mevcut Olmaması Durumunda Sürenin Başlangıcı	604
C. Başvurunun Anonim Olmaması Gerekir	605
D. Başvurunun Daha Önce İncelenmiş Bir Başvuru ile Aynı Olmaması Gerekir	605
E. Başvurunun Uluslararası Diğer Bir Soruşturma veya Çözüm Merciiine Sunulmuş Bir Başvuru ile Aynı Olmaması Gerekir	607
F. Başvurunun, Başvuru Hakkının Kötüye Kullanımı Niteliğinde Olmaması Gerekir	609
G. Başvurunun Sözleşme veya Protokollerin Hükümleriyle Bağdaşmazlık İçinde Olmaması Gerekir	611
1. Kişi Bakımından (<i>Ratione Personae</i>) Bağdaşmazlık	615
a) Başvurucuyla İlgili <i>Ratione Personae</i> Bağdaşmazlık Sebepleri	612
b) Aleyhine Başvuru Yapılan Tarafı İlgili <i>Ratione Personae</i> Bağdaşmazlık Sebepleri	613

2. Yer Bakımından (<i>Ratione Loci</i>) Bağdaşmazlık.....	614
3. Zaman Bakımından (<i>Ratione Temporis</i>) Bağdaşmazlık	615
4. Konu Bakımından (<i>Ratione Materiae</i>) Bağdaşmazlık.....	616
Kutu: Otonom Kavramlar Doktrini veya Özerk Yorum Tekniği	617
Kutu: <i>Ratione Materiae</i> Bağdaşmazlık Açısından Adil yargılanma Hakkı (m.6)	618
H. Başvurunun Açıkça Temelden Yoksun Olmaması Gerekir.....	619
Temelden Açıkça Yoksun Olma Hâlleri	620
1. “Dördüncü Mercî” Başvuruları	620
2. İhlalin Apaçık Bir Şekilde Yokluğu	620
3. Delillendirilmemiş Başvurular	621
4. Müphem veya Fantezist Başvurular.....	621
I. Başvurucu Önemli Bir Zarar Görmüş Olmalıdır	621
VII. Mahkemeye Başvuru Usûlü.....	622
A. Başvuru Dilekçesinde Bulunması Gerekten Hususlar	622
B. Başvurunun Yapılması	625
VIII. Bireysel Başvuruların İncelenmesi Usûlü	626
A. Kabul Edilebilirlik İncelemesi.....	626
1. Tek Hâkimin Yapacağı Kabul Edilebilirlik İncelemesi.....	627
2. Komitenin Yapacağı Kabul Edilebilirlik İncelemesi.....	627
a) Kabul Edilemezlik Kararı	627
b) Kabul Edilebilirlik Kararı	627
c) Kabul Edilebilirlik Kararı+Esas Hakkında Hüküm.....	628
3. Dairenin Yapacağı Kabul Edilebilirlik İncelemesi.....	628
a) Kabul Edilebilirlik Kararı ve Esas Hakkında Hükümün Birlikte Verilmesi.....	629
b) Kabul Edilebilirlik Kararı ve Esas Hakkında Hükümün Ayrı Ayrı Verilmesi	630
B. Esas Bakımından İnceleme.....	629
1. Olayların İncelenmesi.....	630
2. Dostça Çözüm	630
3. Esas Hakkında Hüküm Aşaması.....	631
a) İhlal Olmadığı Hükümü	632
b) İhlal Hükümü	632
Adil Tatmin.....	632
D. Esas Hakkında Hükümlere Karşı Başvuru Yolları	634
IX. AİHM Hükümlerinin Yerine Getirilmesi ve Yerine Getirmenin Denetlenmesi.....	635
A. Hükümlerin Devletlerce Yerine Getirilmesi (İnfazı).....	636
1. Tazminatın Ödenmesi.....	636
2. Bireysel Tedbirler.....	636
3. Genel Tedbirler	637
B. Yerine Getirmenin Bakanlar Komitesi Tarafından Gözetimi (Denetlenmesi).....	637

Bölüm 38

ULUSLARARASI ANDLAŞMALAR

I. Uluslararası Andlaşmaların Akdedilmesi	642
A. Anayasal Düzenlemeler.....	643
B. Karşılaştırma	646
1. Akdetme Yetkisini Yürütme Organına Verilmiştir	646
2. Akdetme Yetkisini Devlet Başkanına Verenler	646
3. Hükûmete Verenler.....	646
4. Karşı-İmza Kuralı.....	647

II. Uluslararası Andlaşmaların Onaylanması	647
A. Anayasal Düzenlemeler.....	648
B. Karşılaştırma	655
1. Onay Yetkisinin Verildiği Organlar.....	655
a) Parlâmentolara Verenler	655
b) Devlet Başkanlarına Verenler	655
c) Hükûmete Verenler.....	656
d) Karşı-İmza Kuralı.....	656
2. Parlâmentonun “Uygun Bulması” Şartı.....	656
a) Bütün Andlaşmalar İçin Parlâmentonun Uygun Bulması Şartını Arayanlar	657
b) Bazı Andlaşmalar İçin Parlâmentonun Uygun Bulması Şartını Arayanlar	657
aa) Kanunlarda Değişiklik Yapan Andlaşmalar.....	657
bb) Siyasal Nitelikteki Andlaşmalar	658
cc) Ülke Sınırlarının Değişikliğe, Ülke Terkine veya Kazanılmasına İlişkin Andlaşmalar	658
dd) Vergilendirmeye İlişkin Andlaşmalar veya Devletin Maliyesine Yük Getiren Andlaşmalar	658
ee) Uluslararası Örgütlere İlişkin Andlaşmalar	659
ff) “Önemli Andlaşmalar”.....	659
gg) Diğer Andlaşmalar	659
c) Özel Karar Yetersayısı.....	660
3. Uluslararası Andlaşmaların Anayasaya Uygunluğu Sorunu ve Çözümü	660
4. Devlet Başkanları veya Hükûmetler Parlâmentoların Uygun Bulduğu Andlaşmaları Onaylamayı Reddedebilirler mi?	662
Yürürlüğe Girme	663
Yayın	663
Sonuç.....	667
III. Uluslararası Andlaşmaların Ulusal Normlar Hiyerarşisindeki Yeri.....	668
A. Teori	669
1. Birinci Önermemiz: Yürütme organı tarafından onaylanan uluslararası andlaşmalar, iç hukuk normlar hiyerarşisinde yürütme organının işlemleriyle aynı seviyede yer alırlar .	672
2. İkinci Önermemiz: Yasama organının olağan çoğunluğuyla onaylanan uluslararası andlaşmalar, iç hukuk normlar hiyerarşisinde kanunlarla aynı seviyede yer alırlar	672
3. Üçüncü Önermemiz: Yasama organı tarafından kanunların kabulü için gerekenden daha fazla bir çoğunlukla onaylanan uluslararası andlaşmalar, iç hukuk normlar hiyerarşisinde kanunlardan daha üst düzeyde yer alırlar	673
4. Dördüncü Önermemiz: Tali kurucu iktidar tarafından onaylanan uluslararası andlaşmalar, iç hukuk normlar hiyerarşisinde anayasa ile aynı düzeyde yer alırlar	673
B. Pratik	674
1. Birinci Önermemizin Sınanması.....	674
Amerika Birleşik Devletleri: <i>Executive Agreement</i> ’lar	674
2. İkinci Önermemizin Sınanması	677
Almanya	678
İtalya.....	678
Türkiye	679
ABD: Andlaşmalar (<i>Treaties</i>)	680
İkinci Önermemizin Aleyhine Örnekler.....	681
3. Üçüncü Önermemizin Sınanması.....	688
Hollanda	688
Portekiz.....	689
Gürcistan	689

4. Dördüncü Önermemizin Sınanması	690
Avusturya	690
Finlandiya.....	691
Yunanistan.....	692
Sonuç.....	692

Bölüm 39

KANUNLARIN ANAYASAYA UYGUNLUK DENETİMİ: ANAYASA YARGISI

I. Anayasa Yargısının Anlamı, Varlık Nedeni ve Meşruluğu Sorunu	696
A. Anayasa Yargısı ve Anayasa Mahkemesi Kavramlarının Tanımı	696
1. Anayasa Yargısı	696
Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal Denetimi	697
2. Anayasa Mahkemesi Kavramı	698
B. Anayasa Yargısının Varlık Nedeni.....	698
1. Anayasanın Üstünlüğü İlkesi.....	698
2. Anayasanın Katılığı İlkesi.....	699
C. Anayasa Yargısının Ön Koşulları: Yazılı ve Katı Anayasa.....	700
1. Yazılı Anayasa Koşulu.....	700
Dr. Bonham Davası [1610]	701
2. Katı Anayasa Şartı.....	701
İsrail Yüksek Mahkemesinin 14 Ekim 1999 Tarihli Kararı	702
D. Anayasa Yargısının Varlık Koşulu: Anayasa Tarafından Öngörülmesi.....	702
1. Anayasa, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimini Öngörebilir (Anayasa, Öngörmüşse, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi Yapılabilir)	703
2. Anayasa, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimini Yasak- layabilir (Anayasa Yasaklamışsa, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi Yapılamaz)	704
3. Anayasa, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimini Konusunda Bir Hüküm İçermeyebilir (Anayasa, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimini Konusunda Bir Hüküm İçermiyorsa, Böyle Bir Denetim Yapılamaz)	705
a) Görüşümüz: Anayasa Öngörmemiş ise Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi Yapılamaz	705
İsperto ve Meşrubat-ı Kûliye Şirketi Kararı (1927) (Türk Bonham Kararı).....	707
Hazine v. Kurt Davası.....	708
b) John Marshall'ın Görüşü (Marbury v. Madison Kararı): Anayasa Öngörmemiş Olsa Bile, Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi Genel Mahkemeler Tarafından Yapılabilir.....	711
Marbury v. Madison Kararı.....	711
Marbury v. Madison Kararına Yol Açan Olaylar.....	717
Dred Scott v. Sanford Kararı	723
Anayasa Tarafından Kendisine Yetki Verilmemiş Olmasına Rağmen Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetimi Konusunda Kendisini Yetkili Gören Diğer Yüksek Mahkemeler	725
E. Anayasa Yargısının Meşruluğu Sorunu	725
Birkaç Ay İçinde İctihat Değişiklikleri	727
ABD Yüksek Mahkemesinin Plessy (1896) ve Brown (1954) Kararları	728
Anayasa Mahkemesi Yanılmaz Değil ise, Anayasa Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı Nereden Geliyor?.....	729

II. Anayasa Mahkemelerinin Yapıları (Üyelerin Sayısı, Görev süresi ve Seçilmeleri)..	730
A. Üyelerin Sayısı, Görev Süresi ve Seçilmeleri	730
1. ABD	730
2. Almanya	731
3. Avusturya	731
4. Fransa	732
5. İspanya	732
6. İtalya	732
7. Portekiz	732
8. Türkiye	733
B. Anayasa Mahkemelerinde Üye Profili	735
Anayasa Mahkemesi Üyelerinin Akademik Birikimleri	735
C. Anayasa Mahkemesinin Tek Kuruldan ve Dairelerden Oluşması	739
III. Anayasa Yargısı Modelleri	739
A. Genel Mahkeme Sistemi: Amerikan Modeli	740
B. Özel Mahkeme Sistemi: Avrupa Modeli	743
IV. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Türleri	746
A. <i>A Priori</i> Denetim (Önleyici Denetim)	747
B. <i>A Posteriori</i> Denetim (Düzeltilici Denetim)	748
V. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Yolları	749
A. Soyut Norm Denetimi (İptal Davası)	749
B. Somut Norm Denetimi (İtiraz Yolu)	750
C. Anayasa Yargısında Bireysel Başvuru (Anayasa Şikayeti)	751
VI. Anayasa Mahkemelerinin Görev ve Yetkileri	753
A. Temel Görev ve Yetki: Bazı Normların Anayasaya Uygunluğunu Denetlemek	753
B. Anayasa Mahkemelerinin Ek Görev ve Yetkileri	754
1. Federal Devletlerde Yetki Uyuşmazlıkları Hakkında Karar Vermek	754
2. Bölgesel Devletlerde Merkezî İdare ile Bölgeler Arasındaki Yetki Uyuşmazlıkları Hakkında Karar Vermek	755
3. Siyasî Partilerin Yasaklanmasına Karar Vermek	755
4. <i>Impeachment</i> Davalarına Bakmak (Cumhurbaşkanı, Başbakan ve Bakanları Görevleriyle İlgili Suçlarından Dolayı Yargılamak)	757
5. Parlâmento Üyeliğinin Düşmesi Kararlarını Denetlemek	758
6. Yasama Dokunulmazlığının Kaldırılması Kararlarını Denetlemek	758
7. Seçim Uyuşmazlıkları Hakkında Karar Vermek (Seçim Yargısı)	758
8. Devlet Organları Arasında Uyuşmazlıklarda Karar Vermek	759
9. Temel Hak ve Hürriyetlerin Düşmesine Karar Vermek	760
10. Yargı Organları Arasındaki Görev Uyuşmazlıklarını Karara Bağlamak (Uyuşmazlık Mahkemesi Görevi)	760
11. Devlet Başkanının Sağlık Durumuna İlişkin Karar Vermek	760
12. Diğerleri	761
VII. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Konusu: Anayasa Mahkemelerinin Denetimine Tabi Olan Norm ve İşlemler	761
A. Anayasa Değişiklikleri, Anayasa Mahkemeleri Tarafından Denetlenebilir mi?	761
1. Anayasada Hüküm Varsa	763
a) Anayasa Mahkemesinin 18 Haziran 1987 Tarih ve K.1987/15 Sayılı Kararı	763
b) Anayasa Mahkemesinin 5 Temmuz 2007 Tarih ve K.2007/68 Sayılı Kararı	763
c) Anayasa Mahkemesinin 27 Kasım 2007 tarih ve K.2007/86 Sayılı Kararı	764
d) Anayasa Mahkemesinin 5 Haziran 2008 Tarih ve K.2008/116 Sayılı Kararı	764
2. Anayasada Hüküm Yoksa	765
a) Anayasa Değişiklikleri “Kanun” Kavramına Dâhil Edilemez ve Dolayısıyla Anayasa Mahkemeleri Anayasa Değişikliklerini Denetleyemezler	765

b) Anayasa Değişiklikleri “Kanun” Kavramına dâhil Edilebilirler ve Dolayısıyla Anayasa Mahkemeleri Anayasa Değişikliklerini Denetleyebilirler	766
aa) Anayasa Mahkemeleri Anayasa Değişikliklerini Şekil Bakımından Denetleyebilirler mi?	768
bb) Anayasa Mahkemeleri Anayasa Değişikliklerini Esas Bakımından Denetleyebilirler mi?	770
Anayasa Değişikliklerinin Anayasaların Değiştirilemeyecek İlke ve Hükümlerine Uygunluğunun Denetimi Yapılabilir mi?	770
B. Kanunlar	772
C. Milletlerarası Andlaşmalar	773
D. Kanun Hükümünde Kararnameler	774
E. Parlâmento İçtüzükleri	774
F. Parlâmento Kararları	774
G. Devlet Başkanı Kararları	775
H. İdari İşlemler	775
I. Federal Devletlerde Federe Devletlerin İşlemleri	775
İ. Mahkeme Kararları	776
VIII. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Ölçüsü: Anayasa Yargısında “Ölçü Normlar” Sorunu	776
A. Ölçü Norm Anayasadır	776
B. Anayasanın Göndermede Bulunduğu Normlar	777
C. “Ara normlar” Ölçü Norm Olabilir mi?	778
D. Uluslararası Hukuk Normları	778
- Uluslararası Hukukun Genel Kabul Görmüş İlkeleri	782
- Uluslararası Hukuk Normlarına Uygun Yorum İlkesi	783
- Uluslararası Andlaşmaların Kanunlardan Üstün Değerde Olması Onların Anayasa Yargısında Ölçü Norm Olduğu Anlamına Gelir mi?	783
D. Hukukun Genel İlkeleri Ölçü Norm Olarak Kullanılabilir mi?	784
- Fransa’da Hukukun Genel İlkeleri Tartışması	786
E. Ölçü Normlar, “Bağımsız Ölçü Norm - Destek Ölçü Norm” Şeklinde Ayrılabilir mi?	787
“Ratio Decidendi - Obiter Dictum” Ayrımı	768
IX. Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetiminin Kapsamı	789
A. Şekil Bakımından Denetim	789
B. Esas Bakımından Denetim	790
1. Sebep Unsuru	791
2. Amaç Unsuru	792
3. Konu Unsuru	794
a) Kanunun Düzenlediği Konu, Anayasada Öngörülmüştür	795
b) Kanunun Düzenlediği Konu, Anayasada Öngörülmemiştir	796
X. Anayasa Mahkemelerinin Yargılama Usûlleri	799
A. Davanın Açılması	799
1. Dava Açma Yetkisi	799
2. Dava Açma Süresi	800
3. Bireysel Başvuruda Diğer Başvuru Yollarının Tüketilmesi	801
4. Dava Dilekçesi	801
B. Davanın Görüşülmesi	802
1. Görüşme İçin Hazırlık	802
2. Mahkemenin Toplanması	802
3. Görüşme (Müzakere), Oylama ve Karar Yetersayıları	803
C. Kararların Yazılması	806

D. Kararların Çeşitleri	808
1. Ret Kararı.....	808
a) İlk İncelemeden (İptidaen) Ret Kararı.....	809
b) Esastan Ret Kararı.....	810
2. İptal Kararı	810
Kanunların Anayasa Uygunluğu Karinesi	810
E. Kararların Yayınlanması.....	812
F. Kararların Kesinleşmesi.....	812
XI. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yürürlüğe Girmesi ve Sonuçları	813
A. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yürürlüğe Girmesi (Kararların Zaman Bakımından Etkisi)	813
1. Geçmişe Etkili Olarak Yürürlüğe Girme.....	813
2. Geleceğe Etkili Olarak Yürürlüğe Girme.....	814
B. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Sonuçları.....	816
1. Amerikan Modeli Anayasa Yargısında	816
2. Avrupa Modeli Anayasa Yargısında	818
a) Ret Kararının Sonuçları	818
b) İptal Kararları.....	820
C. Anayasa Mahkemesi Kararlarının İcrası (Uygulanması)	820
XII. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı (Res İudicata Gücü)	821
1. Genel Olarak <i>Res İudicata</i> (Kesin Hüküm) Kavramı	821
2. Anayasa Mahkemesi Kararlarının <i>Res İudicata</i> Teşkil Etmesinin Sonuçları	823
3. Anayasa Mahkemesi Kararlarının “Bağlayıcılığı” Ne Anlama Gelir?.....	824
4. <i>Res İudicata</i> nın Kapsamı: Kararın Hangi Kısmı, <i>Res İudicata</i> Teşkil Eder, yani Bağlayıcıdır?.....	825
5. Anayasa Mahkemesi Kararları Yasama Organını Bağlar mı?.....	828
6. Anayasa Mahkemesi Kararları Tali Kurucu İktidarı Bağlar mı?.....	830
XIII. Bazı Ek Sorunlar.....	832
A. Anayasa Mahkemeleri “Yokluk” Kararı Verebilir mi?.....	832
Yokluk Kavramı	832
Türk Anayasa Mahkemesinin 2007 Yılında Yokluk ile İlgili İçtihadı.....	826
B. Anayasa Mahkemeleri “Yorumlu Ret Kararı” Verebilir mi?	837
“Ortalama Karar”	838
“Yorum”	838
Asıl Sorun 1: Anayasa Mahkemesi Diğer Mahkemelerin Yorumlarıyla Bağlı mıdır?.....	839
Asıl Sorun 2: Diğer Mahkemeler Anayasa Mahkemesinin Yorumuyla Bağlı mıdır?.....	839
C. Anayasa Yargısında “İhmal” sorunu veya anayasa Hükümleri Doğrudan Doğruya Uygulanabilir mi?.....	841
D. Anayasa Mahkemeleri yürürlüğü Durdurma Kararı Verebilir mi?.....	842
1. Anayasa veya Kanunla Yürütmeyi Durdurma Yetkisi Anayasa Mahkemesine Verilmiş ise Anayasa Mahkemesi Yürütmeyi Durdurma Kararı Verebilir	842
2. Anayasa veya Kanunla Yürütmeyi Durdurma Kararı Verme Yetkisi Anayasa Mahkemesine Verilmemiş ise Anayasa Mahkemesi Yürütmeyi Durdurma Kararı Veremez	843
Bibliyografya.....	845
Dizin.....	887
Sözlükler.....	927

Bölüm 29

YÜRÜTME ORGANI*

Bilindiği gibi devletin “yasama”, “yürütme” ve “yargı” olmak üzere üç temel organ ve fonksiyonu vardır. Biz yasama organı ve fonksiyonunu yukarıda inceledik. Burada ise yürütme organı ve fonksiyonunu inceleyeceğiz.

Organik ve Fonksiyonel Açıdan Yürütme.- Bir çalışmada “yürütme”nin kuruluşu, teşkilatı inceleniyorsa “organik açıdan yürütme”den; buna karşılık yürütmenin görev ve yetkileri, işlemleri, faaliyetleri inceleniyorsa “fonksiyonel açıdan yürütme”den bahsedilir. “Organik açıdan yürütme”ye kısaca “yürütme organı (*organe exécutif*)”, “fonksiyonel açıdan yürütme”ye ise kısaca “yürütme fonksiyonu (*fonction exécutive*)” da denir. Örneğin “filan ülkenin cumhurbaşkanı parlamento tarafından gizli oyla seçilmektedir” deniyorsa cumhurbaşkanı “organik açıdan”; buna karşılık, “filan ülkenin cumhurbaşkanının görev ve yetkileri şunlardır” deniyorsa burada cumhurbaşkanı “fonksiyonel açıdan” incelenmektedir.

İşte bu nedenle yürütme içindeki her kişiye veya makama tek tek ve yürütmeye de genel olarak hem *organik*, hem de *fonksiyonel* açıdan yaklaşmak mümkündür. İşte biz de önce 30, 31 ve 32’nci bölümlerde yürütmeyi organik, sonra 33 ve 34’üncü bölümlerde fonksiyonel açıdan inceleyeceğiz. Yani önce yürütme organını, sonra da yürütme fonksiyonunu göreceğiz.

Bu bölümün planı şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Yürütme Organının Diğer Devlet Organlarından Ayrılması

- A. Yürütme Organının Yasama Organından Ayrılması
- B. Yürütme Organının Yargı Organından Ayrılması
- C. Yürütme Organının “İdare”den Ayrılması

II. Yürütme Organının Yapısı

- A. Başkanlık Sistemlerinde Yürütme Organının Özellikleri
- B. Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organının Yapısı: İki-başlılık
- C. “Yarı-Başkanlık Sistemleri”nde Yürütme Organının Yapısı: İki-başlılık

III. Parlâmenter Sistemlerde İki-Başlılık Problemi ve Bu Problemin Çözümü

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve en son Şubat 2020’de gözden geçirilmiştir.

I. YÜRÜTME ORGANININ DİĞER DEVLET ORGANLARINDAN AYRILMASI

İlk önce yürütme organını, devletin diğer temel organları olan yasama organı ve yargı organından ayırt etmemiz uygun olur.

A. YÜRÜTME ORGANININ YASAMA ORGANINDAN AYRILMASI

Yürütme organının yasama organından ayrılmasında mesele yoktur. Zira yukarıda gördüğümüz gibi, yasama organı halk tarafından seçilmiş temsilcilerden oluşan parlâmentodur. Yürütme organı ise aşağıda göreceğimiz gibi, başkanlık sistemlerinde başkan ve onun sekreterlerinden; parlâmenter hükümet sistemlerinde ise devlet başkanı, başbakan, bakanlardan oluşur. Başkanlık sistemlerinde yasama ile yürütme organları arasında karışma olmaz. Dolayısıyla bunları birbirinden ayırmak çok kolaydır. Çünkü bu sistemde başkan ve sekreterleri yasama organının üyesi değildir. Parlâmenter hükümet sistemlerinde ise, başbakan ve bakanlar aynı zamanda parlâmento üyesi oldukları için yürütme organını yasama organından ayırmak biraz zordur.

B. YÜRÜTME ORGANININ YARGI ORGANINDAN AYRILMASI

Yürütme organının yargı organından ayrılmasında da mesele yoktur. Zira yürütme organı, yukarıda da belirttiğimiz gibi, devlet başkanı, başbakan, bakanlar kurulu, bakanlar ve idareden oluşmaktadır. Oysa yargı organı aşağıda göreceğimiz gibi “mahkemeler”den onlar da hâkimlerden oluşur.

C. YÜRÜTME ORGANININ “İDARE”DEN AYRILMASI

Öncelikle belirtelim ki “idare (*administration*)”, esas itibarıyla “yürütme organı (*organe exécutif*)”nın bir parçasıdır. İdare yürütme organının tamamı değil, bir parçası olduğuna göre, “yürütme organının idare dışında kalan bir kısmı” da vardır. İşte biz burada, “yürütme organının idare dışında kalan kısmı” ile “idare”yi birbirinden ayırt etmeye çalışacağız. İlk önce idareyi görelim.

1. İdare¹

“İdare (*administration*)”, “merkezî idare” ve “adem-i merkezî idare (yerinden yönetim kuruluşları)” olarak ikiye ayrılmaktadır. “Merkezî idare (*administration centrale*)” de kendi içinde “başkent teşkilâtı” ve “taşra teşkilâtı” olarak ikiye ayrılmaktadır. Taşra teşkilâtı da “bölge”, “il”, “ilçe” ve “bucak” gibi birimlere ayrılır. “Adem-i merkezî idare (*administration décentralisée*)” ise “yer yönünden (*territoriale*)” ve “hizmet yönünden (*par servi*

1. Chapus, *op. cit.*, c.I, s.144-220; Peiser, *op. cit.*, s.74-112.

Bölüm 30

BAŞKANLIK SİSTEMLERİNDE YÜRÜTME: BAŞKAN (ABD ÖRNEĞİ)*

Bibliyografya.- Tribe, *op. cit.*, s.630-789; Wilson ve DiIulio, *op. cit.*, s.343-415; Toinet, *op. cit.*, s.167-201; Lowi ve Ginsberg, *op. cit.*, s.140-181; Nowak, Rotunda ve Young, *op. cit.*, s.204-220; Elowitz, McGeever ve Hanus, *op. cit.*, s.182-197; Bartholomew, *op. cit.*, c.I, s.81-109; Mason, *op. cit.*, s.57-61; Thomas E. Cronin, *The State of the Presidency*, Boston, Little, Brown and Company, İkinci Baskı, 1980; Alan Shank, *American Politics, Policies and Priorities*, Boston, Ally and Bacon, Inc, 4. Baskı, 1984, 211- 225; 241-281; Peter Woll, *American Government: Readings and Cases*, Boston, Little, Brown and Company, 1975, s.371-436; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.580-588; 599-602; Gaudemet, *op. cit.*, s.31-40; Louis W. Koenig, “President of the United States”, *The New Book of Knowledge. 2000. The American Presidency*, Grolier Online, Available <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/pofus.html>, 2.1. 2001; John D. Feerick, “Presidential Succession”, *The New Book of Knowledge. 2000. The American Presidency*, Grolier Online, Available <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/succsion.html>, 2.1.2001; Donald Young, “Vice-President of the United States”, *The New Book of Knowledge, 2000, The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/vp/vpusa.html>, 2.1.2001; Milton Lomask, “Impeachment”, *The New Book of Knowledge, 2000: The American Presidency*, (Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/impeach.html>, 2.1.2001); Quincy Wright, “Veto”, *The New Book of Knowledge, 2000, The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/veto.html>, 2.1.2001; Mark R. Slusar, “The Confusion Defined: Questions and Problems of Process in the Aftermath of the Clinton Impeachment, *Case Western Reserve Law Review*, Summer 1999, Vol. 49 Issue 4, s.869-901 (<http://www.ebsco.net>) (1.2.2001).

Biz burada başkanlık sisteminde yürütmeye ilişkin açıklamalarımızı Amerika Birleşik Devletleri örneği üzerinden yapacağız. Burada Amerika Birleşik Devletlerinde, “Başkan (*President*)”ın statüsünü, sorumluluğunu ve Başkanın görev ve yetkilerini inceleyeceğiz. Buna göre planımız şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

- I. Başkanın Statüsü
- II. Başkanın Sorumluluğu ve Sorumsuzluğu
- III. Başkanın Görev ve Yetkileri

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve son olarak Şubat 2020’de gözden geçirilmiştir.

I. BAŞKANIN STATÜSÜ: SEÇİLMESİ, GÖREV SÜRESİ, GÖREVİNİN SONA ERMESİ, BAŞKAN YARDIMCISI, BAŞKANLIK TEŞKİLÂTI, VS.

Bibliyografya.- Wilson ve DiIulio, *op. cit.*, s.348-365, 380-381; Toinet, *op. cit.*, s.169-173, 189-190, 193-194, 197-198; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.35-36, 582-585, 587; Cronin, *op. cit.*, s.27-75; Gaudemet, *op. cit.*, s.32-40; Lowi ve Ginsberg, *op. cit.*, s.154-156, 158-159, 162-163; John D. Feerick, “Presidential Succession”, *The New Book of Knowledge*. 2000. *The American Presidency*, Grolier Online, Available <http://gi.grolier.com/presidents/ea/ side/succsion.html>, 2.1.2001.

Biz burada “Başkanın statüsü” başlığı altında, Başkanın seçilme yeterliliğini, görev süresini, seçimini, göreve başlamasını, görevinin sona ermesini, başkanlık makamının kesin ve geçici olarak boşalmasını, Başkan Yardımcısını, departmanları, sekreterleri, kabineyi, başkanlık teşkilatını (*The White House Office, Executive Office of the President*) göreceğiz.

1. Seçilme Yeterliliği¹.- Amerika Birleşik Devletlerinde başkanlık seçimlerinde aday olabilmenin “vatandaşlık”, “yaş” ve “ikamet” olmak üzere üç şartı vardır. Amerika Birleşik Devletleri Anayasasına göre (m.2, b.1, f.4)², başkan seçilebilmek için gerekli olan birinci şart, doğuştan Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı olmaktır. Dolayısıyla Amerika Birleşik Devletleri vatandaşlığını sonradan kazananlar başkanlık seçimlerinde aday olamazlar. Başkanlık seçiminde aday olabilmenin ikinci şartı, 35 yaşında olmaktır. Üçüncü şart ise Amerika Birleşik Devletlerinde en az 14 yıl ikamet etmiş olmaktır.

2. Görev Süresi³.- Amerika Birleşik Devletleri Anayasasına göre (m.2, b.1, f.1), başkanın görev süresi dört yıldır. 1951 yılında kabul edilen 22’nci *Amendment*⁴ ile bir kişinin ikiden fazla defa başkan seçilmesi yasaklanmıştır. İkinci Dünya Savaşından bu yana Eisenhower, Reagan, Clinton ve Bush iki defa başkan seçilmeyi başarmışlardır.

1. Toinet, *op. cit.*, s.169-170; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.582.

2. Bilindiği gibi Amerika Birleşik Devletleri Anayasası toplam 7 “madde (*article*)”den oluşmaktadır. Ancak ilk dört madde kendi içinde birçok “bölüm (*section*)”e ayrılmaktadır. Keza her bölüm de birçok paragraftan oluşmaktadır. O nedenle, Amerika Birleşik Devletleri Anayasasının hükümleri zikredilirken sadece madde numarası verilmez, aynı zamanda bölüm ve paragraf numarası da verilir: *Art. II, Sec. 2, Cl. 3*. gibi. Biz burada, Amerika Birleşik Devletleri Anayasasında “*article*” karşılığı madde, “*section*” karşılığı “bölüm”, her bölümün kendi içindeki paragraflara da “fıkra” ismini veriyor; “madde”yi, “m.”, “bölüm”ü “b.” ve “fıkra”yı “f.” harfleriyle kısaltıyoruz.

3. Toinet, *op. cit.*, s.170; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.582.

4. *Amendment*, Anayasanın 5’inci maddesine göre yapılan Anayasa değişiklikleridir. Ancak bu değişiklikler mevcut maddelere ilâve edilmemiş, Anayasanın sonuna birinci *amendment*, ikinci *amendment*, ... şeklinde ilâve edilmişlerdir. O nedenle bu “*amendment*” terimini “Anayasa değişikliği” olarak Türkçeye çevirmek pek doğru değildir. Keza “*amendment*” kelimesini “ek” veya “ilâve” olarak da Türkçeye çevirmenin de pek güzel olmadığını düşündük. Bu nedenle “*amendment*” kelimesini çevirmeden olduğu gibi kullandık.

PARLÂMENTER SİSTEMLERDE YÜRÜTME ORGANI

Yukarıda 29'uncu bölümde yürütme organının yapısının hükûmet sistemi-ne göre değiştiğini, başkanlık sistemlerinde yürütme organının monist (tekçi), parlâmenter sistemlerde ise düalist (ikili) nitelikte olduğunu gördük. Keza Avusturya, Finlandiya, İrlanda, İzlanda, Portekiz ve Beşinci Fransız Cumhuriyeti gibi “yarı-başkanlık sistemi” denen ülkelerin yürütme organlarının yapısının, başkanlık sistemine değil, parlâmenter hükûmet sistemine benzediğini ve bu nedenle bu ülkeleri biz birer parlâmenter hükûmet sistemi gibi kabul edip inceleyeceğimizi belirtmiştik.

Yukarıda 30'uncu bölümde başkanlık sistemlerinde yürütme organının “başkan”dan oluştuğunu ve Amerika Birleşik Devletleri örneğinde başkanın hukukî statüsü ile görev ve yetkilerini gördük. Bundan sonra da parlâmenter hükûmet sistemlerinde yürütme organını göreceğiz. 19'uncu bölümde parlâmenter sistemlerde yürütme organının ikili yapıda olduğunu, bir tarafta “devlet başkanı”nın, diğer yanda ise “bakanlar kurulu”nun bulunduğunu açıklamıştık. İşte bundan sonra “parlâmenter sistemlerde yürütme organını” yani “devlet başkanı” ve “bakanlar kurulu”nu inceleyeceğiz.

Bu incelemeyi “Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı” başlıklı tek bir bölümde yapabiliriz. Bu durumda bu tek bölümü “Devlet Başkanı” ve “Bakanlar Kurulu” olmak üzere iki başlığa ayırabiliriz. Ne var ki aşağıda göreceğimiz gibi gerek “devlet başkanı”na, gerek “bakanlar kurulu”na ilişkin açıklamalarımız oldukça uzundur ki, bunları aynı bölüm içinde toplamak hacim bakımından pek uygun olmayacaktır. Biz de bu nedenle, “devlet başkanı”nı bir bölümde, “bakanlar kurulu”nu ise diğer bir bölümde incelemeye karar verdik. Böylece izleyen bölümlerin planı şu şekilde oluştu:

Bölüm 31.- Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı I: Devlet Başkanı

Bölüm 32.- Parlâmenter Sistemlerde Yürütme Organı II: Bakanlar Kurulu

Bölüm 31

PARLÂMENTER SİSTEMLERDE YÜRÜTME ORGANI I: DEVLET BAŞKANI*

Bibliyografya.- Esmein, *op. cit.*, c.II, 32-230; Duguit, *Traité, op. cit.*, c.IV, s.558-689; Hauriou, *op. cit.*, s.390-398; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.605-639; Laferrière, *op. cit.*, s.1022-1053; Vedel, *op. cit.*, s.427-434; Wigny, *op. cit.*, s.562-615; De Smith ve Brazier, *op. cit.*, s.111-158; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1115-1170; Pactet, *op. cit.*, s.389-397; Jeanneau, *op. cit.*, s.159-188; Prélôt, *op. cit.*, s.634-665; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.631-733; Turpin, *op. cit.*, s.332-369; Lavroff, *op. cit.*, s.363-406; Ardant, *op. cit.*, s.432-476; Kinder-Gest, *op. cit.*, s.28-32; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.589-597-602-607, 609-627; Gaudemet, *op. cit.*, s.53-55; Grewe ve Ruiz Fabre, *op. cit.*, s.482-517; Anne Twomey, “Methods of Choosing a Head of State”, <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1997-98/98bp12.htm> (1.2.2001); Zoller, *op. cit.*, s.446-474; Maus, *op. cit.*, s.63-68; Chagnollaude, 284-302; Gicquel, *op. cit.*, s.519-572; Biscaretti di Ruffia, *op. cit.*, s.469-502; De Vergottini, *op. cit.*, s.535-545.

Yukarıda belirttiğimiz gibi parlâmenter hükûmet sistemlerinde yürütme organı, “devlet başkanı” ve “hükûmet” olarak ikiye ayrılmaktadır. Bizde bu bölümde “devlet başkanı”nı, izleyen bölümde de “hükûmet”i inceleyeceğiz.

Tarihsel Olarak Mevcut Olma.- “Devlet başkanı (*head of state, chef de l’Etat, president of the state*)” anayasaların icat ettiği bir kişi değildir. Anayasalar, devlet başkanlarını ve devlet başkanlığı makamını tarihsel olarak kurmuş olarak bulmuşlardır¹. Yukarıda gördüğümüz gibi parlâmentolar tarihsel olarak belirli bir dönemde ortaya çıkmıştır. Birçok ülkede parlâmentoyu anayasalar kendileri sıfırdan kurmuşlardır. Oysa devlet başkanlığı makamını anayasalar yaratmamışlardır. Tarihin her döneminde devlet başkanlığı makamı ve devlet başkanları olmuştur. Nerede bir devlet varsa orada bir devlet başkanı mevcuttur. Dolayısıyla devlet başkanlığı kurumu, devlet kadar eski bir kurumdur. Devletin en eski organının devlet başkanı olduğunu söyleyebiliriz.

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 yılında yazılmış ve son olarak Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

1. Esmein, *op. cit.*, c.II, s.32.

Devlet Başkanlığının Tekliği veya Kolejyalliği².- Devlet başkanının işgal ettiği makama “devlet başkanlığı (*presidency of state, présidence de l’Etat*)” denebilir. Acaba bu makam tek bir kişiye mi, yoksa birden fazla kişiden oluşmuş bir kurula mı verilmelidir? Birinci hâlde devlet başkanlığının “tekliği (*unité*)”nden, ikinci hâlde devlet başkanının “kolejyalliği (*collégialité*)”nden bahsedilir³. Bu iki sistemden genellikle birincisi kabul edilmiştir. Bununla birlikte tarihte ikinci sistemin kabul edildiği ülkelere de rastlanır. Örneğin Roma Cumhuriyetinde devlet başkanı olarak iki konsül vardı. Keza Roma İmparatorluğunda birden fazla Sezar bulunuyordu. Fransa’da da bir dönem devlet başkanlığı görevi “üç konsül”e⁴, 5 Fructidor Yılı III (13 Ağustos 1795) Anayasasına göre de beş “direktör”den oluşmuş *Directoire* isimli bir kurula verilmişti⁵. Günümüzde istisnasız bütün ülkelerde devlet başkanlığı makamı tek bir kişi tarafından işgal edilmektedir. Yani günümüzde bir kurul, bir kolej tarafından işgal edilen devlet başkanlığı müessesesi yoktur⁶. O nedenle “devlet başkanlığı”ndan bahsetmek yerine, doğrudan “devlet başkanı”ndan bahsetmekte hiçbir hata yoktur. Biz de burada “devlet başkanlığı”ndan ziyade doğrudan “devlet başkanı”ndan bahsedeceğiz.

“Devlet Başkanı”-“Devlet Başkanlığı”.- Her ne kadar “devlet başkanlığı”ndan değil, “devlet başkanı”nından bahsedeceksek de, bunların arasında fark olduğunu ifade etmek gerekir. “Devlet başkanı” bir gerçek kişi, “devlet başkanlığı” ise bir makamdır. Diğer bir ifadeyle, devlet başkanı, devlet başkanlığı makamını işgal eden gerçek kişidir. Bu ayrım, aşağıda ayrıca görüleceği gibi, sorumluluk gibi bazı konular söz konusu olduğunda gereklidir. Zira devlet başkanları sorumsuzdur. Devlet başkanının veya onun adamlarının devlet başkanının emir ve talimatı altında çalışırken üçüncü kişilere verdiği zararların tazmininin mümkün olabilmesi için, sorumsuz olan devlet başkanı ile sorumlu olan devlet başkanlığı teşkilâtı arasında ayrım yapılmaktadır. Böyle bir ayrım cumhuriyetlerde ve monarşilerde de geçerlidir. Cumhuriyetlerde aşağıda ayrıca göreceğimiz gibi bir cumhurbaşkanlığı teşkilâtı vardır. Cumhurbaşkanının sorumsuzluğu kabul edilirken, cumhurbaşkanlığı teşkilât-

2. Esmein, *op. cit.*, c.II, s.32-33; Wigny, *op. cit.*, s.581-582; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.605; Anne Twomey, “Methods of Choosing a Head of State”, <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1997-98/98bp12.htm> (1.2.2001)

3. Wigny, *op. cit.*, s.531-532.

4. Wigny, *op. cit.*, s.582.

5. Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.605.

6. İsviçre de bu kurala istisna teşkil etmez. İsviçre’de yürütme görevi yedi kişilik “Federal Konsey (*Conseil fédéral*)”e aittir. Ancak bu Konsey devlet başkanlığı görevini yerine getirmez. 1999 İsviçre Anayasasının 176’ncı maddesine göre, İsviçre’de devlet başkanlığı görevi, bu Konseyin, “Federal Meclis (*Assemblée fédérale*)” tarafından bir yıllığına seçilen bir üyesi tarafından yerine getirilir. Federal Konsey üyeleri arasında Konsey Başkanı, yani devlet başkanı olmak bakımından rotasyon geleneği vardır (Lijphart, *op. cit.*, s.58; Chantebout, *op. cit.*, s.235; Anne Twomey, “Methods of Choosing a Head of State”, <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1997-98/98bp12.htm> (1.2.2001).

tının idarî ve malî sorumluluğunun olduğu kabul edilmektedir. Aynı şekilde monarşilerde de benzer bir ayırım yapılmaktadır. Örneğin İngiltere’de “Monark (*Monarch*)” ile “Taç (*Crown*)” arasında ayırım yapılmaktadır. Monark, Tacin kendisine emanet edildiği “Kral (*King*)” veya “Hüküm Süren Kraliçe (*Queen Regnant*)” dır. Oysa “Taç”, hukukî ve kişilik dışı bir kurumdur⁷. Monarka, yani kral veya kraliçeye karşı hukuk davası açılmaz; oysa Taca karşı dava açılabilir⁸.

Devlet Başkanı Çeşitleri⁹.- Demokrasilerde devlet başkanları, devletin şekline göre değişmektedir. Monarşilerde devlet başkanına “kral (*roi, king*)”; cumhuriyetlerde ise “cumhurbaşkanı (*président de la république*)” denir. Cumhuriyetler de benimsedikleri hükûmet sistemine göre parlâmenter sistemin uygulandığı cumhuriyetler ve başkanlık sisteminin uygulandığı cumhuriyetler olarak ikiye ayrılır. Amerika Birleşik Devletleri gibi başkanlık hükûmeti sistemini benimsemiş cumhuriyetlerde cumhurbaşkanına kısaca “başkan (*président*)” denir. Biz “başkan”ın, yani başkanlık sistemindeki cumhurbaşkanının hukukî statüsünü, görev ve yetkilerini yukarıda 31’inci bölümde inceledik. O hâlde, bu bölümde, sadece parlâmenter hükûmet sistemlerinde devlet başkanlarını inceleyeceğiz. Bu bölümün kendi içinde plânı şöyle olacaktır:

PLÂN:

I. Devlet Başkanlarının Statüsü

II. Devlet Başkanlarının Sorumluluğu ve Sorumsuzluğu

III. Devlet Başkanlarının Görev ve Yetkileri

IV. Parlâmenter Sistemlerde Devlet Başkanının Yetkilerini Kullanabilmesinin Şartı: Karşı-İmza Kuralı

V. Devlet Başkanı-Hükûmet Çatışması

Şimdi bu plân dâhilinde konuyu incelemeye başlayalım:

I. DEVLET BAŞKANLARININ STATÜSÜ

Bibliyografya.- Esmein, *op. cit.*, c.II, 32-63; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.606-616; Vedel, *op. cit.*, s.427-429; Fabre, *op. cit.*, s.353; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.631-658; Prélôt, *op. cit.*, s.641-646; Turpin, *op. cit.*, s.334-345; Lavroff, *op. cit.*, s.366-394; Ardant, *op. cit.*, s.435-444; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.589-590; Grewe ve Ruiz Fabre, *op. cit.*, s.483-486; Chagnollaude, *op. cit.*, s.284-286; Gicquel, *op. cit.*, s.520-536; Biscaretti di Ruffia, *op. cit.*, s.470-486; De Vergottini, *op. cit.*, s.538-542.

“Devlet başkanlarının statüsü” başlığı altında devlet başkanlarının belirlenmesi, göreve gelmesi, görevlerinin sona ermesi, vekâlet, vs. gibi konular görülecektir. Devlet başkanlarının belirlenmesi, göreve gelmesi, görevlerinin sona ermesi gibi hususlar, monarşilerde ve cumhuriyetlerde birbirinden oldukça farklıdır. O nedenle bunları ayrı ayrı incelemek gerekir.

7. De Smith ve Brazier, *op. cit.*, s.124; Yardley, *op. cit.*, s.30; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.590.

8. De Smith ve Brazier, *op. cit.*, s.124.

9. Wiggy, *op. cit.*, s.582-583.

Bölüm 32

PARLÂMENTER SİSTEMLERDE YÜRÜTME ORGANI II: BAKANLAR KURULU (HÜKÛMET)*

Bibliyografya.- Esmein, *op. cit.*, c.I, s.170-191, c.II, 230-301; Hauriou, *op. cit.*, s.376-462; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.639-675; Laferrière, *op. cit.*, s.770-815, 1053-1089; Vedel, *op. cit.*, s.434-447, 504-514; Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.592-596, 627-639; Gaudemet, *op. cit.*, s.51-70; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1174-1210; Jeanneau, *op. cit.*, s.196-201; Lavroff, *op. cit.*, s.409-440; Pactet, *op. cit.*, s.399-420; Ardant, *op. cit.*, s.476-505; Debbasch *et al.*, *op. cit.*, s.733-769; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, s.516-539; Turpin, *op. cit.*, s.369-393; Wigny, *op. cit.*, s.605-658; Hood Phillips ve Jackson, *op. cit.*, s.298-343; De Smith ve Brazier, *op. cit.*, s.159-204; Kinder-Gest, *op. cit.*, s.37-51; Punnet, *op. cit.*, s.194-229.

“Hükûmet”, “Bakanlar Kurulu” ve “Kabine” Kavramları.- Yukarıda belirttiğimiz gibi parlâmenter hükûmet sistemlerinde yürütme organı ikili (düalist) yapıdadır. Bir tarafta “devlet başkanı (*head of state, chef d’Etat*)”, diğer tarafta “hükûmet (*government, gouvernement*)” bulunur.

Hükûmet, yürütme organının, “devlet başkanı” ve “idare (*administration*)” dışında kalan kısmıdır. Hükûmet, yürütme organı içinde parlâmento karşısında siyasal sorumluluğa sahip kişilerden oluşur. Devlet başkanının parlâmento karşısında siyasal sorumluluğa sahip olmadığını yukarıda gördük. “İdare” kavramı içinde yer olan “memurlar (*civil servants, fonctionnaires*)” da parlâmento karşısında sorumlu değildir. Buna göre, hükûmetin, “başbakan (*prime minister, premier ministre*) ve “bakanlar (*ministers, ministres*)”dan oluştuğunu söyleyebiliriz.

Anayasa hukuku literatüründe “hükûmet” terimi ile aynı anlamda “bakanlar kurulu (*council of ministers, conseil des ministres*)” ve “kabine (*cabinet*)” terimlerinin de kullanıldığı görülmektedir¹. Öncelikle belirtelim ki, “bakanlar kurulu” ile “kabine” kavramları arasında hiçbir fark yoktur. Kabin kavramı daha ziyade Anglo-Sakson kültürünün yaygın olduğu ülkelerde kullanılmaktadır. Bakanlar kurulunu yani kabineyi, başbakan ve bakanlardan oluşan bir kurul olarak tanımlayabiliriz.

* Bu bölüm bazı küçük güncelleştirmeler dışında 2000 yılında yazılmıştır. Son olarak Mart 2019’da gözden geçirilmiştir.

1. 1944 İzlanda Anayasası (m.44) ve 1814 Norveç Anayasası (m.16) bakanlar kuruluna “Devlet Kurulu (*State Council, Council of State*)” demektedir.

“Hükûmet” ile “bakanlar kurulu” tamamıyla eş anlamlı terimler midir? Bu soruya, Almanya, İtalya, İspanya, Japonya, 2018 öncesi Türkiye gibi birçok parlâmenter sisteme sahip ülkede olumlu yanıt verebiliriz. Bu ülkeler gibi birçok ülkede “hükûmet” ile “bakanlar kurulu” tamamıyla aynı anlama gelir. Her ikisi de başbakan ve bakanlardan oluşur. Almanya (m.62), İspanya (m.97) Anayasaları başbakan ve bakanların oluşturduğu kurula “hükûmet”, Japonya (m.65: Kabine) ve Türk (2018 öncesi, m.109) Anayasaları ise “bakanlar kurulu”, İtalyan Anayasası (m.92-96) ise yer yer “hükûmet” yer yer “bakanlar kurulu” ismini vermektedir.

Ancak İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Portekiz, Yunanistan, Avusturya gibi bazı ülkelerde “hükûmet” kavramı, “bakanlar kurulu” kavramından farklı bir anlamda kullanılmaktadır. Bu ülkelerde “hükûmet” üyesi olan, ama “bakanlar kurulu üyesi olmayan bakanlar (*non-cabinet ministers*)” vardır. Bu ikinci tür bakanlara genellikle “devlet sekreteri (*secretary of state, secrétaire d'État*)” veya “parlâmento müsteşarı (*parliamentary under-secretary*)” gibi isimler verilir. Devlet sekreterlerini biz aşağıda IV nolu başlık altında ayrıca göreceğiz. Bu konuda oraya bakılmalıdır. Biz burada sadece şunu söyleyelim ki, bazı ülkelerde, “hükûmet” kavramı, “bakanlar kurulu” kavramından daha geniştir. Bu ülkelerde “bakanlar kurulu”, münhasıran başbakan ve bakanlardan oluşurken, “hükûmet”, başbakan ve bakanların yanında kendilerine devlet sekreteri denen ve bakanlar kuruluna katılma hakkına sahip olmayan bir tür bakanları da içerir. Yani bu ülkelerde “hükûmet” kavramı, “bakanlar kurulu” kavramını içerirken, bakanlar kurulu kavramı hükûmetin sadece bazı üyelerini içerir.

Biz bu bölümde yürütme organının devlet başkanı ve idare dışında kalan kısmını inceleyeceğiz. Bu kısmı ifade etmek için de kural olarak “hükûmet” terimini kullanacağız. Bu hükûmet, her parlâmenter ülkede başbakan ve bakanları, bazı parlâmenter ülkelerde ise bunların yanında bakanlar kurulu üyesi olmayan ama hükûmet üyesi olan kendilerine devlet sekreteri, parlâmento müsteşarı gibi isimler verilen kişileri içermektedir. O halde biz bunları sırasıyla göreceğiz. Ancak başbakan ve bakanların bir araya gelip oluşturduğu kolektif bir kurul olan bakanlar kurulunu en başta ayrıca incelemek uygun olur. Buna göre bu bölümün planı şu şekilde olacaktır.

PLAN:

I. Bakanlar Kurulu

II. Başbakan

III. Bakanlar

IV. Diğer Hükûmet Üyeleri: Devlet Sekreterleri, Parlâmento Müsteşarları, vs.

Şimdi bu plân dâhilinde konuyu incelemeye başlayalım.

I. BAKANLAR KURULU

Bibliyografya.- Esmein, *op. cit.*, c.I, s.170-191, c.II, 230-301; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.639-675; Laferrière, *op. cit.*, s.787-791; 1067-1074; Lavroff, *op. cit.*, s.409-440; Pactet, *op. cit.*, s.399-409; Cadart, *op. cit.*, c.II, s.1175-1183, 1195-1201, 1208-1214; Burdeau, Hamon ve Troper, *op. cit.*, s.516-529; Hood Phillips ve Jackson, *op. cit.*, s.298-316; Kinder-Gest, *op. cit.*, s.3-48; Punnet, *op. cit.*, s.194-229.

“Bakanlar kurulu (*council of ministers, conseil des ministres*)” ile “kabine (*cabinet*)” kavramlarının aynı anlama geldiğini yukarıda gördük. Biz burada kural olarak “bakanlar kurulu” terimini kullanacağız. Ancak “kabine” kavramını kullanan bir ülkenin anayasa hükmünden alıntı yaparken haliyle bakanlar kurulu terimini değil, kabine terimini kullanacağız.

“Bakanlar kurulu” kavramının birçok ülkede “hükûmet” kavramıyla eş anlamlı olduğunu yine biraz yukarıda gördük. Bu ülkelerde münhasıran bakanlar kurulu ülkenin hükûmetini oluşturur. Gerçekten de bu husus, bazı anayasalarda açıkça dile getirilmiştir. Örneğin 1947 İtalyan Anayasası “Hükûmet (*Governo*)”ın “Kurul Başkanı (*Presidente del Consiglio*)” ve “bakanlar (*ministri*)”dan oluştuğunu, bunların bir araya gelerek “Bakanlar Kurulu (*Consiglio dei ministri*)”nu meydana getirdiğini belirtmektedir (m.92). Keza 1975 Yunan Anayasası da “Başbakan (*Prime Minister*)” ve “bakanlar (*ministers*)”dan oluşan “Kabine (*Cabinet*)”nin “Hükûmeti (*Government*)”i meydana getirdiğini açıkça hükme bağlamaktadır (m.81/1).

Burada sırasıyla bakanlar kurulunun oluşumunu (A), tarihsel olarak ortaya çıkışını (B), bakanlar kuruluna hâkim olan ilkeleri (C), bakanlar kurulunun göreve başlamasını (D), görevinin sona ermesini (E), geçici bakanlar kurulunu yani “işgüder hükûmeti” (F), bakanlar kurulunun görev ve yetkilerini (G) ve kolektif sorumluluğunu (H) inceleyeceğiz.

A. BAKANLAR KURULUNUN OLUŞUMU

Üyeleri.- Parlâmenter hükûmet sistemlerinde bakanlar kurulu ikili yapıdadır. Bakanlar kurulu, “başbakan (*prime minister, premier ministre*)” ve “bakanlar (*ministers, ministres*)”dan oluşur. Bakanlar kurulunun başbakan ve bakanlardan oluştuğu hususu çeşitli anayasalar tarafından açıkça belirtilmektedir. Örneğin 1949 Alman Anayasası, “Hükûmet, Şansölye ve bakanlardan oluşur” demektedir (m.62). 1946 Japon Anayasası da Kabinenin Başbakan ve diğer Bakanlardan oluştuğunu belirtmektedir (m.66/1). İsrail’de ise 14 Nisan 1992 tarihli “Temel Kanun: Hükûmet”, “Hükûmet, Başbakan ve bakanları içerir” demektedir (Seksiyon 3-a). 1978 İspanyol Anayasası da Hükûmetin, Hükûmet Başkanı (=Başbakan), başkan yardımcıları ve bakanlardan oluştuğunu açıklamaktadır (m.98). 1929 Avusturya Anayasası (m.69) ve 1976 Portekiz Anayasası (m.187) da benzer hükümler içermektedir.

Bölüm 33

YÜRÜTME FONKSİYONU*

Bibliyografya.- Özbudun, *op. cit.*, 2010, s.245-247; Gözler, *İdare Hukuku Dersleri, op. cit.*, s.15-24; Turan Güneş, *Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1965; Burhan Kuzu, *Yürütme Organının Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi ve Güçlendirilmesi Eğilimi*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987.

Burada sırasıyla yürütme fonksiyonunun tanımını ve diğer devlet fonksiyonlarından ayrılmasını, yürütme fonksiyonunun özelliklerini, yürütme fonksiyonunun alanını, yürütme işlemlerini, yürütme organının düzenleme yetkisini göreceğiz. Buna göre bu bölümün planı şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

- I. Yürütme Fonksiyonunun Tanımı ve Diğer Devlet Fonksiyonlarından Ayrılması
- II. Yürütme Fonksiyonunun Özellikleri
- III. Yürütme Fonksiyonunun Alanı
- IV. Yürütme İşlemleri
- V. Yürütme Organının Düzenleme Yetkisi
- VI. Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri
- VII. ABD’de Başkanın Düzenleme Yetkisi (Düzenleyici İşlemleri)
- VIII. Fransa’da Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri

Bu sıraya göre konuyu işlemeye başlayalım.

I. YÜRÜTME FONKSİYONUNUN TANIMI VE DİĞER DEVLET FONKSİYONLARINDAN AYRILMASI

Yukarıda açıklandığı gibi biz devlet fonksiyonlarını organik kritere göre tanımlıyor ve birbirinden ayırıyoruz. Organik kritere göre ise, yürütme fonksiyonu, yürütme organından çıkan işlemlerden oluşur. *Bu kriter bakımından, yürütme organı tarafından yapılan her işlem, bir yürütme işlemidir.* Yürütme organı ise yukarıda gördüğümüz gibi başkanlık sistemlerinde başkandan,

* Bu bölüm bazı küçük güncelleştirmeler dışında 2000 yılında yazılmış ve en son Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

Bölüm 34

OLAĞANÜSTÜ YÖNETİM USÛLLERİ*

Bibliyografya: Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku*, *op. cit.*, 2010, s.333-373; Günday, *op. cit.*, s.211-221; Gözübüyük ve Tan, *op. cit.*, c.I, s.504-514; Rumpf, *Türk Anayasa Hukukuna Giriş*, *op. cit.*, s.148-156; Burhan Kuzu, *Olağanüstü Hal Kavramı ve Türk Anayasa Hukukunda Olağanüstü Hâl Rejimi*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1993, s.189-215; Bülent Daver, *İcra Organının İstisnâ Yetkileri Bakımından Fevkalade Hal Rejimleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1961; Pertev Bilgen, *1961 Anayasasına göre Sıkıyönetim*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1976; Hayati Hazır, *Türkiye’de ve Yabancı Ülkelerde Olağanüstü Hal Rejimlerinde Kamu Hürriyetlerinin Sınırlanması*, Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1991; Mehmet Semih Gemalmaz, *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunda ve Türk Hukukunda Olağanüstü Rejim Standartları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1994; Mehmet Semih Gemalmaz, *Anayasada Olağanüstü Rejim, Demokratikleşmede Sivil Toplum*, İstanbul, Kavram İnsan Hakları Yayınları, 1995; Yılmaz Aliefendioğlu, “Anayasa Yargısı Açısından Olağanüstü Yönetim Usulleri”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1993, Cilt 9, s.411-434; Erol Alpar, “Olağanüstü Hâller”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 22, Aralık 1989, Sayı 4, s.47-67; Kemal Berkarda, “Olağanüstü Yönetim Usûlleri”, *in* İl Han Özay, *Günüşiğinde Yönetim*, İstanbul, Alfa, 1994, s.601-683; Kemal Gözler, “Olağanüstü Hal Rejimlerinde Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemi ve...”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Ağustos 1990, Sayı 4, s.561-590; Selin Esen, *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türkiye’de Olağanüstü Hâl Rejimi*, Ankara, Adalet, 2008.

Önce bu bölümde izleyeceğimiz planı verelim:

PLÂN:

I. Genel Olarak

II. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Çeşitleri

III. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin İlan Edilmesi (Uygulamaya Konulması)

IV. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Sonuçları

V. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Uygulanması

VI. Olağanüstü Yönetim Usûllerinin Sona Ermesi

Şimdi bu plân dâhilinde olağanüstü yönetim usûllerini inceleyelim:

* Bu bölüm bazı küçük güncelleştirmeler dışında 2000 yılında yazılmış ve en son olarak Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

I. GENEL OLARAK

Olağanüstü yönetim usûllerini görmeden önce, bu usûllerin tanımını (A), bu usûllerin sebebi olan “istisnâî hâl (kriz hâli)” kavramını (B), kriz hâliyle nasıl baş edilebileceği (C) ve devletin kriz hâllerinde kendi anayasasının dışına çıkıp çıkamayacağı (D) sorunlarını görelim:

A. TANIM VE TERMİNOLOJİ

Tanım.- “Olağanüstü yönetim usûlleri” devletin, hukuk düzeninin olağan kurallarıyla üstesinden gelinmesine imkân olmayan olağanüstü bir tehdit veya tehlike karşısında başvurduğu yönetim usûlleridir¹.

Terminoloji Meselesi: “Olağanüstü Hâl Rejimleri” Değil, “Olağanüstü Yönetim Usûlleri”.- Burada terminolojik bir açıklama yapmakla işe başlamak uygun olur. Türk doktrinde bizim burada “olağanüstü yönetim usûlleri” dediğimiz şeye yaygın olarak “olağanüstü hâl rejimleri” denmektedir. Biz “olağanüstü hâl rejimleri - terminoloji” teriminin karışıklığa yol açtığını düşünüyor ve onun yerine Türkçede “olağanüstü yönetim usûlleri” teriminin kullanılması gerektiğini düşünüyoruz.

Aşağıda göreceğimiz gibi “savaş hâli”, “sıkıyönetim”, “olağanüstü hâl” gibi değişik olağanüstü yönetim usûlleri vardır. Yani “olağanüstü hâl”, olağanüstü yönetim usûllerinden birisidir. “Olağanüstü yönetim usûlleri” kavramı yerine “olağanüstü hâl rejimleri” terimi kullanıldığında, bundan sadece “olağanüstü hâl”ın kastedildiği sanılabilir. Her halükarda birden fazla alt kavramı ifade etmek için kullanılan bir üst kavramın, bu alt kavramlardan birisinin tekrarı olmaması gerekir.

Yine belirtelim ki Türkiye’deki bu karmaşa, 2018 öncesi 1982 Türk Anayasasının metninde değil, doktrinde vardı. 2018 öncesi 1982 Anayasası “olağanüstü hâl rejimleri” terimini değil, “olağanüstü yönetim usûlleri” terimini kullanmaktaydı (Üçüncü Kısım, İkinci Bölüm, III nolu başlık, m.118’in iki üst başlığı, eski şekil). Anayasa, 2018 öncesi dönemde, “olağanüstü hâl” tabirini ise, “olağanüstü yönetim usûlleri”nden birisi olan ve sıkıyönetimden daha hafif bir yönetim usûlü olan “olağanüstü hâl” için kullanmaktaydı. 9 Temmuz 2018’den öncesi, biz, Türkiye’de bu karmaşaya son vermek için bu konuda 1982 Anayasasının kullandığı terminolojiyi kullanmanın doğru olduğunu düşünüyorduk.

21 Ocak 2017 tarih ve 6771 sayılı Anayasa Değişikliği Kanunuyla, 1982 Anayasasında sıkıyönetim yönetim usûlüne ilişkin hükümler kaldırılmış ve neticede sadece olağanüstü hâl kalmıştır. Bu usul için de, Anayasanın yeni şekli “olağanüstü hal yönetimi” başlığını kullanmaktadır (m.119).

1. Özbudun, *Türk Anayasa Hukuku, op. cit.*, 2010, s.363.

Bölüm 35

YARGI*

Bibliyografya.- Türkçe: Ramazan Arslan ve Süha Tanrıver, *Yargı Örgütü Hukuku*, Ankara, Yetkin, 2001; Baki Kuru, *Hukuk Muhakemeleri Usûlü*, İstanbul, Demir Demir Ltd., Altıncı Baskı, 2001, Cilt I, s.2-77, 884; Baki Kuru, Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, *Medenî Usûl Hukuku*, Ankara, Yetkin, 14. Baskı, 2002, 125, 126, 551-560, 730-731, 785-805; Nurullah Kunter ve Feridun Yenisey, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Beta, 12. Baskı, 2002, Birinci Kitap, s.43-45, 58-60, 155-161, 243-244, 438-444; Saim Üstündağ, *Medenî Yargılama Hukukunun Esasları*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1973, s.137-153, 418-439; İlhan E. Postacıoğlu, *Medenî Usûl Hukuku Dersleri*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 3. Baskı, 1966, 488-511; 20-24, 132-138, 488-511. **Fransızca.-** Jean-Pierre Gridel, *Notions fondamentales de droit et droit français*, Paris, Dalloz, 1992, s.459-529; Jean-Louis Bergel, *Théorie générale du droit*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 1999, s.311-339; François Terré, *Introduction générale au droit*, Paris, Dalloz, 6. Baskı, 2003, s.531-580; Jean Vincent, Serge Guinchard, Gabriel Mantagnier, André Varinard, *Institutions judiciaires*, Paris; Dalloz, 7. Baskı, 2003, s.269-271, 349-360, 607-835; Boris Starck, Henri Roland ve Laurant Boyer, *Introduction au droit*, Paris, Litec, 5. Baskı, 2000, s.239-336; Xavier Labbé, *Introduction générale du droit*, Lille, Presses universitaires du Septentrion, 2. Baskı, 2003, s.80-108; René David, *Les grands systèmes de droit contemporains*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 1978, s.19-27; Michel Fromont, *Grands systèmes de droit étrangers*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 2005, s.6-9; Duguit, *Manuel de droit constitutionnel*, op. cit., s.90-120; Jean-Marie Auby ve Roland Drago, *Traité de contentieux administratif*, Paris, LGDJ, 2. Baskı, 1975, c.I, s.10-45; Hermann Bekaert, *Introduction à l'étude du droit*, Bruxelles, Bruylant, 1963, s.453. **İngilizce.-** Frederick G. Kempin, *Historical Introduction to Anglo-American Law*, St. Paul, Minn., West Publishing Co., Third Edition, 1990, 4th reprint, 2003, s.48-73; Francis Lyall, *An Introduction to British Law*, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2. Baskı, 2002, s.209; Richard Ward ve Amanda Wragg, *Walker & Walker's English Legal Systems*, Oxford, Oxford University Press, 9. Baskı, 2005, s.329-344; Fiona Cownie, Anthony Bradney ve Mandy Burton, *English Legal System*, Oxford, Oxford University Press, 2005, s.365-374; Peni Derbyshire, *English Legal System*, London, Sweet & Maxwell, 2004, s.57-63.

Yasama ve yürütme terimlerinde olduğu gibi, “yargı (kaza)”dan da bahsedildiğinde bu terimden “fonksiyonel anlamda yargı” ve “organik anlamda yargı” olmak üzere genellikle iki değişik şey kastedilmektedir. Fonksiyonel anlamda yargıya kısaca “yargı fonksiyonu (*fonction juridictionnelle*)”, organik anlamda yargıya ise “yargı organı (*organe juridictionnel*)” denir. O hâlde

* Bu bölüm bazı küçük güncelleştirmeler dışında 2000 ve 2006 yıllarında yazılmış ve en son Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

burada ilk önce “yargı fonksiyonu”nu, sonra da “yargı organı”nı görelim. Buna göre planımız şu şekilde olacaktır:

PLÂN:

I. Yargı Fonksiyonu (Fonksiyonel Anlamda Yargı)

II. Yargı Organı (Organik Anlamda Yargı)

Yargı fonksiyonuyla işe başlayalım:

I. YARGI FONKSİYONU (FONKSİYONEL ANLAMDA YARGI)

“Yargı fonksiyonu (*fonction juridictionnelle, judicial function*)” devletin üç fonksiyonundan biridir. Burada önce yargı fonksiyonun tanımı ve diğer devlet fonksiyonlarından ayrılmasını, daha sonra da yargı fonksiyonunun yerine getiriliş usûlünü ve yargı işlemi, yani mahkeme kararı kavramını inceleyeceğiz. Buna göre bu başlık altında planımı şöyle olacaktır:

PLÂN:

A. Yargı Fonksiyonunun Tanımı

B. Yargılama Yetkisi

C. Yargı Fonksiyonunun Yerine Getiriş Usûlü: Dava Kavramı

D. Yargı İşlemi (Mahkeme Kararı)

Yargı fonksiyonunun tanımıyla başlayalım.

A. YARGI FONKSİYONUNUN TANIMI

Bir fonksiyon, içeriğine, yani bu fonksiyonun kendisiyle yerine getirildiği işlemlerin maddî mahiyetine bakılarak tanımlanabileceği gibi, bu fonksiyonunun kimin veya kimlerin tarafından yerine getirildiğine bakılarak da tanımlanabilir. Birinci durumda bu fonksiyon, içeriksel, yani maddî açıdan; ikinci durumda ise organik açıdan tanımlanmış olur. Birinci durumda şu şu niteliklerdeki iş ve işlemler yargı fonksiyonunu; ikinci durumda ise şu organın yaptığı iş ve işlemler yargı fonksiyonu oluşturur denir. Önce maddî, sonra da organik açıdan yargı fonksiyonunun tanımını görelim. Ancak bundan önce şu hususu not edelim: Bizim burada “maddî açıdan tanım-organik açıdan tanım” dediğimiz şeye kamu hukuku literatüründe, genellikle “maddî kriter” göre tanım-organik kriter” göre tanım” denir. Aşağıda bazen “maddî açı”, bazen “maddî kriter” terimleri kullanılmıştır. Bunlar tamamıyla aynı anlamdadır. Aynı şekilde bazen “organik açı” bazen de aynı anlama “organik kriter” ifadesi kullanılmıştır.

1. Yargı Fonksiyonunun Maddî Açıdan Tanımlanması (Maddî Kriter)

Maddî açıdan yargı fonksiyonu, yukarıda da belirtildiği gibi, bu fonksiyonu yerine getiren organın kim olduğuna bakılarak değil, bu fonksiyonun içeriğine, maddî niteliğine bakılarak tanımlanır. Yani, maddî açıdan tanımda, yargı fonksiyonu, bu fonksiyonu ifa eden organdan tamamıyla soyutlanarak

Bölüm 36

TEMEL HAK VE HÜRRİYETLER* **

Bibliyografya.- Münici Kapani, *Kamu Hürriyetleri*, Ankara, AÜHF Yayınları, 6. Baskı, 1981; İlhan F. Akın, *Temel Hak ve Hürriyetler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971; Servet Armağan, *Temel Haklar ve Ödevler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1980; Oktay Uygun, 1982 *Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*, İstanbul, Kazancı, 1992; Şeref Ünal, *Temel Hak ve Özgürlükler ve İnsan Hakları Hukuku*, Ankara, Yetkin, 1997; İbrahim Ö. Kaboğlu, *Özgürlükler Hukuku*, İstanbul, Afa, 1993; Ahmet Mumcu, *İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*, Ankara, Savaş, 1994; Fazıl Sağlam, *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1982; Tekin Akıllıoğlu, *İnsan Hakları, I: Kavram, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yayınları, 1995; Zaffer Gören, *Temel Hak Genel Teorisi*, İzmir, DEÜHF DSİ Yayınları, Üçüncü Baskı, 1995; Mehmet Semih Gemalmaz, *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*, İstanbul, Beta, 2001; Mustafa Erdoğan, *İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku*, Ankara, Orion, 2007; İbrahim Ö. Kaboğlu, *Anayasa Hukuku Dersleri (Genel Esaslar)*, İstanbul, Legal, 6. Baskı, 2010, s.221-318; Yves Madiot, *Droits de l'homme*, Paris, Masson, 1991; Jacques Robert, *Libertés publiques et droits de l'homme*, Paris, Montchrestien, 1988; Louis Favoreu *et al.*, *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1998, s.775-877; Eric Oliva, *Droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 2001, s.297-395; Constance Grewe ve Hélène Ruiz Fabri, *Droit constitutionnels européennes*, Paris, PUF, 1995, s.140-190; Frédéric Sudre, *Droit européen et international des droits de l'homme*, Paris, PUF, 8. Baskı, 2006; Kemal Gözler, *İnsan Hakları Hukuku*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2018.

Temel hak ve hürriyetler konusunu şu plân dâhilinde inceleyeceğiz:

PLÂN:

I. Kavramlar

II. Temel Hak ve Hürriyetlerin Tarihsel ve Düşünsel Gelişimi

III. Hürriyet Karinesi: “Hürriyet Asıldır”

IV. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınıflandırılması

V. Temel Hak ve Hürriyetlerin Pozitif Hukuk Tarafından Tanınması

VI. Temel Hak ve Hürriyetlerin Süteleri

VII. Temel Hak ve Hürriyetlerin “Yükümlüleri” (Muhatapları)

VIII. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kötüye Kullanılamaması

IX. Temel Hak ve Hürriyetlerin Kullanılmasında Sistemler

X. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlılığı ve Sınırlanması Kavramları

* Bu bölüm, 2000, 2010 ve 2011 yıllarında yazılmış ve Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

** Temel hak ve hürriyetler konusunda 2017 yılında 568 sayfa uzunluğun *İnsan Hakları Hukuku* (Bursa, Ekin, 2017) başlıklı bir kitap yayınladık. Bu bölümde incelenen konular, çok daha geniş bir şekilde adı geçen kitapta incelenmektedir. Bu bölümü, bu kitaba göre genişletebiliriz. Ancak buna gerek görmedik. Temel hak ve hürriyetler konusunda daha fazla bilgi edinmek isteyenler söz konusu kitabımıza bakabilirler. Bu bölüm ile 2017’de yayımlanan *İnsan Hakları Hukuku* kitabım arasında az da olsa, bazı konularda görüş değişiklikleri veya açıklama farklılıkları olmuştur. Doktrinal tartışmalarda *İnsan Hakları Hukuku* kitabımdaki görüşlerime bakılmalıdır.

XI. Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlanması Sistemi (Şartları)

XII. Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması

I. KAVRAMLAR

Bibliyografya.- Favoreu *et al.*, *op. cit.*, s.777-782; Kapani, *Kamu Hürriyetleri*, *op. cit.*, s.13-14; Yavuz Sabuncu, *Anayasaya Giriş*, Ankara, İmaj Yayınevi, 12. Baskı, 2006, s.43-45; Uygun, 1982 *Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*, *op. cit.*, s.2-6; Mumcu, *op. cit.*, s.12-26; Kaboğlu, *Özgürlükler Hukuku*, *op. cit.*, s.11-14; Kaboğlu, *Kolektif Özgürlükler*, *op. cit.*, s.13-24; Akıllıoğlu, *İnsan Hakları, I*, *op. cit.*, s.6-20; Erdoğan, *İnsan Hakları*, *op. cit.*, s.7-28; Muhlis Öğütçü, “Doğal hukuk ve Pozitif Hukuk Işığında Bazı Kavramlar”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 7, Özel Sayı 2005 (*İrfan Baştuğ Anısına Armağan*), s.555-615.

Kavramlar başlığı altında bu alanda kullanılan “hak”, “hürriyet”, “ödev” “insan hakları”, “kamu hürriyetleri” ve “temel hak ve hürriyetler” gibi çeşitli kavramları ve bunlar arasındaki farkları açıklamaya çalışacağız. Bu başlığın planı şu şekilde olacaktır.

PLÂN:

- A. Hürriyet, Hak ve Ödev Kavramlarının Tanımı
- B. İnsan Hakları, Kamu Hürriyetleri ve Temel Hak ve Hürriyetler Kavramları
- C. Temel Hak ve Hürriyetler Kavramı ile İnsan Hakları ve Kamu Hürriyetleri Kavramları Arasında Farklar
- D. Diğer Kavramlar

Hürriyet, hak ve ödev kavramlarını tanımlamak ile işe başlayalım.

A. HÜRRİYET, HAK VE ÖDEV KAVRAMLARININ TANIMI

Hürriyet, hak ve ödev kavramları şöyle tanımlanmaktadır:

1. Hürriyet Kavramı

Doktrinde “hürriyet (özgürlük, *freedom*, *liberty*, *liberté*)” çok değişik şekillerde tanımlanmış ve anlaşılmış bir kavramdır¹. *Hürriyet, bir şeyi yapma veya yapmama, belli bir şekilde davranıp davranmama erki* olarak tanımlanabilir². Daha kısa bir ifadeyle hürriyet, “serbest hareket etme gücü”dür³. Bu tanımda dikkati çekmesi gereken nokta, hürriyetin *insan fiilinin bir niteliği* olarak kullanıldığıdır. Dolayısıyla hürriyetten “serbest insan fiili” anlaşılabılır. Seyahat hürriyeti, yerleşme hürriyeti, haberleşme hürriyeti, dü

-
1. Çeşitli hürriyet tanımları için bkz. Münci Kapani, *Kamu Hürriyetleri*, Ankara, AÜHF Yayınları, 6. Baskı, 1981, s.3; İlhan F. Akın, *Temel Hak ve Hürriyetler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971, s.259-264; İbrahim Ö. Kaboğlu, *Özgürlükler Hukuku*, İstanbul, Afa, 1993, s.11-14; Ahmet Mumcu, *İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*, Ankara, Savaş, 1994, s.13-17.
 2. Kaboğlu, *Kolektif Özgürlükler*, *op. cit.*, s.14; Oktay Uygun, 1982 *Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*, İstanbul, Kazancı, 1992, s.6.
 3. Tarık Zafer Tunaya, *Siyasî Müesseseler ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, 2. Baskı, 1969, s.187. Jacques Robert, hürriyeti “tam bir bağımsızlık içinde hareket edebilme gücü (*pouvoir d'agir en tout indépendance*)” olarak tanımlamaktadır (Jacques Robert, *Libertés publiques et droits de l'homme*, Paris, Montchrestien, 1988, s.11).

Bölüm 37

AVRUPA İNSAN HAKLARI HUKUKU

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi*

Bibliyografya.- Feyyaz Gölcüklü ve A. Şeref Gözübüyük, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, 2002; Tekin Akıllıoğlu, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*, Ankara, İmaj Yayınları, 2002; Ömer Anayurt, *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*, Ankara, Seçkin, 2004; Yasemin Özdek, *Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye*, Ankara, TODAİE, 2004; Ayhan Döner, *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003; Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve Oğuz Sancakdar, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, Ankara, Seçkin Yayınları, İkinci Baskı, 2004; Mark W. Janis, Richard S. Kay ve Anthony Bradley, *European Human Rights Law*, Oxford, Oxford University Press, İkinci Baskı, 2000; Frédéric Sudre, *Droit européen et international des droits de l'homme*, Paris, PUF, 8. Baskı, 2006.

PLÂN:

- I. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- II. Tarihsel Süreç İçinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (Avrupa İnsan Hakları Komisyonu ve Divanı)
- III. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin Kuruluşu
- IV. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine Başvuru Çeşitleri
- V. Bireysel Başvuru Hakkı
- VI. Bireysel Başvuruların Kabul Edilebilirlik Koşulları
- VII. Mahkemeye Başvuru Usûlü
- VIII. Bireysel Başvuruların İncelenmesi Usûlü
- IX. AIHM Hükümlerinin Yerine Getirilmesi ve Yerine Getirmenin Denetlenmesi

“Avrupa İnsan Hakları Hukuku” Terimi.- Bu bölüm “Avrupa insan hakları hukuku” başlığını taşımaktadır. Konuya ilişkin açıklama yapmadan önce “Avrupa insan hakları hukuku (*European human rights law, droit européen des droits de l'homme*)” terimi üzerinde kısaca durmak gerekir.

Avrupa insan hakları hukuku, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve bu Sözleşme ile kurulmuş olan Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarına dayanır. Yakın zamana kadar bu konuyu ifade etmek için bu terimi kullanmak yerine “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (*The European Conven-*

* Bu bölüm güncelleştirmeler ve düzeltmeler dışında büyük ölçüde 2001 ve 2006 yılında yazılmış ve son olarak Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

tion on Human Rights, La convention européenne des droits de l'homme)” gibi terimler kullanılıyordu. Örneğin bu alanda yazılan bazı kitaplar¹ bu başlığı taşıyordu. Kitap başlıklarındaki bu terimin çok doğru olduğu söylene- mezdi. Zira bu başlıklar sanki bu kitaplarda sadece söz konusu Sözleşmenin metninin ve şerhinin yer aldığı izlenimi uyandırmaktadır. Oysa söz konusu kitaplarda yapılan şey çok daha ileri düzeydeydi. Nasıl medeni hukuk kitapları “medeni kanun”, ceza hukuku kitapları “ceza kanunu” ismini taşımıyor- sa, “Avrupa insan hakları hukuku” kitaplarının da “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi” ismini taşıması gerekir.

Son zamanlarda bu yanlış kullanımdan büyük ölçüde vazgeçilmiş ve onun yerine doğru olarak “Avrupa insan hakları hukuku” terimi kullanılma- ya başlanmıştır. Artık bu alanda yazılan kitapların bir kısmı “Avrupa insan hakları hukuku (*European human rights law, droit européen des droits de l'homme*)” başlığını taşımaktadır². Keza bu alandaki dersler “Avrupa insan hakları hukuku” başlığını taşımaya başlamıştır³. Aynı şekilde bu alanda açıl- an yüksek lisans programlarından bir kısmı da “Avrupa insan hakları huku- ku” başlığını taşımaktadır⁴. Nihayet, bu alanda çalışan enstitü ve araştırma

-
1. Örneğin **Türkçe**: Feyyaz Gölcüklü ve A. Şeref Gözübüyük, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, 2002.

İngilizce: Robin C. A. White ve Clare Ovey, Jacobs, White & Ovey: *The European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 5. Baskı, 2010.

Fransızca: Frédéric Sudre, *La convention européenne des droits de l'homme*, Pa- ris, Presses Universitaires de France, 7. Baskı, 2008; Gérard Cohen-Jonathan, *La convention européenne des droits de l'homme*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1989; Jacques Velu ve Ruşen Ergeç, *La Convention européenne des droits de l'homme*, Bruxelles, Bruylant, 1990.

2. Örnekler: **Türkçe**: Ömer Anayurt, *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*, *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*, Ankara, Seçkin, 2004; Yasemin Özdek, *Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye*, Ankara, TODAİE, 2004.

İngilizce: Mark W. Janis, Richard S. Kay and Anthony W. Bradley, *European Human Rights Law*, Oxford, Oxford University Press, 3'üncü Baskı, 2008; Keir Starmer, *European Human Rights Law*, Legal Action Group, 1999. “Sözleşmesi Hu- kuku” şeklinde değişik bir ifade: David Harris, Michael O'Boyle, Edward Bates and Carla Buckley, *Law of the European Convention on Human Rights*, Oxford, Oxford University Press, 2. Baskı. 2009.

Fransızca: Frédéric Sudre, *Droit européen et international des droits de l'homme*, Paris, Presses Universitaires de France, PUF, 10. Baskı, 2011; Jean-François Renucci, *Traité de droit européen des droits de l'homme*, Paris, LGDJ, 2007.

3. Örneğin bkz.: http://www.ekamuport.sakarya.edu.tr/Pages/ekamu_ders_plani.aspx; http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr/tr/index.php?option=com_content&task=view&id=131&Itemid=180; http://sbe.kocaeli.edu.tr/ust.php?page=kamu_hukuku&sub=lisansustu.
4. Örneğin bkz.: Master Droit Européen des Droits de l'Homme de Montpellier (www.univ-montp1.fr/content/.../MASTER+DROIT+européen+des+DH.pdf).

Bölüm 38

ULUSLARARASI ANDLAŞMALAR*

İlk bakışta bir anayasa hukuku kitabında “uluslararası andlaşmalar (*international treaties, traités internationales*)” diye bir bölümün bulunması yadırganabilir. Ancak ortada en azından, iç hukuk ile uluslararası hukuk arasındaki ilişki konusunda “monist teori (*monistic theory, théorie moniste*)”nin kabul edildiği ülkeler açısından yadırganacak bir şey yoktur. Çünkü bu ülkelerde usûlüne göre onaylanmış ve yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşmalar, iç hukuklarında mahkemeler tarafından doğrudan doğruya uygulanabilir niteliktedir. Bu nedenle uluslararası andlaşmalar, monist sistemin geçerli olduğu ülkelerde bu ülkelerin normlar hiyerarşisinin bir parçasıdır. Diğer bir ifadeyle, bu ülkelerin hukuk normlarının bir kısmı da bu ülkeler tarafından onaylanmış ve yürürlüğe konulmuş uluslararası andlaşmalardan oluşur. O nedenle anayasa hukukunda nasıl kanunlar inceleniyor ise, aynı şekilde uluslararası andlaşmalar da incelenebilir. Kaldı ki uluslararası andlaşmaların akdedilmesi, onaylanması ve bu andlaşmaların iç hukuk normlar hiyerarşisindeki yeri konuları pek çok ülkenin anayasalarında açıkça düzenlenmektedir.

İşte bu nedenle biz de burada uluslararası andlaşmaların sırasıyla akdedilmesini, onaylanmasını ve bunların iç hukuk normlar hiyerarşisindeki yeri sorunlarını bu bölümde incelemeye çalışacağız. Önce bu bölümde izleyeceğimiz planı verelim:

PLÂN:

- I. Uluslararası Andlaşmaların Akdedilmesi
- II. Uluslararası Andlaşmaların Onaylanması
- III. Uluslararası Andlaşmaların İç Hukuk Normlar Hiyerarşisindeki Yeri

Şimdi bu plân dâhilinde konuyu inceleyelim.

* Bu bölüm bazı küçük güncelleştirmeler dışında 2001 ve 2006 yıllarında yazılmış ve en son Mart 2020’de gözden geçirilmiştir.

I. ULUSLARARASI ANDLAŞMALARIN AKDEDİLMESİ¹

Bibliyografya.- Duguit, *Traité, op. cit.*, c.IV, s.794-805; Esmein, *op. cit.*, s.573-579; Barthélemy ve Duez, *op. cit.*, s.825-829; Laferrière, *op. cit.*, s.1046-1050; Wigny, *op. cit.*, s.649-658; Autexier, *op. cit.*, s.152-158; Grewe ve Ruiz Fabre, *op. cit.*, s.101-106; Lavroff, *op. cit.*, s.185-193; Zoller, *op. cit.*, s.477-479; Chagnollaude, *op. cit.*, s.301-302; Gicquel, *op. cit.*, s.484-486; Lavroff, *op. cit.*, s.193-198; Pactet, *op. cit.*, s.501-509; De Smith ve Brazier, *op. cit.*, s.139-150; Hood Phillips ve Jackson, *op. cit.*, s.278-290; Pazarıcı, *op. cit.*, c.I, s.113-140; Tribe, *op. cit.*, s.643-656; Nowak, Rotunda ve Young, *op. cit.*, s.183-203; Bartholomew, *op. cit.*, c.I, s.97; Mason ve Beaney, *op. cit.*, s.60-61; Cronin, *op. cit.*, s.193-195; Jackson ve Tushnet, *op. cit.*, s.714-718; 746-752.

“Andlaşmaların akdedilmesi (*conclusion of treaties, conclusion des traités*)”, andlaşma için “görüşme (*müzakere, negotiation, négociation*)”ın yapılması, “anlaşma metninin yazılması” ve metnin “imzalanması (*signature*)” safhalarını içerir². Andlaşma akdetme yetkisine sahip kişiler, devlet adına müzakereye katılırlar. Karşılıklı görüşmeler neticesinde bir “andlaşma metni” hazırlanır. Bu metne, onun “mevsukiyet (*authentification*)”ını³ sağlamak amacıyla, görüşmeciler taraflar, “imza (*signature*)” koyarlar⁴ veya daha sonra “imza” koymak üzere sadece “paraf (*paraphe*)” atarlar⁵. Bu işlemlerden sonra aşağıda göreceğimiz “onay” safhasına geçilir.

Bir devlette, devlet adına başka devletler ile andlaşma akdetme yetkisi kime veya hangi organa aittir? Bu yetkinin parlâmentolara değil, yürütme organına ait olduğu kabul edilmektedir⁶. 1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, bir devlet adına andlaşma yapmaya yetkili kişileri iki gruba ayırarak düzenlemektedir (m.7). Bunlardan birinci grubu, özel bir yetki belgesine gerek olmadan, andlaşma yapma genel yetkisine sahip olan kişilerdir. Bu kişiler dışişleri bakanları, hükûmet başkanları ve devlet başkanlarıdır⁷. Andlaşma akdetme yetkisine sahip ikinci grup kişiler ise, andlaşma akdetmek için “tam yetki belgesi (*lettre de pleins pouvoirs*)”⁸ ismi verilen özel bir

1. Bu başlık 2001 yılında yayınlanan izleyen makalemizden alınmıştır: Kemal Gözler, “Uluslararası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, No 2, Nisan-Haziran 2001, s.71-101. Makalenin tam metnine www.anayasa.gen.tr/andlasma.htm’den ulaşılabilir.

2. Hüseyin Pazarıcı, *Uluslararası Hukuk Dersleri*, Ankara, Turhan, 7. Baskı, 1998, I. Kitap, s.115. Bundan sonra “Pazarıcı, *op. cit.*, c.I.” şeklinde kısaltılacaktır.

3. Bu aşamadaki imzalar andlaşmanın “geçerliliği (*validité*)”ni veya “bağlayıcılığı (*obligatorité*)”ni sağlamak için değildir. Andlaşmanın geçerliliği veya bağlayıcılığı andlaşma-nın onaylanmasından ve onay belgelerinin değişiminden sonra gerçekleşir.

4. Pierre Pactet, *Institutions politiques-Droit constitutionnel*, Paris, Masson, Onüçüncü Baskı, 1994, s.503.

5. Pazarıcı, *op. cit.*, c.I, s.121-122.

6. Constance Grewe ve Hélène Ruiz Fabri, *Droits constitutionnels européennes*, Paris, PUF, s.104.

7. 1969 Viyana Andlaşmalar Hukuku Sözleşmesi, m.7/2,a.

8. Pactet, *op. cit.*, s.502.

Bölüm 39

KANUNLARIN ANAYASAYA UYGUNLUK DENETİMİ: ANAYASA YARGISI*

Bibliyografya.- Turhan Feyzioğlu, *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazaî Murakabesi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1951; Metin Kırathı, *Anayasa Yargısında Somut Norm Denetimi: İtiraz Yolu*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1966; Servet Armağan, *Anayasa Mahkememizde Kazaî Murakabe Sistemi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1967; Ö. İbrahim Kaboğlu, *Anayasa Yargısı*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, 2000; Yılmaz Aliefendioğlu, *Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1996; Hasan Tunç, *Karşılaştırmalı Anayasa Yargısı*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997; Erdal Onar, *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal ve Yargısal Denetimi ve Yargısal Denetim Alanında Ülkemizde Öncüler*, Ankara, 2003; O. Korkut Kanadoğlu, *Anayasa Mahkemesi*, İstanbul, Beta Yayınları, 2004; Louis Favoreu, *Les Cours constitutionnelles*, Paris, PUF, 1986, s.5-6; Dominique Rousseau, *Droit du contentieux constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 1992 (7. Baskı 2006); Dominique Turpin, *Contentieux constitutionnel*, Paris, PUF, 1986; Mauro Cappelletti ve William Cohen, *Comparative Constitutional Law*, Indianapolis, New York, The Bobbs-Merrills Company, 1989, s.3-113; Vicki C. Jackson ve Mark Tushnet, *Comparative Constitutional Law*, 455-709; Elisabeth Zoller, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, İkinci Baskı, 1999, s.99-281; Norman Dorsen et al., *Comparative Constitutionalism: Cases and Materials*, St. Paul, MN, Thomson West, 2003, s.99-143; Guillaume Drago, *Contentieux constitutionnel français*, Paris, Presses Universitaires de France, 2. Baskı, 2006; Philippe Ardant, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 8. Baskı, 1996, s.92-145; Walter F. Murphy ve Joseph Tanenhaus (Çev. Ed.), *Comparative Constitutional Law: Cases and Commentaries*, St. Martin's Press, 1977; Michael Louis Corrado, *Comparative Constitutional Review: Cases and Materials*, Caroline Academic Press, 2005.

Anayasa yargısı konusu, anayasa hukuku genel teorisinin en temel ve en geniş konularından birisidir. Bu nedenle bu bölüm, diğer bölümlerden hacim bakımından daha geniş olacaktır. Önce plânı verelim:

* Bu bölüm, bazı küçük güncelleştirmeler dışında, 2000 ve 2006 yıllarında yazılmış ve en son Mart 2020'de gözden geçirilmiştir.

PLÂN:

- I. Anayasa Yargısının Anlamı, Varlık Nedeni ve Meşruluğu Sorunu
- II. Anayasa Mahkemelerinin Yapıları (Üyelerin Sayısı, Görev Süresi ve Seçilmeleri)
- III. Anayasa Yargısı Modelleri
 - A. Genel Mahkeme Sistemi: Amerikan Modeli
 - B. Özel Mahkeme Sistemi: Avrupa Modeli
- IV. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Türleri
 - A. *A Priori* Denetim (Önleyici Denetim)
 - B. *A Posteriori* Denetim (Düzeltilici Denetim)
- V. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Yolları
 - A. Soyut Norm Denetimi (İptal Davası)
 - B. Somut Norm Denetimi (İtiraz Yolu)
 - C. Anayasa Yargısında Bireysel Başvuru (Anayasa Şikayeti)
- VI. Anayasa Mahkemelerinin Görev ve Yetkileri
- VII. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Konusu: Anayasa Mahkemelerinin Denetimi-ne Tabi Olan Norm Ve İşlemler
- VIII. Anayasaya Uygunluk Denetiminin Ölçüsü: Anayasa Yargısında Ölçü Normlar Sorunu
- IX. Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Yargısal Denetiminin Kapsamı
 - A. Şekil Bakımından Denetim
 - B. Esas Bakımından Denetim
- X. Anayasa Mahkemelerinin Yargılama Usûlleri
- XI. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Yürürlüğe Girmesi ve Sonuçları
- XII. Anayasa Mahkemesi Kararlarının Bağlayıcılığı (*Res Iudicata* Gücü)
- XIII. Bazı Ek Sorunlar
 - A. Anayasa Mahkemeleri “Yokluk” Kararı Verebilir mi?
 - B. Anayasa Mahkemeleri “Yorumlu Ret Kararı” Verebilir mi?
 - C. Anayasa Yargısında “İhmal” Sorunu veya Anayasa Hükümleri Doğrudan doğruya Uygulanabilir mi?
 - D. Anayasa Mahkemeleri Yürürlüğü Durdurma Kararı Verebilir mi?

Şimdi bu plân dahilinde konuyu incelemeye başlayalım:

I. ANAYASA YARGISININ ANLAMI, VARLIK NEDENİ VE MEŞRULUĞU SORUNU

Anayasa yargısına giriş niteliğinde olan bu başlık altında sırasıyla şu konuları göreceğiz: “Anayasa yargısı” ve “anayasa mahkemesi” kavramlarının tanımı, “anayasa yargısının varlık nedeni”, “şartları”, “dünyada ortaya çıkışı ve gelişimi” ve nihayet “anayasanın meşruluğu sorunu”.

A. ANAYASA YARGISI VE ANAYASA MAHKEMESİ KAVRAMLARININ TANIMI

1. Anayasa Yargısı

Önce “anayasa yargısı (*constitutional review, constitutional justice, constitutional jurisdiction*)” kavramını tanımlayalım:

TANIM: *Anayasa yargısı*, kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimidir.

Bu nedenle bazen “anayasa yargısı”na biraz uzun olarak “kanunların anayasallık denetimi” veya daha da uzun olarak “kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi” de denir.

KUTU 39.1: Terminoloji (Anayasa Yargısı).- Türkçede “anayasa yargısı” terimi yerleşmiştir ve bu konuda terim birliği vardır. Ancak İngilizcede ve Fransızcada bu konuda bir birlik yoktur. İngilizcede “anayasa yargısı” dediğimiz şey için *constitutional justice*, *constitutional jurisdiction*, *constitutional review*, *judicial review* terimleri kullanılmaktadır. Fransızcada ise aynı şey için *justice constitutionnelle* ve *contentieux constitutionnel* terimleri kullanılmaktadır. Anayasa yargısı anlamında “anayasal denetim (*constitutional review*, *contrôle constitutionnel*)” veya “anayasallık denetimi (*review of constitutionality*, *contrôle de constitutionnalité*)” veya daha uzun bir ifadeyle “kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi (*judicial review of constitutionality of laws*, *contrôle judiciaire de la constitutionnalité des lois*)” dendiği de olur.

Yukarıdaki tanımda geçen “yargısal denetim (*judicial review*)” ifadeindeki “yargısal”ın altını çizelim. Zira anayasa yargısı, kanunların anayasaya uygunluğunun *siyasal* değil, *yargısal* denetimidir.

Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal Denetimi¹.– “Kanunların anayasaya uygunluğunun siyasal denetimi (*political review of the constitutionality of laws*)”, kanunların anayasaya uygunluğunun denetiminin siyasal organlar tarafından yapılmasıdır. Buna “yargısal olmayan anayasaya uygunluk denetimi (*contrôle non juridictionnel de constitutionnalité*)”² de denir.

Kanunların anayasaya uygunluğunun siyasal denetimi, kanun yürürlüğe girmeden önce yapılır. Siyasal denetim, genellikle yasama organında kanunun kabul edilmesi sürecinde gerçekleşir. Yasama organlarında kurulan “anayasa komisyonları”, kanun tasarı ve tekliflerini, bunların anayasaya uygunluğu bakımından inceler ve bir rapor hazırlar. Keza çift meclisli parlâmentolarda, ikinci meclisler de kanunların anayasaya uygunluğunun sağlanması bakımından önemli bir fonksiyon ifa ederler. Aynı şekilde, parlâmentoların kabul ettiği kanunlar üzerinde devlet başkanlarına tanınan güçleştirici veya geciktirici veto yetkisi (bir defa daha görüşülmek üzere geri gönderme yetkisi) de kanunların anayasaya uygunluğunun sağlanması bakımından önemli bir usûldür³.

1. Kanunların anayasaya uygunluğunun siyasal denetimi konusunda Türkçede yapılmış mükemmel bir çalışma vardır: Erdal Onar, *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal ve Yargısal Denetimi ve Yargısal Denetim Alanında Ülkemizde Öncüler*, Ankara, 2003, s.19-90. Siyasal denetim konusunda ayarınca bkz.: Philippe Ardant, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 8. Baskı, 1996, s.101-102; Dominique Chagnollaude, *Droit constitutionnel contemporain: (Tome 1 : Théorie générale - Les régimes étrangers)*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 2003, s.49-51.

2. Chagnollaude, *op. cit.*, c.I, s.49-51.

3. Onar, *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal ve Yargısal Denetimi...*, *op. cit.*, s.19-90.

BİBLİYOGRAFYA

Açıklamalar: 1. Kitapta zikredilen anayasalara ilişkin bilgiler ve internet kaynakları bibliyografyanın sonundadır.

2. Bu bibliyografiya sadece ikinci ciltte zikredilen kaynakları değil, birinci ciltte zikredilen kaynakları da içermektedir.

3. Bu kitabın birinci baskısının yazımına 2000 yılında başlanmış, 2011 yılında tamamlanabilmiştir. Bu nedenle, bu süreç içinde, bu kitapta bazı kaynakların değişik baskıları kullanılmıştır. Kitabın bazı yerlerinde bir kaynağın 1990'lı yıllarda yapılmış bir baskısına, diğer bazı yerlerinde ise aynı kaynağın 2000'li yıllarda yapılan başka bir baskısına atıfta bulunmak zorunda kalmıştır. Böyle durumlarda, birden fazla dipnotta zikredilen kaynaklarda, dipnotta "op. cit." kısaltmasından sonra yayın yılı veya baskı sayısı ayrıca belirtilmeye çalışılmıştır. Bu nedenle bibliyografyada bazen aynı kitabın iki değişik baskısı alt alta verilmiştir.

4. Kitabın 2020 yapılan 2. Baskısıyla kaynak düzensizliği daha da artmıştır. Tereddütlü durumlarda tekrar atıflarda dahi kitabın tam künyesi veya baskı yılı belirtilmeye çalışılmıştır.

AARNIO (Aulis), "Dogmatique juridique", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.106-107.

AARNIO (Aulis), "Linguistic Philosophy and Legal Theory", *Rechtstheorie*, Beiheft 1, 1979, s.19-20, in Christophe Grzegorzczak, Françoise Michaut ve Michel Troper (Ed.) *Le positivisme juridique*, Bruxelles ve Paris, E.Story-Scientia ve L.G.D.J., 1992, s.368-369.

AARNIO (Aulis), *Le rationnel comme raisonnable: la justification en droit*, Trad. par Geneviève Warland, Bruxelles ve Paris, E. Story-Scientia, L.G.D.J., 1992.

ABADAN (Yavuz), "Amme Hukukunun Konusu ve Öğretim Metodu", *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XX, 1965, Sayı 3-4, s.399-417.

ABADAN (Yavuz), "Siyasette Nazariye ve Tatbikat Münasebeti ve Türk Anayasa Sistemi", *İncelemeler*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1960, s.95.

ABADAN (Yavuz), *Amme Hukuku ve Devlet Nazariyeleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1952.

ABADAN (Yavuz), *İnkılap Tarihine Giriş*, Ajans-Türk Yayınları, Ankara, 1962.

ACAR (Ali), "'De-constitutionalism' in Turkey?", *I•CONNECT: Blog of the International Journal of Constitutional Law*, 19 Mayıs 2016, <http://www.iconnectblog.com/2016/05/deconstitutionalism-in-turkey/>.

ADALET BAKANLIĞI, "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu Örnekleri", <http://www.abgm.adalet.gov.tr/pdf/yyk.pdf> (16.8.2010).

ADELEYE (Gabriel) (et al.), *World Dictionary of Foreign Expressions: A Resource for Readers and Writers*, Bolchazy-Carducci Publishers, 2000.

AGUILA (Yann), "Cinq questions sur l'interprétation constitutionnelle", *Revue française de droit constitutionnel*, no.21, 1995, s.5-46.

AGUILA (Yann), *Le Conseil constitutionnel et la philosophie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1994.

AKAD (Mehmed), "Genel Kamu Hukukunun Alanı ve Metodu Üzerine Bir Araştırma", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Onuncu Yıl Armağanı*, İstanbul, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993.

AKAD (Mehmed), *Genel Kamu Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1997.

AKAD (Mehmet), "Anayasa Yargısı Üzerine Gözlemler", *Yargı*, n°37, Mayıs 1979, s.39-43.

AKARSU (Bedia), "John Locke'un Devlet Felsefesi", *Felsefe Arkivi*, Sayı 12, 1961, s.72-85.

AKBAY (Muvaffak), *Umumî Amme Hukuku Dersleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 4. Baskı, 1961, c.I.

- AKILLIOĞLU (Tekin), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve İç Hukukumuz”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XLIV, Temmuz-Aralık 1989, Sayı 3-4, s.155-173.
- AKILLIOĞLU (Tekin), “La place et la valeur des normes internationales des droits de l’homme dans le droit interne turc”, *Revue des droits de l’homme* (Publié par le Centre des droits de l’homme de la Faculté des Sciences politiques de l’Université d’Ankara), Vol I, No 1, s.39-42.
- AKILLIOĞLU (Tekin), “Uluslararası İnsan Hakları Kurallarının İç Hukuktaki Yeri ve Değeri”, *İnsan Hakları Merkezi Dergisi* (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını), Cilt I, Mayıs-Eylül 1991, Sayı 2-3, s.39-42.
- AKILLIOĞLU (Tekin), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*, Ankara, İmaj Yayınları, 2002.
- AKILLIOĞLU (Tekin), *İnsan Hakları I: Kavram, Kaynaklar ve Koruma Sistemleri*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yayınları, 1995.
- AKIN (İlhan F.), *Kamu Hukuku*, İstanbul, Beta Yayınları, 5. Baskı, 1987.
- AKIN (İlhan F.), *Temel Hak ve Hürriyetler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971.
- AKINTÜRK (Turgut), *Borçlar Hukuku*, Ankara, Savaş Yayınları, 1998.
- AKINTÜRK (Turgut), *Medenî Hukuk*, İstanbul, Beta, 9. Baskı, 2003.
- AKİPEK (Ömer İlhan), *Devletler Hukuku (Birinci Kitap: Başlangıç)*, Ankara, Başnur Matbaası, İkinci Bası, 1965; İkinci Kitap, Üçüncü Bası, [1966?].
- ALANGOYA (H. Yavuz), Kamil Yıldırım ve Nevhis Deren-Yıldırım, *Medenî Usûl Hukuku Esasları*, İstanbul, Alkım Yayınevi, 6. Baskı, 2006.
- ALBERT (Richard), “Constitutional Amendment and Dismemberment”, *The Yale Journal of International Law*, 2018, Cilt 43, Sayı 1, s.1-84
- ALDIKAÇTI (Orhan), *Anayasa Hukukumuzun Gelişmesi ve 1961 Anayasası*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982.
- ALEXY (Robert), *A Theory of Constitutional Rights*, (Translated by Julian Rivers), Oxford, Oxford University Press, 2002.
- ALİ HAYDAR EFENDİ, *Dürrü’l Hukkam Serhu Mecelleti’l Ahkam* (Yazı çevrimi: Raşit Gündoğdu ve Osman Erdem), İstanbul, Gül Neşriyat, Tarih Yok (2006?), IV cilt.
- ALİEFENDİOĞLU (Yılmaz), “Anayasa Yargısı Açısından Olağanüstü Yönetim Usulleri”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1993, Cilt 9, s.411-434.
- ALİEFENDİOĞLU (Yılmaz), “Türk Anayasa Yargısında İptal Davası ve İtiraz Yolu”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1984 (Cilt 1), s.101-137.
- ALİEFENDİOĞLU (Yılmaz), *Anayasa Yargısı ve Türk Anayasa Mahkemesi*, Ankara, Yetkin, 1996.
- ALLAND (Denis) ve RİALS (Stéphane) (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003.
- ALPAR (Erol), “Olağanüstü Hâller”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 22, Aralık 1989, Sayı 4, s.47-67.
- ALSTYNE (William W. Van), “A Critical Guide to Marbury v. Madison”, *Duke Law Journal* (January 1969) Number 1, s.1-48 (<http://www.jstor.org/pss/1371456>).
- AMAR (Akhil Reed), “Intratextualism”, *Harvard Law Review*, Vol. 112, 1999, s.748–55 (<http://www.law.yale.edu/documents/pdf/1999Intratextualism.pdf>).
- AMERICAN HERITAGE *The American Heritage Dictionary of the English Language*, Boston, Houghton Mifflin Company, 4. Baskı, 2001.
- AMSELEK (Paul) (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. “Léviathan”, 1994.
- AMSELEK (Paul), *Perspectives critiques d’une réflexion épistémologique sur la théorie du droit: essai de phénoménologie juridique* (Thèse, Université de Paris, Faculté de droit et des sciences économiques) Paris, L.G.D.J., 1964.
- Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, (VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı, Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990 (Beş Cilt).
- ANAYURT (Ömer), *Avrupa İnsan Hakları Hukukunda Kişisel Başvuru Yolu*, Ankara, Seçkin, 2004.
- ANAYURT (Ömer), *Türk Anayasa Hukukunda Toplanma Hürriyeti*, İstanbul, Kazancı, 1998.
- ANSAY (Sabri Şakir), *Hukuk Tarihinde İslam Hukuku*, Ankara, Turhan, 4. Baskı, 2002.
- ARAL (Veddi), “Hukuk İlmini Gerçek Bir İlim Haline Getirmek İçin Hukuka Bir Objektivite Kazandırma Gayretleri ve Bunların Değeri”, *İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1966, Cilt XXXI, Sayı 1-4, s.220-241.

- ARAL (Vecdi), *Hukuk ve Hukuk Bilimi Üzerine*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2. Baskı, 1975.
- ARASLI (Oya), *Anayasa Hukuku (Ders Notları [Teksir])*, Ankara, Tarihsiz, (1983?).
- ARASLI (Oya), *Seçim Sistemi Kavramı ve Türkiye’de Uygulanan Seçim Sistemleri (1876-1987)*, Ankara, 1989.
- ARDANT (Philippe), “La révision constitutionnelle en France: problématique générale”, in Association française des constitutionnalistes, *La révision de la constitution*, (Journées d’études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l’Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d’Aix-Marseille, 1993, s.79-91.
- ARDANT (Philippe), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 6. Baskı, 1994. (“Ardant, *op.cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyadır.).
- ARDANT (Philippe), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 17. Baskı, 2005.
- ARİSTOTELES, *Politika*. <http://www.constitution.org/ari/polit_04.htm>.
- ARMAĞAN (Servet), “Dünya Devletleri Anayasalarında Lâiklik Prensibinin Düzenlenişi”, *Yeni Türkiye*, Yıl 4, Sayı 22, Temmuz-Ağustos 1998, s. 732-741.
- ARMAĞAN (Servet), “Memleketimizde Siyasî İstikrar: Siyasî Partiler ve Seçim Sistemleri Değerlendirilmesi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1999, Cilt 16, s.219-252.
- ARMAĞAN (Servet), *1961 Anayasası ve Bakanlar Kurulu*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- ARMAĞAN (Servet), *Anayasa Mahkememizde Kazaî Murakabe Sistemi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1967.
- ARMAĞAN (Servet), *Memleketimizde İçtüzükler*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972.
- ARMAĞAN (Servet), *Temel Haklar ve Ödevler*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1980.
- ARNAUD (André-Jean) (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993.
- ARNÉ (Serge), “Existe-t-il des normes supra-constitutionnelles? Contribution à l’étude des droits fondamentaux et de la constitutionnalité”, *Revue du droit public*, 1993, s.459-512.
- ARSAL (Sadri Maksudi), *Hukukun Umumi Esasları*, Ankara, Ankara Hukuk Fakültesi Neşriyatı, 1937.
- ARSEL (İlhan), *Anayasa Hukuku: Demokrasi*, Ankara, Doğu Matbaacılık, 1964 (“Arsel, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- ARSEL (İlhan), *Türk Anayasa Hukukunun Umumi Esasları (Birinci Kitap: Cumhuriyetin Temel Kuruluşu)*, Ankara, Mars Matbaası, 1965.
- ARSLAN (Ramazan) ve TANRIVER (Süha), *Yargı Örgütü Hukuku*, Ankara, Yetkin, 2001.
- ASAL (Barkın) ve Cemil Ozansü, “Anayasasızlaştırma Süreci Başladı”, <https://odatv.com/anayasasizlastirma-sureci-basladi-1505161200.html>, 15 Mayıs 2016.
- ASSOCIATION FRANÇAISE DES CONSTITUTIONNALISTES, *La révision de la constitution* (Journées d’études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l’Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d’Aix- Marseille, 1993.
- ATAAY (Aytekin), *Medeni Hukukun Genel Teorisi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971.
- ATAÖV (Türkkaya), *Afrika: Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri*, AÜSBF Yayını, Ankara, 1975.
- ATAR (Yavuz) et al., *Hukuk Bilimine Giriş*, Konya, Mimoza, 1997.
- ATAY (Hüseyin), “Medreselerin Islahatı”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1982, Cilt 25, s.1-45 (<http://www.egitim.aku.edu.tr/MedreseIslahi.pdf>).
- ATIENZA (Manuel), “Juridicité”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.324 vd.
- AUBERT (Jean-François), *Traité de droit constitutionnel suisse*, Neuchâtel, Editions Ides et Calendes, 1967, Cilt I.
- AUBY (Jean Marie), “Sur l’étude de la hiérarchie des normes en droit public: éléments de problématique”, *Mélanges dédiés à Robert Pelloux*, Lyon, Editions l’Hermès, 1980, s.21-37.
- AUBY (Jean-Marie) ve DRAGO (Roland), *Traité de contentieux administratif*, Paris, LGDJ, 2. Baskı, 1975, c.I., 3. Baskı, 1984, c.II.

- AUGUSTINUS, *De Civitate Dei*, IV, in Mete Tunçay (der.), *Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi-1*, Ankara, Teori Yayınları, 1985, s.312-313
- AUST (Anthony), *Handbook of International Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 2005.
- AUTEXIER (Christian), *Introduction au droit public allemand*, Paris, PUF, 1997.
- AUVRET (Patrick), "La responsabilité du chef de l'Etat", *Revue du droit public*, 1988, s.96-117.
- AVRIL (Pierre) ve GICQUEL (Jean), *Lexique: Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., 5. Baskı, 1994.
- AVRIL (Pierre) ve Jean Gicquel, *Droit parlementaire*, Paris, Montchrestien, 1988.
- AYBAY (Rona), "Yasama Meclislerinin İçtüzükleri", *Türk Parlâmentoculuğunun İlk Yüzyılı: 1876-1976*, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, s.283-314.
- BABANZADE İSMAİL HAKKI, *Hukuk-ı Esasiye*, (Haz. Fernaz Balcioğlu ve Ayça Büşra Balcioğlu), Ankara, Erguvanî Yayınevi, 201.
- BACON (Francis), *The Advancement of Learning*, 1605, Book II, XVIII, 8. (<http://www.gutenberg.org/dirs/etext04/adlr10h.htm> [Transcribed from the edition by David Price, Cassell & Company, 1893]).
- BADINTER (Robert) ve GENEVOİS (Bruno), "Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi" (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Işıl Karakaş, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.160-163.
- BADINTER (Robert) ve GENEVOİS (Bruno), "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux", rapport français présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes, (Ankara, 7-10 mai 1990), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.133-159.
- BADINTER (Robert), Intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.33.
- BAECQUE (Francis de), "Solidarité ministérielle", in Olivier Duhamel ve Yves Mény, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.986-987.
- BAGEHOT (Walter), *The English Constitution*, London, The Fontana Press, 1963.
- BAGUENARD (Jacques), "La constitution", in Jean-Marie Aubry (Ed.), *Droit public*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1989.
- BAKIRCI (Fahri), *TBMM'nin Çalışma Yöntemi*, Ankara, İmge Yayınları, 2000.
- BALE (Tim), *European Politics: A Comparative Introduction*, Houndmills, Palgrave Macmillan, 2005.
- BALTA (Tahsin Bekir), "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Türkiye", *Türkiye'de İnsan Hakları*, Ankara, 1970, s.278 vd.
- BARENDT (Eric), *Introduction to Constitutional Law*, Oxford, Oxford University Press, 1998.
- BARIN (Taylan), *Anayasa Yargısının Demokratik Meşruiyeti*, İstanbul, Onikilevha, 2016.
- BARNETT (Hilaire A.), *Constitutional and Administrative Law*, London, Cavendish Publishing Ltd., 5. Baskı, 2004.
- BARTHÉLEMY (Joseph) ve DUEZ (Paul), *Traité de droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1933, (Tıpkı Basım: Economica, 1985).
- BARTHOLOMEW (Paul C.), *Ruling American Constitutional Law*, New Jersey, Littlefield, Adams & Company, 1970.
- BASTID (Paul), *L'idée de constitution*, Paris, Economica, Coll. "Classique", 1985.
- BASTID (Paul), *Sieyès et sa pensée*, (Nouvelle édition revue et augmentée), Paris, Hachette, 1970.
- BASTID (Paul), *Le Gouvernement d'assemblée*, Paris, Cujas, 1956.
- BAŞGİL (Ali Fuad), "Devlet Nedir", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt XII, Sayı 4, 1946, s.981-990.
- BAŞGİL (Ali Fuat), "Devletin Ülke Unsuru", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 13, 1947, Sayı 4, s.1261-1281.
- BAŞGİL (Ali Fuat), *Esas Teşkilat Hukuku: Türkiye Siyasî Rejimi ve Anayasa Prensipleri* (Cilt I, Fasikül I), İstanbul, Baha Matbaası, 1960.
- BAŞLAR (Kemal), "Uluslararası Andlaşmaların Onaylanması, Üstünlüğü ve Denetimi Üzerine", *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni: Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan*, Cilt 24, Sayı 1-2, Yıl 2004. <http://www.anayasa.gen.tr/baslar-90nciMadde.pdf>

- BAŞLAR (Kemal), “Anayasa Mahkemesi Üyeliği”, www.anayasa.gen.tr/aym_uyeligi.doc (Hazırlanış Tarihi: Ekim 2007).
- BAŞLAR (Kemal), “Anayasa Yargısında Yeniden Yapılanma”, *Demokrasi Platformu*, Yıl 1, Sayı 2, Bahar 2005, 87-112. (www.anayasa.gen.tr/baslar-yenidenyapilanma.htm).
- BAŞLAR (Kemal), “Uluslararası Antlaşmaların Onaylanması, Üstünlüğü ve Denetimi Üzerine”, *Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni: Prof. Dr. Sevin Toluner'e Armağan*, Cilt 24, Sayı 1-2, Yıl 2004 (<http://www.anayasa.gen.tr/baslar-90nciMadde.pdf>).
- BATAILLER (Francine), *Le Conseil d'Etat, juge constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 1966.
- BATTELLI (Maurice), *Les institutions de démocratie directe en droit suisse et comparé moderne*, Paris, Sirey, 1933.
- BATUHAN (Hüseyin) ve GRÜNBERG (Teo), *Modern Mantık*, Ankara, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, 1984.
- BAUDREZ (Maryse) ve ESCARRAS (Jean-Claude), “La révision de la Constitution italienne: doctrine et complexité des faits”, in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.139-154.
- BEAUD (Olivier), “Constitution et Droit constitutionnel”, in Denis Alland ve Stéphane Rials (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003, s.258 (257-266);
- BEAUD (Olivier), “La souveraineté de l'Etat, le pouvoir constituant et le Traité de Maastricht: remarques sur la méconnaissance de la limitation de la révision constitutionnelle”, *Revue française de droit administratif*, 1993, s.1045-1068.
- BEAUD (Olivier), “Maastricht et la théorie constitutionnelle”, *Les Petites affiches*, 31 Mars 1993, n°39, s.14-17 et 2 avril 1993, n°40, s.7-10.
- BEAUD (Olivier), *La puissance de l'Etat*, Paris, P.U.F., Coll. “Léviathan”, 1994.
- BÉGUIN (Jean-Claude), *Le contrôle de la constitutionnalité des lois en République fédérale d'Allemagne*, Paris, Economica, 1982.
- BEKAERT (Hermann), *Introduction à l'étude du droit*, Bruxelles, Emile Bruylant, 1963.
- BELÇİKA HAKEM MAHKEMESİ, “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi”, Çeviren: Alpaslan Nazlıoğlu, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt IV, s.89-119; Jacques Velu, “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Utkan Araslı, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt IV, s.161-277.
- BERGEL (Jean-Louis), *Théorie générale du droit*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 1999.
- BERGER (Vincent), *Jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme*, Paris, Sirey, 3. Baskı, 1991.
- BERKİ (Ali Himmet) (Haz.), *Mecelle-i Ahkam-ı Adliye*, Ankara, BTHAE Yayınları, 1959.
- BERKİ (Ali Himmet), *Hukuk Mantığı ve Tefsir*, Ankara, Güney Matbaacılık, 1948.
- BERLIA (Georges), “Le problème de la constitutionnalité de référendum du 28 octobre 1962”, *Revue du droit public*, 1962, s.936-949.
- BESSON (Antonin), “Haute Cour de justice”, *Répertoire de droit public et administratif*, Mise à jour 1990, Editions Dalloz, Vol.II, s.1185-1188.
- BETTINI (Romano), “Efficacité”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.219 vd.
- BISCARETTI DI RUFFIA (Paolo) ve Stefan Rozmaryn, *La constitution comme loi fondamentale dans les Etats de l'Europe occidentale et dans les Etats socialistes*, Paris L.G.D.J., Torino, Libreria Scientifica, 1966.
- BİDÉGARAY (Christian), “Le monarque chef religieux”, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.55-72.
- BİDÉGARAY (Christian), “Le principe de responsabilité: Fondement de la démocratie”, *Pouvoirs*, no. 92, 2000, s.5-16.
- BİDEGERAY (Christian) ve Claude Emeri, “Majorité”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (ed), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.615-617.

- BİLGE (Necip), *Hukuk Başlangıcı*, Ankara, Turhan Kitabevi, 1983.
- BİLGİN (Pertev), *1961 Anayasasına göre Sıkıyönetim*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1976.
- BİLMEN (Ömer Nasuhi), *Hukuk-ı İslamiyye ve Istılahat-ı Fıkhiyye Kamusu*, İstanbul, Bilmen Yayınevi, 1968, Cilt 1.
- BİSCARETTI DI RUFFIA (Paolo) ve ROZMARYN (Stefan), *La constitution comme loi fondamentale dans les Etats de l'Europe occidentale et dans les Etats socialistes*, Paris L.G.D.J., Torino, Libreria Scientifica, 1966.
- BLONDEL (Jean), *Comparative Government*, London, New York, Prentice Hall, 2. Baskı, 1995.
- BOBBIO (Norberto), “Kelsen et les sources du droit”, *Revue inter-nationale de philosophie*, 1981, n° 138, s.475-486.
- BOBBIO (Norberto), “Quelques arguments contre le droit naturel”, in *Annales de philosophie politique*, III, Paris, P.U.F., 1959, s.175-190.
- BOBBIO (Norberto), “Sur le positivisme juridique”, in *Mélanges en l'honneur de Paul Roubier*, (Tome I: Théorie générale du droit et droit transitoire), Paris, Librairies Dalloz & Sirey, 1961, s.53-73.
- BODİN (Jean) (Çev. Özer Ozankaya), “Devlet Üstüne Altı Kitap’tan Seçme Parçalar” in, Mete Tunçay (der.), *Batı’da Siyasal Düşünceler Tarihi (Seçilmiş Yazılar)*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, c.II, s.163.
- BODİN (Jean), *Les six livres de la République*, Paris, 1576, <http://agora.qc.ca/refextext.nsf/Documents/Souverainete--De_la_souve-rainete_par_Jean_Bodin>; <<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k536293/f745.item>>
- BONHOURE (Jean-Pierre), “Séance”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (ed), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.955-958.
- BOUDET (François), “La force juridique des résolutions parlementaires”, *Revue du droit public*, Tome 74, Mars-Avril 1958, No 2, s.271-289.
- BOULOUÏS (Jean), *Droit institutionnel des communautés européennes*, Paris, Montchrestien, 4. Baskı, 1993.
- BOURETZ (Pierre) (Ed.), *La force du droit: panorama des débats contemporains*, Paris, Editions Esprit, 1991.
- BOUVIER (John), *A Law Dictionary*, Philadelphia, Childs & Petersons, 6. Baskı, 1856, Vol II. s.124-150. Bu kitabın tam metnine <http://books.google.com.tr>’dan ulaşılabilmektedir.
- BRADLEY (Anthony W.) ve Keith D. Ewing, *Constitutional and Administrative Law*, London, Longman, 13. Baskı, 2002.
- BRANCHET (Bernard), *La révision de la Constitution sous la Ve République*, Paris, L.G.D.J., 1994.
- BRIDEL (Marcel) ve MOOR (Pierre), “Observations sur la hiérarchie des règles constitutionnelles”, *Revue du droit suisse (= Zeitschrift für Schweizerisches Recht)*, Vol. 87, 1968, I, s.405-423.
- BROWNLIE (Ian), *Principles of Public International Law*, Oxford, Oxford University Press, 4. Baskı, 1996.
- BRUN (Henri) ve TREMBLAY (Guy), *Droit constitutionnel*, Québec, Yvon Blais Inc., 1982.
- BRYCE (James), *Studies in History and Jurisprudence*, Oxford, Clarendon Press, 1901. (<http://oll.libertyfund.org/Home3/HTML.php?recordID=0004.01>)
- BULSTRODE’S *Bulstrode’s Reports*, K.B.67 (www.constitution.org/cons/prin_cons.htm).
- BURDEAU (Georges), “Une survivance: la notion de constitution”, *Etudes en l’honneur d’Achielle Mestre*, Paris, Sirey, 1956, s.62.
- BURDEAU (Georges), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, LGDJ, 1969.
- BURDEAU (Georges), *Essai d’une théorie de la révision des lois constitutionnelles en droit français*, (Thèse, Faculté de droit de Paris), Paris, Macon, 1930.
- BURDEAU (Georges), HAMON (Francis) ve TROPER (Michel), *Droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 23. Baskı, 1993.
- BURDEAU (Georges), *Pouvoir politique et l’Etat*, Paris, L.G.D.J., 1943.
- BURDEAU (Georges), *Traité de science politique*, (Tome IV : Le statut du pouvoir dans l’Etat), Paris, L.G.D.J., 3. Baskı, 1983, c.IV.
- BURNS (Edward McNall), *Çağdaş Siyasal Düşünceler: 1850-1950*, (Çev. A. Şenel), Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, 1984

- CADART (Jacques), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 1975, c.I, s.118.
- CADART (Jacques), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Economica, 3. Baskı, 1990, c.I.
- CADIET (Loic), “Contradictoire”, in Alland ve Rials (Eds.), *Dictionnaire de la culture juridique*, *op. cit.*, s.271-274.
- CADIET (Loic), “Procédure”, in Alland ve Rials (Eds.), *Dictionnaire de la culture juridique*, *op. cit.*, s.1216-1222.
- CADOUX (Charles), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Cujas, 3. Baskı, 1988, 2 Cilt.
- CAN (Osman), “Anayasa Yargısında Yokluk”, in *Prof. Dr. Ergun Özbudun'a Armağan*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2008, c.II.
- CANİKLİÖĞLU (Meltem Dikmen), “Seçim Sistemlerinin Siyasî İstikrarın Sağlanmasındaki Rolü”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1999, Cilt 16, s.17-44.
- CAPPELLETTI (Mauro), “Nécessité et légitimité de la justice constitutionnelle”, in Louis Favoreu (der.), *Cours constitutionnelles européennes et droits fondamentaux*, Paris, Economica, 1982, s.461-493.
- CAPPELLETTI (Mauro) ve William Cohen, *Comparative Constitutional Law*, Indianapolis, New York, The Bobbs-Merrils Company, 1989.
- CARBONNIER (Jean), *Droit civil: Introduction*, Paris, PUF, 23. Baskı, 1995.
- CARBONNIER (Jean), *Sociologie juridique*, Paris, P.U.F., 1978.
- CARDOSO DA COSTA (J. M.) (avec la collaboration de J. Casalta Nabais), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport portugais présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.177-199.
- CARDOSO DA COSTA (J.M.), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Ahmet İşeri, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.335-348.
- CARRÉ DE MALBERG (Raymond), *Contribution à la théorie générale de l'Etat*, Paris, Sirey, Cilt I: 1920; Cilt II: 1922 (Tıpkı Baskı: CNRS, 1962) (2 tomes).
- CARREAU (Dominique), *Droit international*, Paris, Pédone, 3. Baskı, 1991.
- CARTER (Barry E.) ve Phillip R. Trimble, *International Law*, New York, Aspen Law and Business, 1999.
- CASTELLAN (Georges), *Balkanların Tarihi*, Çev. Aysegül Yaraman-Başbuğu, İstanbul, Milliyet Yayınları, 1995, s.251-265.
- CATALA (Nicole), L'intervention au Colloque du 25 mars 1992 au Sénat, in *La Constitution et l'Europe*, Paris, Montchrestien, 1992, s.227-228.
- CELALEDDİN ARİF, *Hukuk-ı Esasiye*, (Haz. Ekrem Yıldırım), Ankara, Erguvanî Yayınevi, 2015.
- CÉLÉRIER (Thibaut), “Dieu dans la Constitution”, *Les Petites affiches*, 5 juin 1991, n° 67, s.15-20.
- CELIER (Charles), *Introduction à la science politique*, Fascicule I, Les cours de droit, Paris, 1950-51.
- CENTEL (Nur) ve ZAFER (Hamide), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Beta, 3. Baskı, 2005.
- CHAGNOLLAUD (Dominique), *Droit constitutionnel contemporain*, Paris, Sirey, 1999. (“Chagnollaud, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıya aittir).
- CHAGNOLLAUD (Dominique), *Droit constitutionnel contemporain: (Tome 1: Théorie générale- Les régimes étrangers)*, Paris, Armand Colin, 4. Baskı, 2004, c.I.
- CHANTEBOUT (Bernard), *Droit constitutionnel et science politique*, Paris, Armand Colin, 6. Baskı, 1985.
- CHANTEBOUT (Bernard), *Droit constitutionnel et science politique*, Paris, Armand Colin, 11. Baskı, 1994. (“Chantebout, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıya aittir).
- CHANTEBOUT (Bernard), *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, Yirmiikinci Baskı (Ağustos 2005 Güncelleştirmesi), 2005.
- CHAPUS (René), *Droit administratif général*, Paris, Montchrestien, 15. Baskı, 2001, c.I.
- CHARLOT (Monica), “La monarchie et l'opinion publique en Grande-Bretagne, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.73-84.

- CHARLOT (Monica), *Le système politique britannique*, Paris, Armand Colin, 1976 ("Charlot. *op. cit.*," şeklindeki atflar bunadır).
- CHÂTEAU (René), *Introduction à la politique: cours d'initiation sociale, civique et humaine*, Paris, Publications Chateaubriand, Tarihsiz.
- CHAVALLLIER (Jacques), "La coutume et le droit constitutionnel français", *Revue du droit public*, Cilt 86, 1970, s.1375-1416.
- CHEREDNYCHENKO (Olha O.), "The Harmonisation of Contract Law in Europe by Means of the Horizontal Effect of Fundamental Rights", *Erasmus Law Review*, Vol. 1, No. 1, 2007 (<http://ssrn.com/abstract=1026206>).
- CHEROT (Jean-Yves), Intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.71.
- CHEVALLAZ (G.A.), *Le gouvernement des Suisses*, Lausanne, Ed. de l'Aire, 1989.
- CHRÎMES (S. B.), *English Constitutional History*, London, Oxford University Press, 1958.
- CLAÏSSE (Alain), "Premier ministre", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.797-799.
- CODICIS Domini Nostri Iustiniani (Based upon the Latin text of Krueger's edition, Berlin, 1954) <<http://upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Corpus/CJ1.htm>> (15 Ocak 2010).
- COHENDET (Marie-Anne), *Droit constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 2002.
- COHEN-JONATHAN (Gérard), FLAUSS (Jean-François) ve SUDRE (Frédéric), "Droit constitutionnel et Convention européenne des droits de l'homme", *Revue française de droit constitutionnel*, 1993, s.197-222.
- COHEN-JONATHAN (Gérard), *La Convention européenne des droits de l'homme*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1989.
- COHON (Rachel), "Hume's Moral Philosophy", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2010 Edition), Edward N. Zalta (ed.), (<http://plato.stanford.edu/archives/fall2010/entries/hume-moral/>).
- COLLIER (David) ve Stefen Levitsky, "Democracies with Adjectives: Conceptual Innovation in Comparative Research", *World Politics*, Cilt 49, Nisan 1997, s.430-451.
- CONAC (Gérard), "Régime présidentiel", in Olivier Duhamel ve Yves Meny, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.888-901.
- CONSTANTINESCO (Vlad) ve PIERRÉ-CAPS (Stéphane), *Droit constitutionnel*, Paris, Presses Universitaires de France, Themis droit public, 2004.
- CORNU (Gérard) (Ed.) (Association Henri Capitant), *Vocabulaire juridique*, Paris, PUF, 7. Baskı, 2006.
- CORRADO (Michael Louis), *Comparative Constitutional Review: Cases and Materials*, Caroline Academic Press, 2005.
- COTTERET (Jean-Marie) ve Claud Emeri, *Seçim Sistemleri*, Çev. Ahmet Kotil, İstanbul, İletişim Yayınları, 1991.
- COUR D'ARBITRAGE, "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux", Rapport belge présenté par la Cour d'Arbitrage à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.61-91;
- COWNIE (Fiona), BRADNEY (Anthony) ve BURTON (Mandy), *English Legal System*, Oxford, Oxford University Press, 2005.
- CRAWFORD (James), *The Creation of States in International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2006.
- CRONIN (Thomas E.), *The State of the Presidency*, Boston, Little, Brown and Company, 2. B., 1980.
- CURRIE (David), *The Constitution of the Federal Republic of Germany*, Chicago ve London, The University of Chicago Press, 1994.
- CUSHMAN (Robert E.) ve Robert F. Cushman, *Cases in Constitutional Law*, New York, Appleton-Century-Crofts, 3. Baskı, 1968.
- ÇAĞAN (Nami) , "Anayasa Çerçevesinde Kamu Maliyesinin Kontrolü", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1986, Cilt 2, s.200.

- ÇAĞIL (Orhan Münir), *Hukuk Başlangıcı Dersleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Birinci Kitap, 2. Baskı, 1963.
- ÇAĞLAR (Bakır), “Parlamentolar ve Anayasa Mahkemeleri, Teori ve Pratikte Anayasa Yargısının Sınırları Problemi”, *Anayasa Yargısı*, Sayı 3, s.137-187 (Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1987).
- ÇAĞLAR (Bakır), *Anayasa Bilimi: Bir Çalışma Taslağı*, İstanbul, BFS Yayınları, 1989.
- ÇAVUŞOĞLU (Naz), *Anayasa Notları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1997.
- ÇAVUŞOĞLU (Naz), *İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ve Avrupa Topluluk Hukukunda Temel Hak ve Hürriyetler Üzerine*, Ankara, AÜSBF İnsan Hakları Merkezi Yayını, 1994.
- ÇELİK (Edip F.), “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Türk Hukukundaki Yeri ve Uygulaması”, *İdare Hukuku ve İlimleri Dergisi*, Yıl 9, 1988, Sayı 1-3, s.47-56.
- ÇELİK (Edip F.), *Milletlerarası Hukuk*, İstanbul, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Yayını, 1975.
- DABIN (Jean), *Théorie générale du droit*, Paris, 2. Baskı, 1953.
- DAHL (Robert A.), *Demokrasi ve Eleştirileri* (Çev. Levent Köker), Ankara, Yetkin, 1996.
- DAHL (Robert A.), *Polyarchy: Participation and Opposition*, New Haven, Yale University Press, 1971.
- DAL (Kemal), *Türk Esas Teşkilât Hukuku*, Ankara, Bilim Yayınları, 2. Baskı, 1986.
- DARBELLAY (Jean), “L’initiative populaire et les limites de la révision constitutionnelle”, *Revue du droit public*, 1963, s.714-744.
- DARBELLAY (Jean), “Vers la révision de la Constitution fédérale”, *Revue du droit suisse* (= *Zeitschrift für Schweizerisches Recht*), Vol. 87, 1968, I, s.426-437.
- DAVER (Bülent), *Fevkalâde Hâl Rejimleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1961.
- DAVER (Bülent), *İcra Organının İstisnâ Yetkileri Bakımından Fevkalade Hal Rejimleri*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1961.
- DAVID (René) ve JOUFFRET-SPINOSI (Camille), *Les grands systèmes du droit contemporains*, Paris, Dalloz, 10. Baskı, 1992.
- DAVID (René), “Sources of Law”, *International Encyclopedia of Comparative Law* (Edited by K. Zweigert and K. Drobniç, 20; Vol. II: The Legal Systems of the World: Their Comparison and Unification. Chief Editor René David, II, 1984, s.87.
- DAVID (René), *Les grands systèmes de droit contemporains*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 1978.
- DE BAECQUE (Francis), “Solidarité ministérielle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Eds.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.986.
- DEBBASCH (Charles) et al., *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Economica, 3. Baskı, 1990. (“Debbasch et al., op. cit., s.” şeklindeki atıflar bu baskıyaadır).
- DEBBASCH (Charles) et al., *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Economica, 4. Baskı, 2001.
- DELBEZ (L.), “La révision constitutionnelle de 1942”, *Revue du droit public*, 1943, s.54-115.
- DELCAMP (Alain), “Commissions ad hoc”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.174-175.
- DELCAMP (Alain), “Commissions d’enquête et de contrôle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.174-175.
- DELCAMP (Alain), “Commissions législatives”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.177-180.
- DELCROS (Xavier), “Commentaire des articles 67 et 68”, in François Luchaire et Gérard Conac (Ed.), *La Constitution de la République française*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1987, s.1183.
- DELGODO OCANDO (José Manuel), “Valeur”, in André-Jean Arnaud (sous la direction de), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.633-635.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Couronne”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Eds.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.163-166.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “La fonction du roi”, *Pouvoirs: Revue d’études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.43-53.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Le Roi sanctionne les lois”, *Journal des tribunaux*, 1991, s.593.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Loi salique”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.608.

- DELPÉRÉE (Francis), “Monarchie”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.640.
- DELPÉRÉE (Francis), “Régence”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.870-871.
- DÉLPÉRÉE (Francis), “Roi”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.937.
- DELPÉRÉE (Francis), *Droit constitutionnel (Tome I: Les données constitutionnelles)*, Bruxelles, Larcier, 2. Baskı, 1987.
- DELPÉRÉE (Francis), *Le droit constitutionnel de la Belgique*, Bruxelles, Bruylant, 2000 (“Delpérée, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- DEMİR (Fevzi), *Anayasa Hukukuna Giriş*, İzmir, Barış Yayınları, 5. Baskı, 1998.
- DENQUIN (Jean-Marie), *Référendum et plébiscite*, Paris, LGDJ, 1976.
- DERBYSHIRE (Peni), *English Legal System*, London, Sweet & Maxwell, 2004.
- DERELİ (Esen), *ABD ve Fransa Siyasal Sistemleri*, İstanbul, Der Yayınları, 1998.
- DESMOTTES (Pierre), *De la responsabilité pénale des ministres en régime parlementaire français*, (Thèse, Université de Caen, Faculté de droit, mai 1962), Paris, L.G.D.J., 1968.
- DEVELLİOĞLU (Ferit), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*, Ankara, Aydın Kitabevi, 1984.
- DI MANNO (Thierry), *Le Conseil constitutionnel et les moyens et conclusions soulevées d'office*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1994.
- DICEY (Albert Venn), *Introduction to the Study of the Law of the Constitution*, 10. Baskı, 1959, (İlk Baskı: 1885) http://www.constitution.org/cmt/avd/law_con.htm.
- DIGESTA, 1.3.18 Celsus 29 Dig. (<http://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest50.shtml>) <http://webu2.upmf-grenoble.fr/Haiti/Cours/Ak/Corpus/d-01.htm> Based upon the Latin text of Mommsen's edition, Berlin, 1954
- DINH (Nguyen Quoc), DAİLLİER (Patrick) ve PELLET (Alain), *Droit international public*, Paris, L.G.D.J., 4. Baskı, 1992.
- DİCEY (Albert Venn), *Introduction to the Study of the Law of the Constitution*, 1885, s.39-49 <http://www.constitution.org/cmt/avd/law_con.htm>.
- DİCTIONNAIRE DE LA CULTURE JURIDIQUE: Denis Alland ve Stéphane Rials (Eds.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003.
- DİNLER (Veyssel), “Anayasal Suç Ne (Değil)dir?”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof.Dr. Zeki Hafizoğulları'na Armağan)*, Cilt 65, Sayı 4, 2016, s.1545-1575.
- DİNLER (Veyssel), “Anayasal Suç Ne (Değil)dir?”, *Çorum Barosu Dergisi*, Sayı 19, Mart 2015, s.7-13 (<http://veyseldinler.com/YuklenenDosyalar/Yayinlar/anayasalsuc.pdf>, Erişim Tarihi: 24 Nisan 2016).
- DİNLER (Veyssel), “Anayasal Suç Ne(Değil)dir?”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Prof.Dr. Zeki Hafizoğulları'na Armağan)*, Cilt 65, Sayı 4, 2016, s.1545-1575.
- Dİ RUFFİA (Paolo Biscaretti), *Diritto costituzionale*, Napoli, Jovene Editore, Onbeşinci Baskı, 1989.
- DOEHİRİNG (Karl), *Genel Devlet Kuramı (Genel Kamu Hukuku)*, Çev: Ahmet Mumcu, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2001
- DOMANIÇ (Hayri), *Hukukta Kaziyeli Muhkeme ve Nisbi Kuvveti*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1964.
- DORSEN (Norman), Michel Rosenfeld, Andras Sajo ve Susanne Baer (Eds.), *Comparative Constitutionalism: Cases and Materials*, St. Paul, MN, Thomson-West, 2003.
- DOWLING (Noel T.), *Cases on Constitutional Law*, Brooklyn, The Foundation Press, 5. Baskı, 1954.
- DOYLE (Jonathan J.), “A Bitter Inheritance: East German Real Property and the Supreme Constitutional Court's “Land Reform” Decision of April 23, 1991”, *Michigan Journal of International Law*, Cilt 13, s.832-964.
- DÖNER (Ayhan), *İnsan Haklarının Uluslararası Alanda Korunması ve Avrupa Sistemi*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003.
- DÖNMEZER (Sulhi) ve Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku (Genel Kısım)*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 9. Baskı, 1985, Cilt I, III.
- DRAGO (Guillaume), *Contentieux constitutionnel français*, Paris, Presses Universitaires de France, 2. Baskı, 2006.
- DU PASQUIER (Claude), *Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit*, Neuchâtel, Delauchaux & Niestlé S.A., 3èm. Baskı, 1948.

- DUGUIT (Léon), *Traité de droit constitutionnel*, Paris, Ancienne librairie fontemoing, 3. Baskı, Cilt I, 1927; Cilt II, 1928; Cilt III, 1930; c.IV, 1924.
- DUGUIT (Léon), *Manuel de droit constitutionnel*, Paris, Anciennes Maisons Thorin et Fontemoing, 4. Baskı, 1923.
- DUHAMEL (Olivier) ve MÉNY (Yves) (Eds.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992.
- DUHAMEL (Olivier), *Le pouvoir politique en France*, Paris, P.U.F., 1991.
- DURAN (Lütfi), “İdare Alanının Düzenlenmesinde Teşrii ve Tanzimî Tasarrufların Sınırı”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 30, 1964, Sayı 3-4, s.466-492.
- DUVERGER (Maurice), “Contribution à l'étude de la légitimité des gouvernements de faits”, *Revue du droit public*, 1945, s.73-100.
- DUVERGER (Maurice), “Les monarchies républicaines”, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.107-127.
- DUVERGER (Maurice), “Régime semi-présidentiel”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.901-904.
- DUVERGER (Maurice), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, PUF, 1962, c.1.
- DUVERGER (Maurice), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, PUF, 4. Baskı, 1959, c.I.
- DUVERGER (Maurice), *Le système politique français*, Paris, P.U.F., 20. Baskı, 1990.
- DZIAKOCHA (Kazimierz), “Hierarchy of Constitutional Norms and its Function of Protection of Basic Rights” (Polish Report, VIIIth Conference of European Constitutional Courts, Ankara, 1-10 May 1990), in *Hierarchy of Constitutional Norms and its Function of Protection of Basic Rights*, Ankara, Publications of the Constitutional Court of Turkey, 1990, vol.IV, s.333-359.
- EDİS (Seyfullah), *Medeni Hukuka Giriş ve Başlangıç Hükümleri*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1983.
- EL GAMMAL (Jean), “Les courants monarchistes sous la IIIe République”, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.95-106.
- ELSTER (Jon), “Forces and Mechanisms in the Constitution-Making Process”, *Duke Law Journal*, Vol. 45, No. 2 (Nov., 1995), s.364-396 (<http://www.jstor.org/pss/1372906>).
- EMERİ (Claude), “Elections et référendums”, in Madeleine Gravitz ve Jean Leca, *Traité de science politique*, Paris, PUF, 1985, Cilt 2, s.334-345.
- ENGLE (Eric), “Third Party Effect of Fundamental Rights (*Drittwirkung*)”, *Hanse Law Review*, Vol. 5 No. 2, 2009, s.165-173 (<http://www.hanselawreview.org/pdf8/Vol5No2Art02.pdf>).
- ENRICO (Paresce), “Interpretazione: Filosofia del diritto e teoria generale”, *Enciclopedia del diritto*, Varese, Giuffrè editore, Vol. XXII, s.152-238.
- ERDOĞAN (Mehmet), *Fıkıh ve Hukuk Terimleri Sözlüğü*, İstanbul, Ensar Neşriyat, 2. Baskı, 2005.
- ERDOĞAN (Mustafa), “Başkanlık Hükümeti mi?”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XLIV, 1989, Sayı 3-4, s.229-347.
- ERDOĞAN (Mustafa), “Başkanlık Sistemini Doğru Tartışmak”, *Liberal Düşünce*, 1996, 2 (Bahar), s.4-12.
- ERDOĞAN (Mustafa), *Anayasa Hukuku*, Ankara, Orion, 4. Baskı, 2007.
- ERDOĞAN (Mustafa), *Anayasal Demokrasi*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 3. Baskı, 1999.
- ERDOĞAN (Mustafa), *İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku*, Ankara, Orion, 2007.
- ERDOĞAN (Mustafa), *Liberal Toplum, Liberal Siyaset*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 1998.
- ERDOĞMUŞ (Belgin) (der.), *Hukukta Latince Teknik Terimler Sözlüğü*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.
- EREN (Abdurrahman) ve Alesker Aleskerli (der.), *Yeni Anayasalar: Bağımsız Devletler Topluluğu ve Baltık Cumhuriyetleri*, Ankara, TİKA Yayınları, 2005.
- EREN (Fikret), *Borçlar Hukuku: Genel Hükümler*, İstanbul, Beta, 6. Baskı, 1998, c.I.
- ERGÜDER (Üstün), *Seçim Sistemleri ve Türk Demokrasisi*, İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayını, 1982.
- EROĞUL (Cem), “2007 Cumhurbaşkanı Seçimi Bunalımından Çıkarılabilecek Dersler”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 62, Sayı 3, Yıl 2007, s.167-181.
- EROĞUL (Cem), “Anayasa Mahkemesinin Yirminci Yıldönümü ve Birkaç Öneri”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXVII, 1982, n°3-4, s.131-137.
- EROĞUL (Cem), *Anatüze Giriş*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 1997 (Onuncu Baskı, 2009).

- EROĞUL (Cem), *Anayasayı Değiştirme Sorunu: Bir Mukayeseli Hukuk İncelemesi*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1974.
- EROĞUL (Cem), *Çağdaş Devlet Düzenleri*, Ankara, İmaj Yayınları, Ankara, 1996.
- ESCARRAS (Jean-Claude) “Présentation du rapport italien de Massimo Luciani”, in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes) Paris, Economica et Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.105-116.
- ESEN (Bülent Nuri), *Anayasa Hukuku: Genel Esaslar*, Ankara, Ayyıldız Matbaası, 1970.
- ESEN (Selin), *Karşılaştırmalı Hukukta ve Türkiye'de Olağanüstü Hâl Rejimi*, Ankara, Adalet, 2008.
- ESMEIN (Adhémar), *Éléments de droit constitutionnel français et comparé*, Henry Nézard Tarafından Hazırlanan 8. Baskı, Paris, Sirey, Cilt I, 1927; Cilt II, 1928. (İlk Baskı, 1896).
- FABRE (Michel Henry), *Principes républicains de droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 4. Baskı, 1984.
- FASSBINDER (Bardo), “German Federal Constitutional Court, May 14, 1996: Three Decisions Concerning German Law of Political Asylum”, *American Journal of International Law*, Cilt 91, 1997, s.355-360.
- FAVOREU (Louis) (Ed.), *Cours constitutionnelles européennes et droits fondamentaux*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1982.
- FAVOREU (Louis) (Ed.), *Le Conseil constitutionnel et les partis politiques*, Journée d'études du 13 mars 1987, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes, Paris, Economica et Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1988.
- FAVOREU (Louis) et al., “France”, *Annuaire international de justice constitutionnel*, 1992, s.468-525.
- FAVOREU (Louis) et al., *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1998. (“Favoreu, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyadır).
- FAVOREU (Louis) et al., *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 2005.
- FAVOREU (Louis) ve Loïc Philip, *Les grandes décisions du Conseil constitutionnel*, Paris, Sirey, 7. Baskı, 1993.
- FAVOREU (Louis) ve PFERSMANN (Otto), “Avant-Propos”, in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.1-4.
- FAVOREU (Louis) ve PHILIP (Loïc), *Les grandes décisions du Conseil constitutionnel*, Paris, Sirey, 7. Baskı, 1993.
- FAVOREU (Louis), “Bloc de constitutionnalité”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (Ed.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.87-88.
- FAVOREU (Louis), “Constitution révisée ou Constitution bis”, *Le Figaro*, 21 avril 1992. (reproduit in *La Constitution et l'Europe*, Journée d'étude du 25 mars 1992 au Sénat, Paris, Montchrestien, 1992, s.355-356).
- FAVOREU (Louis), “De la démocratie à l'Etat de droit”, *Le Débat*, n° 64, 1991, s.158-162.
- FAVOREU (Louis), “Le droit constitutionnel, droit de la constitution et constitution de droit”, *Revue française de droit constitutionnel*, no 1, 1990, s.71-89.
- FAVOREU (Louis), “Le principe de constitutionnalité: Essai de définition d'après la jurisprudence du Conseil constitutionnel”, in *Mélanges Eisenmann*, Paris, Cujas, 1974, s.33-49.
- FAVOREU (Louis), “Les libertés protégées par le Conseil constitutionnel”, in Dominique Rousseau et Frédéric Sudre (Ed.), *Conseil constitutionnel et Cours européenne des droits de l'homme*, Actes du Colloque de Montpellier des 20 - 21 janvier 1989, Paris, Editions STH, 1990, s.33-44.
- FAVOREU (Louis), “Les normes de référence”, in Louis Favoreu (Ed.), *Le Conseil constitutionnel et les partis politiques*, Journée d'études du 13 mars 1987, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes, Paris, Economica ve Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1988, s.69-78.
- FAVOREU (Louis), “Propos d'un 'néo-constitutionnaliste'”, in Jean-Louis Seurin (Ed.), *Le constitutionnalisme aujourd'hui*, Paris, Economica, 1984, s.23-27.
- FAVOREU (Louis), “Rapport général introductif” présenté au IIe Colloque d'Aix-en-Provence des 19, 20 et 21 février 1981, in Louis Favoreu (Ed.), *Cours constitutionnelles européennes et droits fondamentaux*, Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1982, s.25-51.

- FAVOREU (Louis), "Rapport introductif", in Didier Maus, Louis Favoreu et Jean-Luc Parodi (Ed.), *L'écriture de la Constitution de 1958*, (Actes de Colloque du XXXe anniversaire, Aix-en-Provence, les 8,9,10 septembre 1988, Association française de science politique et association française des constitutionnalistes), Paris, Economica et Presses universitaire d'Aix-Marseille, 1992, s.27-33.
- FAVOREU (Louis), "Souveraineté et supraconstitutionnalité", *Pouvoirs*, 1993, n°67, s.71-77.
- FAVOREU (Louis), Commentaire sous C.C., décision n° 92-313 DC du 23 septembre 1992 (Maastricht III), *Revue française de droit constitutionnel*, 1992, s.740-747.
- FAVOREU (Louis), Commentaire sous C.C., n° 92-312 DC du 2 septembre 1992, (Maastricht II), *Revue française de droit constitutionnel*, 1992, s.724-740.
- FAVOREU (Louis), *et al.*, *Droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 2004.
- FAVOREU (Louis), Intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.67-69.
- FAVOREU (Louis), *La politique saisie par le droit*, Paris, Economica, 1988.
- FAVOREU (Louis), *Les Cours constitutionnelles*, Paris, PUF, 1986.
- FAVOREU (Louis), Premier commentaire sous C.C., n° 92-312 DC du 2 septembre 1992, (Maastricht II), *Revue française de droit constitutionnel*, n°11, 1992, s.408-412.
- FAVRE (Antoine), *Droit constitutionnel suisse*, Fribourg, Editions universitaires de Fribourg, 1966.
- FEERICK (John D.), "Presidential Succession", *The New Book of Knowledge. 2000. The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/succesion.html>, 2.1.2001.
- FENDOĞLU (Hasan Tahsin), *Hukuk Bilimine Giriş*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, 1997.
- FEYZİOĞLU (Turhan), *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Kazaî Murakabesi*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1951.
- FISHER (Louis), *American Constitutional Law*, Durham, N.C., Carolina Academic Press, 5. Baskı, 2003.
- FİELD (Martha), "The Differing Federalisms of Canada and the United States", *Law and Contemporary Problems*, Vol. 55, 1992, s.107 vd. in Jackson ve Tushnet, *op. cit.*, s.795
- FLAUSSE (Jean-François), "Les droits sociaux dans la jurisprudence du Conseil constitutionnel", *Droit social*, 1982, s.645-656.
- FLEİNER (Thomas), "Switzerland: Constitution of the Federal State and the Cantons" in, Lidija R. Basta Fleiner ve Thomas Fleiner (Eds.), *Federalism and Multiethnic States: The Case of Switzerland*, 2000, s.102-117'den parça in Norman Dorsen, Michel Rosenfeld, Andras Sajó ve Susanne Baer (Eds.), *Comparative Constitutionalism: Cases and Materials*, St. Paul, MN, Thomson-West, 2003, s.369.
- FLEİNER (Thomas), Alexander Misic ve Nicole Töpperwein, *Swiss Constitutional Law*, The Hague, Kluwer Law International (Berne, Staempfli Publishers), 2005.
- FORGES (Jean-Michel de), *Droit administratif*, Paris, PUF, 1991.
- FORTE (David), "Marbury's Travail: Federalist Politics and William Marbury's Appointment as Justice of the Peace", *The Catholic University Law Review*, Vol. 45, Winter 1996, s.349 vd (http://www.jmu.edu/madison/center/main_pages/madison_archives/era/judicial/article1.htm).
- FOSTER (Nigel) ve FOYER (Jean), "Les querelles dynastiques aujourd'hui", *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, 85-95.
- FOSTER (Nigel) ve Satish Sule, *German Legal System and Laws*, Oxford ve New York, Oxford University Press, 2003.
- FOYER (Jean), "Haute Cour de justice", *Répertoire de droit pénal et de procédure pénale*, (Encyclopédie Dalloz - Droit pénal), t.II, s.5.
- FRANCK (Claude), *Les grandes décisions de la jurisprudence: droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., Thémis, 1978.
- FRATE (Paolo Alwazzi del), "Origins of Référé Législatif", <http://www.scribd.com/doc/5563013/Origins-of-Refere-Legislatif-to-read>
- FRIEDMANN (F.), *Legal Theory*, London, Stevens & Sons Limited, 1960.
- FROMONT (Michel), *Grands systèmes de droit étrangers*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 2005.
- GAFFIOT (Felix), *Dictionnaire latin-français*, Paris, Hachette, 1934.

- GAGNÉ (Jean François), *Hybrid Regimes*, 2015, Oxford Bibliographies (<https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199756223/obo-9780199756223-0167.xml> (Erişim Tarihi: 11 Aralık 2018)).
- GAMMAL (Jean El), “Les courants monarchistes sous la IIIe République”, *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.95-106.
- GARIEL (A.), *Dictionnaire Latin-Français*, Paris, Hatier, 1988.
- GARNER (Bryan A) (Ed.), *Black's Law Dictionary*, St. Paul, Minn., West Group, 7. Baskı, 1999.
- GAUDEMET (P.), “Les ‘Landsgemeinde’, survivance de la démocratie directe”, *Pouvoirs*, 1989, no 51, s.127 vd.
- GAUDEMET (Paul Marie), *Le pouvoir exécutif dans les pays occidentaux*, Paris, Editions Montchrestiens, 1966.
- GAUQUELIN (Blaise), “Hongrie: un consortium médiatique géant au service d'Orban”, *Le Monde*, 6 Aralık 2018 [https://www.lemonde.fr/economie/article/2018/12/06/hongrie-un-consortium-mediatique-geant-au-service-d-orban_5393473_3234.html] (Erişim Tarihi: 10 Aralık 2018).
- GAUTRON (Jean-Claude), *Droit européen*, Paris, Dalloz, 6. Baskı, 1994.
- GAXIE (Daniel), “Article 89”, in François Luchaire et Gérard Conac (Ed.), *La Constitution de la République française*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1987, s.1329;
- GAZIER (F.), GENTOT (M.) ve GENEVOIS (B.), “La marque des idées et des principes de 1789 dans la jurisprudence du Conseil d'Etat et du Conseil constitutionnel”, *Etudes et documents - Conseil d'Etat*, n°40, Rapport public, 1988, s.149-183.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Anayasada Olağanüstü Rejim, Demokratikleşmede Sivil Toplum*, İstanbul, Kavram İnsan Hakları Yayınları, 1995.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Olağanüstü Rejim Standartları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1994.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunda ve Türk Hukukunda Olağanüstü Rejim Standartları*, İstanbul, Beta Yayınları, 1994.
- GEMALMAZ (Mehmet Semih), *Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş*, İstanbul, Beta, 2001.
- GENEVOIS (Bruno), “Le Traité sur l'Union européenne et la Constitution révisée: à propos de la décision du Conseil constitutionnel n° 92-312 DC du 2 septembre 1992”, *Revue française de droit administratif*, 1992, s.937-950.
- GENEVOIS (Bruno), *La jurisprudence du Conseil constitutionnel: principes directeurs*, Paris, Les Editions sciences et techniques humaines, 1988.
- GENEVOIS (Bruno), L'intervention orale au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.65-66.
- GIANFOMAGGIO (Laetizia), “Droit naturel”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.200 vd.
- GICQUEL (Jean), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, 12. Baskı, 1993.
- GICQUEL (Jean) *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, Onaltıncı Baskı, 1999. (Gicquel, *op. cit.* şeklindeki atıf bu başlıktadır).
- GICQUEL (Jean), “Parlementarisme rationalisé”, in Olivier Duhamel ve Yves Meny (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.695-696.
- GICQUEL (Jean), “Régime parlementaire” in Olivier Duhamel ve Yves Meny (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.886-888.
- GICQUEL (Jean), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, Onaltıncı Baskı, 1999.
- GOLDSWORTHY (Jeffrey), *Interpreting Constitutions: A Comparative Study*, Oxford, Oxford University Press, 2006.
- GÖÇER (Mahmut), *Hukuk ve İnsan Haklarının Uluslararası Korunması*, Ankara, Seçkin, 2002.
- GÖĞER (Erdoğan), *Hukuk Başlangıcı Dersleri*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, Dördüncü Bası, 1976.
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz) ve A. Şeref Gözübüyük, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması*, Ankara, Turhan Kitabevi, 3. Baskı, 2002. (2. Baskı, 1996.)

- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi”, (Avrupa İnsan Hakları Divanı Raporu), *VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı* (Ankara, 7-10 Mayıs 1990), Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 4, s.225-285.
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes, (Ankara, 7-10 mai 1990), *Revue universelle des droits de l'homme*, 1990, s.295-302.
- GÖLCÜKLÜ (Feyyaz), *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Göre Doğru Yargılama*, Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi, İnsan Hakları Merkezi yayını, 1995.
- GÖREN (Zafer), *Temel Hak Genel Teorisi*, İzmir, DEÜHF DSİ Yayınları, 3. Baskı, 1995.
- GÖZE (Ayferi), *Devletin Ülke Unsuru*, İstanbul, 1959.
- GÖZE (Ayferi), *Siyasal Düşünceler ve Yönetimler*, İstanbul, Beta, 1986.
- GÖZLER (Kemal), “1982 Anayasası Hâlâ Yürürlükte mi? Anayasasızlaştırma Üzerine Bir Deneme”, <http://www.anayasa.gen.tr/anayasasizlastirma-v4.pdf> (Yayın Tarihi: 30 Mayıs 2016).
- GÖZLER (Kemal), “Anayasa Yargısının Meşruluğu Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 61, Sayı 3, Temmuz-Eylül 2006, s.131-166. < <http://www.anayasa.gen.tr/mesruluk.htm>>.
- GÖZLER (Kemal), “Asli Kurucu İktidar - Tali Kurucu İktidar Ayrımı: TBMM Yeni Bir Anayasa Yapabilir mi?”, in *Demokratik Anayasa: Görüşler ve Öneriler* (Editörler Ece Göztepe ve Aykut Çelebi), İstanbul, Metis Yayınları, 2012, s.45-61 (<http://www.anayasa.gen.tr/tbmm-yeni-anayasa.htm>).
- GÖZLER (Kemal), “Demokrasi Nereye Gidiyor? Nerede Hata Yaptık?” www.anayasa.gen.tr/demokrasi-nereye-gidiyor.htm, 12 Aralık 2018. (Bu makale daha sonra *Anayasa Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, Yıl 2018, s.569-583'te yayımlanmıştır).
- GÖZLER (Kemal), “Halkoylamanının Değeri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XL, 1988, Sayı 1-4, s.97-113.
- GÖZLER (Kemal), “Hukuk Açısından Monarşi ve Cumhuriyet Kavramlarının Tanımı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, 1999, Sayı 1, s.51-62. <<http://www.anayasa.gen.tr/monarsi.htm>>.
- GÖZLER (Kemal), “Hukuk Nereye Gidiyor? Gözlemler ve Sorular”, *Anayasa Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, Yıl 2018, s.563-568 (<http://www.anayasa.gen.tr/hukuk-nereye-gidiyor.htm>).
- GÖZLER (Kemal), “Hukuk Nereye Gidiyor? Gözlemler ve Sorular”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-nereye-gidiyor.htm (Yayın Tarihi: 6 Aralık 2018).
- GÖZLER (Kemal), “Hukukun Siyasetle İmtihani: Kim Sınıfta Kaldı?”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.5-16.<www.anayasa.gen.tr/kim-sinifta-kaldi.htm> (20 Eylül 2007).
- GÖZLER (Kemal), “İnsan Hakları Normlarının Anayasasıüstülüğü Sorunu”, *Türkiye’de İnsan Hakları*, Ankara, TODAİE Yayını, 1999 (Çıkacak). (6-7 Aralık 1998 tarihinde TODAİE’de düzenlenen “Türkiye’de İnsan Hakları Konferansı”nda sunulan tebliğ).
- GÖZLER (Kemal), “Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisin”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2001, Cilt 18, s.298-330 (www.anayasa.gen.tr/af.htm).
- GÖZLER (Kemal), “La question de la superiorité des normes de droit international sur la constitution”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, 1996, Sayı 1-4, s.195-211.
- GÖZLER (Kemal), “Olağanüstü Hal Rejimlerinde Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemi ve...”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Ağustos 1990, Sayı 4, s.561-590.
- GÖZLER (Kemal), “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayını, 1998, Cilt 15, s.207-249 (<http://www.anayasa.gen.tr/yorum.htm>).
- GÖZLER (Kemal), “Res Iudicata’nın Türkçesi Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61.
- GÖZLER (Kemal), “Sur la validité des limites de la révision constitutionnelle déduites de l’esprit de la constitution”, *Annales de la Faculté de droit d’İstanbul*, Vol.XXXI, mai 1997, s.109-121.
- GÖZLER (Kemal), “Türkiye’de Hükümetlere Nasıl İstikrar ve Etkinlik Kazandırılabilir? (Başkanlık Sistemi ve Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm Üzerine bir Deneme)”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 62, Eylül-Ekim 2000, s.25-47. <<http://www.anayasa.gen.tr/istikrar.htm>>.

- GÖZLER (Kemal), “Uluslararası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, No 2, Nisan-Haziran 2001, s.71-101 (www.anayasa.gen.tr/andlasma.htm)
- GÖZLER (Kemal), *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2000. (<http://www.anayasa.gen.tr/metodoloji.htm>).
- GÖZLER (Kemal), *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016.
- GÖZLER (Kemal), *Devlet Başkanları*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 2001.
- GÖZLER (Kemal), *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin Kitabevi Yayınları, 6. Baskı, 2009.
- GÖZLER (Kemal), *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin, 16. Baskı, 2019.
- GÖZLER (Kemal), *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1998 (www.anayasa.gen.tr/hukukungenelteorisi-intro.htm).
- GÖZLER (Kemal), *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2009, 2 Cilt.
- GÖZLER (Kemal), *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2019, c.I.
- GÖZLER (Kemal), *Judicial Review of Constitutional Amendments: A Comparative Study*, Bursa, Ekin Press, 2008, <<http://www.anayasa.gen.tr/jrca.htm>>.
- GÖZLER (Kemal), *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin Kitabevi, 1998.
- GÖZLER (Kemal), *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2016.
- GÖZLER (Kemal), *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997 (www.anayasa.gen.tr/these.htm).
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 7. Baskı, 2009.
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 1999.
- GÖZLER (Kemal), *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, 3. Baskı, Ekin, 2019.
- GÖZLER (Kemal), “Cumhuriyet ve Monarşi”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 53, Kasım-Aralık 1998, s.27-34.
- GÖZPETE (Ece), “Çoğunlukçu Demokrasi Anlayışına Karşı Çoğunlukçu Demokrasi Modelleri: Normatif Düzenleme Olanakları ve Bunun Sınırlılığı Üzerine Bazı Düşünceler”, *Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısı*, Ankara, Anka, TBB Kültür Merkezi, 5 Haziran 2010 (Bildiri metni TBB tarafından kitap halinde yayınlanacaktır).
- GÖZTEPE (Ece) ve Aykut Çelebi (eds.), *Demokratik Anayasa: Görüşler ve Öneriler*, İstanbul, Metis Yayınları, 2012.
- GÖZTEPE (Ece), “Sevilmeyen Anayasayı Kim Korumak İster?”, *Birikim*, Sayı 218, Yıl 2007, s.69-84.
- GÖZTEPE (Ece), *Anayasa Şikayeti*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1998.
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref) ve TAN (Turgut), *İdare Hukuku*, Ankara, Turhan Kitabevi, 2. Baskı, 2001 (Cilt I: Genel Esaslar).
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref), *Anayasa Hukuku*, Ankara, Turhan Kitabevi, 7. Baskı, 1998.
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref), *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*, Ankara, Turhan Kitabevi, Gözden Geçirilmiş 10. Bası, 1996.
- GÖZÜBÜYÜK (A. Şeref), *Türkiye'nin İdarî Yapısı*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1996.
- GÖZÜBÜYÜK (Şeref) ve Turgut Tan, *İdare Hukuku: Genel Esaslar*, Ankara, Turhan Kitabevi Yayınları, 1998, Cilt I.
- GRAPER (E. D.) ve H. J. Carman, “Record of Political Events (from August 1, 1919 to June 20, 1920)”, *Political Science Quarterly*, vol. 35, 1920, s.69.
- GRAY (John Chipman), *The Nature and the Sources of the Law*, New York, Columbia University Press, 2. Baskı, 1938.
- GREWE (Constance) ve FABRİ (Hélène Ruiz), *Droit constitutionnels européens*, Paris, PUF, 1995.
- GRIDEL (Jean Pierre), *Notions fondamentales de droit et droit français*, Paris, Dalloz, 1992.
- GROUPE D'ÉTUDES ET DE RECHERCHES SUR LA JUSTICE CONSTITUTIONNELLE (Louis Favoreu et alii), “France”, *Annuaire international de justice constitutionnel*, 1992, s.468-525.
- GRZEGORCZYK (Christophe), “La dimension positiviste des grands courants de la philosophie du droit”, in Christophe Grzegorzczak, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992, s.33-69.
- GRZEGORCZYK (Christophe), “Le positivisme comme méthodologie juridique”, in Christophe Grzegorzczak, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992, s.171-195.

- GRZEGORCZYK (Christophe), MİCHAUT (Françoise) ve TROPER (Michel) (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992.
- GUASTINI (Ricardo), “Réflexions sur les garanties des droits constitutionnels et le théorie de l’interprétation”, *Revue du droit public*, 1991, s.1079 vd.
- GUASTINI (Ricardo), “Alf Ross: une théorie du droit et de la science juridique”, in Paul Amselek (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. “Léviathan”, 1992, s.249-264.
- GUASTINI (Ricardo), “Sur la validité de la constitution du point de vue du positivisme juridique”, in Michel Troper et Lucien Jaume (Ed.), *1789 et l’invention de la constitution*, Actes du colloque de Paris organisé par l’Association française de science politique, les 2, 3 et 4 mars 1989, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Bruylant, 1994, s.216-225.
- GUILLAUME-HOFNUNG (Michèle), *Le référendum*, Paris, PUF, 1987.
- GÜLMEZ (Mesut), *Birleşmiş Milletler Sisteminde İnsan Haklarının Korunması*, Ankara, TBB Yayınları, 2004.
- GÜNDAY (Metin), *İdare Hukuku*, Ankara, İmaj Yayıncılık, 2. Baskı, 1997 (5. Baskı, 2002; 9. Baskı, 2004).
- GÜNEŞ (Turan), *Parlâmenter Rejimin Bugünkü Manası ve İşleyişi*, İstanbul, İÜHF Yayını, 1956.
- GÜNEŞ (Turan), *Türk Pozitif Hukukunda Yürütme Organının Düzenleyici İşlemleri*, Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1965.
- GÜRBÜZ (Yaşar), *Anayasalar*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1981.
- GÜRİZ (Adnan), “Hobbes, Şahsiyeti ve Siyasî Fikirleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, 1955, Sayı 1-2, s.298-315.
- GÜRİZ (Adnan), *Hukuk Başlangıcı*, Ankara, Siyasal Kitabevi, 6. Baskı, 1997.
- GÜRİZ (Adnan), *Hukuk Felsefesi*, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1985.
- GÜRSEL (Seyfettin), “Toplumsal Tercih Kuramı Çerçevesinde Anayasanın 67. Maddesinde Yer Alan Temsilde Adalet ve Yönetimde İstikrar İlkelerinin Değerlendirilmesi”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1999, s.46-71.
- HAEFLIGER (Arthur), “Anayasa Normlarının Hiyerarşisi ve İnsan Haklarının korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu) (Çev: Ümit Özdağ), *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı*, Ankara, 7-10 Mayıs 1990, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 3, s.263-280.
- HAEFLIGER (Arthur), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport suisse présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), (Traduction assurée par le service juridique du Conseil constitutionnel), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.195-215.
- HAESERT, *Théorie générale du droit*, Bruxelles, 1948.
- HAFİZOĞULLARI (Zeki), “Hukuk ve Ceza Hukuku Biliminin Konusu ve Sınırları Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXV, 1978, sayı 1-4, s.274-279.
- HAFİZOĞULLARI (Zeki), “Laiklik ve TCK’nın 163. Maddesi Üzerine”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt XLII, Ocak Aralık 1987, No:1-4, s.201-221.
- HAFİZOĞULLARI (Zeki), *Ceza Normu: Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1996.
- HAFİZOĞULLARI (Zeki), *Laiklik, Düşünce ve İfade Hürriyeti*, Ankara, US-A, Yayıncılık, 1997.
- HAGUE (Rod), HARROP (Martin) ve BRESLIN (Shaun), *Comparative Government and Politics: An Introduction*, Houndmills, Palgrave Macmillan Press, 4. Baskı, 2001.
- HAGUE (Rod), Martin Harrop ve Shaun Breslin, *Comparative Government and Politics*, Houndmills, Macmillan Press, 1998.
- HAILBRONNER (Michaela) ve David Landau, “Introduction: Constitutional Courts and Populism”, *Blog of the International Journal of Constitutional Law*, 22 Nisan 2017 (<http://www.iconnectblog.com/2017/04/introduction-constitutional-courts-and-populism/>).
- HAILBRONNER (Kay) ve KAU (Marcel), “Constitutional Law”, in J. Zekoll ve M. Reinmann (Eds.), *Introduction to German Law*, The Hague, Kluwer Law International, 2005, s.53-85.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), “Çoğunlukça Demokrasi Anlayışı, Rousseau ve Türk Anayasaları Üzerindeki Etkisi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 52, 2003, Sayı 4, s.69-92.

- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), “Türkiye’de Statükoyu Korumada Bir Can Simidi: ‘Militan Demokrasi’”, *Türkiye Günlüğü*, Bahar 2008, Sayı 93, s.40.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), *Militan Demokrasi Anlayışı*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2000.
- HAKYEMEZ (Yusuf Şevki), *Mutlak Monarşilerden Günümüze Egemenlik Kavramı*, Ankara, Seçkin, 2004.
- HAMILTON (Alexander), *The Federalist No: 78*, (www.constitution.org/fed/federa78.htm).
- HAMON (Francis) ve TROPER (Michel), *Droit constitutionnel*, Paris, L.G.D.J., 31. Baskı, 2009.
- HAMON (Léo), “La souveraineté nationale, la Constitution... et les négociations ‘européennes’ en cours”, *Recueil Dalloz Sirey*, 1991, 43e Cahier, Chronique - LV, s.300-303.
- HAMON (Léo), L’intervention orale au Colloque du 25 mars 1992 au Sénat, in *La Constitution et l’Europe*, Paris, Montchrestien, 1992, s.221.
- HART (H. L. A.), *Le concept de droit*, trad. par Michel van de Kerchove, Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1976.
- HAURIOU (André), GICQUEL (Jean) ve GÉLARD (Patrice), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Montchrestien, 6. Baskı, 1975.
- HAURIOU (André), Jean Gicquel ve Patrice Gélard, *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Editions Montchrestien, 1975.
- HAURIOU (Maurice), *Précis de droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 2. Baskı, 1929, (Tıpkı Basım: C.N.R.S., Paris, 1965).
- HAZIR (Hayati), *Türkiye’de ve Yabancı Ülkelerde Olağanüstü Hal Rejimlerinde Kamu Hürriyetlerinin Sınırlanması*, Konya, Selçuk Üniversitesi Yayınları, 1991.
- HÉRAUD (Guy), “La validité juridique”, in *Mélanges offerts à Jacques Maury*, Faculté de Droit et de Sciences économiques de Toulouse, Paris, Librairie Dalloz et Sirey, 1960, t.II, s.477-490.
- HÉRAUD (Guy), *L’ordre juridique et le pouvoir originaire*, (Thèse, Faculté de droit de Toulouse), Paris, Sirey, 1946.
- HERLING (David), *Briefcase on Constitutional and Administrative Law*, London, Cavendish Publishing Limited, 1997.
- HERZOG (Roman), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (Alman Anayasa Mahkemesi Raporu), Çeviren: Ümit Özdağ, *VIII’inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı: Ankara, 7-10 Mayıs 1990*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.16-20.
- HERZOG (Roman), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport allemand présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), (Traduction assurée par le service juridique du Conseil constitutionnel), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.15-23 (=Revue universelle des droits de l’homme, 1990, s.274-279).
- HOADLY (Benjamin), Bishop of Bognor, Sermon preached before the King, 1717, s.12’den nakleden John Chipman Gray, *The Nature and the Sources of the Law*, New York, Columbia University Press, 2. Baskı, 1938, s.102’den seçme metin, in Dennis Lloyd, *Introduction to Jurisprudence with Selected Texts*, London, Stevens & Sons Limited, 1959, s.212.
- HOBBES (Thomas), “Leviathan’dan Türkçe Seçme Parçalar” in Mete Tunçay (der.), *Batı’da Siyasi Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1985, c.II, s.181-225.
- HOBBES (Thomas), *Leviathan* (1651) (<http://www.thomas-hobbes.com/works/leviathan/>).
- HOBBES (Thomas), *Leviathan*, Çev. Semih Lim, Yapı Kredi Yayınları, 2. Baskı, 1995.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Censure”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.117-118.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Censure”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.117-118.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Commissions d’enquête et de contrôle”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.175-177.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Contrôle parlementaire”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.229-231.
- HOCHEDÉZ (Daniel), “Interpellation”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.513.

- HOCHEDÉZ (Daniel), "Questions", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.849-850.
- HOCHEREZ (Dominique), "Message", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.633.
- HOECKE (Marc Van), "Théorie générale du droit", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris/Bruxelles, L.G.D.J./, Story-Scienta, 2. Baskı, 1993, s.416.
- HOOD PHİLLİPS (Owen) ve JACKSON (Paul), *Constitutional and Administrative Law*, London, Sweet & Maxwell, 7. Baskı, 1987.
- HOWARD (A. E. Dick), "La conception mécaniste de la constitution" in Michel Troper et Lucien Jaume (Ed.), *1789 et l'invention de la constitution*, (Actes du Colloque de Paris organisé par l'Association française de science politique, les 2, 3 et 4 mars 1989), Paris-Bruxelles, L.G.D.J.-Bruylant, 1994, s.153-173.
- HTTP:// (İnternet kaynakları bibliyografyanın sonundadır.)
- HUME (David), *A Treatise of Human Nature*, 1739, Book III, Part I, Section I (<http://books.google.com.au/books?id=-Sp8B0ZdyAYC&pg=PA335>).
- HUNTINGTON (Samuel P.), *The Third Wave: Democratization in the Late Twentieth Century*, Norman, University of Oklahoma Press, 1991.
- HUNTINGTON (Samuel P.), *Üçüncü Dalgı: Yirminci Yüzyıl Sonlarında Demokratlaşma*, (Çev.: Ergun Özbudun), Ankara, Türk Demokrasi Vakfı Yayınları, 1993 (1996 ve sonraki baskılar Yetkin Yayınlarından çıkmıştır).
- IGNACIO (José) Hernández, "Towards a Concept of Constitutional Authoritarianism: The Venezuelan Experience", Blog of the International Journal of Constitutional Law, 14 Aralık 2018 (<http://www.icconnectblog.com/2018/12/towards-a-concept-of-constitutional-authoritarianism-the-venezuelan-experience/>)
- INTERPRETATION "L'interprétation en droit", *Archives de la philosophie du droit*, Cilt XVII, 1972, s.3-185.
- ISAAC (Guy), *Droit communautaire général*, Paris, Masson, 4. Baskı, 1994.
- İŞIKTAÇ (Yasemin), *Örf ve Âdet Hukuku*, İstanbul, Alkim, 1997.
- JACKSON (Vicki C.) ve TUSHNET (Mark), *Comparative Constitutional Law*, New York, Foundation Press, 1999.
- JANİS (Mark W.), Richard S. Kay ve Anthony Bradley, *European Human Rights Law*, Oxford, Oxford University Press, 2. Baskı, 2000.
- JEANNEAU (Benoît), "Quinquennat", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.850-851.
- JEANNEAU (Benoît), "Septennat", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.975-976.
- JEANNEAU (Benoît), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Dalloz, 8. Baskı, 1991.
- JELLİNEK (Georg), *L'Etat modern et son droit* (Traduction française par Georges Fardis), Paris, M. Giard & E. Brière, 1911, Cilt I; 1913, Cilt II.
- KABAAĞAÇ (Sina) ve Erdal Alova, *Latince-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Sosyal Yayınları, 1995.
- KABAOĞLU (İbrahim Ö.), *Anayasa Hukuku Dersleri (Genel Esaslar)*, İstanbul, Legal, 3. Baskı, 2006. 6. Baskı, 2010.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), "Hukukun Genel İlkeleri ve Anayasa Yargısı", *Anayasa Yargısı*, 1991, Cilt 8, s.291-322.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), *Anayasa Yargısı*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, 2000.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), *Kolektif Özgürlükler*, Diyarbakır, Dicle Ü. Hukuk Fak. Yay, 1989.
- KABOĞLU (İbrahim Ö.), *Özgürlükler Hukuku*, İstanbul, Afa Yayınları, 1993.
- KALINOWSKI (Georges), "Philosophie et logique de l'interprétation en droit", *Archives de la philosophie du droit*, 1972, s.39.
- KALINOWSKI (Georges), *Introduction à la logique juridique: éléments de sémiotique juridique, logique des normes et logique juridique*, Paris, LGDJ, 1965.
- KAMRAVA (Mehran), *Understanding Comparative Politics: A Framework for Analysis*, London, Roudledge, 1996..

- KANADOĞLU (O. Korkut), *Anayasa Mahkemesi*, İstanbul, Beta Yayınları, 2004.
- KAPANİ (Münci), “Demokratik Teori Alanında Bazı Yeni Görüş ve Tartışmalar”, *Prof. Dr. Bülent N. Esen’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977, s.205-219.
- KAPANİ (Münci), *İcra Organı Karşısında Hâkimlerin İstiklâli*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1966.
- KAPANİ (Münci), *İnsan Haklarının Uluslararası Boyutları*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1987.
- KAPANİ (Münci), *Kamu Hürriyetleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1981.
- KAPANİ (Münci), *Politika Bilimine Giriş*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 1988.
- KAPANİ (Münci), *Politika Bilimine Giriş*, Ankara, Bilgi Yayınevi, 8. Baskı, 1996 (“Kapani, *op. cit.*” şeklindeki atıflar bunadır).
- KARAMUSTAFAOĞLU (Tunçer), *Seçme Hakkının Demokratik İlkeleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1970.
- KARAMUSTAFAOĞLU (Tunçer), *Yasama Meclisinde Komisyonlar*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1965.
- KARAMUSTAFAOĞLU (Tunçer), *Yasama Meclislerini Fesih Hakkı*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1982.
- KARAYALÇIN (Yaşar) ve Aynur Yongalık, *Hukukta Öğretim-Kaynaklar-Metod: Problem Çözme*, Ankara, BTHAE Yayınları, 7. Baskı, 2008.
- KAYA (Emir), *Hukuk Zihniyeti*, Ankara, Adalet, 2016.
- KELSEN (Hans), “La garantie juridictionnelle de la constitution: la justice constitutionnelle”, *Revue du droit public*, 1928, s.197-257.
- KELSEN (Hans), “La justice et droit naturel”, Trad. par Etienne Mazingué, in *Le Droit naturel, Annales de philosophie politique*, t.III, (Institut international de philosophie politique), Paris, P.U.F., 1959, s.1-123.
- KELSEN (Hans), “Les rapports de système entre le droit interne et le droit international public”, *Recueil des cours de l’Académie de droit international*, 1926, IV, s.232-326.
- KELSEN (Hans), “Positivisme juridique et doctrine du droit naturel” *Mélanges Jean Dabin*, Bruxelles, Emile Bruylant, Paris Sirey, 1963, s.141.
- KELSEN (Hans), “Quel est le fondement de la validité du droit?”, *Revue internationale de criminologie et de police technique*, juillet - septembre 1956, s. 161-169.
- KELSEN (Hans), *Essays in Legal and Moral Philosophy*, Dordrecht, Reidel, 1973, s.216-227’den alıntılanan parça in Christophe Grzegorzczak, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.), *Le positivisme juridique*, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Story-Scientia, 1992, s.295.
- KELSEN (Hans), *General Theory of Law and State*, (Çev.: Anders Wedberg), Cambridge, Massachusetts, Harvard University Press, 1946.
- KELSEN (Hans), *Introduction to the Problems of Legal Theory*, (Tranlated by Bonnie Litschewski Paulson and Stanley L. Paulson), Oxford, Clarendon Press, 2002.
- KELSEN (Hans), *Théorie générale des normes*, (Traduit de l’Allemand par Olivier Beaud et Fabrice Malkani), Paris, Presses universitaires de France, 1996.
- KELSEN (Hans), *Théorie pure du droit*, (“Reine Rechtslehre”nin 2’nci Baskısından Charles Eisenmann Tarafından Yapılan Fransızca Çeviri), Paris, Dalloz, 1962.
- KEMPİN (Frederick G.), *Historical Introduction to Anglo-American Law*, St. Paul, Minn., West Publishing Co., 3. Yayın, 1990, (4. Tekrar Baskı, 2003).
- KEYMAN (Selahattin), *Hukuka Giriş ve Metodolojisi*, Ankara, Doruk Yayınları, 1981.
- KEYMAN (Selahattin), *Türk Hukukunda Af*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1965.
- KIRATLI (Metin), *Anayasa Yargısında Somut Norm Denetimi: İtiraz Yolu*, Ankara, AÜSBF Yayınları, 1966.
- KIRATLI (Metin), *Parlmanter Muafiyetler*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1961.
- KİLİ (Suna) ve A. Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1985.
- KİLİ (Suna) ve Şeref Gözübüyük, *Türk Anayasa Metinleri*, Ankara, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 3. Baskı, 2006.

- KİNDER-GEST (Patricia), *Droit anglais*, Paris, LGDJ, 1993.
- KOCAHANOĞLU (Osman Selim), *Gerekçeli ve Açıklamalı Anayasa*, İstanbul, Temel Yayınları, 1993.
- KOÇAK (Mustafa), *Batı'da ve Türkiye'de Egemenlik Anlayışının Değişimi: Devlet ve Egemenlik (Eski Kavramlar - Yeni Anlamlar)*, Ankara, Seçkin, 2006.
- KOENIG (Louis W.), "President of the United States", *The New Book of Knowledge*. 2000. *The American Presidency*, Grolier Online, Available <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/pofus.html>, 2.1. 2001.
- KOJA (Friedrich), "The Legal and Political Role of the Federal President", <http://www.hofburg.at/en/index.htm>
- KOMMERS (Donald D.), *The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany*, Durham, Duke University Press, 2. Baskı, 1997.
- KOMMERS (Donald P.), "Germany: Balancing Rights and Duties", in Jeffrey Goldsworthy (ed.), *Interpreting Constitutions*, Oxford, Oxford University Press, 2006, s.193.
- KORİNEK (Karl), "The Position of the Federal President within the Austrian System of Supreme Government Organs", <http://www.hofburg.at/en/index.htm> (2.2.2001).
- KUBALI (Hüseyin Nail), *Anayasa Hukuku Dersleri*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1971.
- KUNTER (Nurullah) ve YENİSEY (Feridun), *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Beta, 12. Baskı, 2002, Birinci Kitap.
- KUNTER (Nurullah), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 8. Baskı, 1986.
- KURU (Baki), *Hâkim ve Savcıların Bağımsızlığı ve Teminatı*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1966.
- KURU (Baki), *Hukuk Muhakemeleri Usûlü*, İstanbul, Demir Demir Ltd., 6. Baskı, 2001, Cilt I.
- KURU (Baki), Ramazan Arslan ve Ejder Yılmaz, *Medenî Usûl Hukuku*, Ankara, Yetkin, 14. Baskı, 2002.
- KUZU (Burhan), "Türkiye İçin Başkanlık Sistemi", *Liberal Düşünce*, 1996, 2 (Bahar), s.13-42.
- KUZU (Burhan), *1982 Anayasasının Temel Nitelikleri ve Getirdiği Yenilikler*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1990.
- KUZU (Burhan), *Anayasa Hukukumuzda Yürütme Organının Düzenleyici İşlem Yapma Yetkisi ve Güçlendirilmesi Eğilimi*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987.
- KUZU (Burhan), *Olağanüstü Hal Kavramı ve Türk Anayasa Hukukunda Olağanüstü Hal Rejimi*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1993.
- KUZU (Burhan), *Türk Anayasa Hukukunda Kanun Hükmünde Kararnameler*, İstanbul, Üçdal Neşriyat, 1985.
- KUZU (Burhan), *Türkiye İçin Başkanlık Sistemi*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1997.
- KÜRKCÜER (Orhan Melih), *Esas Teşkilât Hukuku*, Ankara, Ankara İktisadî ve Ticarî İlimler Akademisi Yayınları, 3. Baskı, 1966.
- La Constitution et l'Europe*, (Journée d'étude du 25 mars 1992 au Sénat, organisée par l'Université Panthéon-Assas, Paris II), Paris, Montchrestien, 1992.
- La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993.
- LABBÉ (Xavier), *Introduction générale du droit*, Lille, Presses universitaires du Septentrion, 2. Baskı, 2003.
- LAFFERRIÈRE (Julien), "La coutume constitutionnelle: son role et sa valeur en France", *Revue du droit public*, 1944, s.23-42.
- LAFFERRIÈRE (Julien), *Manuel de droit constitutionnel*, Paris, Editions Domat - Montchrestien, 2. Baskı, 1947. (Lafferrière, *op. cit.*,) şeklindeki atıflar bunadır).
- LAFFERRIÈRE (Julien), *Le nouveau gouvernement de la France: les actes constitutionnels de 1940-1942*, Paris, Sirey, 1942.
- LANDAU (David), "Abusive Constitutionalism", *University of California Davis Law Review*, Cilt 47, Sayı 1, 2013, s.189-260 (http://lawreview.law.ucdavis.edu/issues/47/1/Articles/47-1_Landau.pdf).

- LANDAU (David), "Abusive Constitutionalism", *University of California Davis Law Review*, Cilt 47, Sayı 1, 2013, s.189-260.
- LANE (Jan-Erik), *Constitutions and Political Theory*, Manchester, Manchester University Press, 1996.
- LAPORTE (J.) ve M. J. Tulard, *Le droit parlementaire*, Paris, PUF, "Que sais-je?", 1988.
- LAPRADELLE (A. de), *Cours de droit constitutionnel*, A. Pedone, Paris, 1912.
- LASCOUMES (Pierre) ve SERVERIN (Evelyne), "Théories et pratiques de l'effectivité du droit", *Droit et société*, Janvier 1986, n°2, s.101-122.
- LASCOUMES (Pierre), "Effectivité", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.217 vd.
- LAUBADÈRE (André de) ve DELVOLVÉ (Pierre), *Droit public économique*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 1986.
- LAUBADERE (André de), Jean-Claude Venezia ve Yves Gaudemet, *Traité de droit administratif*, Paris, L.G.D.J., 15. Baskı, 1999, c.I.
- LAUBADERE (M. de), *Cours de droit constitutionnel et d'institutions politiques*, Paris, Les cours de droit, 1955-56.
- LAUBADERE (M. de), *Cours de droit constitutionnel et d'institutions politiques*, Les cours de droit, Paris, 1955-56.
- LAUVAUX (Philippe), "Les Monarchies: inventaires des types", *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.23-42.
- LAVIGNE (P.), "Le comte Rossi, premier professeur de droit constitutionnel français", *Mélanges J.-J. Chevallier*, Paris, Cujas, 1977, s.173-178.
- LAVROFF (Dmitri Georges) ve PEÏSER (G.), *Les constitutions africaines*, Paris, Editions A. Pédone, (Tome I: "L'Afrique noire francophone", 1964; Tome II, "Etats anglophones", 1964).
- LAVROFF (Dmitri Georges), *Le droit constitutionnel de la Ve République*, Paris, Dalloz, 1995 (Lavroff, *op. cit.* şeklindeki atıflar bunadır).
- LAVROFF (Dmitri Georges), *Le système politique français: Constitution et pratique politique de la Ve République*, Paris, Dalloz, 5. Baskı, 1991, 985 s.
- LECLERCQ (Claude), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Paris, Litec, 8. Baskı, 1992.
- LECLERCQ (Claude), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Libraires techniques, 1981.
- LEFEBRE (Henri), *Marksizm*, Çev. Vedat Günyol, Ankara, Alan Yayıncılık, 1986.
- LEVITSKY (Steven) ve Lucan A. Way, "The Rise of Competitive Authoritarianism", *Journal of Democracy*, Cilt 13, Sayı 2, Nisan 2002, s.52-65.
- LEVY (D.), "De l'idée de coutume constitutionnelle à l'esquisse d'une théorie des sources de droit constitutionnel et leur sanction", *Recueil d'études en hommage à Ch. Eisenmann*, Paris, 1975, s.81-96.
- LIET-VEAUX (Georges), "La 'fraude à la constitution': essai d'une analyse juridique des révolutions communautaires récentes", *Revue du droit public*, 1943, s.116-150.
- LIET-VEAUX (Georges), *Droit constitutionnel*, Paris, Editions Rousseau, 1949.
- LIET-VEAUX (Georges), *La continuité du droit interne: essai d'une théorie juridique des révolutions*, (Thèse, Faculté de droit de Rennes), Paris, Sirey, 1942.
- LIJPHART (Arend) (ed.), *Parliamentary versus Presidential Democracy*, New York, Oxford University Press, 1992.
- LIJPHART (Arend), *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Ergun Özbudun ve Ersin Onulduran), Ankara, Türk Demokrasi Vakfı ve Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz (1988).
- LIJPHART (Arend), *Çağdaş Demokrasiler* (Çev.: E. Özbudun ve E. Onulduran), Ankara, Yetkin Yayınları, Tarihsiz (1997 ?) ("Lijphart, *op. cit.*," şeklindeki atıflar bunadır).
- LIJPHART (Arend), *Democracies: Pattern of Majoritarian and Consensus Government in Twenty-One Countries*, New Haven, Yale University Press, 1984.
- LIJPHART (Arend), *Patterns of Democracies: Government Forms and Performance in Thirty-Six Countries*, New Haven, Yale University Press, 1999.
- LINDON (Raymond) ve Daniel Amson, *La Haute Cour : 1789-1987*, Paris, P.U.F., Coll. « Politique d'aujourd'hui », 1987, s.38-39.

- LIPSON (Leslie), *Politika Biliminin Temel Sorunları*, Çeviren: Tunçer Karamustafaoglu, Ankara, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- LİNZ (Juan J.), “Presidential or Parliamentary Democracy: Does It Make a Difference”, in Juan J. Linz ve Arturo Valenzuela (eds.), *The Faillure of Presidential Democracy*, Baltimore ve London, The John Hopkins University Press, 1994, s.9 vd.
- LİNZ (Juan J.), “The Perils of Presidentialism”, *Journal of Democracy*, Vol. I, Winter, No 1, 1990, s.56 vd.
- LİNZ (Juan), *Totaliter ve Otoriter Rejimler*, Çev. Ergun Özbudun, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihsiz (1984).
- LLOYD (Dennis), *Introduction to Jurisprudence with Selected Texts*, London, Stevens & Sons Limited, 1959.
- LOCKE (John), *Hükümet Üzerine İkinci Deneme*, (Çev.: Fahri Bakırcı), Ankara, Babil, 2004.
- LOCKE (John), *Sivil Toplumda Devlet: Uygar Yönetim Üstüne İkinci İnceleme*, (Çev. Serdar Taşçı ve Hâle Akman), İstanbul, Metropol Yayınları, 2003. Bu eserden Türkçe seçme parçalar için bkz. Tunçay (der.), *op. cit.*, s.225-258.
- LOCKE (John), *The Second Treatise on Civil Government*, 1690. <[http://www. constitution.org/jl/2ndtreat.htm](http://www.constitution.org/jl/2ndtreat.htm)>.
- LOCKE (John), *Uygur Yönetim Üzerine İkinci İnceleme*, Bölüm XII, Paragraf 143 (Seçme metin, Çeviren Mete Tunçay, in Mete Tunçay (der), *Batıda Siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, s.241-242.
- LOMASK (Milton), “Impeachment”, *The New Book of Knowledge, 2000: The American Presidency*, (Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/impeach.html>, 2.1.2001).
- LONG (Marceau) et al., *Les grands arrêts de la jurisprudence administrative*, Paris, Dalloz, 13. Baskı, 2001.
- LOUKITCH (Radomir D.), *La force obligatoire de la norme juridique et le problème d'un droit objectif* (Thèse, Université de Paris, Faculté de droit), Paris, Les presses modernes, 1939.
- LOWELL (A. Lawrence), *L'opinion publique et le gouvernement populaire*, Traduction française d'Albertine Jéze, Paris, Marcel Giard, 1924.
- LUBBERDINK (Henk), “Some Observetions on the Role of Constitutional Norms, International Norms and Legal Principles in the Netherlands Legal System in Respect of Inviolability of Statute Law” (Report of the Netherlands), *Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi, (VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı: Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 4, s.195-207.
- LUCHAIRE (François) ve CONAC (Gérard) (sous la direction de), *La Constitution de la République française*, Paris, Economica, 2. Baskı, 1987.
- LUCHAIRE (François), “De la méthode en droit constitutionnel”, *Revue du droit public*, 1981, s.275-329.
- LUCHAIRE (François), “Le Conseil constitutionnel et la protection des droits et des libertés du citoyen”, in *Mélanges M. Waline*, Paris, L.G.D.J., 1974, s.572 et s.
- LUCHAIRE (François), “L'Union européenne et la Constitution (Quatrième partie)”, *Revue du droit public*, 1992, s.1587-1609.
- LUCHAIRE (François), *Le Conseil constitutionnel*, Paris, Economica, 1980.
- LUCIANI (Massimo), “Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi” (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Zeki Hafızogulları, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.299-316.
- LUCIANI (Massimo), “La revisione costituzionale in Italia”, in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes) Paris, Economica et Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.116-137 (Jean-Claude Escarras, “Présentation du rapport italien de Massimo Luciani”, in *La révision de la constitution, op. cit.*, s.105-116).
- LUCIANI (Massimo), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport italien présenté à la VIIIe Conférence des Cours

- constitutionnelles européennes, (Ankara, 7-10 mai 1990), Traduction effectuée par Bruno Genevois, in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.161-178.
- LYALL (Francis), *An Introduction to British Law*, Baden-Baden, Nomos Verlagsgesellschaft, 2. Baskı, 2002.
- MACHİAVEL (Nicolas), *Le Prince*, Paris, Grands Ecrivains, 1986,
- MACHİAVELLİ (Niccolo), *Hükümdar (Il Principe)* (1513) (İtalyanca Aslı: <http://www.filosofico.net/mac01.htm>; İngilizce Çevirisi: <http://etext.library.adelai-de.edu.au/m/machiavelli/niccolo/m149p/>).
- MADIOT (Yves), *Droits de l'homme*, Paris, Masson, 1991.
- MAESTRE (J. Cl.), "A propos des coutumes et des pratiques constitutionnelles", *Revue du droit public*, 1973, s.1275-1290.
- MALLESON (Kate), *The Legal System*, Oxford, Oxford University Press, 2. Baskı, 2005.
- MARX (Reinhard) ve Katharina Lummpp, "The German Constitutional Court's Decision of 14 May 1996 on the Concept of 'Safe Third Country' – A Basis for Burden-Sharing in Europe?", *International Journal of Refugee Law*, Cilt 8, 1996, s.419-439.
- MASCLET (Jean-Claude), "Ballotage", in Olivier Duhamel ve Yves Mény, *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.71-72.
- MASCLET (Jean-Claude), "Quorum", Olivier Duhamel ve Yves Mény (ed), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.851-852.
- MASON (Alpheus Thomas) ve BEANEY (William M.), *American Constitutionnal Law: Introductory Essays and Selected Cases*, New Jersey, Prentice-Hall, 1964.
- MASSOT (Jean), *La présidence de la République en France*, Paris, Documentation française, 1977, s.100.
- MATHIEU (Bertrand) ve Michel Verpeaux, *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, 2004.
- MATHIOT (André), *Le regime politique britannique*, Paris, Armand Colin, 1955.
- MAULIN (Eric), "Souveraineté", in Denis Alland ve Stéphane Rials (Ed.), *Dictionnaire de la culture juridique*, Paris, PUF, 2003, s.1435.
- MAULIN (Eric), "Souveraineté", in Denis Alland ve Stéphane Rials (Eds.), Alland ve Rials (Eds.), Paris, PUF, 2003, s.1434-1439.
- MAURER (Hartmut), *Droit administratif allemand* (Çev: Michel Fromont), Paris, L.G.D.J., 1994.
- MAUS (Didier), "Motion de censure", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.645.
- MAUS (Didier), "Sur 'la forme républicaine du gouvernement'", Commentaire sous C.C., n° 92-312 DC du 2 septembre 1992, "Maastricht II", *Revue française de droit constitutionnel*, n°11, 1992, s.412.
- MAUS (Didier), *Aborder le droit constitutionnel*, Paris, Seuil, 1998.
- MAUS (Didier), FAVOREU (Louis) ve PARODI (Jean-Luc) (sous la direction de), *L'écriture de la Constitution de 1958*, (Actes de Colloque du XXXe anniversaire, Aix-en-Provence, les 8, 9, 10 septembre 1988, Association française de science politique et Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica et Presses universitaire d'Aix-Marseille, 1992.
- MAYO (Herry B.), *Demokratik Teoriye Giriş* (Çev. Emre Kongar), Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, 1964.
- MCNALL BURNS (Edward), *Çağdaş Siyasal Düşünceler: 1850-1950*, Çev. Alâeddin Şenel, Ankara, Birey ve Toplum Yayınları, 1984.
- MENY (Yves), "Constitutionnalisme", in in Duhamel ve Meny, *op. cit.*, s.212-213.
- MENY (Yves), "Initiative populaire, référendum et *recall* dans les Etats américaines", *Pouvoirs*, 1978, no 7, s.107-113.)
- MERAY (Seha L.), "Devletler Hukukunda Milliyetler Prensibi", *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 3-4; s.295-310; Cilt III, 1948, Sayı 1-2, s.82-131; Cilt III, 1948, Cilt III, sayı 3-4, s.61-114.
- MERAY (Seha L.), *Ceza Hukukunda Af*, Ankara, Zerbamat Basımevi, 1944.
- MERAY (Seha L.), *Devletler Hukukuna Giriş*, Ankara, 1968, Cilt I.
- MERAY (Seha L.), *Lozan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1973, Takım II, Cilt 2.

- MERKEL (Wolfgang), "Embedded and Defective Democracies", *Democratization*, Cilt 11, No 5, Aralık 2004, s.33-58.
- MESTRE (Jean-Louis), "Les emplois initiaux du l'expression 'droit constitutionnel'", *Revue française de droit constitutionnel*, no 55, 2003, s.451-472.
- METİN (Yüksel), *Anayasanın Yorumlanması*, Ankara, Asil Dağıtım, 2008.
- METİN (Yüksel), *Ölçülülük İlkesi: Karşılaştırmalı Bir Anayasa Hukuku İncelemesi*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002.
- MICHAUT (Françoise), "L'approche scientifique du droit chez les réalistes américains", in Paul Amselek (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. "éviathan", 1994, s.265-280.
- MICHAUT (Françoise), "Réalisme", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.509 vd.
- MİLACİC (Slobodan), *Droit constitutionnel et institutions politiques*, Bordeaux, Librairie Montaigne, (Cours polycopiés), 1990-1991.
- MİNON (Miguel Herrero de), "Monarchie et développement démocratique", *Pouvoirs: Revue d'études constitutionnelles et politiques*, 1996, no 78, s.7-23.
- MİRKİNE-GUETZEVİTCH (Boris), *Hukuku Esasiye'de Yeni Temayüller*, Çev. Ali Rıza Türel, Ankara, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1938.
- MİRKİNE-GUETZEVİTCH (Boris), *Les nouvelles tendances du droit constitutionnel*, Paris, LGDJ, 2. Baskı, 1936.
- MONTESQUIEU, *De l'esprit des lois*, (1re partie), Livre I, Chapitre II, 6 (Montesquieu, "İngiltere'nin Esas Teşkilatı", Çev. Mükbil Özyörük, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83).
- MONTESQUIEU, *De l'esprit des lois*, (Texte établi et présenté par Jean Brethe de la Gressaye, Paris, Société Les Belles Lettres, 1955).
- MONTESQUIEU (Charles-Louis de Secondat), *De l'esprit des lois* (1748), Fransızca aslına <http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k70671k> veya http://classiques.uqac.ca/classiques/montesquieu/de_esprit_des_lois/de_esprit_des_lois_tdm.html 'den ve İngilizce çevirisine <http://www.constitution.org/cm/sol.htm> 'den ulaşılabilir.
- MONTESQUIEU, "İngiltere'nin Esas Teşkilatı", Çev. Mükbil Özyörük, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83.
- MONTESQUIEU, *Kanunların Ruhu* (Çev. Fehmi Baldaş), (Cilt I: Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1963; Cilt II: İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1965). Bu metinden seçme metinler, bazı düzeltmelerle Mete Tunçay'ın derlemesine de alınmıştır. Mete Tunçay (der), *Batıda siyasi Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, s.3287-323.
- MONTGOMORY (John Warwick), "Legal Hermeneutics and the Interpretation of Scripture", *Premise*, Volume II, Number 9, October 19, 1995, s.11 (<http://capo.org/premise/95/oct/p950910.html>).
- MOREAU (Antide), "La haute trahison du président de la République", *Revue du droit public*, 1987, s.1579.
- MORSCHER (Siegbert), "Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi" (Avusturya Anayasa Mahkemesi Raporu), Çeviren: Hasan İşin Dener, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.71-117.
- MORSCHER (Siegbert), "La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux" (Çev.: Ulrike Steinhorst), *Annuaire international de justice constitutionnelle*, 1990, Cilt VI, s.25-60.
- MUMCU (Ahmet), *İnsan Hakları ve Kamu Özgürlükleri*, Ankara, Savaş Yayınları, 1994.
- MURPHY (Walter F.) ve Joseph Tanenhaus (Ed.), *Comparative Constitutional Law: Cases and Commentaries*, New York, St. Martin's Press, 1977.
- MURPHY (Walter F.) ve TANENHAUS (Joseph) (Eds.), *Comparative Constitutional Law: Cases and Commentaries*, New York, St. Martin's Press, 1977.
- MURPHY (Walter F.), "Constitutions, Constitutionalism, and Democracy", in Douglas Greenberg, et al. (Eds.), *Constitutionalism and Democracy: Transitions in the Contemporary World*, New York ve Oxford, Oxford University Press, 1993, s.3-25;

- MURRAY (Don), "Jaroslaw Kaczynski's conspiracy theory drives Poland's sulky EU policy", *CBC News*, 28 Mart 2017 [<https://www.cbc.ca/news/world/polandjaroslaw-kaczynski-european-1.4042243>](Erişim Tarihi: 10 Aralık 2018).
- MÜLLER (Jan Werner), "Populism and Constitutionalism", in *Oxford Handbook of Populism* (Ed. Cristóbal Rovira Kaltwasser et al.), Oxford, Oxford University Press, 2017, s.590-606.
- MÜLLER (Jan Werner), "Populist Constitutions: A Contradiction in Terms?", *Blog of the International Journal of Constitutional Law*, 23 Nisan 2017 (<http://www.icconnectblog.com/2017/04/populist-constitutions-a-contradiction-in-terms/>).
- MÜLLER (Jan Werner), "The Rise and Rise of Populism?", <https://www.bbvaopenmind.com/en/articles/the-rise-and-rise-of-populism/> (Erişim Tarihi: 6 Aralık 2018).
- MÜLLER (Jan Werner), *What is Populism?* Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 2016.
- MÜLLER (Jan Werner), "Erdoğan and the Paradox of Populism", *Project Syndicate*, August 11, 2014, (<https://www.project-syndicate.org/commentary/jan-werner-mueller-examines-the-underpinnings-of-the-new-turkish-president-s-political-staying-power?>).
- MYERS (A. R.), *Parliaments and Estates in Europe to 1789*, London, Harcourt Brace Javanovich, 1975.
- NALBANT (Atilla), *Üniter Devlet: Bölgeselleşmeden Küreselleşmeye*, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 1997.
- NERHOT (Patrick) (ed.), *Law, Interpretation and Reality*, Dordrecht, Kluwer Academic Publisher, 1990.
- NOWAK (John), ROTUNDA (Ronald D.) ve NOWAK (John E.), *Constitutional Law (Hornbook Series)*, St. Paul, Minn., West Publishing Co., 7. Baskı, 2004, 1652 s.
- O'DONNELL (Guillermo), "Delegative Democracy", *Journal of Democracy*, Cilt 5, Ocak 1994, s.55-69 (http://isites.harvard.edu/fs/docs/icb.topic925740.files/Week%206/ODonnell_Delegative.pdf).
- OBERDORFF (Henri) (textes rassemblés et présentés par), *Les Constitutions de l'Europe des Douze*, Paris, La Documentation française, 2. Baskı, 1994.
- ODER (Bertil Emrah), "Anayasa Nedir? Anayasacılık Nedir?", in *Türkiye'nin Anayasa Gündemi*, (Derleyen İbrahim Ö. Kaboğlu), İstanbul, İletişim, 2016, s.15.
- ODER (Bertil Emrah) ve KANADOĞLU (O. Korkut), *Aktif Öğrenme İçin Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları*, İstanbul, Beta Yayınları, 2. Baskı, 2008.
- OKANDAN (Recai Galip), "Devletin Beşerî Unsuru", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 13, 1947, Sayı 4, s.1282-1326;
- OKANDAN (Recai Galip), *Amme Hukukumuzun Anahatları (Birinci Kitap: Osmanlı Devletinin Kuruluşundan Yıkılışına Kadar)*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1971.
- OKANDAN (Recai Galip), *Umumî Amme Hukuku*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1968 ("Okandan, *op. cit.*" şeklindeki atıflar bunadır).
- OLİVA (Eric), *Droit constitutionnel*, Paris, Sirey, 4. Baskı, 2004.
- ONAR (Erdal), "1982 Anayasasında Milletvekilliğinin Düşmesi", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1997, Cilt 14, s.410-412.
- ONAR (Erdal), *1982 Anayasasında Anayasayı Değiştirme Sorunu*, Ankara, 1993.
- ONAR (Erdal), *İsrail'in Kendine Özgü Bir Hükümet Sisteminden Eskisine Geri Dönüşü*, Ankara, 2003.
- ONAR (Erdal), *Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Siyasal ve Yargısal Denetimi ve Yargısal Denetim Alanında Ülkemizde Öncüler*, Ankara, 2003.
- ONAR (Erdal), *Meclis Araştırması*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977.
- ONAR (Sıdkı Sami), *İdare Hukukunun Umumî Esasları*, İstanbul, Hak Kitabevi, İsmail Akgün Matbaası, 1966, c.I.
- OPPENHEIMER (Franz), *Devlet*, Çev. Alâeddin Şenel ve Yavuz Sabuncu, İstanbul, Kaynak Yayınları, 1984.
- OST (François) ve VAN DE KERCHOVE (Michel), *Jalons pour une théorie critique du droit*, Bruxelles, Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 1987.
- OST (François), "Validité", in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1993, s.636 vd.

- ÖKTEM (Emre), “Les rapports énigmatiques entre le droit international et le droit interne ture”, *Revue européenne de droit public*, Cilt 18, Sayı 3, 2006, s.947-998.
- ÖKTEM (Emre), “Turkey: Successor or Continuing State of the Ottoman Empire?”, *Leiden Journal of International Law*, Cilt 24, 2011, s.561-583.
- ÖRÜCÜ (Esin), “John Locke ve Sosyal Mukavelesinin Özelliği”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 33, 1968, Sayı 3-4, s.177-196.
- ÖZAY (İl Han), *Günüşğinde Yönetim*, İstanbul, Alfa, 1994.
- ÖZBUDUN (Ergun) *et al.* (Haz.) *Prof. Dr. Bülent Nuri Esen’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1977.
- ÖZBUDUN (Ergun) ve Yılmaz Aliefendioğlu, “Türkiye Raporu”, *Anayasa Yargısı (Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı: 27 Nisan 1987, Lizbon)*, Ankara, AYM Yayınları, 1988, s.198.
- ÖZBUDUN (Ergun), “Başkanlık Sistemi ve Türkiye”, *Liberal Perspektif: Analiz (Özgürlük Araştırmaları Derneği)*, Sayı 1, Mayıs 2015, http://ozgurlukarastirmalari.com/uploads/Liberal_Perspektif_Analiz_Say%20-%20Copy%201.pdf.
- ÖZBUDUN (Ergun), “Cumhurbaşkanı Seçimi ve Anayasa”, *Zaman*, 17 Ocak 2007.
- ÖZBUDUN (Ergun), “Parlamento Kararları ve Yasama Meclislerinin İçtüzükleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 36, Sayı 1-4, 1979, s.3-26.
- ÖZBUDUN (Ergun), *1921 Anayasası*, Ankara, AKDTYK Yayını, 1992.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Anayasalcılık ve Demokrasi*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2015.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Otoriter Rejimler, Seçimsel Demokrasiler ve Türkiye*, İstanbul, Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2011.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Parlâmanter Rejimde Parlâmentonun Hükûmeti Murakabe Vasıtaları*, Ankara, AÜHF Yayınları, 1962.
- ÖZBUDUN (Ergun), *Türk Anayasa Hukuku*, Ankara, Yetkin, 9. Baskı, 2008 (“Özbudun, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- ÖZÇELİK (A. Selçuk), *Esas Teşkilât Hukuku Dersleri: Umumî Esaslar*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1982, Cilt I (“Özçelik, *op. cit.*, c.I” şeklinde kısaltılmıştır).
- ÖZDEK (Yasemin), *Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye*, Ankara, TODAİE, 2004.
- ÖZEK (Çetin), “Umumî Af”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 1959, Cilt XXIV, s.118- 175.
- ÖZMAN (Aydoğan), *İnsan Hakları ile İlgili Temel Metinler*, Birleşmiş Milletler İnsan Haklarını ve Ana Hürriyetleri Sağlama ve Koruma Türk Grubu Yayını, Ankara, 1967.
- ÖZYÖRÜK (Mükbil) (Çev.) Montesquieu, “İngiltere’nin Esas Teşkilatı”, Çev. Mükbil Özyörük, *Siyasal Bilgiler Okulu Dergisi*, Cilt II, 1947, Sayı 1-2, s.75-83.
- ÖZYÖRÜK (Mükbil), *İdare Hukuku Ders Notları*, (II. Sınıf Programı, Teksir), Ankara, 72 Teksir-Daktilo-Fotokopi, 1977.
- PACTET (Pierre) ve Ferdinand Melin-Soucramanien, *Droit constitutionnel*, Paris, Armand Colin, 24. Baskı, 2005.
- PACTET (Pierre), “Contresein”, in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.224.
- PACTET (Pierre), *Institutions politiques, Droit constitutionnel*, Paris, Masson, 1985.
- PACTET (Pierre), *Institutions politiques-Droit constitutionnel*, Paris, Masson, 11. Baskı, 1992. (“Pactet, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıyaadır).
- PASQUIER (Claude du), *Introduction à la théorie générale et à la philosophie du droit*, Neuchatel, Delauchaux & Niestlé S.A., 3. Baskı, 1948.
- PATTORA (Enrico), “Réalisme juridique scandinave”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.511 vd.
- PAZARCI (Hüseyin), *Uluslararası Hukuk Dersleri*, Ankara, A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1985, c.I.
- PAZARCI (Hüseyin), *Uluslararası Hukuk Dersleri*, Ankara, Turhan Kitabevi, Birinci Kitap, 7. Baskı, 1998 (“Pazarcı, *op.cit.*, c.I” şeklinde zikredilmiştir); İkinci Kitap, 5. Baskı, 1998 (“Pazarcı, *op.cit.*, c.II” şeklinde zikredilmiştir).

- PEASLEE (Amos J.), *Constitutions of Nations*, The Hague, Martinus Nijhoff, Dorothy Peaslee Xydis Tarafından Gözden Geçirilmiş 3. Baskı, (vol. I: "Africa", 1965; vol. II: "Asia, Australia and Oceania", 1966; vol. III: "Europe", 1968; vol. IV: "Americas", 1970).
- PECZENİK (Alexander), "The Concept 'Valid Law'", *Scandinavian Studies in Law*, Vol. 16, 1972, s.213-251.
- PEİSER (Gustave), *Droit administratif*, Paris, Dalloz, 1989.
- PEKCANITEZ (Hakan), Oğuz Atalay ve Muhammet Özkes, *Medenî Usûl Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 4. Baskı, 2005.
- PERELMAN (Chaïm), *Logique juridique: nouvelle rhétorique*, Paris, Dalloz, 1976.
- PERELMAN (Chaïm), "L'idée de justice", in *Le Droit naturel, Annales de philosophie politique*, t.III, (Institut international de philosophie politique), Paris, P.U.F., 1959, s.124 vd.
- PERRIN (Jean-François), *Pour une théorie de la connaissance juridique*, Genève, Librairie Droz, 1979.
- PETEV (Valentin), "Hans Kelsen et le Cercle de Vienne: à quelle point la théorie du droit est-elle scientifique?", in Paul Amselek (Ed.), *Théorie du droit et science*, Paris, P.U.F., Coll. "Léviathan", 1992, s.237 vd.
- PETIT ROBERT = Paul Robert, *Dictionnaire de la langue française* (rédaction dirigée par A. Rey et J. Rey-Debove), Paris, Le Robert, 1991.
- PEYROU-PISTOULEY (Sylvie), *La Cour constitutionnelle et le contrôle de la constitutionnalité des lois en Autriche*, Paris, Economica, 1993.
- PEZANT (Jean-Louis), "Loi de finances", in Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.599-601.
- PEZANT (Jean-Louis), "Loi", Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.597-598.
- PFERSMANN (Otto), "De la justice constitutionnelle à la justice internationale: Hans Kelsen et la seconde guerre mondiale", *Revue française de droit constitutionnel*, 1993, n°16, s.761-789.
- PFERSMANN (Otto), "La révision constitutionnelle en Autriche et en Allemagne fédérale: théorie, pratique, limites", in *La révision de la constitution*, (Journées d'études des 20 mars et 16 décembre 1992, Travaux de l'Association française des constitutionnalistes), Paris, Economica, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1993, s.7-65.
- PHILIP (Loïc), "La valeur juridique de la Déclaration des droits de l'homme et du citoyen du 26 août 1789 selon la jurisprudence du Conseil constitutionnel", in *Etudes offertes à Pierre Kayser*, Presses universitaires d'Aix-Marseille, 1979, t.II, s.3317-337.
- PHILLIPS (Owen Hood) ve Paul Jackson, *Constitutional and Administrative Law*, London, Sweet & Maxwell, 8. Baskı, 1997.
- PICART (Etienne), "Vers l'extension du bloc de constitutionnalité au droit européen", *Revue française de droit administratif*, 1993, s.47-54.
- PINERO (Rodriguez), FERRER (Bravo) ve VILLA (Leguina), "Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi" (İsviçre Federal Mahkemesi Raporu), Çeviren: Burcu Bostancıoğlu, *VIII'inci Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990)*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt III, s.211-238.
- PINON (Stéphane), "Le 'nouveau droit constitutionnel' à travers les âges", *VIIe Congrès français de droit constitutionnel*, 27 septembre 2008, www.droitconstitutionnel.org/congresParis/comC2/PinonTXT.pdf.
- PIOVANI (Pietro), "Effectività", in *Enciclopedia del diritto*, Varese, Giuffrè editore, 1965, vol.XIV, s.405-430.
- PONTIER (Jean-Marie), "La république", *Recueil Dalloz Sirey*, 1992, 31e Cahier, Chronique, XLVIII, s.239-246.
- PONTIER (Marie), "La république", *Recueil Dalloz Sirey*, 1992, 31e Cahier, Chronique, XLVIII, s.239-246.
- POSTACIOĞLU (İlhanE), *Medenî Usûl Hukuku Dersleri*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 3. Baskı, 1966.
- POWEL (Bingham), *Çağdaş Demokrasiler* (Çev. Mehmet Turhan), Ankara, Yetkin Yayınları, Tarihsiz, 1990.

- POZEN (David E.), "Constitutional Bad Faith", *Harvard Law Review*, Cilt 129, Sayı 4, Şubat 2016, s.884-955.
- PRÉLOT (Marcel) ve Jean Boulouis, *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 11. Baskı, 1990. ("Prélot ve Boulouis, *op. cit.*, s." şeklindeki atıflar bu baskıyadar).
- PRELOT (Marcel), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 1963.
- PRELOT (Marcel), *Institutions politiques et droit constitutionnel*, Paris, Dalloz, 3. Baskı, 1963.
- PRÉVOST Jean-François, "Le droit référendaire dans l'ordonnement juridique de la Constitution de 1958", *Revue du droit public*, 1977, s.13.
- PUNNETT (R.M.), *British Government and Politics*, Cambridge, Gower Publishing Company, 4. Baskı, 1985.
- QUERMONNE (Jean-Louis) ve CHAGNOLLAUD (Dominique), *Le gouvernement de la France sous la Ve République*, Paris, Dalloz, 4. Baskı, 1991.
- QUERMONNE (Jean-Louis), "Le référendum: essai de typologie prospective", *Revue du droit public*, 1985, s.577-589.
- QUERMONNE (Jean-Louis), "République", in Olivier Duhamel et Yves Meny (sous la direction de), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1992, s.921-924.
- QUERMONNE (Jean-Louis), *Le Gouvernement de France sous la Ve République*, Paris, Dalloz, 1983.
- QUINE (W.V.O.), *Logique élémentaire*, Paris, Hermann, 1976.
- RAPALJE (Stewart) ve Robert L. Lawrence, *A Dictionary of American and English Law with Definitions of the Technical Terms of the Canon and Civil Laws*, Jersey City, Frederick C. Linn & Co., 1888 (Reprinted 1997 by The Lawbook Exchange), s.567 (<http://books.google.com.tr>).
- RAUCENT (L.), *Cours d'introduction à la théorie générale du droit*, Bruxelles, 1980.
- RENAN (Ernest), *Qu'est-ce qu'une nation*, Paris, 1882. < [http://agora.qc.ca/reftext.nsf/ Documents/Nation--Quest-ce_quune_nation_par_Ernest_Renan](http://agora.qc.ca/reftext.nsf/Documents/Nation--Quest-ce_quune_nation_par_Ernest_Renan)>. Türkçe çevirisi: Ernest Renan, "Millet Nedir", *Ülkü*, Sayı 77, Temmuz 1939, s.396 vd., Sayı 78, Ağustos 1939, s.514 vd.
- Révision de la constitution et justice constitutionnelle*, (Xe Table-ronde internationale d'Aix-en-Provence des 16 et 17 septembre 1994), Documents provisoires rassemblés et reproduits par le Groupe d'études et de recherches sur la justice constitutionnelle, Université d'Aix-Marseille III, CNRS (URA 1392), (Texte photocopié, 2 tomes, 246 pages). (Les communications présentées à cette table-ronde seront prochainement publiées dans l'*Annuaire international de justice constitutionnelle*, 1994).
- REYNTJENS (F.) (rédacteur général), CONAC (G.), DU BOÏS DE GAUDUSSON (J.), READ (J. S.), SLINN (P. E.), VANDERLINDEN (J.). (rédacteurs associés), *Constitutiones Africae*, Bruxelles - Paris, Bruylant - Pedone, (Publication sur feuilles mobiles), (vol.I, 1988; vol.II, 1989; vol.III, 1990; vol.IV, 1992).
- RIALS (Stéphane), "Les incertitudes de la notion de constitution sous la Ve République", *Revue du droit public*, 1984, s.587-606.
- RIALS (Stéphane), "Réflexions sur la notion de coutume constitutionnelle: à propos du dixième anniversaire du référendum de 1969", *La Revue administrative*, juillet 1979, s.265.
- RIALS (Stéphane), "Supraconstitutionnalité et systématisme du droit", *Archives de philosophie du droit*, 1986, s.57-76.
- RIGAUX (Marie-Françoise), *La théorie des limites matérielles à l'exercice de la fonction constituante*, Bruxelles, Larcier, 1985.
- RIVERO (Jean), "Rapport de synthèse", in Louis Favoreu (Ed.-), *Cours européennes et droits fondamentaux*, Actes du Colloque d'Aix-en-Provence des 19, 20 et 21 février 1981, Paris, Economica et P.U.A.M., 1982, s.528-529.
- ROBERT (Jacques), "Droit administratif et droit constitutionnel", *Revue du droit public*, 1998, n° 4, s.971-978.
- ROBERT (Jacques), "L'aventure référendaire", *Recueil Dalloz Sirey*, 1984, 41e Cahier, Chronique XL, s.241-252.
- ROBERT (Jacques), *Libertés publiques et droits de l'homme*, Paris, Montchrestien, 1988.

- ROBERT (Paul) (rédaction dirigé par A. Rey et J. Rey-Debove), *Dictionnaire de la langue française (Le Petit Robert I)*, Paris, Le Robert, 1991.
- ROGRIGEZ-PINERO Y BRAVO FERRER (M.) ve LEGUINA VILLA (J.) (avec le concours de J. Garcia Roca et M. Sanchez Moron), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport espagnol présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), (Traduit par s. Bon), in *Annuaire international de justice constitutionnelle*, Vol. VI, 1990, s.99-132.
- ROHR (Jean), “Suisse”, in Duhamel ve Meny, *op. cit.*, s.1004-1005.
- ROSE (Richard) ve KAVANAGH (Dennis), “The Monarchy in Contemporary Political Culture”, *Comparative Politics*, Vol. 8, No. 4, (July 1976), s.548-576.
- ROSS (Alf), *On Law and Justice*, London, Steven & Sons, 1958.
- ROUBIER (Paul), *Théorie générale du droit*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 2. Baskı, 1951.
- ROUGEAUX (Jean-Pierre), “La Haute Cour de justice sous la Ve République”, *Revue du droit public*, 1978, s.1029.
- ROUGEVIN-BAVILLE (Michel), Renaud Denoix de Saint Marc ve Daniel Labetoulle, *Leçons de droit administratif*, Paris, Hachette, 1989.
- ROUSSEAU (Charles), *Droit international public*, Paris, Sirey, 1970, Cilt I.
- ROUSSEAU (Dominique) ve SUDRE (Frédéric) (Ed.), *Conseil constitutionnel et Cour européenne des droits de l'homme*, Actes du Colloque de Montpellier des 20 - 21 janvier 1989, Paris, Editions STH, 1990,
- ROUSSEAU (Dominique), “Chronique de jurisprudence constitutionnelle 1991-1992”, *Revue du droit public*, 1993, s.16-20.
- ROUSSEAU (Dominique), *Droit du contentieux constitutionnel*, Paris, Montchrestien, 2. Baskı, 1992 (7. Baskı 2006).
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Discours sur l'origine et les fondements de l'inégalité parmi les hommes* <http://un2sg4.unige.ch/athena/rousseau/jjr_ineg.html>. (İngilizce çevirisi: <http://www.constitution.org/jjr/ineq.htm>).
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *İnsanlar Arasındaki Eşitsizliğin Kaynağı*, Çev. Rasih Nuri İleri, İstanbul, Say Yayınları, 1986.
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Le contrat social (1762)* < http://un2sg4.unige.ch/athena/rousseau/jjr_cont.html> (İngilizce çevirisi: <http://www.constitution.org/jjr/socon.htm>).
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Toplum Sözleşmesi*, Çev. Vedat Günyol, İstanbul, Adam Yayınları, 1982.
- ROUSSEAU (Jean-Jacques), *Considérations sur le Gouvernement de Pologne, et sur sa réformation projetée (1772)*, Chapitre IX (http://classiques.uqac.ca/classiques/Rousseau_jj/considerations_pologne/considerations_pologne.pdf, s.43).
- ROUSSILLON (Henry), *Le Conseil constitutionnel*, Paris, Dalloz, 2. Baskı, 1994.
- ROYLANCE (Tyler), “The Twilight of ‘Modern Authoritarianism’”, 29 Ekim 2014, <https://freedomhouse.org/blog/twilight-modern-authoritarianism>.
- RUFFIA (Paolo Biscaretti di), *Diritto costituzionale*, Napoli, Jovene Editore, 15. Baskı, 1989.
- RUMPF (Christian), *Türk Anayasa Hukukuna Giriş*, Ankara, 1995.
- SABUNCU (Yavuz), *Anayasaya Giriş*, Ankara, İmaj Yayınevi, 12. Baskı, 2006.
- SAĞLAM (Fazıl), “AKP'nin Anayasa Değişikliği Paketi Üzerine Düşünceler”, *Mülkiye Dergisi*, Cilt 34, Sayı 267, 2010, s.15 (<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/506>).
- SAĞLAM (Fazıl), *Temel Hakların Sınrlanması ve Özü*, Ankara, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, 1982.
- SALAS (Denis), “Procès”, in Alland ve Rials (Eds.), *op. cit.*, s.1238-1240.
- SALEM (Jean), *Introduction à la logique formelle et symbolique*, Paris, Nathan, 1987.
- SAMİ (Şemseddin) (Ch.Samy-Bey Frascbery), *Kamus-u Fransevi (Dictionnaire Français-Turc)*, (İkinci Tahrir), İstanbul, Mihran, 1310,
- SAMİ (Şemseddin), *Kâmûs-ı Türkî*, Dersaadet, İkdâm Matbaası, 1317, s.1061.
- SAN (Coşkun), *Anayasa Değişiklikleri ve Anayasa Gelişmeleri*, Ankara, Ankara İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, 1974.

- SANTORA (Marc), "Amid Growing Uproar, Poland to Remove 27 Supreme Court Justices", *The New York Times*, 3 Temmuz 2018 [https:// www.nytimes.com/2018/07/03/world/europe/poland-supreme-court-judiciary.html].
- SARAÇ (Tahsin), *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, İstanbul, Adam Yayınları, 3. Baskı, 1990.
- SARICA (Murat), *Siyasi Düşünce Tarihi*, İstanbul, Gerçek Yayınevi, 1983.
- SARICA (Ragıp), *Türkiye'de İcra Uzununun Tanzim Salâhiyeti*, İstanbul, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1943.
- SARTORİ (Giovanni), "Constitutionnalism: A Preliminary Discussion", *American Political Science Review*, Vol. 56, 1962, s.853-862.
- SARTORİ (Giovanni), "Democracy", in *International Encyclopedia of the Social Sciences*, New York, Macmillan and Free Press, 1968, Cilt 4, s.112-121.
- SARTORİ (Giovanni), *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş*, (Çev. Tunçer Karamustafaoğlu ve Mehmet Turhan), Ankara, Yetkin Yayınları, 1993.
- SARTORİ (Giovanni), *Karşılaştırmalı Anayasa Mühendisliği*, Çev. Ergun Özbudun, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997.
- SARTORİ (Giovanni), *Demokrasi Kuramı* (Çev. Deniz Baykal), Ankara, Ankara, Siyasî İlimler Türk Derneği Yayınları, Tarihiz.
- SCHMITT (Carl), *Théorie de la Constitution*, Çev. Lilyane Deroche, Paris, P.U.F., "Léviathan", 1993.
- SCHWARZ-RIEBERLANN VON WAHLENDORF (H.A.), *Eléments d'une introduction à la philosophie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1976.
- SEGUR (Philippe), "Qu'est-ce que la responsabilité politique?", *Revue du droit public*, 1999, s.1599-1623.
- SERDAR (Sertaç), "İnternet Demokrasi", *Bilgi ve Toplum*, 1999, Sayı 2, s.9-16.
- SERİM (Ekrem), "Anayasayı Değiştirme Sorunu", *Ankara Barosu Dergisi*, Cilt 34, 1977, Sayı 1, s.35-37.
- SEROZAN (Rona), "Anayasayı Değiştirme Yetkisinin Sınırları", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt XXXVII, Sayı 1-4, 1972, s.135-141.
- SEURIN (Jean-Louis) (Ed.), *Le constitutionnalisme aujourd'hui*, Paris, Economica, 1984.
- SHANK (Alan), *American Politics, Policies and Priorities*, Boston, Ally and Bacon, Inc, 4. Baskı, 1984.
- SHAW (Malcolm N.), *International Law*, Cambridge, Cambridge University Press, 5. Baskı, 2003.
- SHEARER (Ivan Anthony), *Starke's International Law*, London, 11. Baskı, 1994 ("Starke, *op. cit.*" şeklinde kısaltılmıştır).
- SİEYÈS (Emmanuel) *Qu'est-ce que le Tiers Etat* (Edition critique avec une introduction et des notes par Roberto ZAPPERI, Genève, Librairie Droz, 1970).
- SİEYES (Emmanuel), "Tiers Etat Nedir?" (Çev. S. Derbil), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt VIII, 1951, Sayı 1-2, s.126-207.
- SİEYÈS (Emmanuel), "Tiers Etat Nedir?", (Çev. Süheyy Derbil), *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt VIII, 1951, Sayı 1-2, s.126-207.
- SLUSAR (Mark R.), "The Confusion Defined: Questions and Problems of Process in the Aftermath of the Clinton Impeachment", *Case Western Reserve Law Review*, Summer 1999, Vol. 49 Issue 4, s.869-901.
- SMİTH (S. A. de) ve Rodney Brazier, *Constitutional and Administrative Law*, London, Penguin Books, 6. Baskı, 1989.
- SOYSAL (Mümtaz), "Anayasaya Uygunluk Denetimi ve Uluslararası Sözleşmeler", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayını, 1986, Cilt 2, s.5-18.
- SOYSAL (Mümtaz), "Türkiye'de Anayasa Yargısının İşlevi ve Konumu", in *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1984, Cilt I, s.92.
- SOYSAL (Mümtaz), "Uluslararası Andlaşmalar Konusunda Anayasa Yargısı", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1997, Cilt 14, s.171-187.
- SOYSAL (Mümtaz), *100 Soruda Anayasanın Anlamı*, İstanbul, Gerçek Kitabevi, 4. Baskı, 1977.
- SÖZER (Ali Nazım), *Hukukta Yöntembilim*, İstanbul, Beta, 2008.;
- STARCK (Boris), Henri Roland ve Laurant Boyer, *Introduction au droit*, Paris, Litec, 5. Baskı, 2000.

- STARKE Ivan Anthony Shearer, *Starke's International Law*, London, 11. Baskı, 1994 ("Starke, *op. cit.*" şeklinde kısaltılmıştır).
- STASSİNOPOULOS (Michel), *Traité des actes administratifs*, Paris, LGDJ, 1973.
- STEPHENS (Otis H.) ve John M. Scheb II, *American Constitutional Law*, Belmont, Thomson-West, 2003.
- STEWART (Charles E.), "'Land Reform' Decision", *American Journal of International Law*, Vol. 85, s.690-702.
- STRÖMHOLM (S.) ve VOGEL (H.-H.), *Le "réalisme scandinave" dans la philosophie du droit*, Paris, L.G.D.J., 1975.
- SUDRE (Frédéric), "L'interdiction de l'avortement: le conflit entre le juge constitutionnel irlandais et la Cour européenne des droits de l'homme", (Note sous Cour européenne des droits de l'homme, Arrêt du 29 octobre 1992, *Open Door et Dublin Well Women c. Irlande*), *Revue française de droit constitutionnel*, 1993, s.216-220.
- SUDRE (Frédéric), *Droit européen et international des droits de l'homme*, Paris, PUF, 8. Baskı, 2006.
- SÜİSSE: "La Suisse", *Pouvoirs*, no 43, 1987.
- SULE (Satish), *German Legal System and Laws*, Oxford ve New York, Oxford University Press, 2003.
- SZOBO (Nick), "Interpreting Power: The Principle of Least Authority", <http://szabo.best.vwh.net/interpretingpower.html> (15 Ocak 2010).
- ŞAHBAZ (İbrahim), "Anayasa Yargısında Yokluk", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 56, 1999, Sayı 4, s.23-48.
- ŞAHİN (Ali Oğuz), *Başbakan ve Bakanların Görevleriyle İlgili Cezaî Sorumlulukları*, Ankara, Palme Yayıncılık, 1999.
- ŞEMSEDDİN SAMİ (Ch.Samy-Bey Frascbery), *Kamus-u Fransevi (Dictionnaire Français-Turc)*, (İkinci Tahrir), İstanbul, Mihran, 1310.
- ŞEMSEDDİN SAMİ, *Kâmûs-u Türkî*, Dersaadet, İkdam Matbaası, 1317.
- ŞENEL (Alaeddin), *Siyasal Düşünceler Tarihi*, Ankara, Teori Yayınları, 1985 ("Şenel, *op. cit.*" şeklinde kısaltılmıştır).
- TALMON (Stefan), *Recognition of Governments in International Law*, Oxford, Oxford University Press, 2004.
- TAN (Turgut), "Anayasa Mahkemesi Kararları Işığında Yürütmenin Düzenleme Yetkisi", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1987, Cilt 3, s.203-216.
- TANİLLİ (Server), *Anayasalar ve Siyasal Belgeler*, İstanbul, Cem Yayınevi, İstanbul, 1976.
- TANÖR (Bülent) ve Necmi Yüzbaşıoğlu, *1982 Anayasasına Göre Türk Anayasa Hukuku*, İstanbul, Beta, 7. Baskı, 2005.
- TANÖR (Bülent), *İki Anayasa: 1961-1982*, İstanbul, Beta, 3. Baskı, 1994.
- TANÖR (Bülent), *Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, İstanbul, BDS Yayını, 1990.
- TAVUZ (Şenay), "Av. Senih Özak ile Söyleşi", *İzmir Barosu Bülteni*, 8 Mart 2013 Özel Sayısı, s.11-19.
- TDK, *Türkçe Sözlük* = Hasan Eren *et al.* (haz.), *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, Yeni Baskı, 1988.
- TEBALDESCHI (Ivanoe), "Validità ed efficacia della norma giuridica", *Rivista internazionale di filosofia del diritto*, n.37, 1960, s.293-299.
- TEKİNAY (Selahattin Sulhi), *Medeni Hukukun Genel Esasları ve Gerçek Kişiler Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1992.
- TERNEYRE (Philippe), "Point de vue français sur la hiérarchie des droits fondamentaux", in Pierre Bon (sous la coordination de-), *Etudes de droit constitutionnel franco-portugais*, (Journées d'études des 9 et 10 novembre 1990, à l'Université de Pau et des Pays de l'Adour), Paris, Economica, 1992, s.35-69.
- TERRÉ (François), *Introduction générale au droit*, Paris, Dalloz, 6. Baskı, 2003.
- TEZCAN (Durmuş), Mustafa Ruhan Erdem ve Oğuz Sancakdar, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2002.

- TEZİÇ (Erdoğan), “Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Esas Açısından Denetimi,” *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1986, Cilt 2, s.21-38.
- TEZİÇ (Erdoğan), “Parlâmento Kararı ve Kanun”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1989, Cilt 5, s.121-130.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Anayasa Hukuku*, İstanbul, Beta, 13. Baskı, 2009.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Seçim Sistemleri*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1967.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Türk Parlâmento Hukukunun Kaynakları ve İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1980.
- TEZİÇ (Erdoğan), *Türkiye’de 1961 Anayasasına Göre Kanun Kavramı*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1972.
- THAYER (James Bradley), “The Origin and Scope of the American Doctrine of Constitutional Law”, *Harvard Law Review*, Vol. 7, No. 3 (Oct. 25, 1893), s.129-156.
- THOMAE DE AQUİNO Sancti Thomae de Aquino Scriptum super Sententiis liber IV a distinctione XVI ad distinctionem XVII [17032] Super Sent., lib. 4 d. 16 q. 1 a. 2 qc. 3 s. c. 2 (<http://www.corpusthomaticum.org/snp0000.html>).
- THOMAE DE AQUİNO Sancti Thomae de Aquino, *Summa Theologiae*, Prima Secundae, Quaestio 91 (Textum Leoninum Romae 1888, <http://www.corpusthomaticum.org/sth2090.html>). Fransızca tam metin: <http://docteurangelique.free.fr/fichiers/page.htm>. İngilizce tam metin: <http://www.ccel.org/ccel/aquinas/summa.toc.html>; <http://www.newadvent.org/summa/>; <http://www.sacred-texts.com/chr/aquinas/summa/index.htm>
- TİKVEŞ (Özkan), *Teorik ve Pratik Anayasa Hukuku*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayını, 1982.
- TOİNET (M.-F.), *Le système politique des Etats-Unis*, Paris, PUF, 1987.
- TOPÇUOĞLU (Hamide), *Hukuk Sosyolojisi Dersleri*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1963, c.I.
- TOUSCOZ (Jean), *Droit international*, Paris, P.U.F., Thémis, 1993.
- TÖNÖR (Bülent), *Osmanlı-Türk Anayasal Gelişmeleri*, İstanbul, Afa, 3. Baskı, 1996.
- TRAULSEN (Vicki), “The German Federal Constitutional Court's Decision on Asylum Law”, *German Yearbook of International Law*, Cilt 39, 1996, s.544-557.
- TREANOR (William Michael), “Taking Text Too Seriously: Modern Textualism, Original Meaning, and the Case of Amar’s Bill of Rights”, *Michigan Law Review*, Cilt 106, 2007, s.487-543) (<http://www.michiganlawreview.org/assets/pdfs/106/3/treanor.pdf>).
- TRİBE (Laurence H.), *American Constitutional Law*, New York, Foundation Press, 2000, c.I.
- TROPER (Michel) ve JAUME (Lucien) (Ed.), *1789 et l'invention de la constitution*, (Actes du Colloque de Paris organisé par l'Association française de science politique, les 2, 3 et 4 mars 1989, Paris, Bruxelles, L.G.D.J., Bruylant, 1994.
- TROPER (Michel), “Constitution” in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.103-104.
- TROPER (Michel), “Justice constitutionnelle et démocratie”, *Revue française de droit constitutionnel*, n°1, 1990, s.31-48.
- TROPER (Michel), “Kelsen, la théorie de l'interprétation et la structure de l'ordre juridique”, *Revue internationale de philosophie*, 1981, s.518-529.
- TROPER (Michel), “La Constitution de 1791 aujourd’hui”, *Revue française de droit constitutionnel*, n°9, 1992, s.3-14.
- TROPER (Michel), “La Constitution et ses représentations sous la Ve République”, *Pouvoirs*, n°4, 1978, s.61-72.
- TROPER (Michel), “La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen en 1789”, Communication présentée au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.13-33.
- TROPER (Michel), “Le droit, la raison et la politique”, *Le Débat*, n°64, 1991, s.186-192.
- TROPER (Michel), “Le positivisme comme théorie du droit”, in Christophe Grzegorzczuk, Françoise Michaut et Michel Troper (Ed.) *Le positivisme juridique*, Bruxelles et Paris, E.Story-Scientia et L.G.D.J., 1992, s.273-286.

- TROPER (Michel), “Le problème de l’interprétation et la théorie de la supralégalité”, *Recueil d’études en hommage à Charles Eisenmann*, Paris, Editions Cujas, 1975, s.133-151.
- TROPER (Michel), “Norme (en théorie du droit)”, in André-Jean Arnaud (Ed.), *Dictionnaire encyclopédique de théorie et de sociologie du droit*, Paris, L.G.D.J., 2. Baskı, 1993, s.407.
- TROPER (Michel), “Un système pur du droit: le positivisme de Kelsen”, in Pierre Bouretz (Ed.), *La force du droit: panorama des débats contemporains*, Paris, Editions Esprit, 1991.
- TROPER (Michel), L’intervention dans le débat suivi de sa communication sur “La Déclaration des droits de l’homme et du citoyen en 1789” présentée au Colloque des 25 et 26 mai 1989 au Conseil constitutionnel, in *La Déclaration des droits de l’homme et du citoyen et la jurisprudence*, Paris, P.U.F., 1989, s.32.
- TROPER (Michel), *Pour une théorie juridique de l’Etat*, Paris, P.U.F., Coll. “Léviathan”, 1994.
- TUNAYA (Tarık Zafer), *Siyasal Kurumlar ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları, 5. Baskı, 1982. (“Tunaya, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıya aittir).
- TUNAYA (Tarık Zafer), *Siyasî Müesseseler ve Anayasa Hukuku*, İstanbul, 2. Baskı, 1969.
- TUNÇ (Hasan) (der.), *Türkiye’ye Komşu Devletlerin Anayasaları*, Ankara, Asil Yayın, 2008, 315 s.) (Dokuz devletin anayasası var).
- TUNÇ (Hasan), *Karşılaştırmalı Anayasa Yargısı*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997.
- TUNÇAY (Mete) (der.), *Batı’da Siyasal Düşünceler Tarihi (Seçilmiş Yazılar)*, Ankara, Teori Yayınları, 1986, 3 Cilt.
- TURHAN (Mehmet) , “Başbakanın Seçimi ve Atanması”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 26, Eylül 1986, Sayı 3, s.27 vd.
- TURHAN (Mehmet), “Anayasasının Hak Temelli Yorum ve Anayasa Mahkemesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 62, sayı 3, Yıl 2007, s.379-404.
- TURHAN (Mehmet), “Anayasaya Aykırı Anayasa Değişiklikleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt XXXIII, 1976, Sayı 1-4, s.63-104.
- TURHAN (Mehmet), *Hükümet Sistemleri*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 2. Baskı, 1993.
- TURHAN (Mehmet), *Siyaset ve Anayasa*, Ankara, Gündoğan Yayınları, 1995.
- TURİNAY (Faruk), “Anayasayı İhlal Suçu Üzerine Bir İnceleme”, *Yalova Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2012 (Gerçek Basım Yılı: 2015), Cilt 1, Sayı 2, s.289-310 (<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/yuhfd/article/view/5000136743/5000125628>).
- TURNER (Ralph V.), “The Origins of the Medieval English Jury: Frankish, English, or Scandinavian?”, *The Journal of British Studies*, Vol. 7, No. 2. (May, 1968), s.1-10. (jstor.org)
- TURPIN (Dominique), “Parfaire l’Etat de droit en reformant ou supprimant la Haute Cour de justice”, *Les Petites affiches*, 4 mai 1992, n° 54, s.41.
- TURPIN (Dominique), *Contentieux constitutionnel*, Paris, P.U.F., 1986.
- TURPIN (Dominique), *Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., “Quadrige”, 4. Baskı, 2003.
- TURPIN (Dominique), *Droit constitutionnel*, Paris, P.U.F., 2. Baskı, 1994. (“Turpin, *op. cit.*, s.” şeklindeki atıflar bu baskıya aittir).
- TURPIN (Dominique), “Critiques de la représentation”, *Pouvoirs*, 1978, no 7, s.7-16.
- TURPIN (Dominique), *Contentieux constitutionnel*, Paris, PUF, 1986.
- TUSHNET (Mark), “Authoritarian Constitutionalism”, *Cornell Law Review*, 2015, Cilt 100, s.391-462.
- TÜLEN (Hikmet), *Türk Anayasa Hukukunda Bakanların Cezaî Sorumluluğu ve Meclis Soruşturması*, Konya, Mimoza, 1999.
- TÜRK DİL KURUMU (Haz.: Hasan Eren *et al.*), *Türkçe Sözlük*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları, 1988.
- TÜRK HUKUK KURUMU, *Türk Hukuk Lügatı*, Ankara, Türk Hukuk Kurumu Yayınları, 1944, (Tıpkı 3. Baskı: Ankara, Başbakanlık Basımevi, 1991).
- TÜRKÇAPAR (Tahsin), “Anayasa Mahkemesinin Anayasada Yapılan Değişiklikleri Denetleme Yetkisi”, *Yargıtay Dergisi*, Cilt IV, 1978 (Ocak-Nisan), Sayı 1-2, s.28-29.
- TÜZEL (Sadık), *Anayasa Hukuku*, İzmir, Ege Üniversitesi İktisadi ve Ticari Bilimler Fakültesi Yayınları, 3. Baskı, 1969.
- TWOMEY (Anne), “Methods of Choosing a Head of State”, <http://www.aph.gov.au/library/pubs/bp/1997-98/98bp12.htm> (1.2.2001).

- ULUŞAHİN (Nur), “Yokluk Teorisinin Anayasa Hukukunda Yeri ve Uygulanabilirliği”, *Prof. Dr. Ergun Özbudun'a Armağan*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2008, c.II, s.675-739.
- ULUŞAHİN (Nur), *Anayasal Bir Tercih Olarak Başkanlık Sistemi*, Ankara, Yetkin, 1999.
- UMAR (Bilge), *Hukuk Başlangıcı*, İzmir, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1997.
- UYGUN (Oktay), “Demokrasilerde Çoğunlukçu ve Çoğulcu Demokrasi Modelleri”, *Kamu Hukukçuları Platformu Toplantısı*, Ankara, Ankara, TBB Kültür Merkezî, 5 Haziran 2010 (Bildiri metni TBB tarafından kitap halinde yayınlanacaktır).
- UYGUN (Oktay), *1982 Anayasasında Temel Hak ve Özgürlüklerin Temel Rejimi*, İstanbul, Kazancı Yayınları, 1992.
- UYGUN (Oktay), *Federal Devlet*, İstanbul, Çınar Yayınları, 1996.
- UYTTENDAELE (Marc), *Precis de droit constitutionnel belge*, Bruxelles, Emile Bruylant, 2001.
- ÜNAL (Şeref), *Anayasa Hukuku Açısından Mahkemelerin Bağımsızlığı ve Hâkimlik Teminatı*, Ankara, TBMM Kültür ve Sanat Kurulu Yayınları, Tarihsiz (1994).
- ÜNAL (Şeref), *Temel Hak ve Özgürlükler ve İnsan fHakları Hukuku*, Ankara, Yetkin Yayınları, 1997.
- ÜSTÜNDAĞ (Saim), *Medenî Yargılama Hukukunun Esasları*, İstanbul, İÜHF Yayınları, 1973.
- VANDERNOOT (Pierre), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux” (Rapport de la Cour d’Arbitrage de Belgique présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes), *Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt 4, s.51-88.
- VANQUICKENBORNE (Marc), “Quelques réflexions sur la notion de validité”, *Archives de philosophie du droit*, 1968, s. 185-194.
- VEDEL (Georges) ve Pierre Delvolvé, *Droit administratif*, Paris, Presses universitaires de France, 1992, 2 Cilt.
- VEDEL (Georges), “Discontinuité du droit constitutionnel et continuité du droit administratif: le rôle du juge”, *Mélanges Marcel Waline*, Paris, LGDJ, 1974, s.777.
- VEDEL (Georges), “Introduction”, in *La Constitution et l'Europe*, Journée d'étude du 25 mars 1992 au Sénat, Paris, Montchrestien, 1992, s.23-31.
- VEDEL (Georges), “La compétence de la Haute-Cour”, in *Mélanges dédiés à M. le professeur Joseph Magnol*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1948, s.393-422.
- VEDEL (Georges), “La place de la Déclaration de 1789 dans le ‘bloc de constitutionnalité’”, *La Déclaration des droits de l'homme et du citoyen et la jurisprudence*, (Colloque des 25 mai et 26 mai au Conseil constitutionnel), Paris, P.U.F., 1989, s.35-64.
- VEDEL (Georges), “Le précédent judiciaire en droit public français”, *Journées de la Société de législation comparée*, 1984, s.265-288.
- VEDEL (Georges), “Shengen et Maastricht: à propos de la décision n°91-294 DC du Conseil constitutionnel du 25 juillet 1991”, *Revue française de droit administratif*, 1992, s.173-184.
- VEDEL (Georges), “Souveraineté et supraconstitutionnalité”, *Pouvoirs*, 1993, n° 67, s.79-97.
- VEDEL (Georges), *Manuel élémentaire de droit constitutionnel*, Paris, Librairie du Recueil Sirey, 1949 (Tekrar Baskı: 1989).
- VELU (Jacques), “La hiérarchie des normes constitutionnelles et sa fonction dans la protection des droits fondamentaux”, Rapport présenté à la VIIIe Conférence des Cours constitutionnelles européennes (Ankara, les 7-10 mai 1990), *Revue universelle des droits de l'homme*, 1990, s.225-240.
- VELU (Jacques), *Droit public*, Bruxelles, Bruylant, 1986, t.I.
- VERGOTTİNİ (Giuseppe de), *Diritto costituzionale comparato*, Padova, CEDAM, 1999.
- VERZIJL (Jan Hendrik Willem), *International Law in Historical Perspective*, Leiden, Sijthoff, 1973, Vol. VI, s.316.
- VILLA (Vittoria), *La science du droit*, Trad. par Odile et Patrick Nerhot, Bruxelles, Paris, Story-Scientia, L.G.D.J., 1991.
- VIRALLY (Michel), “Notes sur la validité du droit et son fondement”, in *Recueil d'études en hommage à Charles Eisenmann*, Paris, Editions Cujas, 1975, s.452-467.

- VIRALLY (Michel), “Sur un pont aux ânes: les rapports entre droit international et droits internes”, *Mélanges offerts à Henri Rolin*, Paris Editions A. Pedone, 1964, s.487-505.
- VIRALLY (Michel), *La pensée juridique*, Paris, L.G.D.J., 1961.
- VİLLA (Vittoria), *La science du droit*, (Çev.: Odile ve Patrick Nerhot), Bruxelles, Paris, Story-Scientia, L.G.D.J., 1991.
- VİNCENT (Jean), Serge Guinchard, Gabriel Mantagnier, André Varinard, *Institutions judiciaires*, Paris, Dalloz, 7. Baskı, 2003, s.61
- VİVİEN (Auguste), *Études administratives*, Paris, Guillaumin, 1859 (<http://visualiseur.bnf.fr/Visualiseur?Destination=Gallica&O=NUMM-89859>).
- VOERMANS (Wim), “Councils for the judiciary in EU countries”, http://siteresources.worldbank.org/INTLAWJUSTINST/Resources/Voermans_article.pdf
- VOİSSET (Michèle), “Pouvoirs de crise”, Olivier Duhamel ve Yves Mény (der.), *Dictionnaire constitutionnel*, Paris, PUF, 1992, s.785-788.
- WALLACE (Rebecca), *International Law*, London, Sweet & Maxwell, 1997.
- WARD (Richard) ve Amanda Wragg, *Walker & Walker’s English Legal Systems*, Oxford, Oxford University Press, 9. Baskı, 2005.
- WEHR (Hans), *A Dictionary of Modern Written Arabic*, Wiesbaden, Otto Harrasswitz, 4. Baskı, 1979.
- WELAN (Manfried) “The Federal Presidency”, <http://www.hofburg.at/en/index.htm> 2.2.2001.
- WHAERE (K.C.), *Modern Anayasalar*, Çev. Mehmet Turhan, Ankara, Değişim Yayınları, 2. Baskı, 1985.
- WHEARE (K. C.), *Modern Anayasalar*, Çev. Mehmet Turhan, Değişim Yayınları, Ankara, 1985.
- WHER (Hans), *A Dictionary of Modern Written Arabic*, (Edited by J. Milton Cowan), New York, Spoken Language Services, 4. Baskı, 1976.
- WIGNY (Pierre), *Cours de droit constitutionnel*, Bruxelles, Bruylant, 1973.
- WIGNY (Pierre), *Droit constitutionnel: principes et droit positif*, Bruxelles, Bruylant, 1952, (2 tomes).
- WILLOUGHBY (Westel Woodbury), *The Constitutional Law of the United States*, New York, Baker, Voorhis, 1929, c.I, s.42 (books.google.com.tr/books?id=9YBuK9ASCzIC...)
- WİGNY (Pierre), *Droit constitutionnel*, Bruxelles, Etablissements Emile Bruylant, 1952, Cilt I.
- WİLSON (James Q.) ve DİLULLİO (John J.), *American Government: Institutions and Policies*, Boston, New York, Houghton Mifflin Co., 9. Baskı, 2004.
- WOLL (Peter), *American Government: Readings and Cases*, Boston, Little, Brown and Company, 1975.
- WRIGHT (Quincy), “Veto”, *The New Book of Knowledge*, 2000, *The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/side/veto.html>, 2.1.2001;
- WROBLEWSKI (Jerzy), “L’interprétation en droit: théorie et idéologie”, *Archives de la philosophie du droit*, 1972.
- WWW (İnternet kaynakları bibliyografyanın sonundadır.)
- YARDLEY (D. C. M.), *Introduction to British Constitutional Law*, London, Butterworth & Co., 1960.
- YAYLA (Yıldızhan), “Anayasa Mahkemesine Göre Cumhuriyetin Özü”, *Hıfzı Timur’un Anısına Armağan*, İstanbul, İ.Ü. Hukuk Fakültesi Milletlerarası Münasebetler Enstitüsü Yayını, 1979, s.1012-1013.
- YAZIR (Elmalılı M. Hamdi), *Alfabetik İslam Hukuku ve Fıkıh İslahları Kamusu*, İstanbul, Eser Neşriyat, 1997, 5 Cilt.
- YILDIRIM (Cemal), *Mantık: Doğru Düşünme Yöntemi*, Ankara, V Yayınları, 1987.
- YILDIZ (Musafa), *Anayasa Yargısında Geçici Tedbir Kararı*, İstanbul, Beta, 1998.
- YOUNG (Donald), “Vice-President of the United States”, *The New Book of Knowledge*, 2000, *The American Presidency*, Grolier Online, <http://gi.grolier.com/presidents/ea/vp/vpusa.html>, 2.1.2001.
- YÜZBAŞIOĞLU (Necmi), “Avrupa İnsan Hakları Hukukunun Niteliği ve Türk Hukuk Düzenindeki Yeri Üzerine”, *İnsan Hakları Merkezi Dergisi* (Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İnsan Hakları Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını), Cilt II, Mayıs 1994, Sayı 1, s.26-38.

- YÜZBAŞIOĞLU (Necmi), *Türk Anayasa Yargısında Anayasallık Bloku*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1993.
- ZABUNOĞLU (Yahya K.), “Thomas Hobbes, Hayatı, Eserleri ve Hukukî Fikirleri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 14, 1957, Sayı 1-2, s.277-297.
- ZABUNOĞLU (Yahya Kazım), *Kamu Hukukuna Giriş: Devlet*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1973 (“Zabunoğlu, *op. cit.*,” şeklindeki atıflar bunadır).
- ZAKARIA (Fareed), “The Rise of Illiberal Democracy”, *Foreign Affairs*, November–December 1997.
- ZEKOLL (J.) ve REİNMANN (M.) (Eds.), *Introduction to German Law*, The Hague, Kluwer Law International, 2005.
- ZIERLIEN (Karl-Georg)’in VIII. Avrupa Anayasa Mahkemeleri Konferansı (Ankara, 7-10 Mayıs 1990) nda Yaptığı Sözlü Açıklama, *Anayasal Normlar Hiyerarşisi ve Temel Hakların Korunmasındaki İşlevi*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1990, Cilt V, s.178-180.
- ZOLLER (Elisabeth), *Droit constitutionnel*, Paris, PUF, 2. Baskı, 1999.

ANAYASALAR

Bu kitapta zikredilen çeşitli ülkelerin anayasa metinlerinin İngilizce çevirilerine aşağıdaki internet sitelerinden ulaşılabilir:

“**ICL: International Constitutional Law**”: <http://www.servat.unibe.ch/icl/> (A. Tschtsentscher).

Constitution Finder: <http://confinder.richmond.edu/> (John Paul Jones, Richmond Üniversitesi).

Constitution Society: <http://www.constitution.org/cons/natlcons.htm>

CODICES (Avrupa Konseyi Venedik Komisyonu Veri Tabanı): <http://codices.coe.int/>
(CODICES > Constitutions > English > Europe >)

BU KİTAPTA ZİKREDİLEN ANAYASALARIN KAYNAKLARI

A.B.D.: 17 Eylül 1787 Tarihli Amerika Birleşik Devletleri Federal Anayasası (İngilizce Aslı): http://www.constitution.org/constit_.htm.

Almanya: 17 Mayıs 1949 Tarihli Alman Anayasası (İngilizce Çevirisi): <https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

Arnavutluk: 21 Ekim 1998 tarihli Arnavutluk Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.ipls.org/services/constitution/const98/contents.html>

Avustralya: 9 Temmuz 1900 Avustralya Anayasası (İngilizce Aslı): http://www.servat.unibe.ch/icl/as00000_.html

Avusturya: 1929 Avusturya Anayasası (Bundes-Verfassungsgesetz in der Fassung von 1929) (İngilizce Çevirisi): http://www.servat.unibe.ch/icl/au00000_.html.

Belçika: 17 Şubat 1994 Tarihli Belçika Anayasası. Fransızca Aslı: http://www.senate.be/senbeldocs/constitution/const_fr.html; İngilizce Çevirisi: http://www.dekamer.be/kvvcr/pdf_sections/publications/constitution/grondwetEN.pdf

Bosna Hersek: 1 Aralık 1995 Tarihli Bosna Hersek Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.ccbh.ba/eng/p_stream.php?kat=518

Bulgaristan: 13 Temmuz 1991 Tarihli Bulgaristan Anayasası İngilizce Çevirisi: <http://www.government.bg/cgi-bin/e-cms/vis/vis.pl?s=001&p=0159&n=000007&g=>

Çek Cumhuriyeti: 16 Aralık 1992 Tarihli Çek cumhuriyeti Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.hrad.cz/en/czech-republic/constitution-of-the-cr.shtml>

Danimarka: 5 Haziran 1953 Tarihli Danimarka Anayasası, İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/da00000_.html.

- Ermenistan:** 27 Kasım 2005 tarihli Ermenistan Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.president.am/library/constitution/eng/?chapter=1>
- Estonya:** 28 Haziran 1992 Tarihli Estohya Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.president.ee/en/estonia/constitution.php>
- Finlandiya:** 11 Haziran 1999 Tarihli Finlandiya Anayasası (İngilizce Çevirisi): <http://www.om.fi/constitution/3340.ht>.
- Fransa:** 4 Ekim 1958 Tarihli Fransız Anayasası. Fransızca Aslı: http://www.legifrance.gouv.fr/html/frame_constitution.htm.
- Hindistan:** 26 Kasım 1949 tarihli Hindistan Anayasası. İngilizce Metin: <http://lawmin.nic.in/coi.htm>
- Hollanda:** 17 Şubat 1983 Tarihli Hollanda Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/nl00000_.html
- İrlanda:** 1 Temmuz 1937 Tarihli İrlanda Anayasası (İngilizce Aslı): <http://www.constitution.ie/reports/ConstitutionofIreland.pdf>
- İspanya:** 27 Aralık 1978 Tarihli İspanyol Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/sp00000_.html.
- İsrail:** Çeşitli Temel Kanunlar. İngilizce Çevirileri: http://www.knesset.gov.il/description/eng/eng_mimshal_yesod1.htm.
- İsviçre:** 1 Ocak 1975 Tarihli İsviçre Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.riksdagen.se/templates/R_Page_6357.aspx
- İsviçre:** 14 Nisan 1999 Tarihli İsviçre Anayasası. Fransızca Aslı: <http://www.admin.ch/ch/f/rs/101/index.html>.
- İtalya:** 27 Aralık 1947 Tarihli İtalyan Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/it00000_.html.
- Japonya:** 3 Kasım 1946 Tarihli Japon Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/ja00000_.html.
- Kanada:** 1867'den 1982'ye Anayasal Kanunlar (*Constitution Acts, 1867 to 1982*)
İngilizce Metni: <http://laws.justice.gc.ca/en/const/index.html>. Fransızca Metni: <http://laws.justice.gc.ca/fr/const/index.html>
- Lüksemburg:** 17 Ekim 1868 Tarihli Lüksemburg Anayasası. Fransızca Aslı: <http://www.etat.lu/SCL/CNST0999.PDF>;
- Macaristan:** 20 Ağustos 1949 Tarihli Macaristan Anayasası (23 Ekim 1989 Tarihinde Çok büyük Ölçüde Değiştirilmiştir). İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/hu00000_.html
- Norveç:** 17 Mayıs 1814 Tarihli Norveç Anayasası (İngilizce Çevirisi): <http://odin.dep.no/odin/engelsk/norway/system/032005-990424/index-dok000-b-n-a.html>.
- Portekiz:** 2 Nisan 1976 Tarihli Portekiz Anayasası. İngilizce Çevirisi: http://www.servat.unibe.ch/icl/po00000_.html
- Rusya:** 12 Aralık 1993 Tarihli Rusya Federasyonu Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.constitution.ru/en/10003000-01.htm>
- Slovakya:** 3 Eylül 1992 Tarihli Slovak Cumhuriyeti. Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www-8.vlada.gov.sk/index.php?ID=1376>
- Slovenya:** 23 Aralık 1992 Tarihli Slovenya Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.us-rs.si/odsodiscu/pravna-podlaga/ustava/?lang=1>
- Şili:** 21 Ekim 1980 tarihli Şili Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://confinder.richmond.edu/admin/docs/Chile.pdf>
- Tunus:** 1 Haziran 1959 Tarihli Tunus Anayasası. Fransızca Çevirisi: <http://www.tunisieinfo.com/indexreference.html>
- Yeni Zelanda:** 13 Aralık 1986 tarihli Yeni Zelanda Anayasası (*New Constitution Act 1986*). İngilizce Aslı: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1986/0114/latest/whole.html#DLM94204>
- Yunanistan:** 9 Haziran 1975 Tarihli Yunan Anayasası. İngilizce Çevirisi: <http://www.hri.org/MFA/syntaxma/>

İNTERNET KAYNAKLARI

[http:// www.legifrance.gouv.fr](http://www.legifrance.gouv.fr)
<http://bulentnuriesen.com/cv.htm>
<http://cerccle.u-bordeaux4.fr/colloque-des-29-et-30->
<http://codices.coe.int>
<http://codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn= default.htm>
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Montesquieu_2.png.
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Uffizi_13,_Niccol%C3%B2_Machiavelli.JPG).
<http://confinder.richmond.edu/>
<http://de.wikipedia.org/wiki/Kanzlerdemokratie>.
<http://edc.unige.ch/>
http://en.wikipedia.org/wiki/Town_meeting
http://en.wikipedia.org/wiki/Antonin_Scalia
http://en.wikipedia.org/wiki/Appenzell_Innerrhoden)
http://en.wikipedia.org/wiki/Athenian_democracy
<http://en.wikipedia.org/wiki/Bhutan>.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Brunei>.
http://en.wikipedia.org/wiki/Collective_responsibility
http://en.wikipedia.org/wiki/Constitution_of_Sweden
http://en.wikipedia.org/wiki/Constitutional_court
[http://en.wikipedia.org/wiki/Ecclesia_\(ancient_Athens\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ecclesia_(ancient_Athens))
<http://en.wikipedia.org/wiki/E-democracy>
http://en.wikipedia.org/wiki/Federal_states.png
http://en.wikipedia.org/wiki/File/Adhémar_Esmein
http://en.wikipedia.org/wiki/German_nationality_law.
[http://en.wikipedia.org/wiki/India/Religions# Demographics](http://en.wikipedia.org/wiki/India/Religions#_Demographics)
http://en.wikipedia.org/wiki/Italian_nationality_law.
http://en.wikipedia.org/wiki/Jean_Bodin
http://en.wikipedia.org/wiki/Jean-Jacques_Rousseau
<http://en.wikipedia.org/wiki/Landsgemeinde>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Monarchy>
http://en.wikipedia.org/wiki/Order_of_succession.
http://en.wikipedia.org/wiki/Original_intent
http://en.wikipedia.org/wiki/Parliament_of_Australia.
http://en.wikipedia.org/wiki/Philadelphia_Convention
http://en.wikipedia.org/wiki/Plain_meaning_rule
<http://en.wikipedia.org/wiki/Quebec>.
http://en.wikipedia.org/wiki/Regional_state.
http://en.wikipedia.org/wiki/South_African_general
http://en.wikipedia.org/wiki/State_non-sovereign.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Swaziland>.
http://en.wikipedia.org/wiki/Three_generations_of_human_rights
http://en.wikipedia.org/wiki/Town_meeting
http://en.wikipedia.org/wiki/Vice_President_of_the_United_States
<http://etext.lib.virginia.edu/ebooks/>
http://fr.wikipedia.org/wiki/Convention_nationale
<http://fr.wikipedia.org/wiki/Déconcentration>.
http://fr.wikipedia.org/wiki/Louis_XIV
<http://gallica.bnf.fr/>
<http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5223p>.
<http://government.is/constitution/>
<http://laws.findlaw.com/us/>
http://press-pubs.uchicago.edu/founders/documents/amendV_due_process1.html
<http://www.hms0.gov.uk/acts/acts1999/19990034.htm>

<http://www.accpuf.org>
<http://www.ai.ch/en/politik/sitzung/>
<http://www.americanconstitutionsociety.org/>
<http://www.anayasa.gov.tr>
<http://www.archives.gov/publications/ref-info-papers/112/images/linda-brown-lg.jpg>
<http://www.bundesverfassungsgericht.de>
<http://www.codices.coe.int/NXT/gateway.dll?f=templates&fn=default.htm>
<http://www.conseil-constitutionnel.fr>
<http://www.constitution.org>
<http://www.constitution.org/jl/2ndtreat.htm>
<http://www.constitution.org/liberlib.htm>
<http://www.cortecostituzionale.it>
<http://www.droitconstitutionnel.org/images/fav001.jpg>
<http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/>
http://www.economist.com/surveys/displayStory.cfm?Story_id=80851
<http://www.filosofico.net/mac01.htm>
<http://etext.library.adelaide.edu.au/m/machiavelli/niccolo/m149p/>
<http://www.findlaw.com/casecode/supreme.html>
<http://www.franz-oppenheimer.de/foto.php>
<http://www.glariosa.ch/varia/landsgemeinde2006/index.htm>
<http://www.gov.ph/aboutphil/consart17.asp>
<http://www.gutenberg.net/index.shtml>
<http://www.hauriou.net/maurice.hauriou.html>
<http://www.hls-dhs-dss.ch/textes/f/F766.php>
<http://www.iacl-aidec.org/>
<http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>
http://www.ipu.org/parline-e/reports/larda1015.htm,1017.htm,1029.htm,1056.htm,1125.htm,1158.htm,1161.htm,1191.htm,2155,2001,2303,2017,2157,2121,2555,2263,2191_B.htm,2121_A.htm,2157_A.htm,2161_B.htm;2255_B.htm,2261_B.htm,2293_B.htm,2303_B.htm
 nolu raporlar
<http://www.journal-officiel.gouv.fr>
<http://www.kantone-web.ch/kantone/ai/en/politik/>
<http://www.kantone-web.ch/kantone/ai/en/politik/sitzung/>
http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic2_eng.htm
http://www.knesset.gov.il/laws/special/eng/basic4_eng.htm
<http://www.law.cornell.edu/topics/constitutional.html>
<http://www.law.ualberta.ca/centres/ccs/>
<http://www.lectlaw.com/tcon.htm>
<http://www.legilux.public.lu/leg/a/archives/2009/0043/a043.pdf#page=2>
http://www.nationalarchives.gov.uk/pathways/citizenship/images/rise_parliament/bill_rights.jpg
<http://www.psp.cz/cgi-bin/eng/docs/laws/charter.html>
<http://www.rechtspraak.nl/Information+in+English/The+Council+for+the+Judiciary.htm>
http://www.riksdagen.se/templates/R_
http://www.riksdagen.se/templates/R_PageExtended____6325.aspx
<http://www.sec.state.ma.us/cis/cistwn/twnidx.htm>
http://www.servat.unibe.ch/icl/sz00000_.html
<http://www.servat.unibe.ch/law/icl/>
<http://www.strategie.gouv.fr/IMG/pdf/NotedeVeille49.pdf>
<http://www.supremecourt.gov>
<http://www.svp-gl.ch/>
<http://www.thelatinlibrary.com/justinian/digest50.shtml>
http://www.tlfq.ulaval.ca/axl/europe/belgiqueetat_histoire.htm
<http://www.tribunalconstitucional.es/>
<http://www.venice.coe.int>
<http://www.vfgh.gv.at/>
[https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016. ■](https://freedomhouse.org/report/freedom-world/freedom-world-2016.)

DİZİN

(Cilt II)

Not: Bu dizin yargı kararlarını da içerir. İngilizce ve Fransızca kavramlar için aşağıdaki (s.935 vd.) İngilizce ve Fransızca Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüklerine bakılabilir.

11 Nolu Protokol öncesi yargı yetkisinin tanınması, 579
11 Nolu Protokolün getirdiği yenilikler, 580
14 Nisan 1992 tarihli İsrail Temel Kanunu (*Basic Law: Government*), 265, 280
14 Nolu Protokol, 581
17 ve 18'inci yüzyıllarda tabii hukuk akımı, 498
1917 Meksika Anayasası - sosyal haklar, 503
1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu, 17, 41, 85, 86, 87
1924 Teşkilât-ı Esasiye Kanunu, m.41, 86
1982 Türk Anayasası, m.12/1, 526
22'nci Amendment, 18
25'inci Amendment, 20

---A---

a posteriori denetim (düzeltici denetim) - anayasa yargısı, 748

a priori denetim - anayasa yargısı, 747

A. v. Birleşik Krallık, 589

ab initio düzenleme yetkisi, 40, 368

ABD - başkanlık sistemi örneği, 17-42

ABD: 17-42

- af yetkisi (*pardonning power*), 30
- andlaşmalar (*treaties*), 680
- baş komutanlık yetkisi, 30
- Başkanın Cezai Sorumluluğu (*Impeachment*), 26-28
- Başkanın düzenleyici işlem yapma yetkisi, 367
- Başkanın görev ve yetkileri, 29
- Başkanın sorumluluğu ve sorumsuzluğu, 25
- Başkanının düzenleyici işlemleri, 367
- başkanlık seçimleri, 19
- başkanlık teşkilatı, 18, 23
- devredilmiş düzenleme yetkisi (*statutory powers*), 368
- elçileri ve diğer temsilcileri kabul etmek, 32
- *executive agreement*'lar, 674
- *executive order*, 368
- *impeachment*, 26-28
- Kabine, 23
- özerk düzenleme yetkisi, 368
- uluslararası adlaşmalar, 648

ABD Yüksek Mahkemesi, 730

ABD'de Başkan (President), 17-42

abdication, 52

Aberrufungsrecht (fesih hakkı), 117

Academie française, 75

acil durum (*estado de alarma*) - İspanya, 165

Ackerman, 396

Act of Settlement 1701, 48, 49, 176

açık liste (*liste ouverte*) - temel hak ve hürriyetler, 524

açıkça temelden yoksun olma (*manifestly ill-founded, défaut manifeste de fondement*) - AIHM, 619

ad hoc mahkeme, 95

adalet bakanı (*garde des sceaux*) - protokolde öncelik sırası, 317

adalet çeşmesi (*fountain of justice*), 420

adalet dağıtma (*rendre la justice*), 420

Adalet Departmanı (ABD), 22

adalet fikri, 240

adalet kraldan gelir (*toute justice émane du roi*), 106, 174

Adalet Yüksek Konseyi (*Conseil supérieur de la Justice*), 181, 185, 188

adalete engel olmak (*obstruction of justice*) - ABD'de, 27, 28

Adams (John), 717

adem-i merkezi idare, 2

adem-i merkezi tipte anayasa yargısı (*decentralized type of judicial review*), 740

adî kanun (*loi ordinaire*) - anayasa yargısı, 767

adî suçlar (*délits de droit commun*), 83

adil tatmin (*just satisfaction*), 630

adil tazmin hakkında hüküm (*judgment on just satisfaction*), 634

adil tazmin, 636

adil yargılanma hakkı, 618

adli yargıya başvuru yolu - temel hak ve hürriyetler korunması, 565

administrative agency - ABD'de, 41

adresse, 138

af - ABD'de, 31

af (*pardon*) yetkisi - ABD, 31
 af (*pardon, mercy, grâce*), 169
 af hakkı (*droit de grâce*) - devlet başkanının, 75
 af kararının şartlı olabileceği, 31
 af yetkisi (*pardonning power*) - ABD'de, 30
 affin reddi, 31
 aforoz (*excommunication*), 470
 ağır ceza reisi, 459
 ağır cürüm ve kabahatler (*high crimes and misdemeanors*) - ABD, 27, 28
 ağır ve bariz yetki tecavüzü, 236, 247, 825
 ağırlık unsuru - istisnâî hâl, 382
 Ahmet Sadık v. Yunanistan, 599
 AİHM hükümlerinin yerine getirilmesi ve yerine getirmenin denetlenmesi, 635
 AİHS koruduğu haklar, 575
 Akbay, Muvaffak, 498
 akdetme yetkisi - uluslararası andlaşmalar, 194
 akdetme yetkisini devlet başkanına verenler - uluslararası andlaşmalar, 646
 Akdivar v. Türkiye, 599, 600
aktif statü hakları, 509
 alacaklı (*créancier*), 481
 Åland adası, 209, 215
 alarm hâli (*estado de alarma*) - İspanya, 390
 Albert de Saxe-Cobourg, 260
 alenîyet (*publicité*) ilkesi - yargılamada, 425, 433
 Ali Haydar, 414
 Ali Osman Kurt, 708
 Ali Şahmo v. Türkiye, 604
 Alman Anayasası - Cumhurbaşkanı (1949), 63, 69, 95; m.61, 95; m.54/3, 58; m.54/6, 60; m.55, 67; m.56, 64; m.61, 89, 90; m.61/2, 69, 97; m.70, 79, 88, 92, 109
 Alman Federal Anayasa Mahkemesi, 731
 Alman Komünist Partisi (*Kommunistische Partei Deutschland* [KPD]), 756
Almanya
 - bakan atama ve azletme yetkisi, 322
 - başbakanı atama yetkisi, 297
 - Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 119, 129, 149, 121, 129, 149, 175, 179, 181, 197
 - Cumhurbaşkanının seçimi, 60
 - elçi göndermek, 193
 - fesih, 129
 - gras, 177
 - hakimleri atama, 181
 - Hükûmet, 297, 298, 302, 322
 - karşı-imza, 208, 215, 227
 - olağanüstü hâl, 165
 - yüksek komuta yetkisi, 162
 - uluslararası andlaşma akdetme, 195
 - uluslararası andlaşmaları onaylama yetkisi, 196
 alt görevliler (*inferior officers*) - ABD, 33

Althingi, 80, 132, 138
 altı aylık süre kuralı, 602
 altı aylık sürenin işlemeye başladığı tarih, 603
 Altman and Company v. United States, 32
 amaç unsuru - olağanüstü yönetim usûlleri, 397
 amaç unsuru - anayasa yargısı, 792
 Ambassadors - ABD, 32
 Amerika Birleşik Devletleri, bkz. ABD
Amerikan modeli anayasa yargısı, 740
 - davacılar, 741
 - dayandığı ilke, 741
 - denetim şekli, 741
 - denetimin zamanı, 742
 - kararların etkisi, 741
 - tarihsel kökeni, 740
 - uygulandığı ülkeler, 742
 amnisti (*amnistie, amnesty*), 170, 171, 173
 amnisti yetkisinin temeli, 173
 amnistie- grâce ayrımı - Fransız hukukunda, 170
 amparo, 752
 Amuur v. Fransa, 592
 anayasa başvurusu (*Verfassungsbeschwerde*), 751
 anayasa değişikliği - devlet başkanı, 143
anayasa değişiklikleri, 761-770
 - anayasa yargısı, 767
 - “kanun” kavramına dâhil mi, 765
 - üzerinde denetimin kapsamı, 768
 - denetlenebilir mi, 761
 - şekil bakımından denetlenmesi, 768
 - esas bakımından denetlenmesi sorunu, 770
 anayasa değişikliklerinin yargısal denetimi, 761, 762, 769
 anayasa hükümleri doğrudan doğruya uygulanabilir mi, 841
 anayasa konseyi (*constitutional council, conseil constitutionnel*), 698
 anayasa koyucu, 233
anayasa mahkemesi / anayasa mahkemeleri, 695-844
 - çalışma ve yargılama usûlleri, 799
 - denetimine tabi olan norm ve işlemler, 761
 - ek görev ve yetkileri, 754
 - görev ve yetkileri, 753
 - içtüzükleri (*rules of procedure*), 799
 - karar yeter sayısı, 804
 - kavramı, 698
 - kavramlarının tanımı, 696
 - mahkemesinin denetiminin kapsamı, 789
 - tek kurul (*hearing in plenum*), 739
 - tek kuruldan ve dairelerden oluşması, 739
 - toplanması, 802
 - toplantı yetersayısı, 803
 - üye profili, 735
 - üyelerin sayısı, 730
 - üyelerinin akademik birikimleri, 735

- **üyelerinin seçilmesi, 730, 733**
- **yapıları, 730**
- **yargılama usûlleri, 799**
- yetkisinin niteliği, 753
- yokluk kararı verebilir mi, 832
- yürürlüğü durdurma kararı verebilir mi, 842

anayasa mahkemesi kararları

- tali kurucu iktidarı bağlar mı, 830
- yasama organını bağlar mı, 828
- bağlayıcılığı (*res iudicata* gücü), 821
- geleceğe etkili olarak yürürlüğe girme, 814
- icrası (uygulanması), 820
- *res iudicata* teşkil etmesinin sonuçları, 823
- kararlarının sonuçları, 816
- yürürlüğe girmesi, 813
- kararlarının zaman bakımından etkisi, 813

anayasa mahkemesi kavramı, 698

anayasa mahkemesi sistemi – cumhurbaşkanının yargılanmasında, 95

Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak

- Fransız Cumhurbaşkanının, 190
- İrlanda Cumhurbaşkanının, 190
- Portekiz Cumhurbaşkanının, 190
- karşı-imza, 220

anayasa mahkemesine başvuru yolu - temel hak ve hürriyetler korunması, 565

Anayasa Mahkemesine üye atamak yetkisi karşı-imza, 219

anayasa mahkemesinin birden fazla daireden oluşması, 739

anayasa meselesi teşkil etme - anayasa yargısı, 796

Anayasa Mahkemesi (*Corte Costituzionale*) - İtalya, 186

Anayasa Mahkemesi (*Tribunal Constitucional*) İspanya, 185

anayasa şikayeti, 751

anayasa yargısı, 695-844

- anlamı, 696
- **bireysel başvuru, 751**
- çoğunluk görüşü, 806
- dava açma süresi, 800
- dava açma yetkisi, 799
- dava dilekçesi, 801
- davanın açılması, 799
- davanın görüşülmesi, 802
- görüşme için hazırlık, 802
- iptal kararı, 810
- kararın kısımları, 806
- kararların çeşitleri, 808
- kararların yayınlanması, 812
- kavramının tanımı, 696
- konu unsuru, 794
- **meşruluğu sorunu, 725**
- **modelleri, 739**

- ölçü normlar sorunu, 776

- ön koşulları, 700

- varlık koşulu: anayasa tarafından öngörülmesi, 702

- varlık nedeni, 698

- yargılama usûlleri, 799

anayasacı anlayış – vatana ihanet, 100

anayasal değerde ilkeler - anayasa yargısı, 786

anayasal denetim (*constitutional review*), 697

anayasal düzen - anayasa yargısı, 777

anayasal haklar, 490

anayasal kanun (*constitutional act, loi constitutionnelle*) - anayasa yargısı, 766, 767

anayasal koruma - temel hak ve hürriyetler, 562

anayasal sınırlar - temel hak ve hürriyetler, 543

anayasal teamül - ABD, 40

anayasallık bloğu kavramı, 777

anayasallık denetimi (*review of constitutionality*), 697

anayasallık karanesi, 811

anayasanın göndermede bulunduğu normlar, 777

anayasanın katılığı ilkesi - anayasa yargısı, 699

anayasanın sözü - temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması, 551

anayasanın tümden değiştirilmesi (*total revision, Gesamtünderung*), 770

anayasanın üstünlüğü (*constitutional supremacy*) ilkesi - anayasa yargısı, 698, 699

anayasaya aykırılık itirazı (*plea of unconstitutionality, contention of unconstitutionality*), 750

anayasaya aykırılık kararı, 816

anayasaya aykırılık sebepleri (*grounds, moyens*) - anayasa yargısı, 805

anayasaya karşı cürüm (*attentato alla Costituzione*), 89, 91, 105

anayasaya karşı komplo (*attentato alla Costituzione*), 757

anayasaya uygun yorum - anayasa yargısı, 838

anayasaya uygunluk denetimi, 746 vd.

- şekilleri, 749

- konusu, 761

- ölçüsü, 776

- türleri, 746

anayasaya uygunluk kararı, 816

anayasayı ihlâl - devlet başkanı, 89, 90, 105

anayasayı ihlâl, vatana ihanet, vb. suçlardan sorumluluk, 90

anayasayı kasten ihlâl (*intentional violation of the Constitution*), 90, 91

anayasayı kasten ihlâl (*vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes*), 104

anayasayı veya diğer bir federal kanunu kasten ihlâl (*vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes oder eines anderen Bundesgesetzes*), 89, 91

anayasayla tanıma - temel hak ve hürriyetler, 518
 Anayurt, 602, 619
 andlaşma akdetme yetkisi - Belçika'da, 195
 andlaşma akdetme yetkisi - İngiltere'de, 195
 andlaşma akdetme yetkisi - Yunanistan'da, 195
 andlaşma yapma yetkisi (*treaty making power*) – devlet başkanı, 194
 andlaşmalar (*treaties*) - ABD, 680
 andlaşmaları onaylama yetkisi
 - Almanya'da, 196
 - Avusturya'da, 196
 - devlet başkanı, 196
 andlaşmaların akdedilmesi (*conclusion of treaties*), 642
 andlaşmaların yürürlüğe girmesi, 199
Andrasik ve Diğerleri v. Slovakia, 600
 Andrew Johnson, 26
 Anlaşmazlık halinde, ya çenesini kapar, ya çekip gider (*Quand on est en désaccord, on ferme sa gueule ou s'en va*), 263
annual sessions - ABD, 36
 anonim başvuru, 605
 Ansay (Sabri Şakir) - *res iudicata*, 444
 Antopolo Paşa, 444
 apaçık çatışma (*evident conflict*) - anayasa yargısı, 742, 811
 apaçık kavgacı ve tamamıyla önemsiz konularda başvurular, 611
Aquilina v. Malta, 599
 ara normlar - anayasa yargısı, 778
 Aristo - insan hakları, 492
 Aristo - yargı, 463
 Arnavutluk - uluslararası andlaşmalar, 681
Arslan v. Türkiye, 605
 artan çoğunlukla onay sistemi - olağanüstü yönetim usûlleri, 396
 askerî ve sivil görevler (*civil and military posts*), 151
 Askerî Yargıtay üyelerini seçme yetkisi, 188
 Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, 188
 askıya alınabilecek ve alınamayacak temel hak ve hürriyetler, 402
 asli düzenleme yetkisi, 367
Assemblée da República, 137
assistance matérielle, 224
assistant - ABD, 24
Association culturelle des israélites nord africaines de Paris, 374
Association de défense des société de courses des hipodromes de province, 371
 aşırı şekil şartlarına bağlı olmaksızın (*without excessive formalism*), 591
 aşırı şekilcilikten uzak (*without excessive formalism*), 601
 atama (*appointment, nomination*) - hükûmet, 268

atama yetkisi - bakanlar kurulu, 286
atama yetkisi - devlet başkanının - 149

- Almanya, 149
 - Avustralya, 149
 - Avusturya, 149
 - Belçika, 149
 - Danimarka, 149
 - Finlandiya, 149
 - Fransa, 149
 - Hollanda, 150
 - İspanya, 150
 - İsrail, 150
 - İsveç, 150
 - İtalyan, 150
 - İzlanda, 150
 - Japonya, 150
 - Lüksemburg, 151
 - Norveç, 151
 - Portekiz, 151
 - Türkiye, 151
 - Yunanistan, 151

atama yetkisi - başbakanın, 315

atama yetkisi - bazı kamu görevlilerini - devlet başkanının, 148

atama yetkisi - devlet başkanı , 149

atama yetkisi (*appointment power*) - ABD, 33

Attorney General - ABD, 22

Auby - yargı, 411, 415

audit alterem partem (diğer tarafı da dinle), 432
 Avrupa Birliği Adalet Divanı (*Court of Justice of the European Union*), 580

Avrupa Birliği, 575

Avrupa İnsan Hakları Divanı, 578

- yargı yetkisi, 579

Avrupa insan hakları hukuku, 571-638

Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, 578

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, 571-638

- kuruluşu, 580

- tarihsel gelişim, 577

- karar ve hükümlerine atıf usulü, 585

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, 571-638

- kapsamı, 575

- m.15 - olağanüstü yönetim usûlleri, 402

- m.15, 557

- m.34, 589

- m.35, 595, 602

Avrupa insan hakları usûl hukuku, 573

Avrupa Konseyi (*Council of Europe, Conseil de l'Europe*), 574

Avrupa Konseyi (*European Council, Conseil européen*), 575

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi (*Committee of Ministers of the Council of Europe*), 637

Avrupa Konseyi çerçevesinde insan haklarının korunması, 570

Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi, 581

Avrupa modeli anayasa yargısı, 743

- ilk örneği, 743
- kararların etkisi, 745
- teorik kökeni, 743
- uygulandığı ülkeler, 743
- kararların sonuçları, 818

Avrupa Parlamentosu (*European Parliament, Parlement européen*), 581

Avrupa'da demokratik ortak bir kamu düzeni (*common public order of the free democracies of Europe, European public order*), 584

Avustralya

- devlet başkanının görev ve yetkileri, 5, 67, 137, 149
- atama yetkisi, 149
- baş komutanlık yetkisi, 159
- devlet başkanı, 62

Avusturya

- andlaşmaları onaylama yetkisi, 196
- atama yetkisi – cumhurbaşkanının, 149
- bakan atama ve azletme yetkisi, 322
- baş komutanlık yetkisi, 160
- başbakanı azletme yetkisi, 303
- cumhurbaşkanı, 60, 62, 63, 66, 72, 80, 88
- devlet başkanının görev ve yetkileri, 29, 49, 120, 129, 142, 147, 149, 160, 171, 185
- elçi göndermek yetkisi, 193
- fesih, 129
- hükûmet, 296, 303, 322
- karşı-imza, 208, 215
- *quash*, 171
- referanduma sunma, 142
- uluslararası andlaşmalar, 649, 690
- yüksek mahkemelere üye seçme, 185

Avusturya Anayasa Mahkemesi – Anayasa değişiklikleri, 769

Avusturya Anayasa Mahkemesi, 731, 735

Avusturya Anayasası, m.142, 89; m.142/2-a, 93, m.60, 57, 80; m.61, 66; m.62, 64; m.68, 89, 94.

Avusturya sistemi, 743

aykırılığın çok belirgin ve açık olması şartı, 742

aynen iade (*restitution*), 636

ayrı ama eşit doktrini (*the separate but equal doctrine*), 728

ayrışık oy (*concurring opinion*) - anayasa yargısı, 807

ayrışık oy (*separate opinion*) - AİHM, 632

ayrışık oy (*separate opinion*), 438

Ayşe Nur Zarakolu v. Türkiye, 598, 603

Azerbaycan - uluslararası andlaşmalar, 682

azil - bakan, 325

azil - başbakan, 303

azil yetkisi (*removal power*) - ABD, 33

Azinas v. Kıbrıs, 599

Aziz Paul, 496

Aziz Thomas - insan hakları, 496

azledilmeme teminatı, 466

---B---

baba hattından Yunan neslinden olmak – Cumhurbaşkanı'nın seçiminde, 56

Bagehot, 115

bağdaşmazlık (*incompatibility, incompatibilité*) -

AİHM, 612

bağdaşmazlıklar - Cumhurbaşkanı seçiminde, 66

bağdaşmazlıklar (*incompatibilités*) - devlet başkanları, 113

bağımsız düzenleyici ajans (*independent regulatory agency*) - ABD, 34

bağımsız ödevler, 482

bağımsız ölçü norm - destek ölçü norm ayrımı, 787, 788

bağlayıcılık (*res iudicata gücü*) - anayasa mahkemesi kararlarının, 821, 822

bağlayıcılık gücü (*binding force, force*

obligatoire) - temel hak ve hürriyetler, 515

bağlayıcılıklarına göre temel hak ve hürriyetlerin tasnifi, 515

bağlı yetki (*compétence liée*) – cumhurbaşkanı-hükümet çatışması, 242

bağlı yetki, 362

bağlılık statüleri - devlet sekreterleri ve parlamento müsteşarlarının, 346

bakan (*minister*) - İngiltere, 349

bakan atama ve azletme yetkisi, 321-323

- Almanya, 322

- Avusturya, 322

- başbakanın önerisiyle, 322

- Belçika, 322

- Finlandiya, 322

- Fransız, 322

- İrlanda, 322

- İspanya, 322

- İsraill, 323

- İsveç, 323

- İtalya, 322

- Norveç, 322

- Portekiz, 322

- Türkiye, 322

- Yunanistan, 322

bakan atama ve azletme yetkisi - devlet başkanının, 146

bakan atama yetkisi ve usûlü, 321

bakan atama yetkisini başbakana verenler, 323

bakan atanma yeterliliği, 319

bakan çeşitleri, 318

bakan kavramı, 316

bakan olarak atanacak kişilerde parlamento üyesi olma şartı, 320, 321

bakan sayısı, 317
 bakan ve bakanlıklar, 316
 bakan yönetmelikleri - Fransa, 375
 bakanın görevine başbakanın önerisi üzerine son verilmesi, 325
 bakanın hizmet kusuru teşkil eden eylem ve işlemleri, 341
 bakanın kişisel kusur teşkil eden eylem ve işlemleri, 342
 bakanın kişisel kusuruyla devlete verdiği zararlardan dolayı hukukî sorumluluğu, 343
 bakanın refakati ilkesi, 23, 224
 bakanın suçlandırılması ve yargılanma makamına sevkî, 328
 bakanlar - ABD'de- (*principal officers of the executive departments*), 21
 bakanlar arasında eşitlik ilkesi, 317
 Bakanlar Komitesi (*Committee of Ministers*) - AİHM, 637
bakanlar kurulu, 255-351
 Bakanlar Kurulu (*Consiglio dei ministri*), 257
 bakanlar kurulu (*council of ministers, conseil des ministres*), 255
 Bakanlar Kurulu Başkanı (*Presidente del Consiglio dei ministri*) - İtalya, 292
bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak - devlet başkanının, 156-157
 - Danimarka, 156
 - Fransa, 156
 - İspanya, 156
 - İzlanda, 157
 - Portekiz, 157
 - Türkiye, 157
bakanlar kurulu
 - kavramı, 255
 - kurulamaması, 271
 - toplantılarına katılma yetkisi, 330
 - toplantılarının gizliliği esası, 264
 - müzakerelerinin hükümdarın izniyle ifşa (*disclosures of cabinet discussions*), 265
 bakanlar kurulu üyelerinin Evanjelik Lütherci Mezhepten olması, 321
bakanlar kurulu üyesi olmayan bakanlar (non-cabinet ministers), 319, 256
bakanlar kuruluna başkanlık etme yetkisi - devlet başkanının, 147
 - Danimarka, 148
 - Fransız, 147
 - İsveç, 148
 - Portekiz, 147
 - Türkiye, 147
 bakanlar kuruluna başkanlık etme yetkisi - başbakan, 314
bakanlar kuruluna hâkim olan ilkeler, 260
 Bakanlar Kurulunda görüşülen kararnameler, 156

Bakanlar Kurulunda müzakere edilmiş kararnameler (*décrets délibérés en Conseil des ministres*) - Fransa, 373
 bakanlar kurulunda oybirliği ilkesi, 263
bakanlar kurulunun
 - atanması, 268
 - birliği ilkesi, 262
 - bütçeyi hazırlamak yetkisi, 285
 - dayanışması ilkesi, 263
 - dış ilişkiler alanında yetkileri, 286
 - düşürülmesi, 270
 - düzenleme yetkisi, 283
 - **görev ve yetkileri, 312-316, 280**
 - göreve başlaması konusunda sistemler, 266
 - görevinin otomatik olarak sona ermesi, 276
 - görevinin sona ermesi, 271
 - görüşü ve onayıyla (*with the advice and approval of the Cabinet*) - uluslararası andlaşmalar, 653
 - grevi (*grève des ministres*), 82, 252
 - homojenliği ilkesi, 262
 - İngiltere'de ortaya çıkışı ve gelişimi, 258
 - istifa yükümlülüğü, 276
 - istifası, 252
 - kendi istemi üzerine güven oylaması, 274
 - kolejjallığı ilkesi, 261
 - kolektif sorumluluğu, 261, 335
 - kurulma tarihi, 269
 - kurulması işlemi, 271
 - kurulması ve göreve başlaması, 266
 - oluşumu, 257
 - silahlı kuvvetler ve savaş ile ilgili yetkileri, 285
 - **sorumluluğu, 290-292**
bakanlar, 316-341
 bakanlara vekâlet, 329
 bakanları atamak ve azletmek-devlet başkanı, 146
 bakanları seçmek ve görevlerinden alınmalarını önermek, 313
bakanların
 - atanması ve azledilme usûlleri, 324
 - atanması, 319
 - başbakana karşı sorumluluğu, 337
 - cezaî sorumluluğu (*impeachment*)-İngiltere, 333
 - cezaî sorumluluğu, 337
 - dayanışması (*solidarité ministérielle*) ilkesi, 291
 - **görev ve yetkileri, 330**
 - görevlerinin sona ermesi, 325
 - görevleriyle ilgili işlemlerinden dolayı hukukî sorumluluğu, 341
 - görevleriyle ilgili suçlarından dolayı cezaî sorumluluğu, 339
 - hizmet şefi (*chef de service*) sıfatıyla düzenleme yetkisi - Fransa, 375, 376
 - **hukukî sorumluluğu, 340**

- idarî nitelikteki görev ve yetkileri, 331
- kişisel eylem ve işlemlerinden kaynaklanan hukukî sorumluluğu, 340
- kişisel suçlarından dolayı cezaî sorumluluğu, 338
- kolektif olarak kullanabilecekleri görev ve yetkileri, 330
- sır saklama yükümlülüğü, 265
- siyasî nitelikte görev ve yetkileri, 330
- **siyasî sorumluluğu, 333**
- **sorumlulukları, 332**

bakanlık - parlâmento üyeliği, 319

bakanlık (*ministère, ministry*), 316

bakanlık bağdaşmazlıkları, 317

bakanlık kararı (*arrêté ministériel*), 376

bakanlık müsteşarı (*senior civil servant*), 330

bakanlık sahibi bakanlar, 318, 319

bakanlık sahibi olmayan bakanlar (*non-departmental ministers*), 319

bakanlık sayısı, 317

bakanlıklar arasında koordinasyonu sağlamak - başbakan, 314

bakanlıkların kuruluşu ve sayısı, 317

bakanlıklı bakanlar (*departmental ministers*), 318

bakanlıklı bakanlar (*ministres à portefeuille*), 318

bakanlıksız bakan (*minister without portfolio*), 318

bakanlıksız bakan (*ministre sans portefeuille*) -

Fransız Üçüncü Cumhuriyeti, 318

bakanlıksız bakan (*non departmental ministers*), 318

barış andlaşmaları akdetme-devlet başkanı, 203

barış yapmak - devlet başkanının, 202

barika-ı hakikat müsdeme-i efkardan çıkar, 432
barrister, 462

Barthélemy et Duez, 100

basın açıklaması - anayasa yargısı, 812

basit şekilde andlaşmalar (*accords en forme simplifiée*), 644, 656

bastırıcı veya düzeltici denetim (*repressive type of control*), 748

baş görevliler (*principal officers*) - ABD, 22

baş komutanlık yetkisi - ABD'de, 30

baş komutanlık yetkisi - devlet başkanının, 159-160

- Avustralya, 159

- Avusturya, 160

- Fransız, 160

- İngiltere, 160

- Norveç, 160

- Türkiye, 160

- Yunanistan, 160

başbakan, 10, 255, 316-343

başbakan adayı, 145, 266, 297

başbakan atama işlemini karşı-imza kuralı, 299, 300

başbakan atama, 301, 302

başbakan atanma yeterliliği, 296

başbakan kavramı, 292

başbakan terimi, 292

başbakan ve bakanların birlikte atanması sistemi, 268

başbakan yardımcısı (*deputy prime minister*), 310

Başbakan Yardımcısı (*Tánaiste*) - İrlanda, 320

başbakan yardımcısı (*vice president of the cabinet*), 295

Başbakanı (*Taoiseach*) - İrlanda, 267

başbakanı atama yetkisi, 295-296

- Almanya, 297

- Avusturya, 296

- Belçika, 297

- Danimarka, 296

- devlet başkanının, 145

- Finlandiya, 297

- Fransa, 296, 297

- İrlanda, 297

- İspanya, 297

- İtalya, 296

- İzlanda, 296

- Japonya, 297

- Portekiz, 296

- Türkiye, 296

- Yunanistan, 296

başbakanı atanmak yetkisi - karşı-imza, 218

başbakanı azletme yetkisi, 304

- Avusturya, 303

- Danimarka, 304

- İspanyol, 304

- İsveç, 304

- Norveç, 304

- Portekiz, 304

- Yunanistan, 304

başbakanı azletme yetkisi - devlet başkanı, 146

başbakanı azletme yetkisi - Fransız, 304

başbakanı azletme yetkisi, 303

başbakanın

- atanamaması durumu, 298

- atanması - İngiltere'de, 302

- atanması - Yunanistan, 301

- **atanması, 295**

- bir daimî fiziksel yetersizlik içinde bulunması, 272

- cezaî sorumluluğu ile ilgili olarak görevinin sona ermesi, 308

- değişik isimleri, 292

- diğer bakanlar karşısındaki üstün konumu, 293

- **görev ve yetkileri, 325-332**

- görevinin sona ermesi, 272, 303

- görüşüyle (*on the advice of Prime Minister*), 210

- halk tarafından seçilmesi - İsrail, 299
- hükümetin faaliyetini yönlendirme (*orientation*) yetkisi, 313
- istifası, 306
- kolluk yönetmelikleri - Fransa, 374
- ölümü, 272, 306
- önerisi - bakanları atamak ve azletmek, 322
- önerisi üzerine bakan atamak, 147
- parlamento üyeliği sıfatının sona ermesi, 306
- sorumlulukları, 316
- tarihsel olarak ortaya çıkması, 292
- temel görev ve yetkisi, 312
- üstünlüğü ilkesi, 260

başbakanların atanması ve azledilmesi, 305

başbakanlığa vekâlet sorunu, 309

başbakanlık bağdaşmazlıkları, 294

başbakanlık kurumu - İngiltere, 293

başbakanlık, 294

Başkan (President) – ABD’de, 17-42

başkan (*President, Uachtan na Eireann*), 55

Başkan Yardımcısı (*Vice-President*) - ABD’de, 18, 20, 21

başkana karşı özel kişilerin dava açabileceğini (*civil lawsuit*) - ABD’de, 39

başkının (ABD’de)

- af yetkisi - ABD’de, 31
- cezaî sorumluluğu - ABD’de, 25, 26
- görev süresi - ABD’de, 18
- **görev ve yetkileri - ABD’de, 29**
- göreve başlama - ABD’de, 18, 19
- görevin sona ermesi - ABD’de, 18, 19
- halk tarafından seçilmesi, 8
- hukukî sorumluluğu - ABD’de, 25, 28
- Kongre karşısında siyasal sorumsuzluğu - ABD’de, 25
- Kongreye ilişkin yetkileri - ABD’de, 37
- seçilme yeterliliği - ABD’de, 18
- seçimi - ABD’de, 18, 19
- siyasal sorumsuzluğu, 8
- sorumluluğu ve sorumsuzluğu - ABD’de, 25
- statüsü, 18

başkanlık kararnameleri (*executive order*) -

ABD, 40, 368

başkanlık sistemlerinde yürütme organı, 17-42

- özellikleri, 6

başkanlık teşkilatı - ABD’de, 18, 23

başkasına zarar vermeyen her şeyi yapma iktidarı, 502

Başlar (Kemal), 735

başvuranın yetkisizliği nedeniyle ret kararı - anayasa yargısı, 809

başvuru dilekçesinin kaydedilmesi - anayasa yargısı, 802

başvuru formu (*application form*) - AİHM, 622

başvuru hakkına sahip olanlar - AİHM, 589

başvuru hakkının kötüye kullanımı - AİHM, 609

başvuru numarası (*application number*) - AİHM, 585

başvuru yollarının tüketilmesi (*exhaustion of remedies*) - bireysel başvuru - anayasa yargısı, 801

başvurucuların aynı olması (*identité des requérants*) - AİHM, 606

başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması - AİHM, 621, 622

başvurucuyla ilgili *ratione personae* bağdaşmazlık sebepleri - AİHM, 612

başvuruda hakaretamiz bir dil kullanılması - AİHM, 610

başvurudan vazgeçme (*withdrawal of an application*) - anayasa yargısı, 802

başvurularda dayanılan olayların aynı olması (*identité des faits*) - AİHM, 607

başvuruların konularının aynı olması (*identité des griefs*) - AİHM, 607

başvurunun açıkça temelden yoksun olmaması - AİHM, 619

başvurunun Sözleşme veya Protokollerinin hükümleriyle bağdaşmaması - AİHM, 612

başvurunun uluslararası diğer bir soruşturma veya çözüm merciiine sunulmuş bir başvuru ile aynı olmaması - AİHM, 607

başvurunun yapıldığı tarih - AİHM, 605

başvurunun yapılması - AİHM, 625

bazı andlaşmalar için parlâmentonun uygun bulması şartını arayanlar, 657

bazı kurullara başkanlık etmek - devlet başkanının, 204

Belçika, 297, 298, 300, 322, 323

- andlaşma akdetme, 195
- atama yetkisi, 149
- bakan atama ve azletme yetkisi, 322
- başbakanı atama yetkisi, 297
- çağrı, 137
- düzenleme yetkisi, 153
- fesih, 130
- gras, 177
- hakimleri atama, 181
- kanunların uygulanması, 153
- karşı-imza, 208
- savaş ve barış ilân etme, 202
- savcılarını atamak, 184
- yüksek komuta yetkisi, 160
- yüksek mahkemelere üye seçme, 185

Belçika - Kralın görev ve yetkileri, 121, 130, 137, 143, 146, 149, 153, 160, 181, 185, 202.

Belçika Anayasası, m.85, 48, m.86, 49; m.88, 78, 83; m.89, 54; m.90, 52; m.91, 51; m.93, 52, 95; m.197, 53.

belediye başkanları - devlet başkanları, 150

- belirli fena hareket (*stated misbehaviour*), 90, 91
 Berne, 117
 beş hâkimlik bir kurul (*a panel of five judges, un collège de cinq juges*) - AİHM, 635
 beş yıllık sistem (*quinquennat*)-devlet başkanı, 64
 beşerî kanun (*lex humana*), 496
 Beşinci Fransız Cumhuriyeti, 60
 beyan (*sworn*), 51
 Beyaz Saray Ofisi (*The White House Office*), 24
 biçimsel özgürlükler, 504
Biddle v. Perovich, 31
 bihakkın (*ex officio*) - bakanlar, 331, 344
 bihakkın savaş hâli (*état de guerre de plein droit*), 204
 bihakkın üye (*ex officio member, membre de droit*) - AİHM, 582
 bildirgelerle tanıma - temel hak ve hürriyetler, 519
 bildirici (*déclaratif*), 123
 bildirim usûlü - temel hak ve hürriyetler, 541
 bilgilendirilme hakkı - devlet başkanı, 115
 birlikişi ve tanık dinlenilmesi - AİHM, 630
Bill of Rights 1689, 117
 bir defa görüşülmek üzere geri gönderme yetkisi - devlet başkanının, 143
 bireycilik (ferdiyetçilik, *individualism*), 501
 bireylerin başvuru üzerine denetim, 749
bireysel başvuru (*individual applications, requêtes individuelles*) - AİHM, **584**
 - hakkı - AİHM, 589
 - incelenmesi usûlü - AİHM, 626
 - kabul edilebilirlik koşulları - AİHM, 594
 bireysel başvuruda diğer başvuru yollarının tüketilmesi - anayasa yargısı, 801
 bireysel genel af - devlet başkanı, 169
 bireysel hak ve hürriyetler (*droits et libertés individuelles*), 491
 bireysel hürriyetler (*libertés individuelles*), 510
 bireysel kararlar (*individual opinions*) - anayasa yargısı, 807
 bireysel kararlar (*individual opinions*), 438
 bireysel niyabet (*régence individuelle*), 52
 bireysel özel af - devlet başkanı, 169
bireysel sorumluluk - bakanların, 287, **336**,
 bireysel tedbirleri (*individual measures, mesures individuelles*) - AİHM, 636
 bireysel vekâlet - devlet başkanı, 70
 bireysel yarara hizmet eden idarî faaliyetler (*activité administrative au service de l'intérêt individuel*), 508
 birinci grup andlaşmalar, 679
birinci kuşak haklar, 511
 Birinci Meclis (*Dail Eireann*), 267
 birkaç ay içinde içtihat değişiklikleri, 727
 Birleşmiş Milletler çerçevesinde insan haklarının korunması, 568
 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu (*Commission des droits de l'homme des Nations Unies 'procédure 1503*), 608
 Birliğin durumu hakkında bilgi verme (*information of the state of the Union*) - ABD'de, 38
 birlikte inceleme (*joint procedure*) - AİHM, 626
 bizzat ihkak-ı hak memnudur, 561
 Blackstone, 499
bloc de constitutionnalité, 787
Blondje v. the Netherlands, 606
Bock v. Almanya, 611, 622
 Bodin (Jean), 498
 Bolivya Anayasası, 396
Bonham Davası (Bonham's Case) (1610), 701
 Borbon, 49
 borç kavramı - temel hak ve hürriyetler, 481
 borç, 105
 borçlu (*débiteur*), 481
 Bork'un üyeliği, 731
 Bosna-Hersek - uluslararası andlaşmalar, 682
 Bosna-Hersek Anayasası - anayasa yargısı, 762, 782
 Bossuet (Jacques-Bénigne), 498
 boşalma (*vacancy, vacance*) - cumhurbaşkanlığı makamının, 70
 boşluk (*vacuum*), 50
Bottaro v. İtalya, 600
 Bölge Mahkemeleri Kanunu (*Circuit Court Act*), 717
Brown v. Allen kararı, 729
Brown v. Board of Education of Topeka kararı, 728
Brumarescu v. Romania, 591
Budget and Impoundment Act - ABD'de, 41
Building Society v. the United Kingdom, 587
 Bulgaristan - anayasa yargısı - uluslararası hukuk evrensel ilkeleri, 779
Bundeskanzler, 649
Bundespräsident, 58
Bundesrat, 93
Bundestag, 58, 93, 129
Burdov v. Rusya, 593
Bush v. Gore, 19
 Bush, 37
 bütçe - hükûmet, 285
 bütçe kısma - devlet başkanına tepki, 252
 bütçenin reddi, 278
 bütçeyi hazırlamak, 285
 bütün diğer başvuru yollarının tüketilmesi (*exhaustion of all other legal remedies*) - anayasa yargısı, 752
 bütün iktidarlar tanrıdan gelir (*omnis potestas a deo*), 496
 bütün üyelerinin katılımıyla toplantı (*hearing in plenum*) - anayasa yargısı, 803

büyük (*great*) ve ciddi (*serious*) suçlar - ABD'de, 28
 büyük bir öneme (*major importance*) sahip
 anlaşmaları, 649, 652, 659
 Büyük Daire (*Grand Chamber*) - AİHM, 586
 büyük daire lehine dosyadan elçekme (*relin-
 quishment of jurisdiction to the grand cham-
 ber*) - AİHM, 635
 Büyük Dük (*Grand Duke, Grand Duc*), 48
 büyük düklük tahtı, 49
 büyük tercihler (*grandes options*), 72
 büyükelçiler, 192

---C---

c. (contre), 585
Cabinet orders - Japonya, 213
 Callaghan, 303
 Capitant, 82
 cari işler (*affaires courants*), 72, 279
Carlesi v. New York, 31
 Carlos, 49
Castells v. İspanya, 599
 cebrî icra (*exécution forcée*), 438
 CEDH, 586
 cenin - temel hak ve hürriyetler, 477
 Central Intelligence Agency (CIA) (Merkezi İs-
 tihbarat Ajansı) - ABD'de, 25
 cep vetosu (*pocket veto*) - ABD'de, 36
 ceza davalarından bağışıklık (*immunity from
 criminal proceedings*), 85
 ceza davalarını ortadan kaldırma (*quash*) yetkisi-
 ni, 171
 ceza davası (*criminal trial*) - ABD'de, 28
 ceza davası yoluyla - temel hak ve hürriyetlerin
 korunması, 566
 ceza hukuku yolları - temel hak ve hürriyetler, 567
 ceza kanunlarının bağlayıcılığı ilkesi, 338
 ceza kanunlarının mecburluğu ilkesi, 85
 ceza soruşturmasını durdurma (*to stop a prosecu-
 tion*), 171
 ceza usûlü (*procédure pénale*), 430
 ceza yargılamasına ilişkin güvenceler, 568
 cezacı (*pénaliste*) anlayış - vatana ihanet, 100
 cezacı görüş - vatana ihanette, 100
 cezai sahada serdedilen isnatlar (*criminal charge,
 accusation en matière pénale*), 618
 cezaî sorumluluk (*criminal liability*) - ABD'de
 Başkanın, 26
 cezaî sorumluluk - bakanların, 337
cezaî sorumluluk - devlet başkanının, 82
 cezaî sorumluluk, 13, 239, 245
 cezanın ertelenmesi - ABD'de, 31
 cezanın kısmen veya tamamen ortadan kaldırıl-
 ması (*remise de peine*), 171

cezanın ortadan kaldırılması değil, cezanın daha
 hafif bir ceza türüne dönüştürülmesi
 (*commutation*) - ABD'de, 31
 cezayı daha hafif bir cezaya türüne dönüştürme
 (*commutation*), 171
 cezayı indirme (*reduction*), 171
Chalkley v. Birleşik Krallık, 605
Chamaiev ve diğerleri v. Gürcistan ve Rusya, 606
Chambre des représentants, 130
Chancellor of Justice, 94
Chancellor of the Exchequer (Maliye Bakanı), 320
Chappex v. İsviçre, 607
 Charles II, 118
Charzynski ve Polonya, 601
 Cheshvan, 132
 Chevenement, 263
Chief Justice - ABD'de, 19
chief justice, 717
 Chirac, 82, 128
chose jugée a force de vérité légale, 447
chose jugée, 439
City of London v. Wood kararı, 701
 civar sistemi, 49
civil law sistemi, 458
civil liberties, 489
Civil List Act 1952, 54
Civil List Act, 1972 ve 1975, 54
civil rights, 489, 490
 Clinton - *impeachment*, 27
Clinton v. City of New York, 37
Clinton v. Jones, 29, 39
 Clinton, 18, 27
 Clinton-Lewinsky, 27
Coast Hotel v. Parrish, 817
 coğrafi teminat, 467
 Coke (Sir Edward) - anayasa yargısı, 701
*Collection of Decisions of the European Commis-
 sion on Human Rights*, 587
 Columbia, 19
Com. v. Smith, 811
Commander-in-Chief - ABD'de, 30
common law, 457
Common Professional Examination, 462
communem hominum salutem, 496
Congreso de los Diputados, 165
conseil de prud'hommes, 463
*Conseil et Comités supérieurs de la Défense na-
 tionale*, 204
Conseil supérieur de la Magistrature, 468
Conseil supérieur de la Justice, 188
Consejo General del Poder Judicial, 182, 189
Conselho de Estado, 133
Considérations sur le Gouvernement de Pologne,
 387

Consiglio superiore della Magistratura, 182, 189, 469

Consiglio supremo di Difesa, 204
constitutional jurisdiction, 697

constitutional justice, 697

constitutional review, 697

consuls - ABD'de, 33

contentieux constitutionnel, 697

continental law sistemi, 458

contra legem (kanuna aykırı) olma, 355, 364

contrat social, 499

contravention of the Federal Constitution, 89

contresing, 206

controfirma, 206

Cornu, 414, 460

corporation sole, 316

Corte Costituzionale, 186

Cortès Generales, 53, 131

Cortes, 49

Council of Economic Advisers (Ekonomi Danışmanları Konseyi) - ABD'de, 24

counsel - ABD'de, 24

counsellor - ABD'de, 24

countersignature, 206

Court of Impeachment, 176

CPAM de la Sarthe, 371

Crown Proceedings Act 1947, 83, 106

Crown servants, 106

Crown: The Crown is not bound by statute save by express words or necessary implication (Taç, sarahaten veya zımnen öngörülmedikçe kanun ile bağlı değildir), 107

Cumhurbaşkanı, 47, 55

- adı suçları (*délits de droit commun*), 84

- atamayla belirlenmesi, 62

- **cezaî sorumsuzluğu ve sorumluluğu, 82-101**

- görev süresi, 64

- göreve başlaması, 62

- görevi dışında işlediği suçlardan dolayı, 86

- görevini geçici olarak yerine getirememesi, 70, 87

- görevini kesin olarak yapamayacak durumda bulunması hali, 68

- **görevini sona erdiren haller, 67**

- göreviyle ilgili suçlarından dolayı suçlandırılması ve yargılanması usûlü, 92

- halk tarafından seçimi, 60

- **hukukî sorumluluğu, 105-112**

- imzası, 242

- istifası, 67

- kararnameleri ve emirleri - anayasa yargısı, 775

- kişisel suçları, 84

- kişisel suçlarından sorumluluğu, 86

- malî hakları, 74

- ölümü, 68

- parlamento tarafından seçilmesi usûlü, 57

- seçilme yasakları, 57

- seçilme yaşı 56

- seçim kurulu tarafından seçilmesi usûlü, 57

- seçim usûlü, 57

- **seçimi, 55**

- **siyasal sorumluluğu, 79**

- sorumsuzluğu - karşı-imza, 240

- **statüleri, 54-77**

- statüleri, 74

- **tek başına yapacağı işlemler sorunu, 230, 237**

- terimi (cumhurbaşkanı), 55

cumhurbaşkanına vekâlet, 69

cumhurbaşkanını istifaya zorlama (*acculer le président à la démission*), 81, 251

Cumhurbaşkanının başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu, 390

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği (*Secrétariat général de la Présidence de la République*), 74

cumhurbaşkanlığı

- bağdaşmazlıkları, 66

- idarî teşkilâtı, 73

- kararnamesi - Türkiye, 155

- kararnamesi (*presidential decree*) - Yunanistan, 167

- makamının boşalması (*vacance*), 87

- seçimleri, 55

- teşkilâtı (*maison*), 73

cumhurbaşkanlığının boşalması, 69

Cumhuriyet Meclisi (*Assemblée da República*), 68

cumhuriyetlerde cumhurbaşkanının siyasal sorumsuzluk, 78

cumhuriyetlerde devlet başkanlarının statüleri, 54-77

cumhuriyetlerde savaş ve barış ilân etme, 203

---Ç---

Çağan, 278

çağdaş hürriyet anlayışı, 504

çağrı (convocation) yetkisi (parlamento) - devlet başkanının, 136-138

- Avustralya, 137

- Belçika, 137

- İzlanda, 138

- Japon, 138

- Yunan, 138

Çalışma Departmanı (*Department of Labor*) - ABD'de, 22

çalışma ve yargılama usûlleri - anayasa yargısı, 799

çatışmalara son verme, 202

Çek Cumhuriyeti - uluslararası anlaşmalar, 683

çekirdek alan, 402, 557

çekirdek alana (negatif listeye) dokunma yasağı, 557

çekişme hakları, 402, 557
 çekişmesiz yargı, 423
 çelişme (*adversarial proceedings, contradiction*)
 usulü - AİHM, 608
 çelişme ilkesi (*principe du contradictoire*) - yargı
 - dava, 425, 428, 431, 432
 çelişme ilkesinin yokluğu, 428
 çelişmesel (*contradictoire*), 433
 çevre hakkı, 512
 çevreye karşı bağımsızlık - yargı, 465
 çoğu yapmaya yetkili olan azı da yapmaya yetkili
 (*qui potest plus, potest minus*), 174
 çoğunluk görüşü - anayasa yargısı, 806
 çok ağır (*very high*), 27
 çok ağır bir sakatlık (*une irrégularité extrême-
 ment grave*), 832
 çözme kavramı - yargı, 415
---D---
Dail Eireann, 93, 131, 297
 daimî parlamento (*parlement permanent*), 117, 118
daire tarafından esas incelemesi, 630
 daireler (*chambers, sections*) - anayasa yargısı,
 803
 danışılma hakkı (*droit d'être consulté*) - devlet
 başkanı, 115, 116
 danışma (*consultation*), 390
 danışma usulü - olağanüstü yönetim usûlleri, 393
 Danıştay üyeleri, 150
 Danıştay, 186
Danimarka
 - andlaşma akdetme, 195
 - atama yetkisi, 149
 - bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak, 156
 - bakanlar kuruluna başkanlık etmek, 148
 - başbakanı azletme yetkisi, 304
 - fesih, 130
 - gras, 177
 - hükûmet, 396, 300, 304, 322, 323
 - Kral, 51, m.19: 54; m.13: 78, 83
 - Kralın görev ve yetkileri, 125, 130, 144,
 146, 149, 155, 156, 167, 175, 202
 - olağanüstü yetkiler, 167
 - savaş ve barış ilân etme, 202
 Danimarka Yüksek Mahkemesinin 1999 Tarihli
Twind Kararı, 725
 dar anlamda Avrupa insan hakları hukuku, 573
 dar anlamda yürütme, 3
 dar yorum - anayasa yargısı, 753, 766
 dar yorum - karşı-imza, 220
 dar yorum (*narrow reading*) - ABD'de
impeachment, 27
 dar yorum (*strict interpretation*) - anayasa yargı-
 sı, 706
dava (*procès, suit*) kavramı, 422
 dava açma hakkı - soyut norm denetimi, 749

dava açma süresi - anayasa yargısı, 800
 dava açma süresi - soyut norm denetimi, 750
 dava açma süresinin geçmesi - ret kararı, 810
 dava açma yetkisi - anayasa yargısı, 799
 dava açma yetkisi - Avrupa modeli anayasa yar-
 gısı, 745
 dava dilekçesi - anayasa yargısı, 801
 dava mahkemeleri (*trial courts*), 455
 dava yoluyla temel hak ve hürriyetlerin korunma-
 sı, 564, 567
 davacı yoksa, dava da yoktur, 426
 davacılar - Amerikan modeli anayasa yargısı, 741
 davanın açılması - anayasa yargısı, 799
 davanın Büyük Daireye gönderilmesi (*referral to
 the Grand Chamber*), 634
 davanın görütülmesi - anayasa yargısı, 802
 davanın kayıttan düşürülmesi hükmü (*judgment
 striking the case out*), 634
 davanın sonuçlanması (*case concluded*) - AİHM,
 627
 davasız yargılama olmaz, 422
 davaya hâkim olan ilkeler, 431
 davayı ortadan kaldırma (*quash*), 171
 davayı yarma yetkisine sahip kişi, 414
 davul-tokmak - karşı-imza, 240
 dayanışma yükümlülüğü, 291
De Becker v. Belçika, 591
de facto rektör, 236, 247
de minimis non curat praetor (küçük şeyler ha-
 kime götürülemez, 622
De Wilde, Ooms ve Versyp v. Belçika, 595
Decisions and Reports, 587
Décisions et rapports, 587
Déclaration de 1789, - anayasa yargısı 777
decree, 366
def'i (exceptio) yolu - anayasa yargısı, 750
 def'i yolu (*voie d'exception*), 750
Defensor del Pueblo - anayasa yargısı, 750
Defensor pacis, 497
 delege bakanlar (*ministres délégués*) - Fransa, 348
 deli ve kör Kral - İngiltere, 260
 delillendirilmemiş başvurular (*unsubstantiated
 complaints: lack of evidence*) - AİHM, 621
Delta v. Fransa, 586
 demokrasi ilkesine aykırılık, 229
 demokratik kurumlarının düzgün çalışmasının
 korunması, 279
 demokratik meşruluk, 13
 demokratik meşruluktan mahrum - karşı-imza,
 238, 241, 245
 demokratik toplum düzeninin gereklerine aykırı
 olmama - temel hak ve hürriyetler, 554
denetim türleri - anayasa yargısı, 746
denetim yolları - anayasa yargısı, 749

denetimin kapsamı bakımından sonuç - anayasa yargısı, 798

denetimin zamanı - Amerikan modeli anayasa yargısı, 742

denetimin zamanı - Avrupa modeli anayasa yargısı, 745

departman (*department*) - ABD'de, 21

departman başları (*heads of departments*), yani sekreterler - ABD'de, 33

departmanlar (*departments*) - ABD'de, 18, 21

Department of Defense - ABD'de, 22

Department of Education - ABD'de, 22

Department of Housing and Urban Development - ABD'de, 22

Department of Justice - ABD'de, 22

Department of State - ABD'de, 22

depo madde, 526

Der subjektiven öffentlichen rechte, 507

derecelendirme - amnisti-gras, 172

devam eden bir durum (*continuing situation*) - AİHM, 605

devam eden ihlaller (*continuing violations*) - AİHM, 615

devam eden ihlaller durumunda başvuru süresi, 605

devamlılık (*continuity, continuité*) ilkesi - kamu hizmetlerinde, 327

devlet - temel hak ve hürriyetler muhatabı, 532

devlet bakanı (*minister of state*) - İngiltere, 350

devlet bakanı, 319

devlet başkanı (*head of state, chef d'Etat*), 45, 48

devlet başkanı (*president of the state*), 55

devlet başkanı bakanlar kurulu işlemlerini imzalamayı reddedemez, 158

devlet başkanı bakanlar kurulunu görevden alabilir mi, 278

devlet başkanı / devlet başkanları, 45-252

- anayasa değişikliği sürecindeki yetkileri, 143
- bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak yetkisi, 157
- bakanlar kurulunun işlemlerini imzalamayı reddedebilir mi?, 248
- başbakan atama işlemi, 146
- başbakanı doğrudan ataması, 296
- başbakanın önerdiği kişiyi bakan olarak atamayı reddedebilir mi?, 324
- cezaî sorumluluğu ve sorumsuzluğu, 82-105
- çeşitleri, 47
- devletin başı olması sıfatıyla sahip olduğu görev ve yetkiler, 113
- dış ilişkiler alanındaki görev ve yetkileri, 191
- düzenleme yetkisi, 156
- fesih yetkisi, 117
- **görev ve yetkileri, 113-206**

- hakimler yüksek kurullarına ilişkin yetkileri, 190
- idarî nitelikte yönleri, 5
- imza yetkisi, bir tevsik etme yetkisi, 241
- istediği kişiyi başbakan olarak atayabilir mi, 146, 300
- kararları - anayasa yargısı, 775
- karşı-imza kuralından istisna tutulan işlemleri, 217
- kriz dönemlerinde olağanüstü yetkileri, 164
- olağanüstü hâllere ilişkin yetkileri, 168
- önerisi+parlâmentonun onayı ile başbakanın atanması, 297
- sağlık durumuna ilişkin karar vermek - anayasa yargısı, 760
- silahlı kuvvetler ile ilgili yetkileri, 164
- silahlı kuvvetlerin komutasıyla ilgili yetkileri, 159
- siyasal sorumsuzluğu, 77
- **sorumluluğu ve sorumsuzluğu, 77-112**
- sorumsuzluğu, 239
- statüsü - monarşilerde, 47
- **statüsü, 48-77**
- varlık nedeni, 14
- yargıyla ilgili olan görev ve yetkileri, 168
- yasamayla ilgili görev ve yetkileri, 116
- yürütmeye ilişkin görev ve yetkileri, 145

devlet başkanı-hükümet çatışması, 236-252

devlet başkanı-devlet başkanlığı, 46

devlet başkanlığı (*presidency of state, présidence de l'Etat*), 46

devlet başkanlığı idarî teşkilâtına personel atama yetkisi - karşı-imza, 220

devlet başkanlığı makamı, 14

devlet başkanlığı statüsüyle uygunsuz davranması, 80, 81

devlet başkanlığının kolejyallığı, 46

devlet başkanlığının teklifi, 46

Devlet Departmanı - ABD'de, 22

Devlet Genel Savcısı (*Fiscal General del Estado*) - İspanya, 184

devlet istisnâ kriz hâllerinde kendi anayasasının dışına çıkabilir mi, 384

devlet işlerini yürütmek, 281

Devlet Kurulu (*Council of State*) - Danimarka, 148

devlet memurlarını (*funzionari dello Stato*) atama yetkisini, 150

devlet noteri fonksiyonu (*staatsnotarielle Funktionen*) - karşı-imza, 159, 242

devlet organları arasında uyumsuzluklarda karar vermek - anayasa yargısı, 759

devlet sekreterleri, 256, 319, 343-351

- İngiltere, 349
- Fransa, 348

devlet sekreterleri ve parlamento müsteşarları,
346, 347
- bağılılığı, 346
- sorumlulukları, 347
- temel görev ve yetkisi, 346

Devlet Şurası (*Conselho de Estado*), 205

Devlet Şurası (*Council of State*), 190, 205

devlet tüzel kişiliğini temsil yetkisi - bakanların,
331

devlet yetkisi (*droit régalien*), 421

devleti, kendi şahsında tecessüm ettirme

(*personnification*) - devlet başkanları, 114

devletin başı olma sıfatından kaynaklanan yetki-
ler - ABD'de, 42

devletin başı, 114

devletin birliği (*unité*) - devlet başkanı, 114

devletin devamlılığı (*continuité*) - devlet başkanı,
114

devletin genel yetkili organı - bakanlar kurulu,
282

devletin kişiliği (*personnalité*) - devlet başkanı,
114

devletin pozitif hizmetleri (*services positives de l'Etat*), 508

devletin sembolü (*symbol of the State*) - devlet
başkanı, 114

devletlerarası başvuru (*inter-state application, requêtes inter-étatiques*) - AİHM, 583

devletlerarası başvuru ile bireysel başvuru ara-
sında benzer nokta, 584

devletlerarası davalar (*inter-state cases, affaires inter-étatiques*), 583

devredilebilir tek oy sistemi (*single transferable vote*), 61

devredilmiş adalet (*justice déléguée*), 421

devredilmiş düzenleme yetkisi (*statutory powers*), - ABD Başkanının, 40, 368

Dhisser, 375

dış ilişkiler, 149

dış kabine (*outer cabinet*) - ABD'de, 23

dışarıdan bakan, 320

dışişleri bakanı, 643

Dışişleri Danışma Konseyi (*Foreign Affairs Advisory Council*), 652

dictio, 413

diet, 297

diğer ağır cürüm ve kabahatler (*other high crimes and misdemeanors*) - ABD'de, 26, 27

diğer hükûmet üyeleri, 343-351, 343

diğer meclis sistemi, 96

diğer önemli andlaşmalar, 659

dikey etki (*vertical effect*) - temel hak ve hürri-
yetler, 538

dilekçe hakkı, 545

din şartları, 49

dinsel (yemin) - , 64

diplomasi temsilcileri, 192

diplomatik misyon şefleri, 192

Directoire, 46

direkt hat sistemi, 49

direktör, 46

direnme hakkı, 495

dispensatio, 174

doğal üye - AİHM, 582

doğrudan mağdur olma - AİHM, 592

doğrudan yatay etki (*direct horizontal effect*), 539

doktrinin ürettiği istisnaların eleştirisi - karşı-
imza, 230

dolaylı mağdur (*indirect victim*) olma, 593

dolaylı yatay etki (*indirect horizontal effect*), 539

Don Juan Carlos, 49

donanma kurmak, 30

dostane çözüm (*friendly settlement*) - AİHM, 630

dostane çözüm üzerine hüküm (*judgment on a friendly settlement*), 634

dördüncü merci başvuruları (*fourth-instance ap-
plication*) - AİHM, 620

Dr. Bonham's Case, 701

Dred Scott v. Sanford Kararı, 723, 729

droits-libertés, 508

droits-prestations, 508

Droz ve Janousek v. Fransa ve İspanya, 614

Dublin, 74

Duguit - silahlı kuvvetler, 164

Dumont c. Giscard d'Estaing et autres kararı, 85

Duringer ve Grunze v. Fransa, 610

duruşma (*audience*), 434

duruşma (*hearing, audience*) - AİHM, 631

düalist (ikili) yapı, 7

düalist teori (*dualistic theory*) - uluslararası hu-
kuk, 669

dünya vatandaşı, 493

düşünce hürriyetleri (*libertés de l'esprit*), 509

düzeltilici denetim - anayasa yargısı, 748

düzeltilici sistem (*régime répressif*) - temel hak ve
hürriyetler, 541

düzenleme yetkisi, 358, 366

- başbakanın, 315

- devlet başkanının, 152, 153

- Hollanda, 153, 155

- hükûmet, 283

- *intra legem* özelliği, 363

- kaynağı, 358

- Lüksemburg, 153

- Norveç, 153

- *secundum legem* olması niteliği, 363, 365

- tanımı, 358

- Yunanistan, 154

düzenleme-sınırlama - temel hak ve hürriyetler,
546

düzenleyici idarî işlemler (*administrative regulations*) - ABD'de, 35
 düzenleyici işlem yapma yetkisi - devlet başkanlarının, 152
 düzenleyici işlemler - *secundum legem* - *intra legem*, 366
 düzenleyici işlemler - Lüksemburg, 153
 düzenleyici işlemler (*rules, regulations*), 366
 düzenleyici kararnameler (*décrets réglementaires*) - Fransa, 372
 düzenleyici kararnameler (*regulative decrees*), 157
 düzenleyici nitelikteki sirkülerler (*circulaires à caractère réglementaire*), 376
---E---
Eakin v. Raub, 717
 ebedî kanun (*lex aeterna*), 496
 ECHR, 586
 Eflatun - insan hakları, 492
 egemen (*sovereign, souverain*), 48
 egemenlik sahibinin takdiri, 334
 Eğitim Departmanı - ABD'de, 22
 eğitim şartı - hakimlerin, 462
 ehliyetname (*certificat de capacité*), 362
 Eisenhower, 18, 20
 ek (*supplétif*) nitelikte düzenlemeler - hükûmet, 284
 ek deliller (*further evidence*) - AİHM, 630
 ek güvence - AİHM, 633
 ek güvenceler - temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması, 552
 ekber evlat (*droit d'aîné*) sistemi, 49
 Ekonomik ve Sosyal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme, 569
elçi göndermek yetkisi, 193-194
 - Almanya, 193
 - Avusturya, 193
 - Fransa, 193
 - İspanya, 193
 - Portekiz, 194
 - Türkiye, 194
elçi göndermek yetkisi - devlet başkanının, 151
 elçiler (*ambassadors*) - ABD'de, 33
 elçileri atamak yetkisi - ABD'de, 32
 eleştirmeme yükümlülüğü - bakanlar kurulu, 265, 291
 elverişlilik ilkesi - olağanüstü yönetim usûlleri, 400
 elverişlilik ilkesi - temel hak ve hürriyetler, 550
emergency, 165
 emir (*fiat*), 106
 emir kararı (*writ of mandamus*), 718
 emir verme yetkisi (*power of command*) - devlet başkanının silahlı kuvvetlere, 160
 emirler (*orders*) - Lüksemburg - Kralın, 153
 emirname (*ordonnance, ordinance*), 152, 366

emirnameler (*ordinances*) - Norveç, 153
 emr-i makzî, 439, 440
 en yüksek memurlar (müsteşarlar, *senior civil servants*), 280
 endirekt hat (*ligne indirecte*), 49
 Endonezya Anayasa Mahkemesi, 737
Engel ve diğerleri v. Hollanda, 618
 engizisyon mahkemeleri, 427
 engizisyon sistemi, 427
 entelektüel hürriyetler (*libertés intellectuelles*), 509
erga omnes (herkes için) bağlayıcılık, 448
erga omnes etki - anayasa yargısı, 818, 820
 erken seçim kararı, 252
 Ermenistan - uluslararası andlaşmalar, 681, 682
 erteleme (*ajournement*), 136
 erteleme (*prorogation*), 118
 esas (*merits, fond*) - AİHM, 626
esas bakımından denetim - anayasa yargısı, 790
esas bakımından inceleme safhası - AİHM, 629
 esas denetimi (*review of substance*) - anayasa yargısı, 789, 790
 esas hakkında hükümler (*judgments on the merits, arrêts sur le fond*) - AİHM, 633
esas incelemesi (*examination of the merits, examen du fond*) - AİHM, 628, 629
 esas mahkemeleri (*juridictions du fond*), 455
 esastan ret kararı - anayasa yargısı, 810
 eski çağda insan hakları, 492
 eski hale iade (*restitutio in integrum*) - AİHM, 636
 Esmein, 101
estado de alarma - devlet başkanı, 165
estado de excepción - devlet başkanı, 165
estado de sitio - devlet başkanı, 165
 Estonya - uluslararası andlaşmalar, 683
 eşit koruma hükmü (*equal protection clause*), 728
 eşitler arasında birinci (*primus inter pares*) - başbakan, 260, 293
 eşleri tarafından yargılama (*judgment by peers*), 471
 eşyanın tabiatı (*nature des choses*), 360
 eşyanın tabiatından kaynaklanan düzenleme yetkisi, 360
état d'urgence - devlet başkanı, 165
état de crise - devlet başkanı, 165
état de guerre - devlet başkanı, 165
état de mobilisation - devlet başkanı, 165
état de nature, 499
 Ethelred II, 471
 etkili başvuru (*recours effectif, effective remedy*) - AİHM, 596
 etkili başvuru hakkı - AİHM, 596

Evangelik Lütherci Mezhepten (*Evangelical Lutheran Religion*) - bakan olma şartı, 321

Evlenme İzni, 50

ex officio - AİHM, 582

ex officio hareket etme yetkisi - anayasa yargısı, 805

Ex parte Grossman, 31

Ex parte Milligan, 385

ex tunc etki - anayasa yargısı, 813

excepción - devlet başkanı, 165

executive agreements - ABD, 32, 648, 656

Executive Office of the President (Başkanın Yürütme Ofisi) - ABD'de, 23, 24

executive orders - ABD, 39, 367, 368

expressio unius est exclusio alterius, 537

Ezeh ve Connors v. Birleşik Krallık, 618

---F---

Fas'taki Uyruklar (*ressortisant au Maroc*) davası, 781

Favoreu - anayasa yargısı, 786

fazladan imza, 373

Federal Anayasayı ihlâl (*contravention of the Federal Constitution*), 89, 91

federal devletlerde federe devletlerin işlemleri - anayasa yargısı, 775

federal devletlerde yetki uyumsuzlukları hakkında karar vermek - anayasa yargısı, 754

Federal Kanun Gazetesi (*Bundesgesetzblatt*), 649

Federal Konsey (*Conseil fédéral*), 46

Federal Konvansiyon (*Bundesversammlung*), 58

Federal Şansölyelik (*Federal Chancellery*), 295

Federal Trade Commission Act, 34

federal veya eyalet kanunları (federal or land legislation) denetlemek - anayasa yargısı, 767

Federasyon Başkanı (*Bundespräsident*), 54

Fédération chrétienne des témoins de Jéhovah de France v. Fransa, 592

Fédération nationale des syndicats de police, 371

Fell v. Birleşik Krallık, 600

feodalitenin ortaya çıkması, 495

feragat (*abdication*), 51, 52

ferdî hak ve hürriyetler (*droits et libertés individuelles*), 491

ferdî hak ve hürriyetler, 491

ferdî haklar (bireysel haklar, *droits individuels*), 502

ferdiyetçi doktrin (*individualism, individualist theory*) - **insan hakları**, 500

ferman (*writ*) - devlet başkanı, 130

Ferrazzini v. Italie, 618

fert (birey, *individu*), 500

feshetme (*denounce*) - uluslararası andlaşmalar, 645

feshetme yetkisi (*prerogative of dissolution*) - İngiltere, 131

feshin sonuçları, 125

fesih (*dissolution*), **118, 117**

- Almanya, 129

- Avusturya, 129

- Belçika, 130

- Danimarka, 130

- Finlandiya, 130

- Fransa, 130

- Hollanda, 131

- İngiltere, 131

- İrlanda, 131

- İspanya, 131

- İsrail, 132

- İtalya, 132

- İzlanda, 132

- karşı-imza, 119

- Portekiz, 133

- Türkiye, 133

- Yunanistan, 134

fesih hakkı ve parlâmenter sistem, 126

fesih hakkı, 117

- aynı sebeple iki defa kullanılması yasağı, 122

- sahibi, 119

- tarihsel kökeni, 117

fesih işlemi, 123

- denetimi sorunu, 124

- hukukî biçimi, 123

- hukukî niteliği, 123

fesih - karşı-imza, 218

fesih sebepleri, 120

fesih üzerine fesih olmaz (*dissolution sur dissolution ne vaut pas*), 119, 122, 127

fesih ve hâlm hakemliği, 127

fesih yasakları, 121

fesih yetkisi - devlet başkanı, 116

fesihten sonra bir yıllık fesih yasağı, 122

fiil ehliyetini yitirmesi (*incapacité*), 52

fiilî sebepler (*motifs de fait*), 437

Finlandiya

- andlaşma akdetme, 195

- andlaşmaları onaylama yetkisi, 196

- atama yetkisi, 149

- bakan atama ve azletme yetkisi, 322

- Başbakanı atama yetkisi, 297

- Başbakanı azletme yetkisi, 304

- Cumhurbaşkanı, 55, 60, 63, 66, 70, 79, 88,94, 95

- Cumhurbaşkanı'nın yetkileri, 115, 120, 130, 149, 160, 175, 182, 203

- fesih, 130

- gras, 177

- hakimleri atama, 182

- Hükûmet, 304, 322

- karşı-imza, 209, 215

- savaş ve barış ilân etme, 203

- uluslararası andlaşmalar, 691
- yüksek komuta yetkisi, 160
- Finlandiya Anayasası, m.113, 89, 96
- fizik hürriyetler (*libertés physiques*), 509
- Florida, 19
- fonksiyonel (işlevsel) açıdan yargı organı tanımı, 450
- fonksiyonel açıdan yürütme, 1
- fonksiyonel anlamda yargı**, 411, 412
- fons honorum* (onur kaynağı), 205
- Foreign Relations Law of the United States*, 677
- formation*, 468, 582
- fountain of justice*, 174
- Foyer (Jean), 102
- Fransa**
 - atama yetkisi, 149
 - bakan atama ve azletme yetkisi, 322
 - bakan yönetmelikleri, 375
 - bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak, 156
 - Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek, 147
 - bakanlık kararı (*arrêté ministériel*), 375
 - bakanlık yönetmeliği (*règlement ministériel*), 375
 - baş komutanlık yetkisi, 160
 - Başbakanı atama yetkisi, 145
 - başbakanı atama yetkisi, 297
 - başbakanı azletme yetkisi, 304
 - Başbakanın kolluk yönetmelikleri, 374
 - Cumhurbaşkanı, 60, 69, 66, 70, 82, 85, 88, 92, 96, 99, 109
 - Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 130, 179
 - Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, Anayasa, m.122: 139, 143; m.56: 185; m.11: 142; m.12: 120, 130; m.13/1: 156; m.15: 160; m.16: 166; m.18: 139; m.30: 149; m.5: 114, 115; m.61: 190; m.65: 182, 184, 188; m.7/4, 122; m.9: 147.
 - Cumhurbaşkanının olağanüstü hâl kararname-leri, 369
 - diğer makamların düzenleyici işlemleri, 377
 - elçi göndermek, 193
 - fesih, 130
 - gras, 177
 - hakimleri atama, 182
 - Hâkimlik Yüksek Konseyi, 468
 - Hükûmet, 296, 304
 - idarenin düzenleyici işlemleri, 368
 - iptal davası açmak, 190
 - kanunla düzenlenebilecek konular, 371
 - kanunları uygulama yönetmelikleri, 372
 - karşı-imza, 209, 227
 - mahallî idarelerin düzenleyici işlemleri, 376
 - mesaj, 139
 - olağanüstü yetkiler, 166

- ordonanslar (*ordonnances*), 370
- özerk yönetmelikler, 371
- referanduma sunma, 142
- savcılar atamak, 184
- uluslararası andlaşmalar, 683
- yetki kanunu (*loi d'habilitation*), 370
- yüksek mahkemelere üye seçme, 185
- Fransız Anayasa Konseyi, 732**
 - 71-44 DC du 16 juillet 1971, *Liberté d'association*, 777
 - 73-51 DC du 27 décembre 1973, *Taxations d'office*, 777
 - 6 Kasım 1962 tarih ve 62-20 DC sayılı kararı, 766
 - 15 Ocak 1975 tarihli *Interruption volontaire de grossesse* kararı, 777, 784
 - 26 Mart 2003 tarih ve 2003-469 DC sayılı kararı, 766
- Fransız Anayasası (1958)**, m.6, 58; m.11, 73; m.68, 89, 93, 96; m.7/5, 69; m.16, 367, 369; m.34, 371; m.72, 376
- Fransız *Conseil d'Etat*'sı, 458
- Fransız İnsan Ve Yurttaş Hakları Bildirisi, 502
- Fressoz ve Roire v. Fransa*, 599
- G---**
 - García Ruiz v. İspanya*, 620
 - Garfield, 20
 - Gaulle (Charles de), 76, 128
 - GC: *Grand Chamber* (Büyük Daire), 586
 - geceyarısı hakimleri (*midnight justices*), 718
 - geciktirici veto (*veto suspensif*), 140
 - geçersizlik – karşı-imza, 235, 247
 - geçersizlik (*invalidation*) kararı - anayasa yargısı, 808
 - geçici bakan, 329
 - geçici bakanlar kurulu, 279
 - geçici başbakan, 309
 - geçici hâkimler (*juges occasionnels*), 462
 - geçici kanunlar (*provisional laws*) - Danimarka, 167
 - geçici olarak boşalma - ABD'de Başkanlık makamının, 20
 - geçici tedbirler (*provisional measures*), 842
 - geçicilik unsuru - istisnâî hâl, 383
 - geçmiş etkili olarak yürürlüğe girme - anayasa yargısı, 813
 - geçmiş yönelik etki (*retrospective effect*) - anayasa yargısı, 813
 - Gegenzeichnung*, 206
 - geleceğe etkili olarak yürürlüğe girme - anayasa yargısı, 814
 - geleceğe yönelik etki - anayasa yargısı, 814
 - gelişme hakkı (*right to development*), 512
 - geliştirici yoruma (*interprétation évolutive*) - AIHM, 591

- genel af (*amnistie*) - ABD'de, 31
genel af, 169
genel af-özel af ayrımı, 169
genel bağlayıcı düzenlemeler (*generally binding regulations*) - Hollanda, 155
genel bir fiil özgürlüğü, 525
genel düzenleme yetkisi (*pouvoir réglementaire de droit commun*), 284
genel düzenleyici kararnameler (*general regulatory decrees*) - Yunanistan, 154
genel hüküm (*lex generalis*), 526
genel hükümler (*droit commun*) - bakanlar, 340
genel hükümler (*ordinary law*) tâbi olma - İngiltere'de bakanların kişisel suçları, 339, 341
genel idare (*administration générale*), 149
genel idarî emirler (*general administrative orders*) - Hollanda, 153
genel kabul görmüş uluslararası hukuk ilkeleri - anayasa yargısı, 782
genel kabul görmüş uluslararası kurallar - anayasa yargısı, 782
genel karar organı, 281
genel mahkeme sistemi - anayasa yargısı, 740
genel mahkemeler (*ordinary courts*), 339, 341
genel seçim sonuçlarını dikkate alarak başbakan atama, 301
genel siyaset (*general policy*), 283
genel siyaset, 261, 290
genel siyasetin ana hatları (*general policy guidelines*), 312
genel tedbirleri (*general measures*), 637
Genel Vali (*Governor-General*), 55, 62
genel yetki (*compétence de droit commun*) - anayasa yargısı, 706, 753, 766
genel yürütme yetkisi, 280
Genelkurmay Başkanı (*Chief of the General Staff*), 163
geniş anlamda Avrupa insan hakları hukuku, 573
geniş yorum (*broad reading*) (*impeachment*'ta) - ABD'de, 28
gensoru (*interpellation*) - hükûmet, 275
George I, 259, 289, 293
George III, 289
George IV, 259
gerçek kişi (*personne physique, individual*) - AİHM, 589
gerçek kişiler - temel hak ve hürriyetler, 477, 529
gerçek özgürlük (*liberté réelle*), 504
gerekeç (*motifs*) - yargı, 437
gerekeç (*motifs, motivation, statement of reasons*) - anayasa yargısı, 806
gereçeklerinin bir bağlayıcılığı yoktur, 449
gerekli tedbirleri tavsiye etmek - ABD'de, 38
gereklilik ilkesi - olağanüstü yönetim usûlleri, 401
gereklilik ilkesi - temel hak ve hürriyetler, 550
Gibson, 717
Ginsburg, 731
Giscard d'Estaing, 76, 85
gizli (*confidential*) - AİHM, 608, 631
gizli andlaşma (*secret treaty*), 199, 663
gizli oy - cumhurbaşkanı seçiminde, 58
gizlilik - bakanlar kurulu, 291
gizlilik (*confidentiality*) - ABD'de, 38
gizlilik (*secrète*) - yargı, 428
Gongadze v. Ukrayna, 604
Gorraiz Lizarraga ve diğerleri v. İspanya, 591
görev süresi- cumhurbaşkanı, 64
görev uyumsuzlukları (*conflicts of competence*) - anayasa yargısı, 760
görevden alma (azil, *révocation, removal*) - bakanlar, 326
görevden alma (*remove from office*), 150
görevden alma yetkisi - ABD'de Başkanın, 33
görevden uzaklaştırılma (*removal of the President from Office*) - ABD'de başkanın, 19
göreve başlama - cumhurbaşkanı, 62
görevini geçici olarak yapamaması - cumhurbaşkanı, 70
görevini geçici olarak yerine getiremeyecek durumda bulunması - cumhurbaşkanı 70
görevini kesin olarak yapamaması - cumhurbaşkanı, 68
görevinin ifasıyla ilgili olmayan fiillerinden dolayı - cumhurbaşkanı, 84
göreviyle ilgili eylem ve işlemlerinden dolayı cumhurbaşkanının hukukî sorumluluğu, 109
göreviyle ilgili suçlarından dolayı cumhurbaşkanlarının cezaî sorumluluğu, 87
görevsizlik nedeniyle ret kararı - anayasa yargısı, 809
görûlmekte olan bir ceza davasından kesin ve apaçık bir delil ihtiyacı (*demonstrated, specific need for evidence in a pending criminal trial*), 39
görüş alma - devlet başkanı, 120
görüş bildirme (*droit de donner son avis*) - devlet başkanı, 115
görüş ve onayıyla (*with the advice and approval*) - karşı-imza, 213, 223
görüşme (müzakere), oylama ve karar yetersaylıları - anayasa yargısı, 803
görüşme (müzakere, *délibération*) - anayasa yargısı, 803
görüşme (müzakere, *negotiation*) - uluslararası andlaşmalar, 642
görüşme (müzakere, *negotiation, négociation*) - uluslararası andlaşmalar, 194
görüşme için hazırlık - anayasa yargısı, 802
gözetme görev ve yetkisi - devlet başkanı, 114

Grand Croix, 75

Grand Maître, 75

gras (*grâce, pardon*) - devlet başkanı, 171

- Almanya, 177

- Belçika, 177

- Danimarka, 177

- Finlandiya, 177

- Fransa, 177

- parlâmentonun izni şartı, 176

- sebep, 176

- Türkiye, 178

- yargısal bir organının görüşünün alınması şartı, 176

- yetkili organ, 175

gras ile amnisti arasında birçok farklılıklar, 171

gras yetkisi - devlet başkanı, 169

- bakanlar hakkında kullanılması yasağı, 175

- devlet başkanı tarafından hükûmetin önerisiyle kullanılabildiği ülkeler, 177

- devlet başkanı tarafından karşı-imzayla kullanılabildiği ülkeler, 177

- devlet başkanı tarafından tek başına kullanılabildiği ülkeler, 176

- devlet başkanı tarafından tek başına kullanılmadığı ülkeler, 177

gras yetkisinin temeli, 174

Grässer v. Almanya, 600

Grévy, 82

grounds - anayasa yargısı , 805

Grundrecht, 487

Grundrechte (temel haklar), 489

Güneş (Turan), 362

Güney Kıbrıs - uluslararası andlaşmalar, 684

Güney Kore, 30

günlük işler, 279

Gür (Refik), 708

Gürcistan - uluslararası andlaşmalar -, 689

güven alamaması - bakanlar kurulunun, 271

güven alma (*accrédité* edilme), 193

güven mektubu (itimatname, *lettre de créance*), 193

güven oylamasında karar yeter sayısı, 270

güven oyu isteme, 145

güven verme (*accréditation*), 193

güvenoyu - bakanlar kurulu, 269

güvenoyu (*motion of confidence, motion de confiance*), 274

güvenoyu isteme, 297

güvensizlik oyu, 289, 302

- bakanın görevinin sona ermesi, 328

- bakanlar kurulu, 273

- başbakan, 308

güvensizlik oyuyla karşılaşan başbakanın istifası gerektiği yolunda *convention* - İngiltere, 277

güvensizlik önergesi - bakanlar, 336

güvensizlik önergesi - hükûmet, 275

---H---

haberleşmenin gizliliği, 509

hak düşürücü süre - AİHM, 602

hak kavramı, 475

- irade teorisi, 475

- menfaat teorisi, 476

hak unsuru - insan hakları kavramının tanımında, 486

hak, 480

hakaret (*offense*), 75

hakemler - *imperium - jurisdictio*, 421

hakemler (*arbitres*), 421

hakemlik (*arbitrage*) - devlet başkanı, 115

hâkim (*judge, juge*), 452, 460

hâkim çeşitleri, 462

hâkim kavramı, 460

hâkim kavramının tanımı, 460

Hâkim Seçim Komitesi (*Judges' Election Committee*), 182

hâkimin işten el çekmesi (*dessaisissement du juge*), 439

hâkimin kralın isteği süresince (*durante bene placito*), 467

hâkimler - *jurisdictio + imperium* yetkileri, 421

hâkimler hükûmeti - anayasa yargısı, 794

hâkimler kurulu (*panel of judges*), 459

Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulu, 184, 189

hakimler yüksek kurulu kurulması, 468

hakimler yüksek kuruluna başkanlık etmek ve bu kurula üye seçmek - devlet başkanının, 188

hakimleri atama devlet başkanı, 181-182

- Alman, 181

- Belçika, 181

- Finlandiya, 182

- Fransa, 182

- Hollanda, 182

- İspanyol, 182

- İsveç, 182

- İtalyan, 182

- Lüksemburg, 182

- Portekiz, 184

- Türkiye, 184

- Yunanistan, 184

hâkimlerin atanması, 467

hâkimlerin bağımsızlığı, 464

hâkimlerin disiplin işlemleri, 418

hâkimlerin doğru bir şekilde davrandıkları sürece (*quamdiu se bene gesserint*), 467

hâkimlerin notlandırılmasına ilişkin işlemler, 418

hâkimlerin özlük işleri, 467

hâkimlik teminatı, 466

Hakimlik Yüksek Konseyi - Portekiz, 184

Hakimlik Yüksek Konseyi (*Conseil supérieur de la magistrature*), 182, 184, 188
 Hakimlik Yüksek Konseyi (*Consiglio superiore della magistratura*), 182, 189
 Hakimlik Yüksek Kurulu (*Conseil supérieur de la magistrature*), 204
 hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatmini (*just satisfaction*) - AİHM, 632
 hakkın kötüye kullanımı (*abus du droit, abuse of the right*) - AİHM, 609
hakkın özü kavramı, 553, 554
 hakkın özüne dokunma yasağı, 553
hakların çeşitleri, 478
 haklı savaş (*bellum iustum*), 780
 hak-ödev ilişkisi, 482
 haksız fiil (*acte illicite, tort*), 105, 340, 342
 haksız fiil - bakanların, 341
 haksız fiilden doğan sorumluluk (*liability of the Crown in tort*) - devlet başkanı, 106
 halk davası (*actio popularis*) - anayasa yargısı, 799
 halk tarafından fesih, 117
 halk tarafından seçim - başbakanın atanması, 299
 halk tarafından seçim - cumhurbaşkanı, 60
 halka mesaj (*messages to the People*), 139
 halkın hakemliği (*arbitrage du peuple*), 127
 halkın hakemliğine başvurma, 252
 Hamilton, 811
 hanedan dışına çıkma yasağı, 48
 hanedanın tükenmesi (*extinction*), 49, 52
 hangi baş etkisiz bırakılmalı, 244
 Hanover Electress' i Sofia, 49
 harcama yetkisi - bakanların, 332
 hastalık - devlet başkanı, 52, 70
Hatip Çelik v. Türkiye, 604
 Hauriou, 100
Haute Cour de la Justice, 96
Hawke v. Smith, 762
 Hazine Departmanı (*Treasury Department*) - ABD'de, 22
Hazine v. Kurt davası, 708
hearing in camera, 803
hearing in plenum, 803
 Her Türlü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme, 569
 herkes için (*erga omnes*) bağlayıcılığı, 818, 820
 herkes, kimse - temel hak ve hürriyetler, 527
 Hristiyanlığın ortaya çıkması ve yayılması, 494
 Hırvatistan - uluslararası andlaşmalar, 682
high crimes and misdemeanors - ABD'de, 27
 hikmet-i hükümet - bakan atanması ve azli, 326
 hikmetinden sual olunmaz, 334
 hiyerarşi yetkisi - bakanların, 331
 hiyerarşik başvuru yolu - temel hak ve hürriyetler, 563

hizmet hakları (*droits-prestations*), 508
 hizmet şefi (*chef de service*), 361, 376
 hizmet yönünden (par service, 3
 hizmetin iyi bir şekilde işlemesi (*bon fonctionnement du service*), 361
 hizmetinin başındaki yönetici (*chef de service*), 361

Hollanda, 293, 296, 322, 323

- atama yetkisi, 150
 - düzenleme yetkisi, 153, 155
 - fesih, 131
 - hakimleri atama, 182
 - kanunların uygulanması, 153
 - karşı-imza, 209
 - Kral, 37, 49, 51, 52, 53, 83
 - Kralın görev ve yetkileri, 125, 131, 139, 143, 144, 150, 153, 155, 167, 176, 182, 184, 185.
 - mesaj, 139
 - olağanüstü yetkiler, 167
 - savcılar atamak, 184
 - uluslararası andlaşmalar, 688
 - yüksek mahkemelere üye seçme, 185
Hollanda Anayasası - Kral, m.24, 49; m.32, 51; m.33, 49; m.40, 54; m.42/2, 78
 Hollanda Yüksek Mahkemesi (*Supreme Court of the Netherlands*), 185
 Hollanda'da uluslararası andlaşmaların onaylanması - nitelikli çoğunluk, 688
Hollingsworth v. Virginia, 769
 Honnover Hanedanı, 293
Horvat v. Hırvatistan, 597
 hukuk davası yoluyla - temel hak ve hürriyetler korunması, 566
 hukuk devleti - karşı-imza, 227
 hukuk devleti (*rule of law*), 339
 hukuk devleti ilkesine aykırılık, 230
 hukuk güvenliği (*security of the law, sécurité juridique*) - AİHM, 602
 hukuk usûlü (medenî usûl, *procédure civile*), 430
 hukukî (*civile*), 334, 340
 hukukî belirlilik (*legal certainty*) - anayasa yargısı, 819
 hukukî geçerlilik (*validité juridique*) - anayasa yargısı, 784
 hukukî mesele (*aspects de droit*), 456
 hukukî mesele (*question of law*), 463
 hukukî meseleler (*questions of law*), 457
 hukukî sebepler (*grounds, moyens*) - anayasa yargısı, 806
 hukukî sebepler (*motifs de droit*), 437
 hukukî sorumluluğu (*civil liability*) - ABD'de Başkanın, 28
hukukî sorumluluk - bakanların, 340
 hukukî sorumluluk - karşı-imza, 239, 245

hukukî sorumluluk (*responsabilité civile*) kavramı, 105
 hukukî uyumsuzluk, 415
 hukukî uyumsuzlukları çözme fonksiyonu, 413
 hukukî yönler (meselenin) (*aspects de droit*), 457
 hukukîlik denetimi (*contrôle de légalité*) - anayasa yargısı, 792
 hukuku söylemek (*juris diction*), 413, 415
 hukukun genel ilkeleri - anayasa yargısı, 784, 786
 hukukun genel ilkeleri tartışması - Fransa'da - anayasa yargısı, 786
Human Rights Act 1998, 669
 Hume kanunu (*Hume's law*), 386
Humphrey's Executor v. United States, 34
 Humphrey Kararı, 35
Husband of Queen Regnant, 48
 husûsât-ı şahsiye, 86
 husûsât-ı şahsiyesinden dolayı mes'uliyeti, 85
 hük-m-i kat'i, 443
 hükmün aleniyeti (*publicité du jugement*), 435
 hükmün kesinleşmesi, 446
 hükûmet (*government, gouvernement*), 255
 Hükûmet (*Governo*), 257
 Hükûmet Başkanı (*Presidente del Gobierno*), 292
 hükûmet etmek (*gouverner*), 283
 Hükûmet kararları (*resolutions*) - Danimarka, 156
 Hükûmet kararnameleri (*decrees of Government*) - Portekiz, 157
 hükûmet kavramı, 255
 hükûmet tasarrufu (*act of state*) - İngiltere - uluslararası andlaşmalar, 651
 hükûmet tasarrufu (*acte de gouvernement*) - uluslararası andlaşmalar, 643
 hükûmet tasarrufu (*acte de gouvernement*), 124
hükûmet, 255-351
 hükûmet, devletin genel yetkili organı, 282
 hükûmeti sevk ve idare etmek, 313
 hükûmetin başı (*chef de gouvernement*), 292
 hükûmetin devamlılığı (*continuity of government*) ilkesi - İsrail, 280
 hükûmetin devamlılığı ilkesi, 279
 hükûmetin faaliyetini sevk ve idare, 313
 hükûmetin genel politikası (*general policy of the government*), 313
 hükûmetin genel siyaseti, 287, 290, 313
 hükûmetin genel siyasetini sevk ve idare etmek - başbakan, 312
 hükûmetin istifa yükümlülüğü, 277
 hükûmetin işlerini yürütme, 313
 hüküm (*judgment*) - anayasa yargısı, 806
 hüküm (*judgment, arrêt*) - AİHM, 634
 hüküm (*jugement*) - yargı, 437
 hüküm fıkrası (*dispositif*) - anayasa yargısı, 806
 hüküm fıkrası (*dispositif*) - yargı, 437, 449
 hüküm süren kraliçe (*queen regnant*), 47, 49

hüküm süren kraliçenin kocası (*husband of queen regnant*), 48
 hükümdar (*monarch, monarque*), 48
 hükümdara sunulan bir görüş (*advice to the monarch*), 265
 hükümet dışı her kuruluş (*any non-governmental organisation*) - AİHM, 589
 hükümet dışı kuruluşlar, 569
 hükümlerin devletlerce yerine getirilmesi (infazı) (*execution of judgments*) - AİHM, 636
hürriyet (özgürlük, freedom, liberty, liberté) kavramı, 474
 hürriyet asıl, sınırlama istisnadır, 505, 547
 hürriyet hakları (*liberty rights, droits-libertés*), 508
hürriyet karinesi, 506
 hürriyetçi (liberal) anlayış, 505
 hürriyet-hak ayrımı, 480
 hürriyetin monizmi, 515
 hürriyetlerin bütünlüğü, 515
---I---
 ısdar (*promulgation*) - uluslararası andlaşmalar, 653
 ısdar (*promulgation*) resmen yayınlanma - anayasa yargısı, 747
 ısdar (*promulgation*), 141
---İ---
 icraî güç (force exécutoire), 421, 438
 icraî olmayan yetkiler - karşı-imza, 229
 icraîlik, 438
 icraî-törenselle yetkiler ayrımı - karşı imza, 231
 iç geçerlilik (*validité interne*) - anayasa yargısı, 780
 iç geçerlilik (*validité interne*), 668
 İç Güvenlik Departmanı (*Department of Homeland Security*) - ABD'de, 22
 iç hukuk normları (*national norms*), 669
 iç hukuk yolları, 561
 iç hukuk yollarının tüketilmediğini itirazı (*non-exhaustion plea*) - AİHM, 599
iç hukuk yollarının tüketilmesi (exhaustion of domestic remedies) - AİHM, 595
 iç hukuk yollarının tüketilmesi kuralının amacı, 596
 iç hukuk yollarının tüketilmesi zamanı, 600
 iç hukuk yolunun mevcut olmaması durumunda sürenin başlangıcı, 604
 iç hukuk yolunun ulaşılabilir ve etkili olması şartı, 598
 iç hukukta uygulanabilmesi (*apply in national law*) - uluslararası andlaşmalar, 653
 iç kabine (*inner cabinet*) - ABD'de, 23
iç koruma - temel hak ve hürriyetler, 562
 iç savaş, 31

iç ve dış politika (*domestic and foreign policy*), 283

iç ve dış siyasetin tayin ve tanzimi, 283

İçişleri Departmanı (*Department of the Interior*) - ABD'de, 22

içkin (*immanent, inhérent*) sınırlar, 545

içkin sınırlar - temel hak ve hürriyetler, 545

içtihat değişiklikleri - anayasa yargısı, 727, 817

İçyer v. Türkiye, 601

idare (*administration*), 255

idare mahkemeleri (*administrative tribunals*), 458

idare, 2

idarenin kusurlu sorumluluğu (*responsabilité administrative pour faute*), 342

idarenin özerk (muhtar) düzenleme yetkisi, 365

idarî başvuru yoluyla temel hak ve hürriyetlerin korunması, 563-564

idari işlemler - anayasa yargısı, 775

idarî yargıya başvuru yolu (idarî dava yolu) - temel hak ve hürriyetler korunması, 565

ihanet (*treason*) - ABD'de, 26, 27

ihanet (*treason*), 89

ihlal hükmü (*judgment finding a violation*) - AİHM, 633

ihlal olmadığı hükmü (*judgment finding no violation*)- AİHM, 633

ihlalin apaçık bir şekilde yokluğu (*clear or apparent absence of a violation*) - AİHM, 620

ihmal sorunu - anayasa yargısı, 841

ikame edici veya ikincil (*subsidiary, subsidiaire*) - AİHM, 596

ikamet şartı - ABD'de, 18

iki dereceli yargılama ilkesi (*principe du double degré de jurisdiction*), 455

iki-başlılık (*bicéphalisme*), 7, 9, 12

iki-başlılık problemi - karşı-imza, 244

ikili (*dualiste*), 10

ikililik (*dualisme*), 9

ikinci derece mahkemeler (*juridictions du second degré*), 455, 456

ikinci kuşak haklar, 511

ikinci seçmenler (*electors*) - ABD'de başkanlık seçimlerinde, 19

ikincillik ilkesi (süzidarite ilkesi, *subsidiarity principle*) - AİHM, 596

ilahî kanun (*lex divina*), 496

ilân (*proclamation*) - uluslararası andlaşmalar, 199

ilân kararı - olağanüstü yönetim usûlleri, 389

ilan süresince askıya alma - olağanüstü yönetim usûlleri, 405

ilân yetkisi - olağanüstü yönetim usûlleri, 391

ileri sürülemezlik (*inopposabilité*) - anayasa yargısı, 780

iletişim hakkı (*communication rights*), 512

ilk derece mahkemeleri (*juridictions du premier degré*), 455

ilk derece mahkemesi olarak yargılama yetkisi (*original jurisdiction*), 720

ilk elden (*à titre initial*) düzenlemeler, 284

ilk günah (*péché originel*), 497

ilk incelemeden (iptidaen) ret kararları (*declaration of inadmissibility*) - anayasa yargısı, 809

ilk mektubun tarihi- AİHM, 605

ilk mektup (*first letter*) - AİHM, 623

ilk yazışma ile başvurunun yapılması arasındaki süre, 605

ilkel, aslı (*originaire*) yetki, 364

İllich Ramirez Sánchez v. Fransa, 614

imparator (*emperor, empereur*), 48

impeachment - ABD, 26-28

- Clinton, 27

- gras, 176

- Johnson, 26

- Nixon, 27

impeachment usûlü - İngiltere, 289

impeachment usûlünde gras yasağı, 175

impeachment davalarına bakmak - anayasa yargısı, 757

imperium yetkisi, 421

imtiyaz-ı mahsus (*personal prerogative*), 121

imza (*signature*) - uluslararası andlaşmalar, 195, 642

imza (*signature, seing*), 224, 242

imza yetkisi - tevsik etme yetkisi, 241

imzasız başvuru - AİHM, 605

in favorem libertatis ilkesi, 506

in solidum (dayanışma halinde) sorumluluk, 263

incident - anayasa yargısı, 751

individu (birey) - temel hak ve hürriyetler, 101

İngiltere, 83, 106

- baş komutanlık yetkisi, 160

- fesih, 118, 131

- karşı-imza, 208, 209, 211

- Kral veya Kraliçenin görev ve yetkileri, 117, 120, 131, 171

- yürütme organı, 14

- andlaşma akdetme, 195

- Bakanlar Kurulunun ortaya çıkması, 258

- Başbakanın atanması, 302

- Hükümet (*Government*), 317

- *impeachment*, 288

- Kabine (*Cabinet*), 317

- Kabine üyesi olmayan bakanlar, 349

- "Hükümet (*Government*)" ile "Kabine (*Cabinet*)" arasında fark, 349

inisiyatif kullanma (*agir d'initiative*), 422

insan hakları, 474-570

insan hakları - kamu hürriyetleri, 488

insan hakları - mutlak monarşiler döneminde, 498

insan hakları - temel hak ve hürriyetler, 488
insan hakları alanında kullanılan çeşitli kavramlar, 489

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 575

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, 486, 568

insan hakları kavramı, 484

insan hakları komisyonlarına başvuru yoluyla koruma, 564

İnsan Hakları Komitesi (*Human Rights Committee*), 569

İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerin Korunmasına Dair Sözleşme, 574

insan haklarının bireyselliği (*individuality of human rights*), 485

insan haklarının evrenselliği (*universalité des droits de l'homme*), 484

insan haklarının üç kuşağı, 511

insan kavramı - temel hak ve hürriyetler, 484

İnsan Onuru ve Özgürlüğü Temel Kanunu (*Basic Law: Human Dignity and Liberty*), 702

insan unsuru - insan hakları tanımında, 484

insanların ortak yararı (*communem hominum salutem*), 496

insanlığa karşı suç (*crime against humanity*), 89, 91

insanlığın ortak mirası (*common heritage of mankind, patrimoine commune de l'humanité*), 512

inter eadem personas, eadem quaestio, 447

inter partes (tarafklar arasında) bağlayıcılık, 448

inter partes etki - anayasa yargısı, 741, 812, 818

inter partes - erga omnes, 812

İnterhandel davasında, 595

İnterruption volontaire de grossesse kararı, 784

interregnum (fetret) yasağı, 50

intikal kuralları, 49

intra legem (kanuna uygun) olma ilkesi, 364

intra legem olma özelliği, 363

intra legem, 153

iptal davası - anayasa yargısı, 749

iptal davası - temel hak ve hürriyetlerin korunması, 565

iptal davası açma hakkı - anayasa yargısı, 799

iptal davası açma hakkı, 749

iptal davası açmak yetkisi - devlet başkanının, 190

iptal kararı - anayasa yargısı, 810

iptal kararının icrası - anayasa yargısı, 820

iptal kararlarının sonuçları - anayasa yargısı, 820

irade işlemi (*acte de volonté*) - karşı-imza, 242

irade işlemi (*acte de volonté*), 158

irade işleminin anlamı (*meaning of an act of will*), 670

irade teorisi - hak kavramı, 475

İrlanda

- bakan atama ve azletme yetkisi, 322

- başbakanı atama yetkisi, 297

- cumhurbaşkanı, 60, 63, 64, 66, 74, 79, 88, 96

- Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 115, 120, 131, 139, 142

- fesih, 131

- hükûmet, 297, 302, 322

- karşı-imza, 211

- mesaj, 139

- referanduma sunma, 142

- yüksek komuta yetkisi, 161

İrlanda Anayasası, m.12/10, 69, 71, 90, 96

irsi (*hereditary, héréditaire*) - devlet başkanı, 48

İsa (Hz.), 494

İsayeva ve Diğerleri ve Rusya, 599

isimsiz hürriyetler (*libertés innommées*), 523

İslamic Republic of Iran Shipping Lines v. Türkiye, 590

isnat edilebilir (*imputable*) - AİHM, 613, 614

İspanya

- atama yetkisi, 150

- bakan atama ve azletme yetkisi, 322

- bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak, 156

- başbakanı atama yetkisi, 297

- başbakanı azletme yetkisi, 304

- elçi göndermek, 193

- fesih, 131

- hakimleri atama, 182

- hükûmet, 297, 298, 302, 304,

- karşı-imza, 211

- kral, 49

- Kralın görev ve yetkileri, 114, 115, 121, 131, 132, 142, 150, 156, 185, 178, 182, 184, 185, 189, 202,

- olağanüstü hâl, 165

- referanduma sunma, 142

- savaş ve barış ilân etme, 202

- savcıları atamak, 184

- yargı, 469

- yüksek komuta yetkisi, 161

- yüksek mahkemelere üye seçme, 185

İspanya Tahtı, 49

İspanyol Anayasası - kral, m.56, 48; m. 61, 51;

m.57/1, 49; m.57/3, 49; m.49, 51; m.56/3, 78, 83; m.59, 52, 53; m.65, 54

işpat yükü (*burden of proof*) - AİHM, 599

İsperto ve Meşrubat-ı Küliye İnhisarı Kararı, 707

İsrail

- andlaşmaları onaylama yetkisi, 196

- atama yetkisi, 150

- bakan atama ve azletme yetkisi, 323

- Başbakanın atanması, 299

- Cumhurbaşkanı, 60, 63, 68, 70, 80, 84, 85, 86, 88, 92, 109

- Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 119, 132, 150, 162, 163, 165, 182, 197
- fesih, 132
- Hükûmet, 299, 323
- İsrail - elçi göndermek, 193
- karşı-imza, 212
- olağanüstü hâl, 165
- teknik komuta, 163
- yürütme organı, 10
- İsrail Yüksek Mahkemesinin 14 Ekim 1999 Tarihli Kararı, 702, 725

İssa ve diğerleri v. Türkiye, 614

istediği şey (*chose demandée*) - yargı, 447

isteme hakları (*claim rights*), 508

isti' taf başvurusu yolu - temel hak ve hürriyetler korunması, 563

istifa - bakanlar kurulu, 272

istifa - bakanlar, 327

istifa - başbakan, 306

istifa - cumhurbaşkanı, 67

istifa (*resignation*) - ABD'de, 19

istifa etme ahlâkî yükümlülüğü (*obligation morale de démissionner*), 276, 290

istifa mektubu - karşı-imza, 212

istifa mektubu, 68, 81

istifa yetkisi - karşı-imza, 220

istifa yükümlülüğü - bakanlar kurulu, 276

istifa yükümlülüğü - güvensizlik oyu, 276

istifaya zorlama, 251

istimzaç, 192

istinaf mahkemeleri (*juge d'appel*), 456

istisnâî hâl

- ağırlık unsuru, 382
- geçicilik unsuru, 383
- öngörülemezlik unsuru, 382
- tehdit unsuru, 381
- tehdit unsuru, 381

istisnâî hal (kriz hâli) kavramı, 380

istisnâî hal, 381

istisnâî hâller (*circonstances exceptionnelles*), 381

istisnâî sorumluluk sistemi - cumhurbaşkanının cezaî sorumluluğu, 87, 88

istisnalar dar yoruma tâbi tutulur (*Exceptiones sunt strictissimae interpretationis*) - karşı imza, 221

istişarî görüş (*avis consultatif*), 182, 184

istişarî referandum (*consultative referendum*), 142

İsveç

- atama yetkisi, 150
- başbakanı azletme yetkisi, 304
- başbakanın atanması, 299
- devlet başkanı, 4, 53, 48, 83

- devlet başkanının görev ve yetkileri, 162, 182, 150, 115, 175

- hükûmet, 299, 304, 323

- karşı-imza, 212, 214

İsveç bakan atama ve azletme yetkisi, 323

İsveç Devlet Temel Kanunu (*Instrument of Government*) - anayasa yargısı, 742

İsviçre - devlet başkanı, 46

İsviçre, 117

iş mahkemeleri (*conseil de prud'hommes*), 463

İşçi Partisi, 303

işgüder hükûmet (*care taker government*), 279

işinde kalabilme hakkına sahip hakimler (*tenured judges*), 182

İşkence ve Diğer Zalimane Gayriinsani veya Kültürcü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi, 569

İşkencenin Önlenmesi Komitesi (*Committee against Torture*), 569

işlevsel açıdan yargı organı tanımı, 450

İtalya

- atama yetkisi, 150

- bakan atama ve azletme yetkisi, 322

- Başbakanı atama yetkisi, 296

- Cumhurbaşkanı, 58, 59, 66, 70, 79, 83, 88, 89, 90, 92, 95, 97, 109

- Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 114, 115, 120, 122, 132, 139, 150, 161, 182, 189, 203

- Cumhurbaşkanının seçimi, 59

- fesih, 132

- gras, 177

- hakimleri atama, 182

- Hâkimlik Yüksek Konseyi, 469

- Hükûmet, 296

- karşı-imza, 212

- mesaj, 139

- savaş ve barış ilân etme, 203

- yüksek komuta yetkisi, 161

- yüksek mahkemelere üye seçme, 186

İtalyan Anayasa Mahkemesi, 732, 736

item veto - ABD'de, 37

itham sistemi (*système accusatoire*), 423

- hâkim olan ilkeler, 423

- avantajları, 425

- sakıncaları, 426

itiraz yolu - anayasa yargısı, 750

ittifak hâli (*Bündnisfall*), 165

iudex (hâkim), 413

iudicium, 413

ius dispensandi (muafiyet verme hakkı), 174

iyi hâllerini (*good behavior*) sürdürme şartı - hakimler, 730

izin usûlü - olağanüstü yönetim usûlleri, 394

izin usûlü - temel hak ve hürriyetlerin kullanılması, 540

İzlanda

- andlaşma akdetme, 195
- atama yetkisi, 150
- bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak, 157
- Başbakanı atama yetkisi, 296
- Cumhurbaşkanı, 60, 63, 65, 66, 71, 80, 85, 86, 92
- Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 120, 132, 138, 144, 146, 157,
- çağrı, 138
- fesih, 132
- hükûmet, 296, 300
- karşı-imza, 212

--- J ---

Jackson - ABD Yüksek mahkemesi Üyesi, 729
Jamart, 361, 375, 376, 377

Japonya

- andlaşmaları onaylama yetkisi, 196
- atama yetkisi, 150
- başbakanı atama yetkisi, 297
- çağrı, 138
- devlet başkanı, 78
- elçi göndermek, 193
- Hükûmet, 297
- karşı-imza, 212
- Kralın görev ve yetkileri, 114, 120, 133, 138, 150, 186
- yüksek mahkemelere üye seçme, 186

Jefferson, 41

Jeličić v. Bosna-Hersek, 596, 599

Jellinek'in sınıflandırması, 507

Jellinek'in üçlemesi (*trilogie de Jellinek*), 507

Jèze, Gaston - yargı, 446

Jhering, 476

Jim Crow Laws, 728

John Adams, 717

John Marshall, 711

Johnson - *impeachment*, 26

Johnson (Andrew), 33

Johnson, 26, 30, 31

joint procedure - AİHM, 626

Jones (Paula), 27

Judges' Election Committee, 182

judicial review, 697

Judiciary Committee - ABD'de, 26

jugement définitif (hükm-i kat'i), 445

juges consulaires, 463

junior ministers - İngiltere'de Parlamento Müsteşarları, 345, 351

juris, 413

jurisdictio (hukuku söylemek), 413

jurisdictio yetkisi, 421

justice constitutionnelle, 697

Justices of the Peace, 182

jüri, 470

jüri üyeleri (*jurors, jurés*), 470

jürinin tarihsel temeli, 470

---K---

Kabine (*Cabinet*) - ABD'de, 23

kabine (*cabinet*) kavramı, 255

kabine bakanı - İngiltere, 350

kabine kararnameleleri (*Cabinet orders*) - devlet başkanının imzası, 213

kabine üyesi bakanlar (*cabinet ministers*) - İngiltere, 349

kabine üyesi olmayan bakanlar (*non-cabinet ministers*) - İngiltere, 344, 350

Kabinenin birliği (*unité du cabinet*), 261, 262

kabinenin dayanışması (*solidarité du cabinet*) ilkesi, 261, 263

kabinenin gizliliği (*cabinet secrecy*) esası, 264, 265

kabinenin homojenliği (*homogénéité du cabinet*) ilkesi, 262

kabinenin kolejjallığı ilkesi, 262

kabinenin tecanüsü (homojenliği), 261

kabul edilebilirlik (*admissibilité, recevabilité*), 628

kabul edilebilirlik hakkında karar (*decision on the inadmissibility, décision sur la recevabilité*), 585, 629, 633

kabul edilebilirlik incelemesi (*examination of the admissibility, examen de la recevabilité*), 626, 628, 629

kabul edilebilirlik kararı (*admissibility decision, décision de recevabilité*), 628, 629, 633

kabul edilebilirlik kararı+esas hakkında hüküm, 628

kabul edilebilirlik koşulları (*conditions of admissibility, conditions de recevabilité*), **594**

kabul edilebilirlik ve esas hakkında hüküm

(*judgment on the admissibility and merit, arrêt sur la recevabilité et le fond*), 628, 629, 634

kabul edilebilirlik (*admissibility, recevabilité*) - AİMH, 626

kabul edilebilirlik incelemesi safhası - AİMH, 626

kabul edilebilirlik şartları - AİMH, 627

kabul edilemezlik kararı (*inadmissibility decision, décision d'irrecevabilité*), 627, 629, 633

kabul edilirlık ve esas hakkında hüküm (*judgment on the admissibility and merit, arrêt sur la recevabilité et le fond*), 629

kademeli onay sistemi - olağanüstü yönetim usûlleri, 396

Kalaç v. Türkiye, 601

kaldırma (*annulment*), 171

Kamboçya, 30

Kamu Denetçiliği Kurumu - Türkiye'de, 831
kamu denetçisi (*ombudsman*) - anayasa yargısı, 750

kamu denetçisi, 564

kamu denetçisine (ombudsmana) başvurma yoluyla temel hak ve hürriyetlerin korunması, 564

kamu düzeninin sağlanması ihtiyacı, 362

kamu görevlileri (*civil servants*), 149

kamu hakları (*droits publics*), 478

kamu hizmetinin iyi işlemesi ihtiyacı, 361

kamu hürriyetleri (*libertés publiques*) kavramı, 487

kamu hürriyetleri ile temel hak ve hürriyetler arasındaki farklar, 488

kamu kurumları (*établissements publics*), 3

kamu makamları (*public offices*), 150

kamu otoriteleri, 613

kanun altı normlarla tanıma, 521

kanun hükmünde kararname (*decree having force of law*), 366

kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi - bakanlar kurulu, 285

kanun hükmünde kararnameler, 366

kanun hükmünde kararnameler - anayasa yargısı, 774

kanun hükmünde kararnameler (*decree-laws*) - Portekiz, 157

kanun kelimesi - anayasa yargısı, 767

kanun koyucunun her şeyi düzenleme imkânsızlığı, 360

kanun tasarısı hazırlamak - bakanlar kurulu, 285

kanun tasarısını (*bill*) - ABD'de, 35

kanuna aykırı olmama, 355

kanuna dayanma, 355

kanunî delil (*preuves légales*) ilkesi, 425, 428

kanunî hakikat (*vérité légale*), 446

kanunla sınırlama, 548

kanunla tanıma - temel hak ve hürriyetler, 521

kanunlarda değişiklik yapan andlaşmalar, 197, 653, 657

kanunları bir kere daha görüşülmek üzere geri gönderme yetkisi - karşı-imza, 218

kanunları geri gönderme yetkisi - devlet başkanı, 140

kanunları ısdar yetkisi - devlet başkanı, 141

kanunları onaylama yetkisi - devlet başkanı, 140

kanunları referanduma sunma yetkisi - karşı-imza, 218

kanunları uygulama yönetmelikleri (*règlements d'exécution des lois*) - Fransa, 366, 372

kanunları uygulama yönetmelikleri çıkarma yetkisi, 366

kanunları yayın yetkisi - devlet başkanı, 141

kanunların anayasa uygunluğu karinesi, 810

kanunların anayasaya şekli ve maddî uygunluğu, 789

kanunların anayasaya uygunluk denetimi,

695-844

- esas bakımından denetimi, 790

- siyasal denetimi, 697

- şekil bakımından denetimi, 789

- yargısal denetimi, 697

- yargısal denetiminin kapsamı (scope of review), 789

kanunların bir kez daha görüşülmek üzere parlâmentoya geri gönderilmesi, 140

kanunların sadakatle uygulanmasını gözetme (*to take care that the laws be faithfully executed*)

- ABD'de, 34, 40

kanunların uygulanması (*exécution des lois*), 153

- Belçika, 153

- Hollanda, 153

- Yunanistan, 154

kanunların uygulanmasına ilişkin düzenleyici

işlem yapma yetkisi - devlet başkanının, 153

kanunların yürütülmesi (*execution of the laws*)

görevi - ABD'de, 32

kanunsuz düzenleme yetkisi olmaz (*pas de pouvoir réglementaire sans texte*), 360

kanunsuz suç ve ceza olmaz (*nullum crimen, nullum poena sine lege*) - vatana ihanet, 100

kanunu izleme (*secundum legem* olma) niteliği, 355

kanunun düzenlediği konu - anayasa yargısı, 796

kanunun yasaklamadığı her şey serbesttir, 506

kapalı duruşma (*huis clos*), 434

kapalı liste (*liste fermée, catalogue fermé*) usûlü - temel hak ve hürriyetler, 524

Kapanı (Münci), 504

kapatma (*clôture*) - parlâmento toplantılarını, 136

kapsayan hürriyet (şamil hürriyet,

auffangsgrundrecht), 525

Kara Daire - Alman Anayasa Mahkemesi, 739

Kara Daire - Kızıl Daire - Alman Anayasa Mahkemesi, 739

Karakó v. Macaristan, 599

karar (*arrêt*) - mahkeme kararı anlamında, 437

karar (*decision*) - anayasa yargısı, 806

karar çeşitleri - AİHM, 633

karar düzeltme yolu - AİHM, 598

karar verme süresi - anayasa yargısı, 805

karar yeter sayısı - anayasa mahkemesi, 804

karar yeter sayısı - güven oylamasında, 270

karar yetersayısı (suçlandırma) - vatana ihanet, 94

karar yetkisi, 143

karara uyma yükümlülüğü (*obligation de se conformer à l'arrêt*), 636
 kararın kısımları - anayasa yargısı, 806
 kararın tam olarak uygulanması (*satisfactory execution*) - AİMH, 638
 kararın tebliğ edilmemesi hâli - AİMH, 604
 kararın tebliği (*service of the decision, notification de la décision*) - AİMH, 604
 kararın yazılması (*redaction*), 806
 kararın yürürlüğe girmesinin ertelenmesi (*postponement of temporal effect*), 815
 kararlar (*arrêts*), 153
 kararların çeşitleri - anayasa yargısı, 808
 kararların kesinleşmesi - anayasa yargısı, 812
 kararların sonuçları - Amerikan modeli anayasa yargısında, 816
 kararların sonuçları - Avrupa modeli anayasa yargısında, 818
 kararların yayınlanması - anayasa yargısı, 812
 kararların yazılması - anayasa yargısı, 806
 kararlarının icrası - anayasa yargısı, 820
 kararname (*decree*) - uluslararası andlaşmalar, 649
 karamame (*décret, decree*), 123, 152, 366, 372
 karamame (*Verordnung*) - uluslararası andlaşmalar, 629
 karamameler (*decrees*) - Yunan, 154
 karamamenin altındaki imzası, 242
 karma görüş (vatana ihanet), 101
 karma işlemlerde karşı-imza, 234
Karner ve Avusturya, 593
karşı-imza, 206-236
 - Almanya, 208
 - anayasa mahkemesinde iptal davası açmak yetkisi, 220
 - anayasa mahkemesine üye atamak yetkisi, 219
 - Avusturya, 208
 - başbakan ve ilgili bakanlar, 223
 - başbakanı atanmak yetkisi, 218
 - başbakanın atanmasında, 146, 299
 - Belçika, 208
 - Danimarka, 209
 - dar yorum, 220
 - devlet başkanlığı idarî teşkilâtına personel atama yetkisi, 220
 - fesih, 119, 218
 - Finlandiya, 209
 - fonksiyonu, 206
 - Fransa, 209
 - Hollanda, 209
 - hükûmete verenler, 223
 - imza yetkisini bakanlara verenler, 222
 - İngiltere, 208, 209
 - İrlanda, 211

- İspanya, 211
 - İsrail, 212
 - istifa yetkisi, 220
 - istisnâ olarak tanıyan ülke, 216
 - İsveç, 212, 214
 - İtalya, 212
 - İzlanda, 212
 - Japonya, 212
 - kanunları bir kere daha görüşülmek üzere geri gönderme yetkisi, 218
 - kanunları referanduma sunma yetkisi, 218
 - karma işlem, 234
 - kuralı hakkında anayasal düzenlemeler, 208
 - kuralını mutlak olarak tanıyan ülkeler, 214
 - kuralının istisnaları, 179, 231
 - kuralının kapsamı, 214
 - kuralının müeyyidesi, 235, 247
 - kuralının tanımı, 206
 - Lüksemburg, 213
 - mesaj gönderme yetkisi, 217
 - müeyyidesi, 207
 - parlâmentoyu feshetmek yetkisi, 218
 - Portekiz, 213, 216
- tarihsel kökeni, 207
 - teklif usulü, 233
 - Türkiye, 213, 222
 - uluslararası andlaşmaların onaylanması, 196
 - uluslararası andlaşmalar, 647, 656
 - Üçüncü Fransız Cumhuriyetinde, 224
 - yetkisi - bakanların, 330
 - yetkisi - başbakanın, 315
 - yetkisi, 222
 - yetkisini başbakana ve gerekli durumlarda yetkili bakanlar, 223
 - yetkisini sadece başbakana verenler, 223
 - yorum, 220
 - Yunanistan, 213
 - Norveç, 213
 karşı oy (*dissenting opinion*) - AİMH, 632
 karşı oy (muhalfe şerhi, *dissenting opinion*) - anayasa yargısı, 806, 807
 karşılıklık (mütekabiliyet, *reciprocity*) - AİMH, 583
 kat'i hüküm, 443
 katı anayasa şartı - anayasa yargısı, 701
 katılma hakları (*participation rights*), 509
 kayırma sistemi (*spoils system*) - ABD'de, 35
 kayıttan düşürme (*strike out of the list*), 631
 kaza kelimesi, 414
 kazaî tasarruf, 440
 kaziye, 440, 443
 kaziye-i mahkûme, 442
 kaziye-i mahkûmunbiha, 440, 441, 445
 kaziye-i muhakeme, 439, 442
 kaziye-i muhkem, 439, 443

kaziye-i muhkeme, 439, 442
 kaziyye-i kat'iyye-i mahkûmunbiha, 444
 Kekkonen, 66
 Kelsen - Avrupa modeli anayasa yargısı, 743
 Kelsen modeli anayasa yargısı, 743
Kemmache v. Fransa, 620
 kendi eşleri (*parium, pers*) tarafından yargılanma, 471
 kendi vicdanına (*intime conviction*) göre hüküm verme, 427
 kendiliğinden toplanma hakkı (*droit de se réunir de plein droit*), 137
 kesin (final, *définitif*), 628, 632, 634
 kesin delil teşkil etme - anayasa yargısı, 822, 823
 kesin delil, 449
kesin hüküm (hükm-i kat'i, *jugement définitif*), 443, 444
 kesin hüküm terimi, 445
 kesinleşme (katiyet kesbetme) - anayasa yargısı, 812
Khashiyev ve Akayeva v. Rusya, 599
 Kıbrıs - uluslararası andlaşmalar, 684
Kıbrıs ve Türkiye, 599, 614
 kısmî anayasa değişiklikleri (*partial revision*) - Avusturya, 691
 kısmî veto (*item veto*) - ABD'de, 37
 kıta hukuku (*continental law*) sistemi, 458
 Kızıl Daire - Alman Anayasa Mahkemesi, 739
 kimse kendi davasında hâkim olamaz (*nemo iudex in sua causa*), 452, 461
King can do no wrong, 106
King cannot act alone, 208, 209
King is a name of continuance, 50
King is a preferred creditor, 107
King is never an infant, 50
King never dies, 50
 Kirchschräger, 64
 kişi (*person*) - temel hak ve hürriyetler, 477, 500
kişi bakımından bağdaşmazlık (*incompatibility ratione personae*) - AİHM, 612, 614
 kişi grupları (*group of individuals*), 589
 kişi güvenliği (*sûreté*), 509
kişi hak ve hürriyetleri, 491
 kişiliğini serbestçe geliştirme hakkı, 525
 kişinin hatrasına hakaret, 529
kişisel eylem ve işlemlerinden dolayı cumhurbaşkanının hukukî sorumluluğu, 108
 kişisel haklar (*individual rights, droits individuels*), 508
 kişisel kararlar (*individual opinions*) - anayasa yargısı, 807
 kişisel kusur (*faute personnelle*), 342
kişisel suçlarından dolayı cumhurbaşkanlarının sorumluluğu, 84

kişisel ve özel bir bağ (*personal and specific link*), 593
 kişisel ve siyasal haklara ilişkin uluslararası sözleşme, 569
Kiyutin v. Rusya, 585
Klass ve diğerleri v. Almanya, 591, 592
 Klestil, 64
 Klofta Kararı, 725
 Kneset, 68, 80, 126, 132
 kolejyal (*collégial*) - bakanlar kurulu, 261
 kolejyal niyabet (*régence collégiale*), 53
 kolejyal vekâlet - cumhurbaşkanı, 71
 kolejyal yargı organı (*juridiction collégiale*), 459
 kolejyal yetkiler (*attributions collégiales*) - bakanlar kurulu, 282
 kolejyallık (*collégialité*) - devlet başkanı, 46
 kolektif (ortak) sorumluluk, 335
 kolektif hürriyetler, 510
 kolektif olarak sorumlu (*collectively responsible*) - bakanlar kurulu, 287
kolektif sorumluluk (*responsabilité collective*) - bakanlar kurulu, 261, 265, **288-291**
 - İngiltere'de ortaya çıkışı, 288
 - müeyyidesi, 289
 - sebebi, 290
 - tahrik yöntemi, 289
 - bakanların, 335
 - ilkesinden kaynaklanan diğer ilkeler, 290
 kolluğun yardımıyla, 567
 kolluk yetkileri askerî makamlara geçebilir, 407
 kolluk yönetmelikleri (*règlements de police*) - Fransa'da, 374
 komite tarafından esas incelemesi - AİHM, 629
 komitenin yapacağı kabul edilebilirlik incelemesi - AİHM, 627
 Kongrenin toplantı dönemini kapatma - ABD'de, 38
 Kongreyi toplantıya çağırma - ABD'de, 38
 konsoloslar, 33
konu bakımından bağdaşmazlık (*incompatibility ratione materiae*) - AİHM, 616
 konu unsuru - anayasa yargısı, 794
 konu unsuru - olağanüstü yönetim usûlleri, 397
 konularına göre temel hak ve hürriyetler, 509
 konunun eksik düzenlenmesi - anayasa yargısı, 796
 konuşma (nutuk, *speech*), 139
 konut dokunulmazlığı, 509
 Konut ve Kentsel Gelişme Departmanı - ABD'de, 22
 Kore Anayasa Mahkemesi, 737
 koruyucu haklar (*defensive rights*), 508
 Körfez Savaşı, 30
 kral (*king, roi*), 47, 48

- kral (*roi*, hükümdar, *monarque*) - yürütme organı, 10
- kral adaletin kaynağıdır (*the king is the fountain of justice*), 174
- kral başbakanı öldürürse, 83
- Kral fenalık yapmaz (*the King can do no wrong*), 105, 106
- kral ile bir ortak anlaşmayla (*d'un commun accord avec le Roi*), 143
- Kral kötülük yapmaz (*le roi ne peut mal faire*), 83
- Kral rüçhan hakkına sahip alacaklıdır (*the King is a preferred creditor*), 107
- kral tarafından toplantıya (*session*) çağırılması, 118
- Kral tek başına işlem yapamaz (*The King cannot act alone*), 208, 209
- Krala karşı süre işlemez (*Nullum tempus occurrit regi*), 107
- Kralın adaletin kaynağıdır (*the King is the fountain of justice*), 106
- kralın belirlenmesi, 48
- kralın cezaî sorumsuzluğu, 83
- kralın dokunulmazlığı, 83
- kralın görevlileri (*King's Commissioners*), 150
- kralın krallıktan düşürülmesi (*déchéance*), 52
- kralın siyasal sorumsuzluğu ilkesi, 78
- Kralın şahsı dokunulmaz, bakanları ise sorumludur (*La personne du Roi est inviolable; ses ministres sont responsables*), 78
- kralın şahsının dokunulmaz (*inviolable*) olması, 83
- kralın şahsının kutsal olması, 83
- kralî haklar (*droits régaliens*), 75
- kralî imtiyaz (*royal prerogative*), 194
- kraliçe (*queen, reine*), 48
- Kraliçe adına (*on the behalf of the Queen*), 210
- Kraliçenin haksız fiil alanında kişisel bağımsızlığı (*Queen's personal immunity in tort*), 107
- Kraliçenin kendi şahsının eylem ve işlemlerinden (*private capacity*) sorumluluğu, 107
- kraliyet ailesi (*royal family, famille royale*), 48
- kraliyet kararnamesi (*royal decree*), 131, 150, 153, 155, 182
- kraliyet ödeneği, 53
- krallar, 14
- kralların dokunulmazlığı (*inviolabilité*) ilkesi, 83
- kralların hukuki sorumsuzluğu, 105
- kralların hukukî sorumsuzluğu, 105**
- Krallığın durumu (*state of the Realm*), 139
- krallık sıfatının başlaması, 50
- krallık sıfatının sona ermesi, 51
- kredileri harcamama (*impoundment of funds*) yetkisi, - ABD'de, 41
- kriz dönemlerinde olağanüstü yetkiler (*pouvoirs exceptionnels en temps de crise*) - devlet başkanı, 164
- kriz hâli (*état de crise*) - devlet başkanı, 165
- kriz hâli (*Spannungsfall*) - devlet başkanı, 165
- kriz hâli (*Spannungsfall, state of tension*), 389
- kriz hâli kavramı, 380
- kriz yetkileri (*pouvoirs de crise*) - devlet başkanı, 164
- kullanılış biçimlerine göre temel hak ve hürriyetlerin tasnifi, 510
- kullanma (*usus*), 477
- Kunter (Nurullah), 464
- Kurt (Ali Osman), 708
- Kurt v. Türkiye, 593
- kurucu (*constituitif*), 123
- kurul (*conseil*) - hükûmet, 261
- kurul halinde mahkeme (*jurisdiction collégial*), 459
- kurul halinde mahkeme, 411, 459
- kuşaklar arasında nesafet ve sürdürülebilirlik hakkı (*rights to intergenerational equity and sustainability*), 512
- kutsal (*sacrée, sacrosanct*) - kral, 83
- kültürel mirasa katılma hakkı (*right to participation in cultural heritage*), 512
- L---
- Labonne, 362, 374
- lâik (yemin) - devlet başkanı, 63
- Lavroff, 99
- Lawless v. Ireland, 580
- lay magistrates, 463
- Légion d'Honneur, 75
- Légion d'Honneur'un Büyük Şansölyesi, 150
- Leone, 59
- Léopold de Saxe-Cobourg, 49
- Les saints monastères v. Yunanistan, 589
- Lewinsky, Monica, 27
- lex aeterna, 496
- lex divina, 496
- lex humana, 496
- lex naturalis, 496
- liberal anlayış - temel hak ve hürriyetler, 505
- libertés publiques, 489
- Lincoln, 23, 386
- Line Item Veto Act - ABD'de, 37
- Litvanya Anayasa Mahkemesi, 735
- liyakat sistemi (*merit system*) - ABD'de, 35
- Locke (John) - insan hakları, 499
- loi salique, 49
- Loizidou v. Türkiye, 614, 616
- Lord Chancellor – karşı-imza , 210
- Lüksemburg**
- andlaşma akdetme, 195
- atama yetkisi – Büyük Dükün, 151

- Büyük Dükün yetkileri, 114, 122, 133, 143, 151, 153, 155, 161, 182, 186, 202
- devlet başkanı, 49, 83
- düzenleme yetkisi, 153
- hakimleri atama, 182
- hükûmet, 322, 323
- kanunların uygulanması, 153
- karşı-imza, 213
- savaş ve barış ilân etme, 202
- yüksek komuta yetkisi, 161
- yüksek mahkemelere üye seçme, 186

---M---

- M. v. Birleşik Krallık*, 611
- Macar Anayasa Mahkemesi, 736
- Macaristan Anayasa Mahkemesi, 9 şubat 1998 tarih ve 1260/b/1997 sayılı karar, 809
- maddî Avrupa insan hakları hukuku, 573
- maddî desteği (*assistance matérielle*) – karşı-imza, 224
- maddî kriter, 412, 416
- maddî mesele (fiilî mesele, *question of fact*), 457, 471
- maddî mesele, meselinin maddî boyutları (*aspects de fait*) - dava, 456
- maddî vakia (*question of fact*), 463
- maddî varlık (*existence matérielle*) - anayasa yargısı, 834
- maddî ve organik kriterlerin birlikte kullanılması, 420
- maddî yokluk (*inexistence matérielle*) - anayasa yargısı, 835
- magistrats du siège*, 468
- mağdur** (*victim*) **olma şartı** - AİHM, 590, 591
- mağduriyet durumunun sona ermesi, 593
- mağdurun ölümü hâli, 593
- mahallî idare yöneticilerin düzenleyici işlem yapma yetkisi - Fransa'da, 377
- mahallî idareler (*collectivités locales*), 3
- mahallî idarelerin serbest yönetimi (*libre administration des collectivités locales*) ilkesi, 376
- mahkeme (*court, cour, tribunal*), 451
- mahkeme kararları - anayasa yargısı, 776
- mahkeme kararları (*décisions*), 436, 437
- mahkeme kavramı - tanım**, 451
- mahkeme sistemi - anayasa yargısı, 743
- mahkemede tefhim edilmesi (*delivery in open court or in camera*), 812
- mahkemelerin bağımsızlığı, 464
- mahkemenin birimleri, 581
- mahkemenin toplanması (*meeting, hearing*) - anayasa yargısı, 802
- mahkemeye başvuru usûlü, 622
- mahkemeye yanıltıcı bilgiler verilmesi (*misleading the court*) - AİHM, 610
- mahkûmunbih, 441

- mahzar (*adresse*) - devlet başkanı, 138
- maison* - kral, 73
- maison civile* - kral, 73
- maison militaire* - kral, 73
- makamlar hiyerarşisi (*hierarchy of authorities*) teorisi, 670
- makzî, 440
- malî teminat, 467
- maliyeye yük (*oneri alle finanze*), 653
- Manga Carta*, 471
- Marbury (William), 718
- Marbury v. Madison Kararı**, 711
- Marbury v. Madison* kararına yol açan olaylar, 717
- marriages posthumes*, 206
- marksist özgürlük anlayışı, 504
- Marshall (John), 711
- Marsilius Patavinus - insan hakları, 495, 497
- maslahâtgüzarlar, 192
- masumluk karinesi, 506
- McCann ve diğerleri v. Birleşik Krallık*, 593
- meclise karşı bireysel sorumluluk - bakanların, 336
- meclisin kendi kararıyla feshi, 117
- Meclisleri tatile sokma (*adjourn*) - ABD'de, 38
- medenî hak ve vecibeler ile ilgili nizalar (*civil rights and obligations*) - AİHM, 618
- medenî haklar (*civil rights*), 489, 490
- medenî hukuk alanındaki yetkiler - devlet başkanının, 206
- medenî hürriyetler, 489
- medenî ve siyasî hakları kullanma ehliyeti - cumhurbaşkanının, 56
- memleket ihtiyaçlarına uygunluk - anayasa yargısı, 793
- memleketin iç ve dış siyasetini tayin ve tespiti, 283
- memurlar (*civil servants, fonctionnaires*), 255
- menfaat teorisi - hak kavramı, 476
- Mephisto* kararı, 529
- merci kavramı** (*notion d'instance*) - AİHM, 607
- merkezî idare, 2
- merkezî tipte anayasa yargısı (*centralized type of judicial review*), 743
- mesaj**
 - ABD'de, 38
 - Fransa, 139
 - Hollanda, 139
 - İrlanda, 139
 - İtalya, 139
 - Norveç, 139
 - Portekiz, 139
 - Yunanistan, 139
- mesaj gönderme hakkı** (*droit de message*) - devlet başkanı, 138
- mesaj gönderme yetkisi - karşı-imza, 217

- meskukat darbı, 206
 meslekten hâkimler (*juges de metier, juges de carrière, professional judges*), 462
 meslekten olmayan hâkimler (*lay magistrates*), 462, 463
 metek (yabancı), 493
 mevsuk (*authentique*), 141
 mevsukiyet (*authenticité*) - karşı imza, 236, 241
 mevsukiyet (*authenticité*), 158
 mevsukiyetli dokunulmazlığı kararlarının yargısal denetimi, 194, 642
 mevsukiyet işlemi (*acte de authentication*), 241
 mevsukiyet sebebiyle ret - devlet başkanı, 242
Meyet, 374
Mikolenko v. Estonya, 608
 Milano Fermanı, 494
military power - ABD'de, 30
 Millerand, 82, 252
 milletlerarası andlaşma - Türkiye, 686
 milletlerarası andlaşmaların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi, 773
 milletvekili dokunulmazlığı kararlarının yargısal denetimi - anayasa yargısı, 758
 Milletvekilleri Kongresi (*Congreso de los Diputados*), 274
 millî güvenliğin sağlanması - bakanlar kurulu, 285
 millî noter - devlet başkanı, 159
 millî politika (*politique de la nation*), 283
 Millî Savunma Yüksek Kurul ve Komiteleri (*Conseil et Comités supérieurs de la Défence nationale*), 204
minister without portfolio, 319
Ministers of the Crown Act, 293
Mirolubovs ve diğerleri v. Letonya, 610
Missouri Compromise, 723
 Mitterrand, 128
mobilisation - devlet başkanı, 165
 Moldova - uluslararası andlaşmalar, 684
 monark (*monarch*), 47
 monarşilerde devlet başkanının hukuki sorumsuzluğu, 105
monarşilerde devlet başkanının hukuki statüsü, 47-54
 monarşilerde kralın siyasal sorumsuzluğun, 78
 monarşilerde, savaş ve barış ilân etme yetkisi, 202
 Monica Lewinsky, 27
 monist (tekçi), 5, 7
 monist teori (*monistic theory*) - uluslararası hukuk, 641, 669
Monnat v. İsviçre, 591
 monografiler, 177
Moreira Barbosa v. Portekiz, 599
Moreira de Azevedo v. Portekiz, 587
moyens - anayasa yargısı, 805
 muaf tutma hakkı (*ius dispensandi*), 174
 muafiyet (*dispensatio*), 174
 muafiyet tanıma hakkı (*ius dispensandi*), 174
 muhakeme, 431
 muhalefet şerhi - anayasa yargısı, 807
 muhalefet beyanı (*statement of dissent*) - AİHM, 632
 muhalefet beyanı (*statement of dissent*) - yargı, 438
 muhalefet şerhi (karşı oy yazısı, *opinion dissidente, dissenting opinion*) - AİHM, 438
 muhalefet şerhleri - anayasa yargısı, 807
 Muharip İşleri Departmanı (*Department of Veterans Affairs*), 22
 muhatapları - temel hak ve hürriyetler, 532
 muhkem kazıye, 439, 444
 muhtar düzenleme yetkisi, 365
 mukaddes ve gayri mesul, 83
 murahhaslar, 192
 mutad danışmalardan sonra (*après les consultations d'usage*), 301
 mutlak bağlayıcılık, 448
 mutlak monarşiler devrinde insan hakları, 498
 mutlak veto - devlet başkanı, 140
 muvafakat (*agrément*), 192
 müdahalenin men'i (saldırımın önlenmesi) davası, 566
 mülkiyet hakkı, 477
 Müller, 830
 müphem veya fantezist başvurular (*confused or far-fetched complaints, griefs confus ou fantaisistes*) - AİHM, 621
 müsteşar (*undersecretary*), 319, 343
 müzakere için hazırlık (*preparation of the case for trial*) - anayasa yargısı, 802
 müzakerenin gizliliği (*secret du délibéré*), 435
Myers v. United States, 29, 34, 35
---N---
 naip (*regent, régent*), 50, 52
 naip prens (*prince régent*), 53
 Napoléon, 52
 Nassau ailesi, 49
National Prohibition Cases, 769
National Security Council (Millî Güvenlik Konseyi) - ABD'de, 21, 24
Nationalrat, 142
ne bis in idem prensibi, 447, 822
Necessitas non habet legem (Zaruretin kanunu yoktur), 386
 negatif liste usulü - askıya alınabilecek temel hak ve hürriyetlerin tespitinde, 402
 negatif liste usulü - temel hak ve hürriyetlerin olağanüstü hâllerde sınırlandırılması, 557
negatif statü hakları, 508
nemo iudex in sua causa, 452, 461

Neo-Nazi Partisi Alman, 756
 nesafet (*equity*), 815
 nesnel sınırlar - temel hak ve hürriyetler, 544
 nihai karar (*final decision, décision définitive*) - AIHM, 603
 nihai karar (*final resolution*) - Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 638
 nihai mevzuat (*final authentication*) - uluslararası andlaşmalar, 651
 nispi bağlayıcılık, 448
 nispi çoğunluk - Cumhurbaşkanının seçiminde, 59
 nişanlar (*decorations*), 205, 206
 nitelikli çoğunluk - Cumhurbaşkanının seçiminde, 59
 nitelikli çoğunluk (*qualified majority*) - anayasa yargısı, 804
 Nixon - *impeachment*, 27, 41
 niyabet (*regency, régence*), 52
 niyabet konseyi (*conseil de régence*), 53
nolle prosequi - Kraliçenin ceza soruşturmasını ve yargılamaını durdurma yetkisi, 171, 210
 normal veto - ABD'de, 36
 normatif haklar (*droits normatives*), 515
 normatif hiyerarşi (*normative hierarchy*) - uluslararası andlaşmalar, 670
normes de référence, 777
 norm-hürriyetler (*libertés-normes*), 515
 normlar hiyerarşi (*hierarchy of norms*) - uluslararası andlaşmalar, 670
Norveç
 - andlaşmaları onaylama yetkisi, 196
 - atama yetkisi, 151
 - bakan atama ve azletme yetkisi, 322
 - baş komutanlık yetkisi, 160
 - Başbakanı azletme yetkisi, 304
 - devlet başkanı, 5, 49, 51, 78, 83
 - düzenleme yetkisi, 153
 - hükûmet, 304, 322
 - karşı-imza, 213
 - Kralın görev ve yetkileri, 133, 139, 144, 151, 153, 155, 160, 176, 161, 202,
 - mesaj, 139
 - savaş ve barış ilân etme, 202
 - yüksek komuta yetkisi, 161
 Norveç Yüksek Mahkemesinin 1976 tarihli *Klofta* kararı, 725
 noter - devlet başkanı, 159
 noterlik fonksiyonu (*notarielle Funktionen*) - devlet başkanı imzası, 242
nul et de nul effet, 832
nul et non avenu, 832
nul et sans nul effet, 235, 247
nullum crimen sine lege ilkesi - olağanüstü yönetim usûlleri, 404
nullum crimen, nulla poena sine lege, 173

numerus clausus (tahdidî) sayma - temel hak ve hürriyetler, 505
---O---
 Oberndorfer, 829
obiter dictum, 787, 788, 789
 objektif ödevler - AIHM, 584
 objektif sınırlar - temel hak ve hürriyetler, 544
Office of Management and Budget (Yönetim ve Bütçe Ofisi) - ABD'de, 24
Office of Prime Minister (Başbakanın Makamı), 295
Office of Strategic Studies - ABD'de, 25
Ohlen ve Danimarka, 593
Oireachtas, 93
Okanogon Indians v. United States, 37
 olağan dönemlerde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması sistemi, 548
 olağanüstü durumlar (*extraordinary occasions*) - ABD'de, 38
 olağanüstü hâl (*état d'exception, state of exception, état d'urgence, state of emergency*), 388
olağanüstü hâl (*state of emergency, état d'urgence*) - devlet başkanı, 165
 - Almanya - devlet başkanı, 165
 - İspanya - Kral, 165
 - İsrail, 165
 - devlet başkanı, 165
 olağanüstü hâl (*estado de excepción*), 391
olağanüstü hâl rejimleri - olağanüstü yönetim usûlleri, 380
 olağanüstü hal rejimlerinde temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması, 556
 olağanüstü hâl ve sıkıyönetim ile ilgili yetkileri - bakanlar kurulu, 285
 olağanüstü hâl, 388
 olağanüstü toplantı (*session extraordinaire*) - devlet başkanı, 137
olağanüstü yetkiler (*pouvoirs exceptionnels*) - devlet başkanı, 165
 - Danimarka - Kralın, 167
 - Fransa - Cumhurbaşkanının, 166
 - Hollanda - Kralın, 167
 - Portekiz - Cumhurbaşkanının, 167
 - Yunanistan - Cumhurbaşkanının, 167
olağanüstü yönetim usûlleri, 380-410
 - amaç unsuru, 397
 - çeşitleri, 388
 - danışma usûlü, 393
 - ilân edilmesi, 389
 - ilân etme yetkisi, 390, 392
 - ilân kararı, 389
 - izin usûlü, 394
 - kademeli onay sistemi, 396
 - konu unsuru, 397
 - ölçülülük ilkesine, 400

- sebep unsuru, 392
- siyasal denetim, 398
- sona ermesi, 409
- sonuçları, 399
- süre unsuru, 395
- teklif usûlü, 393
- terminoloji, 380
- uygulamaya konulması, 389
- uygulanması, 409
- yargısal denetim, 398
- yürürlüğe girmesi, 394
- olayların incelenmesi (*establishment of the facts*)
safhası - AİHM, 630
- olumsuz şartlar - cumhurbaşkanının seçiminde, 56
- ombudsman* - temel hak ve hürriyetlerin korun-
ması, 564
- Ombudsman, 94
- omnis potestas a deo*, 496
- Omnis potestas a deo, sed per populum*, 497
- onama yetkisi (anayasa değişikliklerinin) -
devlet başkanının, 144**
- onay – kralî (*royal assent, sanction royale*), 140
- onay (*approval*) - uluslararası andlaşmalar, 653
- onay (*ratification*) - uluslararası andlaşmalar, 662
- onay (*ratification*), 194
- onay belgelerinin değişimi (*échange de lettre de
ratification*) - uluslararası andlaşmalar, 662
- onay belgelerinin değişimi (*échange de lettre de
ratification*), 199
- onay izni (*autorisation de ratification*) - uluslara-
rası andlaşmalar, 657
- onay izni (*autorisation de ratification*), 197
- onay kararnamesi (*décret de ratification*), 650
- onay yetkisi (anlaşmaları), 195
- onay yetkisinin verildiği organlar - uluslararası
andlaşmalar, 655
- onaylama (*ratification*) - uluslararası andlaşmalar
, 195
- onaylama (*ratification*) yetkisi - uluslararası
andlaşmalar, 650, 653, 656, 656
- onaylama izni - uluslararası andlaşmaları, 650
- onorificenze della Repubblica*, 205
- onur kaynağı (*fountain of honour*), 205
- onursal imtiyazlar (*honorary privileges*), 205
- onursal payeler (*honors*), 205
- onursal payeler (*honours*) – karşı-imza, 210
- onursal payeler vermek – devlet başkanı, 205
- onyedi hâkimlik büyük daire (*Grand Chamber of
seventeen judges*), 581
- ope legis*, 50
- Open Door* ve *Dublin Well Woman* v. *İrlanda*, 592
- opinio seriatim* - anayasa yargısı, 807
- opinio seriatim* - yargı, 438
- opinions* - anayasa yargısı, 806
- Orange-Nassau, 49
- oranlılık ilkesi - olağanüstü yönetim usûlleri, 401
- oranlılık ilkesine - temel hak ve hürriyetler, 551
- ordinance*, 152, 366
- ordinances (Norveç)*, 153
- ordonans (*ordonnance*) - mahkeme kararı, 437
- ordonanslar - Fransa'da, 370
- ordonnance*, 152
- Ordre national de la Légion d'honneur*, 75, 205
- Ordre national du Mérite*, 75, 205
- Ordu komutanları, 164
- ordu kurmak - ABD'de, 30
- ordu, hükûmetin düğmeye basarak çalıştıracağı
bir bilinçsiz makine, 164
- orduların başı (*chef des armées*), 160
- organik aşıdan yürütme, 1**
- organik anlamda yargı, 449**
- organik kanunlar (*lois organiques*) - Fransa'da -
anayasa yargısı, 778
- organik kritere göre yargı fonksiyonu, 417
- organik ve fonksiyonel aşıdan yürütme, 1
- original jurisdiction*, 720
- Ormanda At Sürme (*Reiten im Walde*) Kararı,
525
- Orta Çağda insan hakları, 494
- ortak hukuk (*common law*) - anayasa yargısı, 701
- ortalama (mutasavvıt, *intermédiaire*) karar, 838
- ortaya çıkış sıralarına göre temel hak ve hürriyet-
lerin tasnifi, 511
- Osmanlı - devlet başkanı, 49, 83, 93
- otomatik fesih, 131, 134
- otomatik intikal - tahtın, 50
- otonom kavramlar doktrini, 617
- oy birliği (*unanimous vote*) - AİHM, 628, 632
- oy çokluğu (*majority vote*) - AİHM, 632
- Ö---**
- Öcalan v. Türkiye*, 614
- ödev kavramı, 481**
- öğrenim şartı - cumhurbaşkanının seçiminde, 56
- ölçü norm kavramı, 788
- ölçü normlar - anayasa yargısı, 776, 787
- ölçü normlar sorunu - anayasa yargısı, 776
- ölçülülük ilkesi - olağanüstü yönetim usûlleri,
400
- ölçülülük ilkesi - temel hak ve hürriyetlerin
sınırlanması, 549**
- ölçülülük ilkesinin üç alt ilkesi, 550
- ölüm - bakanların, 326
- ölüm - başbakan, 306
- ölüm - cumhurbaşkanının, 68
- ölüm - kralın, 51
- ölüm (*death*) - ABD'de, 19
- ölüm cezası, 553
- ölüm sonrası evlilikler (*mariages posthumes*), 75,
206

ön denetim (*anticipatory review of constitutionality*) - anayasa yargısı, 801
 ön izin (*previa autorización*), 202
 ön karar (*preliminary decision*) - anayasa yargısı, 843
 önce başbakanın atanması sistemi, 266
 önceden denetim (*anticipatory review of constitutionality*) - anayasa yargısı, 747
 önemli andlaşmalar, 659
 önerme (*énoncé, proposition, premise*), 440
 öngörülemezlik unsuru - istisnaî hâl, 382
 önleyici (*preventive*) - AİHM, 608
 önleyici denetim (*preventive type of control*) - anayasa yargısı, 747
 önleyici sistem (régime préventif) - temel hak ve hürriyetler, 540
 önsorun (*preliminary question, incident*) - anayasa yargısı, 751
 örneklendirici liste - temel hak ve hürriyetler, 505
 öz feshi (*auto-dissolution*), 117
 öz fesih, 117
 Özbudun (Ergun) - karşı-imza, 228, 229
 Özbudun (Ergun) - ölçülülük ilkesi, 550
öze dokunma yasağı, 553
 özel (*ad hoc*) mahkeme sistemi - vatana ihanet, 95
 özel af, 169
 özel bakan (*special minister*), 319
 özel haklar (*droits privés*), 478
 özel hayatının gizliliği, 509
 özel hukuk yolları - temel hak ve hürriyetlerin korunması, 566
 özel karar yetersayısı - uluslararası andlaşmalar, 660
 özel kişiler - temel hak ve hürriyetlerin yükümlülükleri, 533
 özel kişilere karşı koruma - temel hak ve hürriyetler, 566
 özel mahkeme (*jurisdiction spécialisée*) sistemi, 743
 özel yetki devri (*special delegation*), 154
 özerk (muhtar) düzenleme yetkisi, 365
 özerk bölgelerin özyönetim organları, 216
özerk düzenleme yetkisi (*pouvoir réglementaire autonome*), 284
 özerk düzenleme yetkisi - ABD, 368
 özerk düzenleme yetkisi - devlet başkanının, 155
 özerk düzenleme yetkisi (*executive orders*) - ABD'de, 39, 40
 özerk düzenleme yetkisi (*pouvoir réglementaire autonome*) - Fransa, 371
 özerk kararnameler (*décrets autonomes*), 367
 özerk yorum tekniği, 617
 özerk yönetmelikler (*règlements autonomes*) - Fransa, 371, 372
 özgül güvenceler - temel hak ve hürriyetler, 552

Özgür Alman İşçileri Partisi (*Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei*) [FAP], 756
 özgür kişi (*thegns*), 471
 özgürleştirme (*libération*), 504
 özgürlük (*liberté*), 504
 Öztürk v. Türkiye, 603
---P---
P.M. v. Birleşik Krallık, 605
pacta sunt servanda ilkesi, 773
 Padova Marsilius - insan hakları, 497
Papachelas v. Yunanistan, 604
 para basma (meskukat darbı, *coinage, minting money, battre monnaie*), 206
 para bastırma hakkına (*droit de battre monnaie*), 206
 para, mal ve çalışma yükümlülükleri, 405
 paraf (*paraphe*) - uluslararası andlaşmalar, 642
 paraf (*paraphe*), 195
pardons - ABD'de, 31
 Paris Asliye Ceza Mahkemesi (*Tribunal correctionnel de Paris*), 85
 parlâmenter cumhuriyetlerde cumhurbaşkanının cezaî sorumsuzluğu, 84
 parlâmenter hükûmet sistemine aykırılık, 229
 parlâmenter hükûmet sistemlerinde devlet başkanının fonksiyonu, 15
 parlâmenter monarşilerde cezaî sorumsuzluk, 83
 parlâmenter sistemlerde iki-başlılık problemi, 11
parlâmenter sistemlerde yürütme organı, 45-252
 parlâmenter sistemlerde yürütme organının gösterdiği başlıca özellikler, 9
 Parlâmenterler Meclisi (*Parliamentary Assembly, Assemblée parlementaire*), 581
 parlâmento başkanı tarafından atanma, 299
 parlâmento içtüzükleri - anayasa yargısı, 774
 parlâmento kararları - anayasa yargısı, 774
 parlâmento müsteşarı (*parliamentary undersecretary*), 256, 319, **343-345**
 parlâmento seçimlerinin yenilenmesi - başbakan görevinin sona ermesi, 307
 parlâmento tarafından teyit (*confirmation by parliament*) - uluslararası andlaşmalar, 651
 parlâmento tarafından uygun bulunması (*approval by the parliament*) - uluslararası andlaşmalar, 649
 parlâmento üyelerinin istemi üzerine yapılan güvenceler: güvensizlik önergesi, 275
 parlâmento üyeliği - bakanlık, 320
 parlâmento üyeliğinin düşmesi kararlarını denetlemek - anayasa yargısı, 758
 parlâmento üyesi seçilme yeterliliğinin kaybı, 327
 Parlamentolar Arası İnsan Hakları Komitesi (*Comité des droits de l'homme de l'Union interparlementaire*), 608

parlâmentonun devamlılığı (*permanence du parlement*), 136
 parlâmentonun izni - uluslararası andlaşmaların onaylanması, 203
 parlâmentonun uygun bulması şartı - uluslararası andlaşmalar, 650, 652, 656
 parlâmentonun uygun bulması şartı - uluslararası andlaşmalar, 196
 parlâmentosuzluk zamanı (*Parlementslose zeit*), 126
 parlâmentoya toplantılarına katılma ve konuşma görev ve yetkisi - bakanların, 331
 parlâmentoyu feshetmek yetkisi - karşı-imza, 218
 parlâmentoyu olağanüstü toplantıya çağırma, 137
 parlâmentoyu toplantıya çağırma (*convocation du parlement*) - devlet başkanı, 136
Parlementslose zeit, 126
Parliament Act 1911, 118
parliamentary under-secretary, 345
 parti liderliğini yitirme - başbakan, 309
Paşa ve Erkan Erol ve Türkiye, 593
Patera v. Çek Cumhuriyeti, 607
Pauger v. Autriche, 606
Paul ve Audrey Edwards v. Birleşik Krallık, 603
Peñañiel Salgado v. İspanya, 617
Pentagon Papers Case of New York Times Co. v. United States, 807
Peraldi v. Fransa, 609
Perlala v. Yunanistan, 620
persona, 477
Philis v. Yunanistan, 611
 Platon - insan hakları, 492
plebiscite, 80
Plessy v. Ferguson kararı, 728
Pocket Veto Case, 37
Political Honours Scrutiny Committee, 205
 politika açıklaması (*statement of the policy*), 139
 Polonya - uluslararası andlaşmalar, 685
 Pompidou, 128
 Ponsonby kuralı, 651

Portekiz

- Anayasa Mahkemesi-iptal davası açmak, 190
- atama yetkisi, 151
- bakan atama ve azletme yetkisi, 322
- Bakanlar Kurulu işlemlerini imzalamak, 157
- bakanlar kuruluna başkanlık etmek, 147
- başbakanı atama yetkisi, 296
- başbakanı azletme yetkisi, 304
- Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 119, 120, 122, 123, 125, 133, 137, 139, 142, 147, 151, 157, 160, 161, 164, 167, 175, 184, 185, 189, 190, 203,
- devlet başkanı, 56, 60, 62, 68, 69, 773, 9, 84, 86, 88, 92, 96
- elçi göndermek, 194

- fesih, 133
- hakimleri atama - devlet başkanı, 184
- hükümet, 296, 301, 304, 322
- mesaj, 139
- olağanüstü yetkiler - devlet başkanı, 167
- referanduma sunma - devlet başkanı, 142
- savaş ve barış ilân etme - devlet başkanı, 203
- savcılarını atamak, 185
- uluslararası andlaşmalar -, 689
- yüksek komuta yetkisi, 161
- yüksek mahkemelere üye seçme - devlet başkanı, 186
- Anayasa Mahkemesi, 732
- karşı-imza, 213, 216
- potansiyel mağdur (potential victims) olma - AİHM, 592
powers are narrow, rights broad (yetkiler dar, haklar geniş), 506
 pozitif liste usulü - askıya alınabilecek temel hak ve hürriyetlerin tespitinde, 403
 pozitif liste usulü - temel hak ve hürriyetlerin olağanüstü hâllerde sınırlandırılması, 559
pozitif statü hakları, 508
Predil Anstalt v. İtalya, 600
preliminary question - anayasa yargısı, 751
 Prélôt, 99
President as Commander-in-Chief - ABD'de, 30
président de la république, 47
prima facie inceleme, 619
prima facie Sözleşmenin ihlâl edildiği görüntüsü, 619
primogenitur sistemi, 49
primus - birinci - başbakan, 292
primus solus - başbakan, 261
principes fondamentaux reconnus par les lois de la République, 777
principle of least authority (daha az yetki) ilkesi, 506
principle of most rights (daha fazla hak) ilkesi, 506
Privy Council, 258
pro futuro etki - anayasa yargısı, 814
pro praeterito etki - anayasa yargısı, 813
pro tempore Başkan - ABD'de, 20, 21
procédure 1503, 608
proclamations - ABD'de, 39
proclamations, 367
 program haklar - normatif haklar ayrımı, 515
 program haklar (*droits programmatoires*), 515
 program hüküm, 513
 program hürriyetler (*libertés-programmes*), 515
 protokolde öncelik sırası (*ordre de préséance protocolaire*), 317
Provedor de Justiça - anayasa yargısı, 750
provisional laws, 167
prud'hommes, conseil de-, 463

Public Record Office, 51

Publications de Cour européenne des droits de l'homme, 586

Publications of the European Court of Human, 586

Pufendorf, 499

---Q---

quamdiu se bene gesserint, 467

quash, 171

Queen's personal immunity in tort, 107

question of fact, 457

Qui facit per alium facit per se, 106

Qui potest plus, potest minus, 174

Quinquennat, 65

---R---

Radio France ve diğerleri v. Fransa, 590

raportör hakimler (*rapporteur judges*) - anayasa yargısı, 802

ratio decidendi - *obiter dictum* ayrımı, 788

ratione personae bağdaşmazlık, 614

re'sen araştırma ilkesi, 427

Reagan, 18, 20

realist yorum teorisi - anayasa yargısının meşruluğu, 726

Recueil des arrêts et décisions (de la Cour européenne des droits de l'homme), 586

Recueil des décisions de la Commission européenne des Droits de l'Homme, 587

recurso de amparo - İspanya - bireysel başvuru - anayasa yargısı, 752

refakat ilkesi, 224

referandum - karşı-imza, 252

referandum, 142

referandumla sunma yetkisi - devlet başkanının, 142, 144

- Avusturya, 142

- Fransız, 142

- İrlanda, 142

- İspanyol, 142

- Portekiz, 142

- yetkisi, 142

referans normlar, 776

Regency Act 1937, 52, 53

regulations - ABD'de, 39, 367

Rehák v. Çek Cumhuriyeti, 610

rektör atama kararı - karşı-imza, 236, 247

Reports of Judgments and Decisions (of the European Court of Human Rights), 586

Reports of Judgments and Decisions / Recueil des arrêts et décisions, 586

reprieves - ABD'de, 31

res inter alios judicata aliis neque nocere neque prodesse potest, 448

res iudicata, 439

- başlangıç anı, 446

- etkileri, 447

- gücü (*autorité de la chose jugée*), 446

- gücü (etkisi, otoritesi) - anayasa yargısı, 822

- gücünden çıkan sonuçlar, 447

- itirazı, 446

- kapsamı, 825

Res judicata facit ex albo nigrum, ex nigro album, ex curvo rectum, ex recto curvum, 447

Res judicata pro veritate accipitur, 447

re'sen araştırma ilkesi, 428

resmen yayınlama (*official publication*), 653

resmen yayınlanma - anayasa yargısı, 747

resmî gazete (*journal officiel*), 141

Resmî Gazetede yayın - anayasa yargısı, 812

Restatement of the Law, 677

restitutio in integrum - AIHM, 636

ret kararının sonuçları - anayasa yargısı, 818

ret kararları - anayasa yargısı, 808

ret kararlarının icrası - anayasa yargısı, 820

Réunion des assureurs maladie des exploitants agricoles, 375

rıza (*consent*) - uluslararası andlaşmalar, 649, 659

Richard II, 118

Rigsdag Başkanı, 299

Roi ne meurt pas en France, 50

Rollet, 372

Roma - devlet başkanı, 91

Roma Cumhuriyetinde - devlet başkanı, 46

Roma hukuku sistemi, 458

Romanist sistem, romanist hukuk sistemleri (*droits romanists*), 458

Romano-Germanik sistem (*système romano-germanique*), 458

Romanya - uluslararası andlaşmalar, 685

Romieu, 386

Roosevelt, Franklin, 34, 30

Rousseau - olağanüstü yönetim usülleri, 387

royal assent, 140

Royal Decree, 131, 153, 323

rules - ABD'de düzenleyici işlemler, 367

rules - ABD'de, 39

Rusya - uluslararası andlaşmalar, 685

Rusya Anayasa Mahkemesi, 735

Rusya Federasyonu Başkanının normatif işlemleri, 775

rüşet yaşı (*age of majority*), 50

---S---

sadakat beyanı - devlet başkanı, 63

saf yürütme görevlileri, 35

saf yürütme, 3

Sağlam (Fazıl), 544, 545, 546

Sağlık ve Beşerî Hizmetler Departmanı (*Department of Health and Human Services*) - ABD'de, 22

Saint-Jean du Latran Baziliği, 75

salique (loi), 49
 Salisbury, 296
 salt çoğunluğu (*absolute majority*) - anayasa yargısı, 804
 salt çoğunluk - Cumhurbaşkanının seçiminde, 59
sanction royale, 140
 Sanctus Paulus, 496
 saraya personel atama - karşı-imza, 212
 sarih devir (*délégation expresse*), 70
 Savaş Departmanı (*Department of War*) - ABD’de, 22
 savaş hâli - devlet başkanı, 165
 savaş hâli (*state of war, état de guerre*), 388
 savaş ilân etme (*declare war*), 203
 savaş ilân etmek - devlet başkanı, 202
 savaş ilân etmekten vazgeçme, 203
savaş ve barış ilân etmek - devlet başkanının, 202
 - Belçika, 202
 - Danimarka, 202
 - Finlandiya, 203
 - İspanyol, 202
 - İtalyan, 203
 - karşı-imza, 204
 - Lüksemburg, 202
 - Norveç, 202
 - Portekiz, 203
 - Yunanistan, 203
 savaşın sona ermesi (*fin des hostilités*), 202
 savcılar (*magistrats du parquet*), 468
 savcılar (*magistrats du parquets*) - Fransa, 184
savcılar atamak yetkisi - devlet başkanının,
184
 - Belçika, 184
 - Fransa, 184
 - Hollanda, 184
 - İspanyol, 184
 - Portekiz, 185
 - Türkiye, 185
 Savigny, 475
 Savoia Hanedanı (*Casa Savoia*), 57
 savunma bakanı, 162
 Savunma Departmanı - ABD’de, 22
 savunma hâli (*Verteidigungsfall*), 165
 savunma hâli (*state of defense*), 389, 391
 Savunma Yüksek Kurulu (*Consiglio supremo di difesa*), 204
 Saxe-Cobourg, 49
 sayılmamış hürriyetler, 523
 Schaffouse, 117
Scordino v. İtalya, 601
Scozzari ve Giunta v. İtalya, 589
 Scrutton, 386
Seanad Eireann, 93, 142, 320
 sebep unsuru - anayasa yargısı, 791
 sebep unsuru - olağanüstü yönetim usûlleri, 392

sebeb unsuru bakımından sınırlandırma, 120
Second Chamber of the Parliament, 131, 185
Secrétariat général du Gouvernement (Hükûmet Genel Sekreterliği), 295
Section de commune d’Antilly v. Fransa, 590
secundum legem olma özelliği, 153, 154, 355, 363, 364, 365, 368
secundum legem (supplétif) nitelikteki düzenleyici işlemler, 285, 315
 seçilme yeterliliği - cumhurbaşkanının, 55
 seçim koleji (*electoral college*) - ABD’de, 19
 seçim kurulu tarafından seçim - cumhurbaşkanı, 57
 seçim usûlü - cumhurbaşkanının, 57
 seçim uyumsuzlukları hakkında karar vermek - anayasa yargısı, 758
 seçim yargısı - anayasa yargısı, 758
 seçme hakkı - cumhurbaşkanının, 56
 seferberlik hâli - devlet başkanı, 165
Segretariato generale della Presidenza della Repubblica, 74
Sejdić ve Finci v. Bosnie-Herzégovine, 614
sekreterler (*secretaries*) - ABD’de, 7, 18, 22
Selmouni v. Fransa, 600
 Senatonun görüş ve onayı (*advice and consent of the Senate*) - anayasa yargısı, 731
 Senatonun görüş ve onayıyla alarak (*by and with advice and consent of the Senate*) - ABD, 33
 Senatonun *pro tempore* Başkanı - ABD’de, 20
Senator Lines v. Avuzturya, Belçika, Danimarka, 592
septennat, 65
Septennial Act 1715, 118
 serbest insan fiili, 474
 serbestlik usûlü - temel hak ve hürriyetlerin kullanılması, 541
 serfler, 495
seriatim opinions - anayasa yargısı, 807
seriatim opinions, 438
Série A: Arrêts et décisions, 586
Série B: Mémoires, plaidoiries et documents, 586
Series A: Judgments and decisions, 586
Series B: Pleadings, oral arguments and documents, 586
 serinleme süresi (*cooling-off period*), 270
 seyahat hürriyeti, 509
 Sezar, 46
 Sezar’ın hakkını Sezar’a, Tanrının hakkını Tanrıya veriniz (*Redde Caesaris quae sunt Caesaris, et quae sunt Dei Deo*), 494
 sıkıyönetim (*état de siège, state of siege, martial law*), 388
 sıkıyönetim hâli (*estado de sitio*), 391
 sıkıyönetim hâli (*state of siege*) - devlet başkanı, 166

sınırlama - temel hak ve hürriyetler, 543

sınırlama (*restriction, limitation*) kavramı, 546
sınırlama gereği - temel hak ve hürriyetler, 548
sınırlamada ölçülülük ilkesine, 549

sınırlandırarak (*numerus clausus*) sayma - temel hak ve hürriyetler, 524

sınırlandırmanın sınırları (*schränken-*

schränken, limits to limits, limites aux limites) - temel hak ve hürriyetler, 548

sınırlılık hak ve hürriyetler, 543

sır saklama yükümlülüğü - bakanlar kurulu, 291
sıradan memurları (*employees*) - ABD'de, 35
Sicard et autres, 373

Sicard, 373

silahlı darbe, 166

silahlı kuvvetler üzerinde yüksek komuta - devlet başkanı, 160

silahlı kuvvetler, 164

silahlı kuvvetlere emir verme yetkisi, 315

silahlı kuvvetleri yönetme yetkisi, 162

silahlı kuvvetlerin komutanı (*comando delle Forze armate*), 161

silahlı kuvvetlerin komutası ile ilgili bazı yetkiler, 159

silahlı kuvvetlerin teknik komutası, 162

silent enim leges inter arma (savaş zamanında kanunlar susar), 386

Sir Edward Coke - anayasa yargısı, 701

sistemik güvensizlik oyu, 82, 251

sivil liste (*civil list, liste civile*), 53

sivil ve askerî görevler (*emplois civils et militaires de l'Etat*), 149

siyasal andlaşmalar (*Politische Staatsverträge*), 649

siyasal denetim - olağanüstü yönetim usûlleri, 398

siyasal haklar, 491, 509

siyasal nitelikteki andlaşmalar, 653, 658

siyasal sorumluluk - devlet başkanının, 77

siyasal sorumluluk, 9, 10, 13

siyasal suç (*crime politique*), 101

siyasal yerindelik (*political expediency*) sorunu - bakan atanması ve azli, 326

siyasal yerindelik (*political expediency*), 325

siyasî cürüm, 99

siyasî onursal payeler inceleme komitesi, 205

siyasî partilerin yasaklanması - anayasa yargısı, 755

siyasî sorumluluğun cezaî ve hukukî sorumluluktan farkları, 333

siyasî sorumluluk, 333

- çeşitleri, 335

- tarihsel olarak ortaya çıkışı, 333

- bakanların, 333

- karşı-imza, 227, 239, 245

- monarşilerde kralların, 78

siyasî suçlar (*political offenses*) - ABD'de, 28

siyasî toplum (*société civile*), 499

siyasî yürütme, 3, 4

siyasî-cezaî (*politico-pénale*), 101

Slovakya - uluslararası andlaşmalar, 685

social contract, 499

Société Duchêne, 375

Soering v. Birleşik Krallık, 592, 614

solicitor, 462

somut norm denetimi, 750

son dakika hakimleri (*last-minute justices*), 718

son derece mahkemesi (*court of last resort*), 456

son söz - bakanlar kurulunda, 312

son sunuşlar (netice-i talepler) - AİHM, 632

sonuç yükümlülüğü (*obligation de résultat*), 637
sorumluluk ile yetkinin birlikte bulunması, 13, 246

sorumsuzluk - cumhurbaşkanının, 88

sorumsuzluk ilkesi - devlet başkanının, 77

sorumsuzluk - yetkisizlik, 13

sorumsuzluk - yetkisizlik, 239, 245

soruşturma (*inquest*) usûlü, 471

soruşturmanın gizliliği (*secret de l'instruction*), 434

sosyal haklar doktrini, 502

sosyal haklar, 491, 508

sosyal hakların yükümlüsü, 534

sosyal sözleşme teorisi, 499

sosyal sözleşme hipotezi, 499

sosyal ve ekonomik haklar, 512

soyluluk unvanları (*titles of nobility*), 205

soyut norm denetimi, 749

- dava açma hakkı, 749

- dava açma süresi, 750

- uygulandığı ülkeler, 749

sözleşmeden dolayı Taca karşı dava açma hakkı (*right to sue the Crown in contract*), 106

sözlü usûl (*procédure orale*), 435

sözlülük (*oralité*) esas - dava, 425, 435

Sparta'da insan hakları, 493

special adviser - ABD'de, 24

special assistant - ABD'de, 24

staatsnotarielle Funktionen, 242

Stamoulakatos v. Birleşik Krallık, 610

Stanton (Edwin), 26, 33

stare decisis ilkesi - anayasa yargısı, 817

stare decisis, 741

state of emergency - Hollanda, 167

state of emergency - İsrail, 165

status naturae, 499

statutory power - ABD'de, 41

statutory powers, 368

Stoaacılar - insan hakları, 492

Stolypin, 386
Storting, 139, 202
 suç (*delit, offense*) - bakanlar, 340
 suçlandırma önergesi - vatana ihanet, 92, 93
 suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi karşısında
 vatana ihanet suçu, 100
 sulh hakimleri (*Justices of the Peace*), 182
Summa Theologica, 496
Superior Council for the Judiciary - Portekiz,
 184, 189
Supreme Court of Justice, 189
Supreme Court of the Netherlands, 185
Supreme Judicial Council, 184
 sübzidarite ilkesi (*subsidiarity principle*) -
 AİHM, 596
 sülale-i âli Osman, 49
 süre unsuru - olağanüstü yönetim usûlleri, 395
 sürekli hastalık, 68
 sürenin hesaplanması (*calculation of the period,*
calcul du délai) - AİHM, 604
 sürenin niteliği - AİHM, 602
Syndicat des médecins de l'Ain, 371
---Ş---
 Şansölye (*Kansler*), 292
 Şansölye ve bakanların göreve başlarken
 Bundestag önünde yemin etmesi, 270
 Şansölye, 129
 Şansölyenin demokrasisi (*Kansler democratie*),
 312
şekil bakımından denetim - anayasa yargısı,
 789
şekil denetimi, 768, 789, 790
 şekli anayasallık denetimi, 790
 Şili Anayasası - anayasa yargısı, 763
 şüphe veya varsayımlar (*suspicion or conjecture*)
 - AİHM, 592
---T---
tabiat hali (*status naturae*) hipotezi, 499
 tabii afet, 405
tabii hak doktrini, 598, 499
 tabii hâl, 499
 tabii hukuk akımı - insan hakları, 498
 tabii kanun (*lex naturalis*), 496
 tabii kaynak hakları (*right to natural resources*),
 512
 tacin irtihali (*demise of the Crown*), 51
 Tacin memurları (*Crown servants*), 106
 tacin otomatik intikali (*dévolution automatique*
de la Couronne), 50, 51
 Taç (*Crown*) - hükûmet, 342
 taç (*Crown*), 47
 taç giyme töreni (*coronation*), 50
 tahdidî (*numerus clausus*) - karşı imza, 217
tahkik sistemi (*système inquisitoire*), 427
 tahkik sistemi, 427

tahkik sistemine hâkim olan ilkeler, 427
 tahkik sisteminin avantaj ve dezavantajları, 428
 Tahkim Mahkemesi (*Cour d'arbitrage*) - Belçika
 - anayasa yargısı, 755
 tahkim, 831
 tahtın boşalması (*vacancy of the throne, vacance*
du trône), 51
 takdir yetkisinin objektifleştirilmesi ihtiyacı, 362
 takma isim (*pseudonymes*) - AİHM, 606
 taktik fesih (*dissolution tactique*), 128
 talebin gerekçesiyle bağlı olmamak - anayasa
 yargısı, 805
 talep dışı karar verme yasağı, 424
 taleple bağlılık - anayasa yargısı, 805
 tali kurucu iktidarın tepkisi - cumhurbaşkanı
 hükûmet çatışması, 249
 tam insan (*homme total*), 504
 tam sorumluluk sistemi - cumhurbaşkanının ce-
 zai sorumluluğu, 87
 tam sorumsuzluk sistemi - cumhurbaşkanının
 ceza sorumluluğu, 87
 tam yargı davası - temel hak ve hürriyetlerin ko-
 runması, 565
 tam yetki belgesi (*lettre de pleins pouvoirs*) -
 uluslararası andlaşmalar, 642
 tam yetkili temsilciler (*plenipotentiaries,*
plénipotentiaires) - uluslararası andlaşmalar,
 643
tanıma (*recognition*) - temel hak ve hürriyetler,
 517
 tanıma çeşitleri - temel hak ve hürriyetler, 518
 Tanrı bana yardım etsin (*So help me God*), 64
Taoiseach, 292, 297, 322
 taraflar arasında (*inter partes*) bağlayıcılık, 818,
 820
 taraflarca hazırlama ilkesi - dava, 424
 taraflarca ileri sürme ilkesi - dava, 424
 taraflarca tasarruf ilkesi - dava, 423
tarafsızlık statüsü - devlet başkanları, 113
 Tarım Departmanı (*Department of Agriculture*) -
 ABD'de, 22
 tasarruf edilmezlik ilkesi (*principe*
d'indisponibilité) - dava, 427
 tasarruf ilkesi (*principe dispositif*) - dava, 423
 tasarrufta bulunma (*abusus*), 477
 tasdik (*certification*), 241
 Tayvan Anayasa Mahkemesi, 736
 tazmin (*redress, réparation*) - AİHM, 609
 tazminat - AİHM, 633
 tazminatın ödenmesi (*payment of compensation*)
 - AİHM, 636
 teamül (*custom*) - anayasa yargısı, 778
 tebliğ (*notification*) - anayasa yargısı, 812
 tecavüzün ref'i, 566
 tedbirler (*mesures*), 367, 369

tefhim (*delivery in open court or in camera*), 812
 tefhim (*pronouncement*) - anayasa yargısı, 812
 tehdit unsuru - istisnâî hâl, 381
 tek başına bir makam (*corporation sole*), 316
 tek hâkim (*single-judge, juge unique*) - AİHM, 627
 tek hâkimin yapacağı kabul edilebilirlik incelemesi, 627
 tek hâkimli mahkeme, 459
 tek hâkimlik birimler (*single-judge formations, formations de juge unique*), 581
 tek kurul (*hearing in plenum*) - anayasa mahkemeleri, 739
 tek kuruldan - dairelerden oluşma - anayasa mahkemesi, 739
 tek taraflı (*unilatéral*), 123
 tek yargıç düzeni, 582
 tek-başlılık (*monocéphalisme*), 7
 teklif usulü olağanüstü yönetim usulleri, 393
 teklif usulü-karşı imza, 233
 teklif usulüne tâbi olan işlemler de karşı-imza kuralına tâbidir, 234
 teklif yetkisi - devlet başkanı, 143
 teknik komuta - İsrail, 163
 teknik komuta - Türkiye, 163
 Teknik Ziraat ve Teknik Bahçıvanlık Okulları Kanunu, 708
 tekrar incelenmesi istemi (*request for re-examination of the case*), 634
 tekrar seçilebilirlik - cumhurbaşkanı, 66
 tekrar yargılama yasağı - anayasa yargısı, 822, 823
 tekrar yargılama yasağı - yargı, 447
 telafisi imkânsız sonuçlar (*irremediable effects*) - anayasa yargısı, 842
 tembel kral, 260

temel hak ve hürriyetler(in), 473-573

- arasında hiyerarşi, 516
- askıya alınması, 401
- biçimlerine göre tasnif, 510
- çeşitli kavramlar, 474
- dikey etkisi, 538
- doğrudan yatay etkisi, 539
- dolaylı yatay etkisi, 539
- düşünsel gelişimi, 491
- düşürülmesi (*forfeiture of basic rights*) - anayasa yargısı, 760
- düzenleme - sınırlama, 546
- içkin sınırlar, 545
- kavram, 487
- konularına göre tasnif, 509
- korunması yolları, 562
- **korunması, 561**
- kötüye kullanılamaması, 542
- **kullanılmasında sistemler, 540**

- özel kişilere karşı korunması, 566
- öznel, 527
- pozitif hukuk tarafından tanınması, 517
- **sahipleri (titulaires, rights holders), 527**
- **sınıflandırılması, 507**
- **sınırlanması sistemi (şartları), 547**
- sınırlılığı ve sınırlanması kavramları, 543
- **süjeleri (titulaires, rights holders), 527**
- **tarihsel gelişimini, 492**
- yabancılar için sınırlandırılması, 555
- yargı yoluyla korunmasında yargısal güven-celerin önemi, 567
- yasama organına karşı korunması, 562
- yatay etkisi, 538
- **yükümlülere (muhatapları), 532**
- yükümlülere (ödevlileri, borçluları, *débiteurs*), 532, 533
- yürütme organına karşı korunması, 562
- temel haklar (*die Grundrecht*), 487
- Temel Haklar ve Hürriyetler Bildirgesi (*Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms*), 777
- temel hakların dikey ve yatay etkisi, 538**
- temel hakların üçüncü kişiler üzerindeki etkisi (*drittwirkung von grundrechten*), 539
- temel ödevler, 482
- temelden açıkça yoksun olma hâlleri - AİHM, 620**
- temsîl görev ve yetkisi - devlet başkanları, 114**
- Temsilciler Meclisi - ABD'de, 26
- Temsilciler Meclisi, 121, 130
- Temsilciler Meclisi Başkanı (*Speaker*) - ABD'de, 20
- temsîlcilik görevi, 114
- temyiz (*cassation, appel*), 457
- temyiz kudretini yitirme - devlet başkanı, 68
- temyiz mahkemesi (*appellate jurisdiction*) olarak, 720
- Temyiz Mahkemesi Sistemi - vatana ihanet, 95
- temyiz mahkemesi, 456
- Tenure of Office Act*, 26, 33
- teorik kökeni - Avrupa modeli anayasa yargısı, 743
- teşriî başvuru yoluyla temel hak ve hürriyetlerin korunması, 563
- teşriî devir (*délégation législative*), 154, 366
- teşriî devir yoluyla düzenleyici işlem yapma yetkisi, 154, 366
- teşriî içerikte işlemler (*acts of legislative content*), 407
- teşriî nitelikte uluslararası andlaşmalar, 649
- teşvik etme hakkı (*the right to encourage*), 116
- tevsik (*attestation*) yetkisi, 150
- tevsik edici (*authentificateur*) bir rol, 159
- The White House Office* (Beyaz Saray Ofisi), 24

Thomas Aquinas - insan hakları, 495, 496
 Ticaret Departmanı (*Department of Commerce*), 22
 ticaret mahkemeleri, 463
 ticaret mahkemesi hâkimi (*juges consulaires*), 463
 Tilghman, 811
Time does not run against the King, 107
 toplantı dönemi (*session*) - ABD'de, 36
 toplantı dönemini kapatma zamanı (*time of adjournment*) - ABD'de, 38
 toplantı döneminin bitmesi (*end of session, adjournment*) - ABD'de, 36
 toplantı döneminin kapatılması (*clôture des sessions*), 125, 136
 toplantı yetersayısı - anayasa yargısı, 803
 toplantıları erteleme (*ajournement des sessions*), 136
 toplantıların ertelenmesi (*prorogation*), 125, 136
 toplantılarını kapatma hakkı, 136
 toplantıya çağırma (*convene*) - ABD'de, 38
 toplantıya çağırma (*convocation*), 118
 toplu genel af, 169
 toplu özel af, 169
 toprak terki öngören uluslararası andlaşmalar, 651
 total anayasa değişiklikleri (*total revision*) - Avusturya, 691
tout court (düpedüz) ölçü norm, 788
 törensel nitelikteki işlemler - karşı-imza, 229
 törensel-icrai yetkiler ayrımı - karşı imza, 231
Train v. City of New York, 41
Treasury Department Appropriations Bill - ABD'de, 37
treaties - ABD'de, 31, 648
Tribunal Constitucional - İspanya, 185
Tribunal Supremo - İspanya, 185
Triennial Act 1694, 118, 136
 Truman, 30, 40
 Turhan (Mehmet), 145, 278, 295
 turlar, 58
 Turpin, 99
 tutulmuş adalet (*justice retenue*), 421
 tüketici liste (*liste exhaustive*) - temel hak ve hürriyetler, 505
 tüketici sayma (*énumération exhaustive*) - temel hak ve hürriyetler, 524
 tüketilmesi gereken iç hukuk yolları nelerdir, 597
 tüketilmesi gereken iç hukuk yolunun olması durumunda sürenin başlangıcı, 603
 tüketme kuralından muafiyet durumları, 601
 türev (müştak, *dérivé*) yetki, 365
 türev düzenleme yetkisi (*pouvoir réglementaire dérivé*), 372

Türk Anayasa Mahkemesinin 25 Aralık 2008 tarih ve K.2008/185 sayılı Kararı, 831
Türk Anayasa Mahkemesi, 733
 Türk Anayasası, m.90, 686
Türkiye'de Cumhurbaşkanı, 56, 59, 63, 66, 71, 79, 88, 89, 95, 97, 100, 109
Türkiye'de Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 114, 120, 121, 133, 143, 144, 151, 155, 157, 160, 163, 176, 185, 188, 189, 191
 - Anayasa Mahkemesinde iptal davası açmak, 191
 - andlaşmaları onaylama yetkisi, 196
 - atama yetkisi, 151
 - bakan atama ve azletme yetkisi, 322
 - Bakanlar Kurulu işlemlerini imzalamak, 157
 - Bakanlar Kuruluna başkanlık etmek, 147
 - baş komutanlık yetkisi, 160
 - Başbakanı atama yetkisi, 296
 - elçi göndermek, 194
 - fesih, 133
 - gras, 178
 - hâkimleri atama, 184
 - hükûmet, 296, 322
 - karşı imza, 226, 227, 230
 - savcılarını atamak, 185
 - teknik komuta, 163
 - uluslararası andlaşmalar, 686
 - yüksek mahkemelere üye seçme, 186
Türkiye'de karşı-imza kuralı, 213, 222, 226
Türkiye'de vatana ihanet, 100
 tüzel kişiler - temel hak ve hürriyetler, 477, 530
Twind karar (Danimarka), 725, 742
---U---
 Ulaştırma Departmanı (*Department of Transportation*), 22
ultra petita karar verme yasağı, 424
 ulusa mesaj, 139
 Uluslararası Adalet Divanı (*International Court of Justice*), 580
 uluslararası andlaşma ve sözleşmeler ile tanıma - temel hak ve hürriyetler, 522
 uluslararası andlaşma yapma yetkisi (*treaty power*) - ABD'de, 31
uluslararası andlaşma yapmak yetkisi - devlet başkanının, 194
uluslararası andlaşmalar, 641-695
 - anayasa yargısı, 779
 - Arnavutluk, 681
 - Avusturya, 690
 - Azerbaycan, 682
 - Bosna-Hersek, 682
 - Çek Cumhuriyeti, 683
 - Ermenistan, 681
 - Estonya, 683
 - Finlandiya, 691

- Fransa, 683
- Gürcistan, 689
- Hırvatistan, 682
- Hollanda, 688
- Kıbrıs, 684
- Moldova, 684
- Polonya, 685
- Portekiz, 689
- Romanya, 685
- Rusya, 685
- Slovakya, 685
- Türkiye, 686
- Yunanistan, 692
- uluslararası andlaşmalar kanun üstü değer tanınması, 687
- uluslararası andlaşmaların akdedilmesi, 642**
- uluslararası andlaşmaların anayasaya uygunluğu sorunu, 660
- uluslararası andlaşmaların onaylanması, 647**
- uluslararası andlaşmaların ulusal normlar hiyerarşisindeki yeri, 668
- Uluslararası Ceza Mahkemesi Kurulması Hakkında Uluslararası Andlaşma, 91
- uluslararası geçerliliği (validité internationale), 668
- uluslararası hukuk normları - ölçü norm - anayasa yargısı, 778
- uluslararası hukuk normlarına uygun yorum ilkesi - anayasa yargısı, 783
- uluslararası hukuk yolları - temel hak ve hürriyetlerin korunması, 561
- uluslararası hukukta monist teori (*monistic theory*), 641, 669
- uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler - olağanüstü yönetim usûlleri, 401
- uluslararası hukuktan doğan yükümlülükler, 557
- uluslararası hukukun evrensel ilkeleri - anayasa yargısı, 779
- uluslararası hukukun evrensel olarak tanınmış normları (*universally recognised norms of international law*) - anayasa yargısı, 779
- uluslararası hukukun genel ilkeleri - anayasa yargısı, 778
- uluslararası hukukun genel kabul görmüş ilkeleri - anayasa yargısı, 782
- uluslararası hukukun genel olarak kabul edilen prensipleri, 595
- uluslararası hükümet dışı kuruluşlar, 569
- uluslararası koruma - temel hak ve hürriyetler, 568**
- uluslararası örgütlere ilişkin andlaşmalar, 659
- uluslararası soruşturma ve çözüm mercii (*instance internationale d'enquête ou de règlement*), 607
- United States v. Belmont*, 32
- United States v. Belmont*, 648, 676
- United States v. Curtiss-Wright Corp.*, 32
- United States v. Nixon*, 39
- United States v. Pink*, 676
- United States v. Sprague*, 769
- URSSAF de la Haute-Garonne*, 375
- usûl ve şekil unsuru - olağanüstü yönetim usûlleri, 393
- usûl-fürü, 49
- uyarma (*droit d'avertir*) - devlet başkanı, 115
- uyarma hakkı (*the right to warn*), 116
- uyarma ve görüş bildirme görev ve yetkisi - devlet başkanı, 115**
- Uydu Anteni (*Parabol-Antenne*) Kararı, 540
- uygulama yönetmelikleri (*règlements d'exécution des lois*) - Fransa, 372, 375
- uygulamaya koyma kararı - olağanüstü yönetim usûlleri, 389
- uygun bulma (*approbation, approval*) - uluslararası andlaşmalar, 197, 654, 656, 662
- uygun bulması (*approval*), 649
- uygun görüş (*avis conforme*) - fesih, 122
- uygun görüş (*avis conforme*), 182
- uygun görüş (*consent opinion*), 139
- uyuşmazlık (ihtilaf, *litige*), 415
- uyuşmazlık kavramı, 415**
- uyuşmazlık mahkemesi görevi - anayasa yargısı, 760
- Uzay Antlaşması, 513
- Ü---
- üç hâkimlik komiteler (*committees of three judges*), 581
- üç konsül, 46
- üç kuşak haklar arasında farklar, 513
- üç kuşak haklar ayrımının eleştirisi, 514
- üç kuşak haklar teorisi, 512**
- üçüncü derece mahkemeler, 456
- Üçüncü Fransız Cumhuriyetinde karşı-imza, 224
- üçüncü kişiler üzerinde doğrudan etki (*unmittelbare drittwirkung*), 539
- üçüncü kişiler üzerinde dolaylı etki (*mittelbare drittwirkung*), 539
- üçüncü kuşak haklar, 511, 512**
- ülke sınırlarının değişikliğe, ülke terkinde veya kazanılmasına ilişkin andlaşmalar, 658
- ülke terkinde veya kazanılmasına veya ülke sınırlarında değişiklik yapılmasına ilişkin andlaşmalar, 198
- Ülke v. Türkiye*, 605
- ülkenin anı saldırıya (*actual or imminent aggression*), 202
- ülkenin genel siyaseti (*general policy of the country*), 282
- ülkenin üstün kanunu (*supreme Law of the Land*) - uluslararası andlaşmalar - ABD, 676

ülkenin yüce kanunu (*the supreme law of the land*) - anayasa yargısı, 699
 üllkenin yüksek kanunu (*supreme Law of the Land*) - uluslararası andlaşmalar - ABD, 680
 üniversite rektörlerini seçmek, 151
 üst derece mahkemesi, 456
 üstünlük hükmü (*supremacy clause*) - ABD - anayasa yargısı, 676, 680, 699
 üye profili - anayasa mahkemesi, 735
 üyelere yardımcı olan hukukçular (asistanlar, *clerical staff, clerks, référendaires*), 802
 üyelerin sayısı - anayasa mahkemesi, 730
 üyelerinin görüşü (*opinion*) - anayasa yargısı, 806

---V---

v. (*versus*), 585
 Valle d'Aosta, 58
Van Oosterwijck v. Belçika, 599
Varbanov v. Bulgaristan, 610
Varnava ve diğerleri v. Türkiye, 607
 vatan hizmeti ödevi, 482
vatana ihanet, 92-105
 - anayasacı anlayış, 101
 - cezacı (*pénaliste*) anlayış, 100
 - karma görüş, 101
 vatana ihanet suçu, 99, 102
 vatana ihanetle suçlandırma – cumhurbaşkanı hükûmet çatışması, 250
 vatana ihanetle suçlandırma önergesi, 92
 vatandaş hakları, 490, 491
 vatandaşlar - temel hak ve hürriyetler, 528
 vatandaşlık - cumhurbaşkanının, 55
 Vattel, 499
 Vedel - anayasa yargısı, 787
 Vedel, 101, 158

vekâlet (cumhurbaşkanına), 69, 70
 - başbakanın vekâlet etmesi, 71
 - parlâmento başkanlarının vekâlet etmesi, 71
 - vekil anayasa tarafından tespit edilmemiş ise, 72
 - vekilin tespiti, 70
 - vekilin yetkileri, 72
 vekâlet (*intérim*) - hükûmet, 309
 vekil bakan (*acting minister*), 330
 vekil başkan (*acting president*) - ABD'de, 20
 vekil cumhurbaşkanı (*acting president, interim president*), 72
 vekil hükûmet (*interim government*), 280
 vekil-kral, 52
 veraset (*hérédité*), 10
 veraset veya intikal kuralları (*order of succession*), 49
verba volant, scripta manent (söz uçar, yazı kalır), 436
vere ve dictum, 471

Verein gegen Tierfabriken Schweiz (VgT) v. Isviçre, 606
 vergi hakkı - vergi ödevi, 478, 482
 vergilendirmeye ilişkin andlaşmalar, 658
 verilmiş yetki (*compétence d'attribution*), 360
 verilmiş yetkiler (*attributed powers, compétences d'attribution*) - anayasa yargısı, 706, 753
Vernillo v. Fransa, 600
 vesayet başvurusu yolu - temel hak ve hürriyetler, 563
veto message - ABD'de, 35
 veto yetkisi (*power of veto*) - ABD'de, 35
 vicdanî delil (*intime conviction*) ilkesi, 424, 428
Vice-President (Başkan Yardımcısı) - ABD'de, 17, 19
 Victoria, 259
 Vietnam savaşı, 30
Vijayanathan ve Pusparajah v. Fransa, 592
 Viyana Andlaşması (9 Haziran 1825 tarihli), 49
 Vorarlberg, 762

---W---

Waldheim, 64
Walker v. İngiltere, 602
 Walker (Gordon), 320
 Walpole (Robert), 289, 293
Wantage Code, 471
Water Pollution Control Act - ABD'de, 41
 Watergate skandalı, 27, 39
White House Office (Beyaz Saray Ofisi), 24
White House Office, 18, 23, 24
 William I, 49
 William III, 259
 William Marbury, 718
 Wilson (Woodrow), 20, 34, 40, 302
 Windscheid, 475
 Wolff, 499
writ, 130

---X---

*X. v. Almany*a, 617
X. v. Hollanda, 617
 XIV'üncü Amendment, 728

---Y---

yabancı devletlere temsilci göndermek - devlet başkanı, 192
 yabancı temsilcileri kabul etmek - devlet başkanı, 192
 yabancılar - temel hak ve hürriyetler, 528
 yapıcı güvensizlik önergesi (*constructive vote of no confidence*), 276
 yapım işlemi (*acte de confection*) – cumhurbaşkanı hükûmet çatışması, 241
 yapisal açidan yargı organının tanımı, 451
 yararlanırlar (*bénéficiaires*) - temel hak ve hürriyetler, 527
yargı, 411-272

- yargı ayrılığı sistemi, 458
- yargı birliği (*unité des juridictions*) sistemi, 457
- yargı birliği ve yargı ayrılığı sistemleri, 457
- yargı fonksiyonu**, 411, 412, 449
- tanımı, 412
- yargı işlemi kavramının tanımı, 436
- yargı işlemlerinin (mahkeme kararlarının) sonuçları (etkileri), 438
- yargı işlemlerinin biçimi, 437
- yargı kararı (*décision juridictionnelle*), 440
- yargı kelimesi, 413
- yargı kolları, 457
- Yargı Kuvveti Genel Konseyi (*Consejo General del Poder Judicial*), 182, 189
- yargı organı (mahkeme) tanımı, 454
- yargı organı**, 411, **449**
- yargı organına karşı bağımsızlık, 465
- yargı organının dereceli yapısı, 454
- yargı organının örgütlenmesi bakımından sistemler, 457
- yargı organının tanımı, 450
- yargı organları arasındaki görev uyumsuzluklarını karara bağlamak, 760
- yargı organlarının aday gösterme işlemleri, 419
- yargı organlarının başkan seçme işlemleri, 418
- yargı organlarının iç düzenine ilişkin işlemler, 418
- yargı organlarının kendi idarî personeline ilişkin işlemleri, 417
- yargı yetkisi - AİHM, 579
- yargılama - vatana ihanet, 95
- yargılama - yargı, 414
- yargılama makamı - vatana ihanet, 95
- yargılama makamının fiilin tavsifi konusundaki yetkisizliği - vatana ihanet, 96
- yargılama makamının yetkisi - vatana ihanet, 97
- yargılama usûlleri - anayasa yargısı, 799**
- yargılama usûlleri, 429
- yargılama usûlüne hâkim olan ilkeler (davayı yöneten ilkeler), 431
- yargılama yetkisi (*compétence de juger*), 420
- yargılanmanın yenilenmesi yoluyla davanın tekrar görülmesi (*reopening of the proceedings*) - AİHM, 636
- yargılanmış şeyin otoritesi (*autorité de la chose jugée*), 822
- yargılanmışlık itirazı, 446
- yargısal (*judicial, judiciaire*) nitelik - AİHM, 608
- yargısal başvuru (dava) yoluyla temel hak ve hürriyetlerin korunması, 564
- yargısal denetim - olağanüstü yönetim usûlleri, 398
- yargısal denetim (*judicial review*), 697
- yargısal güvenceler - temel hak ve hürriyetlerin korunması, 567
- yargısal işlem, 414
- yargısal olmayan anayasaya uygunluk denetimi (*contrôle non juridictionnel de constitutionnalité*), 697
- yargısal-benzeri (quasi-judicial, quasi judiciaire) - AİHM, 608
- Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, 185
- yargıyla ilgili birçok görev ve yetkiler** - devlet başkanı, **168**
- yarı-başkanlık sistemi, 60, 32
- yarı-başkanlık sistemlerinde yürütme organının yapısı: iki-başlılık, 11
- yarışan oy (*concurring opinion*), 438, 632
- yarı-teşriî (*quasi-legislative*), 34
- yarı-yargısal (*quasi-judicial*), 34
- yarma yetkisi, 414
- yarmak (*trancher*), 414
- yasak sonuçlar - olağanüstü yönetim usûlleri, 408
- yasama alanındaki yetkiler, 232
- yasama dokunulmazlığının kaldırılması kararlarını denetlemek, 758
- yasama organına karşı bağımsızlık, 465
- yasama organına karşı koruma - temel hak ve hürriyetler, 562
- yasama organının tepkisi, 250
- yasama ve yargıya ilişkin yetkiler, 228
- yasamanın güvenine dayanma, 10
- yaş - cumhurbaşkanının 56
- yaş (kral), 50
- yaş: 35 yaş - cumhurbaşkanı, 56
- yaş: 50 yaş - cumhurbaşkanı, 56
- Yaşa v. Türkiye*, 593
- yaşlılık esası (*order of seniority*), 49
- yatay etki (*horizontal effect*) - temel hak ve hürriyetlerin, 538
- yaygın yargısal denetim sistemi (*diffuse judicial review system*), 740
- yayımlama (*publication*) - kanunları - devlet başkanı, 123
- yayın (*publication*) - uluslararası andlaşmalar - devlet başkanı, 199
- yayın (*publication*), 663
- yazılı açıklamaları (*written observations*) - AİHM, 630
- yazılı anayasa koşulu - anayasa yargısı, 700
- yazılı usûl (*procédure écrite*), 435
- yazılılık, 436
- yedek üyeler (*substitute members*), 803
- yedeklik (*suppléance*), 70
- yedi hakimlik daireler (*chambers of seven judges*) - AİHM, 581
- yedi hayır, bir evet, 23
- yedi yıllık sistem (*septennat*), 65
- yemin - bakanlar kurulunun göreve başlaması, 270

yemin - cumhurbaşkanının, 63
 yemin (*oath*), 470
 yemin (*serment*) - kralın, 51
 yemin dinsel, 64
 yemin yardımcıları (*oath-helpers*), 470
 yemin, 19
 yemini desteklemek için onbir kişi (*oath-helpers*), 470
 yeminli ifadesinde yalan söylemek (*perjury*) - ABD'de, 27
 yeni bir başbakanın atanamaması durumunda, 267
 yeni genel seçimler.- bakanlar kurulunun görevini sona erdiren, 273
 yeni haklar, 512
 yeni insan hakları, 512
 Yeni Mahkeme (*New Court*) - AİHM, 580
 yeni olaylar (*faits nouveaux*), 607
 Yeni Zelanda - devlet başkanı, 62
yer bakımından bağdaşmazlık (*incompatibility ratione loci*), 614
 yerel yönetimler (mahalli idareler, *collectivités locales*), 3
 yerindelik denetimi - anayasa yargısı, 794
 yerindelik denetimi (*contrôle d'opportunité*) - anayasa yargısı, 792
 yerine getirmenin Bakanlar Komitesi tarafından gözetimi (denetlenmesi) (*supervision of execution*) - AİHM, 637
 yerli hakların korunması (*right to indigenous peoples*), 512
 yeter sayı (*quorum*) - cumhurbaşkanının seçimi, 59
 yetki (*compétence*), 158
 yetki devri yoluyla Başkanın kullandığı düzenleme yetkisi (*statutory power*) - ABD, 368
 yetki kanunu (*loi d'habilitation*) - Fransa'da, 370
 yetki unsuru - olağanüstü yönetim usûlleri, 389
 yetki uyumsuzlukları (*conflicts of competence*) - anayasa yargısı, 754
 yetkilerin paralelliği ilkesi anayasa hukuku alanında geçerli mi, 279, 307
 yetki-sorumluluk, 13, 239, 245
 yetkiyi gasbetmesi, 243
 yokluğun tespiti - karşı-imza, 236, 247
yokluk - anayasa yargısı, 832, 835, 836
 yokluk - karşı-imza, 235, 247
 yokluk kararı - anayasaya aykırı, 832
 yorum - karşı-imza, 220
 yorum kaydıyla anayasaya uygunluk kararı, 838
 yorum yoluyla yeni istisna yaratma yasağı - karşı-imza, 220
 yorumlu ret kararı, 837, 838, 839, 840
 YÖK üyelerini atamak, 151
 yönetmelik çıkarma yetkisi - bakanların, 332

yönetmelikler (*règlements*), 153
 yönlendirme (*orientation*) yetkisi - Başbakan, 313
Yunanistan
 - andlaşma akdetme, 195
 - atama yetkisi, 151
 - bakan atama ve azletme yetkisi, 322
 - baş komutanlık yetkisi, 160
 - başbakanı atama yetkisi, 296
 - başbakanı azletme yetkisi, 304
 - başbakanın atanması, 301
 - Cumhurbaşkanı, 31, 33, 56, 59, 63, 64, 66, 71, 73, 79, 67, 84, 86, 88, 90, 92, 94, 95, 109
 - Cumhurbaşkanının görev ve yetkileri, 115, 121, 122, 134, 138, 139, 151, 154, 155, 160, 167, 176, 184, 203
 - Cumhurbaşkanının seçimi, 59
 - çağrı, 138
 - düzenleme yetkisi, 154
 - fesih, 134
 - hakimleri atama, 184
 - hükûmet, 294, 296, 301, 322
 - kararnameler (decrees), 154
 - karşı-imza, 213
 - mesaj, 139
 - olağanüstü yetkiler, 167
 - savaş ve barış ilân etme, 203
 - uluslararası andlaşmalar, 692
 - yüksek komuta yetkisi, 162
 yurt dışına çıkma yasağı, 206
 yurt dışı gezisi - Cumhurbaşkanının, 70
 yurttaş hakları, 490
 Yüce Divan (*haute cour*), 95, 100
 Yüce Divan (*high court, haut cour*) sistemi - anayasa yargısı, 698
 Yüksek Adalet Divanı (*Haute Cour de la Justice*), 96
 Yüksek Adalet Mahkemesi, 186, 189
 Yüksek Adliye Mahkemesi, 95
 yüksek çoğunlukçu merdiven (*the super-majoritarian escalator*), 396
 yüksek ihanet (*alta tradimento* - İtalya), 89
 yüksek ihanet (*haute trahison* - Fransa), 89
 yüksek ihanet, 91, 99
yüksek komuta yetkisi - devlet başkanı 160, 163
 - Almanya, 162
 - Belçika, 160
 - Finlandiya, 160
 - İrlanda, 161
 - İsveç, 162
 - İtalyan, 161
 - Lüksemburg, 161
 - Norveç, 161
 - Portekiz, 161

- Yunan, 162
- yüksek mahkeme (*supreme court*), 456
- Yüksek Mahkeme Başkanı (*Chief Justice*) - ABD'de, 26
- Yüksek Mahkeme hâkimleri (*judges of the Supreme Court*) - ABD'de, 33
- Yüksek Mahkeme nezdindeki Genel Savcı (*Prosecutor General at the Supreme Court*), 150, 182, 184
- yüksek mahkeme sistemi, 698
- yüksek mahkemelere üye seçme**
 - Avusturya, 185
 - Belçika, 185
 - Fransız, 185
 - Hollanda, 185
 - İspanyol, 185
 - İtalya, 186
 - Japonya, 186
 - Lüksemburg, 186
 - Portekiz, 186

yüksek mahkemelere üye seçme - Türkiye, 186

yüksek mahkemelere üye seçmek - devlet başkanı, 185

- Yüksek Mahkemenin Baş Yargıcinı seçmek - Japonya, 186
- yüksek öğrenim yapmış – cumhurbaşkanı, 56
- Yüksek Öğretim Kurulu üyelerini atamak - karşı-imza, 232
- Yüksek Yargı Konseyi (*Supreme Judicial Council*) - Yunanistan, 184
- Yüksek Yargı Konseyi, 469
- Yükseköğretim Kurulu, 186
- yükümlüler (ödevliler, borçlular) - temel hak ve hürriyetler, 532
- yürütme departmanları (*executive departments*) - ABD'de, 21

yürütme fonksiyonu, 353-377

- yürütme fonksiyonunun alanı, 356
- yürütme fonksiyonunun *intra legem* niteliği, 355, 356
- yürütme fonksiyonunun özellikleri, 354
- yürütme fonksiyonunun *secundum legem* niteliği, 355
- yürütme fonksiyonunun tanımı, 353
- yürütme fonksiyonunun yargı fonksiyonundan ayrılması, 354
- yürütme fonksiyonunun yasama fonksiyonundan ayrılması, 354
- yürütme imtiyazı (*executive privilege*) - ABD'de, 38
- yürütme işlemi (*acte exécutive*), 356
- yürütme işleminin tanımı, 356
- yürütme işlemleri (*executive acts*), 85
- yürütme işlemleri, 356**
- yürütme işlemlerinin türleri, 357

- yürütme organı tarafından onaylanan uluslararası andlaşmalar, 672

yürütme organı, 1-16

- **diğer devlet organlarından ayrılması, 2**
- düzenleme yetkisi, 357-366, 357
- düzenleme yetkisini genişlemesi - olağanüstü yönetim usûlleri, 406
- düzenleme yetkisinin kaynağı, 358
- düzenleme yetkisinin özellikleri, 363
- düzenleyici işlemleri - Fransa'da, 369
- düzenleyici işlemleri, 366
- idare dışında kalan kısmı, 3
- idare organından ayrılması, 2
- **yapısı, 5**
- yargı organından ayrılması, 2
- yasama organından ayrılması, 2
- yürütmenin göreve gelişi, 10
- yürütmeyi durdurma** - Türk Anayasa Mahkemesi, 843

---Z---

- Zagaria v. İtalya*, 608
- zaman bakımından bağdaşmazlık (*incompatibility ratione temporis*) - AİHM, 615
- zaman bakımından etki - anayasa yargısı, 813
- zarar (*dommage, préjudice*) - AİHM, 633
- zaruret hâli (*état de nécessité*) teorisi - temel hak ve hürriyetlerin durdurulması, 556
- zaruret hâli teorisi, 385**
- zaruret hâli teorisiyle ilgili özdeyişler, 386
- zaruretle memnu olan şeyleri mubah kılar, 386
- Zehentner v. Austria*, 589
- zimet (*bribery*) - ABD'de, 26, 27
- zorlama istifa (*démision forcée*), 82, 252

■

ÖZDEYİŞLER DİZİNİ

(Cilt I ve II)

Açıklama: Özdeyişlerin sonundaki Roma rakamları cilt sayısına, Arap rakamları ise o ciltteki sayfa numarasına işaret etmektedir. Örneğin "I: 312", söz konusu özdeyişin kitabın birinci cildinin 312'nci sayfasında geçtiği anlamına gelir.

Abrogata lege abrogante non revivescit lex abrogata: İlga eden kanunu ilga etmek, ilga edilmiş kanuna tekrar hayat vermez, I: 312

Animus hominis est anima scripti: İnsanın niyeti, yazının ruhudur, I: 232

Argumentum a simili valet in lege: Kıyas yoluyla yapılan çıkarsama hukukta geçerlidir, I: 291

Audit alterem partem: Diğer tarafı da dinle, II: 432

Barika-ı hakikat müsdeme-i efkardan çıkar, II: 432

Bellum omnium contra omnes: herkesin herkesle savaşı, I: 394

Benignius leges interpretaendae sunt, quo voluntas earum conservetur: Kanunlar, onların amaçlarını koruyacak şekilde yorumlanmalıdır, I: 232

Beraet-i zimmet asıldır, I: 298

Bir şeyi zikr ile tahsis etmek, maadasına münafı olmaz, I: 283

Bizzat ihkak-ı hak memnudur, II: 561

Bundesrecht bricht Landesrecht: Federal hukuk, eyalet hukukundan üstündür, I: 513

Chose jugée a force de vérité legale: Hükmedilen şey (res iudicata), kanunî hakikat gücüne sahiptir, II: 447

Dans le cadre de la décontcentration, c'est toujours le même marteau qui frappe, mais on a raccourci le manche: Adem-i temerküz durumunda vuran çekiç aynıdır; ama sapı kısaltılmıştır, I: 481

Davacı yoksa, dava da yoktur, II: 426

Davasız yargılama olmaz, II: 422

De minimis non curat praetor: Küçük şeyler hakime götürülemez, II: 622

Delegata potestas non potest delegari: Devredilmiş yetki, devredilemez, I: 305

Delegatus non potest delegare: Yetki almış kişi, bir başkasına yetki veremez, I: 305

Derativa potestas non potest esse major primitiva: Türemiş yetki asli yetkiden daha büyük olamaz, I: 306

Devlet ebedmüddettir, I: 380

Dissolution sur dissolution ne vaut pas: Fesih üzerine fesih olmaz, II: 119, 122, 127
Eğer Tanrılardan oluşmuş bir halk olsaydı, kendisini demokratik olarak yönetirlerdi.

Böylesine olgun bir yönetim insanların harcı değil - Rousseau, I: 656

- Ejus est interpretari cujus est condere*: Kanunu koyan onu yorumlamaya da yetkilidir, I: 227
- Error communis facit ius*: Ortak hata hukuk yaratır, I: 31
- Etat, c'est moi*: Ben devletim, I: 376
- Exceptiones sunt strictissimae interpretationis*: İstisnalar dar yorumlanır, I: 221, 275, 278
- Expressio unius est exclusio alterius*: Bir şeyi zikretmek, diğerini dışlamaktır, I: 280, 281, 282, 294
- Expressio unius est exclusio alterius*: Bir şeyi zikretmek, diğerini dışlamaktır, II: 537
- Expressio unius non est exclusio alterius*: Bir şeyin zikredilmesi, diğerinin dışlanması demek değildir, I: 283
- Federal law shall override Land law*: Federal hukuk, elyalet hukukundan önce gelir, I: 513
- Galat-ı meşhur fasih-i mehcurdan evlâdır, I: 31
- Generale dictum generaliter est interpretandum*: Genel ifade, genel olarak yorumlanır, I: 274
- Generalia verba sunt generaliter intelligenda*: Genel kelimeler, genel anlamda anlaşılmalıdır, I: 274, 275
- Generalis clausula non porrigitur ad ea quae antea specialiter sunt comprehensa*: Genel hüküm, önceden özel olarak öngörülmüş şeyleri sona erdirmez, I: 312
- Generalis regula generaliter est intelligenda*: Bir genel hüküm, genel anlamda anlaşılmalıdır, I: 273
- Government of the people, by the people, for the people*: Halkın, halk tarafından, halk için yönetimi, I: 634
- Herkes berî'ü'z-zimme olarak tevellüd eder, I: 298
- Homo homini lupus*: İnsan insanın kurdudur, I: 394
- In claris non fit interpretatio*: Açıklık durumunda yorum yapılmaz, I: 264
- In dubiis, non praesumitur pro potentia*: Tereddüt halinde yetki lehine karine yoktur, I: 300
- Inclusionem unius fit exclusio alterius*, 2890: Bir şeyi dahil etmek, diğerlerini hariç tutmak demektir, I: 294
- Interpretatio cessat in claris*: Açıklık durumunda yorum yapılmaz, 237, 264, I: 266
- Je m'en vais, mais l'État demeurera toujours*: Ben gidiyorum, ama devlet her zaman için baki kalacak, I: 380
- Judex bonus nihil ex arbitrio suo faciat, nec propositione domesticae voluntatis, sed juxta legis et jura pronunciet*: İyi bir hakim kendi kanısına ve özel isteklerine göre değil, kanuna göre karar vermelidir, I: 261
- Judex est lex loquens*: Hakim konuşan kanundur, I: 261
- Judex non de legibus, sed secundum leges debet judicare*: Hâkim, kanunu yargılamalı, kanuna göre yargılama yapmalıdır, I: 261
- Judicis est jus dicere, non dare*: Hakim, kanunu söyler; kanun yapmaz, I: 261
- Kral bir bakanı öldürürse bundan Başbakan sorumludur. Eğer Başbakanı öldürürse, kimse sorumlu değildir, I: 473
- L'Etat, c'est moi*: Ben devletim, I: 376

- L'interprétation est la forme intellectuelle de la désobéissance:* Yorum itaatsizliğin entelektüel bir biçimidir, I: 263
- La centralisation est une épée dont la poignée est dans la capitale et la pointe dans la rest de l'État:* Merkeziyet, sapı başkentte, ucu devletin geri kalan kısmında olan bir kılıçtır, I: 480
- La liberté consiste à pouvoir faire tout ce qui ne nuit pas à autrui:* Hürriyet, başkasına zarar vermeyen her şeyi yapma iktidarındır, II: 502
- La personne du Roi est inviolable; ses ministres sont responsables:* Kralın şahsı dokunulmaz, bakanları ise sorumludur, II: 78
- Le droit fédéral prime le droit cantonal qui lui est contraire :* Federal hukuk, kendisine alyıkırı olan kanto hukukundan üstündür, I: 514
- Le droit fédéral prime le droit cantonal qui lui est contraire:* Federal hukuk, kendisine aykırı olan kantonal hukuktan üstündür, I: 514
- Le Roi est mort, vive le Roi:* Kral öldü, yaşasın kral, I: 460
- Le roi ne meurt pas en France:* Fransa'da kral ölmez, I: 460
- Le roi ne peut mal faire:* Kral hata yapmaz, kral kötülük yapmaz, II: 106, 83
- Le roi règne, mais ne gouverne pas - Thiers:* Kral saltanat sürer, ama yönetmez, 464, I: 603
- Le Roy s'avisera:* Kral düşünecek, I: 837
- Le Roy/ la Reyne le veult:* Kral/Kraliçe onu istiyor, I: 837
- Le Roy/La Reyne remercie ses bons sujets, accepte leur benevolence et ainsi le veult,* I: 837
- Le trône n'est pas un fauteuil vide:* Taht boş bir koltuk değildir - Guizot, I: 603
- Lege non distinguente non nobis est distinguere:* Kanunun ayırım yapmadığı yerde, bizim de ayırım yapmamamız gerekir, I: 274
- Les juges... ne sont que la bouche qui prononce les paroles de la loi:* hakimler, kanunun sözlerini telaffuz eden birer ağızdan başka bir şey değildirler - Montesquieu, I: 263
- Lex posterior derogat legi priori:* Sonraki kanun önceki kanunu ilga eder, I: 221, 309
- Lex specialis derogat legi generali:* Özel kanun genel kanunları ilga eder, I: 309
- Lex superior derogat legi inferiori:* Üst kanun alt kanunları ilga eder, I: 308
- Loser loses all:* Kaybeden de her şeyi kaybetmektedir, I: 584, 612
- Maledicta est expositio quae corrumpit textum:* Metni ifsad eden yoruma lanet olsun, I: 266
- Müstesna, müstesna minhin lâfzile olunca ondan ekal olmalıdır,* I: 270
- Ne bis in idem:* Bir kişi uynı suçtan dolayı iki defa yargılanamaz, aynı olay, ikinci bir davaya konu olamaz, II: 447, 822
- Necessitas non habet legem:* Zaruretin kanunu yoktur, II: 386
- Nemo aliquam partem recte intelligere potest antequam totum perlegit:* Kimse, bütünü okumadan, bir parçayı doğru olarak anlayamaz, I: 234
- Nemo debet esse iudex in propria causa:* Kimse kendisini ilgilendiren bir işte hakim olamaz, II: 452, 461, 719
- Nemo iudex in sua causa:* Kimse kendi davasında hâkim olamaz, I: 156, 719
- Nemo praesumitur donare:* Bir şeyin verildiği yolunda karine yoktur, I: 299

No representation without taxation: Vergisiz temsil olmaz, I: 703

No taxation without representation: Temsilsiz vergi olmaz, I: 703, 746, 874

Non de legibus, sed secundum leges iudicandum est: Kanun üzerinde değil, kanun uyarınca hüküm verilmelidir, I: 261

Non est interpretatio, sed divinatio, quae recedit a litera. Cum receditur a litera, iudex transit in legislatorum: Sözden uzaklaşan yorum, yorum değil; kehanettir. Hakim sözden uzaklaşırsa, kanun koyucu haline gelir, I: 266

Non est potestas nisi a Deo: Tanrıdan gelmeyen bir iktidar yoktur, I: 441

Nul n'est censé ignorer la loi ilkesi: Kanunu bilmemek mazeret sayılmaz, I: 850

Nulla crimen et poena sine lege: Kanunsuz suç ve ceza olmaz, I: 303; II: 100, 101, 173, 506

Nullum crimen sine lege: Kanunsuz suç olmaz, I: 296

Nullum tempus occurrit regi: Krala karşı süre işlemez, II: 107

Nullum tributum sine lege: Kanunsuz vergi olmaz, I: 296

Omne totum est maius sua parte: Her bütün kendi parçasından büyüktür, I: 307

Omnis potestas a Deo, per populum: Bütün iktidarlar, Tanrıdan halk aracılığıyla gelir, I: 442

Omnis potestas a Deo, sed per populum: Bütün iktidarlar Tanrıdan gelir, ama halk aracılığıyla, II: 497

Omnis potestas a Deo: Bütün iktidarlar Tanrıdan gelir, I: 441, II: 496

On peut gouverner de loin mais on n'administre bien que de près: Uzaktan hükmedilir; ama ancak yakından idare edilir, I: 479

One man, one vote: Bir kişi, bir oy, I: 706

Pas de pouvoir réglementaire sans texte: Kanunsuz düzenleme yetkisi olmaz, II: 360

Positio unius non est exclusio alterius: Bir şeyin belirtilmesi, diğer şeylerin hariç tutulduğu anlamına gelmez, 283, I: 296

Potestas stricte interpretatur: Yetkiler dar yorumlanır, I: 300

Powers are narrow, rights broad: Yetkiler dar, haklar geniş, I: 301; II: 506

Protectio trahit subjectionem et subjectio protectionem: Koruma sadakatı, sadakat korumayı doğurur, I: 414

Quamdiu se bene gesserint: (Hâkimler) doğru bir şekilde davrandıkları sürece görev kalır, II: 467

Quand on est en désaccord, on ferme sa gueule ou s'en va: Ya çenesini kapar, ya çekip gider, II: 263

Quando verba et mens congruunt, non est interpretationi locus: Kelime ve niyet uyduğu zaman, yoruma yer yoktur, I: 264

Qui dicit de uno negat de altero: Bir şeyi kabul eden, diğerini inkar ediyor demektir, 280, I: 294

Qui facit per alium facit per se: Başkası aracılığıyla yapan, kendisi yapmış olur, II: 106

Qui potest maius, potest minus: Çoğu yapmaya yetkili olanın azı da yapmaya yetkilidir, I: 307

Qui potest majus, potest et minus eodem sub respectu: Çoğu yapmaya yetkili olan, azı da yapmaya da yetkilidir, I: 307

Qui potest majus, potest etiam minus: Çoğu yapmaya yetkili olan azı yapmaya da yetkilidir, I: 307

Qui potest plus, potest minus: Çoğu yapmaya yetkili olanın azı da yapmaya yetkilidir, I: 297, II, 174

Quia aliquis non debet esse judex in propria causa: Kimse kendi davasında hakim olamaz, II: 701

Quod potest facere majus potest etiam minus: Çoğu yapmaya yetkili olan, azı yapmaya da yetkilidir, I: 307

Quotiens dubia interpretatio libertatis est, secundum libertatem respondendum erit: Hürriyete ilişkin yorumda tereddüt varsa, hürriyet lehine karar verilir, I: 302

Redde Caesari quae sunt Caesaris, et quae sunt Dei Deo: Sezar'ın hakkını Sezar'a, Tanrının hakkını Tanrıya veriniz, II: 494

Res inter alios judicata aliis neque nocere neque prodesse potest: Tarafların arasında olan şeyin başkalarına ne yararı, ne de zararı vardır, II: 448

Res judicata facit ex albo nigrum, ex nigro album, ex curvo rectum, ex recto curvum: Res iudicata, beyazı siyah, siyahı beyaz; eğriyi doğru, doğruyu eğri yapar, II: 447

Res judicata pro veritate accipitur: Res iudicata, hakikat olarak kabul edilir, II: 447

Roi ne meurt pas en France : Frda Kral ölmez, II: 50

Sarahat karşısında delaletle itibar yoktur, I: 265

Sarâhat, delâletten akvadır, I: 265

Scripture must interpret itself: Kitab-ı Mukaddes kendi kendini yorumlamalıdır, I: 238

Sensus verborum est anima legis: Kelimelerin anlamı, kanunların ruhudur, I: 266

Sıfat-ı arızada aslolan ademdir, I: 298

Si veut le roi, si veut la loi: Kral isterse, kanun da ister, I: 555

Silent enim leges inter arma: Savaş zamanında kanunlar susar, II: 386

Soit fait comme il est désiré, I: 837

Tasrih mukabelesinde delaletle itibar yoktur, 237, I: 265

The Crown is not bound by statute save by express words or necessary implication: Taç, sarahaten veya zımnen öngörülmedikçe kanun ile bağlı değildir, I: 474; II: 107

The enumeration in the Constitution, of certain rights, shall not be construed to deny or disparage others retained by the people: Bazı hakların Anayasada sayılması, halkın sahip olduğu diğer hakların kaldırıldığı veya sınırlandırıldığı şeklinde anlaşılamaz, II: 524

The King can do no wrong: Kral fenalık yapmaz, Kral haksızlık yapmaz, Kral hata yapmaz; kural kusur işlemez, I: 114, 377, 473; II: 83, 106

The King cannot act alone: Kral tek başına işlem yapamaz, II: 209

The King is a name of continuance: Kral bir devamlılık ismidir, I: 460; II: 50

The King is a preferred creditor: Kral rüçhan hakkına sahip alacaklıdır, I: 474; II: 107

The King is never an infant: Kral hiçbir zaman küçük değildir, I: 461, II: 50

The king is the fountain of justice: Kral adaletin kaynağıdır, II: 106, 174

The King never dies: Kral hiçbir zaman ölmez, I: 460; II: 50

Time does not run against the King: Krala karşı zamanaşımı işlemez, II: 107

Tout ce que la loi ne défend pas est permis: Kanunun yasaklamadığı her şey serbesttir, I: 303

Tout ce qui n'est pas défendu par la loi ne peut être empêché, et nul ne peut être contraint à faire ce qu'elle n'ordonne pas: Kanunun yasaklamadığı bir şey engellenemez ve kimse kanunun emretmediği bir şeyi yapmaya zorlanamaz, II: 506

Toute justice émane du roi: Bütün adalet kraldan gelir, I: 555; II: 174, 196

Ubi eadem est ratio legis, ibi eadem est legis dispositio: Kanunun sebebi aynı ise, hüküm de aynıdır, I: 292

Ubi eadem est ratio, eadem est lex: Sebep aynı ise, kanun da aynıdır, I: 292

Ubi eadem ratio, ibi idem lex: Sebebin aynı olduğu yerde kanun da aynıdır, I: 292

Ubi lex non distinguit neque interpretis est distinguere: Kanunun ayrıma gitmediği yerde, yorumcu da ayırım yapamaz, I: 274

Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus: Kanunun ayırım yapmadığı yerde, bizim de ayırım yapmamamız gerekir, I: 275

Ubi lex voluit dixit, ubi noluit tacuit: Kanun istediği zaman söyler; istemediği zaman ise susar, I: 272, 280

Unius positio non est alterius exclusio: Bir şeyin belirtilmesi, diğer şeylerin hariç tutulduğu anlamına gelmez, I: 283

Unumquodque eodem modo quo colligatum est dissolvitur: Bir şey yapıldığı şekilde çözülür (yetki ve usûlde paralellik ilkesi), I: 306

Verba sunt indices animi: Kelimeler niyetlerin göstergesidir, I: 266

Verba volant, scripta manent: Söz uçar, yazı kalır, II: 436

Verbis standum ubi nulla ambiguitas: belirsizlik yoksa söz ayakta tutulmalıdır, I: 265

Verfassungsrecht vergeht, Verwaltungsrecht besteht: anayasa hukuku geçer; idare hukuku baki kalır, I: 75

Vicarius non habet vicarium: Vekil, vekil atayamaz, I: 305

Viperina est expositio quae corrodit viscera textus: Metnin içini kemiren yorum, zehirli ylandır, I: 266

Winner takes all: Kazanan her şeyi kazanır, I: 584, 612

Yedi hayır, bir evet; evetler kazandı - Lincoln, I: 572

Zahir olan sözlerin tefsire ihtiyacı yoktur, I: 265

Zaruretler memnu olan şeyleri mubah kılar, II: 386 ■

TÜRKÇEDEN İNGİLİZCE VE FRANSIZCAYA ANAYASA HUKUKU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Türk anayasa hukuku doktrininin standart terimlere ihtiyacı vardır. Bu nedenle, biz bu kitapta Türkçe teknik terimleri tırnak işareti içinde verdik ve onların hemen yanına parantez içinde onların İngilizce ve Fransızca karşılıklarını italik harflerle verdik. Örneğin “hak (*right, droit*)”. Kitabımızda tırnak içinde verdiğimiz teknik terimleri alfabetik bir şekilde sıralamak ve her birinin yanlarına İngilizce ve Fransızca karşılıklarını çıkararak vermek suretiyle burada bir “*Türkçeden İngilizce ve Fransızcaya Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüğü*” oluşturduk.

Bu sözlükte, 2200 civarında Türkçe hukuk teriminin Fransızca ve/veya İngilizce karşılıkları bulunmaktadır. Hatta bazı terimlerin karşısında sadece Fransızca ve/veya İngilizce karşılıkları değil, Latince, Almanca ve İtalyanca karşılıkları da verilmiştir.

Türkçe terimlerin yabancı dillerdeki karşılıklarının verilmesinde önce Fransızca veya önce İngilizce terimi vermek gibi, belli bir sıra izlenmemiştir. Türkçe terimden sonra bazen bu terimin önce Fransızca karşılığı, bazen önce İngilizce karşılığı verilmiştir. Bazen de Türkçe terimden sonra sadece Fransızca veya sadece İngilizce veya sadece Latince karşılığı verilmiştir.

Sözlükte ayrıca bu terimlerin kitapta geçtiği sayfa numaraları belirtilmiştir. Sözlük girdilerinin sonundaki Roma rakamları bu kitabın cilt* sayısına; Arap rakamları ise o ciltteki sayfa numarasına işaret etmektedir. Örneğin “açık deniz: *high sea, haute mer*, I: 427” şeklindeki sözlük girdisinden, “açık deniz” teriminin İngilizce karşılığının “*high sea*”; Fransızca karşılığının ise “*haute mer*” olduğu ve bu terimlerin kitabın birinci cildinin 427’nci sayfasında geçtiği anlaşılmalıdır. Böylece terimleri izleyen numaraların işaret ettiği sayfalara bakılarak bu terimlerin anlamlarına ve hiç olmazsa kullanım örneklerine ulaşılabilir. Ayrıca bu sözlük, Türkçe bir anayasa hukuku metnini İngilizce veya Fransızca çevirecek kişilere de yararlı olabilecektir.

*Not: Roma rakamı “I” ile gösterilen birinci cilt, bu kitabın 2011 yılında yapılan ilk baskısının birinci cildir (Bu terimlerin birinci cildin ikinci baskısında hangi sayfalarda geçtiğini tespit işinin altından kalkamadım). “II” ile gösterilen ikinci cilt elinizde tuttuğunuz bu baskının, yani ikinci baskının ikinci cildir.

---A---

açık deniz: *high sea, haute mer*, I: 427
 açık denizin serbestliği: *freedom of the high sea, liberté de la haute mer*, I: 427
 açık liste: *liste ouverte*, II: 524
 açık mektup (İngiltere’de krali onay işleminin bir belgesi): *letters patent*, I: 206
 açıkça temelden yoksun olma: *manifestly ill-founded, défaut manifeste de fondement, manifestement mal fondée*, II: 619
 açıklama: *statement*, I: 838
 açıklık: *clarté*, I: 197
 ada: *island*, I: 422
 adalet bakanı (bir nevi) (ABD): *attorney general*, II: 22, 171, 216
 adalet bakanı: *garde des seaux* (Fransa), II: 317
 adalet çeşmesi, adaletin kaynağı: *fountain of justice*, II: 174, 470
 adalet dağıtma: *rendre la justice*, II: 420
 Adalet Yüksek Konseyi: *Conseil supérieur de la Justice*, II: 181, 185, 188
 adalet engel olma: *criminal obstruction of justice*, II: 27, 28
 adem-i merkezî hukuk düzenleri: *ordres juridiques décentralisés*, I: 216
 adem-i merkezî idare: *administration décentralisée*, II: 2
 adem-i merkezî tipte anayasa yargısı: *decentralized type of judicial review*, II: 740
 adem-i merkezî üniter devlet: *État unitaire décentralisé*, I: 483
 adem-i temerküz: *déconcentration*, I: 480
 adı kanun: *loi ordinaire*, II: 767
 adı suçlar: *délits de droit commun*, II: 83
 adil tatmin: *just satisfaction, satisfaction équitable*, II: 630
 adil tazmin hakkında hüküm: *judgment on just satisfaction, arrêt sur la satisfaction équitable*, II: 634
 af hakkı: *droit de grâce*, II: 75
 af yetkisi: *pardonning power*, II: 30
 af, amnistî: *amnistie*, I: 307, 881, I: 883
 af: *pardon, mercy, grâce*, II: 31, 169
 aforoz: *excommunication*, II: 470
 agora: *agora*, I: 656
 ağır ceza mahkemeleri: *cour d’assises*, II: 471
 ağır cürüm ve kabahatler: *high crimes and misdemeanors*, II: 28

ahde vefa, söze bağlılık: *pacta sunt servanda*, II: 773
 aile babası: *pater familias*, I: 385
 aile oyu: *vote familial*, I: 707
 akdetme (uluslararası andlaşma): *conclusion*, 194, II: 645
 akdetme yetkisi: *power of conclude the treaties, pouvoir de conclure des traités*, II: 194
 akdetme: *conclusion*, I: 878
 aksiyle kanıt, mefhum-u muhalefet: *argumentum a contrario*, I: 236, 294
 aksiyolojik geçerlilik: *validité axiologique*, I: 150
 aktif statü hakları: *active status rights*, II: 509
 alacaklı: *créancier*, II: 481
 alarm hâli: *estado de alarma* - İspanya, II: 390
 alenî oy: *vote public*, I: 712
 alenî: *public, publique*, II: 631
 alenîlik: *publicité*, II: 425
 Alman Federal Anayasa Mahkemesi: *Bundesverfassungssgerichts*, I: 505, 522
 Alman Komünist Partisi: *Kommunistische Partei Deutschland [KPD]*, II: 756
 Almanya’da Birinci Meclis: *Bundestag*, II: 58, 93, 129
 Almanya’da İkinci Meclis: *Bundesrat*, II: 93
 alt görevliler: *inferior officers*, II: 33
 alt meclis: *chambre basse, lower house*, I: 756
 alt yapı: *infrastructure*, I: 390
 amaçsal yorum teorisi: *purposive theory*, I: 234
 Amerikan modeli anayasa yargısı: *American model of constitutional review, modèle américain de justice constitutionnelle*, II: 740
 amnistî, af: *amnistie*, I: 307, 881, 883; II: 170
 ampirik doğrulama: *vérification empirique*, I: 138
 ana soyundan intikal sistemi: *matrilinear system of succession, système matrilineaire*, I: 459
 anayasa başvurusu: *constitutional complaint, verfassungsbeschwerde*, II: 751
 anayasa değişikliği (ABD’de): *amendment*, I: 336, 338

- anayasa değişikliği hakkında kanun: *act on the amendment to the constitution, loi sur la révision constitutionnelle*, II: 767
- anayasa değişikliği teklif etme yetkisi: *power to initiate constitutional revision, the right to propose a Constitutional amendment*, I: 347
- anayasa değişikliği: *constitutional amendment, constitutional revision, révision constitutionnelle*, II: 143, 762, 769
- anayasa değişikliği: *constitutional revision, constitutional amendment, révision constitutionnelle*, I: 336
- anayasa hukuku profesörü: *professeur de droit constitutionnel*, I: 80
- anayasa hukuku ve siyasal kurumlar: *droit constitutionnel et institutions politiques*, I: 88
- anayasa hukuku: *constitutional law*, I: 28
- anayasa hukukunun devamsızlığı: *discontinuité du droit constitutionnel*, I: 75
- anayasa hukukunun genel teorisi: *general theory of constitutional law, théorie générale de droit constitutionnel*, I: 44
- anayasa içi, anayasaya uygun: *intra constitutionem*, I: 823
- Anayasa Konseyi: *Conseil constitutionnel*, I: 90; II: 698
- anayasa konvansiyonları: *Conventions of the Constitution*, I: 199, 114
- anayasa koyucunun niyetleri: *intentions of Constitution's framers*, I: 232
- anayasa mahkemesi: *constitutional court, constitutional tribunal, tribunal constitutionnel, corte costituzionale, tribunal constitucional*, II: 698
- anayasa şikayeti: *constitutional complaint, verfassungsbeschwerde*, II: 751
- anayasa yapma usûlleri: *modes d'établissement des constitutions, constitution-making processes*, I: 324
- anayasa yargısı: *constitutional review, constitutional justice, constitutional jurisdiction, contentieux constitutionnel*, II: 696
- anayasa: *constitution*, I: 27, 104
- anayasacı anlayış: *conception constitutionnaliste*, II: 100
- anayasacılığa aykırı anayasa: *constitution against constitutionalism*, I: 135
- anayasacılık: *constitutionalism, constitutionnalisme*, I: 132
- anayasacılıksız anayasalar: *constitutions without constitutionalism*, I: 135
- anayasa-dışı: *extra-constitutionnel*, I: 163
- anayasal değerde ilkeler: *principes de valeur constitutionnelle*, II: 786
- anayasal değişme: *constitutional change, changement constitutionnel*, I: 336
- anayasal denetim: *constitutional review, contrôle constitutionnel*, II: 697
- anayasal düzeni: *constitutional order*, II: 777
- anayasal haklar: *droits constitutionnels*, II: 490
- anayasal kanun: *constitutional act, loi constitutionnelle*, II: 766
- anayasal kanunlar: *lois constitutionnelles*, I: 28
- anayasal monarşi: *constitutional monarchy, monarchie constitutionnelle*, I: 456
- anayasal oto-determinasyon hakkı: *auto-détermination constitutionnelle, right to self-organization*, I: 509
- anayasal teamül: *coutume constitutionnelle*, I: 193
- anayasal uygulamalar: *usages constitutionnels*, I: 194
- anayasaların içerikleri: *contenu des constitutions, contenu matériel des constitutions*, I: 122
- anayasaların yapılması ve değiştirilmesi: *établissement et révision des constitutions*, I: 315
- anayasallık denetimi: *review of constitutionality, contrôle de constitutionnalité*, II: 697
- anayasanın bütünüyle değiştirilmesi: *total revision, révision totale*, I: 337
- anayasanın kısmî değişikliğinin: *partial revision*, I: 352
- anayasanın tümünden değiştirilmesi: *total revision, Gesamtänderung*, II: 770
- anayasanın üstünlüğü: *constitutional supremacy, suprématie de la Constitution*, II: 699
- anayasaüstülük: *supraconstitutionnalité*, I: 152
- anayasaya aykırılık itirazı: *plea of unconstitutionality, contention of unconstitutionality*, II: 750

anayasaya aykırılık sebepleriyle: *grounds, moyens*, II: 805
 anayasaya karşı cürüm: *attentato alla Costituzione*, 89, 91, II: 105
 anayasaya karşı hile: *fraude à la constitution*, I: 188
 anayasaya karşı komplo: *attentato alla Costituzione*, II: 757
 anayasaya karşı, anayasaya aykırı: *contra constitutionem*, I: 202
 anayasaya uygun, anayasa içi: *intra constitutionem*, I: 823
 anayasaya uygunluk denetiminin konusu: *subject of judicial review*, II: 761
 anayasayı değiştiren kanun: *law amending the constitution, loi modifiant la constitution*, II: 767
 anayasayı ihlâl: *violation of the constitution*, II: 105
 anayasayı ilga: *abrogation de constitution*, I: 320
 anayasayı izleyen, anayasadan kaynaklanan: *secundum constitutionem*, I: 823
 anayasayı kasten ihlâl: *intentional violation of the Constitution, vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes*, II: 90, 104
 anayasayı tamamlayıcı: *praeter constitutionem*, I: 201
 anayasayı veya diğer bir federal kanunu kasten ihlâl: *vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes oder eines anderen Bundesgesetzes*, 89, II: 91
 andlaşma yapma yetkisi: *treaty making power*, II: 194
 andlaşmalar: *traités*, I: 878
 andlaşmalar: *treaties, traités*, II: 31, 680
 andlaşmaların akdedilmesi: *conclusion of treaties, conclusion des traités*, II: 642
 Andora Prenslığı: *Principat d'Andorra*, I: 452
 anonim: *anonymous, anonyme*, II: 605
 apaçık çatışma: *evident conflict*, II: 742, 811
 apaçık kavgacı ve tamamıyla önemsiz konularda başvurular: *requête manifestement chicanière ou dépourvue de tout enjeu réel, application manifestly vexatious or devoid of any real purpose*, II: 611
 araştırma komisyonu: *commission d'enquête*, I: 861
 arizi nitelik, sıfat-ı âriza: *accidentalia*, I: 190

artık oyların dağılışı: *répartition des restes*, I: 728
 asgari ücret: *minimum-wage*, II: 817
 asıl metin: *original text*, I: 338
 askerî ve sivil görevler: *civil and military posts*, II: 151
 askerî yetkiler: *military power*, II: 30, 159
 aslı farklar: *crucial differences*, I: 566
 aslı kurucu iktidar: *pouvoir constituant originaire*, I: 316
 aslı, ilksel: *originaire, initiale*, I: 667
 aslı: *originaire*, II: 284, 355, 365, 367
 aşırı şekil şartlarına bağlı olmaksızın: *without excessive formalism*, II: 591
 aşırı şekilcilikten uzak: *without excessive formalism, sans formalisme excessif*, II: 601
 aşikâr bir adaletsizlik: *injustice flagrante*, I: 155
 aşkın bir düzen: *ordre transcendant*, I: 189
 ataerkil: *patriarcale*, I: 385
 atama yetkisi: *appointment power, pouvoir de nomination*, II: 33, 149, 315
 atama: *appointment, nomination*, II: 268
 atıf usûlü - AİHM kararlarına: *mode of citation, manière de citer*, II: 585
 atıf işlemleri: *acts of mercy, actes de clémence*, I: 881
 Avam Kamarası: *House of Commons*, I: 598, 748
 Avrupa Birliği Adalet Divanı: *Court of Justice of the European union, Cour de justice de l'Union européenne*, II: 580
 Avrupa Birliği: *European Union, Union européenne*, II: 575
 Avrupa İçin Bir Anayasa İhdas Eden Antlaşma: *Treaty establishing a Constitution for Europe*, I: 488
 Avrupa İnsan Hakları Divanı: *European Court of Human Rights, Cour européenne des droits de l'homme*, II: 578
 Avrupa insan hakları hukuku: *European human rights law, droit européen des droits de l'homme*, II: 571
 Avrupa İnsan Hakları Komisyonu: *European Commission of Human Rights, Commission européenne des Droits de l'Homme*, II: 578
 Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karar ve hükümlerine atıf usulü: *Mode of citation*,

manière de citer les arrêts et décisions de la Cour, II: 585

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi: *European Court of Human Rights, Cour européenne des droits de l'homme*, II: 580

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi: *The European Convention on Human Rights: La Convention européenne des droits de l'homme*, II: 486, 572, 574

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi: *Committee of Ministers of the Council of Europe, Comité des ministres du Conseil de l'Europe*, II: 637

Avrupa Konseyi: *Council of Europe, Conseil de l'Europe*, II: 574

Avrupa Konseyi: *European Council, Conseil européen*, II: 575

Avrupa Parlamentosu: *European Parliament, Parlement européen*, II: 581

Avrupa'da demokratik "ortak bir kamu düzeni: *common public order of the free democracies of Europe, European public order, ordre public européen*, II: 584

Avukat: İngiltere'de: *barrister*, II: 462

Avustralya Yüksek Mahkemesi: *High Court of Australia*, I: 522

Avusturya Anayasa Mahkemesi: *Verfassungsgesichtshof Österreich*, I: 522

aynen iade: *restitution*, II: 636

aynı değer: *similar dignity*, II: 677

ayrı ama eşit doktrini: *the separate but equal doctrine*, II: 728

ayrılma hakkı: *droit de sécession, right of secession*, I: 477, 486, 490

ayrılma yoluyla federalizm: *fédéralisme par dissociation*, I: 523

ayrılma, federal devletin bölünmesi: *dissociation*, I: 523

ayrılma: *secession*, I: 375

ayrımcılık yapılmaması ilkesi: *principe de non-discrimination*, I: 156

ayrışık oy: *separate opinion*, II: 438, 632
azınlık milliyetçiliği: *minority nationalism*, I: 418

azınlıkların tanınmaması: *non-reconnaissance de minorités*, I: 477

azil yetkisi: *removal power, ABD*, II: 33

azil, görevden alma: *révocation, removal, removal from office*, II: 19, 150, 326

azil: *révocation*, I: 671

azledilememe: *non-révocabilité*, I: 678

---B---

baba hattından Yunan neslinden olmak: *be of Greek descent from the father's line*, II: 56

baba soyundan intikal: *succession en ligne paternelle, patrilinear system of succession*, I: 459

bağdaşmazlıklar: *incompatibilities; incompatibilités*, II: 66, 113, 612

bağımsız devlete parçalanması: *démembrement de l'Etat, dismemberment of a state*, I: 320

bağımsız devletlerin birleşmesi: *federation of states*, I: 320

bağımsız düzenleyici ajans: *independent regulatory agency, ABD*, II: 34

bağımsız idarî ajanslar: *administrative agencies: ABD'de*, II: 41, 368

bağımsız varlık: *entities*, I: 497

bağımsız: *indépendante*, II: 608

bağımsızlık savaşı: *guerre d'indépendance, war of independence*, I: 319

bağımsızlık: *independence*, I: 432

bağışlama yetkisi: *power of pardon, pouvoir de pardonner*, I: 881

bağlayıcı: *obligatoire*, I: 850; II: 141

bağlayıcılık gücü: *binding force, force obligatoire*, II: 515

bağlı yetki: *compétence liée*, I: 671, 847; II: 242

bahşetmek, ihsan etmek: *octroyer*, I: 325

bakan atama ve azletme yetkisi: *pouvoir de nomination et de révocation des ministres, appointment and removal from office of ministers*, II: 146

bakan: *minister, ministre*, I: 590

bakan: *minister, ministre*, II: 316, 318, 349

bakan-başkan: *Ministerpräsident*, I: 512

bakanlar (ABD'de): *principal officers of the executive departments*, II: 21

Bakanlar Komitesi: *Committee of Ministers, Comité des ministres*, II: 637

bakanlar kurulu görüşmelerinin ifşa edilmesi: *disclosures of Cabinet discussions*, II: 265

bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak: *signature des actes du conseil des ministres*, II: 156

bakanlar kurulu üyesi olmayan bakanlar: *non- cabinet ministers*, II: 256, 319
 bakanlar kurulu: *council of ministers, conseil des ministres, Consiglio dei ministri*, II: 10, 148, 255, 257
 bakanlar kurulu: *council of ministers, conseil des ministres*, I: 590
 bakanlar kuruluna başkanlık etme yetkisi: *pouvoir de présider le conseil des ministres*, II: 147
 Bakanlar Kurulunda görüşülen kararname-ler: *décrets délibéré en Conseil des Ministres - Fransa'da*, II: 156, 373
 Bakanlar Kurulunun görüşü ve onayıyla: *with the advice and approval of the Cabinet*, II: 653
 bakanlar kurulunun grevi: *grève des ministres*, II: 82, 252
 bakanlar: *ministers, ministres*, I: 590
 bakanlar: *ministers, ministres*, II: 10, 255, 257
 bakanların dayanışması: *solidarité ministérielle*, II: 291
 bakanların görüşü: *advice of Ministers*, II: 210
 bakanların sorumlulukları: *responsabilités des ministres*, II: 332
 bakanlık dayanışması: *solidarité ministérielle*, I: 560
 bakanlık kararı (Fransa'da): *arrêté ministériel*, II: 375
 bakanlık müsteşarı: *senior civil servant*, II: 330
 bakanlık sahibi olmayan bakanlar: *non-departmental ministers*, II: 319
 bakanlık yönetmeliği (Fransa'da): *règlement ministériel*, II: 375
 bakanlık: *ministère, ministry*, II: 316
 bakanlıklar (ABD'de): *departments*, I: 576
 bakanlıklı bakanlar: *ministres à portefeuille, departmental ministers*, II: 318
 bakanlıksız bakan: *ministre sans portefeuille, minister without portfolio, non departmental ministers*, II: 318
 bakiye yetkiler: *compétences résiduelles*, I: 516
 bakiye yetkiler: *residual powers, compétences résiduelles*, I: 304, 516
 balıkçılık bölgesi: *fishery zone, zone de pêche*: I: 427

barış andlaşmaları akdetme: *conclude treaties of peace*, II: 203
 barış yapmak: *make peace, conclure la paix*, II: 202
 barışçıl ayrılma: *sécession pacifique, peaceful secession*, I: 319
 basın açıklaması: *press release, communiqué de presse*, II: 812
 basit çoğunluk: *majorité simple*, I: 722
 basit idarî makamlar: *simples autorités administratives*, I: 64
 basit şekilde andlaşmalar: *accords en forme simplifiée*, II: 644, 656
 bastırıcı veya düzeltici denetim: *repressive type of control*, II: 748
 baş görevliler: *principal officers*, II: 22
 baş komutan: *commander-in-chief, commandant en chef*, II: 159, 160
 Başbakan - İrlanda: *Taoiseach*, II: 267
 başbakan yardımcısı: *deputy prime minister, vice president of the cabinet*, II: 295, 310
 Başbakan Yardımcısı: *Tánaiste - İrlanda*, II: 320
 başbakan: *prime minister, premier ministre*, I: 590, 600
 başbakan: *prime minister, premier ministre*, II: 255, 257, 292
 başbakanı atama yetkisi: *pouvoir de nomination du premier ministre*, II: 145, 296
 başbakanı azletme yetkisi: *pouvoir de révocation du premier ministre, removal from office of prime minister*, II: 146
 Başbakanın görüşü: *advice of Prime Minister*, II: 210
 Başbakanın görüşüyle: *on the advice of Prime Minister*, II: 210
 Başbakanın Makamı: *The Office of Prime Minister*: II: 295
 başbakanın önerisi: *proposal of the Prime Minister*, II: 147, 322
 başbakanlık hükümeti: *prime ministerial government*, I: 607
 Başhakim (ABD Yüksek Mahkeme Başkanı): *Chief Justice*, I: 577
 başkalaştırma: *alteration*, I: 336
 başkan - İrlanda: *President, Uachtan na Eireann*, II: 55
 Başkan Yardımcısı - ABD: *Vice-President*, II: 21

- Başkan Yardımcısı: *Vice President* - ABD, I: 576
- başkan: *president*, I: 571, 576
- başkan: *president, président*, II: 17, 47
- başkana karşı göreviyle alakalı olmayan bir fiilinden dolayı hukuk davası: *civil suits against a sitting president for non-presidential conduct*, II: 28
- Başkanın akdettiği uluslararası andlaşmalar (ABD'de): *executive agreements*, II: 32, 648, 656, 674
- Başkanın Yürütme Ofisi: *Executive Office of the President*, II: 24
- başkanlık demokrasisi: *presidential democracy, démocratie présidentielle*, I: 570
- başkanlık hükûmet sistemi: *presidential system of government, système présidentiel de gouvernement*, I: 570
- başkanlık hükûmeti: *presidential government, gouvernement présidentiel*, I: 570, 580
- başkanlık kararnameleleri (başkanın özerk düzenleyici işlemleri, ABD'de): *executive orders*, II: 39, 30, 367, 368
- başkanlık rejimi: *presidential regime, régime présidentiel*, I: 570
- başkanlık sistemi: *presidential system, système présidentiel*, I: 566, 570
- başkanlıkçılık, prezidansiyalizm: *presidentialism, présidentialisme*, I: 570
- başlangıç: *preamble, préambule*, I: 123
- başlangıçtan itibaren, ilksel: *ab initio*, 40, II: 368
- başvuru formu: *application form, formulaire de requête*, II: 622
- başvuru hakkının kötüye kullanımı: *abuse of the right of application, requête abusive*, II: 609
- başvuru numarası: *application number, numéro de la requête*, II: 585
- başvurucuların aynı olması: *identité des requérants*, II: 606
- başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması: *no significant disadvantage, absence d'un préjudice important*, II: 621
- başvuruda hakaretamiz bir dil kullanılması: *offensive language, usage d'un langage abusif*, II: 610
- başvurudan vazgeçme: *withdrawal of an application*, II: 802
- başvuruların konularının aynı olması: *identité des griefs*, II: 607
- başvurunun Sözleşme veya Protokollerinin hükümleriyle bağdaşmaması: *the application is incompatible with the provisions of the Convention or the Protocols thereto, la requête est incompatible avec les dispositions de la Convention ou des Protocoles*, II: 612
- bayrak yasası: *flag law: droit du pavillon*, I: 428
- Belçika Tahkim Mahkemesi: *Cour d'Arbitrage de Belgique, Arbitragehof van België*, I: 522
- beldeler: *communes*, I: 481
- belediye başkanları: *mayors*, II: 150
- belirli bir esneklik: *une certaine souplesse, some degree of flexibility*, II: 601
- belirli fena hareket: *stated misbehaviour*, II: 90
- beş hâkimlik bir kurul: *a panel of five judges, un collège de cinq juges*, II: 635
- beş yıllık sistem: *quinquennat*, II: 64
- beşerî kanun: *lex humana*, II: 496
- beyan edici, bildirici: *déclaratoire*, 179
- beyan: *sworn*, II: 51
- beyaz istifa: *démission en blanc*, 677
- Beyaz Saray Ofisi: *The White House Office*, II: 24
- bi hakkın: *de plein droit*, I: 881
- biçimsel geçerlilik: *validité formelle*, I: 150
- bihakkın savaş hali: *état de guerre de plein droit*, I: 484
- bihakkın savaş hâli: *état de guerre de plein droit*, II: 204
- bihakkın üye: *ex officio member, membre de droit*, II: 582
- bihakkın: *ex officio*, II: 331, 344
- bikameralizm: *bicaméralisme*, I: 754
- bildirici: *déclaratif*, I: 217; II, 123
- bildiriler (İngiltere'de): *proclamation*, I: 749
- bildirim: *déclaration préalable*, II: 541
- bileşik devlet: *composed state, État composé*, I: 484
- bilgi, bilme: *connaissance*, I: 142
- bilimsel yorum, ilmî tefsir, doktrin yorumu: *interprétation scientifique, interprétation doctrinale, scholarly writings, academic writings*, I: 229
- bilinemezlik: *non-cognitivism*, I: 139

bilme işlemi, tanıma işlemi: *acte de connaissance*, I: 241
 bilme konusu: *objet de la connaissance*, I: 140
 bir defa daha görüşülmesini isteyebilme: *demande d'une nouvelle délibération*, I: 839
 bir kez daha görüşülmek üzere parlâmento-ya geri gönderme: *renvoi pour une nouvelle délibération*, I: 839
 birahane hükûmeti: *gouvernement de braserie*, I: 609
 birey, fert: *individu*, II: 500
 bireycilik, ferdiyetçilik: *individualism*, II: 501
 bireylerin yararına ifa edilen devletin pozitif hizmetleri: *services positives de l'Etat, rendus dans l'intérêt des individus*, II: 508
 bireysel başvuru - AİHM: *individual applications, requêtes individuelles*, II: 584
 bireysel başvuru - anayasa yargısında: *constitutional complaint, verfassungsbeschwerde, recurso de amparo*, II: 752
 bireysel hak ve hürriyetler: *droits et libertés individuelles*, II: 491
 bireysel haklar, ferdi haklar: *droits individuels*, II: 502
 bireysel hürriyetler: *libertés individuelles*, II: 510
 bireysel kararlar: *individual opinions*, II: 438807
 bireysel niyabet: *régence individuelle, regenza individuale*, II: 52
 bireysel oy, bireysel karar: *opinio seriatim*, II: 438, 807
 bireysel sorumluluk: *responsabilité individuelle, individual responsibility, individual ministerial responsibility*, I: 591, 594; II: 287, 336
 bireysel tedbirleri: *individual measures, mesures individuelles*, II: 636
 bireysel yarara hizmet eden idarî faaliyetler: *activité administrative au service de l'intérêt individuel*, II: 508
 birim, düzen, oluşum (AİHM): *formation*, II: 468, 582
 Birinci kuşak haklar: *droits de la première génération, first-generation human rights*, II: 511

Birinci Meclis - İrlanda'da: *Dail Eireann*, II: 267
 birinci meclis: *première chambre*, I: 755
 birinci seçmenler: *électeurs primaires*, I: 708
 birinci: *primus*, II: 292
 Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi: *Supreme Court of the United States*, I: 505, 522
 Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi: *Supreme Court of the United Kingdom*, I: 544, 603
 birleşme yoluyla federalizm: *fédéralisme par association*, I: 523
 birleşme: *association*, I: 523
 birleşme: *unification, reunification, merger*, I: 372
 Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi: *Convention on the Law of the Sea*, I: 425
 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu: *Commission des droits de l'homme des Nations Unies, 'procédure 1503*, II: 608
 Birliğin durumu hakkında bilgi: *information of the state of the Union*, II: 38
 birlik toprağı: *Union Territories*, I: 497
 birlikte inceleme usulü: *joint procedure - AİHM*, II: 626
 birlikte sorumlu: *responsabili collegialmente*, II: 287
 birlikte: *cumulative*, I: 594
 birlikte: *in solidum*, II: 263
 bitişik bölge: *contiguous zone, zone contiguë*, I: 425
 blok oylama: *vote bloqué*, I: 628
 bloke liste: *liste bloquée*, I: 733
 boğazlar: *straits, détroits*, I: 425
 borç: *obligatio, obligation*, II: 481
 borçlu: *débiteur*, II: 481
 Bordeaux Okulu: *École de Bordeaux*, I: 86
 boşalma (devlet başkanlığının): *vacancy, vacance*, II: 70
 boşluk (saltanat): *vacuum*, I: 460
 boşluk: *vacuum*, II: 50
 boy, kabile, aşiret, tribü: *tribut*, I: 385
 Bölge Mahkemeleri Kanunu ABD'de: *Circuit Court Act*, II: 717
 bölgeler, 481: *régions*, I: 482, 497

bölgesel devlet: *Etat régional, regional state*, I: 533
 bölgesel devlet: *regional government*, I: 498
 bölünmezlik ilkesi: *principe d'indivisibilité*, I: 436
 bölünmüş egemenlik: *divided sovereignty*, I: 508
 Britanya Commonwealth Krallıkları: *British Commonwealth*, I: 485, 487
 Britanya Milletler Topluluğu: *Commonwealth of Nations*, I: 485
 bulunulan yerde oy: *vote sur place*, I: 710
 bütçe kavalyesi: *cavalier budgétaire*, I: 877
 bütçe: *budget*, I: 872; II, 285
 bütçenin birliği: *unité du budget*, I: 874
 bütçenin genelliği: *universalité du budget*, I: 874
 bütçenin yıllık olma: *annalité du budget*, I: 875
 bütçeyi ret: *refus du budget*, I: 872
 bütün diğer başvuru yollarının tüketilmesi: *exhaustion of all other legal remedies - anayasa yargısı*, II: 752, 801
 bütün milletin temsili: *représentation de la nation toute entière*, I: 674
 bütün: *in glabo*, I: 675
 büyük bir önem: *major importance*, II: 649, 652, 659
 büyük daire lehine dosyadan elçekme: *Relinquishment of jurisdiction to the Grand Chamber, Dessaisissement en faveur de la Grande Chambre*, II: 635
 Büyük Daire: *Grand Chamber*, II: 586
 büyük duk: *grand duc, grand duke*, I: 454; II, 48
 Büyük Hürriyet Fermanı (1215): *Magna Carta Libertatum*, I: 327, 539
 büyük jüri, *grand jury*, II: 385
 büyük kamu iktidarlari: *grands pouvoirs publics*, I: 64
 Büyük Kurul, Büyük Şura: *Magnum Concilium*, I: 539, 598, 601, 746, 747
 büyük tercihler: *grandes options*, II: 72
 büyüklük esası: *ordre de primogéniture*, I: 458
 büyükten küçüğe doğru akıl yürütme: *argumentum a maiori ad minus*, I: 297

carî işler: *affaires courants*, II: 72, 279
 cebir düzeni: *ordre de contrainte*, I: 147
 cebir işlemi: *acte de contrainte*, I: 147
 cebri icra: *exécution forcée*, II: 438
 cenin: *foetus*, II: 477
 cep vetosu: *pocket veto*, II: 36
 ceza davalarından bağışıklık: *immunity from criminal proceedings*, II: 85
 ceza davalarını ortadan kaldırma: *quash*, II: 171
 ceza davası: *criminal trial*, II: 28
 ceza soruşturmasını durdurma: *to stop a prosecution*, II: 171
 ceza soruşturmasını ve yargılamasını durdurma yetkisi: *nolle prosequi*, II: 171, 210
 ceza usûlü: *procédure pénale*, II: 430
 cezacı: *pénaliste*, II: 100
 cezai sahada serdedilen isnatlar: *criminal charge, accusation en matière pénale*, II: 618
 cezaî sorumluluk: *criminal liability, criminal responsibility. responsabilité pénale*, II: 26, 82, 332, 337
 cezaî: *pénale*, II: 334
 cezanın daha hafif bir cezaya dönüştürülmesi: *commuer, commutation*, I: 883
 cezanın indirilmesi: *reduction*, II: 171
 cezanın kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması: *remise de peine*, II: 171
 cezanın tamamen ortadan kalkması: *remise de peine*, I: 883
 cezayı daha hafif bir ceza türüne çevirme: *commutation*, II: 171
 civar, yan soy: *ligne collaterale*, I: 459
 Cumhuriyetin Altı Kitabı: *Les six livres de la République*, I: 432
 Cumhurbaşkanı - Almanya: *Bundespräsident*, II: 58
 cumhurbaşkanı kararnameleri ve emirleri: *orders and decrees of the President of the Republic*, II: 775
 cumhurbaşkanı: *president of the republic, président de la république*, I: 589; II: 10, 47, 55
 cumhurbaşkanını istifaya zorlama: *acculer le président de la République à la démission*, II: 81, 251

cumhurbaşkanının görevi içinde işlemediği suçlar: *offences not committed in the performance of his or her duties*, II: 86

cumhurbaşkanlığı askerî teşkilatı: *maison militaire*, II: 73

Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği: *Secrétariat général de la Présidence de la République*, *Segretariato generale della Presidenza della Repubblica*, II: 74

Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi: *presidential decree* - Yunanistan, II: 167

cumhurbaşkanlığı sivil teşkilatı: *maison civile*, II: 73

cumhurbaşkanlığı teşkilatı: *maison*, II: 73

cumhurbaşkanlığının boşalması: *vacancy of the presidency of the republic*, *vacance de la présidence de la république*, II: 69

Cumhuriyet Adalet Divanı: *Cour de Justice de la République*, I: 862

cumhuriyet hükûmet şekli: *republican form of government*, I: 509

cumhuriyet kanunları tarafından tanınmış temel ilkeler: *principes fondamentaux reconnus par les lois de la République*, II: 777

Cumhuriyet Meclisi: *Assembleia da República*, II: 68

Cumhuriyet nişanları: *onorificenze della Repubblica*, II: 205

cumhuriyet: *république*, *republic*, I: 364, 466

---Ç---

çağrı (parlâmentoyu toplantıya çağırılması): *convocation*, II: 136

çalışma ve yargılama usûlleri - Anayasa mahkemelerinin: *procedure, rules for proceedings*, II: 799

çalışmakta olan anayasa: *constitution en action*, I: 72

çarpma, artma, çoğalma: *multiplication*, I: 706

çatışmalara son verme: *cessation of hostilities*, II: 202

çelişme ilkesi: *principe du contradictoire*, *principe de contradiction*, II: 425, 428, 432

çelişme usûlü: *adversarial proceedings*, *contradiction*, II: 608

çelişmesel: *contradictoire*, II: 433

çeşitli hükümler: *miscellaneous provisions*, I: 123

çeşitlilik içinde birlik: *unité dans la diversité*, I: 525

çevre hakkı: *right to environment*, II: 512

çıkarcı gruplarının çoğulculuğu: *interest group pluralism*, I: 647

çıkarcı gruplarının korporatizmi: *interest group corporatism*, I: 650

çift oy: *double vote*, I: 707

çifte monarşi: *dual monarchy*, I: 484

çifte sorumluluk: *double responsabilité*, I: 604

çifte vatandaşlık: *dual nationality*, *dual citizenship*, I: 414

çoğul oy: *vote plural*, I: 706

çoğunluğun mutlakiyeti: *absolutisme de la majorité*, I: 642, 639

çoğunluk prensibi: *principe majoritaire*, I: 639

çoğunluk sistemi: *scrutin majoritaire*, I: 722

çoğunlukçu demokrasi modeli, I: 645: 646

çok ağır bir sakathık: *une irrégularité extrêmement grave*, II: 832

çok ağır: *very high*, II: 27

çürüme (oyların satın alınması): *corruption*, I: 712

---D---

daha az kötü, ehven-i şer: *moindre mal*, *smaller evil*, I: 297

daha az yetki: *principle of least authority*, I: 301; II: 506

daha fazla hak ilkesi: *principle of most rights*, I: 301; II: 506

daimî fiziksel yetersizlik: *permanent physical incapacity*, II: 272

daimî parlamento: *parlement permanent*, II: 118

daire veya bölüme ayrılma (anayasa mahkemesinin): *subdivision into chambers or sections*, II: 739

daireler: *chambers, sections* - anayasa yargısı, II: 803

danışılma hakkı: *droit d'être consulté*, *the right to be consulted* - devlet başkanı, II: 115

danışma görüşünde: *avis consultatif*, I: 174

danışma referandumu, istişarî referandum: *référéndum de consultation*, I: 681

- danışma: *consultation*, II: 390
 Danimarka'nın resmen tanınmış kilisesi: *Established Church of Denmark*, I: 126
 dar yorum: *interprétation stricte, strict interpretation, narrow reading*, II: 27, 706, 753, 766
 dava açma süresi: *time limit for annulment action*, II: 750
 dava mahkemeleri: *trial courts*, II: 455
 dava sonuçlanmış: *case concluded, affaire terminée*, II: 627
 dava: *procès, suit*, II: 422
 davanın Büyük Daireye gönderilmesini: *referral to the Grand Chamber, renvoi de l'affaire devant la Grande Chambre*, II: 634
 davanın görüşülmesi: *proceedings*, II: 802
 davanın kayıttan düşürülmesi hükmü: *judgment striking the case out, arrêt rayant l'affaire du rôle*, II: 634
 davanın maddî yönleri: *aspects de fait*, II: 456
 davanın tek kurul (genel kurul) tarafından görülmesi (Anayasa mahkemeleri): *hearing in plenum*, II: 739, 803
 davanın tekrar incelenmesi istemi: *request for re-examination of the case, demande de réexamen de l'affaire*, II: 634
 davayı ortadan kaldırma: *quash*, II: 171
 def'i yolu: *voie d'exception*, II: 750
 defter: *cahiers*, I: 672
 değer yargıları: *jugements de valeur*, I: 138
 değerlerin bilinemezliği ilkesi: *principe du non-cognitivism des valeurs*, I: 138
 değişiklik (anayasa değişikliği): *révision, modification, amendment*, I: 336; II: 18
 delege bakanlar: *ministres délégués - France*, II: 348
 delillendirilmemiş başvurular: *unsubstantiated complaints: lack of evidence; griefs non étayés: absence de preuve*, II: 621
 demokratik egemenlik teorileri: *théories démocratiques de la souveraineté*, 442
 demokratik kurumlarının düzgün çalışmasının korunması: *safeguard the proper functioning of the democratic institutions*, II: 279
 denetimin kapsamı: *scope of review*, II: 789
 departman başları: *heads of departments*, II: 33
 departman: *department*, II: 21
 derebeyleri: *vassaux*, I: 455
 derin deniz tabanları: *deep seabed, area*, I: 430
 despotizm, zorbalık: *despotisme*, I: 456
 dev, ejderha: *Leviathan* (Hobbes'un kitabı), I: 394
 devam eden bir durum: *continuing situation, situation continue*, II: 605
 devam eden ihlaller: *continuing violations, violations continues*, II: 615
 devamlılık: *continuity, continuité* - kamu hizmetlerinde, II: 327
 devir: *cession*, I: 420
 devlet bakanı: *minister of state - İngiltere*, II: 350
 devlet başkanı: *head of state, chef d'Etat, president of the state*, I: 454, 589; II: 9, 45, 55, 48, 255
 devlet başkanlığı statüsüyle uygunsuz davranması: *to conduct unbecoming his status as President of the State*, 80, II: 81
 devlet başkanlığı: *presidency of state, présidence de l'Etat*, II: 46
 devlet birlikleri: *unions of states, unions d'États*, I: 484
 devlet iktidarının muhtemel kısımları: *partes potentielles summi imperii*, I: 542
 devlet memurları: *funzionari dello Stato*, II: 150
 devlet noteri fonksiyonu: *staatsnotarielle Funktionen*, II: 159, 242
 devlet olma statüsü, devletlik: *statehood*, I: 368
 Devlet Sekreteri (ABD'de dışişlerinden sorumlu sekreter): *Secretary of State*, I: 576
 devlet sekreterleri: *secretaries of state, secrétaires d'État*, II: 256, 319, 343, 344, 349
 Devlet Şurası: *Council of State*, II: 190, 205
 devlet yetkisi: *droit régalien*, II: 421
 devlet: *state, Etat, staat, stato, estado*, I: 365, 499
 devleti, kendi şahsında tecessüm: *personnification - devlet başkanları*, II: 114
 devletin cumhuriyetçi şekli: *republican form of state, forme républicaine de l'Etat*, I: 340
 devletin devamlılığı ilkesi: *continuité de l'Etat, permanence de l'Etat, State continuity, continuity of statehood*, I: 380

- devletin federal yapısı: *federal structure of the state, structure fédérale de l'Etat*, I: 340
- devletin hukukî fonksiyonları: *fonctions juridiques de l'Etat*, I: 815
- devletin hukukî kişiliği: *personnalité juridique de l'Etat*, I: 378
- devletin kendiliğinden kuruyup yokolması: *withering away of the state, dépérissement de l'Etat*, I: 391
- devletin kökeni: *origine de l'État*, I: 384
- devletin kuruluşunun yenilenmesi: *renouvellement de la fondation de l'Etat*, I: 318
- devletin monarşik şekli: *monarchic form of state, forme monarchique de l'Etat*, I: 340
- devletin öldükten sonra dirilmesi: *résurrection de l'Etat*, I: 322
- devletin resmî dini: *official religion of the State*, I: 126
- devletin sembolü: *symbol of the State* - devlet başkanı, II: 114
- devletin siyasî, sosyal, ekonomik teşkilatı: *organisation politique, sociale, économique de l'État*, I: 107
- devletin temel organları: *fundamental organs of the state*, I: 123
- devletin temel yapısı: *structure essentielle de l'État*, I: 107
- devletin unsurları: *elements of state, éléments de l'Etat*, I: 403
- devletin ülkesinin bütünlüğü ilkesi: *principle of territorial integrity, principe de l'intégrité territoriale*, I: 430
- devletin üniter yapısı: *unitary structure of the state, structure unitaire de l'Etat*, I: 341
- devletin yüksek organları: *organes supérieure de l'Etat*, I: 34, 64
- devletin yürütme kuvveti (Montesquieu): *puissance exécutrice de l'Etat*, I: 545
- Devletler Meclisi: *Conseil des Etats*, I: 503
- devletlerarası başvuru: *inter-state application, requêtes inter-étatiques*, II: 583
- devletlerarası davalar: *inter-state cases, affaires inter-étatiques*, II: 583
- devletlerin başlangıcı: *commencement of States*, I: 367
- devletlerin egemen eşitliği: *sovereign equality of states, égalité souveraine des Etats*, I: 433
- devletlerin eşit egemenliği: *égalité souveraine des Etats*, I: 433
- devletlerin halefiyeti: *succession of States*, I: 373
- devletlerin intikali: *devolution of States*, I: 373
- devletlerin sona ermesi: *extinction of States*, I: 370
- devletsiz milletler: *stateless nations*, I: 418
- devredilebilir tek oy sistemi: *single transferable vote*, II: 61
- devredilebilir tek oy: *single transferable vote, vote unique transférable*, I: 732
- devredilemez tek oy: *single non-transferable vote*, I: 732
- devredilmiş adalet: *justice déléguée*, II: 421
- devredilmiş düzenleme yetkisi: *statutory powers - ABD*, II: 40, 368
- devrimlerin etkisiyle anayasasızlaştırma: *déconstitutionnalisation par l'effet des révolutions*, 321, I: 382
- deyimsel yorum: *interprétation littérale*, I: 230
- dış egemenlik: *souveraineté extérieure, external aspect of sovereignty*, I: 432, 435
- dış geçerlilik: *validité externe*, I: 180
- dış ilişkiler: *relation extérieure*, II: 149
- dış kabine: *outer cabinet*, II: 23
- dış uzay: *outer space*, I: 429
- Dışişleri Danışma Konseyi: *Foreign Affairs Advisory Council*, II: 652
- diğer ağır cürüm ve kabahatler: *other high crimes and misdemeanors*, 26, II: 27
- dijital demokrasi: *digital democracy*, I: 661
- dikey etki: *effets verticaux, vertical effect*, II: 538
- diktatörlük: *dictatorship, dictature*, I: 555
- dilbilgisel yorum: *interprétation grammaticale*, I: 230
- dilekçe: *petition*, I: 748, 749
- dilsel topluluk: *linguistic communities*, I: 497
- diplomatik koruma: *protection diplomatique*, I: 415
- direkt fîru: *descendance directe*, I: 458
- direkt hat: *ligne directe*, I: 458
- diyalektik materyalizm: *dialectical materialism, matérialisme dialectique*, I: 390
- diyet meclisi: *Diet*, II: 297
- diyet: *diète*, I: 487

doğrudan demokrasi: *direct democracy, démocratie directe*, I: 446, 655
 doğrudan hükûmet: *gouvernement direct*, I: 655
 doğrudan mağdur: *direct victim, victime directe*, II: 592
 doğrudan oy: *suffrage direct*, I: 708
 doğrudan uygulanabilme: *applicabilité immédiate*, I: 514
 doğrudan yatay etki: *direct horizontal effect*, II: 539
 Doğu Ortodoks Hristiyan Kilisesi: *Eastern Orthodox Church of Christ*, I: 127
 Doğu Ortodoks Hristiyanlığı: *Eastern Orthodox Christianity*, I: 127
 doğum ilmhâberi: *acte de naissance*, I: 844
 doktrin yorumu: *interprétation scientifique, interprétation doctrinale, scholarly writings, academic writings*, I: 229
 dokunulmazlık (krallar): *inviolabilité*, II: 83
 dokunulmazlık (siyasi rejimin): *intangibilité*, I: 188
 dolaylı mağdur: *indirect victim, victime indirecte*, II: 593
 dolaylı oy: *suffrage indirect*, I: 708
 dolaylı yatay etki: *indirect horizontal effect*, II: 539
 dostane çözüm usûlünde gizlilik ilkesinin ihlali: *Breach of the principle of confidentiality of friendly settlement proceedings, violation de l'obligation de confidentialité du règlement amiable*, II: 611
 dostane çözüm üzerine hüküm: *judgment on a friendly settlement, arrêt rendu sur un règlement amiable*, II: 634
 dostane çözüm: *friendly settlement, règlement amiable*, II: 630
 dönüştürme: *transformation*, I: 336
 dördüncü merci başvuruları: *fourth-instance applications, affaires de quatrième instance*, II: 620
 dördüncü merci: *fourth-instance, quatrième instance*, II: 620
 dörtte üç çoğunluk: *majority of three thirds*, I: 351
 duruşma: *hearing, audience*, II: 434, 631
 düalist teori: *dualistic theory, théorie dualiste*, II: 669
 düpedüz: *tout court*, II: 788

düşey kuvvetler ayrımı: *vertical separation of powers, division verticale du pouvoir*, I: 515
 düşünce hürriyetleri: *libertés de l'esprit*, II: 509
 Düverjecilik: *Duvergerismo*, I: 88
 düzeltici denetim: *repressive type of control*, II: 748
 düzeltici sistem: *régime répressif*, II: 541
 düzen, birim, oluşum (AİHM): *formation*, II: 468, 582
 düzenleme yetkisi: *pouvoir réglementaire*, II: 358, 366
 düzenleme yetkisi: *regulatory power, pouvoir réglementaire*, II: 152, 283, 366
 düzenleyici idarî işlemler: *administrative regulations, ABD*, II: 35
 düzenleyici işlemler, ABD'de: *rules*, II: 367
 düzenleyici işlemler: *rules, regulations*, II: 153, 366
 düzenleyici kararnameler: *décrets réglementaires, regulative decrees*, II: 157, 372
 düzenleyici nitelikteki sirkülerler: *circulaires à caractère réglementaire*, II: 376
 ---E---
 ebedî hüküm: *eternity clause*, I: 341
 ebedî kanun: *lex aeterna*, II: 496
 e-demokrasi: *e-democracy*, I: 661
 egemen sınıf: *dominant class, classe dominante*, I: 390
 egemen: *sovereign, souverain*, I: 454; II: 48
 egemenliğin bölünmezliği: *indivisibilité de la souveraineté*, I: 436, 478
 egemenliğin devredilmezliği: *inaliénabilité de la souveraineté*, I: 436, 660
 egemenliğin devri: *délégation de la souveraineté*, I: 665
 egemenliğin iç görünümü: *internal aspect of sovereignty*, I: 435
 egemenliğin kaybı: *lose of sovereignty*, I: 371
 egemenliğin kullanılması tipleri: *modes d'exercice de la souveraineté*, I: 653
 egemenliğin kullanılmasının devri: *délégation de l'exercice de la souveraineté*, I: 665
 egemenlik paylaşımı: *division de la souveraineté*, I: 508
 egemenlik: *sovereignty, souveraineté*, I: 432

egemenlikteki iç değişimler: *internal changes of sovereignty*, I: 380

ehliyetsizlik: *incapacité*, I: 700

ek deliller: *further evidence, preuves supplémentaires*, II: 630

ek farklar: *additional differences*, I: 567

ek, tamamlayıcı: *supplétif*, II: 284, 285, 315

ekber evlat: *seniorat, droit d'aînesse, seniority*, I: 459; II: 49

Ekonomi Danışmanları Konseyi: *Council of Economic Advisers*, II: 24

eksik kanun (eksik hukuk, müeyyidesiz kanunlar): *lex imperfecta*, I: 93, 234

elçiler: *ambassadors*, II: 33

elektronik demokrasi: *electronic democracy*, I: 661

elverişlilik ilkesi: *principle of suitability*, II: 550

emir kararı: *writ of mandamus*, II: 718

emir verme yetkisi: *power of command, pouvoir de commander*, II: 160

emir: *fiat*, II: 106

emirler: *orders*, II: 153

emirname: *ordonnance, ordinance*, II: 152, 366

emredici vekâlet yasağı: *interdiction du mandat impérial*, I: 676

emredici vekâlet: *mandat impérial*, I: 444, 446

emredici: *impérial*, I: 670

emsal: *précédent*, I: 229

en büyük artık usûlü: *méthode des plus fortes restes*, I: 728

en kuvvetli ortalama usûlü: *méthode de la plus forte moyenne*, I: 729

en üstün iktidar: *summa potestas*, I: 436

en yüksek hukukî güç: *highest juridical force*, II: 699

en yüksek memurlar, müsteşarlar: *senior civil servants*, II: 280

endirekt hat: *ligne indirecte*, I: 458; II: 49

engizisyon mahkemeleri: *tribunaux d'inquisition, tribunals of inquisition*, II: 427

entelektüel hürriyetler: *libertés intellectuelles*, II: 509

erga omnes etki: *ergo omnes effect*, II: 820

erkek primogenitur: *male primogeniture*, I: 458

erteleme (parlamento toplankılarını): *pro-rogation*, II: 118

esas çizgi: *baseline, ligne de base*, I: 425

esas denetimi: *review of substance*, II: 790

esas hakkında hükümler: *judgments on the merits, arrêts sur le fond*, II: 633

esas incelemesi: *examination of the merits, examen du fond; procedure on the merits, procédure relative au fond*, II: 628, 629

esas itibariyle aynı: *essentiellement la même*, II: 606

esas mahkemeleri: *juridictions du fond*, II: 455

esas nitelik, sıfat-ı asliye: *essentialia*, I: 189

esas: *merit, fond*, II: 626, 628

esas: *substance, fond* - anayasa yargısı, II: 789

eski çağ: *antiquity, classical period*, II: 492

eski hale iade: *restitutio in integrum*, II: 636

eski rejim (Fransa'da 1789 öncesi rejim): *ancien régime*, I: 709; II: 421

Eski Yunan'da halk meclisi: *ekklesia, ἐκκλησία, ecclesia*, I: 656

eskisini yenisiyle değiştirme: *replacement*, I: 336

estimatio communis, I: 198

eşit iki-meclislilik: *bicaméralisme égalitaire*, I: 502, 757

eşit katılım: *participation égalitaire*, I: 501, 760

eşit koruma hükmü: *equal protection clause*, II: 728

eşit olmayan iki-meclislilik: *bicaméralisme inégalitaire*, I: 757

eşit oy: *vote égal, suffrage égale*, I: 705

eşit temsil: *equal representation*, I: 501

eşitler arasında birinci: *primus inter pares*, I: 590; II: 260, 293

eş-kurucu iktidar: *co-pouvoir constituant*, I: 249

eşleri tarafından yargılama: *judgment by peers*, II: 471

eş-Prens: *co-Prince*, I: 485

eşyanın tabiatı: *nature des choses*, II: 358, 360

eş-yapıcı: *auteur ou co-auteur*, I: 244

eş-yapıcı: *co-auteur*, I: 244

eş-yasakoyucu: *co-législateur*, I: 244

Etats-généraux: *Etat-jenero*, I: 671

etkili başvuru: *recours effectif, effective remedy*, II: 596

etkili: *effective, efficace*, II: 609

etkililik: *efficacité*, I: 150
 etnik federalizm: *ethnic federalism*, I: 525
 etnik milliyetçilik: *ethnic nationalism*, I: 418
 etnik temizlik: *ethnic cleansing*, I: 418
 Evanjelik Lütherci Mezhepten: *Evangelical Lutheran Religion*, II: 321
 evde oy: *vote à domicile*, I: 710
 evleviyet, öncelik: *argumentum a fortiori*, I: 236, 297
 evleviyetle: *à plus forte raison*, I: 297
ex nunc (geleceğe yönelik) etki: *ex nunc effect*, II: 814
ex tunc (geçmişe yönelik) etki: *ex tunc effect*, II: 813
 Eyalet Anayasa Mahkemesi: *Ländesverfassungsgesichte* veya *Staatsgerichtshöfe*, I: 512
 Eyalet Hükümeti: *Landesregierung*, I: 512
 Eyalet Mahkemesi: *Staatsgerichtshöfe*, I: 512
 Eyalet Meclisi: *Landerkammer*, I: 504
 Eyalet Valisi: *Landeshauptmann*, I: 512
 eyalet: *province, staat*, I: 363, 499, 505
 eyaletler, federe devletler: *states, province*, I: 303, 363, 499, 505, 497
---F---
 fazladan (fazladan imza): *surabondante*, II: 373
 federal anayasayı ihlâl: *contravention of the federal constitution*, II: 89, 91
 federal devlet, 496: *federal government*, I: 498, 499
 federal devlet: *Bund*, I: 502
 federal devlet: *État fédéral, federal government*, I: 498, 496, 499
 federal hukukun federe hukuka üstünlüğü ilkesi: *principe de la primauté du droit fédéral sur le droit fédéré*, I: 513
 federal hukukun üstünlüğü: *supremacy of federal law*, I: 513
 Federal Kanun Gazetesi: *Bundesgesetzblatt*, II: 649
 Federal Kanunlar Gazetesi (Avusturya): *Federal Law Gazette*, I: 850
 Federal Konsey: *Conseil fédéral* - İsviçre, I: 564; II: 46
 Federal Konvansiyon: *Bundesversammlung*, II: 58
 Federal Mahkeme: *Tribunal fédéral*, I: 522

Federal Meclis (İsviçre): *Assemblée fédérale*, I: 564
 federal mıntika: *federal district*, I: 497
 federal müstemleke: *federal dependency*, I: 497
 federal sistem: *federal system, système fédéral*, I: 496
 Federal Şansölye (Almanya'da Başbakan): *Bundeskanzler*, II: 649
 Federal Şansölyelik: *Federal Chancellery*, II: 295
 federal vatandaşlar: *federal citizens*, I: 500
 federal veya eyalet kanunları: *federal or Land legislation*, II: 767
 federalizm: *fédéralisme*, I: 496
 Federasyon Başkanı: *Bundespräsident*, II: 54
 federasyon konseyi: *Council of the Federation*, I: 502
 federasyonu oluşturan devletler: *component states*, I: 498
 federe devlet vatandaşı: *citizen*, I: 500
 federe devlet: *État fédéré*, I: 498; *states, province*, I: 303, 363, 499, 505, 497
 federe devletlerin özerkliği ilkesi: *principe d'autonomie des États fédérés*, I: 520
 feragat (tahttan): *abdication*, II: 51
 ferdi haklar: *droits individuels*, II: 502
 ferdiyetçi doktrin: *individualism, individualist theory*, II: 500
 ferman: *octroi, edit, bestowal*, I: 325
 ferman: *writ*, II: 130
 feshetme (uluslararası andlaşmalar): *denounce*, II: 645
 feshetme yetkisi (parlâmentoyu): *prerogative of dissolution - İngiltere*, II: 131
 fesih hakkı: *right of dissolution, droit de dissolution*, II: 117
 fesih işlemi: *acte de dissolution*, II: 123
 fesih: *dissolution, Auflösung*, I: 371, 594; II: 117, 121, 129
 fetih: *conquest, conquête*, I: 421
 fetret: *interregnum*, I: 460; II: 50
 fiil ehliyetini yitirme: *incapacité*, II: 52
 fiil sebepler: *motifs de fait*, II: 437
 Finlandiya Kanunlar Kitabı: *Statute Book of Finland*, I: 851
 fizik hürriyetler: *libertés physiques*, II: 509

Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi:
La Déclaration des droits de l'Homme et du citoyen, II: 502

Fransız Temyiz Mahkemesi: *Cour de Cassation*, I: 93

Fransız Uluslar Topluluğunu: *Communauté française*, I: 487

frenler ve dengeler: *checks and balances*, I: 579

---G---

gayri safi bütçe: *budget brut*, I: 874

gece yarısı atananlar: *midnight appointees*, II: 718

gece yarısı hakimleri: *midnight justices*, II: 718

geciktirici veto: *suspensive veto*, *veto suspensif*, I: 353, 757

geciktirici veto: *veto suspensif*, II: 140

geçerlilik: *validity*, *validité*, I: 144

geçersizleştirme: *invalidation* - anayasa yargısı, II: 808

geçersizlik: *invalidité*, I: 215

geçici Başkan: *president pro tempore*, II: 20, 21

geçici kanunlar: *provisional laws* - Danimarka, II: 167

geçici tedbirler: *provisional measures*, II: 842

geçmişe etkili iptal, makale şamil iptal: *annulation rétroactive*, I: 217

geçmişe yönelik etki: *pro praeterito effect*, *retrospective effect*, II: 813

geleceğe yönelik etki: *pro futuro effect*, II: 814

geleneksel anayasacılık: *constitutionnalisme traditionnel*, I: 133

geleneksel din: *traditional religion*, I: 127

gelirlerin toplanmasına rıza: *consentement aux recettes*, I: 875

gelişme hakkı: *right to development*, II: 512

genel af: *amnistie*, II: 31

genel bağlayıcı düzenlemeler: *generally binding regulations*, II: 155

genel bir düzenleme yetkisi: *pouvoir réglementaire de droit commun*, II: 284

genel düzenleyici kararnameler: *general regulatory decrees*, II: 154

genel görüşme, görüşmeli sözlü soru: *question orale avec débat*, I: 858

genel hüküm: *generalis regula*, I: 274

genel hüküm: *lex generalis*, I: 310

genel hüküm: *lex generalis*, II: 526

genel hükümler: *general provisions*, I: 123, 125

genel hükümler: *ordinary law*, II: 339, 341

genel ibare: *generale dictum*, I: 274

genel idare: *administration générale*, II: 149

genel idarî emirler: *general administrative orders*, II: 153

genel irade: *volonté générale*, I: 395

genel kabul görmüş uluslararası hukuk ilke-leri: *generally recognized rules of international law*, *generally accepted international norms*, II: 782

genel kabul görmüş uluslararası kurallar: *generally accepted international norms*, II: 782

genel kelime: *generalia verba*, I: 274

genel kural: *generalis regula*, *general rule*, *règle générale*, I: 269

genel mahkemeler: *ordinary courts*, 339, II: 341

genel oy: *suffrage universel*, I: 701

genel seçim sonuçlarını uygun bir şekilde dikkate alarak: *with due regard for the results of the general election*, II: 301

genel siyaseti: *general policy*, *politique générale*, II: 261, 283

genel siyasetin ana hatları: *general policy guidelines*, II: 312

genel tedbirler: *general measures*, *mesures générales*, II: 637

genel vali: *governor-general*, I: 485, 511; II: 55, 62

genel vekâlet: *mandat général*, I: 676

genel yetki: *general power*, *compétence de droit commun*, I: 304, 516; II: 706, 753

Genelkurmay Başkanı: *Chief of the General Staff*, II: 163

geniş aile, sülaleler: *gens*, I: 385

geniş yorum: *broad reading*, II: 28

gensoru, istizah: *interpellation*, I: 866

gensoru: *interpellation*, II: 275

gerçeği söylemek: *vere dictum*, II: 471

gerçek anayasa: *real constitution*, *constitution réelle*, I: 136

gerçek birlik, hakikî birlik: *real union*, *union réelle*, I, 485

gerçek kişiler: *personnes physiques, real persons, personnes réelles*, II: 477, 529, 589
 gerçek özgürlük: *liberté réelle*, II: 504
 gerekçe: *motifs, motivation, statement of reasons*, II: 437, 806
 gerekçeli mesaj: *messaggio motivato*, I: 841
 gereklilik ilkesi: *principle of necessity*, II: 550
 geri çağırma hakkı, kolektif azil usûlü: *abberufungsrecht*, I: 687
 geri çağırma: *recall*, I: 686
 gizli andlaşma: *secret treaty, traité secret*, II: 199, 663
 gizli oy: *secret ballot, scrutin secret, vote secret*, I: 711; II: 58
 gizli: *confidential, confidentiel*, II: 608, 631
 gizlilik: *confidentiality*, II: 38
 göndermede: *reference*, II: 777
 gönüllü fesih: *voluntary dissolution*, I: 372
 gönüllü iltihak veya emilme: *voluntary absorption*, I: 373
 görecelilik: *relativisme*, I: 139
 görecelilik: *relativisme*, II: 793
 görev süresi: *term of office, durée du mandat*, II: 64
 görev uyuşmazlıkları: *conflicts of competence*, II: 760
 görev, işlev: *fonction*, I: 713
 görevden alma, azil: *révocation, removal, removal from office*, II: 19, 150, 326
 görevi dışında işlediği suçlar: *offences not committed in the performance of his or her duties*, II: 84
 görevini geçici olarak yapamaması: *temporary incapacity, empêchement temporaire*, II: 70, 87
 görevini kesin olarak yapamaması: *empêchement définitif*, II: 68, 160
 görevinin ifasıyla ilgisi olmayan fiillerinden dolayı: *for acts not related to the discharge of his duties*, II: 84
 görevli: *agent*, I: 667
 görev-seçmenlik: *électorat-fonction*, I: 443, 713
 görülmekte olan bir ceza davasından kesin ve apaçık bir delil ihtiyacı: *demonstrated, specific need for evidence in a pending criminal trial*, II: 39

görünüşte anayasalar: *façade constitutions*, I: 135
 görüş bildirme: *droit de donner son avis*, II: 115
 görüş ve onayıyla: *with the advice and approval*, II: 213, 223, 653
 görüşme, müzakere: *délibération* - anayasa yargısı, II: 803
 görüşme, müzakere: *délibération, débat, discussion*, I: 835
 görüşme, müzakere: *negotiation, négociation* - uluslararası andlaşmalar, II: 194, 642
 görüşmeli sözlü soru, genel görüşme: *question orale avec débat*, I: 858
 gözden geçirme: *revision*, I: 336
 gözletme: *téléobservation*, I: 429
 gras: *grâce, pardon*, I: 883; II: 171
 güçlü iki-meclislik: *strong bicameralism*, I: 651
 günümüz yaşam koşulları ışığında geliştirici bir yorum: *interprétation évolutive à la lumière des conditions de vie d'aujourd'hui*, II: 591
 güven istemi: *motion de confiance, motion of confidence*, I: 869
 güven mektubu, itimatname: *lettre de créance*, II: 193
 güven oylaması: *vote de confiance*, I: 869
 güven verme: *accréditation*, II: 193
 güven: *confidence*, I: 594
 güvenoyu: *motion of confidence, motion de confiance*, II: 274
 güvensizlik oyu: *motion of no confidence, motion de défiance*, I: 601; II: 289, 302
 güvensizlik önergesi: *motion de défiance, motion de censure, motion of no confidence, motion of censure*, I: 868, 867, 869, 624, 866; II: 275, 336

---H---

hak: *right, droit*, I: 713; II: 475
 hakaret: *offense*, II: 75
 hakemler: *arbitres*, II: 421
 hakemlik: *arbitrage* - devlet başkanı, II: 115
 hakikî birlik, gerçek birlik: *real union, union réelle*, I: 485
 hâkim din: *prevailing religion*, I: 127
 Hâkim Seçim Komitesi: *Judges' Election Committee*, II: 182

hâkim sınıf: *classe dominante*, I: 390
 hâkim: *iudex, iudicium, judge, juge*, II: 413, 452, 460
 hâkimin işten el çekmesi: *dessaisissement du juge*, II: 439
 hâkimin kralın isteği süresince görevde kalması: *durante bene placito*, II: 467
 hâkimler kurulu: *panel of judges*, II: 459
 hakimler: *magistrats du siège* - Fransa'da, II: 468
 hakimleri atama: *nomination des juges*, II: 181
 hâkimlerin doğru bir şekilde davrandıkları sürece görevde kalması: *quamdiu se bene gesserint*, II: 467
 Hakimlik Yüksek Konseyi: *Conseil supérieur de la magistrature*, II: 182, 184, 188
 hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatmini: *just satisfaction, satisfactio équitable*, II: 632
 hakkın kötüye kullanımı: *abus du droit, abuse of the right*, I: 156; II: 609
 hakkın özü: *core of right*, II: 553
 Haklar Beyannamesi: *Bill of Rights*, I: 751
 hakların sahipleri: *titulaires, rights holders*, II: 527
 haklı savaş: *bellum justum*, I: 184, 186; II: 780
 hak-seçmenlik: *électorat-droit*, I: 445, 714
 haksız fiil: *acte illicite, tort*, II: 104, 340, 341, 342
 halef devlet: *successor state*, I: 374
 halk davası: *actio popularis*, II: 799
 halk egemenliği teorisi: *théorie de la souveraineté populaire, theory of popular sovereignty*, I: 445
 halk egemenliği: *souveraineté du peuple*, I: 166
 halk meclisi (ABD'de bazı eyaletlerde) (doğrudan demokrasi): *town meeting*, I: 658
 halk meclisi, eyalet meclisi: *landsge-meinde*, I: 657
 halk teşebbüsü, 685: *initiative populaire*, I: 446, 834
 halk vetosu: *veto populaire*, I: 355, 446, 684
 halk: *people, people*, I: 443; *demos*, I: 634
 halka mesaj: *messages to the People*, II: 139
 halkın birliği: *unité du peuple*, I: 477

halkın bölünmezliği: *indivisibilité du peuple*, I: 477
 halkın hakemliği: *arbitrage du peuple*, II: 127
 halkların kendi kaderini tayin hakkı, *droit des peuples à disposer d'eux-mêmes*: I: 416
 halkoylaması, referandum: *referendum, référendum*, I: 119, 446
 hamil, taşıyıcı: *instrumentum*, I: 144, 205
 hanedan, kraliyet ailesi: *royale family*, I: 457
 hanedan: *dynastie, dynasty*, I: 457
 hanedanın tükenmesi: *extinction*, I: 463, II: 49
 harcamalara rıza: *consentement aux dépenses*, I: 874, 875
 hastalık: *illness, maladie*, II: 70
 hava sahası: *air space, espace aérien*, I: 428
 hazırlık çalışmaları: *travaux préparatoires*, I: 232
 Hazine Departmanı: *Treasury Department*, II: 22
 Helvetya Konfederasyonu: *Confédération helvétique*, I: 487
 herkes için: *erga omnes*, II: 448, 818
 hesap mahkemesi, sayıştay: *cour des comptes*, I: 876
 hesap sorulabilirlik: *accountability*, I: 582, 618
 hesapların aklanması: *apuration des comptes* ilkesi, I: 876
 hiyerarşik başvuru: *recours hiérarchique*, II: 563
 hizmet hakları: *droits-prestations*, II: 508
 hizmet şefi: *chef de service* - Fransa, II: 361, 376, 377
 hizmet yönünden: *par service*, II: 3
 hizmetin iyi bir şekilde işlemesi: *bon fonctionnement du service*, II: 361
 hizmetinin başındaki yönetici: *chef de service*, II: 361
 Hollanda Yüksek Mahkemesi: *Supreme Court of the Netherlands*, II: 185
 hukuk boşluğu: *vide juridique, legal vacuum*, I: 322, 317, 323
 hukuk davaları: *civil lawsuit*, II: 39
 hukuk devleti: *rule of law*, II: 339
 hukuk güvenliği: *security of the law, sécurité juridique*, II: 602

- hukuk kuralı: *legal norm, norme juridique*, I: 104
- hukuk usûlü, medenî usûl: *procédure civile*, II: 430
- hukuk yaratan olay: *fait créateur de droit*, I: 210
- hukuk-dışı: *extra-juridique, extra-legal*, I: 323
- hukukî anayasa anlayışı: *conception juridique de la constitution*, I: 246
- hukukî belirlilik: *legal certainty*, II: 815
- hukukî geçerlilik: *validité juridique*, II: 784
- hukukî işlem: *acte juridique*, I: 825
- hukukî mesele: *question of law*, II: 457, 463
- hukukî özdeyişler: *legal maxims*, I: 259
- hukukî sebep: *grounds, moyens*, II: 806
- hukukî sebepler: *motifs de droit*, II: 437
- hukukî sorumluluk: *responsabilité civile, civil liability*, II: 28, 105, 332, 340
- hukukî yönler: *aspects de droit*, II: 456, 457
- hukukî: *civile*, II: 105, 340, 344
- hukukîlik denetimi: *contrôle de légalité*, II: 792
- hukukîlik: *juridicité*, I: 147
- hukuk-ötesi: *métajuridique*, I: 191
- hukuku söylemek: *jurisdiction*, II: 413, 421
- hukukun diğer dallarının anayasallaşması: *constitutionnalisation des diverses branches du droit*, I: 79
- hukukun genel ilkeleri: *principes généraux du droit, general principles of law*, II: 784, 786
- hukukun genel ilkeleri: *principes généraux du droit*, I: 161
- hukukun kaynakları: *sources du droit, fontes iuris*, I: 92
- Hume kanunu: *Hume's law*, II: 386
- hükmetme yetkisi: *imperium*, II: 421
- hükümün aleniyeti: *publicité du jugement*, II: 435
- Hükûmet Başkanı: *Presidente del Gobierno*, II: 292
- hükûmet etmek: *gouverner*, I: 64; II: 283
- Hükûmet Genel Sekreterliği: *Secrétariat général du Gouvernement*, II: 295
- hükûmet kararları: *resolutions* - Dani-marka, II: 156
- hükûmet kararnameleri: *decrees of Government* - Portekiz, II: 157
- hükûmet sistemleri: *systems of government, systèmes de gouvernement*, I: 553
- hükûmet tasarrufu: *acte de gouvernement, act of State*, II: 124, 651, 643
- Hükûmet: *Government* - İngiltere, II: 317
- hükûmet: *government, gouvernement, governo*, I: 63, 590; II: 255, 257, 265, 317
- hükûmetin başı: *chef de gouvernement*, II: 292
- hükûmetin devamlılığı: *continuity of government* ilkesi - İsrail, II: 280
- hükûmetin faaliyetini sevk ve idare etmek: *dirige l'action du gouvernement, directs the actions of the Government*, II: 313
- hükûmetin genel siyaseti: *general policy of the Government, general government policy, politique générale du gouvernement, politica generale del Governo*, II: 287, 290, 313
- hükûmetin işlerini yürütmek: *conducts the affairs of the Government*, II: 313
- hüküm fıkraları: *dispositif*, II: 437, 449, 806,
- hüküm süren kraliçe: *queen regnant*, I: 454, 455; II: 48
- hüküm süren kraliçenin kocası: *husband of queen regnant*, I: 454; II: 48
- hüküm: *judgment, arrêt* - AİHM, II: 632, 634, 635
- hüküm: *judgment, sentenze, sentencias, sentence*, II: 437, 806
- hükümdar: *monarch, monarque, monos archos*, I: 454, 589; II: 10, 48
- hükümdara sunulan bir görüş: *advice to the Monarch*, II: 265
- hükûmet dışı her kuruluş: *organisation non gouvernementale, any non-governmental organisation*, II: 589
- hükümlerin devletlerce yerine getirilmesi (infazı): *execution of judgments, exécution des arrêts*, II: 636
- hükümranlık: *imperium*, I: 364
- hürriyet hakları: *liberty rights, droits-libertés*, II: 508
- hürriyet karinesi: *presumption of liberty*, I: 302
- hürriyet karinesi: *presumption of liberty, presumption of freedom, présomption de liberté*, II: 505
- hürriyet lehine: *in favorem libertatis*, II: 506

hürriyet, özgürlük: *freedom, liberty, liberté*, II: 474
 ---I, İ---
 ısdar edilmiş kanun (pozitif kanun): *enacted law*, I: 113
 ısdar: *promulgation*, I: 842
 ısdar: *promulgation*, II: 747
 icracılar: *exécutants*, I: 671
 icraî güç: *force exécutoire*, II: 421, 438
 icraî: *exécutoire*, II: 141
 iç egemenlik: *souveraineté intérieure, internal aspect of sovereignty*, I: 435
 iç geçerlilik: *validité interne*, I: 180; II: 668, 780
 iç hukuk normları: *national norms*, II: 669
 iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazı: *exception de non-épuisement, non-exhaustion plea*, II: 599
 iç hukuk yollarının tüketilmesi: *exhaustion of domestic remedies, épuisement des voies de recours internes*, II: 595
 iç hukukunda uygulanması: *apply in national law*, II: 653
 iç kabine: *Inner Cabinet*, II: 23
 iç ve dış politika: *domestic and foreign policy*, II: 283
 İçişleri Departmanı: *Department of the Interior*, II: 22
 içkin: *immanent, inhérent*, I: 160; II: 545
 içsular: *internal waters*, I: 425
 içtihadını değiştirmek: *reverses its jurisprudence*, II: 817
 içtüzükler - anayasa mahkemeleri: *rules of procedure*, II: 799
 idare etmek: *administrer*, I: 64
 idare hukukunun devamlılığı: *continuité du droit administratif*, I: 75
 idare hukukunun anayasal temelleri: *bases constitutionnelles du droit administratif*, I: 71
 idare mahkemeleri: *administrative tribunals*, II: 458
 idare: *administration*, I: 63, 478; II: 2, 255
 idarenin kusurlu sorumluluğu: *responsabilité administrative pour faute*, II: 342
 idarî fonksiyon: *fonction administrative*, I: 817
 idarî vesayet: *tutelle administrative*, I: 482
 ihanet: *treason*, II: 26, 27, 89

ihkak-ı haktan imtina: *déni de justice*, I: 156
 ihlal hükmü: *judgment finding a violation, arrêt de violation*, II: 633
 ihlalin apaçık bir şekilde yokluğu: *clear or apparent absence of a violation, absence apparente ou évidente de violation*, II: 620
 ihlâlin olmadığı hükmü: *judgment finding no violation, arrêt de non-violation*, II: 632
 ihtilas: *concussion*, I: 872
 ihtiyarî (isteğe bağlı) halkoylaması: *optional referendum, référendum facultatif*, I: 354
 ihtiyarî oy: *vote facultatif*, I: 446, 713
 ihtiyarî referandum: *facultative referendum, référendum facultative*, I: 119, 682
 ikame edici, ikincil, sübzider: *subsidiary, subsidiaire*, II: 596
 iki defa görüşme (anayasa değişikliği tek-liflerinin): *double deliberation, double délibération, second deliberation, debate, reading*, I: 350
 iki dereceli seçim: *élection à deux degrés*, I: 708
 iki dereceli yargılama ilkesi: *principe du double degré de juridiction*, II: 455
 iki devlet düzeyi arasında yasama yetkilerinin paylaştırılması: *distribution of legislative powers between two levels of government*, I: 516
 iki devlet düzeyinin üst üste gelmesi: *superposition de deux niveaux étatiques*, I: 498, 513
 iki hukuk düzeninin üst üste gelmesi: *superposition de deux ordres juridiques*, I: 513
 iki-başlı: *bicéphale*, 585, 589, I: 604; II: 12, 244
 iki-başlılık: *bicéphalisme*, I: 589; II: 7, 9
 ikici, düalist parlamenter sistem: *dualiste*, I: 603
 ikili: *dualiste*, II: 10
 ikililik: *dualisme*, II: 9
 iki-meclisli: *bicameral*, I: 501
 iki-meclislilik: *bicamérisme*, I: 501
 ikinci derece mahkemeler: *juridictions du second degré*, II: 456
 ikinci kuşak haklar: *droits de la seconde génération, second-generation human rights*, II: 512

ikinci meclis: *second chamber*, I: 755; II: 131
 ikinci seçmenler: *électeurs secondaires*, I: 708; ABD'de: *electors*, II: 19
 ikincilik ilkesi, sübzidarite ilkesi: *subsidiarity principle, principe de subsidiarité*, II: 596
 iki-turlu çoğunluk sistemi: *scrutin majoritaire à deux tours*, I: 724
 ilahî kanun: *lex divina*, II: 496
 ilân kararı: *declaration* - olağanüstü yönetim usûlleri, II: 389
 ilân: *declaration* - olağanüstü yönetim usûlleri, II: 389
 ilân: *proclamation* - uluslararası andlaşmalar, II: 199
 ilçe: *county*, I: kontluk, 539
 ileri sürülemezlik: *inopposabilité*, I: 178
 ileri sürülemezlik: *inopposabilité*, II: 780
 iletişim hakkı: *communication rights*, II: 512
 ilga edici teamül: *coutume abrogative*, I: 202
 ilhak: *annexion, annexation*, I: 372, 421
 ilk bakışta (inceleme): *prima facie*, II: 619
 ilk derece bölge mahkemeleri: *District Courts*, I: 577
 ilk derece mahkemeleri: *juridictions du premier degré, courts of first instance, premier ressort, juge du premier ressort*, II: 455
 ilk derece mahkemesi: *original jurisdiction*, II: 720
 ilk elden: *à titre initial*, II: 284
 ilk günah: *péché originel*, II: 497
 ilk incelemeden, iptidaen ret kararları: *declaration of inadmissibility* - anayasa yargısı, II: 809
 ilk mektup: *first letter, première lettre* - AİHM, II: 605, 623
 ilk niyet: *original intent*, I: 232
 ilksel, ilkel, aslı: *originnaire*, I: 436, 887; II: 364
 iller: *départements*, I: 481
 ilmi tefsir, doktrin yorumu: *interprétation scientifique, interprétation doctrinale, scholarly writings, academic writings*, I: 229
 ilmi tefsir: *interprétation scientifique*, I: 229
 imparator: *emperor, empereur*, I: 454
 imparator: *emperor, empereur*, II: 48

İmpeachment mahkemesi: *Court of Impeachment*, II: 176
 imtiyaz-ı mahsus: *personal prerogative*, II: 121
 imza: *signature* - uluslararası andlaşmalar, II: 195
 imza: *signature, seing*, II: 224, 642
 imzalamak: *signature*, II: 194, 642
 İngiliz Kilisesi: *Church of England*, I: 752
 inisiyatif kullanma: *agir d'initiative*, II: 422
 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi: *Universal Declaration of Human Right, Déclaration universelle des droits de l'homme*, II: 486, 575
 İnsan Hakları Komitesi: *Human Rights Committee*, II: 569
 İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerin Korunmasına Dair Sözleşme: *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales*, II: 574
 insan hakları: *human rights, droits de l'homme*, II: 484
 insan haklarının bireyselliği: *individuality of human rights*, II: 485
 insan haklarının evrenselliği: *universalité des droits de l'homme*, II: 484
 İnsan Onuru ve Özgürlüğü Temel Kanunu: *Basic Law - Human Dignity and Liberty*, II: 702
 insan topluluğu: *population*, I: 403
 insan: *homme, human*, II: 484
 insanî müdahale: *humanitarian intervention, ingérence humanitaire*, I: 434
 insanların ortak yararı: *communem hominum salutem*, II: 496
 insanlığa karşı suç: *crime against humanity*, II: 89, 91
 insanlığın ortak mirası: *common heritage of mankind, patrimoine commun de l'humanité*, I: 430
 insanlığın ortak mirası: *common heritage of mankind, patrimoine commune de l'humanité*, II: 512
 inter easdem personas, eadem quaestio: aynı kişiler arasında aynı sorun, II: 447
 inter partes etki: *inter partes effect*, II: 741, 818

- internet demokrasisi: *internet democracy*, I: 661
- iptal davası açma hakkı: *right to make an application for annulment action*, II: 749, 799
- iptal edilebilir: *annulable*, I: 216, 217
- iptal edilebilirlik: *annulability*, I: 217
- iptal kararının icrası: *execution*, II: 820
- iptal kararları: *annulment decisions*, II: 810
- iptal: *annulation, annulment*, II: 171, 833
- irade işlemi: *acte de volonté*, I: 241, 837, 844; II: 158, 242
- irade işleminin anlamı: *meaning of an act of will*, II: 670
- irade teorisi: *will theory*, II: 475
- irade: *volonté*, I: 652
- İrlanda Başbakanı: *Taoiseach*, 292, 297, II: 322
- İrlanda Senatosu: *Seanad Eireann*, II: 93, 142, 320
- irredantizm: *irredentism*, I: 418
- irsî monarşiler: *hereditary monarchy, monarchie héréditaire*, I: 457
- irsî: *héréditaire*, I: 451
- irsî: *hereditary, héréditaire*, II: 48
- isdar: *promulgation*, II: 141, 653
- isimsiz hürriyetler: *libertés innommés*, II: 523
- ispat değil: *pétition de principe*, I: tekrardan, 211
- ispat yükü: *burden of proof, charge de la preuve*, II: 599
- isteme hakları: *claim rights*, II: 508
- istenen şey: *chose demandée*, II: 447
- isti'faf başvurusu: *recours gracieux*, II: 563
- istifa etme ahlâkî yükümlülüğü: *obligation morale de demissionner*, II: 276, 290
- istifa mektubu: *lettre de démission*, II: 81
- istifa: *resignation, démission*, II: 19, 67, 272, 327
- istinaf mahkemesi: *Court of Appeal*, I: 602; *juge d'appel*, II: 456
- istisnâî hâller: *circonstances exceptionnelles*, II: 381
- istisnâî yetki: *compétence d'exception*, I: 304, 516
- istişarî görüş: *avis consultatif*, 182, II: 184
- istişarî referandum: *consultative referendum*, II: 142
- istişarî: *consultatif*, II: 182
- istizah, gensoru: *interpellation*, I: 866
- İsveç Devlet Temel Kanununun: *Instrument of Government*, II: 742
- iş mahkemeleri: *conseil de prud'hommes*, II: 463
- işgal: *occupation*, I: 420
- işgüder hükümet: *care taker government*, II: 279
- işinde kalabilme hakkına sahip hakimler: *tenured judges*, II: 182
- İşkencenin Önlenmesi Komitesi: *Committee Against Torture*, II: 569
- işlem: *act*, I: 113
- işlemin iç mahiyeti: *nature intrinsèque*, I: 817
- işlemin uygulanmasının geçici olarak askıya alınması: *temporarily suspend the application*, II: 842
- işlemsel etki: *effet opératoire*, I: 153
- itham sistemi: *système accusatoire*, II: 423
- itibarî anayasalar: *nominal constitutions*, I: 135
- itiraz, def'i: *exceptio*, II: 750
- ittifak hâli: *Bündnisfall*, II: 165
- iyi hâl: *good behavior*, II: 730
- izin: *autorisation*, II: 540
- izinsiz radyo ve TV yayıncılığı: *unauthorised broadcasting*, I: 428
- izleme hakkı, sıcak takip hakkı: *right of hot pursuit, droit de poursuite*, I: 428
- jandarma devlet: *Etat-gendarmerie*, I: 383
- Jellinek'in üçlemesi: *trilogie de Jellinek*, II: 507
- jüri üyeleri: *jurors, jurés*, II: 470
- jüri: *jury*, II: 470
- jürisprüdensiyel: *jurisprudentiel*, I: içtihadî, 91
- K---
- kabine hükümeti: *cabinet government*, 588, I: 606
- kabine kararnameleleri: *Cabinet orders*, II: 213
- kabine üyesi bakanlar: *cabinet ministers - İngiltere*, II: 349
- kabine üyesi olmayan bakanlar: *non-cabinet ministers - İngiltere*, II: 344, 350
- kabine: *cabinet*, I: 590, 599; II: 23, 255, 349; 317

- kabinenin birliği: *unité du cabinet*, I: 592; II: 262
- kabinenin dayanışması: *solidarité du cabinet*, *solidarity of cabinet*, I: 592; II: 263
- kabinenin gizliliği: *cabinet secrecy*, II: 264
- kabinenin homojenliği: *homogénéité du cabinet*, I: 592; II: 262
- kabinenin kolektif sorumluluğu: *cabinet collective responsibility*, I: 602
- kabul edilebilirlik hakkında karar: *decision on the inadmissibility*, *décision sur la recevabilité*, II: 585, 629, 633
- kabul edilebilirlik incelemesi prosedürü: *admissibility procedure*, *procédure relative à la recevabilité*, II: 626
- kabul edilebilirlik incelemesi: *examination of the admissibility*, *examen de la recevabilité*, II: 628, 629
- kabul edilebilirlik kararı: *admissibility decision*, *décision de recevabilité*, 629, II: 633
- kabul edilebilirlik koşulları: *conditions of admissibility*, *conditions de recevabilité*, II: 594
- kabul edilebilirlik ve esas hakkında hüküm: *judgment on the admissibility and merit*, *arrêt sur la recevabilité et le fond*, II: 629
- kabul edilebilirlik: *admissibility*, *recevabilité*, II: 626, 594, 628
- kabul edilemez: *inadmissible*, *irrecevable*, II: 610, 627
- kabul edilemezlik kararı: *inadmissibility decision*, *décision d'irrecevabilité*, II: 627, 629, 633
- kabul: *adoption*, I: 835, 836
- kadük olma: *caducité*, I: 834
- kaldırma: *annulment*, II: 171
- kamu denetçisi: *ombudsman*, II: 750
- kamu düzeni: *ordre public*, II: 362
- kamu görevlileri: *civil servants*, II: 149
- kamu hakları: *droits publics*, II: 478
- kamu hukuku: *droit public*, I: 80
- kamu hürriyetleri: *libertés publiques*, II: 487
- kamu iktidarları: *pouvoirs publics*, I: 107
- kamu kurumları: *établissements publics*, II: 3
- kamu makamları: *public offices*, II: 150
- Kamu Selameti Komitesi: *Comité de Salut public*, I: 562
- kamu şeyi, cumhuriyet: *res publica*, I: 363, 466
- kamu: *publica*, I: 466
- kan esası: *ius sanguinis*, I: 413
- Kanada Yüksek Mahkemesi: *Supreme Court of Canada*, I: 522
- kanton: *cantons*, I: 497
- kanun (İngiltere'de): *act*, *bill*, *statute*, I: 836
- kanun alanı (Fransa'da): *domaine de la loi*, I: 630, 822
- kanun çeşitleri: *diversitate legum*, II: 496
- kanun gereği ve otomatik olarak: *ope legis*, II: 50
- kanun hükmünde kararname: *decree having force of law*, *decree-laws*, *decret-lois*, I: 202, 886; II: 157, 285, 366
- kanun hükmünde kararnameler: *ordonnances*, I: 886
- kanun içi, kanuna uygun: *intra legem*, II: 367
- kanun koyucu: *législateur*, I: 744
- kanun tasarısı: *bill*, I: 749, 837
- kanun tasarısı: *projet de loi*, *bill*, I: 834; II: 35, 285
- kanun teklifi: *proposition de loi*, I: 834
- kanun: *loi*, I: 829, 834; II: 766
- kanuna aykırı: *contra legem*, II: 355, 364
- kanunî delil: *preuves légales*, II: 428
- kanunî hakikat: *vérité légale*, II: 446
- kanunlar: *laws*, *lois*, II: 765
- kanunlarda değişiklik: *modificazioni di leggi*, II: 653
- kanunları uygulama yönetmelikleri: *règlements d'exécution des lois*, II: 366, 372
- kanunların anayasa uygunluğu karinesi: *presumption in favor of the constitutionality of laws*, *presumption of constitutionality*, I: 313
- kanunların anayasa uygunluğu karinesi: *presumption in favor of the constitutionality of laws*, *presumption of constitutionality*, II: 810
- kanunların anayasaya uygunluğunun esas bakımından denetimi: *review of the constitutionality of laws with respect to substance*, *contrôle de constitutionnalité quant au fond*, II: 790
- kanunların anayasaya uygunluğunun siyasal denetimi: *political review of the constitutionality of laws*, II: 697

- kanunların anayasaya uygunluğunun şekil bakımından denetimi: *review of the constitutionality of laws with respect to form, contrôle de constitutionnalité quant à la forme*, II: 789
- kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi: *judicial review of constitutionality of laws, contrôle judiciaire de la constitutionnalité des lois*, II: 697
- kanunların bir kez daha görüşülmek üzere parlâmentoya geri gönderilmesi: *renvoi pour une nouvelle délibération*, II: 140
- kanunların eşit koruması: *equal protection of the laws*, I: 335
- Kanunların Ruhü: *De l'esprit des lois*: I: 543
- kanunların sadakatle uygulanmasını gözetme: *to take care that the laws be faithfully executed*, II: 34, 40
- kanunların uygulanması: *exécution des lois, execution of statutes, execution of the laws*, II: 32, 153
- kanunu izleyen, kanundan kaynaklanan: *secundum legem*, I: 823; II: 153, 154, 355, 363, 364, 367, 368
- kanunun amacı: *ratio legis*, I: 235
- kanunun çürümesi: *corruption of law*, I: 266
- kanunun eş-yapıcısı: *co-auteur de la loi*, I: 244
- kanunun yorumlanmasında kanun koyucunun iradesinin araştırılması: *argumentum pro subjecta materiae*, I: 233
- kanununun yeniden görüşülmesi: *nouvelle délibération*, I: 840
- kapalı deniz: *mare clausum*, I: 427
- kapalı duruşma, gizli duruşma: *huis clos*, II: 434
- kapalı liste: *liste fermée, catalogue fermé* - temel hak ve hürriyetler, II: 524
- kapalı oy verme yeri: *isoloir*, I: 712
- kapatma: *clôture*, II: 136
- kapsayan hürriyet, şamil hürriyet: *Auf-fanggrundrecht*, II: 525
- kara Avrupası hukuk sistemi: *civil law system*, II: 828
- kara Avrupası sistemi, kıta Avrupası hukuku sistemi: *continental law system*, II: 458
- kara ülkesi: *land territory, territoire terrestre*, I: 422
- kara: *land*, I: 364
- karar referandumu: *référéndum de décision*, I: 681
- karar sürsün ilkesi: *stare decisis principle*, II: 741, 817
- karar ve hükümlere atf usulü: *mode of citation, manière de citer les arrêts et décisions*, II: 585
- karar verici organ: *deliberative body*, I: 541
- karar verici unsur: *deliberative element*, I: 540
- karar yeter sayısı: *quorum for decisions*, 351, I: 252
- karar yetersayısı: *quorum for decision*, II: 804
- karar, anayasa değişikliğinde karar safhası: *decision, deliberation*, I: 349
- karar: *arrêt* - mahkeme kararı olarak, II: 437
- karar: *decision* - anayasa yargısı, II: 806
- karara uyma yükümlülüğü: *obligation de se conformer à l'arrêt*, II: 636
- kararın ek gerekçeleri, kararın bağlayıcı olmayan kısmı: *obiter dictum*, II: 787, 788, 789
- kararın mahkemede aleni veya kapalı duruşmada tefhim edilmesi: *delivery in open court or in camera*, II: 812
- kararın sebebi, kararın bağlayıcı olan kısmı, hüküm fıkrası: *ratio decidendi*, II: 788
- kararın tam olarak uygulanması: *satisfactory execution*, II: 638
- kararın tebliği: *service of the decision, signification de la décision*, II: 604
- kararın yazılması: *redaction*, II: 806
- kararın yürürlüğe girme: *entry into force of decision*, II: 813
- kararın yürürlüğe girmesinin ertelenmesi: *postponement of temporal effect*, II: 815
- kararlar: *arrêts*, II: 153
- kararlar: *décisions* - mahkeme kararı olarak, II: 437
- kararname: *décret, decree*, II: 123, 152, 366, 362, 649
- kararname: *Verordnung*, II: 649
- kararnameler: *ordinance*, I: 749
- karasuları: *eau territoriale*, I: 425
- karasuları: *territorial sea, eau territoriale*, I: 425
- karayla çevrili devletler: *landlocked states*, I: 428

- karişmama ilkesi (içişlerine): *principe de la non-intervention*, I: 433
- karişmama ilkesi (içişlerine): *principle of non-intervention*, I: 433
- karliyet ailesi: *famille royale*, I: hanedan, 457
- karma liste: *panachage*, I: 733
- karma sistemler: *systèmes mixtes*, I: 735
- karşı oy, muhalefet şerhi: *opinion dissidente, dissenting opinion*, II: 438, 632, 807
- karşı: c. *Contre* (davaları isimlendirmede), II: 585
- karşı-imza: *countersignature, contreseing, Gegenzeichnung, controfirma*, I: 114; II: 206, 238
- karşılıklılık, mütekabiliyet: *reciprocity*, II: 583
- kasaba yöneticileri: *selectmen*, I: 659
- kasaba: *borough*, I: 539
- kasaba: *town*, I: 658
- katı anayasa: *rigid constitution, constitution rigide*, I: 118
- katılma hakları: *participation rights*, II: 509
- katılma ilkesi: *principe de participation*, I: 501
- katlı oy, katsayılı oy: *vote multiple*, I: 706
- kayıma sistemi: *spoils system*, II: 35
- kayıt (başvuru dilekçesinin): *registration*, II: 802
- kayıttan düşürme: *strike out of the list, rayer l'affaire du rôle*, II: 631
- kazaî tasarruf: *acte juridictionnel*, II: 440
- kazanılmış haklar: *droits acquis*, I: 156
- kendi eşleri: *parium, peers*, II: 471
- kendi kaderini tayin hakkı: *right of self-determination, droit à l'autodétermination*, I: 416
- kendi vicdanı (na göre karar verme): *intime conviction*, II: 427
- kendiliğinden toplanma hakkı: *droit de se réunir de plein droit*, II: 137
- kendisiyle, asıl koşul: *per quam*, I: 150
- kesin hüküm, hüküm-i kat'i, *jugement définitif*, II, 443, 444
- kesin hüküm, res iudicata: *res iudicata*, 821, II: 823
- kesin: *final, définitif*, II, 628, 634
- kesinleşme, katiyet kesbetme: *become final*, II: 812
- keşif: *discovery, découverte*, I: 420
- kısıtlı oy: *suffrage restreint*, I: 702
- kısmî veto: *veto partiel*, I: 839; *item veto - ABD'de*, II: 37
- kısmî yenileme: *renouvellement partiel*, I: 757
- kıta sahanlığı: *continental shelf, plateau continental*, I: 426
- kıta: *continent*, I: 422
- kıyas: *analogia, argumentum a simili*, I: 236, 285
- kişi bakımından bağdaşmazlık: *incompatibility ratione personae, incompatibilité ratione personae*, II: 612
- kişi bakımından: *ratione personae*, II: 612
- kişi grupları: *group of individuals, groupe de particuliers*, II: 589
- kişi güvenliği: *sûreté*, II: 509
- kişi: *personne, person*, II: 477, 500
- kişisel federalizm: *fédéralisme personnel*, I: 525
- kişisel haklar: *individual rights, droits individuels*, II: 508
- kişisel kararını: *individual opinions - anayasa yargısı*, II: 807
- kişisel kusur: *faute personnelle*, II: 342
- kişisel oy: *vote personel*, I: 710
- kişisel özerklik: *autonomie personnelle*, I: 526
- kişisel suçlar: *délits personnels*, II: 84
- kişisel ve özel bir bağı: *personal and specific link*, II: 593
- klasik yorum teorisi: *théorie classique de l'interprétation*, I: 226
- kolejyal niyabet: *régence collégiale, regenza collegiale*, II: 53
- kolejyal yetkiler: *attributions collégiales*, II: 282
- kolejyal: *collégial*, I: 591; II: 261
- kolejyallık: *collégialité*, II: 46
- kolektif hürriyetler: *libertés collectives*, 509, II: 510
- kolektif olarak sorumlu: *collectively responsible*, II: 287
- kolektif sorumluluk: *collective responsibility, responsabilité collective, cabinet collective responsibility*, I: 591, 594; II: 261, 287, 335
- kolektif vekâlet: *mandat collectif*, I: 675
- kolektif: *collectif*, I: 591

- kolluk yönetmelikleri: *règlements de police*
 - Fransa'da, II: 374
 komünizmin alt aşaması: *lowest phase of communism, phase inférieure du communisme*, I: 391
 komünizmin üst aşaması: *higher phase of communism, phase supérieure du communisme*, I: 391
 konfederasyon: *confederation, confédération*, I: 486
 Kongre - ABD: *Congress*, I: 575
 Kongre Hükümeti - ABD: *Congressional Government*, I: 550, 580
 konu bakımından bağdaşmazlık: *incompatibility ratione materiae, incompatibilité ratione materiae*, II: 616
 konuşma, nutuk: *speech*, II: 139
 konut dokunulmazlığı: *inviolabilité du domicile*, II: 509
 Konvansiyon (özel meclis): *conventions*, I: 121
 konvansiyon: *convention*, I: 329
 konvansiyonel sistem: *système conventionnel, system of convention*, I: 557
 korporatif federalizm: *corporative federalism*, I: 525
 korsanlık: *pracy*, I: 428
 koruma: *protection*, I: 414
 koruyucu haklar: *defensive rights, droits défensifs*, II: 508
 köle ticareti: *slave trading*, I: 428
 köy: *village*, I: 658
 kral ile bir ortak anlaşmayla: *d'un commun accord avec le Roi*, II: 143
 kral: *king, roi*, I: 454, 589, 598; II: 47, 48
 Kralın Görevlileri: *King's Commissioners*, II: 150
 kralın krallıktan düşürülmesi: *déchéance*, II: 52
 kralî haklar: *droits régaliens*, II: 75
 kralî imtiyaz: *royal prerogative*, II: 194
 kralî müeyyide: *sanction royale*, I: 837
 kralî onay: *royal assent, sanction royale*, I: 206, 471, 749, 836, 837, 838; II: 140
 Kraliçe adına: *on the behalf of the Queen*, II: 210
 kraliçe: *queen, reine*, I: 454, 598; II: 48
 Kraliçenin haksız fiil alanında kişisel bağışıklığı: *Queen's personal immunity in tort*, II: 107
 Kraliçenin kişisel eylem ve işlemleri: *private capacity*, II: 107
 kraliyet ailesi, hanedan: *royale family, famille royale*, I: 457; II: 48
 kraliyet kararnameleleri: *royal decrees*, II: 153, 155
 kraliyet kararnamesi: *royal decree*, II: 131, 150, 153, 182
 Krallığın durumu: *state of the Realm*, II: 139
 krallık: *regnum*, I: 364
 kredileri harcamama yetkisi: *impoundment of funds* - ABD, II: 41
 kritik tarih: *critical date*, I: 367
 kriz dönemlerinde olağanüstü yetkiler: *pouvoirs exceptionnels en temps de crise*, II: 164
 kriz hâli: *état de crise*, II: 165
 kriz hâli: *Spannungsfall, state of tension*, II: 389
 kriz yetkileri: *pouvoirs de crise*, II: 164
 kukla devlet: *puppet State*, I: 370
 kukla hükümet: *puppet government*, I: 370
 kullanma: *usus*, II: 477
 kural-işlem: *acte-règle*, I: 817, 872
 kurucu birimleri: *constituent entities*, I: 499
 kurucu devletler: *constituent states*, I: 499
 kurucu iktidar: *pouvoir constituant*, I: 315
 kurucu meclis: *assemblée constituante, constituent assembly*, I: 328
 kurucu referandum: *référéndum constituant, constituent referendum*, I: 330, 682
 kurucu, inşaf: *constitutif*, I: 217; II: 123, 543
 Kurul Başkanı: *Président du Conseil, Presidente del Consiglio*, II: 257, 292
 kurul halinde mahkeme, kolejyal yargı organı: *jurisdiction collégial*, II: 459
 kurul, konsey: *council, conseil*, I: 591; II: 261
 kurulmuş iktidarlar: *pouvoirs constitués*, I: 316
 kurumsal anayasa hukuku: *droit constitutionnel institutionnel*, I: 92
 kuşaklar arasında nesafet ve sürdürülebilirlik hakkı: *rights to intergenerational equity and sustainability*, II: 512
 kutsal: *sacrée, sacrosanct*, II: 83
 kuvvetler ayrılığı sistemleri: *systèmes de séparation des pouvoirs, systems of separation of powers*, I: 565

kuvvetler ayrılığı, tefrik-i kuvva: *separation of powers, séparation des pouvoirs*, I: 538

kuvvetler birliği sistemleri: *systèmes de confusion des pouvoirs, systems of unification of powers*, I: 554

kuvvetlerin işbirliği: *collaboration des pouvoirs*, I: 588

Kuzey Ligi (İtalya'da): *Lega Nord*, I: 535

küçükten büyüğe (akıl yürütme): *minori ad maius*, I: 297

küçükten büyüğe doğru akıl yürütme: *argumentum a minori ad maius*, I: 297

kültürel mirasa katılma hakkı: *right to participation in cultural heritage*, II: 512

---L---

lafzî yorum: *textual interpretation, literal rule*, I: 230

laiklik: *secularism, laïcité*, I: 127

listeden silinme: *struck out of the list of cases*, II: 610

listeli iki-turlu çoğunluk sistemi: *scrutin de liste à deux tours*, I: 725

listeli tek-turlu çoğunluk sistemi: *scrutin majoritaire de liste à un seul tour*, I: 723

liyakat sistemi: *merit system*, II: 35

liyakatsizlik: *indignité*, I: 701

Lizbon Andlaşması: *Treaty of Lisbon*, I: 488

Lordlar Kamarası: *House of Lords*, I: 603, 598, 748

Lordlar Kamarasının Temyiz Komitesi: *Appellate Committee of the House of Lords*, I: 603

Lütherci Evanjelik Kilise: *Evangelical Lutheran Church*, I: 126, 460

Lütherci Evanjelik Mezhebi: *Evangelical Lutheran Religion*, I: 126, 460

---M---

maddî anayasa anlayışı: *conception matérielle de la constitution*, I: 189

maddî anlamda anayasa: *constitution in the material sense, constitution au sens matériel*, I: 106

maddî destek (bakanın devlet başkanına): *assistance matérielle*, II: 224

maddî geçerlilik: *validité matérielle*, I: 150

maddî kriter: *criterium matériel*, I: 816

maddî mesele, vakia, fiilî mesele: *question of fact*, II: 457, 463, 471

maddî sınırlar: *substantial limitations, limites matérielles*, I: 340

maddî varlık: *existence matérielle*, 144, I: 191

maddî varlık: *existence matérielle*, II: 834

maddî yokluk: *inexistence matérielle*, II: 835

mağdur: *victim, victime*, II: 591

mahallî idareler, yerel yönetimler: *local administrations, collectivités territoriales*, I: 481

mahallî idarelerin serbest idaresi: *libre administration des collectivités locales*, II: 376

mahkeme: *court, cour, tribunal*, II: 451

mahkemenin toplanması: *meeting, hearing* - anayasa yargısı, II: 802

mahkemeye yanıltıcı bilgiler verilmesi: *misleading the Court, désinformation de la Cour*, II: 610

mahzar: *adresse* - devlet başkanı, II: 138

makale şamil iptal, geçmişe etkili iptal: *annulation rétroactive*, I: 217

makamın yetki ve görevlerini yerine getirmede yetersizlik: *inability to discharge the powers and duties of the said Office*, II: 20

makamlar hiyerarşisi: *hierarchy of authorities*, II: 670

malî konular: *money matters*, 757, I: 877

maliyeye yük: *oneri alle finanze*, II: 653

manevî unsur, genel inanç: *opinio iuris, opinio necessitatis*, I: 195, 207

mantuki yorum: *interprétation logique*, I: 234

masumluk karinesi: *présomption d'innocence*, II: 506

mecburî halkoylaması: *mandatory referendum, référendum obligatoire*, I: 354

mecburî oy: *vote obligatoire*, I: 444, 446, 713, 714, 715,

Meclis araştırması: *enquête parlementaire*, I: 859

Meclis Başkanı: *Speaker*, I: 748

meclis hükûmeti sistemi: *système du gouvernement d'assemblée, régime d'assemblée*, I: 557

meclis: *assemblée*, I: 744

- meclisin kendi kendini toplantıya çağırması: *auto-convocation*, I: 558
- meclisin kendini kendi kararıyla feshi: *dissolution par décision de l'assemblée elle-même*, II: 117
- meclisin sürekliliği veya meclisin istimrarı: *permanence de l'assemblée*, I: 558
- meclisleri tatile sokma: *adjourn*, II: 38
- medeni hak ve vecibeler ile ilgili nizalar: *civil rights and obligations, droits et obligations de caractère civil*, II: 618
- medeni haklar (insan hakları): *civil rights*, II: 489
- medeni hürriyetler (insan hakları): *civil liberties*, II: 489
- medenî milletlerce tanınmış hukukun genel ilkeleri: *principes généraux du droit reconnus par les nations civilisées*, I: 161
- medenî rüş: *majorité civile*, I: 699
- medenî usûl, hukuk usûlü: *procédure civile*, II: 430
- mefhum-u muhalefet, aksiyle kanıt: *argumentum a contrario*, I: 236, 294
- mekanist anayasa anlayışı: *conception mécaniste de la constitution*, I: 246
- mektupla oy: *vote par correspondance*, I: 711
- memleket (Almanya'da eyalet): *Bundesländer*, I: 497
- memur: *fonctionnaire*, I: 667
- memurlar: *civil servants, fonctionnaires*, II: 255
- memurlar: *magistrates*, I: 541
- menfaat teorisi: *interest theory*, II: 476
- menfaat, çıkar: *interest, intérêt*, II: 477
- merci kavramı: *notion d'instance*, II: 607
- merkezî devlet: *central government*, I: 498
- merkezî idare: *administration centrale*, II: 2
- merkezî tipte anayasa yargısı: *centralized type of judicial review, concentrated judicial review system*, II: 743
- merkezî üniter devlet: *État unitaire centralisé*, I: 483
- merkezîleşmiş hukuk düzenleri: *ordres juridiques centralisés*, I: 216
- mesaj gönderme hakkı: *droit de message*, II: 138
- mesaj: *message*, II: 138
- meskukat darbı, para basma: *coinage, minting money, battre monnaie*, II: 206
- meslek örgütleri: *corporations*, I: 650
- meslekî oy: *suffrage professionnel*, I: 709
- meslekten hâkimler: *juges de métier, juges de carrière, professional judges*, II: 462
- meslekten olmayan hâkimler, geçici hâkimler, *juges occasionnels, layman, lay judges, lay members of the court*, II: 462
- meşrutî monarşi: *monarchie constitutionnelle*, I: anayasal monarşi, 555
- metin sapkınları zamanı: *temps des 'obsédés textuels'*, I: 81
- metin-dışı: *extra-textuel*, I: 163
- metinsencilik: *textualism*, I: 231, 232
- metot bağdaştırmacılığı: *syncrétisme*, I: 51, 143
- metrukiyet: *désuétude*, 151, I: 212
- mevsuk: *authentique*, I: 844, 850, II: 141
- mevsukiyet işlemi: *acte de authentification*, I: 844, II: 241
- mevsukiyet: *authenticité, authentification*, I: 844, 845; II: 158, 194, 241, 642
- mikro-devletler: *micro-states*, I: 404
- militer demokrasi: *militant democracy, fighting democracy*, I: 643
- millet: *nation*, I: 443, 406
- milletin bölünmezliği: *indivisibilité de la nation*, I: 477
- milletlerin kendi kaderini bizzat tayin hakkı: *droit des peuples à disposer d'eux-mêmes*, I: 416
- milletvekili dokunulmazlığı, yasama dokunulmazlığı, parlamenter dokunulmazlık: *parliamentary inviolability, inviolabilité parlementaire*, II: 758
- Milletvekilleri Kongresi: *Congreso de los Diputados*, II: 274
- millî bakiye, ulusal artık, artık oyların ulusal düzeyde paylaştırılması: *répartition des restes à l'échelon national*, I: 730
- millî egemenlik ilkesi: *theory of national sovereignty*, I: 443
- millî egemenlik teorisi: *théorie de la souveraineté nationale, theory of national sovereignty*, I: 443
- millî egemenlik: *souveraineté nationale*, I: 160
- Millî Güvenlik Konseyi: *National Security Council*, II: 24
- millî politika: *politique de la nation*, II: 283

Millî Savunma Yüksek Kurul ve Komitele-ri: *Conseil et Comités supérieurs de la Défence nationale*, II: 204
 milliyetler prensibi: *principe des nationalités*, I: 416
 misak: *pacte, alliance, agreement*, I: 326
 Model Parlamento: *Great and Model Parliament*, I: 747
 modern anayasacılık: *constitutionnalisme modern*, I: 133
 monark: *monarch, monarque*, I: 454, II: 47
 monarşi: *monarchie, monarchy*, I: 454
 monarşik usûller: *modes monarchiques*, I: 324
 monist teori: *monistic theory, théorie moniste*, 641, II: 669
 muafiyet verme hakkı: *ius dispensandi*, I: 750
 muafiyet verme hakkı: *ius dispensandi*, II: 174
 muafiyet: *dispensatio*, II: 174
 muhalefet beyanı: *statement of dissent*, II: 438, 632
 muhalefet şerhi, karşı oy: *opinion dissidente, dissenting opinion*, II: 438, 632, 807
 mutut danışmalardan sonra: *après les consultations d'usage*, II: 301
 mutlak çoğunluk: *majorité absolue*, I: 724
 mutlak demokrasi: *democratie absolue*, I: 639
 mutlak monarşi: *absolute monarchy, monarchie absolue*, I: 456, 554
 mutlak primogenitur: *absolute primogeniture*, I: 458
 mutlak veto: *absolute veto, veto absolu*, I: 838, 121, 353, 471; II: 140
 muvafakat: *agrément*, II: 192
 müdahaleci: *interventionniste*, I: 384
 müeyyide: *sanction*, I: 147
 mülki: *autonomie territoriale*, I: ülkesel özerklik, 526
 mülkî: *territorial*, I: 489, 507, 528
 münhasır ekonomik bölge: *exclusive economic zone, zone économique exclusive*, I: 426
 münhasır federal yetki: *exclusive federal authority*, I: 518
 münhasır yasama yetkileri: *compétences législatives exclusives*, I: 518

münhasır yetkiler: *compétences exclusives, exclusive powers*, I: 518
 müphem veya fantezist başvurular: *confused or far-fetched complaints, griefs confus ou fantaisistes*, II: 621
 müsteşar: *undersecretary*, 319, II: 343
 müvekkil: *mandant*, I: 669
 müzakere için hazırlanma: *preparation of the case for trial* - anayasa yargısı, II: 802
 müzakere, görüşme: *délibération* - anayasa yargısı, II: 803
 müzakere, görüşme: *negotiation, négociation* - uluslararası andlaşmalar, II: 194, 642
 müzakerenin gizliliği: *secret du délibéré*, II: 435
 ---N---
 naip prens: *prince regent, prince régent*, I: 462, II: 53
 naip: *regent, régent*, I: 461, 462; II: 50, 52
 naiplik, niyabet: *régence, regency*, I: 462
 negatif statü hakları: *negative status rights*, II: 508
 negatif teamül: *coutume négative*, I: 212
 nesafet: *équité*, I: 156; II: 815
 nihai karar: *final decision, décision définitive*, II: 603, 638
 nihai mevsukiyet: *final authentication*, II: 651
 nisbî veto: *veto relatif*, I: 839
 nisbî (orantılı) temsil: *représentation proportionnelle*, I: 726
 nisbî çoğunluk: *relative majority, majorité relative, highest number of votes*, I: 722, II: 59
 nişanlar: *decorations*, II: 205
 nitelikli çoğunluk: *qualified majority, majorité qualifiée*, I: 119, 351; II: 59, 804
 niyabet konseyi: *conseil de régence*, I: 462
 niyabet konseyi: *conseil de régence*, II: 53
 niyabet, naiplik: *régence, regency*, I: 462
 niyabet: *regency, régence*, II: 52
 niyet, kanun koyucunun niyeti: *animus*, I: 198
 niyetseclilik: *intentionalism*, I: 232
 norm koyma yetkisi: *pouvoir normatif*, I: 478
 normal, medenî ve meşru bir eleştirinin sınırları: *bounds of normal, civil and legi-*

timate criticism les limites d'une critique normale, civique et légitime, II: 610
 normatif haklar: *droits normatives*, II: 515
 normatif hiyerarşi: *normative hierarchy*, II: 670
 norm-hürriyetler: *libertés-normes*, II: 515
 normlar hiyerarşi: *hierarchy of norms*, II: 670
 noterlik fonksiyonu: *notarielle Funktionen*, II: 242
 ---O---
 objektif millet anlayışı: *conception objective de la nation*, I: 406
 olağan anlam: *plain, ordinary meaning*, I: 231
 olağanüstü durumlar: *extraordinary occasions*, II: 38
 olağanüstü hâl ilân etme: *déclaration de l'état d'urgence*, II: 165
 olağanüstü hâl: *état d'exception, state of exception, état d'urgence, state of emergency, estado de excepción*, II: 165, 388, 391
 olağanüstü önemde bir kamu yararı: *public interest of exceptional importance*, II: 815
 olağanüstü toplanabilmesi: *session extraordinaire*, II: 137
 olağanüstü yetkiler: *pouvoirs exceptionnels*, II: 165
 olayların aynı olması - davalarda: *identité des faits*, II: 607
 olayların incelenmesi: *establishment of the facts, établissement des faits*, II: 630
 olgusal yargılar: *jugements de fait*, I: 138
 olmazsa olmaz (şartlar): *sine qua non*, I: 151, 574
 oluşturmak, teşkil etmek: *constituer*, I: 26, 315
 onay (uluslararası andlaşmalar): *ratification*, I: 352, 878
 onay belgelerinin değişimi: *échange de lettre de ratification*, II: 199, 662
 onay izni: *autorisation de ratification*, II: 197, 657
 onay kararnamesi: *décret de ratification*, II: 650
 onay referandumı: *référendum de ratification*, I: 681

onay, onaylama: *approval, ratification*, II: 194, 195, 647, 650, 653, 654, 656, 662
 onay: *assent, sanction*, I: 836
 onaylamayı reddetme: *refusal of the royal assent*, I: 837
 onaylanmalarına izin vermek: *autorisation de ratification*, I: 878
 onur kaynağı: *fons honorum*, II: 205
 onur kaynağı: *fountain of honour*, II: 205
 onursal imtiyazlar: *honorary privileges*, II: 205
 onursal payeler verme: *awarding of honors*, II: 205
 onursal payeler: *honors*, II: 205, 210
 onyedili hâkimlik büyük daire: *Grand Chamber of seventeen judges, Grande Chambre de dix-sept juges*, II: 581
 oranlılık ilkesi: *principle of proportionality in its narrow sense*, II: 551
 ordonans: *ordonnance* - mahkeme kararı olarak, II: 437
 ordonanslar: *ordonnances* - Fransa'da, II: 370
 orduların başı: *chef des armées*, II: 160
 organik kanunlar: *lois organiques*, II: 778
 organik kriter: *criterium organique*, I: 819
 Orleanist: *Orléaniste*, I: 603
 orta çağ: *middle ages, medieval period*, II: 494
 ortak hukuk: *common law*, I: 113, 114, 119
 ortak hukuk: *common law*, II: 457, 701
 ortak yetkiler: *compétences conjointes*, I: 518
 ortalama, mutasavvıt: *intermédiaire*, II: 838
 otomatik olarak ve kendiliğinden: *ope legis*, I: 460
 otoriter diktatörlükler: *authoritarian dictatorships*, I: 556
 oy birliği: *unanimous vote, vote unanime*, II: 628, 632
 oy çokluğu: *majority vote*, II: 632
 oy hakkı, *droit de suffrage*: I: 698
 oy hakkını eşitliği: *égalité du droit de suffrage*, I: 705
 oy hakkının genelliği: *universalité du suffrage*, I: 701
 oy pusulası: *bulletin*, I: 697
 oy vergisi: *poll tax*, I: 703
 oy: *suffrage*, I: 697

oybirliği: *unanimity, unanimous vote*, II: 263, 632

oylama hakkı: *droit de votation*: I: 698

oylama: *vote*, I: 835; *votation*, I: 698

---Ö---

ödeneklerin ihtisası: *spécialité des crédits*, I: 875

ödev, vecibe: *duty, devoir*, II: 481, 482

ölçülülük ilkesi: *principle of proportionality, principe de proportionnalité*, II: 400, 550

ölçülülük ilkesinin üç alt ilkesi: *three sub-principles of the principle of proportionality*, II: 550

ölüm sonrası evlilikler: *mariages posthumes*, II: 75, 206

ölüm: *death, mort*, II: 19, 51, 68, 326

ömür boyu: *viager*, I: 756

ön anayasalık denetimi: *anticipatory review of constitutionality*, II: 747

ön denetim: *anticipatory review of constitutionality*, II: 801

ön izin (parlâmentonun): *autorisation préalable*, I: 880

ön izni: *previa autorización* - İspanya uluslararası andlaşmalar, II: 202, 652

ön karar: *preliminary decision*, II: 843

ön referandum: *réfêrandum antérieur*, I: 681

önceden bilinebilirlik, teşhis edilebilirlik: *identifiability*, I: 582, 618

önceden denetim: *a priori review* - anayasa yargısı, II: 747

öncelik, evleviyet: *argumentum a fortiori*, I: 236, 297

öneri: *initiative*, I: 834

önerme: *énoncé, proposition, premise*, II: 440

önleyici denetim: *preventive type of control*, II: 747

önleyici sistem: *régime préventif*, II: 540

önleyici: *preventive, préventif*, II: 608

önsorun: *preliminary question, incident*, II: 751

öz fesih: *auto-dissolution*, II: 117

özel bakan: *special minister*, II: 319

özel görevli mahkeme: *ad hoc mahkeme*, II: 95

özel haklar: *droits privés*, II: 478

özel hayatının gizliliği: *droit au respect de la vie privée*, II: 509

özel hüküm: *lex specialis*, I: 310, II: 526

Özel Konsey (İngilitre'de): *Privy Council*, I: 599, 749

özel mahkeme sistemi: *juridiction spécialisée*, II: 743

özel mahkeme: *ad hoc court*, II: 95

özel önemdeki konularda: *matters of special importance*, II: 653

özel yetki devri: *special delegation*, II: 154

özerk bölge: *régions autonomes*, I: 533

özerk bölgeler: *autonomous region*, II: 755

özerk bölgelerin özyönetim organları: *organs of self-government of the autonomous regions*", II: 216

özerk düzenleme yetkisi: *pouvoir réglementaire autonome*, I: 630

özerk düzenleme yetkisi: *pouvoir réglementaire autonome*, II: 284, 371

özerk düzenleyici işlemler: *actes réglementaires autonomes*, I: 631

özerk eyalet: *autonomous provinces*, I: 497

özerk kararname (Fransa'da): *règlement autonome*, I: 631

özerk kararnameler: *décrets autonomes*, II: 367

özerk topluluklar: *autonomous communities*, II: 755

özerk yönetmelikler: *règlements autonomes*, II, 371, 372

özerk: *autonome*, II: 284

özfesih: *auto-dissolution*, I: 558

Özgür Alman İşçileri Partisi: *Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei*, II: 756

özgür kişi: *thegns*, II: 471

özgürleştirme: *libération*, II: 504

özgürlük: *liberté*, II: 504

---P---

para basma, meskukat darbı: *coinage, minting money, battre monnaie*, II: 206

paraf: *paraphe*, II: 195, 642

parlâmentarizm: *parliamentarism, parliamentarianism, parlementarisme*, I: 588

parlâmenter hükûmet sistemi: *parliamentary system of government, système parlementaire de gouvernement*, I: 588

parlâmenter hükûmet: *parliamentary government, gouvernement parlementaire*, I: 588
 parlâmenter monarşi: *monarchie parlementaire*, I: 457
 parlâmenter rejim: *parliamentary regime, régime parlementaire*, I: 588
 parlâmenter sistem: *parliamentary system, système parlementaire*, 566, I: 588
 Parlâmenterler Meclisi: *Parliamentary Assembly, Assemblée parlementaire*, II: 581
 parlâmento başkanı, 114: *speaker*, I: 199, 748
 parlâmento içtüzükleri: *standing orders of parliament, rules of procedure of parliament*, II: 774
 parlâmento kararları: *résolutionsparlementaires* I: 828; *solutions of parliament*, II: 774
 parlâmento müsteşarı: *parliamentary under-secretary*, II: 256, 319, 343, 344, 345, 351
 parlâmento müsteşarları: *junior ministers-İngiltere'de*, II: 345, 351
 parlâmento tarafından teyid: *confirmation by Parliament*, II: 651
 parlâmento tarafından uygun bulunması: *approval by the Parliament*, II: 649
 parlâmento üye tam sayısının salt çoğunluğu: *absolute majority of the members of Parliament*, I: 118, 351
 parlâmento üyeliğinin düşürülmesi: *removal from parliamentary office, loss of membership, déchéance du mandat parlementaire*, II: 758
 parlâmento: *parliament*, I: 598
 Parlâmentolar Arası İnsan Hakları Komitesi: *Comité des droits de l'homme de l'Union interparlementaire*, II: 608
 parlâmentonun devamlılığı: *permanence du parlement*, II: 136
 parlâmentonun egemenliği: *parliamentary sovereignty*, I: 439
 parlâmentonun feshi: *dissolution of parliament*, I: 350, 602
 parlâmentonun izni: *authorization by the parliament, autorisation préalable du parlement*, II: 203
 parlâmentonun uygun bulması: *approval of the Parliament*, II: 652

parlâmentosuzluk zamanı: *Parlementslose zeit*, II: 126
 parlâmentoyu olağanüstü toplantıya çağırma: *convocation du parlement en session extraordinaire*, II: 137
 parlâmentoyu toplantıya çağırma: *convocation du parlement*, II: 136
 partiler rejimi: *régime des partis*, I: 609
 partitokrasi: *partitocrazia*, I: 608
 plebisit: *plebiscite, plébiscite*, I: 331, 683
 poliarşi: *polyarchy*, I: 634
 politika açıklaması: *statement of the policy*, II: 139
 potansiyel mağdur: *potential victims, victime dite 'potentielle'*, II: 592
 pozitif statü hakları: *positive status rights*, II: 508
 praeter constitutionem teamüller: *coutumes praeter constitutionem*, I: 201
 prezidansiyalizm: *presidentialism, présidentialisme*, I: 570
 program haklar: *droits programmatiques*, II: 515
 program hürriyetler: *libertés-programmes*, II: 515
 proletarya devrimi: *proletarian revolution, révolution prolétarienne*, I: 391
 proletarya diktatörlüğü: *proletarian dictatorship, dictature du prolétariat*, I: 391
 proletarya devrimi: *révolution prolétarienne*, I: 391
 protokolde öncelik sırası: *ordre de préséance protocolaire*, II: 317
 providansiyel ilâhî hukuk doktrini: *doctrine du droit divin providentiel*, I: 442
 Québec Partisi: *Parti Québécois*, I: 531
 raportör hakimler: *rapporteur judges*, II: 802

---R---

rasyonelleştirilmiş parlâmentarizm: *parlementarisme rationalisé*, I: 621
 realist yorum teorisi: *théorie réaliste de l'interprétation*, I: 236
 referandum, halkoylaması: *referendum, référendum*, I: 119, 446
 referans norm: *norme de référence*, II: 777
 res iudicata, kesin hüküm: *res iudicata, chose jugée*: II: 439, 821

res judicata (kesin hüküm) gücü: *autorité de la chose jugée*, II: 446
 re'sen: *ex officio*, II: 582, 805
 resmen yayınlama: *official publication*, II: 653
 resmi dil: *langue officielle*: I: 477
 resmî din: *official religion*, I: 126
 resmî gazete: *journal officiel*, I: 850, II: 141
 resmî gazetede yayın: *publication in the official journal/gazette*, II: 812
 ret (kararı): *rejet*, II: 808
 ret kararları: *rejection decisions*, II: 808
 rıza: *consent*, 649, II: 659
 Rom milleti: *Romani nation*, I: 419
 Roma Krallığı: *Regnum Romanorum*, I: 452
 Romandiya: *Romandie*, I: 529
 Romanist hukuk sistemi: *droits romanists*, II: 458
 Romano-Germanik sistem: *système romano-germanique*, II: 458
 ruh: *esprit*, I: 190
 Rusya Federasyonu Başkanının normatif işlemleri: *normative acts of the President of the Russian Federation*, II: 775
 rüş yaş: *age of majority*, I: 461; II: 50
 ---S---
 sadakat: *allegiance*, I: 414
 saf demokrasi: *pure democracy*, *démocratie pure*, I: 656
 saf temsilî demokrasi: *démocratie représentative pure*, I: 666
 saf: *reine*, *pure*, I: 51, 143
 saflık: *pureté*, I: 51
 sahîp: *titulaire*, I: 323
 sahipsiz toprak, sahipsiz ülke, 415: *terra nullius*, I: 420, 431
 salık kanunu: *loi salique*, *salic law*, I: 459; II: 49
 salt çoğunluk: *absolute majority*, *majorité absolue* II: 59, 804
 saltanat sürme imkânsızlığı durumu: *situation d'impossibilité de regner*, I: 471
 sarîh devir: *délégation expresse*, II: 70
 savaş esiri: *prisoner of war*, I: 414
 savaş hâli: *state of war*, *état de guerre*, II: 165, 388
 savaş ilân edilmesine izin vermek: *autorisation de la déclaration de guerre*, I: 878

savaş ilân etme: *déclaration de guerre*, I: 878
 savaş ilân etmek: *declare war*, *déclaration de guerre*, II: 202
 savaşılan asker: *combattant*, I: 414
 savaşın sona ermesi: *fin des hostilités*, II: 202
 savcılar: *magistrats du parquet*, II: 184, 468
 Savoia Hanedanı: *Casa Savoia*, II: 57
 savunma hâli: *Verteidigungsfall*, *state of defense*, II: 165, 389, 391
 Savunma Yüksek Kurulu: *Consiglio supremo di difesa*, II: 204
 sayılmış yetkiler: *enumerated powers*, *compétences énumérées*, I: 303, 516
 seçim barajları: *election threshold*, *seuil électoral*, I: 734
 seçim çevresi: *constituency*, I: 734
 seçim koleji, seçim kurulu: *electoral college*, I: 19
 seçim kotası: *quotient électoral*, I: 728
 Seçim Mahkemesi (1919 Alman Anayasa-sında): *Wahlprüfungsgericht*, I: 718
 seçim mahkemesi: *election court* - İngiltere, I: 717
 seçim rüşti: *majorité électorale*, I: 699
 seçim sistemleri: *systèmes électoraux*, *modes de scrutin*, I: 721
 seçim uyuşmazlıkları: *electoral disputes*, *contentieux électoral*, I: 716, II: 758
 seçim: *élection*, I: 666, 698
 seçimin samimiliği: *sincérité de l'élection*, I: 715
 seçimlere katılmama: *abstentionnisme*, I: 714
 seçimli federal monarşi: *federal elective monarchy*, I: 463
 seçimli monarşiler: *elective monarchies*, I: 462
 seçme hakkı: *droit d'élection*, I: 698
 seçme hakkı: *right of option*, I: 374
 seçmen listesine yazılı olmak: *inscription sur les listes électorales*, I: 700
 seçmenin bağımsızlığı: *indépendance de l'électeur*, I: 715
 seferberlik hâli: *state of mobilization*, *état de mobilisation*, II: 165
 seferberlik: *mobilisation*, II: 165
 sekreter: *secretary* -ABD'de bakan, II: 7, 18, 22

- sekreter: *secretary*, I: 572
- selef devlet: *predecessor state*, I: 373
- self-determinasyon hakkı, kendi kaderini tayin hakkı: *right of self-determination, droit à l'autodétermination*, I: 416
- Senato: *Senate*, I: 575
- Senatoda eşit oy hakkı: *equal suffrage in the Senate*, I: 120; II: 771
- senatonun görüş ve onayını alarak: *by and with advice and consent of the Senate*, II: 33, 731
- senyörün oğlunun silah kuşanması: *adoubement*, I: 873
- serinleme süresi: *cooling-off period*, I: 624, II: 270
- sert kuvvetler ayrılığı sistemi: *système de séparation rigide des pouvoirs, rigid separation of powers system, clear-cut separation of powers system*, I: 565
- servete bağlı kısıtlı oy: *suffrage restreint par la fortune*, I: 702
- seyahat hürriyeti: *liberté d'aller et de venir*, II: 509
- sıcak takip hakkı: *hot pursuit*, I: 428
- sıcak takip hakkı: *right of hot pursuit, droit de poursuite*, I: 428
- sıfat-ı ârıza, arizi nitelik: *accidentalia*, I: 190
- sıkıyönetim: *état de siège, state of siege, martial law, estado de sitio*, II: 166, 388, 391
- sınıf savaşı: *class struggle, lutte des classes*, I: 390
- sınıf: *ordres*, I: 709
- sınırlama: *restriction, limitation*, II: 546
- sınırlandırarak sayma: *limitative enumeration*, I: 281
- sınırlandırarak sayma: *numerus clausus*, II: 524
- sınırlandırmanın sınırları: *Schranken-Schranken, limits to limits, limites aux limites*, II: 548
- sınırlar: *borders, boundaries, frontiers, frontières*, I: 423
- sınırlı monarşi: *limited monarchy, monarchie limitée*, I: 125, 456
- sınırlı oy: *suffrage restreint*, I: 444
- sınırlı sayıda, sınırlandırarak: *numerus clausus*, I: 281
- sınırsız: *illimité, unlimited*, I: 436, 324
- sıradan memurlar: *employees, ABD*, II: 35
- siberdemokrasi: *cyberdemocracy*, I: 661
- silahlı darbe: *armed coup*, II: 166
- silahlı kuvvetler üzerinde yüksek komuta: *supreme command over the armed forces*, II: 160
- silahlı kuvvetlerin komutanı: *comando delle Forze armate*, II: 161
- silahlı kuvvetlerin komutası ile ilgili bazı yetkiler: *pouvoir de commandement militaire* - devlet başkanı, II: 159
- sistematik yorum: *interprétation systématique, structural interpretation, systematic reasoning*, I: 233
- site, medine: *civitas*, şehir devleti, I: 363
- site, şehir: *cité*, I: 363
- sivil liste: *civil list, liste civile*, II: 53
- sivil ve askerî görevler: *emplois civils et militaires de l'Etat*, II: 149
- Sivil Yönetim Üzerine İkinci İnceleme: *Second Treatise of Civil Government*, I: 542
- siyasal andlaşmalar: *Politische Staatsverträge*, II: 649
- siyasal araştırma: *enquête politique*, I: 860
- siyasal kurumlar: *institutions politiques*, I: 54, 88
- siyasal nitelikte: *natura politica*, II: 653
- siyasal sorumluluk: *political responsibility, responsabilité politique*, II: 77
- siyasal suç: *crime politique*, II: 101
- siyasal yerindelik: *political expediency*, II: 325
- siyasî haklar: *political rights, droits politiques*, II: 509
- siyasî hukuk: *droit politique*, I: 80
- siyasî partilerin yasaklanması: *banning of political parties, interdictions des parties politiques*, II: 755
- siyasî rüş: *majorité politique*, I: 700
- siyasî sorumluluk: *responsabilité politique, political responsibility*, II: 332
- siyasî suçlar: *political offenses*, II: 28
- siyasî toplum: *société civile*, II: 499
- siyasî-cezaî: *politico-pénale*, II: 101
- somut norm denetimi: *concrete review of laws, concrete judicial review, contrôle concret des normes*, II: 750
- son dakika hakimleri: *last-minute justices*, II: 718

son derece mahkemesi: *court of last resort*, II: 456
 sona erme: *extinction*, I: 373
 sonradan denetim: *a posteriori control*, II: 748
 sonraki referandum: *référéndum postérieur*, I: 681
 sonuç yükümlülüğü: *obligation de résultat*, II: 637
 soru (parlâmentonun hükûmet denetleme yolu): *question*, I: 854
 soru zamanı: *question time*, I: 856
 soruşturma: *inquest*, II: 471
 soruşturmanın gizliliği: *secret de l'instruction*, II: 434
 sosyal haklar: *social rights, droits sociaux*, II: 508
 sosyal oy: *suffrage social*, I: 709
 sosyal sözleşme: *social contract, contrat social*, I: 393, 395, II: 499
 soylular: *patricii*, I: 452
 soyluluk unvanları: *titles of nobility*, II: 205
 sömüren sınıf: *exploiting class, classe exploiteuse*, I: 390
 sömürge ülkelerin bağımsızlığa kavuşması: *décolonization*, I: 319, 417
 sömürülen sınıf: *classe exploitée*, I: 390
 sömürülen sınıf: *exploited class, classe exploitée*, I: 390
 söylemek: *dictio*, II: 413
 sözcü: *porte-parole*, I: 671
 söze bağlılık, ahde vefa: *pacta sunt servanda*, I: 156, 173, 878
 söze bağlılık, ahde vefa: *pacta sunt servanda*, II: 773
 sözleşme, birleşme: *foedus*, I: 496
 sözleşme: *contract, contrat*, II: 105, 340
 sözleşmeden dolayı Taca karşı dava açma hakkı: *right to sue the Crown in contract*, II: 106
 sözleşmeli şehirler: *chartered cities*, I: 497
 sözlü soru: *question orale*, I: 855
 sözlü usûl: *procédure orale*, II: 435
 sözlülük: *oralité*, II: 425
 Strasbourg Okulu: *Ecole de Strasbourg*, I: 86
 su ülkesi: *territory under water, territoire maritime*, I: 424
 suç: *delit, offense*, II: 340
 suçlama: *impeachment*, I: 578

suçlandırma - İngiltere'de: *impeachment*, II: 333
 suçlandırma: *impeachment*, II: 25, 26
 suçlu: *guilty*, II: 471
 suçsuz: *not guilty*, II: 471
 sulh hakimleri: *Justices of the Peace*, II: 182
 sübjektif millet anlayışı: *conception subjective de la nation*, I: 412
 süre bakımından: *ratione temporis*, II: 395
 süre: *durée*, I: 197
 sürenin hesaplanması: *calculation of the period, calcul du délai*, II: 604
 süresinin dolması: *expiration de la durée*, II: 67
 sürgündeki hükûmetler: *governments-in-exile*, I: 369

---Ş---

şahsî birlik: *personal union, union personnelle*, I: 484
 Şansölye: *Kansler*, II: 292
 Şansölyenin demokrasisi: *Kansler democratie*, II: 312
 şart-ışlem: *acte-condition*, I: 872
 şehir: *city, citta*, I: 658
 şekil denetimi: *review of form*, II: 790
 şekil: *form, forme*, II: 789
 şekli anayasa - Lasalle: *formal constitution, constitution formelle*, I: 136
 şeklî anayasallık denetimi : *review of formal constitutionality, formal regularity*, II: 790
 şeklî anlamda anayasa: *constitution in the formal sense, constitution au sens formel*, I: 106
 şeklî kriter: *criterium formel*, I: 819
 şekli ve maddî uygunluk: *formal and material compatibility*, II: 789
 şey: *res*, I: 466
 şüphe veya varsayımlar: *suspicion or conjecture*, II: 592

---T---

tabiat hali: *status naturae, state of nature, état de nature*, I: 393
 tabiat hali: *status naturae, state of nature, état de nature*, II: 499
 tabiat üstü ilahî hukuk doktrini: *doctrine du droit divin surnaturel*, I: 441
 tabîî hukukçu: *jusnaturaliste*, I: 173, 189

tabîî hukukun açık ihlali: *violation évidente du droit naturel*, I: 189
 tabîî kanun: *lex naturalis*, II: 496
 tabîî kaynak hakları: *right to natural resources*, II: 512
 tabîî safsata: *naturalistic fallacy*, I: 140
 Tacin haksız fiilden doğan sorumluluğu: *liability of the Crown in tort*, II: 106
 tacin irtihali: *demise of the Crown*, I: 461, II: 51
 Tacin memurları: *Crown servants*, II: 106
 tacin otomatik intikali: *dévolution automatique de la Couronne* ilkesi, I: 461
 tacin otomatik intikali: *dévolution automatique de la Couronne*, II: 51
 Taç (İngiltere’de): *Crown*, I: 598
 taç giyme töreni: *coronation*, I: 461, II: 50
 Taç: *Crown*, II: 47, 342, 650
 tadadi sayma, örneklendirici sayma: *illustrative enumeration*, I: 284
 tahdidî sayma, sınırlandırarak sayma: *numerus clausus*: II: 505
 tahkik sistemi: *système inquisitoire*, II: 427
 Tahkim Mahkemesi: *Cour d'arbitrage*, II: 755
 tahkim: *arbitrage*, II: 653, 831
 tahtın boşalması: *vacancy of the throne, vacance du trône*, II: 51
 takip hakkı (sıcak takip): *droit de poursuite, hot pursuit*, I: 428
 takma isim: *pseudonymes*, II: 606
 taktik fesih: *dissolution tactique*, II: 128
 taleple bağlıdır: *bound by the petition*, II: 805
 tali kurucu iktidar: *pouvoir constituant dérivé*, I: 316, 335
 tam demokrasi: *démocratie intégrale*, I: 656
 tam insan: *l'homme total*, II: 504
 tam nispi temsil: *représentation proportionnelle intégrale*, I: 726, 730
 tam yetki belgesi: *lettre de pleins pouvoirs*, II: 642
 tam yetkili temsilciler: *plenipotentiaires, plénipotentiaires*, II: 643
 tamamlayıcı teamül: *coutume supplétive*, I: 201
 tanıma işlemi, bilme işlemi: *acte de connaissance*, I: 241
 tanıma: *recognition*, II: 517
 tanıma: *recognition, reconnaissance*, I: 368

taraflar arasında: *inter partes*, II: 448, 820
 taraflarca hazırlama ilkesi, taraflarca ileri sürme ilkesi: *principe d'impulsion par les parties*, II: 424
 tarihî yorum: *interprétation historique*, I: 232
 tarihsel materyalizm: *historical materialism, matérialisme historique*, I: 390
 tasarılı teşebbüs: *initiative formulée*, I: 685
 tasarısız teşebbüs: *initiative non-formulée*, I: 685
 tasarruf edilmezlik ilkesi: *principe d'indisponibilité*, II: 427
 tasarruf ilkesi: *principe dispositif* - davada taraflarca tasarruf ilkesi, II: 423
 tasarrufta bulunma: *abusus*, II: 477
 tasdik: *certification*, I: 844
 tasdik: *certification*, II: 241
 tazmin: *redress, réparation*, II: 609
 tazminatın ödenmesi: *payment of compensation, paiement d'une indemnité*, II: 636
 teamül, örf ve âdet: *coutume, custom*, I: 193, II: 778
 teamülî anayasa: *customary constitution, constitution coutumière*, I: 110
 tebalar: *subject*, I: 497
 tebliğ: *notification*, II: 123, 812
 tedbirler: *mesures*, 367, II: 369
 tefhim: *pronouncement*, II: 812
 tek başına bir makam: *corporation sole*, II: 316
 tek başına birinci: *primus solus*, I: 591, II: 261
 tek biçimlilik ilkesi: *principe d'uniformité*, I: 510
 tek hâkim: *single-judge, juge unique*, II: 627
 tek hâkimli mahkeme: *jurisdiction à juge unique*, II: 459
 tek hâkimlik birimler, tek yargıç düzeni: *single-judge formations, formations de juge unique*, II: 581
 tek taraflı: *unilatéral*, II: 123
 tek tek: *ut singuli*, I: 675
 tek-başlılık: *monocéphalisme*, I: 571, II: 7
 tekçi: *moniste*, I: monist, 604
 tek-isimli iki-turlu çoğunluk sistemi: *scrutin uninominal à deux tours*, I: 725
 tek-isimli tek-turlu çoğunluk sistemi: *scrutin majoritaire uninominal à un seul tour*, I: 723

teklif (anayasa değişikliğinde): *proposal, initiative, proposition*, I: 346
 teklik (devlet başkanlığının): *unité*, II: 46
 teklik veya birlik ilkesi (egemenlik): *principe d'unité*, I: 436
 tek-meclisli: *monocaméral, unicameral*, I: 557
 tek-meclislilik veya monokameralizm: *monocaméralisme*, I: 753
 tekrar seçilebilirlik: *rééligibilité; eligibility for re-election*, II: 66
 tekrar: *répétition*, I: 197
 tek-turlu çoğunluk sistemi: *scrutin majoritaire à un seul tour*, I: 722
 telafisi imkânsız sonuçlar: *irremediable effects*, II: 842
 teleolojik yorum: *interprétation téléologique, teleological interpretation*, I: 234
 temel hak ve hürriyetler: *droits et libertés fondamentaux*, II: 488
 temel hak ve hürriyetlerin korunması: *protection des libertés et droits fondamentaux*, II: 561
 temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması: *restriction of basic rights, limitation des droits fondamentaux*, II: 548
 temel hak ve hürriyetlerin yükümlülere, ödevlilere, borçluları: *débiteurs*, II: 533
 temel hak ve hürriyetlerinin düşürülmesi: *forfeiture of basic rights*, II: 760
 Temel Haklar ve Hürriyetler Bildirgesi: *Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms*, II: 777
 temel haklar: *Grundrechte*, II: 487, 489
 temel hakların üçüncü kişiler üzerindeki etkisi: *Drittwirkung von Grundrechten, third party effect of fundamental rights*, II: 539
 temel ilkeler: *basic principles*, I: 123, 125
 temel kanun (İsrail'de): *basic law*, I: 115
 temel norm: *Grundnorm*, I: 151
 temel: *fondamental*, II: 487
 Temmuz Monarşisi: *Monarchie de Juillet*, I: 603
 temsil olunan kişi: *représenté*, I: 667
 temsil: *représentation*, I: 666
 temsilci: *représentant*, I: 667, 675
 Temsilciler Meclisi (ABD): *House of Representatives*, I: 575

Temsilciler Meclisi Başkanı: *Speaker*, II: 20
 temsilcilerin azledilememesi: *non-révocabilité des élus*, I: 686
 temsilcilerin azli: *révocation des élus, recall*, I: 444, 446, 686
 temsilî demokrasi: *démocratie représentative*, 444, 446, I: 665
 temsilî hükûmet: *gouvernement représentatif*, I: 665
 temsilî vekâlet teorisi: *théorie du mandat représentatif*, I: 674
 Temyiz Mahkemeleri (ABD'de):: *Circuits Courts of Appeal*, I: 577
 temyiz mahkemesi: *cours de cassation, juge de cassation, court of appeal, appellate courts*, II: 456
 teokratik egemenlik teorileri: *théories théocratiques de la souveraineté*, I: 441
 tercihli oy: *vote préférentiel*, I: 733
 teşriî araştırma: *enquête législative*, I: 860
 teşriî devir: *délégation législative*, II: 154, 366
 teşriî içerikte işlemler: *acts of legislative content*, II: 407
 teşriî nitelik: *legislative nature*, II: 649
 teşriî tarih: *legislative history*, I: 232
 teşriî tefsir, yasama yorumu: *interprétation législative*, I: 227
 teşriî zorunluluk hali: *état de nécessité législative, legislative emergency, Gesetzgebungsnotstand*, I: 629
 teşvik etme hakkı: *the right to encourage*, II: 116
 tevsik edici: *authentificateur*, II: 159
 tevsik: *authentication*, I: 848; *attestation*, II: 150
 thalweg hattı: *thalweg line*, I: 423
 ticaret mahkemeleri: *tribunaux de commerce*, II: 463
 ticaret mahkemesi hâkimi: *juges consulaires*, II: 463
 Tiers Etat (üçüncü sınıf): *Tiers Etat*, I: 317
 toplantı dönemi: *session*, I: 624
 toplantı dönemi: *session*, II: 36
 toplantı dönemini kapatma zamanı: *time of adjournment*, II: 38
 toplantı dönemini kapatma: *clôture de la session*, II: 137

toplantı döneminin bitmesi: *end of session, adjournment ABD*, II: 36
 toplantı döneminin kapatılması: *clôture des sessions*, II: 125, 136
 toplantı yetersayısı: *quorum, quorum for meeting*, I: 352
 toplantılar: *sessions*, I: 558
 toplantıların ertelenmesi: *prorogation*, II: 118, 125
 toplantılarını erteleme: *ajournement des sessions*, II: 136
 toplantıya çağırma: *convene, convocation*, II: 38, 118
 toplantıya katılan üye sayısı: *total number of present members*, I: 351
 topluluk oyu: *suffrage communautaire*, I: 709
 toprak altı (toprak altı ülke): *territorial subsoil*, I: 422
 toprak esası (vatandaşlığı kazanmada): *ius soli*, I: 413
 toprak terki: *cession of territory*, II: 651
 toprak, ülke: *terre*, I: 364
 topraklar, ülkeler: *territories*, I: 497
 total anayasa değişiklikleri: *total revision*, II: 691
 total değişiklik: *total revision, Gesamtänderung*, II: 770
 totaliter diktatörlük: *totalitarian dictatorship*, I: 556
 Toulouse Okulu: *École de Toulouse*, I: 86
 town meeting başkanı: *town meeting moderator*, I: 659
 tutulmuş adalet: *justice retenue*, II: 421
 tüketici liste: *liste exhaustive*, II: 505
 tüketici sayma: *énumération exhaustive*, II: 524
 tümünden değişiklik (anayasanın): *total revision, Gesamtänderung*, I: 119; II: 770
 türev düzenleme yetkisi: *pouvoir réglementaire dérivé*, II: 372
 türev, müştak, *dérivé*, II: 365
 tüzel kişiler: *legal persons, personnes morales*, 477, II: 530

---U---

U. S.: *United States Reports*, I: 5
 ultra petita (talep dışı) karar verme yasağı: *ultra petita*, II: 424
 ulus devlet: *nation state*, I: 418

ulusa mesaj: *message à la nation*, II: 139
 ulusal düzey: *national level*, I: 498
 Ulusal Konsey: *Conseil national*, I: 502
 ulus-altı düzey: *sub-national level*, I: 498
 Uluslararası Adalet Divanı: *International Court of Justice, Cour internationale de justice*, II: 580
 uluslararası andlaşma yapma yetkisi: *treaty power, ABD*, II: 31
 uluslararası andlaşmalar: *international treaties, traités internationales, international instruments, trattati internazionali*, II: 641, 669, 652,
 Uluslararası Ceza Mahkemesi Roma Antlaşması: *Rome Statute of the International Criminal Court*, I: 434
 Uluslararası Ceza Mahkemesi: *International Criminal Court, Cour pénale internationale*, I: 434
 uluslararası geçerlilik: *validité internationale*, II: 668, 780
 uluslararası gözetimde mıntıka: *internationally supervised district*, I: 497
 uluslararası hukuk kuralları ve evrensel olarak tanınmış prensipler: *universally recognized principles and rules of international law*, II: 782
 uluslararası hukuk: *international law, droit international*, I: 56
 uluslararası hukukî kişilik: *international legal personality*, I: 373
 uluslararası hukukun evrensel olarak tanınmış normları: *universally recognised norms of international law*, II: 779
 uluslararası hukukun genel ilkeleri: *general principles of international law*, II: 778
 uluslararası hukukun genel kabul görmüş kuralları: *generally recognized rules of international law*, II: 782
 uluslararası kamu hukuku: *public international law, droit international public*, I: 56
 uluslararası soruşturma ve çözüm mercii: *instance internationale d'enquête ou de règlement, procedure of international investigation or settlement*, II: 607
 usul-fürü (direkt soy): *ligne directe, direct heir*: I: 458
 uyarma hakkı: *droit d'avertir, right to warn*, II: 115

uygulama yönetmelikleri: *règlements d'exécution des lois*- Fransa, II: 372, 375
 uygun bulma: *approbation, approval*, II: 197, 649, 656, 662
 uygun görüş: *avis conforme, consent opinion*, II: 122, 139
 uyuşmazlık, ihtilaf: *litige*, II: 415
 uyuşturucu kaçakçılığı: *drug trafficking*, I: 428
 uzay: *air space*, I: 428
 uzlaşma: *consensus*, I: oydaşma, 198
 uzlaşmacı demokrasi modeli: *consensus model of democracy*, I: 645, 648
 Uzun Parlâmento: *Long Parliament*, I: 750
 ---Ü---
 üç hâkimlik komiteler: *committees of three judges, comités de trois juges*, II: 581
 üç unsur teorisi: *Dreielementenlehre, three elements theory*, I: 360
 üçte iki çoğunluk: *majority of two thirds*, I: 351
 üçüncü kişi: *third party*, II: 539
 üçüncü kişiler üzerinde doğrudan etki: *unmittelbare Drittwirkung*, II: 539
 üçüncü kişiler üzerinde dolaylı etki: *mittelbare Drittwirkung*, II: 539
 üçüncü kuşak haklar: *droits de la troisième génération, third-generation human rights*, II: 512
 ülke değişimi: *variazioni del territorio*, II: 653
 ülke kazanılması: *acquisition of territory, acquisition du territoire*, I: 420
 ülke: *territory, territoire*, I: 419
 ülkenin anı saldırıya: *actual or imminent aggression*, II: 202
 ülkenin bitişikliği: *contiguity of the territory*, I: 424
 ülkenin bölünmezliği: *indivisibilité du territoire*, I: 477
 ülkenin bütünlüğü ilkesi: *principe de l'intégrité territoriale*, I: 430
 ülkenin genel siyaseti: *general policy of the country*, II: 282
 ülkenin genel siyasetini yürütme: *conduct of the general policy of the country*, II: 282
 ülkenin üstün kanunu: *supreme Law of the Land*, II: 676, 680, 699

ülkesel bütünlük: *territorial integrity*, I: 417, 430
 ülkesel egemenlik: *territorial sovereignty*, I: 421
 ülkesel, yersel, coğrafi, bölgesel, mülkî: *territorial*, I: 489, 507, 528
 üniter devlet: *unitary state, État unitaire*, I: 476
 üst meclis: *chambre haute, upper house*, I: 756
 üst üste gelme: *superposition*, I: 498
 üst yapı: *superstructure*, I: 390
 üstünlük hükmü: *supremacy clause*, II: 676, 680, 699
 üstünlük: *prééminence*, II: 293
 üye tam sayısı: *total number of members*, I: 351
 üyelere yardımcı olan hukukçular: asistanlar, *clerical staff, clerks, référendaires, letrados, registrars, assistants, auditors, general secretaries, researchers*, vs., II: 802
 üyelerinin görüşü: *opinion*, II: 806
 ---V---
 v. *versus* (davaların isimlendirilmesinde karşı anlamında): *versus*, II: 585
 vali: *governor*, I: 511
 Valon Bölgesi: *Wallonie*, I: 530
 vatana ihanet, yüksek ihanet: *high treason, haute trahison, alta tredimento*, II: 91, 105, 757
 vatana ihanet: *high treason, haute trahison*, I: 473
 vatana yararlılık: *bien mérité de la patrie*, I: 819
 vatandaş, ABD'de federal vatandaş: *national*, I: 500
 vatandaşlık konusunda devletin serbestliği doktrini: *doctrine of the freedom of states in matters of nationality*, I: 413
 vatandaşlık: *nationality, citizenship, nationalité, citoyenneté*, I: 413, 699
 vatansızlık: *statelessness*, I: 415
 vekâlet: *intérim, interim, substitute, representation*, II: 70
 vekâlet: *mandat*, I: 669
 vekaletle oy: *vote par procuration*, I: 710
 vekil bakan: *acting minister*, II: 330
 vekil başkan: *acting president*, II: 20

vekil cumhurbaşkanı: *acting president, interim president, président intérimaire*, II: 72

vekil hükûmet: *interim government*, II: 280

vekil: *mandataire*, I: 669

vekil-vali: *lieutenant-governor*, I: 511

veraset veya intikal kuralları: *order of succession*, I: 458

veraset veya intikal kuralları: *order of succession*, II: 49

veraset: *hérédité*, II: 10

veraset: *heredity, hérédité*, I: 593

vergiye bağlı oy: *suffrage censitaire*, I: 702

vergiye rıza: *consentement à l'impot* ilkesi, I: 873

verilmiş yetki, verme yetki: *attributed power, compétence d'attribution*, I: 298, 304, 517

verilmiş yetkiler, verme yetkiler: *attributed powers, compétences d'attribution*, II: 360, 706, 753, 843

vicdanî delil: *intime conviction*, II: 424, 428

Westminster modeli demokrasi: *Westminster model of democracy*, I: 646

Westminster sistemi: *Westminster system*, I: 588

---Y---

ya hep, ya hiç oyunu: *zero sum game*, I: 584

yabancı (Atina'da): *metek*, II: 493

yaklaştırmalı nispi temsil: *représentation proportionnelle approchée*, I: 726

yan soy, civar: *ligne collaterale*, I: 459

yapay çoğunluklar: *manufactured majorities*, I: 647

yapıcı güvensizlik oyu: *motion de censure constructive, motion of constructive censure, constructive vote of no confidence, konstruktives Misstrauensvotum*, I: 626

yapıcı güvensizlik önergesi: *constructive vote of no confidence; motion de défiance constructive*, I: 871, II: 276

yapıcı: *auteur*, II: 373

yapım işlemi: *acte de confection*, I: 844, II: 241

yararlananlar: *bénéficiaires*, II: 527

yararlanma: *fructus*, II: 477

yargı birliği: *unité des juridictions*, II: 457

yargı fonksiyonu: *fonction juridictionnelle, judicial function*, I: 817; II: 412

yargı işlemi: *acte juridictionnel*, II: 436

yargı kararı: *décision juridictionnelle, judicial decision*, II: 440

Yargı Kuvveti Genel Konseyi: *Consejo General del Poder Judicial*, II: 182

yargı kuvveti: *judicial power*, I: 541

yargı organı: *judiciary, judicature, organe juridictionnel, jurisdiction*, II: 411, 449

yargı: *judiciary*, I: 123

Yargıç Lordlar: *Law Lords*, I: 603

yargıç yapısı anayasa: *judge-made constitution*, I: 113

yargıç yapısı hukuk: *judge-made law*, I: 241

yargılama kuvveti (Montesquieu): *puissance de juger*, I: 545

yargılama yetkisi: *compétence de juger*, II: 420

yargılanmanın yenilenmesi yoluyla davanın tekrar görülmesi: *reopening of the proceedings, réouverture de procédure*, II: 636

yargılanmış şeyin otoritesi: *autorité de la chose jugée*, II: 822

yargısal araştırma: *enquête judiciaire*, I: 860

yargısal denetim: *judicial review*, II: 697

yargısal işlem: *acte juridictionnel*, II: 414

yargısal meclis araştırması: *enquête parlementaire judiciaire*, I: 862

yargısal olmayan anayasaya uygunluk denetimi: *contrôle non juridictionnel de constitutionnalité*, II: 697

yargısal yorum, kazaî tefsir: *interprétation judiciaire*, I: 228

yargısal: *judicial, judiciaire*, II: 608

yargısal-benzeri: *quasi-judicial, quasi judiciaire*, II: 608

yarı-başkanlık sistemi: *régime semi-présidentiel, semi-presidential system*, I: 585

yarı-doğrudan demokrasi: *démocratie semi-directe*, 446, I: 679

yarı-doğrudan hükûmet: *gouvernement semi-direct*, I: 679

yarı-Salîk kanunu: *semi-Salic law*, I: 459

yarışan oy: *concurring opinion*, II: 438, 632, 807

- yarışan yasama yetkisi: *compétence législative concurrente, concurrent legislative jurisdiction*, I: 518
- yarışan yetkiler: *compétences concurrentes, concurrent powers*, I: 518
- yarı-teşriî: *quasi-legislative*, II: 34
- yarı-yargısal: *quasi-judicial*, II: 34
- yarmak: *trancher*, II: 414
- yasama (organı): *legislature*, I: 123, 510, 744
- yasama fonksiyonu: *fonction législative*, I: 817
- yasama işlemi: *acte législatif*, I: 825
- yasama kavalyesi: *cavalier législatif*, I: 877
- yasama kuvveti: *puissance législative*, I: 544
- yasama meclisi: *assemblée législative*, I: 744
- yasama organı: *organe législatif, legislature, legislative branche*, I: 510, 744
- yasama referandumu veya teşriî referandum: *réfêrandum législatif*, I: 683
- yasama, İngiltere’de yasama organının koyduğu kurallar: *legislation*, I: 113, 199
- yaş (oy hakkında): *âge*, I: 699
- yaşayan anayasa: *living constitution*, I: 233
- yaşlılık esası: *order of seniority*, I: 458, II: 49
- yatay etki: *effets horizontaux, horizontal effect*, II: 538
- yatay kuvvetler ayrılığı: *horizontal separation of powers, division horizontale du pouvoir*, I: 515
- yaygın yargısal denetim sistemi: *diffuse judicial review system*, II: 740
- yayın: *publication* –uluslararası andlaşmalar, II: 199
- yayın: *publication*, I: 842, 850
- yayınlama: *publication*, II: 123, 663
- yazılı açıklamaları: *written observations, observations écrites*, II: 630
- yazılı anayasa: *written constitution, constitution écrite*, I: 110
- yazılı hukuk: *droit légal*: I: 211
- yazılı soru: *question écrite*, I: 855
- yazılı usûl: *procédure écrite*, II: 435
- yazısız anayasa: *unwritten constitution, constitution non-écrite*, I: 110
- yedek üyeler: *substitute members*, II: 803
- yedeklik: *supléance*, II: 70
- yedi hakimlik daireler: *chambers of seven judges, chambres de sept juges*, II: 581
- yedi yıllık sistem: *septennat*, II: 65
- yemin yardımcısı: *oath-helpers*, II: 470
- yemin: *oath, serment*, II: 51, 63, 470
- yemini desteklemek için onbir kişiyi: *oath-helpers*, II: 470
- yeminli ifadede yalan söylemek: *perjury*, II: 27
- yeni görüşme: *nuova deliberazione*, I: 841
- yeni olaylar: *faits nouveaux*, II: 607
- yeniden, sıfırdan: *ab initio*, I: 323
- yer bakımından bağdaşmazlık: *incompatibility ratione loci, incompatibilité ratione loci*, II: 614
- yer bakımından: *ratione loci*, II: 397, 614
- yerel yönetimler, mahalli idareler: *collectivités locales*, II: 3
- yerel yönetimler: *local administrations*, I: 481
- yerindelik denetimi: *contrôle d’opportunité*, II: 792
- yerine getirmenin bakanlar komitesi tarafından gözetimi: *supervision of execution*, II: 637
- yerli hakların korunması: *right to indigenous peoples*, II: 512
- yersel, mülkî: *territorial*, I: 489, 507, 528
- yersel, yer yönünden: *territoriale*, II: 2
- yeteneğe bağlı oy: *suffrage capacitaire*, I: 703
- yeter sayı: *quorum*, II: 59
- yetki kanunu (Fransa’da): *loi d’habilitation*, II: 370
- yetki kanunu: *loi d’habilitation*, II: 370
- yetki paylaşımı: *répartition des compétences, division of powers*, I: 515, 516
- yetki uyuşmazlıkları: *conflits d’attributions, conflict of jurisdiction*, I: 521, II: 754
- yetki yetkisi: *kompetenzkompetenz*, I: 438
- yetki: *compétence*, II: 158
- yetkilerin teyidi: *vérification des pouvoirs*, I: 717
- yıllık toplantılar: *annual sessions*, II: 36
- yok hükmünde: *nul et de nul effet*, I: 217, II: 833
- yokluğun tespiti davası: *recours en déclaration de l’inexistence veya recours en constatation de nullité*, II: 833
- yorum ilkeleri: *canons of interpretation, maxims of interpretation*, I: 258

yorum yöntemleri: *methods of interpretation*, I: 230
 yorumlayıcı teamüller: *coutumes interpretatives*, I: 201
 Yönetim ve Bütçe Ofisi: *Office of Management and Budget*, II: 24
 yönetmelikler: *règlements*, II: 153
 yönlendirme: *orientation*, II: 313
 yumuşak anayasa: *flexible constitution, constitution souple*, I: 117
 yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi: *système de séparation souple des pouvoirs, soft separation of powers system*, 565, I: 587
 yurtdışı gezisi: *foreign travel, voyage extérieur*, II: 70
 yurttaş milliyetçiliği: *civic nationalism*, I: 418
 yüce divan: *high court, haut cour*, II: 100, 698
 Yüksek Adalet Divanı: *Haute Cour de la Justice*, II: 96
 yüksek çoğunlukçu merdiven: *the super-majoritarian escalator*, II: 396
 yüksek ihanet: *high treason, haute trahison, alta tradimento, Hocverrat*, II: 89, 99
 Yüksek Mahkeme Başkanı: *Chief Justice*, II: 26
 Yüksek Mahkeme hâkimleri: *judges of the Supreme Court*, II: 33
 Yüksek Mahkeme nezdindeki Savcı: *Procurator General at the Supreme Court*, II: 182
 yüksek mahkeme: *supreme court*, II: 456
 Yüksek Mahkemenin Baş Yargıcı: *Chief Judge of the Supreme Court*, II: 186
 Yüksek Yargı Konseyi: *Supreme Judicial Council*, II: 184
 Yükümlüler, ödevlileri, borçlular, *débiteurs* – temel hak ve hürriyetler, II: 532
 yükümlülükler: *obligations*, I: 246
 yürürlüğe girme: *entrée en vigueur, entry into force*, I: 853
 yürütme departmanları, bakanlıklar: *executive departments*, II: 21
 yürütme departmanlarından her birinde bulunan baş görevlisi: *the principal officer in each of the executive departments*, II: 22
 yürütme fonksiyonu: *fonction exécutive*, I: 817, II: 1

yürütme imtiyazı: *executive privilege*, II: 38
 yürütme işlemi: *acte exécutive*, II: 356
 yürütme işlemleri: *actes exécutive, executive acts*, II: 85, 356
 yürütme organı: *organe exécutif, executive branch*, I: 511, II: 1, 2
 yürütme: *executive*, I: 123
 yürütmek: *conduct, direct*, II: 283

---Z---

zaman bakımından bağdaşmazlık: *incompatibility ratione temporis, incompatibilité ratione temporis*, II: 615
 zaman bakımından etki: *temporal effect, effet de la décision dans le temps*, II: 813
 zamansal sınırlar (anayasa değişikliğinde): *limites temporelles*, I: 345
 zarar: *dommage, préjudice*, II: 633
 zaruret hâli teorisi: *theorie de l'État de nécessité, theory of the state of necessity*, II: 386, 556
 zımnî güven: *confiance implicite*, I: 623
 zımnî ilga doktrini: *doctrine of implied repeal*, I: 338
 zımnî ilga: *dérogação*, I: 212
 zımnî yetkiler teorisi: *théorie des pouvoirs implicites, theory of implied powers*, I: 517
 zimmet: *bribery*, 26, II: 27
 zorbalık, despotizm: *despotisme*, I: 456
 zorlama istifa: *démision forcée*, II: 82, 252
 zorlamalar: *contraintes*, I: 246
 zorunlu fesih: *involuntary dissolution*, I: 372
 zorunlu oy: *vote obligatoire*, I: 446
 zorunlu referandum: *obligatory referendum, référendum obligatoire*, I: 119, 682

İNGİLİZCE VE FRANSIZCADAN TÜRKÇEYE ANAYASA HUKUKU TERİMLERİ SÖZLÜĞÜ

Türk anayasa hukuku doktrininin standart terimlere ihtiyacı vardır. Bu nedenle, biz bu kitapta metin içinde kullandığımız Türkçe anayasa hukuku terimlerinin Fransızca ve İngilizce karşılıklarını parantez içinde ve italik harflerle verdik. Kitabımızda parantez içinde italik harflerle verilmiş İngilizce ve Fransızca hukukî terimlerin Türkçe karşılıklarını vermek suretiyle de burada bir “*İngilizce ve Fransızcadan Türkçeye Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüğü*” oluşturduk. Bu sözlükte 2500 civarında anayasa hukuku terimi bulunmaktadır.

Belki bu sözlük yerine İngilizceden Türkçeye ve Fransızcadan Türkçeye olmak üzere iki ayrı sözlük yapmak daha doğru olurdu. Ancak tek sözlük yapıp, aynı girdide aynı terimin yan yana, İngilizcesini, Fransızcasını ve Türkçesini vermeyi daha yararlı bulduk. Hatta bazı girdilerde, sadece, Fransızca, İngilizce, Türkçe terimler değil, Latince, Almanca ve İtalyanca terimler de verilmiştir. Sözlük girdilerinde, yabancı terimlerden sonra iki nokta üst üste konulmuş ve bunların Türkçe karşılığı verilmiştir.

Sözlük girdisinde iki noktadan önce, yabancı terimlerin verilisinde, önce İngilizce, sonra Fransızca terimi vermek gibi belli bir sıra izlenmemiştir. Yabancı terimlerde, bazen Fransızca terime, bazen de İngilizce terime öncelik verilmiştir. Bazen de iki noktadan önce, sadece Fransızca veya sadece İngilizce veya sadece Latince terim verilmiştir.

Sözlükte bu terimlerin bu kitapta geçtiği sayfa numaraları da belirtilmiştir. Terimlerin Türkçe karşılıklarını izleyen virgülden sonraki Roma rakamları bu kitabın cilt sayısına; Roma rakamlarını izleyen Arap rakamları ise o ciltteki* sayfa numarasına işaret etmektedir. Örneğin “*right, droit*: hak, II: 475” şeklindeki sözlük girdisinden, İngilizce “*right*”, “*droit*” Fransızca terimlerinin Türkçe karşılığının “hak” olduğu ve bu kavramın bu kitabın ikinci cildinin 475’inci sayfasında geçtiği anlaşılmalıdır. Böylece sözlük girdilerinin sonundaki sayfa numaralarına bakılarak, girdideki terimlerin anlamlarına ve hiç olmazsa kullanım örneklerine ulaşılabilir. Ayrıca bu sözlük, İngilizce veya Fransızca bir anayasa hukuku metnini Türkçeye çevirecek kişilere de yararlı olabilecektir.

****Not:** Roma rakamı “I” ile gösterilen birinci cilt, bu kitabın 2011 yılında yapılan ilk baskısının birinci cildir (Bu terimlerin birinci cildin ikinci baskısında hangi sayfalarda geçtiğini tespit işinin altından kalkamadım). “II” ile gösterilen ikinci cilt elinizde tuttuğunuz bu baskının, yani ikinci baskının ikinci cildir.

---A---

à plus forte raison: evleviyetle, I: 297

a posteriori review: sonradan denetim, II: 748

a priori review: önceden denetim, II: 747

à titre initial: ilk elden, II: 284

ab initio: başlangıçtan itibaren, ilksel, yeniden, sıfırdan, I: 323;

abberufungsrecht: geri çağırma hakkı, kolektif azil usûlü, I: 687

abdication: feragat (tahttan), II: 51

abrogation de constitution: anayasayı ilga, I: 320

absence apparente ou évidente de violation, clear or apparent absence of a violation: ihlalin apaçık bir şekilde yokluğu, II: 620

absence d'un préjudice important, no significant disadvantage: başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması, II: 621

absence de preuve, unsubstantiated complaints, lack of evidence; griefs non étayés: delillendirilmemiş başvurular, II: 621

absolute majority of the members of Parliament: parlamento üye tam sayısının salt çoğunluğu, I: 118, 351

absolute majority, majorité absolue: salt çoğunluk, II: 59, 804

absolute monarchy, monarchie absolue: mutlak monarşi, I: 456, 554

absolute primogeniture: mutlak primogenitur, I: 458

absolute veto, veto absolu: mutlak veto, I: 838, 121, 353, 471

abstentionnisme: seçimlere katılmama, I: 714

abus du droit, abuse of the right: hakkın kötüye kullanımı, I: 156; II: 609

abuse of the right of application, requête abusive: başvuru hakkının kötüye kullanımı, II: 609

abusive constitutionalism, I (2.B.): 152

abusus: tasarrufta bulunma, II: 477

accidentalialia: arizi nitelik, sıfat-ı âriza, I: 190

accords en forme simplifiée: basit şekilde andlaşmalar, II: 644, 656

accountability: hesap sorulabilirlik, I: 582, 618

accréditation: güven verme, II: 193

accuser le président de la République à la démission: cumhurbaşkanını istifaya zorlama, II: 81, 251

accusation en matière pénale, criminal charge: cezai sahada serdedilen isnatlar, II: 618

acquisition of territory, acquisition du territoire: ülke kazanılması, I: 420

act on the amendment to the constitution, loi sur la révision constitutionnelle: anayasa değişikliği hakkında kanun, II: 767

act, bill, statute: kanun (İngiltere'de), I: 836

act: işlem, I: 113

acte de authentication: mevsukiyet işlemi, I: 844; II: 241

acte de confection: yapım işlemi, I: 844, II: 241

acte de connaissance: tanıma, bilme işlemi, I: 241

acte de contrainte: cebir işlemi, I: 147

acte de dissolution: fesih işlemi, II: 123

acte de gouvernement, act of State: hükûmet tasarrufu, II: 124, 651, 643

acte de naissance: doğum ilmi haberi, I: 844

acte de volonté: irade işlemi, I: 241, 837, 844, II: 158, 242

acte exécutive: yürütme işlemi, II: 356

acte illicite, tort: haksız fiil, II: 104, 340, 341, 342

acte juridictionnel: yargı işlemi, kazaî tasarruf, II: 414, 436, 440

acte juridique: hukukî işlem, I: 825

acte législatif: yasama işlemi, I: 825

acte-condition: şart-işlem, I: 872

acte-règle: kural-işlem, I: 817, 872

actes de clémence, acts of mercy: atıfet işlemleri, I: 881

actes exécutive, executive acts: yürütme işlemleri, II: 85, 356

actes réglementaires autonomes: özerk düzenleyici işlemler, I: 631
acting minister: vekil bakan, II: 330
acting president, interim president, président intérimaire: vekil başkan, vekil cumhurbaşkanı, II: 20, 72
actio popularis: halk davası, II: 799
active status rights: aktif statü hakları, II: 509
activité administrative au service de l'intérêt individuel: bireysel yarara hizmet eden idarî faaliyetler, II: 508
acts of legislative content: teşriî içerikte işlemler, II: 407
acts of mercy, actes de clémence: atıfet işlemleri, I: 881
actual or imminent aggression: ülkenin anı saldırıya, II: 202
ad hoc court: özel görevli mahkeme, II: 95
additional differences: ek farklar, I: 567
adjourn: meclisleri tatile sokma, II: 38
administration centrale: merkezî idare, II: 2
administration décentralisée: adem-i merkezî idare, II: 2
administration générale: genel idare, II: 149
administration: idare, I: 63, 478; II: 2, 255
administrative agencies: ABD'de: bağımsız idarî ajanslar, II: 41, 368
administrative regulations, ABD: düzenleyici idarî işlemler, II: 35
administrative state: ABD'de yasamanın zayıflaması, yürütme organı güçlenmesini ifade etmek için kullanılan terim, I: 552
administrative tribunals: idare mahkemele-ri, II: 458
administrer: idare etmek, I: 64
admissibility decision, décision de recevabilité: kabul edilebilirlik kararı, II: 629, 633
admissibility procedure, procédure relative à la recevabilité: kabul edilebilirlik incelemesi prosedürü, II: 626
admissibility, recevabilité: kabul edilebilirlik, II: 626, 594, 628
admissibility, recevabilité: kabul edilebilirlik, II: 628, 629
adoption: kabul, I: 835, 836
adoubement: senyörün oğlunun silah kuşanması, I: 873
adresse: mahzar, II: 138

adversarial proceedings, contradiction: çelişme usûlü, II: 608
advice and approval: görüş ve onay, II: 213, 223, 653
advice of Ministers: bakanların görüşü, II: 210
advice of Prime Minister: Başbakanın görüşü, II: 210
advice to the Monarch: hükümdara sunulan bir görüş, II: 265
affaire terminée, case concluded: dava sonuçlanmış, II: 627
affaires courants: carî işler, II: 72, 279
affaires de quatrième instance, fourth-instance applications: dördüncü merci başvuruları, II: 620
affaires inter-étatiques, inter-state cases: devletlerarası davalar, II: 583
age of majority: rüşyâ yaşı, I: 461, II: 50
âge: yaş (oy hakkında), I: 699
agent: görevli, I: 667
agir d'initiative: inisiyatif kullanma, II: 422
agora: Eski Yunan'da halk meclisinin toplandığı meydan, I: 656
agreement, pacte, alliance: misak, I: 326
agrément: muvafakat, II: 192
air space, espace aérien: hava sahası, I: 428
ajournement des sessions: toplantılarını erteleme, II: 136
allegiance: sadakat, I: 414
alliance, agreement, pacte: misak, I: 326
alta tredimento, Hocverrat, high treason, haute trahison: vatana ihanet, yüksek ihanet, II: 89, 91, 99, 105, 757
alteration: başkalaştırma, I: 336
ambassadors: elçiler, II: 33
amendment: değişiklik (anayasa değişikliği), I: 336, 338, II: 18
American model of constitutional review, modèle américain de justice constitutionnelle: Amerikan modeli anayasa yargısı, II: 740
amnistie, amnesty: amnisti, genel af, I: 307, 881, 883; II: 31, 170
analogia: kıyas, I: 236, 285
ancien régime: eski rejim (Fransa'da 1789 öncesi rejim), I: 709, II: 421

animus: ruh, niyet, kanun koyucunun niyeti, I: 198
annalite du budget: bütçenin yıllık olma, I: 875
annexion, annexation: ilhak, I: 372, 421
annual sessions: yıllık toplantılar, II: 36
annulabilite: iptal edilebilirlik, I: 217
annulable: iptal edilebilir, I: 216, 217
annulation retroactive: geçmişe etkili iptal, makalede şamil iptal, I: 217
annulation: iptal, II: 833
annulment decisions: iptal kararları, II: 810
annulment: iptal, kaldırma, II: 171
anonymous, anonyme: anonim, II: 605
anticipatory review of constitutionality: ön anayasalık denetimi, II: 747, 801
antiquity, classical period: eski çağ, II: 492
appellate courts, cours de cassation, juge de cassation, court of appeal: temyiz mahkemesi, II: 456
Appellate Committee of the House of Lords: Lordlar Kamarasının Temyiz Komitesi, I: 603
applicabilite immediate: doğrudan uygulanabilme, I: 514
application form, formulaire de requête: başvuru formu, II: 622
application is incompatible with the provisions of the Convention or the Protocols thereto, la requête est incompatible avec les dispositions de la Convention ou de ses Protocoles: başvurunun Sözleşme veya Protokollerinin hükümleriyle bağdaşmaması, II: 612
application manifestly vexatious or devoid of any real purpose, requête manifestement chicanière ou dépourvue de tout enjeu réel: apaçık kavgacı ve tamamıyla önemsiz konularda başvurular, II: 611
application number, numéro de la requête: başvuru numarası, II: 585
apply in national law: iç hukukunda uygulanması, II: 653
appointment and removal from office of ministers, nomination et de révocation des ministres: bakan atama ve azletme yetkisi, II: 146
appointment power, pouvoir de nomination: atama yetkisi, II: 33, 149, 315

appointment, nomination: atama, II: 268
approbation, approval: uygun bulma, II: 197, 649, 656, 662
approval by the Parliament: parlâmento tarafından uygun bulunması, II: 649
approval of the Parliament: parlâmentonun uygun bulması, II: 652
approval, ratification: onay, onaylama, II: 194, 195, 647, 650, 653, 654, 656, 662
après les consultations d'usage: mutat dânişmalardan sonra, II: 301
apuration des comptes ilkesi: hesapların aklanması, I: 876
arbitrage du peuple: halkın hakemliği, II: 127
arbitrage: hakemlik-devlet başkanı, II: 115
arbitrage: tahkim, II: 653, 831
arbitres: hakemler, II: 421
argumentum a contrario: aksiyle kanıt, mefhum-u muhalefet, I: 236, 294
argumentum a fortiori: evleviyet, öncelik, I: 236, 297
argumentum a maiori ad minus: büyükten küçüğe doğru akıl yürütme, I: 297
argumentum a minori ad maius: küçükten büyüğe doğru akıl yürütme, I: 297
argumentum a simili: kıyas, I: 285
argumentum pro subjecta materiae: kanunun yorumlanmasında kanun koyucunun iradesinin araştırılması, I: 233
armed coup: silahlı darbe, II: 166
arrêt de non-violation, judgment finding no violation: ihlâl olmadığı hükmü, II: 632
arrêt de violation, judgment finding a violation: ihlâl hükmü, II: 633
arrêt rayant l'affaire du rôle, judgment striking the case out: davanın kayıttan düşürülmesi hükmü, II: 634
arrêt rendu sur un règlement amiable, judgment on a friendly settlement: dostane çözüm üzerine hüküm, II: 634
arrêt sur la recevabilité et le fond, judgment on the admissibility and merit: kabul edilebilirlik ve esas hakkında hüküm, II: 629
arrêt sur la satisfaction équitable, judgment on just satisfaction: adil tazmin hakkında hüküm, II: 634

- arrêt, judgment*: hüküm - AİHM, II: 632, 634, 635
- arrêt*: karar - mahkeme kararı olarak, II: 437
- arrêté ministériel*: bakanlık kararı (Fransa'da), II: 375
- arrêts*: kararlar, II: 153
- arrêts sur le fond, judgments on the merits*: esas hakkında hükümler, II: 633
- aspects de droit*: hukukî yönler, II: 456, 457
- aspects de fait*: davanın maddî yönleri, II: 456
- assemblée constituante, constituent assembly*: kurucu meclis, I: 328
- Assemblée fédérale*: Federal Meclis (İsviçre), I: 564
- assemblée législative*: yasama meclisi, I: 744
- Assemblée parlementaire, Parliamentary Assembly*: Parlamenterler Meclisi, II: 581
- assemblée*: meclis, I: 744
- Assembleia da República*: Cumhuriyet Meclisi, II: 68
- assent, sanction*: onay, I: 836
- assistance matérielle*: maddî destek (bakanın devlet başkanına), II: 224
- assistants, auditors, researchers*, vs: üyele-re yardımcı olan hukukçular, asistanlar, II: 802
- association*: birleşme, I: 523
- attentato alla Costituzione*: anayasaya karşı cürüm, anayasaya karşı komplo, II: 89, 91, 105, 757
- attestation*: tevsik, II: 150
- attorney general*: adalet bakanı (bir nevi) (ABD, Birleşik Krallık), II: 22, 171, 216
- Attorney General*: ABD'de adaletten sorumlu sekreter, I: bakan, 576
- attributed powers, compétences d'attribution*: verilmiş yetkiler, verme yetkiler, I: 298, 304, 517; II: 360, 706, 753, 843
- attributions collégiales*: kolejyal yetkiler, II: 282
- audience, hearing*: duruşma, II: 434, 631
- Auffangsgrundrecht*: kapsayan hürriyet, şamil hürriyet, II: 525
- Auflösung, dissolution*: fesih, II: 117, 121, 129
- auteur*: yapıcı, II: 373
- authentication*: tevsik, I: 848
- authenticité, authentication*: mevsukiyet, I: 844, 845; II: 158, 194, 241, 642
- authenticateur*: tevsik edici, II: 159
- authentique*: mevsuk, I: 844, 850; II: 141
- authoritarian dictatorships*: otoriter diktatörlükler, I: 556
- authorization by the parliament, autorisation préalable du parlement*: parlâmentonun izni, II: 203
- authoritarian constitutionalism*: otoriter anayasacılık, I (2.B): 710
- auto-convocation*: meclisin kendi kendini toplantıya çağırması, I: 558
- auto-détermination constitutionnelle, rihgt to self-organization*: anayasal otodeterminasyon hakkı, I: 509
- autodétermination*: kendi kendini belirleme, kendi kaderini kendi belirleme, I: 416
- auto-dissolution*: öz fesih, II: 117, I: 558
- autonomie*: özerk, II: 284
- autonomie des États fédérés*: federe devletlerin özerkliği ilkesi, I: 520
- autonomie personnelle*: kişisel özerklik, I: 526
- autonomie territoriale*: mülki, ülkesel özerklik, I: 526
- autonomous communities*: özerk topluluklar, II: 755
- autonomous provinces*: özerk eyalet, I: 497
- autonomous region*: özerk bölgeler, II: 755
- autorisation de la déclaration de guerre*: savaş ilân edilmesine izin vermek, I: 878
- autorisation de ratification*: onay izni, II: 197, 657
- autorisation de ratification*: onaylanmalarına izin vermek, I: 878
- autorisation préalable*: ön izin (parlâmentonun), I: 880
- autorisation*: izin, II: 540
- autorité de la chose jugée: res judicata* (kemin hüküm) gücü, yargılanmış şeyin otoritesi, II: 446, 822
- avis conforme, consent opinion*: uygun görüş, II: 122, 139
- avis consultatif*: istişarî görüş, danışma görüşü, I: 174; II: 184

awarding of honors: onursal payeler verme, II: 205

---B---

banning of political parties, interdictions des parties politiques: siyasî partilerin yasaklanması, II: 755

barrister: Avukat (İngiltere’de), II: 462

baseline, ligne de base: esas çizgi, I: 425

bases constitutionnelles du droit administratif: idare hukukunun anayasal temelleri, I: 71

Basic Law - Human Dignity and Liberty: İnsan Onuru ve Özgürlüğü Temel Kanunu, II: 702

Basic Law: Freedom of Occupation: Çalışma Özgürlüğü Hakkında Temel Kanun, I: 115

Basic Law: Human Dignity and Liberty: İnsan Onuru ve Hürriyeti Hakkında Temel Kanun, I: 115, 126

Basic Law: Israel Lands: İsrail Toprakları Hakkında Temel Kanun, I: 115

basic law: temel kanun (İsrail’de), I: 115

Basic Law: The Government: Hükümet Hakkında Temel Kanun, I: 115

Basic Law: The Judiciary: Yargı Hakkında Temel Kanun, I: 115

Basic Law: The Knesset: Knesset [Parlamento] Hakkında Temel Kanun, I: 115

Basic Law: The President of the State: Devlet Başkanı Hakkında Temel Kanun, I: 115

Basic Law: The State Economy: Devlet Ekonomisi Hakkında Temel Kanun, I: 115

basic principles: temel ilkeler, I: 123, 125
be of Greek descentance from the father's line: baba hattından Yunan neslinden olmak, II: 56

become final: kesinleşme, katıyet kesbetme, II: 812

bellum justum: haklı savaş, I: 184, 186; II: 780

bénéficiaires: yararlanıcılar, II: 527

bicameral: iki-meclisli, I: 501

bicaméralisme égalitaire: eşit iki-meclislilik, I: 502, 757

bicaméralisme inégalitaire: eşit olmayan iki-meclislilik, I: 757

bicaméralisme: bikameralizm, iki-meclislilik, I: 754

bicamérisme: iki-meclislilik, I: 501

bicéphale: iki-başlı, I: 604, 585, 589; II: 12, 244

bicéphalisme: iki-başlılık, I: 589, II: 7, 9

bien mérité de la patrie: vatana yararlılık, I: 819

Bill of Rights: Haklar Beyannamesi, I: 751
bill, projet de loi: kanun tasarısı, I: 749, 837; II: 35, 285

binding force, force obligatoire: bağlayıcılık gücü, II: 515

bon fonctionnement du service: hizmetin iyi bir şekilde işlenmesi, II: 361

borders, boundaries, frontiers, frontières: sınırlar, I: 423

borough: kasaba, I: 539

bound by the petition: taleple bağlıdır, II: 805

boundaries: sınırlar, I: 423

bounds of normal, civil and legitimate criticism, limites d'une critique normale, civique et légitime: normal, medenî ve meşru bir eleştirinin sınırları, II: 610

Breach of the principle of confidentiality of friendly settlement proceedings, violation de l'obligation de confidentialité du règlement amiable: dostane çözüm usûlünde gizlilik ilkesinin ihlali, II: 611

bribery, 26: zimmet, II: 27

British Commonwealth: Britanya Commonwealth Krallıkları, I: 485, 487

broad reading: geniş yorum, II: 28

budget brut: gayri safi bütçe, I: 874

budget: bütçe, I: 872; II: 285

bulletin: oy pusulası, I: 697

Bund: federal devlet, I: 502

Bundesgesetzblatt: Federal Kanun Gazetesi, II: 649

Bundeskanzler: Federal Şansölye (Almanya’da Başbakan), II: 649

Bundesländer: memleket (Almanya’da eyalet), I: 497

Bundespräsident: Federasyon Başkanı, Almanya’da Cumhurbaşkanı, II: 54, 58

Bundesrat: Almanya’da İkinci Meclis, II: 93

Bundestag: Almanya'da Birinci Meclis, II: 58, 93, 129

Bundesverfassungsgsgerichts: Alman Federal Anayasa Mahkemesi, I: 505, 522

Bundesversammlung: Federal Konvansiyon, II: 58

burden of prof, charge de la preuve: ispat yükü, II: 599

Bündnisfall: ittifak hâli, II: 165

by and with advice and consent of the Senate: senatonun görüş ve onayını alarak, II: 33, 731

---C---

c. contre (Fransızcada davaları isimlendirmede): karşı, II: 585

cabinet collective responsibility: kabinenin kolektif sorumluluğu, I: 602

cabinet government, 588: kabine hükümeti, I: 606

cabinet ministers: kabine üyesi bakanlar - İngiltere, II: 349

Cabinet orders: kabine kararnameleri, II: 213

cabinet secrecy: kabinenin gizliliği, II: 264

cabinet: kabine, I: 590, 599; II: 23, 255, 317, 349

caducité: kadük olma, I: 834

cahiers: defter, I: 672

calculation of the period, calcul du délai: sürenin hesaplanması, II: 604

canons of interpretation, maxims of interpretation: yorum ilkeleri, I: 258

cantons: kanton, I: 497

care taker government: işgüder hükümet, II: 279

Casa Savoia: Savoia Hanedanı, II: 57

case concluded, affaire terminée: dava sonuçlanmış, II: 627

catalogue fermé, liste fermée: kapalı liste, II: 524

cavalier budgétaire: bütçe kavalyesi, I: 877

cavalier législatif: yasama kavalyesi, I: 877

central government: merkezî devlet, I: 498

centralized type of judicial review, concentrated judicial review system: merkezî tipte anayasa yargısı, II: 743

cercle de Vienne: Viyana çevresi, I: 138

certaine souplesse, some degree of flexibility: belirli bir esneklik, II: 601

certification: tasdik, aslına uygunluğunun tasdik edilmesi, I: 844

certification: tasdik, II: 241

cessation of hostilities: çatışmalara son verme, II: 202

cession of territory: toprak terki, II: 651

cession: devir, I: 420

chambers of seven judges, chambres de

sept juges: yedi hakimlik daireler, II: 581

chambers, sections: daireler - anayasa yargısı, II: 803

chambre basse, lower house: alt meclis, I: 756

chambre haute, upper house: üst meclis, I: 756

changement constitutionnel, constitutional change: anayasal değişme, I: 336

Charter of Fundamental Rights and Basic Freedoms: Temel Haklar ve Hürriyetler Bildirgesi, II: 777

chartered cities: sözleşmeli şehirler, I: 497

checks and balances: frenler ve dengeler, I: 579

chef d'Etat, head of state: devlet başkanı, I: 454, 589

chef d'Etat, president of the state, head of state: devlet başkanı, II: 9, 45, 55, 48, 255

chef de gouvernement: hükûmetin başı, II: 292

chef de service: hizmet şefi - Fransa, II: 361, 376, 377

chef des armées: orduların başı, II: 160

Chief Judge of the Supreme Court: Yüksek Mahkemenin Baş Yargıcı, II: 186

Chief Justice: ABD Başhakim (ABD Yüksek Mahkeme Başkanı), I: 577; II: 26

chief of the general staff: genelkurmay başkanı, II: 163

chose demandée: istenen şey, II: 447

chose jugée, res iudicata: res iudicata, kesin hüküm, II: 439, 821, 823

Church of England: İngiliz Kilisesi, I: 752

circonstances exceptionnelles: istisnai hâller, II: 381

Circuit Court Act: Bölge Mahkemeleri Kanunu ABD'de, II: 717

Circuits Courts of Appeal: Temyiz Mahkemeleri (ABD'de), I: 577

circulaires à caractère réglementaire: düzenleyici nitelikteki sirkülerler, II: 376
cité: site, I: şehir, 363
citizen: federe devlet vatandaşı, I: 500
citizenship, citoyenneté: vatandaşlık, I: 413
citoyenneté, citizenship: vatandaşlık, I: 413
citta, I: 364
city: şehir, I: 658
civic nationalism: yurttaş milliyetçiliği, I: 418
civil and legitimate criticism, limites d'une critique normale, civique et légitime, bounds of normal: normal, medenî ve meşru bir eleştirinin sınırları, II: 610
civil and military posts: askerî ve sivil görevler, II: 151
civil law system: kara Avrupası hukuk sistemi, II: 458
civil lawsuit: hukuk davaları, II: 39
civil liberties: medeni hürriyetler (insan hakları), II: 489
civil list, liste civile: sivil liste, II: 53
civil rights and obligations, droits et obligations de caractère civil: medeni hak ve vecibeler ile ilgili nizalar, II: 618
civil rights: medeni haklar (insan hakları), II: 489
civil servants, fonctionnaires: memurlar, kamu görevlileri, II: 149, 255
civil suits against a sitting president for non-presidential conduct: başkana karşı göreviyle alakalı olmayan bir fiilinden dolayı hukuk davası, II: 28
civile: hukukî, II: 105, 340, 344
civitas: site, medine, I: şehir devleti, 363
claim rights: isteme hakları, II: 508
clarté: açıklık, I: 197
class struggle, lutte des classes: sınıf savaşı, I: 390
classe dominante, dominant class: egemen sınıf, I: 390
classe exploitée: sömürülen sınıf, I: 390
classe exploiteuse: sömüren sınıf, I: 390
classical period, antiquity: eski çağ, II: 492
clear or apparent absence of a violation, absence apparente ou évidente de violation: ihlalin apaçık bir şekilde yokluğu, II: 620

clear-cut separation of powers system: sert kuvvetler ayrılığı sistemi, I: 565
clerical staff, clerks, référendaires, letrados, registrars, assistants, auditors, general secretaries, researchers, vs: üyelere yardımcı olan hukukçular, asistanlar, II: 802
clôture de la session: toplantı dönemini kapatma, II: 137, 125, 136
clôture: kapatma, II: 136
co-auteur de la loi: kanunun eş-yapıcısı, I: 244
co-auteur: eş-yapıcı, I: 244
coinage, minting money, battre monnaie: para basma, meskukat darbı, II: 206
co-législateur: eş-yasakoyucu, I: 244
collaboration des pouvoirs: kuvvetlerin işbirliği, I: 588
collectif: kolektif, I: 591
collective responsibility, responsabilité collective: kolektif sorumluluk, II: 261, 287, 335
collectively responsible: kolektif olarak sorumlu, II: 287
collectivités locales: yerel yönetimler, mahalli idareler, II: 3
collectivités territoriales, local administrations: mahallî idareler, yerel yönetimler, I: 481
collège de cinq juges, panel of five judges: beş hâkimlik bir kurul, II: 635
collégial: kolejyal, I: 591; II: 261
collégialité: kolejyallik, II: 46
comando delle Forze armate: silahlı kuvvetlerin komutanı, II: 161
combattant: savaşılan asker, I: 414
Comité de Salut public: Kamu Selameti Komitesi, I: 562
Comité des droits de l'homme de l'Union interparlementaire: Parlamentolar Arası İnsan Hakları Komitesi, II: 608
Comitia Curiata, I: 452
commander-in-chief, commandant en chef: baş komutan, II: 159, 160
commencement of States: devletlerin başlangıcı, I: 367
commission d'enquête: araştırma komisyonu, I: 861

- Commission des droits de l'homme des Nations Unies*, 'procédure 1503: Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komisyonu, II: 608
- Commission européenne des Droits de l'Homme, European Commission of Human Rights*: Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, II: 578
- Committee Against Torture*: İşkencenin Önlenmesi Komitesi, II: 569
- Committee of Ministers of the Council of Europe, Comité des ministres du Conseil de l'Europe*: Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, II: 637
- Committee of Ministers, Comité des ministres*: Bakanlar Komitesi, II: 637
- committees of three judges, comités de trois juges*: üç hâkimlik komiteler, II: 581
- common heritage of mankind, patrimoine commun de l'humanité*: insanlığın ortak mirası, I: 430, II: 512
- common law*: ortak hukuk, I: 113, 114, 119; II: 457, 701
- common public order of the free democracies of Europe, european public order, ordre public europeen*: Avrupa'da demokratik "ortak bir kamu düzeni", II: 584
- Commonwealth of Nations*, Britanya Milletler Topluluğu: I: 485
- commuer, commutation*: cezanın daha hafif bir cezaya dönüştürülmesi, I: 883
- Communauté française*: Fransız Uluslar Topluluğunu, I: 487
- Commune Concilium*: İngiltere'de XII'nci yüzyılın sonlarından itibaren ilçe ve kasa temsilcilerinin yer aldığı meclis, Avam Kamarasının atası, I: 539, 598
- communem hominum salutem*: insanların ortak yararı, II: 496
- communes*: beldeler, I: 481
- communication rights*: iletişim hakkı, II: 512
- communiqué de presse, press release*: basın açıklaması, II: 812
- commutation*: cezaı daha hafif bir ceza türüne çevirme, II: 171
- compétence d'attribution, attributed power*: verilmiş yetki, verme yetki, 298, I: 304, 517
- compétence de droit commun*: genel yetki, I: 516
- compétence de juger*: yargılama yetkisi, II: 420
- compétence d'exception*: istisnaî yetki, I: 304, 516
- compétence législative concurrente*: yarışan yasama yetkisi, I: 518
- compétence liée*: bağlı yetki, I: 671, 847; II: 242
- compétence*: yetki, II: 158
- compétences concurrentes, concurrent powers*: yarışan yetkiler, I: 518
- compétences conjointes*: ortak yetkiler, I: 518
- compétences d'attribution, attributed powers*: verilmiş yetkiler, verme yetkiler, II: 360, 706, 753, 843
- compétences énumérées, enumerated powers*: sayılmış yetkiler, I: 303, 516
- compétences exclusives, exclusive powers*: münhasır yetkiler, I: 518
- compétences législatives exclusives*: münhasır yasama yetkileri, I: 518
- compétences résiduelles, residual powers*: bakiye yetkiler, I: 304, 516
- competitive authoritarianism*: yarışmacı otoriterizm, I (2.B): 709, 711
- component states*: federasyonu oluşturan devletler, I: 498
- composed state, État composé*: bileşik devlet, I: 484
- concentrated judicial review system, centralized type of judicial review*: merkezî tipte anayasa yargısı, II: 743
- conception constitutionnaliste*: anayasacı anlayış, II: 100
- conception juridique de la constitution*: hukukî anayasa anlayışı, I: 246
- conception matérielle de la constitution*: maddî anayasa anlayışı, I: 189
- conception mécaniste de la constitution*: mekanist anayasa anlayışı, I: 246
- conception objective de la nation*: objektif millet anlayışı, I: 406

conception subjective de la nation: sübjektif millet anlayışı, I: 412
conclude treaties of peace: barış andlaşmaları akdetme, II: 203
conclusion of treaties, conclusion des traités: andlaşmaların akdedilmesi, II: 642
conclusion, 194: akdetme (uluslararası andlaşma), II: 645
conclusion: akdetme, I: 878
concrete review of laws, concrete judicial review, contrôle concret des normes: somut norm denetimi, II: 750
concurrent legislative jurisdiction: yarışan yasama yetkisi, I: 519
concurrent powers, compétences concurrentes: yarışan yetkiler, I: 518
concurring opinion: yarışan oy, II: 438, 632, 807
concussion: ihtilas, I: 872
conditions of admissibility, conditions de recevabilité: kabul edilebilirlik koşulları, II: 594
conduct of the general policy of the country: ülkenin genel siyasetini yürütme, II: 282
conduct unbecoming his status as President of the State, 80: devlet başkanlığı statüsüyle uygunsuz davranması, II: 81
conduct, direct: yürütmek, II: 283
conducts the affairs of the Government: hükûmetin işlerini yürütmek, II: 313
Confédération helvétique: Helvetya Konfederasyonu, I: 487
confederation, confédération: konfederasyon, I: 486
confidence implicite: zımnî güven, I: 623
confidence: güven, I: 594
confidential, confidentiel: gizli, II: 608, 631
confidentiality: gizlilik, II: 38
confirmation by Parliament: parlâmento tarafından teyid, II: 651
conflicts of competence: görev uyuşmazlıkları, II: 754, 760
conflits d'attributions, conflict of jurisdiction: yetki uyuşmazlıkları, I: 521
confused or far-fetched complaints, griefs confus ou fantaisistes: müphem veya fan-tezist başvurular, II: 621

Congreso de los Diputados: Milletvekilleri Kongresi, II: 274
Congress: Kongre - ABD, I: 575
Congressional Government: Kongre Hükümeti - ABD, I: 550, 580
connaissance: bilgi, bilme, I: 142
conquest, conquête: fetih, I: 421
Conseil constitutionnel: Anayasa Konseyi, I: 590; II: 698
Conseil de l'Europe, Council of Europe: Avrupa Konseyi, II: 574
conseil de prud'hommes: iş mahkemeleri, II: 463
conseil de régence: niyabet konseyi, I: 462; II: 53
Conseil des Etats: Devletler Meclisi, I: 503
conseil des ministres, Consiglio dei ministri, council of ministers: bakanlar kurulu, II: 10, 148, 255, 257
Conseil et Comités supérieurs de la Défense nationale: Millî Savunma Yüksek Kurul ve Komiteleri, II: 204
Conseil fédéral: Federal Konsey (İsviçre), I: 564; II: 46
Conseil national: Ulusal Konsey, I: 502
Conseil supérieur de la Justice: Adalet Yüksek Konseyi, II: 181, 185, 188
Conseil supérieur de la magistrature: Hakimlik Yüksek Konseyi, II: 182, 184, 188
conseil: kurul, II: 261
Consejo General del Poder Judicial: Yargı Kuvveti Genel Konseyi, II: 182
consensus model of democracy: uzlaşmacı demokrasi modeli, I: 645, 648
consensus: uzlaşma, oydaşma, I: 198
consent: rıza, II: 649, 659
consentement à l'impôt ilkesi: vergiye rıza, I: 873
consentement aux dépenses: harcamalara rıza, I: 874, 875
consentement aux recettes: gelirlerin toplanmasına rıza, I: 875
Consiglio supremo di difesa: Savunma Yüksek Kurulu, II: 204
constituency: seçim çevresi, I: 734
constituent assembly, assemblée constituante: kurucu meclis, I: 328
constituent entities: kurucu birimleri, I: 499

- constituent referendum, référendum constituant*: kurucu referandum, I: 330, 682
- constituent states*: kurucu devletler, I: 499
- constituer*: oluşturmak, teşkil etmek, I: 26, 315
- constitutif*: kurucu, inşaî, I: 217; II: 123, 543
- constitution against constitutionalism*: anayasacılığa aykırı anayasa, I: 135
- constitution au sens formel, constitution in the formal sense*: şeklî anlamda anayasa, I: 106
- constitution au sens matériel, constitution in the material sense*: maddî anlamda anayasa, I: 106
- constitution coutumière, customary constitution*: teamülî anayasa, I: 110
- constitution écrite, written constitution*: yazılı anayasa, I: 110
- constitution en action*: çalışmakta olan anayasa, I: 72
- constitution in the formal sense, constitution au sens formel*: şeklî anlamda anayasa, I: 106
- constitution in the material sense, constitution au sens matériel*: maddî anlamda anayasa, I: 106
- constitution non-écrite, unwritten constitution*: yazısız anayasa, I: 110
- constitution réelle, real constitution*: gerçek anayasa, I: 136
- constitution rigide, rigid constitution*: katı anayasa, I: 118
- constitution*: anayasa, I: 27, 104
- constitutional act, loi constitutionnelle*: anayasal kanun, II: 766
- constitutional amendment, constitutional revision, révision constitutionnelle*: anayasa değişikliği, I: 336; II: 143, 762, 769
- constitutional authoritarianism*: anayasal otoritercilik, I (2.B): 710
- constitutional bad faith*: anayasal kötü niyet, I (2.B): 168
- constitutional change, changement constitutionnel*: anayasal değişme, I: 336
- constitutional complaint, verfassungsbeschwerde, recurso de amparo*: bireysel başvuru - anayasa yargısında, II: 751, 752
- constitutional court, constitutional tribunal, cour constitutionnelle, tribunal constitutionnel, corte costituzionale, tribunal constitucional*: anayasa mahkemesi, II: 698
- constitutional dismemberment*: anayasal parçalanma, I (2.B): 709
- constitutional jurisdiction, contentieux constitutionnel, constitutional review, constitutional justice*: anayasa yargısı, II: 696
- constitutional justice, constitutional jurisdiction, contentieux constitutionnel, constitutional review*: anayasa yargısı, II: 696
- constitutional law*: anayasa hukuku, I: 28
- constitutional monarchy, monarchie constitutionnelle*: anayasal monarşi, I: 456
- constitutional order*: anayasal düzeni, II: 777
- constitutional review, constitutional justice, constitutional jurisdiction, contentieux constitutionnel*: anayasa yargısı, II: 696
- constitutional revision, contrôle constitutionnel*: anayasal denetim, II: 697
- constitutional revision, constitutional amendment, révision constitutionnelle*: anayasa değişikliği, I: 336
- constitutional supremacy, suprématie de la Constitution*: anayasanın üstünlüğü, II: 699
- constitutional tribunal, cour constitutionnelle, tribunal constitutionnel, corte costituzionale, tribunal constitucional, constitutional court*: anayasa mahkemesi, II: 698
- constitutionalism, constitutionnalisme*: anayasacılık, I: 132
- constitution-making processes, modes d'établissement des constitutions*: anayasa yapma usûlleri, I: 324
- constitutionnalisation des diverses branches du droit*: hukukun diğer dallarının anayasallaşması, I: 79
- constitutionnalisme modern*: modern anayasacılık, I: 133
- constitutionnalisme traditionnel*: geleneksel anayasacılık, I: 133
- constitutions without constitutionalism*: anayasacılıksız anayasalar, I: 135
- constructive vote of no confidence, motion de censure constructive, konstruktives*

Misstrauensvotum: yapıcı güvensizlik oyu, I: 626

constructive vote of no confidence, motion de défiance constructive: yapıcı güvensizlik önergesi, II: 276

consultatif: istişarî, II: 182

consultation: danışma, II: 390

consultative referendum: istişarî referandum, II: 142

contentieux constitutionnel, constitutional review, constitutional justice, constitutional jurisdiction: anayasa yargısı, II: 696

contentieux électoral: seçim uyumsuzlukları, I: 716

contention of unconstitutionality, plea of unconstitutionality: anayasaya aykırılık itirazı, II: 750

contenu des constitutions, contenu matériel des constitutions: anayasaların içerikleri, I: 122

contiguity of the territory: ülkenin bitişikliği, I: 424

contiguous zone, zone contiguë: bitişik bölge, I: 425

continent: kıta, I: 422

continental law system: kara Avrupası sistemi, kıta Avrupası hukuku sistemi, II: 458

continental shelf, plateau continental: kıta sahanlığı, I: 426

continuing situation, situation continue: devam eden bir durum, II: 605

continuing violations, violations continues: devam eden ihlaller, II: 615

continuité de l'Etat, continuity of statehood: devletin devamlılığı, I: 380

continuité du droit administratif: idare hukukunun devamlılığı, I: 75

continuity of government: hükûmetin devamlılığı, II: 280

continuity of statehood, continuité de l'Etat: devletin devamlılığı, I: 380

continuity, continuité: devamlılık - kamu hizmetlerinde, II: 327

contra constitutionem: anayasaya karşı, I: 202

contra legem: kanuna aykırı, II: 355, 364

contract, contrat: sözleşme, II: 105, 340

contradictio in adjecto: bizatihi bir çelişki; bir tamlamada, tamlayan ile tamlananın birbiriyle çelişmesi durumu, I: 219

contradictoire: çelişmesel, II: 433

contraintes: zorlamalar, I: 246

contrat social, social contract: sosyal sözleşme, I: 393, 395, 445, II: 499

contravention of the federal constitution: federal anayasayı ihlâl, II: 89, 91

contreseing, Gegenzeichnung, controfirma, countersignature: karşı-imza, II: 206, 238

controfirma, countersignature, contreseing, Gegenzeichnung: karşı-imza, II: 206, 238

contrôle concret des normes, concrete review of laws, concrete judicial review: somut norm denetimi, II: 750

contrôle constitutionnel, constitutional review: anayasal denetim, II: 697

contrôle d'opportunité: yerindelik denetimi, II: 792

contrôle de constitutionnalité quant à la forme, review of the constitutionality of laws with respect to form: kanunların anayasaya uygunluğunun şekil bakımından denetimi, II: 789

contrôle de constitutionnalité quant au fond, review of the constitutionality of laws with respect to substance: kanunların anayasaya uygunluğunun esas bakımından denetimi, II: 790

contrôle de constitutionnalité, review of constitutionality: anayasallık denetimi, II: 697

contrôle de légalité: hukukîlik denetimi, II: 792

contrôle judiciaire de la constitutionnalité des lois, judicial review of constitutionality of laws: kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi, II: 697

contrôle non juridictionnel de constitutionnalité: yargısal olmayan anayasaya uygunluk denetimi, II: 697

convene, convocation: toplantıya çağırma, II: 38, 118

Convention européenne des droits de l'homme, European Convention on Human Rights: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, II: 486, 572, 574

Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Convention de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales: İnsan Hakları ve Ana Hürriyetlerin Korunmasına Dair Sözleşme, II: 574

Convention on the Law of the Sea: Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi, I: 425

convention: konvansiyon, I: 329

conventions of the constitution: anayasa konvansiyonları, I: 199, 114

conventions: konvansiyon (özel meclis), I: 121

convocation du parlement en session extraordinaire: parlâmentoyu olağanüstü toplantıya çağırma, II: 137

convocation du parlement: parlâmentoyu toplantıya çağırma, II: 136

convocation: çağrı (parlâmentoyu toplantıya çağırılması), II: 136

cooling-off period: serinleme süresi, I: 624; II: 270

co-pouvoir constituant: eş-kurucu iktidar, I: 249

co-Prince: eş-Prens, I: 485

core of right: hakkın özü, II: 553

coronatio, I: 197

coronation: taç giyme töreni, I: 461; II: 50

corporation sole: tek başına bir makam, II: 316

corporations: meslek örgütleri, I: 650

corporative federalism: korporatif federalizm, I: 525

corruption of law: kanunun çürümesi, I: 266

corruption: çürüme (oyların satın alınması), I: 712

Council of Economic Advisers: Ekonomi Danışmanları Konseyi, II: 24

Council of Europe, Conseil de l'Europe: Avrupa Konseyi, II: 574

council of ministers, conseil des ministres, Consiglio dei ministri: bakanlar kurulu, II: 10, 148, 255, 257

council of ministers, conseil des ministres: bakanlar kurulu, I: 590

Council of State: Devlet Şurası, II: 190, 205

Council of the Federation: federasyon konseyi, I: 502

council, conseil: kurul, konsey, I: 591

countersignature, contreseing, Gegenzeichnung, controfirma: karşı-imza, II: 206, 238

countersignature: karşı-imza, I: 114

county: ilçe, kontluk, I: 539

cour constitutionnelle, tribunal constitutionnel, corte costituzionale, tribunal constitucional, constitutional court, constitutional tribunal: anayasa mahkemesi, II: 698

Cour d'Arbitrage de Belgique, Arbitragehof van België: Belçika Tahkim Mahkemesi, I: 522

cour d'assises: ağır ceza mahkemeleri, II: 471

Cour d'arbitrage: Tahkim Mahkemesi, II: 755

Cour de Cassation: Fransız Temyiz Mahkemesi, I: 93

Cour de Justice de la Républipue: Cumhuriyet Adalet Divanı, I: 862

cour des comptes: hesap mahkemesi, sayıştay, I: 876

Cour européenne des droits de l'homme, European Court of Human Rights: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, II: 580

Cour pénale internationale: Uluslararası Ceza Mahkemesi, I: 434

cours de cassation, juge de cassation, court of appeal, appellate courts: temyiz mahkemesi, II: 456

cours de législation: yasama dersi, I: 80
court of appeal, appellate courts, cours de cassation, juge de cassation: temyiz mahkemesi, II: 456

court of appeal: istinaf mahkemesi, I: 602

Court of Impeachment: İmpeachment mahkemesi, II: 176

Court of Justice of the European union, Cour de justice de l'Union européenne: Avrupa Birliği Adalet Divanı, II: 580

court of last resort: son derece mahkemesi, II: 456

court, cour, tribunal: mahkeme, II: 451

courts of first instance, premier ressort, juge du premier ressort, juridictions du

premier degré: ilk derece mahkemeleri, II: 455

coutume abrogative: ilga edici teamül, I: 202

coutume constitutionnelle: anayasal teamül, I: 193

coutume négative: negatif teamül, I: 212

coutume supplétive: tamamlayıcı teamül, I: 201

coutume: teamül, örf ve âdet, I: 193

coutumes interprétatives: yorumlayıcı teamüller, I: 201

coutumes praeter constitutionem: *praeter constitutionem* teamüller, I: 201

créancier: alacaklı, II: 481

crime against humanity: insanlığa karşı suç, II: 89, 91

crime politique: siyasal suç, II: 101

criminal charge, accusation en matière pénale: cezai sahada serdedilen isnatlar, II: 618

criminal liability, criminal responsibility, responsabilité pénale: cezaî sorumluluk, II: 26, 82, 332, 337

criminal obstruction of justice: adalet engel olma, II: 27, 28

criminal trial: ceza davası, II: 28

criterium formel: şeklî kriter, I: 819

criterium matériel: maddî kriter, I: 816

criterium organique: organik kriter, I: 819

critical date: kritik tarih, I: 367

Crown servants: Tacin memurları, kamu görevlileri, II: 106

Crown: İngiltere’de Taç, I: 598; II: 47, 342, 650

crucial differences: aslî farklar, I: 566

cumulative: birlikte, I: 594

custom: teamül, II: 778

customary constitution, constitution coutumière: teamülî anayasa, I: 110

cyberdemocracy: siberdemokrasi, I: 661

---D---

Dail Eireann: Birinci Meclis - İrlanda’da, II: 267

de plein droit: bi hakkın, I: 881

death, mort: ölüm, II: 19, 51, 68, 326

débiteur: borçlu, II: 481

débiteurs: temel hak ve hürriyetlerin yükümlülükleri, ödevlileri, borçluları, II: 533

débiteurs: yükümlülükler, ödevlileri, borçlular – temel hak ve hürriyetler, II: 532

decentralized type of judicial review:

adem-i merkezî tipte anayasa yargısı, II: 740

déchéance: kralın krallıktan düşürülmesi, II: 52

décision d’irrecevabilité, inadmissibility decision: kabul edilemezlik kararı, II: 627, 629, 633

décision définitive, final decision: nihai karar, II: 603, 638

décision juridictionnelle, judicial decision: yargı kararı, II: 440

decision on the inadmissibility, décision sur la recevabilité: kabul edilebilirlik hakkında karar, II: 585, 629, 633

décision sur la recevabilité, decision on the inadmissibility: kabul edilebilirlik hakkında karar, II: 585, 629, 633

decision, deliberation: karar, anayasa değişikliğinde karar safhası, I: 349

decision: karar - anayasa yargısı, II: 806

décisions: kararlar - mahkeme kararı olarak, II: 437

déclaratif: bildirici, I: 217; II: 123

déclaration de guerre: savaş ilân etme, I: 878

déclaration de l’etat d’urgence: olağanüstü hâl ilân etme, II: 165

Déclaration des droits de l’Homme et du citoyen: Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi, II: 502

declaration of inadmissibility: ilk incelemeden, iptidaen ret kararları - anayasa yargısı, II: 809

declaration of war, déclaration de guerre: savaş ilân etmek, II: 202

déclaration préalable: bildirim, II: 541

Déclaration universelle des droits de l’homme, Universal Declaration of Human Right: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, II: 486, 575

declaration: ilân - olağanüstü yönetim usûlleri, II: 389

declaration: ilân kararı - olağanüstü yönetim usûlleri, II: 389

déclaratoire: beyan edici, bildirici, 179

- décolonization*: sömürge ülkelerin bağımsızlığa kavuşması, I: 319, 417
- déconcentration* ilkesi: adem-i temerküz, I: 480
- déconstitutionnalisation par l'effet des révolutions*, 321: devrimlerin etkisiyle anayasasızlaştırma, I: 382
- decorations*: nişanlar, II: 205
- découverte*: keşif, I: 420
- decree having force of law, decree-laws, decret-lois*: kanun hükmünde kararname, II: 157, 285, 366
- decrees of Government*: hükûmet kararnameleri - Portekiz, II: 157
- décret de ratification*: onay kararnamesi, II: 650
- décret, decree*: kararname, II: 123, 152, 366, 362, 649
- décrets autonomes*: özerk kararnameler, II: 367
- décrets délibéré en Conseil des Ministres*: Bakanlar Kurulunda görüşülen kararnameler - Fransa'da, II: 156, 373
- décrets réglementaires, regulative decrees*: düzenleyici kararnameler, II: 157, 372
- décrets-lois*: kanun hükmünde kararnameler, I: 202, 886
- deep seabed, area*: derin deniz tabanları, I: 430
- défaut manifeste de fondement, manifestement mal fondée, manifestly ill-founded*: açıkça temelden yoksun olma, II: 619
- defensive rights, droits défensifs*: koruyucu haklar, II: 508
- délégation de l'exercice de la souveraineté*: egemenliğin kullanılmasının devri, I: 665
- délégation de la souveraineté*: egemenliğin devri, I: 665
- délégation expresse*: sarîh devir, II: 70
- délégation législative*: teşriî devir, II: 154, 366
- délibération, débat, discussion*: görüşme, müzakere, I: 835
- déliberation*: görüşme, müzakere - anayasa yargısı, II: 803
- deliberative body*: karar verici organın, I: 541
- deliberative element*: karar verici unsur, I: 540
- delit, offense*: suç, II: 340
- délits de droit commun*: adî suçlar, II: 83
- délits personnels*: kişisel suçlar, II: 84
- delivery in open court or in camera*: kararın mahkemede aleni veya kapalı duruşmada tefhim edilmesi, II: 812
- demande d'une nouvelle délibération*: bir defa daha görüşülmesini isteyebilme, I: 839
- demande de réexamen de l'affaire, request for re-examination of the case*: davanın tekrar incelenmesi istemi, II: 634
- démembrement de l'Etat, dismemberment of a state*: bağımsız devlete bölünmesi hali, I: 320
- demise of the Crown*: tacın irtihali, I: 461; II: 51
- démission forcée*: zorlama istifa, II: 82, 252
- démission, resignation*: istifa, II: 19, 67, 327
- démission*: istifa - bakanlar kurulu, II: 272
- democratie absolue*: mutlak demokrasi, I: 639
- democratie directe, direct democracy*: doğrudan demokrasi, I: 446, 655
- démocratie intégrale*: tam demokrasi, I: 656
- democratie présidentiel, presidential democracy*: başkanlık demokrasisi, I: 570
- démocratie représentative pure*: saf temsili demokrasi, I: 666
- démocratie représentative*, 444, 446: temsilli demokrasi, I: 665
- démocratie semi-directe*, 446: yarıdoğrudan demokrasi, I: 679
- demonstrated, specific need for evidence in a pending criminal trial*: görülmekte olan bir ceza davasından kesin ve apaçık bir delil ihtiyacı, II: 39
- demos*: halk, I: 634
- déni de justice*: ihkak-ı haktan imtina, I: 156
- denounce*: feshetme (uluslararası anlaşmalar), II: 645
- départements*: iller, I: 481
- departmantal ministers, ministres à portefeuille*: bakanlık bakanlar, II: 318
- Department of the Interior*: İçişleri Departmanı, II: 22

department: ABD’de bakanlıklar, I: 376

department: departman, II: 21

dépérissement de l’Etat, withering away of the state: devletin kendiliğinden kuruyup yokolması: I: 391

deputy prime minister, vice president of the cabinet: başbakan yardımcısı, II: 295, 310

dérégation: zımni ilga, I: 212

descendance directe: direkt fûru, I: 458

designatio, I: 197

despotisme: despotizm, I: zorbalık, 456

dessaisissement du juge: hâkimin işten el çekmesi, II: 439

dessaisissement en faveur de la Grande Chambre, relinquishment of jurisdiction to the Grand Chamber: büyük daire lehine dosyadan elçekme, II: 635

désuétude, 151: metrukiyet, I: 212

détroits: boğazlar, I: 425

devlet: *stato*, I: 365

dévolution automatique de la Couronne: tacin otomatik intikali, I: 461; II: 51

devolution of States: devletlerin intikali, I: 373

dialectical materialism, matérialisme dialectique: diyalektik materyalizm, I: 390

dictatorship, dictature: diktatörlük, I: 555

dictature du prolétariat, proletarian dictature: proletarya diktatörlüğü, I: 391

dictature du prolétariat: proletarya diktatörlüğü, I: 391

dictature, dictatorship: diktatörlük, I: 555

dictio: söylemek, II: 413

diet, diète: diyet meclisi, I: 487, II: 297

diffuse judicial review system: yaygın yargısal denetim sistemi, II: 740

digital democracy: dijital demokrasi, I: 661

direct democracy, démocratie directe: doğrudan demokrasi, I: 446, 655

direct heir, ligne directe: usul-fûru, direkt soy, direkt hat, I: 458

direct horizontal effect: doğrudan yatay etki, II: 539

direct victim, victime directe: doğrudan mağdur, II: 592

dirige l’action du gouvernement, directs the actions of the Government:

hükûmetin faaliyetini sevk ve idare etmek, II: 313

disclosures of Cabinet discussions: bakanlar kurulu görüşmelerinin ifşa edilmesi, II: 265

discontinuité du droit constitutionnel: anayasa hukukunun devamsızlığı, I: 75

discovery, découverte: keşif, I: 420

dispensatio: muafiyet, II: 174

dispositif: hüküm fıkraları, II: 437, 449, 806,

dissenting opinion, opinion dissidente: karşı oy, muhalefet şerhi, II: 438, 632, 807

dissociation: ayrılma, I: 523

dissolution of parliament: parlâmentonun feshi, I: 350, 602

dissolution par décision de l’assemblée elle-même: meclisin kendini kendi kararıyla feshi, II: 117

dissolution tactique: taktik fesih, II: 128

dissolution, Auflösung: fesih, I: 371, 594; II: 117, 121, 129

distribution of legislative powers between two levels of government: iki devlet düzeyi arasında yasama yetkilerinin paylaşılması, I: 516

District Courts: ilk derece bölge mahkemeleri, I: 577

diversitate legum: kanun çeşitleri, II: 496

divided sovereignty: bölünmüş egemenlik, I: 508

division de la souveraineté: egemenlik paylaşımı, I: 508

division horizontale du pouvoir, horizontal separation of powers: yatay kuvvetler ayrılığı, I: 515

division of powers: yetki bölüşümü, I: 516

division verticale du pouvoir, vertical separation of powers: düşey kuvvetler ayrımı, I: 515

doctrine du droit divin providentiel: providansiyel ilâhî hukuk doktrini, I: 442

doctrine du droit divin surnaturel: tabiat üstü ilahî hukuk doktrini, I: 441

doctrine of implied repeal: zımni ilga doktrini, I: 338

doctrine of the freedom of states in matters of nationality: vatandaşlık konusunda devletin serbestliği doktrini, I: 413

domaine de la loi: kanun alanı (Fransa'da), I: 630, 822
domestic and foreign policy: iç ve dış politika, II: 283
dominant class, classe dominante: egemen sınıf, I: 390
dommage, préjudice: zarar, II: 633
double deliberation, double délibération, second deliberation, debate, reading: iki defa görüşme (anayasa değişikliği tekliflerinin), I: 350
double responsabilité: çifte sorumluluk, I: 604
double vote: çift oy, I: 707
Dreielementenlehre, three elements theory: üç unsur teorisi, I: 360
Drittwirkung von Grundrechten, third party effect of fundamental rights: temel hakların üçüncü kişiler üzerindeki etkisi, II: 539
droit à l'autodétermination, right of self-determination: self-determinasyon hakkı, kendi kaderini tayin hakkı, I: 416
droit à l'autodétermination: kendi kaderini tayin hakkı, I: 416
droit au respect de la vie privée: özel hayatının gizliliği, II: 509
droit constitutionnel et institutions politiques: anayasa hukuku ve siyasal kurumlar, I: 88
droit constitutionnel institutionnel: kurumsal anayasa hukuku, I: 92
droit d'ainaise: ekber evlat sistemi, I: 459, II: 49
droit d'avertir, right to warn: uyarma hakkı, II: 115
droit d'élection: seçme hakkı, I: 698
droit d'être consulté, right to be consulted: danışılma hakkı, II: 115
droit de battre monnaie: para basma hakkı, II: 206
droit de dissolution, right of dissolution: fesih hakkı, II: 117
droit de donner son avis: görüş bildirme, II: 115
droit de grâce: af hakkı, II: 75
droit de message: mesaj gönderme hakkı, II: 138

droit de poursuite, right of hot pursuit: izleme hakkı, sıcak takip hakkı, I: 428
droit de se réunir de plein droit: kendiliğinden toplanma hakkı, II: 137
droit de sécession: ayrılma hakkı, I: 477, 486, 490
droit de suffrage: oy hakkı, I: 698
droit de votation: oylama hakkı, I: 698
droit des peuples à disposer d'eux-mêmes: halkların kendi kaderini tayin hakkı, I: 416
droit des peuples à disposer d'eux-mêmes: milletlerin kendi kaderini bizzat tayin hakkı, I: 416
droit du pavillon: bayrak kanunu 428
droit européen des droits de l'homme, European human rights law: Avrupa insan hakları hukuku, II: 571
droit international public, public international law: uluslararası kamu hukuku, I: 56
droit légal: yazılı hukuk, I: 211
droit politique: siyasî hukuk, I: 80
droit public: kamu hukuku, I: 80
droit régalien: devlet yetkisi, II: 421
droit, right: hak, I: 713; II: 475
droits acquis: kazanılmış haklar, I: 156
droits constitutionnels: anayasal haklar, II: 490
droits de l'homme, human rights: insan hakları, II: 484
droits de la première génération, first-generation human rights: Birinci kuşak haklar, II: 511
droits de la seconde génération, second-generation human rights: ikinci kuşak haklar, II: 512
droits de la troisième génération, third-generation human rights: üçüncü kuşak haklar, II: 512
droits défensifs, defensive rights: koruyucu haklar, II: 508
droits et libertés fondamentaux: temel hak ve hürriyetler, II: 488
droits et libertés individuelles: bireysel hak ve hürriyetler, II: 491
droits individuels, individual rights: kişisel haklar, II: 508

droits individuels: bireysel haklar, ferdi haklar, II: 502
droits normatives: normatif haklar, II: 515
droits privés: özel haklar, II: 478
droits programmatiques: program haklar, II: 515
droits publics: kamu hakları, II: 478
droits régaliens: kralî haklar, II: 75
droits romanists: Romanist hukuk sistemi, II: 458
droits-libertés, liberty rights: hürriyet hakları, II: 508
droits-prestations: hizmet hakları, II: 508
drug trafficking: uyuşturucu kaçakçılığı, I: 428
dual citizenship: çifte vatandaşlık, I: 414
dual monarchy: çifte monarşi, I: 484
dual nationality, dual citizenship: çifte vatandaşlık, I: 414
dualisme: ikililik, II: 9
dualiste: ikici, ikili, I: 603, II: 10
dualistic theory, théorie dualiste: düalist teori, II: 669
d'un commun accord avec le Roi: kral ile bir ortak anlaşmayla, II: 143
durante bene placito: hâkimin kralın isteği süresince görevde kalması, II: 467
durée du mandat, term of office: görev süresi, II: 64
durée: süre, I: 197
duty, devoir: ödev, vecibe, II: 481, 482
Duvergerismo: Düverjecilik, I: 88
dynastie, dynasty: hanedan, I: 457
---E---
Eastern Orthodox Christianity: Doğu Ortodoks Hristiyanlığı, I: 127
Eastern Orthodox Church of Christ: Doğu Ortodoks Hristiyan Kilisesi, I: 127
eau territoriale, territorial sea: karasuları, I: 425
eau territoriale: karasuları, I: 425
échange de lettre de ratification: onay belgelerinin değişimi, II: 199, 662
École de Bordeaux: Bordeaux Okulu, I: 86
Ecole de Strasbourg: Strasbourg Okulu, I: 86
École de Toulouse: Toulouse Okulu, I: 86
e-democracy: e-demokrasi, I: 661
effective, efficace: etkili, II: 609

effet de la décision dans le temps, temporal effect: zaman bakımından etki, II: 813
effet opératoire: işlemsel etki, I: 153
effets horizontaux, horizontal effect: yatay etki, II: 538
effets verticaux, vertical effect: dikey etki, II: 538
efficacité: etkililik, I: 150
égalité du droit de suffrage: oy hakkını eşitliği, I: 705
égalité souveraine des Etats, sovereign equality of states: devletlerin egemen eşitliği, I: 433
égalité souveraine des Etats: devletlerin eşit egemenliği, I: 433
ekklesia, ἐκκλησία, ecclesia: Eski Yunan'da halk meclisi, I: 656
électeurs primaires: birinci seçmenler, I: 708
électeurs secondaires: ikinci seçmenler, I: 708
élection à deux degrés: iki dereceli seçim, I: 708
election court - İngiltere: seçim mahkemesi, I: 717
election threshold, seuil électoral: seçim barajları, I: 734
élection: seçim, I: 666, 698
elective monarchies: seçimli monarşiler, I: 462
electoral college: seçim koleji, seçim kurulu, II: 19
electoral disputes, contentieux électoral: seçim uyuşmazlıkları, II: 758
électorat-droit: hak-seçmenlik, I: 445, 714
électorat-fonction: görev-seçmenlik, I: 443, 713
electors: ikinci seçmenler - ABD'de, II: 19
electronic democracy: elektronik demokrasi, I: 661
elements of state, éléments de l'Etat: devletin unsurları, I: 403
Emirates: Emirlik, I: 497
empêchement définitif: görevini kesin olarak yapamaması, II: 68, 160
empêchement temporaire, temporary incapacity: görevini geçici olarak yapamaması, II: 70

empêchement temporaire: görevini geçici olarak yerine getirememesi durumu, II: 87
emperor, empereur: imparator, I: 454; II: 48
emplois civils et militaires de l'Etat: sivil ve askerî görevler, II: 149
employees, ABD: sıradan memurlar, II: 35
enacted law: ısdar edilmiş kanun (pozitif kanun), I: 113
end of session, adjournment ABD: toplantı döneminin bitmesi, II: 36
énoncé, proposition, premise: önerme, II: 440
enquête judiciaire: yargısal araştırma, I: 860
enquête législative: teşriî araştırma, I: 860
enquête parlementaire judiciaire: yargısal meclis araştırması, I: 862
enquête parlementaire: Meclis araştırması, I: 859
enquête politique: siyaset araştırma, I: 860
entities: bağımsız varlık, I: 497
entrée en vigueur, entry into force: yürürlüğe girme, I: 853
entry into force of decision: kararın yürürlüğe girme, II: 813
enumerated powers, compétences énumérées: sayılmış yetkiler, I: 303, 516
énumération exhaustive: tüketici sayma, II: 524
épuisement des voies de recours internes, exhaustion of domestic remedies: iç hukuk yollarının tüketilmesi, II: 595
equal protection clause: eşit koruma hükmü, II: 728
equal protection of the laws: kanunların eşit koruması, I: 335
equal representation: eşit temsil, I: 501
equal suffrage in the Senate: Senatoda eşit oy hakkı, I: 120
equal suffrage in the Senate: senatoda eşit oy hakkı, II: 771
équité, equity: nesafet, I: 156; II: 815
erga omnes: herkes için, II: 448, 818
ergo omnes effect: erga omnes etki, II: 820
espace aérien, air space: hava sahası, I: 428

Esprit: De l'esprit des lois: Kanunların Ruhı, I: 543
esprit: ruh, I: 190
essentialia: esas nitelik, sıfat-i asliye, I: 189
Established Church of Denmark: Danimarka'nın resmen tanınmış kilisesi, I: 126
establishment of the facts, établissement des faits: olayların incelenmesi, II: 630
estado de alarma: alarm hâli - İspanya, II: 390
estado de excepción, état d'exception, state of exception, état d'urgence, state of emergency: olağanüstü hâl, II: 165, 388, 391
estado de sitio, état de siège, state of siege, martial law: sıkıyönetim, II: 166, 388, 391
estat, I: 365
estimatio communis, I: 198
établissement des faits, establishment of the facts: olayların incelenmesi, II: 630
établissement et révision des constitutions: anayasaların yapılması ve değiştirilmesi, I: 315
établissements publics: kamu kurumları, II: 3
État composé: bileşik devlet, I: 484
état d'exception, state of exception, état d'urgence, state of emergency, estado de excepción: olağanüstü hâl, II: 165, 388, 391
état d'exception, state of exception, état d'urgence, state of emergency, estado de excepción: olağanüstü hâl, II: 165, 388, 391
état d'urgence, state of emergency, estado de excepción, état d'exception, state of exception: olağanüstü hâl, II: 165, 388, 391
état de crise: kriz hâli, II: 165
état de guerre de plein droit: bihakkın savaş hali, I: 881; II: 204
état de nature, status naturae, state of nature: tabiat hali, I: 393; II: 499
état de nécessité législative, legislative emergency, Gesetzgebungsnotstand: teşriî zorunluluk hali, I: 629

- État de nécessité, state of necessity*: zaruret hâli, II: 386, 556
- état de siège, state of siege, martial law, estado de sitio*: sıkıyönetim, II: 166, 388, 391
- État fédéral, federal government*: federal devlet, I: 498, 496, 499
- État fédéré*: federe devlet, I: 498
- Etat régional, regional state*: bölgesel devlet, I: 533
- État unitaire centralisé*: merkezî üniter devlet, I: 483
- État unitaire décentralisé*: adem-i merkezî üniter devlet, I: 483
- État unitaire*: üniter devlet, I: 476
- Etat, state, staat, stato, estado*: devlet, I: 365
- Etat-gendarme*: jandarma devlet, I: 383
- Etat-jenero*: Etats-généraux, I: 671
- eternity clause*: ebedî hüküm, I: 341
- ethnic cleansing*: etnik temizlik, I: 418
- ethnic federalism*: etnik federalizm, I: 525
- ethnic nationalism*: etnik milliyetçilik, I: 418
- European Commission of Human Rights, Commission européenne des Droits de l'Homme*: Avrupa İnsan Hakları Komisyonu, II: 578
- European Convention on Human Rights, Convention européenne des droits de l'homme*: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi, II: 486, 572, 574
- European Council, Conseil européen*: Avrupa Konseyi, II: 575
- European Court of Human Rights, Cour européenne des droits de l'homme*: Avrupa İnsan Hakları Divanı, II: 578
- European Court of Human Rights, Cour européenne des droits de l'homme*: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, II: 580
- European human rights law, droit européen des droits de l'homme*: Avrupa insan hakları hukuku, II: 571
- European Parliament, Parlement européen*: Avrupa Parlâmentosu, II: 581
- european public order, ordre public européen, common public order of the free democracies of Europe*: Avrupa'da de-
- mokratik "ortak bir kamu düzeni", II: 584
- European Union, Union européenne*: Avrupa Birliği, II: 575
- Evangelical Lutheran Church*: Lütherci Evanjelik Kilise, I: 126, 460
- Evangelical Lutheran Religion*: Lütherci Evanjelik Mezhebi, I: 126, 460; II: 321
- evident conflict*: açık çatışma, II: 742, 811
- ex nunc effect*: *ex nunc* (geleceğe yönelik) etki, II: 814
- ex officio member, membre de droit*: bihak-kın üye, II: 582
- ex officio*: bihakkın, II: 331, 344; re'sen, II: 582, 805
- ex tunc effect*: *ex tunc* (geçmişe yönelik) etki, II: 813
- examination of the admissibility, examen de la recevabilité*: kabul edilebilirlik incelemesi, II: 628, 629
- examination of the merits, examen du fond; procedure on the merits, procédure relative au fond*: esas incelemesi, II: 628, 629
- exceptio*: itiraz, def'i, II: 750
- exception de non-épuisement, non-exhaustion plea*: iç hukuk yollarının tüketilmediği itirazı, II: 599
- exclusive economic zone, zone économique exclusive*: münhasır ekonomik bölge, I: 426
- exclusive federal authority*: münhasır federal yetki, I: 518
- exclusive powers, compétences exclusives*: münhasır yetkiler, I: 518
- excommunication*: aforoz, II: 470
- exécutants*: icracılar, I: 671
- exécution des lois, execution of statutes, execution of the laws*: kanunların uygulanması, II: 32, 153
- exécution forcée*: cebrî icra, II: 438
- execution of judgments, exécution des arrêts*: hükümlerin devletlerce yerine getirilmesi (infazı), II: 636
- execution*: icra, infaz, yerine getirilme (mahkeme kararının), II: 820
- executive acts, actes exécutives*: yürütme işlemleri, II: 85, 356

executive agreements: Başkanın akdettiği uluslararası andlaşmalar (ABD'de), II: 32, 648, 656, 674
executive branch, organe exécutif: yürütme organı, I: 511
executive departments: yürütme departmanları, bakanlıklar, II: 21
Executive Office of the President: Başkanın Yürütme Ofisi, II: 24
executive orders: başkanlık kararnameleri (başkanın özerk düzenleyici işlemleri, ABD'de), II: 39, 30, 367, 368
executive privilege: yürütme imtiyazı, II: 38
executive: yürütme, I: 123
exécutoire: icraî, II: 141
exhaustion of all other legal remedies: bütün diğer başvuru yollarının tüketilmesi - anayasa yargısı, II: 752, 801
exhaustion of domestic remedies, épuise-ment des voies de recours internes: iç hukuk yollarının tüketilmesi, II: 595
existence matérielle: maddî varlık, I: 144, 191, II: 834
expiration de la durée: süresinin dolması, II: 67
exploited class, classe exploitée: sömürülen sınıf, I: 390
exploiting class, classe exploiteuse: sömüren sınıf, I: 390
external aspect of sovereignty, souveraineté extérieure: dış egemenlik, egemenliğin dış görünüşleri, I: 432, 435
extinction of States: devletlerin sona ermesi, I: 370
extinction: hanedanın tükenmesi, I: 463; II: 49
extinction: sona erme, I: 373
extra-constitutionnel: anayasa-dışı, I: 163
extra-juridique, extra-legal: hukuk-dışı, I: 323
extraordinary occassions: olağanüstü durumlar, II: 38
extra-textuel: metin-dışı, I: 163

---F---

facultative referendum, référendum facultative: ihtiyarî referandum, I: 119
façade constitutions: görünüşte anayasalar, I: 135

fake constitutions: sahte anayasalar, I (2.B): 150
fait créateur de droit: hukuk yaratan olay, I: 210
faits nouveaux: yeni olaylar, II: 607
famille royale, royale family: kraliyet ailesi, hanedan, I: 457, II: 48
faute personnelle: kişisel kusur, II: 342
Federal Chancellery: Federal Şansölyelik, II: 295
federal citizens: federal vatandaşlar, I: 500
federal dependency: federal müstemleke, I: 497
federal district: federal mıntıka, I: 497
federal elective monarchy: seçimli federal monarşi, I: 463
federal government: federal devlet, 496, I: 498, 499
Federal Law Gazete: Federal Kanunlar Gazetesi (Avusturya), I: 850
federal or Land legislation: federal veya eyalet kanunları, II: 767
federal structure of the state, structure fédérale de l'Etat: devletin federal yapısı, I: 340
federal system, système fédéral: federal sistem, I: 496
fédéralisme par association: birleşme yoluyla federalizm, I: 523
fédéralisme par dissociation: ayrılma yoluyla federalizm, I: 523
fédéralisme personnel: kişisel federalizm, I: 525
fédéralisme: federalizm, I: 496
federation of states: bağımsız devletlerin birleşmesi, I: 320
fiat: emir, II: 106
fighting democracy, militant democracy: militan demokrasi, I: 643
fin des hostilités: savaşın sona ermesi, II: 202
final authentication: nihaî mevsukiyet, II: 651
final decision, décision définitive: nihaî karar, II: 603, 638
final, définitif, II, 628, 634
first letter, première lettre: ilk mektup - AİHM, II: 605, 623

first-generation human rights, droits de la première génération: Birinci kuşak haklar, II: 511

fishery zone, zone de pêche,: balıkçılık bölgesi, I: 427

flag law: droit du pavillon: bayrak yasası, I: 428

flexible constitution, constitution souple: yumuşak anayasa, I: 117

foedus: sözleşme, birleşme, I: 496

foetus: cenin, II: 477

fonction administrative: idarî fonksiyon, I: 817

fonction exécutive: yürütme fonksiyonu, I: 817; II: 1

fonction juridictionnelle, judicial function: yargı fonksiyonu, I: 817; II: 412

fonction législative: yasama fonksiyonu, I: 817

fonction: görev, işlev, I: 713

fonctionnaire: memur, I: 667

fonctionnaires, civil servants: memurlar, kamu görevlileri, II: 149, 255

fonctions juridiques de l'Etat: devletin hukukî fonksiyonları, I: 815

fond, merit: esas, II: 626, 628

fondamental: temel, II: 487

fons honorum: onur kaynağı, II: 205

for acts not related to the discharge of his duties: görevinin ifasıyla ilgisi olmayan fiillerinden dolayı, II: 84

force exécutoire: icraî güç, II: 421, 438

force obligatoire, binding force: bağlayıcılık gücü, II: 515

Foreign Affairs Advisory Council: Dışişleri Danışma Konseyi, II: 652

foreign travel, voyage extérieur: yurtdışı gezisi, II: 70

forfeiture of basic rights: temel hak ve hürriyetlerinin düşürülmesi, II: 760

form, forme: şekil, II: 789

formal and material compatibility: şekli ve maddî uygunluk, II: 789

formal constitution, constitution formelle: şekli anayasa - Lasalle, I: 136

formal regularity, review of formal constitutionality: şeklî anayasallık denetimi, II: 790

formation: birim, düzen, oluşum (AİHM), II: 468, 582

formations de juge unique, single-judge formations: tek hâkimlik birimler, tek yargıç düzeni, II: 581

forme monarchique de l'Etat, monarchic form of state: devletin monarşik şekli, I: 340

forme républicaine de l'Etat, republican form of state: devletin cumhuriyetçi şekli, I: 340, 509

formulaire de requête, application form: başvuru formu, II: 622

fountain of honour: onur kaynağı, II: 205

fountain of justice: adalet çeşmesi, adaletin kaynağı, II: 174, 470

fourth-instance applications, affaires de quatrième instance: dördüncü merci başvuruları, II: 620

fourth-instance, quatrième instance: dördüncü merci, II: 620

fraude à la constitution: anayasaya karşı hile, I: 188

freedom of the high sea, liberté de la haute mer: açık denizin serbestliği, I: 427

freedom, liberty, liberté: hürriyet, özgürlük, II: 474

Freiheitliche Deutsche Arbeiterpartei [FAP: Özgür Alman İşçileri Partisi, II: 756

friendly settlement, règlement amiable: dostane çözüm, II: 630

fructus: yararlanma, II: 477

fundamental organs of the state: devletin temel organları, I: 123

funzionari dello Stato: devlet memurları, II: 150

further evidence, preuves supplémentaires: ek deliller, II: 630

---G---

garde des seaux: adalet bakanı (Fransa), II: 317

geçici hâkimler, juges occasionnels, layman, lay judges, lay members of the court, II, meslekten olmayan hâkimler: 462

Gegenzeichnung, controfirma, countersignature, contreseing: karşı-imza, II: 206, 238

- general administrative orders*: genel idarî emirler, II: 153
- general measures, mesures générales*: genel tedbirler, II: 637
- general policy guidelines*: genel siyasetin ana hatları, II: 312
- general policy of the country*: ülkenin genel siyaseti, II: 282
- general policy of the Government, general government policy, politique générale du gouvernement, politica generale del Governo*: hükûmetin genel siyaseti, II: 287, 290, 313
- general policy, politique générale*: genel siyaseti, II: 261, 283
- general power, compétence de droit commun*: genel yetki, I: 304, 516; II: 706, 753
- general principles of international law*: uluslararası hukukun genel ilkeleri, II: 778
- general provisions*: genel hükümler, I: 123, 125
- general regulatory decrees*: genel düzenleyici kararnameler, II: 154
- general rule, règle générale, generalis regula*: genel kural, I: 269
- general theory of constitutional law, théorie générale de droit constitutionnel*: anayasa hukukunun genel teorisi, I: 44
- generalia verba*: genel kelime, I: 274
- generalis regula, general rule, règle générale*: genel kural, I: 269
- generally accepted international norms*: genel kabul görmüş uluslararası kurallar, II: 782
- generally binding regulations*: genel bağlayıcı düzenlemeler, II: 155
- generally recognized rules of international law, generally accepted international norms*: genel kabul görmüş uluslararası hukuk ilkeleri, II: 782
- generally recognized rules of international law*: uluslararası hukukun genel kabul görmüş kuralları, II: 782
- gens*: geniş aile, I: sülaleler, 385
- Gesamtänderung, total revision*: anayasanın tümünden değiştirilmesi, total değişiklik, total anayasa değişikliğiII: 691, 770
- good behavior*: iyi hâl, II: 730
- gouvernement de brasserie*: birahane hükûmeti, I: 609
- gouvernement direct*: doğrudan hükûmet, I: 655
- gouvernement parlementaire, parliamentary government*: parlâmenter hükûmet, I: 588
- gouvernement présidentiel, presidential government*: başkanlık hükûmeti, I: 570, 580
- gouvernement représentatif*: temsilî hükûmet, I: 665
- gouvernement semi-direct*: yarı-doğrudan hükûmet, I: 679
- gouvernement, government*: hükûmet, I, 63: 590
- gouvernement, government*: hükûmet, I: 255, 257, 265, 317
- gouverner*: hükûmet etmek, I: 64; II: 283
- government, gouvernement, governo*: hükûmet, I: 255, 257, 265, 317
- government, gouvernement*: hükûmet, I: 63, 590
- Government*: Hükûmet - İngiltere, II: 317
- governments-in-exile*: sürgündeki hükûmetler, I: 369
- governor general*: genel vali, I: 485, 511; II: 55, 62
- governor*: vali, I: 511
- grâce, pardon, mercy*: af, gras, I: 883; II: 31, 169, 171
- Grand Chamber of seventeen judges, Grande Chambre de dix-sept juges*: onyedî hâkimlik büyük daire, II: 581
- Grand Chamber*: Büyük Daire, II: 586
- grand duc, grand duke*: büyük dük, I: 454; II: 48
- grand jury*: büyük jüri, II: 385
- grandes options*: büyük tercihler, II: 72
- grands pouvoirs publics*: büyük kamu iktidarları, I: 64
- Great and Model Parliament*: Model Parlâmento, I: 747
- grève des ministres*: bakanlar kurulunun grevi, II: 82, 252
- grounds, moyens*: anayasaya aykırılık sebepleri, II: 805

group of individuals, groupe de particuliers: kişi grupları, II: 589

Grundnorm: temel norm, I: 151

Grundrechte: temel haklar, II: 489

guerre d'indépendance, war of independence: bağımsızlık savaşı, I: 319

guilty: suçlu, II: 471

---H---

haut cour, high court: yüce divan, II: 100, 698

Haute Cour de la Justice: Yüksek Adalet Divanı, II: 96

haute mer, high sea: açık deniz, I: 427

haute trahison, alta tredimento, Hocverrat, high treason: vatana ihanet, yüksek ihanet, I: 473; II: 89, 91, 99, 105, 757

head of state, chef d'Etat, president of the state: devlet başkanı, I: 454, 589; II: 9, 45, 55, 48, 255

heads of departments: departman başları, II: 33

hearing, meeting: mahkemenin toplanması, II: 802

hearing in plenum: davanın tek kurul (genel kurul) tarafından görülmesi (Anayasa mahkemeleri), II: 739, 803

hearing, audience: duruşma, II: 434, 631

héréditaire: irsî, I: 451

hereditary monarchy, monarchie héréditaire: irsî monarşiler, I: 457

hereditary, héréditaire: irsî, II: 48

hérédité, heredity: veraset, I: 593; II: 10

hierarchy of authorities: makamlar hiyerarşisi, II: 670

hierarchy of norms: normlar hiyerarşi, II: 670

High Court of Australia: Avustralya Yüksek Mahkemesi, I: 522

High Court of Justice, I: 602

high court, haut cour: yüce divan, II: 100, 698

high crimes and misdemeanors: ağır cürüm ve kabahatler, II: 28

high sea, haute mer: açık deniz, I: 427

high treason, haute trahison, alta tredimento, Hocverrat: vatana ihanet, yüksek ihanet, I: 473; II: 89, 91, 99, 105, 757

higher phase of communism, phase supérieure du communisme: komünizmin üst aşaması, I: 391

highest juridical force: en yüksek hukukî güç, II: 699

historical materialism, matérialisme historique: tarihsel materyalizm, I: 390

Hocverrat, high treason, haute trahison, alta tredimento: vatana ihanet, yüksek ihanet, II: 89, 91, 99, 105, 757

homme total: tam insan, II: 504

homme, human: insan, II: 484

homogénéité du cabinet: kabinenin homojenliği, I: 592; II: 262

honorary privileges: onursal imtiyazlar, II: 205

honors: onursal payeler, II: 205, 210

horizontal effect, effets horizontaux: yatay etki, II: 538

horizontal separation of powers, division horizontale du pouvoir: yatay kuvvetler ayrılığı, I: 515

hot pursuit, droit de poursuite: (sıcak) takip hakkı, I: 428

House of Commons: Avam Kamarası, I: 598, 748

House of Lords: Lordlar Kamarası, I: 603, 598, 748

House of Representatives: Temsilciler Meclisi (ABD), I: 575

huis clos: kapalı duruşma, gizli duruşma, II: 434

Human Rights Committee: İnsan Hakları Komitesi, II: 569

human rights, droits de l'homme: insan hakları, II: 484

human, homme: insan, II: 484

humanitarian intervention, ingérence humanitaire: insanî müdahale, I: 434

Hume's law: Hume kanunu, II: 386

Husband of Queen Regnant: Hüküm Süren Kraliçenin Kocası, I: 454

husband of queen regnant: hüküm süren kraliçenin kocası, II: 48; II: 40, 368

---I---

identifiability: önceden bilinebilirlik, teşhis edilebilirlik, I: 582, 618

identité des faits: olayların aynı olması - davalarda, II: 607

- identité des griefs*: başvuruların konularının aynı olması, II: 607
- identité des requérants*: başvuruçuların aynı olması, II: 606
- illimité, unlimited*: sınırsız, I: 436, 324
- illness, maladie*: hastalık, II: 70
- illustrative enumaration*: tadadi sayma, örneklendirici sayma, I: 284
- immanent, inhérent*: içkin, I: 160; II: 545
- immunity from criminal proceedings*: ceza davalarından bağışıklık, II: 85
- impeachment*: suçlandırma - İngiltere’de, II: 333
- impeachment*: suçlandırma, I: 578; II: 25, 26
- impératif*: emredici, I: 670
- imperio*, I: 364
- imperium*, hükümranlılık: I: 364; II: 421
- implied powers theory*: zimni yetkiler teorisi, I: 517
- impoundment of funds*: kredileri harcama-yama yetkisi - ABD, II: 41
- in favorem libertatis*: hürriyet lehine, I: 302; II: 506
- in glabo*: bütün, I: 675
- in solidum*: birlikte, II: 263
- inability to discharge the powers and duties of the said Office*: makamın yetki ve görevlerini yerine getirmede yetersizlik, II: 20
- inadmissibility decision, décision d’irrecevabilité*: kabul edilemezlik kararı, II: 627, 629, 633
- inadmissible, irrecevable*: kabul edilemez, II: 610, 627
- inaliénabilité de la souveraineté*: egemenliğin devredilmezliği, I: 436, 660
- incapacité*: ehliyetsizlik, fiil ehliyetini yitirme, I: 700; II: 52
- incident, preliminary question*: önsorun, II: 751
- incompatibilities; incompatibilités*: bağdaşmazlıklar, II: 66, 113, 612
- incompatibility ratione loci, incompatibilité ratione loci*: yer bakımından bağdaşmazlık, II: 614
- incompatibility ratione materiae, incompatibilité ratione materiae*: konu bakımından bağdaşmazlık, II: 616
- incompatibility ratione personae, incompatibilité ratione personae*: kişi bakımından bağdaşmazlık, II: 612
- incompatibility ratione temporis, incompatibilité ratione temporis*: zaman bakımından bağdaşmazlık, II: 615
- indépendance de l’électeur*: seçmenin bağımsızlığı, I: 715
- indépendante*: bağımsız, II: 608; I: 432
- independent regulatory agency, ABD*: bağımsız düzenleyici ajans, II: 34
- indignité*: liyakatsizlik, I: 701
- indirect horizontal effect*: dolaylı yatay etki, II: 539
- indirect victim, victime indirecte*: dolaylı mağdur, II: 593
- individu*: birey, fert, II: 500
- individual applications, requêtes individuelles*: bireysel başvuru - AİHM, II: 584
- individual measures, mesures individuelles*: bireysel tedbirleri, II: 636
- individual opinions*: kişisel kararlar, bireysel kararlar, II: 438, 807
- individual responsibility, responsabilité individuelle*: bireysel sorumluluk, II: 287, 336
- individual rights, droits individuels*: kişisel haklar, II: 508
- individualism, individualist theory*: ferdiyetçi doktrin, bireycilik, ferdiyetçilik, II: 500
- individuality of human rights*: insan haklarının bireyselliği, II: 485
- indivisibilité de la nation*: milletin bölünmezliği, I: 477
- indivisibilité de la souveraineté*: egemenliğin bölünmezliği, I: 436, 478
- indivisibilité du peuple*: halkın bölünmezliği, I: 477
- indivisibilité du territoire*: ülkenin bölünmezliği, I: 477
- inexistence matérielle*: maddî yokluk, II: 835
- inferior officers*: alt görevliler, II: 33
- information of the state of the Union*: Birliğin durumu hakkında bilgi, II: 38
- infrastructure*: alt yapı, I: 390
- ingérence humanitaire*: insani müdahale, I: 434

inhérent, immanent: içkin, II: 545
initiale, originaire: aslî, ilksel, I: 667
initiative formulée: tasarılı teşebbüs, I: 685
initiative non-formulée: tasarısız teşebbüs, I: 685
initiative populaire: halk teşebbüsü, 685, I: 446, 834
initiative: öneri, I: 834
injustice flagrante: aşîkâr bir adaletsizlik, I: 155
inner cabinet: iç kabine, II: 23
inopposabilité: ileri sürülemezlik, I: 178; II: 780
inquest: soruşturma, II: 471
inscription sur les listes électorales: seçmen listesine yazılı olmak, I: 700
institutions politiques: siyasal kurumlar, I: 54, 88
Instrument of Government: İsveç Devlet Temel Kanununun, II: 742
instrumentum: hamil, taşıyıcı, I: 144, 205
intangibilité: dokunulmazlık (siyasi rejimin), I: 188
intégrité du territoire: ülkenin bütünlüğü, I: 430, 477
intentional violation of the Constitution, vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes: anayasayı kasten ihlâl, II: 90, 104
intentionalism: niyetsevcilik, I: 232
intentions of Constitution's framers: anayasa koyucunun niyetleri, I: 232
inter eadem personas, eadem quaestio: aynı kişiler arasında aynı sorun, II: 447
inter partes effect: *inter partes* etki, II: 741, 818
inter partes: taraflar arasında, II: 448, 820
interdiction du mandat impératif: emredici vekâlet yasağı, I: 676
interdictions des parties politiques, banning of political parties: siyasî partilerin yasaklanması, II: 755
interest group corporatism: çıkar gruplarının korporatizmi, I: 650
interest group pluralism: çıkar gruplarının çoğulculuğu, I: 647
interest theory: menfaat teorisi, II: 476
interest, intérêt: menfaat, çıkar, II: 477
interim government: vekil hükûmet, II: 280

interim president, président intérimaire, acting president: vekil cumhurbaşkanı, II: 72
intérim, interim, substitute, representation: vekâlet, II: 70
intermédiaire: ortalama, mutasavvıt, II: 838
internal aspect of sovereignty: egemenliğin iç görünümü, I: 435
internal changes of sovereignty: egemenlikteki iç değişimler, I: 380
internal waters: içsular, I: 425
International Court of Justice, Cour internationale de justice: Uluslararası Adalet Divanı, II: 580
International Criminal Court, Cour pénale internationale: Uluslararası Ceza Mahkemesi, I: 434
international law, droit international: uluslararası hukuk, I: 56
international legal personality: uluslararası hukukî kişilik, I: 373
international treaties, traités internationales, international instruments, trattati internazionali: uluslararası andlaşmalar, II: 641, 669, 652,
internationally supervised district: uluslararası gözetimde mıntıka, I: 497
internet democracy: internet demokrasisi, I: 661
interpellation: gensoru, istizah, I: 866; II: 275
interprétation doctrinale, scholarly writings, academic writings: bilimsel yorum, ilmî tefsir, doktrin yorumu, I: 229
interprétation évolutive à la lumière des conditions de vie d'aujourd'hui: günümüz yaşam koşulları ışığında geliştirici bir yorum, II: 591
interprétation grammaticale: dilbilgisel yorum, I: 230
interprétation historique: tarihî yorum, I: 232
interprétation judiciaire: yargısal yorum, kazaî tefsir, I: 228
interprétation législative: teşriî tefsir, yasaama yorumu, I: 227
interprétation littérale: deyimisel yorum, I: 230

interprétation logique: mantiki yorum, I: 234
interprétation scientifique, scholarly writings, academic writings: bilimsel yorum, ilmî tefsir, doktrin yorumu, I: 229
interprétation stricte, strict interpretation, narrow reading: dar yorum, II: 27, 706, 753, 766
interprétation systématique, structural interpretation, systematic reasoning: sistematik yorum, I: 233
interpretation téléologique, teleological interpretation: teleolojik yorum, I: 234
interregnum: fetret, I: 460
interregnum: fetret, II: 50
inter-state application, requêtes inter-étatiques: devletlerarası başvuru, II: 583
inter-state cases, affaires inter-étatiques: devletlerarası davalar, II: 583
interventionniste: müdahaleci, I: 384
intime conviction: vicdanî delil, kendi vicdanı (na göre karar verme), II: 424, 427, 428
intra constitutionem: anayasa içi, anayasa-ya uygun, I: 823
intra legem: kanun içi, kanuna uygun, II: 367
invalidation: geçersizleştirme, II: 808
invalidité: geçersizlik, I: 215
inviolabilité du domicile: konut dokunulmazlığı, II: 509
inviolabilité parlementaire, parliamentary inviolability: milletvekili dokunulmazlığı, yasama dokunulmazlığı, parlamenter dokunulmazlık: , II: 758
inviolabilité: dokunulmazlık (krallar), II: 83
involuntary dissolution: zorunlu fesih, I: 372
irrecevable, inadmissible: kabul edilemez, II: 610, 627
irredentism: irredantizm, I: 418
irrégularité extrêmement grave: çok ağır bir sakatlık, II: 832
irremediable effects: telafisi imkânsız sonuçlar, II: 842
island: ada, I: 422
isoloir: kapalı oy verme yeri, I: 712
item veto: kısmî veto, II: 37

iudex, iudicium, judge, juge: hâkim, II: 413, 452, 460
ius dispensandi: muafiyet verme hakkı, I: 750
ius dispensandi: muafiyet verme hakkı, II: 174
ius sanguinis: kan esası, I: 413
ius soli: toprak esası (vatandaşlığı kazanmada), I: 413
ius soli: toprak esası, I: 413
---J---
joint procedure -AİHM: birlikte inceleme usulü, II: 626
journal officiel: resmî gazete, I: 850; II: 141
judge, juge: hâkim, II: 413, 452, 460
judge-made constitution: yargıç yapısı anayasa, I: 113
judge-made law: yargıç yapısı hukuk, I: 241
Judges' Election Committee: Hâkim Seçim Komitesi, II: 182
judges of the Supreme Court: Yüksek Mahkeme hâkimleri, II: 33
judgment by peers: eşleri tarafından yargılama, II: 471
judgment finding a violation, arrêt de violation: ihlal hükmü, II: 633
judgment finding no violation, arrêt de non-violation: ihlâlin olmadığı hükmü, II: 632
judgment on a friendly settlement, arrêt rendu sur un règlement amiable: dostane çözüm üzerine hüküm, II: 634
judgment on just satisfaction, arrêt sur la satisfaction équitable: adil tazmin hakkında hüküm, II: 634
judgment on the admissibility and merit, arrêt sur la recevabilité et le fond: kabul edilebilirlik ve esas hakkında hüküm, II: 629
judgment striking the case out, arrêt rayant l'affaire du rôle: davanın kayıttan düşürülmesi hükmü, II: 634
judgment, arrêt: hüküm - AİHM, II: 632, 634, 635
judgment, sentence, sentenze, sentencias: hüküm, II: 437, 806

judgments on the merits, arrêts sur le fond: esas hakkında hükümler, II: 633
judicature, organe juridictionnel, jurisdiction, judiciary: yargı organı, II: 411, 449
judicial decision, décision juridictionnelle: yargı kararı, II: 440
judicial function, fonction juridictionnelle: yargı fonksiyonu, II: 412
judicial power: yargı kuvveti, I: 541
judicial review of constitutionality of laws, contrôle judiciaire de la constitutionnalité des lois: kanunların anayasaya uygunluğunun yargısal denetimi, II: 697
judicial review: yargısal denetim, II: 697
judicial, judiciaire: yargısal, II: 608
judiciary, judicature, organe juridictionnel, jurisdiction: yargı organı, II: 411, 449
judiciary: yargı, I: 123
juge d'appel: istinaf mahkemesi, II: 456
juge de cassation, court of appeal, appellate courts, cours de cassation: temyiz mahkemesi, II: 456
juge du premier ressort, jurisdictions du premier degré, courts of first instance, premier ressort: ilk derece mahkemeleri, II: 455
juge unique, single-judge: tek hâkim, II: 627
jugements de fait: olgusal yargılar, I: 138
jugements de valeur: değer yargıları, I: 138
jugement définitif: kesin hüküm, hükmi-kat'i: *jugement définitif*, II: 443, 444
juges consulaires: ticaret mahkemesi hâkimi, II: 463
juges de carrière, professional judges, juges de métier: meslekten hâkimler, II: 462
juges de metier, juges de carrière, professional judges: meslekten hâkimler, II: 462
junior ministers: parlamento müsteşarları - İngiltere'de, II: 345, 351
juridicité: hukukîlik, I: 147
jurisdiction à juge unique: tek hâkimli mahkeme, II: 459
jurisdiction collégial: kurul halinde mahkeme, kolejyal yargı organı, II: 459
jurisdiction spécialisée: özel mahkeme sistemi, II: 743

juridictions du fond: esas mahkemeleri, II: 455
juridictions du premier degré, courts of first instance, premier ressort, juge du premier ressort: ilk derece mahkemeleri, II: 455
juridictions du second degré: ikinci derece mahkemeler, II: 456
jurisdiction: hukuku söylemek, II: 413, 421
jurisdiction, judiciary, judicature, organe juridictionnel: yargı organı, II: 411, 449
jurisprudential: jürisprüdansiyel, I: içtihadî, 91
jurors, jurés: jüri üyeleri, II: 470
jury: jüri, II: 470
jusnaturaliste: tabii hukukçu, I: 173, 189
just satisfaction, satisfaction équitable: adil, tatmin, hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatmini, II: 630, 632
justice déléguée: devredilmiş adalet, II: 421
justice retenue: tutulmuş adalet, II: 421
justices of the peace: sulh hakimleri, II: 182
Kansler democratie: Şansölyenin demokrasisi, II: 312
Kansler: Şansölye, II: 292
---K---
king, roi: kral, I: 454, 589; II: 47, 48
King's Commissioners: Kralın Görevlileri, II: 150
Kommunistische Partei Deutschland [KPD: Alman Komünist Partisi], II: 756
kompetenzkompetenz: yetki yetkisi, I: 438
konstruktives Misstrauensvotum, constructive vote of no confidence, motion de censure constructive: yapıcı güvensizlik oyu, I: 626
---L---
lack of evidence; griefs non étayés, absence de preuve, unsubstantiated complaints: delillendirilmemiş başvurular, II: 621
land territory, territoire terrestre: kara ülkesi, I: 422
land: kara, I: 364
Landamman, I: 658
Länder: memleket (Almanya'da eyalet, federe devlet), I: 497, 499, 502
Landerkammer: eyalet meclisi, I: 504

Landeshauptmann: eyalet valisi, I: 512
Landesregierung: eyalet hükümeti, I: 512
Ländesverfassungsgerichte veya *Staatsgerichtshöfe*: eyalet anayasa mahkemesi, I: 512
landlocked states: karayla çevrili devletler, I: 428
landsgemeinde: halk meclisi, eyalet meclisi, I: 657
Landtag Eyalet Diyeti, I: 510
langue officielle: resmi dil, I: 477
last-minute justices: son dakika hakimleri, II: 718
law amending the constitution, loi modifiant la constitution: anayasayı değiştiren kanun, II: 767
Law Lords: Yargıç Lordlar, I: 603
laws, lois: kanunlar, II: 765
Lega Nord: Kuzey Ligi (İtalya'da), I: 535
legal certainty: hukukî belirlilik, II: 815
legal maxims: hukukî özdeyişler, I: 259
legal norm, norme juridique: hukuk kuralı, I: 104
legal persons, personnes morales: tüzel kişiler, II: 477, 530
legal vacuum, vide juridique: hukuk boşluğu, 317, I: 322, 323
législateur: kanun koyucu, I: 744
legislation: yasama, İngiltere'de yasama organının koyduğu kurallar, I: 113, 199
legislative branche: yasama organı, I: 510
legislative history: teşriî tarih, I: 232
legislative nature: teşriî nitelik, II: 649
legislature, legislative branche, organe législatif: yasama organı, I: 510, 744
legislature: yasama (organı), 123, I: 510, 744
Les six livres de la République: Cumhuriyetin Altı Kitabı, I: 432
letrados, assistants, auditors, researchers, vs: üyelere yardımcı olan hukukçular, asistanlar, II: 802
letters patent: açık mektup (İngiltere'de krali onay işleminin bir belgesi), I: 206
lettre de créance: güven mektubu, itimatname, II: 193
lettre de démission: istifa mektubu, II: 81
lettre de pleins pouvoirs: tam yetki belgesi, II: 642

Leviathan: dev, ejderha, I: Hobbes'un kitabı., 394
lex aeterna: ebedî kanun, II: 496
lex divina: ilahî kanun, II: 496
lex generalis: genel hüküm, I: 310
lex generalis: genel hüküm, II: 526
lex humana: beşerî kanun, II: 496
lex imperfecta: eksik kanun (eksik hukuk, müeyyidesiz kanunlar), I: 93, 234
lex naturalis: tabîî kanun, II: 496
lex specialis: özel hüküm, I: 310; II: 526
liability of the Crown in tort: Tacın haksız fiilden doğan sorumluluğu, II: 106
libération: özgürleştirme, II: 504
liberté d'aller et de venir: seyahat hürriyeti, II: 509
liberté de la haute mer, freedom of the high sea: açık denizin serbestliği, I: 427
liberté réelle: gerçek özgürlük, II: 504
liberté: özgürlük, II: 504
libertés collectives, 509: kolektif hürriyetler, II: 510
libertés de l'esprit: düşünce hürriyetleri, II: 509
libertés individuelles: bireysel hürriyetler, II: 510
libertés innommés: isimsiz hürriyetler, II: 523
libertés intellectuelles: entelektüel hürriyetler, II: 509
libertés phsiques: fizik hürriyetler, II: 509
libertés publiques: kamu hürriyetleri, II: 487
libertés-normes: norm-hürriyetler, II: 515
libertés-programmes: program-hürriyetler, II: 515
liberty rights, droits-libertés: hürriyet hakları, II: 508
liberty, liberté, freedom: hürriyet, özgürlük, II: 474
libre administration des collectivités locales: mahallî idarelerin serbest idaresi, II: 376
lieutenant-governor: vekil-vali, I: 511
ligne collaterale: civar, yan soy, I: 459
ligne de base, I: 425
ligne directe, direct heir: usul-fürü, direkt soy, direkt hat, I: 458
ligne indirecte: endirekt hat, I: 458; II: 49

limitation des droits fondamentaux, restriction of basic rights: temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması, II: 548

limitation, restriction: sınırlama, II: 546

limitative enumeration: sınırlandırarak sayma, I: 281

limited monarchy: sınırlı monarşi, I: 125

limites aux limites, Schranken-Schranken, limits to limits: sınırlandırmanın sınırları, II: 548

limites matérielles, substantial limitations: maddî sınırlar, I: 340

limites temporelles: zamansal sınırlar (anayasa değişikliğinde), I: 345

limits to limits, limites aux limites, Schranken-Schranken: sınırlandırmanın sınırları, II: 548

linguistic communities: dilsel topluluk, I: 497

liste bloquée: bloke liste, I: 733

liste civile, civil list: sivil liste, II: 53

liste exhaustive: tüketici liste, II: 505

liste fermée, catalogue fermé: kapalı liste, II: 524

liste ouverte: açık liste, II: 524

litige: uyuşmazlık, ihtilaf, II: 415

living constitution: yaşayan anayasa, I: 233

local administrations, collectivités territoriales: mahallî idareler, yerel yönetimler, I: 481

loi constitutionnelle, constitutional act: anayasal kanun, II: 766

loi d'habilitation: yetki kanunu, II: 370

loi modifiant la constitution, law amending the constitution: anayasayı değiştiren kanun, II: 767

loi ordinaire: adî kanun, II: 767

loi salique, salic law: salik kanunu, I: 459

loi salique: salik kanunu, II: 49

loi: kanun, I: 829, 834; II: 766

lois constitutionnelles: anayasal kanunlar, I: 28

lois organiques: organik kanunlar, II: 778

lois, laws: kanunlar, II: 765

Long Parliament: Uzun Parlâmento, I: 750

Lord Chancellor: İngiltere'de Adalet Bakanına benzeyen kişi, I: 544, 603

lose of sovereignty: egemenliğin kaybı, I: 371

loss of membership, déchéance du mandat parlementaire, removal from parliamentary office: parlâmento üyeliğinin düşürülmesi, II: 758

lower house, chambre basse: alt meclis, I: 756

lowest phase of communism, phase inférieure du communisme: komünizmin alt aşaması, I: 391

---M---

magistrates: memurlar, I: 541

magistrats du parquet: savcılar, II: 184, 468

magistrats du siège: hakimler - Fransa'da, II: 468

Magistrats' Courts: İngiltere'de bir tür mahkeme, I: 602

Magna Carta Libertatum: Büyük Hürriyet Fermanı (1215), I: 327, 539

Magnum Concilium: Büyük Kurul, Büyük Şura, I: 539, 598, 601, 746, 747

maison civile: cumhurbaşkanlığı sivil teşkilatı, II: 73

maison militaire: cumhurbaşkanlığı askerî teşkilatı, II: 73

maison: cumhurbaşkanlığı teşkilatı, II: 73

major importance: büyük bir önem, II: 649, 652, 659

majoritarian model of democracy: çoğunlukçu demokrasi modeli, I: 645: 646

majorité absolue, absolute majority: salt çoğunluk, II: 59, 804

majorité absolue: mutlak çoğunluk, I: 724

majorité civile: medenî rûşt, I: 699

majorité électorale: seçim rûştü, I: 699

majorité politique: siyasî rûşt, I: 700

majorité qualifiée, qualified majority: nitelikli çoğunluk, II: 59, 804

majorité relative: nispi çoğunluk, I: 722

majorité simple: basit çoğunluk, I: 722

majority of three thirds: dörtte üç çoğunluk, I: 351

majority of two thirds: üçte iki çoğunluk, I: 351

majority vote: oy çokluğu, II: 632

make peace, conclure la paix: barış yapmak, II: 202

maladie, illness: hastalık, II: 70

- male primogeniture*: erkek primogenitur, I: 458
- mandant*: müvekkil, I: 669
- mandat collectif*: kolektif vekâlet, I: 675
- mandat général*: genel vekâlet, I: 676
- mandat impératif*: emredici vekâlet, I: 444, 446
- mandat*: vekâlet, I: 669
- mandataire*: vekil, I: 669
- mandatory referendum, référendum obligatoire*: mecburî halkoylaması, I: 354
- manière de citer les arrêts et décisions de la Cour, mode of citation*: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karar ve hükümlerine atf usulü, II: 585
- manifestly ill-founded, manifestement mal fondée, défaut manifeste de fondement*: açıkça temelden yoksun olma, II: 619
- manufactured majorities*: yapay çoğunluklar, I: 647
- mare clausum*: kapalı deniz, I: 427
- marriages posthumes*: ölüm sonrası evlilikler, II: 75, 206
- martial law, estado de sitio, état de siège, state of siege*: sıkıyönetim, II: 166, 388, 391
- matérialisme dialectique, dialectical materialism*: diyalektik materyalizm, I: 390
- matérialisme historique, historical materialism*: tarihsel materyalizm, I: 390
- matrilinear system of succession, système matrilineaire*: ana soyundan intikal sistemi, I: 459
- matters of special importance*: özel önemdeki konularda, II: 653
- maxims of interpretation, canons of interpretation*: yorum ilkeleri, I: 258
- mayors*: belediye başkanları, II: 150
- meaning of an act of will*: irade işleminin anlamı, II: 670
- meeting, heiring*: mahkemenin toplanması, II: 802
- membre de droit, ex officio member*: bihak-
kın üye, II: 582
- mercy, grâce, pardon*: af, II: 31, 169
- merger, unification, reunification*: birleşme, I: 372
- merit system*: liyakat sistemi, II: 35
- merit, fond*: esas, II: 626, 628
- meslekten olmayan hâkimler, geçici hâkimler, *juges occasionnels, layman, lay judges, lay members of the court*, II: 462
- message à la nation*: ulusa mesaj, II: 139
- message*: mesaj,, II: 138
- messages to the People*: halka mesaj, II: 139
- messaggio motivato*: gerekçeli mesaj, I: 841
- mesures individuelles, individual measures*: bireysel tedbirleri, II: 636
- mesures*: tedbirler, 367, II: 369
- métajuridique*: hukuk-ötesi, I: 191
- metek*: yabancı (Atina'da), II: 493
- méthode de la plus forte moyenne*: en kuvvetli ortalama usûlü, I: 729
- méthode des plus fortes restes*: en büyük artık usûlü, I: 728
- methods of interpretation*: yorum yöntemleri, I: 230
- micro-states*: mikro-devletler, I: 404
- middle ages, medieval period*: orta çağ, II: 494
- midnight appointees*: gece yarısı atananlar, II: 718
- midnight justices*: gece yarısı hakimleri, II: 718
- militant democracy, fighting democracy*: militan demokrasi, I: 643
- military power*: askerî yetkiler, II: 30, 159
- minimum-wage*: asgari ücret, II: 817
- minister of state*: devlet bakanı, II: 350
- minister, ministre*: bakan, I: 590
- minister, ministre*: bakan, II: 316, 318, 349
- ministère, ministry*: bakanlık, II: 316
- Ministerpräsident*: bakan-başkan, I: 512
- ministers, ministres*: bakanlar, I: 590
- ministers, ministres*: bakanlar, II: 10, 255, 257
- ministre sans portefeuille, minister without portfolio, non departmental ministers*: bakanlıksız bakan, II: 318
- ministres à portefeuille, departmental ministers*: bakanlıklı bakanlar, II: 318
- ministres délégués*: delege bakanlar, II: 348
- minori ad maius*: küçükten büyüğe (akıl yürütme), I: 297
- minority nationalism*: azınlık milliyetçiliği, I: 418

- miscellaneous provisions*: çeşitli hükümler, I: 123
- misleading the Court, désinformation de la Cour*: mahkemeye yanıltıcı bilgiler verilmesi, II: 610
- mittelbare Drittwirkung*: üçüncü kişiler üzerinde dolaylı etki, II: 539
- mobilisation*: seferberlik, II: 165
- mode of citation, manière de citer les arrêts et décisions de la Cour*: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi karar ve hükümlerine atıf usulü, II: 585
- modèle américain de justice constitutionnelle, American model of constitutional review*: Amerikan modeli anayasa yargısı, II: 740
- modern authoritarianism*: modern otoriterizm, I (2.B): 709
- modes d'établissement des constitutions, constitution-making processes*: anayasa yapma usûlleri, I: 324
- modes d'exercice de la souveraineté*: egemenliğin kullanılması tipleri, I: 653
- modes de scrutin, systèmes électoraux*: seçim sistemleri, I: 721
- modes monarchiques*: monarşik usûller, I: 324
- moindre mal, smaller evil*: daha az kötü, ehven-i şer, I: 297
- monarch, monarque*: monark, hükümdar, I: 454, 589; II: 10, 47, 48
- monarchic form of state, forme monarchique de l'Etat*: devletin monarşik şekli, I: 340
- monarchie absolue, absolute monarchy*: mutlak monarşi, I: 456, 554
- monarchie constitutionnelle, constitutional monarchy*: anayasal monarşi, I: 456
- Monarchie de Juillet*: Temmuz Monarşisi, I: 603
- monarchie héréditaire, hereditary monarchy*: irsî monarşiler, I: 457
- monarchie limitée*: sınırlı monarşi, I: 456
- monarchie parlementaire*: parlâmenter monarşi, I: 457
- monarchy, monarchie*: monarşi, I: 454
- monarque, monarch*: monark, hükümdar, I: 454, 589
- money matters*, 757: malî konular, I: 877
- moniste*: tekçi, I: monist, 604
- monistic theory, théorie moniste*: monist teori, II: 641, 669
- monocaméral, unicameral*: tek-meclisli, I: 557
- monocaméralisme*: tek-meclislilik veya monokameralizm, I: 753
- monocéphalisme*: tek-başlılık, I: 571; II: 7
- monos archos*: hükümdar, I: 454
- motifs de droit*: hukukî sebepler, II: 437
- motifs de fait*: fiilî sebepler, II: 437
- motifs, motivation, statement of reasons*: gerekçe, II: 437, 806
- motion de censure constructive, motion of constructive censure, constructive vote of no confidence, konstruktives Misstrauensvotum*: yapıcı güvensizlik oyu, I: 626
- motion de censure*: güvensizlik önergesi, I: 624, 868
- motion de confiance, motion of confidence*: güven istemi, I: 869
- motion de défiance constructive, constructive vote of no confidence*: yapıcı güvensizlik önergesi, II: 276
- motion de défiance, motion de censure, motion of no confidence, motion of censure*: güvensizlik önergesi, I: 868, 867, 869, 624, 866
- motion of censure, motion of no confidence*: güvensizlik önergesi, I: 866
- motion of confidence, motion de confiance*: güven istemi, I: 869
- motion of confidence, motion de confiance*: güvenoyu, II: 274
- motion of constructive censure, motion de censure constructive, constructive vote of no confidence, konstruktives Misstrauensvotum*: yapıcı güvensizlik oyu, I: 626
- motion of no confidence, motion de défiance, motion de censure*: güvensizlik önergesi, II: 275, 336
- motion of no confidence, motion de défiance*: güvensizlik oyu, II: 289, 302
- moyens, grounds*: anayasaya aykırılık sebepleri, II: 805
- multiplication*: çarpma, artma, çoğalma, I: 706

---N---

nation state: ulus devlet, I: 418
nation: millet, I: 443, 406
national level: ulusal düzey, I: 498
national norms: iç hukuk normları, II: 669
National Security Council: Millî Güvenlik Konseyi, II: 24
national: vatandaş, ABD’de federal vatandaş, I: 500
nationality, citizenship, nationalité, citoyenneté: vatandaşlık, I: 413, 699
Nationalrat, I: 502
natura politica: siyasal nitelikte, II: 653
naturalistic fallacy: tabii safsata, I: 140
nature des choses: eşyanın tabiatı, II: 358, 360
nature intrinsèque: işlemin iç mahiyeti, I: 817
negative status rights: negatif statü hakları, II: 508
negotiation, négociation: görüşme, müzakere - uluslararası andlaşmalar, II: 194, 642
no significant disadvantage, absence d'un préjudice important: başvurucunun önemli bir zarar görmemiş olması, II: 621
nolle prosequi: ceza soruşturmasını ve yargılamasını durdurma yetkisi, II: 171, 210
nominal constitutions: itibarî anayasalar, I: 135
nomination des juges: hakimleri atama, II: 181
nomination et de révocation des ministres, appointment and removal from office of ministers: bakan atama ve azletme yetkisi, II: 146
nomination, appointment: atama, II: 268
non departmental ministers, ministre sans portefeuille, minister without portfolio: bakanlıksız bakan, II: 318
non-cabinet ministers: bakanlar kurulu üyesi olmayan bakanlar, II: 256, 319, 344, 350
non-cognitivism: bilinemezlik, I: 139
non-departmental ministers: bakanlık sahibi olmayan bakanlar, II: 319
non-reconnaissance de minorités: azınlıkların tanınmaması, I: 477

non-révocabilité des élus: temsilcilerin azledilememesi, I: 686
non-révocabilité: azledilememe, I: 678
normative acts of the President of the Russian Federation: Rusya Federasyonu Başkanının normatif işlemleri, II: 775
normative constitution: normatif anayasa, I (2.B): 149
normative hierarchy: normatif hiyerarşi, II: 670
norme de référence: referans norm, II: 777
not guilty: suçsuz, II: 471
notarielle Funktion: noterlik fonksiyonu, II: 242
notification: tebliğ, II: 123, 812
notion d'instance: merci kavramı, II: 607
nouvelle délibération: kanununun yeniden görüşülmesi, I: 840
nul et de nul effet: yok hükmünde, II: 833
nul: yok hükmünde, I: 217
numéro de la requête, application number: başvuru numarası, II: 585
numerus clausus: tahdidi sayma, sınırlandırarak sayma: I: 281, II: 505, 524
nuova deliberazione: yeni görüşme, I: 841

---O---

oath, serment: yemin, II: 51, 63, 470
oath-helpers: yemin yardımcısı, yemini desteklemek çağrılan onbir kişi, II: 470
obiter dictum: kararın ek gerekçeleri, kararın bağlayıcı olmayan kısmı, II: 787, 788, 789
objet de la connaissance: bilme konusu, I: 140
obligatio, obligation: borç, II: 481
obligation de résultat: sonuç yükümlülüğü, II: 637
obligation de se conformer à l'arrêt: karara uyma yükümlülüğü, II: 636
obligation morale de démissionner: istifa etme ahlâkî yükümlülüğü, II: 276, 290
obligations: yükümlülükler, I: 246
obligatoire: bağlayıcı, I: 850; II: 141
obligatory referendum, référendum obligatoire: zorunlu referandum, I: 119, 682
observations écrites, written observations: yazılı açıklamaları, II: 630
written observations, observations écrites: yazılı açıklamaları, II: 630

absolutisme de la majorité: çoğunluğun mutlakıyeti, I: 642, 639
occupation: işgal, I: 420
octroi, edit, bestowal: ferman, I: 325
octroyer: bahsetmek, ihsan etmek, I: 325
offences not committed in the performance of his or her duties: cumhurbaşkanının görevi içinde işlemediği suçlar, II: 86
offences not committed in the performance of his or her duties: görevi dışında işlemediği suçlar, II: 84
offense, delit: suç, II: 340
offense: hakaret, II: 75
offensive language, usage d'un langage abusif: başvuruda hakaretamiz bir dil kullanılması, II: 610
Office of Management and Budget: Yönetim ve Bütçe Ofisi, II: 24
Office of Prime Minister: Başbakanın Makamı: II: 295
official publication: resmen yayınlama, II: 653
official religion: resmî din, I: 126
ombudsman: kamu denetçisi, II: 750
on the advice of Prime Minister: Başbakanın görüşüyle, II: 210
on the behalf of the Queen: Kraliçe adına, II: 210
oneri alle finanze: maliyeye yük, II: 653
onorificenze della Repubblica: Cumhuriyet nişanları, II: 205
ope legis: kanun gereği ve otomatik olarak, II: 50
ope legis: otomatik olarak ve kendiliğinden, I: 460
opinio iuris, opinio necessitatis: manevî unsur, genel inanç, bağlayıcılık inancı, I: 195, 207
opinio seriatim: bireysel oy, bireysel karar, II: 438, 807
opinion dissidente, dissenting opinion: karşı oy, muhalefet şerhi, II: 438, 632, 807
opinion: üyelerinin görüşü, II: 806
optional referendum, référendum facultatif: ihtiyarî (isteğe bağlı) halkoylaması, I: 354
oralité: sözlülük, II: 425
order of seniority: yaşlılık esası, I: 458, II: 49

order of succession: veraset veya intikal kuralları, I: 458; II: 49
orders and decrees of the President of the Republic: cumhurbaşkanı kararnameleri ve emirleri, II: 775
orders: emirler, II: 153
ordinance, ordonnance: emirname, II: 152, 366
ordinance: kararnameler, I: 749
ordinary courts, 339: genel mahkemeler, II: 341
ordinary law: genel hükümler, II: 339, 341
ordonnance, ordinance: emirname, II: 152, 366
ordonnance: ordonans - mahkeme kararı olarak, II: 437
ordonnances: kanun hükmünde kararnameler, I: 886
ordonnances: ordonanslar - Fransa'da, II: 370
ordre de contrainte: cebir düzeni, I: 147
ordre de préséance protocolaire: protokolde öncelik sırası, II: 317
ordre de primogéniture: büyüklük esası, I: 458
ordre public europeen, common public order of the free democracies of Europe, european public order: Avrupa'da demokratik "ortak bir kamu düzeni", II: 584
ordre public: kamu düzeni, II: 362
ordre transcendant: aşkın bir düzen, I: 189
ordres juridiques centralisés: merkezîleşmiş hukuk düzenleri, I: 216
ordres juridiques décentralisés: adem-i merkezî hukuk düzenleri, I: 216
ordres: sınıf, I: 709
organe exécutif, executive branch: yürütme organı, I: 511, II: 2
organe juridictionnel, jurisdiction, judiciary, judicature: yargı organı, II: 411, 449
organe législatif, legislature, legislative branche: yasama organı, I: 510, 744
organes supérieure de l'Etat: devletin yüksek organları, I: 34, 64
organisation non gouvernementale, any non-governmental organisation: hükümet dışı her kuruluş, II: 589

- organisation politique, sociale, économique de l'État*: devletin siyasî, sosyal, ekonomik teşkilatı, I: 107
- organs of self-government of the autonomous regions*: özerk bölgelerin özyönetim organları", II: 216
- orientation*: yönlendirme, II: 313
- originnaire*: ilksel, aslî, I: 436, 887; II: 284, 355, 365, 367
- original intent*: ilk niyet, I: 232
- original jurisdiction*: ilk derece mahkemesi, II: 720
- original text*: asıl metin, I: 338
- origine de l'État*: devletin kökeni, I: 384
- Orléaniste*: Orleanist, I: 603
- other high crimes and misdemeanors*, 26: diğer ağır cürüm ve kabahatler, II: 27
- outer cabinet*: dış kabine, II: 23
- outer space*: dış uzay, I: 429
- P---**
- pacta sunt servanda*: söze bağlılık, ahde vefa, I: 156, 173, 878
- pacta sunt servanda*: söze bağlılık, ahde vefa, II: 773
- pacte, alliance, agreement*: misak, I: 326
- panachage*: karma liste, I: 733
- panel of five judges, collège de cinq juges*: beş hâkimlik bir kurul, II: 635
- par service*: hizmet yönünden, II: 3
- paraphe*: paraf, II: 195, 642
- pardon, mercy, grâce*: af, II: 31, 169
- pardoning power*: af yetkisi, II: 30
- parium, peers*: kendi eşleri, II: 471
- Parlement européen, European Parliament*: Avrupa Parlamentosu, II: 581
- parlement permanent*: daimî parlamento, II: 118
- parlementarisme rationalisé*: rasyonelleştirilmiş parlamentoizm, I: 621
- Parlementslose zeit*: parlamentosuzluk zamanı, II: 126
- parliament*: parlamento, I: 598
- parliamentarism, parliamentarianism, parlamentarisme*: parlamentoizm, I: 588
- Parliamentary Assembly, Assemblée parlementaire*: Parlamenteerler Meclisi, II: 581
- parliamentary government, gouvernement parlementaire*: parlamento hükümet, I: 588
- parliamentary inviolability, inviolabilité parlementaire*: milletvekili dokunulmazlığı, yasama dokunulmazlığı, parlamento dokunulmazlık, II: 758
- parliamentary regime, régime parlementaire*: parlamento rejim, I: 588
- parliamentary sovereignty*: parlamento egemenliği, I: 439
- parliamentary system of government, système parlementaire de gouvernement*: parlamento hükümet sistemi, I: 588
- parliamentary system, système parlementaire*: parlamento sistem, I: 566, 588
- parliamentary under-secretary*: parlamento müsteşarı, II: 256, 319, 343, 344, 345, 351
- partes potenciales summi imperii*: devlet iktidarının muhtemel kısımları, I: 542
- Parti Québécois*: Québec Partisi, I: 531
- partial revision*: Anayasanın kısmî değişikliğinin, I: 352
- participation égalitaire*: eşit katılım, I: 501, 760
- participation rights*: katılma hakları, II: 509
- partitocrazia*: partitokrazi, I: 608
- pater familias*: aile babası, I: 385
- patriarcale*: ataerkil, I: 385
- patricii*: soylular, I: 452
- patrilinear system of succession, succession en ligne paternelle*: baba soyundan intikal sistemi, I: 459
- patrimoine commun de l'humanité, common heritage of mankind*: insanlığın ortak mirası, I: 430
- patrimoine commune de l'humanité, common heritage of mankind*: insanlığın ortak mirası, II: 512
- payment of compensation, paiement d'une indemnité*: tazminatın ödenmesi, II: 636
- péché originel*: ilk günah, II: 497
- pénale*: cezaî, II: 334
- pénaliste*: cezacı, II: 100
- per quam*: kendisiyle, (asıl koşul), I: 150
- perjury*: yeminli ifadede yalan söylemek, II: 27

permanence de l'assemblée: meclisin sürekliliği veya meclisin istimrarı, I: 558
permanence de l'Etat, State continuity: Devletin devamlılığı ilkesi, I: 380
permanence du parlement: parlâmentonun devamlılığı, II: 136
permanent physical incapacity: daimî fiziksel yetersizlik, II: 272
personal and specific link: kişisel ve özel bir bağı, II: 593
personal prerogative: imtiyaz-ı mahsus, II: 121
personal union, union personnelle: şahsî birlik, I: 484
personnalité juridique de l'Etat: devletin hukuki kişiliği, I: 378
personne, person: kişi, II: 477, 500
personnes morales, legal persons: tüzel kişiler, II: 477, 530
personnes physiques, real persons, personnes réelles: gerçek kişiler, II: 477, 529, 589
personnes réelles, personnes physiques, real persons: gerçek kişiler, II: 477, 529, 589
personnification: devleti, kendi şahsında tecessüm - devlet başkanları, II: 114
pétition de principe: ispat değil, I: tekrardan, 211
Petition of Rights: Haklar Dilekçesi, I: 750
petition: dilekçe, I: 748, 749
people, people: halk, I: 443
phase inférieure du communisme, lowest phase of communism: komünizmin alt aşaması, I: 391
phase supérieure du communisme, higher phase of communism: komünizmin üst aşaması, I: 391
plain, ordinary meaning: olağan anlam, I: 231
plateau continental, continental shelf: kıta sahanlığı, I: 426
plea of unconstitutionality, contention of unconstitutionality: anayasaya aykırılık itirazı, II: 750
plebiscite, plébiscite: plebisit, I: 331, 683
plenipotentiaries, plénipotentiaires: tam yetkili temsilciler, II: 643
pocket veto: cep vetosu, II: 36
polis, I: 363

political expediency: siyasal yerindelik, II: 325
political offenses: siyasî suçlar, II: 28
political responsibility, responsabilité politique: siyasal sorumluluk, II: 77
political review of the constitutionality of laws: kanunların anayasaya uygunluğunun siyasal denetimi, II: 697
political rights, droits politiques: siyasî haklar, II: 509
politico-pénale: siyasî-cezaî, II: 101
politique de la nation: millî politika, II: 283
politique générale du gouvernement, politica generale del Governo, general policy of the Government, general government policy: hükûmetin genel siyaseti, II: 287, 290, 313
Politische Staatsverträge: siyasal andlaşmalar, II: 649
poll tax: oy vergisi, I: 703
polyarchy: poliarşi, I: 634
population: insan topluluğu, I: 403
populism: popülizm, I (2.B): 709
porte-parole: sözcüsü, I: 671
positive status rights: pozitif statü hakları, II: 508
postponement of temporal effect: kararın yürürlüğe girmesinin ertelenmesi, II: 815
potential victims, victime dite 'potentielle': potansiyel mağdur, II: 592
pouvoir constituant dérivé: tali kurucu iktidar, I: 316, 335
pouvoir constituant originaire: aslî kurucu iktidar, I: 316
pouvoir constituant: kurucu iktidar, I: 315
pouvoir de commandement militaire: silahlı kuvvetlerin komutası ile ilgili bazı yetkiler - devlet başkanı, II: 159
pouvoir de commander, power of command: emir verme yetkisi, II: 160
pouvoir de conclure des traités, power of conclude the treaties: akdetme yetkisi, II: 194
pouvoir de nomination du premier ministre: başbakanı atama yetkisi, II: 145, 296
pouvoir de nomination, appointment power: atama yetkisi, II: 33, 149, 315
pouvoir de pardonner, power of pardon: bağışlama yetkisi, I: 881

pouvoir de présider le conseil des ministres: bakanlar kuruluna başkanlık etme yetkisi, II: 147
pouvoir normatif: norm koyma yetkisi, I: 478
pouvoir réglementaire autonome: özerk düzenleme yetkisi, I: 630; II: 284, 371
pouvoir réglementaire de droit commun: genel bir düzenleme yetkisi, II: 284
pouvoir réglementaire dérivé: türev düzenleme yetkisi, II: 372
pouvoir réglementaire: düzenleme yetkisi, II: 358, 366
pouvoirs constitués: kurulmuş iktidarlar, I: 316
pouvoirs de crise: kriz yetkileri, II: 164
pouvoirs exceptionnels en temps de crise: kriz dönemlerinde olağanüstü yetkiler, II: 164
pouvoirs exceptionnels: olağanüstü yetkiler, II: 165
pouvoirs implicites: zımnî yetkiler, I: 517
pouvoirs publics: kamu iktidarları, I: 107
power of command, pouvoir de commander: emir verme yetkisi, II: 160
power of conclude the treaties, pouvoir de conclure des traités: akdetme yetkisi, II: 194
power of pardon, pouvoir de pardonner: bağışlama yetkisi, I: 881
power to initiate constitutional revision: anayasa değişikliği teklif etme yetkisi, I: 347
pracy: korsanlık, I: 428
praeter constitutionem: anayasayı tamamlayıcı, I: 201
preamble, préambule: başlangıç, I: 123
précédent: emsal, I: 229
predecessor state: selef devlet, I: 373
prééminence: üstünlük, II: 293
preliminary decision: ön karar, II: 843
preliminary question, incident: önsorun, II: 751
premier ministre, prime minister: başbakan, I: 590, 600
premier ressort, juge du premier ressort, juridictions du premier degré, courts of first instance: ilk derece mahkemeleri, II: 455
première chambre: birinci meclis, I: 755

première lettre, first letter: ilk mektup - AİHM, II: 605, 623
premise, énoncé, proposition: önerme, II: 440
preparation of the case for trial: müzakere için hazırlanma - anayasa yargısı, II: 802
prerogative of dissolution: feshetme yetkisi (parlâmentoyu) - İngiltere, II: 131
presidency of state, présidence de l'Etat: devlet başkanlığı, II: 46
Président du Conseil: Kurul Başkanı, II: 292
président intérimaire, acting president, interim president: vekil cumhurbaşkanı, II: 72
president of the republic, président de la république: cumhurbaşkanı, I: 589; II: 10, 47, 55
president of the state, head of state, chef d'Etat: devlet başkanı, II: 9, 45, 55, 48, 255
president pro tempore: pro tempore (geçici) Başkan, II: 20, 21
president, président: başkan, I: 571, 576; II: 17, 47
President, Uachtan na Eireann: başkan - İrlanda, II: 55
Presidente del Consiglio: Kurul Başkanı, II: 257
Presidente del Gobierno: Hükûmet Başkanı, II: 292
presidential decree: Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi - Yunanistan, II: 167
presidential democracy, démocratie présidentielle: başkanlık demokrasisi, I: 570
presidential government, gouvernement présidentiel: başkanlık hükûmeti, I: 570, 580
presidential regime, régime présidentiel: başkanlık rejimi, I: 570
presidential system of government, système présidentiel de gouvernement: başkanlık hükûmet sistemi, I: 570
presidential system, système présidentiel: başkanlık sistemi, I: 566, 570
presidentialism, présidentialisme: başkanlıkçılık, prezidansiyalizm, I: 570
présomption d'innocence: masumluk karinesi, II: 506

- press release, communiqué de presse*: basın açıklaması, II: 812
- presumption in favor of the constitutionality of laws, presumption of constitutionality*: kanunların anayasa uygunluğu karnesi, I: 313; II: 810
- presumption of liberty, presumption of freedom, présomption de liberté*: hürriyet karnesi, II: 505
- preuves légales*: kanunî deliller, II: 428
- prevailing religion*: hâkim din, I: 127
- preventive type of control*: önleyici denetim, II: 747
- preventive, préventif*: önleyici, II: 608
- previa autorización*: ön izni - İspanya uluslararası andlaşmalar, II: 202, 652
- prima facie*: ilk bakışta (inceleme), II: 619
- prime minister, premier ministre*: başbakan, I: 590, 600; II: 255, 257, 292
- prime ministerial government*: başbakanlık hükümeti, I: 607
- primus inter pares*: eşitler arasında birinci, I: 590; II: 260, 293
- primus solus*: tek başına birinci, I: 591; II: 261
- primus*: birinci, II: 292
- prince regent, prince régent*: naip prens, I: 462; II: 53
- principal officer in each of the executive departments*: yürütme departmanlarından her birinde bulunan baş görevlisi, II: 22
- principal officers of the executive departments*: yürütme departmanlarının baş görevlileri, sekreterler, bakanlar (ABD'de), II: 21
- Principat d'Andorra*: Andora Prensliği, I: 452
- principe d'autonomie des États fédérés*: federe devletlerin özerkliği ilkesi, I: 520
- principe d'impulsion par les parties*: taraflarca hazırlama ilkesi, taraflarca ileri sürme ilkesi, II: 424
- principe d'indisponibilité*: tasarruf edilmezlik ilkesi, II: 427
- principe d'indivisibilité*: bölünmezlik ilkesi, I: 436
- principe d'uniformité*: tek biçimlilik ilkesi, I: 510
- principe d'unité*: teklik veya birlik ilkesi (egemenlik), I: 436
- principe de l'intégrité territoriale, principe of territorial integrity*: devletin ülkesinin bütünlüğü ilkesi, I: 430
- principe de la non-intervention*: karışmama ilkesi (içişlerine), I: 433
- principe de la personnalité juridique de l'Etat*: devletin hukukî kişiliği ilkesi, I: 378
- principe de la primauté du droit fédéral sur le droit fédéré*: federal hukukun federe hukuka üstünlüğü ilkesi, I: 513
- principe de non-discrimination*: ayrımcılık yapılmaması ilkesi, I: 156
- principe de participation*: katılma ilkesi, I: 501
- principe de subsidiarité, subsidiarity principle*: ikincillik ilkesi, sübzidarite ilkesi, II: 596
- principe des nationalités*: milliyetler prensibi, I: 416
- principe dispositif*: tasarruf ilkesi - davada taraflarca tasarruf ilkesi, II: 423
- principe du contradictoire, principe de contradiction*: çelişme ilkesi, II: 425, 428, 432
- principe du double degré de juridiction*: iki dereceli yargılama ilkesi, II: 455
- principe du non-cognitivism des valeurs*: değerlerin bilinemezliği ilkesi, I: 138
- principe majoritaire*: çoğunluk prensibi, I: 639
- principes de valeur constitutionnelle*: anayasal değerde ilkeler, II: 786
- principes fondamentaux reconnus par les lois de la République*: cumhuriyet kanunları tarafından tanınmış temel ilkeler, II: 777
- principes généraux du droit reconnus par les nations civilisées*: medenî milletlerce tanınmış hukukun genel ilkeleri, I: 161
- principes généraux du droit, general principles of law*: hukukun genel ilkeleri, II: 784, 786
- principes généraux du droit*: hukukun genel ilkeleri, I: 161
- principle of least authority*: daha az yetki, I: 301; II: 506
- principle of most rights*: daha fazla hak ilkesi, I: 301; II: 506

principle of necessity: gereklilik ilkesi, II: 550

principle of non-intervention: karışmama ilkesi (içişlerine), I: 433

principle of proportionality in its narrow sense: oranlılık ilkesi, II: 551

principle of proportionality, principe de proportionnalité: ölçülülük ilkesi, II: 400, 550

principle of suitability: elverişlilik ilkesi, II: 550

principle of territorial integrity, principe de l'intégrité territoriale: devletin ülkesinin bütünlüğü ilkesi, I: 430

prisoner of war: savaş esiri, I: 414

private capacity: Kraliçenin kişisel eylem ve işlemleri, II: 107

Privy Council: Özel Konsey (İngiltere'de), I: 599, 749

pro futuro effect: *pro futuro* (geleceğe yönelik) etki, II: 814

pro praeterito: *pro praeterito* (geçmişe yönelik) etki, II: 813

procédure civile: medenî usûl, hukuk usûlü, II: 430

procédure écrite: yazılı usûl, II: 435

procédure orale: sözlü usûl, II: 435

procédure pénale: ceza usûlü, II: 430

procedure, rules for proceedings: çalışma ve yargılama usûlleri - Anayasa mahkemelerinin, II: 799

proceedings: davanın görüşülmesi, II: 802

procès, suit: dava, II: 422

proclamation – uluslararası andlaşmalar: ilân, II: 199

proclamation: bildiriler (İngiltere'de), I: 749

professeur de droit constitutionnel: anayasa hukuku profesörü, I: 80

professional judges, juges de metier, juges de carrière: meslekten hâkimler, II: 462

projet de loi, bill: kanun tasarısı, II: 35, 285

projet de loi: kanun tasarısı, I: 834

proletarian dictatorship, dictature du prolétariat: proletarya diktatörlüğü, I: 391

proletarian revolution, révolution prolétarienne: proletarya devrimi, I: 391

promulgation: ısdar, I: 842

promulgation: ısdar, II: 141, 653, 747

pronouncement: tefhim, II: 812

proposal of the Prime Minister: başbakanın önerisi, II: 147, 322

proposal, initiative, proposition: teklif (anayasa değişikliğinde), I: 346

proposition de loi: kanun teklifi, I: 834

proposition, premise, énoncé: önerme, II: 440

prorogation: erteleme (parlamento toplantılarını), II: 118

protection des libertés et droits fondamentaux: temel hak ve hürriyetlerin korunması, II: 561

protection diplomatique: diplomatik koruma, I: 415

protection: koruma, I: 414

province: eyalet, I: 499, 505

provisional laws: geçici kanunlar, II: 167

provisional measures: geçici tedbirler, II: 842

pseudonyms: takma isim, II: 606

pseudo-constitution: sahte anayasa, I (2.B): 149

public interest of exceptional importance: olağanüstü önemde bir kamu yararı, II: 815

public international law, droit international public: uluslararası kamu hukuku, I: 56

public offices: kamu makamları, II: 150

public, publique: alenî, II: 631

publication in the official journal/gazette: resmî gazetede yayın, II: 812

publication – uluslararası andlaşmalar: yayın, II: 199

publication: yayın, I: 842, 850, II: 123, 663

publicité du jugement: hükmün alenîyeti, II: 435

publicité: alenîlik, II: 425

puissance de juger: yargılama kuvveti (Montesquieu), I: 545

puissance exécutive de l'Etat: devletin yürütme kuvveti (Montesquieu), I: 545

puissance législative: yasama kuvveti, I: 544

puppet government: kukla hükümet, I: 370

puppet State: kukla devlet, I: 370

pure democracy, démocratie pure: saf demokrasi, I: 656

pureté: saflık, I: 51

purposive theory: amaçsal yorum teorisi, I: 234

---Q---

qualified majority, majorité qualifiée: nite-likli çoğunluk, I: 119, 351; II: 59, 804
quamdiu se bene gesserint: hâkimlerin doğ-ru bir şekilde davrandıkları sürece görev-de kalması, II: 467
quash: ceza davalarını ortadan kaldırma, II: 171
quasi-judicial, quasi judiciaire: yargısal-benzeri, II: 34; II: 608
quasi-legislative: yarı-teşriî, II: 34
queen regnant: hüküm süren kraliçe, I: 454, 455; II: 48
queen, reine: kraliçe, I: 454, 598; II: 48
Queen's personal immunity in tort: Krali-çenin haksız fiil alanında kişisel bağışık-lığı, II: 107
question écrite: yazılı soru, I: 855
question of fact: maddî mesele, vakıa, fiilî mesele, II: 457, 463, 471
question of law: hukukî mesele, II: 457, 463
question orale avec débat: genel görüşme, görüşmeli sözlü soru, I: 858
question orale: sözlü soru, I: 855
question time: soru zamanı, I: 856
question: soru (parlâmentonun hükûmet denetleme yolu), I: 854
quinquennat: beş yıllık sistem, II: 64
quorum for decision: karar yetersayısı, I: 252, 351; II: 804
quorum for meeting: toplantı yetersayısı, I: 352
quorum: yeter sayı, II: 59
quotient électoral: seçim kotası, I: 728

---R---

rapporteur judges: raportör hakimler, II: 802
ratification, approval: onay, onaylama, II: 194, 195, 647, 650, 653, 654, 656, 662
ratification: onay (uluslararası andlaşmalar), I: 352, 878
ratio decidendi: kararın sebebi, kararın bağlayıcı olan kısmı, hüküm fıkrası, II: 788
ratio legis: kanunun amacı, I: 235
ratione loci: yer bakımından, II: 397, 614
ratione personae: kişi bakımından, II: 612
ratione temporis: süre bakımından, II: 395

raye l'affaire du rôle, strike out of the list: kayıttan düşürme, listeden silme, II: 631
real constitution, constitution réelle: gerçek anayasa, I: 136
real persons, personnes réelles, personnes physiques: gerçek kişiler, II: 477, 529, 589
real union, union réelle: hakikî birlik, I: gerçek birlik., 485
recall, révocation: temsilcilerin azli, geri çağırma, I: 444, 446, 686
recevabilité, admissibility: kabul edilebilirlik, II: 628, 629
reciprocity: karşılıklılık, mütekabiliyet, II: 583
recognition, reconnaissance: tanıma, I: 368; II: 517
recours effectif, effective remedy: etkili başvuru, II: 596
recours en déclaration de l'inexistence ve-ya recours en constatation de nullité: yokluğun tespiti davası, II: 833
recours gracieux: isti'faf başvurusu, II: 563
recours hiérarchique: hiyerarşik başvuru, II: 563
recurso de amparo, constitutional com-plaint, verfassungsbeschwerde: bireysel başvuru - anayasa yargısında, II: 751, 752
redaction: kararın yazılması, II: 806
redress, réparation: tazmin, II: 609
reduction: cezanın indirilmesi, II: 171
réligibilité; eligibility for re-election: tek-rar seçilebilirlik, II: 66
référéndum antérieur: ön referandum, I: 681
référéndum de décision: karar referandu-mu, I: 681
référéndum de ratification: onay referan-dumu, I: 681
référéndum facultatif: ihtiyarî referandum, I: 682
référéndum législatif: yasama referandumu veya teşriî referandum, I: 683
référéndum: referandum, I: halkoylaması, 446
reference: gönderme, II: 777
référéndaires, letrados, assistants, audi-tors, researchers, vs: üyelere yardımcı olan hukukçular, asistanlar, II: 802

- référendum constituant, constituant referendum*: kurucu referandum, I: 330, 682
référendum de consultation: danışma referandumu, istişarî referandum, I: 681
référendum facultatif, optional referendum: ihtiyarî (isteğe bağlı) halkoylaması, I: 354
référendum postérieur: sonraki referandum, I: 681
referendum, référendum: referandum, halkoylaması, I: 119, 446
referral to the Grand Chamber, renvoi de l'affaire devant la Grande Chambre: davanın Büyük Daireye gönderilmesi, II: 634
refus du budget: bütçeyi ret, I: 872
refusal of the royal assent: onaylamayı reddetme, I: 837
régence collégiale, reggenza collegiale: kolejyal niyabet, II: 53
régence individuelle, reggenza individuale: bireysel niyabet, II: 52
régence, regency: niyabet, naiplik, I: 462
Regency Act, I: 461
regency, régence: niyabet, II: 32
regent, régent, 50: naip, II: 52
regent, régent: naip, I: 461, 462
régime des partis: partiler rejimi, I: 609
régime présidentiel, presidential regime: başkanlık rejimi, I: 570
régime préventif: önleyici sistem, II: 540
régime répressif: düzeltici sistem, II: 541
régime semi-présidentiel, semi-presidential system: yarı-başkanlık sistemi, I: 585
regional government: bölgesel devlet, I: 498
regional state: bölgesel devlet, I: 533
régions autonomes: özerk bölge, I: 533
régions: bölgeler, 481, I: 482, 497
registrars, assistants, auditors, general secretaries, researchers, vs: üyelere yardımcı olan hukukçular, asistanlar, II: 802
registration: kayıt (başvuru dilekçesinin), II: 802
règle générale, general rule, generalis regula: genel kural, I: 269
règlement amiable, friendly settlement: dostane çözüm, II: 634
règlement autonome: özerk kararname (Fransa'da), I: 631; II: 375
règlement ministériel: bakanlık yönetmeliği (Fransa'da), II: 375
règlements autonomes: özerk yönetmelikler, II, 371, 372
règlements d'exécution des lois: kanunları uygulama yönetmelikleri - Fransa, II: 366, 372, 375
règlements de police: kolluk yönetmelikleri - Fransa'da, II: 374
règlements: yönetmelikler, II: 153
regno: krallık, I: 364
Regnum Romanarum: Roma Krallığı, I: 452
regnum: krallık, I: 364
regulations, rules: düzenleyici işlemler, II: 153, 366
regulative decrees, décrets réglementaires: düzenleyici kararnameler, II: 157, 372
regulatory power, pouvoir réglementaire: düzenleme yetkisi, II: 152, 283, 366
reine, pure: saf, I: 51, 143
reine, queen: kraliçe, I: 454, 598; II: 48
rejection decisions: ret kararları, II: 808
rejet: ret (kararı), II: 808
relation extérieure: dış ilişkiler, II: 149
relative majority, majorité relative, highest number of votes: nispî çoğunluk, II: 59
relativisme: görecelilik, I: 139; II: 793
relinquishment of jurisdiction to the Grand Chamber, dessaisissement en faveur de la Grande Chambre: büyük daire lehine dosyadan elçekme, II: 635
remise de peine: cezanın kısmen veya tamamen ortadan kaldırılması, I: 883; II: 171
removal from office of prime minister, révocation du premier ministre: başbakanı azletme yetkisi, II: 146
removal from parliamentary office, loss of membership, déchéance du mandat parlementaire: parlâmento üyeliğinin düşürülmesi, II: 758
removal of the President from Office: görevden uzaklaştırılma, II: 19
removal power: azil yetkisi - ABD, II: 33
removal, révocation: azil, görevden alma, II: 326
remove from office: görevden alma, II: 150
remplacement: eskisini yenisiyle değiştirme, I: 336

rendre la justice: adalet dağıtma, II: 420
renouvellement de la fondation de l'Etat:
 devletin kuruluşunun yenilenmesi, I: 318
renouvellement partiel: kısmî yenileme, I:
 757
*renvoi de l'affaire devant la Grande Cham-
 bre, referral to the Grand Chamber*: da-
 vanın Büyük Daireye gönderilmesi, II:
 634
renvoi pour une nouvelle délibération: bir
 kez daha görüşülmek üzere parlâmentoya
 geri gönderme, I: 839; II: 140
*reopening of the proceedings, réouverture
 de procédure*: yargılanmanın yenilenme-
 si yoluyla davanın tekrar görülmesi, II:
 636
*répartition des compétences, division of
 powers*: yetki paylaşımı, I: 515, 516
répartition des restes à l'échelon national:
 millî bakiye, ulusal artık, artık oyların
 ulusal düzeyde paylaştırılması, I: 730
répartition des restes: artık oyların dağıtılı-
 şı, I: 728
répétition: tekrar, I: 197
représentant: temsilci, I: 667, 675
représentation de la nation toute entière:
 bütün milletin temsili, I: 674
représentation proportionnelle approchée:
 yaklaştırmalı nispi temsil, I: 726
représentation proportionnelle intégrale:
 tam nispi temsil, I: 726, 730
représentation proportionnelle: nispi (oran-
 tılı) temsil, I: 726
représentation: temsil, I: 666
représenté: temsil olunan kişi, I: 667
repressive type of control: bastırıcı veya
 düzeltici denetim, II: 748
*republican form of state, forme républi-
 caine de l'Etat*: devletin cumhuriyetçi
 şekli, I: 340, 509
république, republic: cumhuriyet, I: 364,
 466
*request for re-examination of the case, de-
 mande de réexamen de l'affaire*: davanın
 tekrar incelenmesi istemi, II: 634
*requête abusive, abuse of the right of ap-
 plication*: başvuru hakkının kötüye kul-
 lanımı, II: 609
*requête manifestement chicanière ou dé-
 pourvue de tout enjeu réel, application*

*manifestly vexatious or devoid of any
 real purpose*: apaçık kavgacı ve tama-
 mıyla önemsiz konularda başvurular, II:
 611
*requêtes individuelles, individual applica-
 tions*: bireysel başvuru - AİHM, II: 584
*requêtes inter-étatiques, inter-state appli-
 cation*: devletlerarası başvuru, II: 583
res iudicata, chose jugée: res iudicata, ke-
 sin hüküm: II: 439, 821, 823
res publica: kamu şeyi, cumhuriyet, I: 363,
 466
res: şey, I: 466
residual powers, compétences résiduelles:
 bakiye yetkiler, I: 304, 516
resignation, démission: istifa, II: 19, 67,
 327
résolution parlementaire: parlâmento kara-
 rı, I: 828
resolutions of parliament: parlâmento ka-
 rarları, II: 774
resolutions: hükûmet kararları - Danimar-
 ka, II: 156
responsabili collegialmente: birlikte so-
 rumlu, II: 287
responsabilité administrative pour faute:
 idarenin kusurlu sorumluluğu, II: 342
responsabilité civile, civil liability: hukukî
 sorumluluk, II: 28, 105, 332, 340
*responsabilité collective, cabinet collective
 responsibility*: kolektif sorumluluk, I:
 591, 594
*responsabilité collective, collective respon-
 sibility*: kolektif sorumluluk, II: 261, 287,
 335
*responsabilité individuelle, individual min-
 isterial responsibility*: bireysel sorumlu-
 luk, I: 591, 594; II: 287, 336
*responsabilité pénale, criminal liability,
 criminal responsibility*: cezaî sorumlu-
 luk, II: 26, 82, 332, 337
*responsabilité politique, political respon-
 sibility*: siyasal sorumluluk, II: 77, 332
responsabilités des ministres: bakanların
 sorumlulukları, II: 332
restitutio in integrum: eski hale iade, II:
 636
restitution: aynen iade, II: 636

- restriction of basic rights, limitation des droits fondamentaux*: temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması, II: 548
- restriction, limitation*: sınırlama, II: 546
- résurrection de l'Etat*: devletin öldükten sonra dirilmesi, I: 322
- retrospective effect*: geçmişe yönelik etki, II: 813
- reunification, merger, unification*: birleşme, I: 372
- reverses its jurisprudence*: içtihadını değiştirmek, II: 817
- review of constitutionality, contrôle de constitutionnalité*: anayasallık denetimi, II: 697
- review of form*: şekil denetimi, II: 790
- review of formal constitutionality, formal regularity*: şekli anayasallık denetimi, II: 790
- review of substance*: esas denetimi, II: 790
- review of the constitutionality of laws with respect to form, contrôle de constitutionnalité quant à la forme*: kanunların anayasaya uygunluğunun şekil bakımından denetimi, II: 789
- review of the constitutionality of laws with respect to substance, contrôle de constitutionnalité quant au fond*: kanunların anayasaya uygunluğunun esas bakımından denetimi, II: 790
- révision constitutionnelle, constitutional amendment, constitutional revision*: anayasa değişikliği, II: 143, 762, 769
- révision constitutionnelle, constitutional revision, constitutional amendment*: anayasa değişikliği, I: 336
- revision*: değişiklik, I: 338
- revision*: gözden geçirme, I: 336
- révocation des élus*: temsilcilerin azli, I: 686
- révocation du premier ministre, removal from office of prime minister*: başbakanı azletme yetkisi, II: 146
- révocation, recall*: temsilcilerin azli, I: 444, 446
- révocation, removal*: azil, görevden alma, I: 671, II: 326
- révolution prolétarienne, proletarian revolution*: proletarya devrimi, I: 391
- right of dissolution, droit de dissolution*: fesih hakkı, II: 117
- right of hot pursuit, droit de poursuite*: izleme hakkı, sıcak takip hakkı, I: 428
- right of option*: seçme hakkı, I: 374
- right of secession*: ayrılma hakkı, I: 486
- right of self-determination, droit à l'autodétermination*: self-determinasyon hakkı, kendi kaderini tayin hakkı, I: 416
- right to be consulted, droit d'être consulté*: danışılma hakkı, II: 115
- right to development*: gelişme hakkı, II: 512
- right to encourage*: teşvik etme hakkı, II: 116
- right to environment*: çevre hakkı, II: 512
- right to indigenous peoples*: yerli hakların korunması, II: 512
- right to make an application for annulment action*: iptal davası açma hakkı, II: 749, 799
- right to natural resources*: tabii kaynak hakları, II: 512
- right to participation in cultural heritage*: kültürel mirasa katılma hakkı, II: 512
- right to propose a Constitutional amendment*: anayasa değişikliği teklif etme
- right to sue the Crown in contract*: sözleşmeden dolayı Taca karşı dava açma hakkı, II: 106
- right to warn, droit d'avertir*: uyarma hakkı, II: 115
- right, droit*: hak, II: 475
- rights to intergenerational equity and sustainability*: kuşaklar arasında nesafet ve sürdürülebilirlik hakkı, II: 512
- rigid constitution, constitution rigide*: katı anayasa, I: 118
- rigid separation of powers system, clear-cut separation of powers system, système de séparation rigide des pouvoirs*: sert kuvvetler ayrılığı sistemi, I: 565
- right to self-organization, autodétermination constitutionnelle*: anayasal oto-determinasyon hakkı, I: 509
- right to self-organization*: kendi teşkilatını kendi belirleme hakkı, I: 509
- roi, king*: kral, I: 454, 589; II: 47, 48
- Romandie*: Romandiya, I: 529

Romani nation: Rom milleti, I: 419

Rome Statute of the International Criminal Court: Uluslararası Ceza Mahkemesi

Roma Antlaşması, I: 434

royal assent, sanction royale: kralî onay, I: 206, 471, 749, 836, 837, 838; II: 140

royal decree: kraliyet kararnamesi, II: 131, 150, 153, 182

royal prerogative: kralî imtiyaz, II: 194

royale family, famille royale: kraliyet ailesi, hanedan, I: 457; II: 48

rule of law: hukuk devleti, II: 339

rules for proceedings, procedure: çalışma ve yargılama usûlleri - Anayasa mahkemelerinin, II: 799

rules of procedure of parliament, standing orders of parliament: parlâmento içtüzükleri, II: 774

rules of procedure: içtüzükler - anayasa mahkemeleri, II: 799

rules, regulations: düzenleyici işlemler, II: 153, 366

rules: düzenleyici işlemler, ABD'de, II: 367

---S---

sacrée, sacrosanct: kutsal, II: 83

safeguard the proper functioning of the democratic institutions: demokratik kurumlarının düzgün çalışmasının korunması, II: 279

sanction royale, royal assent: kralî onay, kralî müeyyide, I: 206, 471, 749, 836, 837, 838

sanction: müeyyide, I: 147

sans formalisme excessif, without excessive formalism: aşırı şekilcilikten uzak, II: 591, 601

satisfaction équitable, just satisfaction:

adil, tatmin, hakkaniyete uygun bir surette zarar gören tarafın tatmini, II: 630, 632

satisfactory execution: kararın tam olarak uygulanması, II: 638

scholarly writings, academic writings, interprétation scientifique, interprétation doctrinale: bilimsel yorum, ilmî tefsir, doktrin yorumu, I: 229

Schranken-Schranken, limits to limits, limites aux limites: sınırlandırmanın sınırları, II: 548

scope of review: denetimin kapsamı, II: 789

scrutin de liste à deux tours: listeli iki-turlu çoğunluk sistemi, I: 725

scrutin majoritaire à deux tours: iki-turlu çoğunluk sistemi, I: 724

scrutin majoritaire à un seul tour: tek-turlu çoğunluk sistemi, I: 722

scrutin majoritaire de liste à un seul tour: listeli tek-turlu çoğunluk sistemi, I: 723

scrutin majoritaire uninominal à un seul tour: tek-isimli tek-turlu çoğunluk sistemi, I: 723

scrutin majoritaire: çoğunluk sistemi, I: 722

scrutin secret, secret ballot: gizli oy, II: 58

scrutin uninominal à deux tours: tek-isimli iki-turlu çoğunluk sistemi, I: 725

Seanad Eireann: İrlanda Senatosu, II: 93, 142, 320

sécession pacifique, peaceful secession:

barışçıl ayrılma, I: 319

secession: ayrılma, I: 375

second chamber: ikinci meclis, II: 131

second deliberation, debate, reading: ikinci defa görüşme (anayasa değişikliği tekliflerinin), I: 350

Second Treatise of Civil Government: Sivil Yönetim Üzerine İkinci İnceleme, I: 542

seconde chambre: ikinci meclis, I: 755

second-generation human rights, droits de la seconde génération: ikinci kuşak hakları, II: 512

secret ballot, scrutin secret: gizli oy, II: 58

secret de l'instruction: soruşturmanın gizliliği, II: 434

secret du délibéré: müzakerenin gizliliği, II: 435

secret treaty, traité secret: gizli andlaşma, II: 199, 663

Secrétariat général de la Présidence de la République, Segretariato generale della Presidenza della Repubblica: Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, II: 74

Secrétariat général du Gouvernement: Hükûmet Genel Sekreterliği, II: 295

secretaries of state, secrétaires d'État: devlet sekreterleri, II: 256, 319, 343, 344, 349

secretary -ABD'de bakan: sekreter, II: 7, 18, 22

Secretary of State: Devlet Sekreteri (ABD'de dışişlerinden sorumlu sekreter), I: 576

secretary: sekreter, I: 572

sections, chambers: daireler - anayasa yargısı, II: 803

secularism, laïcité: laiklik, I: 127

secundum constitutionem: anayasayı izleyen, anayasadan kaynaklanan, I: 823

secundum legem: kanunu izleyen, kanundan kaynaklanan, I: 823; II: 153, 154, 355, 363, 364, 367, 368

security of the law, sécurité juridique: hukuk güvenliği, II: 602

seing, signature: imza, II: 224, 642

selectmen: kasaba yöneticileri, I: 659

semantic constitution: semantik anayasa, I (2.B): 149

semi-democracies: yarı-demokrasiler, I (2.B): 709

semi-presidential system, régime semi-présidentiel: yarı-başkanlık sistemi, I: 585

semi-Salic law: yarı-Salik kanunu, I: 459

Senate: Senato, I: 575

senior civil servants: en yüksek memurlar, müsteşarlar, II: 280, 330

seniorat, seniority: ekber evlat sistemi, I: 459

sentence, sentenze, sentencias, judgment: hüküm, II: 437, 806

separate but equal doctrine: ayrı ama eşit doktrini, II: 728

separate opinion: ayrışık oy, II: 438, 632

séparation des pouvoirs, separation of powers: kuvvetler ayrılığı, tefrik-i kuvva, I: 538

separation of powers, séparation des pouvoirs: kuvvetler ayrılığı, tefrik-i kuvva, I: 538

septennat: yedi yıllık sistem, II: 65

serment, oath: yemin, II: 51, 63, 470

service of the decision, signification de la décision: kararın tebliği, II: 604

services positives de l'Etat, rendus dans l'intérêt des individus: bireylerin yararına ifa edilen devletin pozitif hizmetleri, II: 508

serviteurs, commis: hizmetkarlar (seçmenlerin), I: 671

session extraordinaire: olağanüstü toplanabilmesi, II: 137

session: toplantı dönemi, I: 624; II: 36

sessions: toplantılar, I: 558

signature des actes du conseil des ministres: bakanlar kurulu işlemlerini imzalamak, II: 156

signature, seing: imza, II: 194, 224, 642

signature: imza - uluslararası andlaşmalar, II: 195

signification de la décision, service of the decision: kararın tebliği, II: 604

similar dignity: aynı değer, II: 677

simples autorités administratives: basit idarî makamlar, I: 64

sincérité de l'élection: seçimin samimiliği, I: 715

sine qua non: olmazsa olmaz (şartlar), I: 151, 574

single non-transferable vote: devredilemez tek oy, I: 732

single transferable vote, vote unique transférable: devredilebilir tek oy, I: 732

single transferable vote: devredilebilir tek oy sistemi, II: 61

single-judge formations, formations de juge unique: tek hâkimlik birimler, tek yargıç düzeni, II: 581

single-judge, juge unique: tek hâkim, II: 627

situation continue, continuing situation: devam eden bir durum, II: 605

situation d'impossibilité de regner: saltanat sürme imkânsızlığı durumu, I: 471

slave trading: köle ticareti, I: 428

smaller evil, moindre mal: daha az kötü, ehven-i şer, I: 297

social contract, contrat social: sosyal sözleşme, I: 393, 395

social contract, contrat social: sosyal sözleşme, II: 499

social rights, droits sociaux: sosyal haklar, II: 508

société civile: siyasî toplum, II: 499

soft separation of powers system, système de séparation souple des pouvoirs: yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi, I: 565, 587

- solidarité du cabinet, solidarity of cabinet*: kabinenin dayanışması, I: 592
- solidarité du cabinet*: kabinenin dayanışması, II: 263
- solidarité ministérielle*: bakanların dayanışması, I: 560, II: 291
- some degree of flexibility, une certaine souplesse*: belirli bir esneklik, II: 601
- sources du droit, fontes iuris*: hukukun kaynakları, I: 92
- souverain, sovereign*: egemen, I: 454
- souveraineté du peuple*: halk egemenliği, I: 166
- souveraineté extérieure*: dış egemenlik, I: 432, 435
- souveraineté intérieure*: iç egemenlik, I: 435
- souveraineté nationale*: milli egemenlik, I: 160
- souveraineté*: egemenlik, I: 432
- sovereign equality of states, égalité souveraine des Etats*: devletlerin egemen eşitliği, I: 433
- sovereign, souverain*: egemen, I: 454; II: 48
- sovereign*: egemen, I: 454
- sovereignty*: egemenlik, I: 432
- Spannungsfall, state of tension*: kriz hâli, II: 389
- speaker*: parlâmento başkanı, I: 114, 199, 748
- Speaker*: Temsilciler Meclisi Başkanı, II: 20
- special delegation*: özel yetki devri, II: 154
- special minister*: özel bakan, II: 319
- special town meeting*, I: 659
- spécialité des crédits*: ödeneklerin ihtisası, I: 875
- speech*: konuşma, nutuk, II: 139
- spoils system*: kayırma sistemi, II: 35
- staat*: eyalet, I: 363
- Staatsgerichtshöfe*: Eyalet mahkemesi, I: 512
- staatsnotarielle Funktionen*: devlet noteri fonksiyonu, II: 159, 242
- standing orders of parliament, rules of procedure of parliament*: parlâmento içtüzükleri, II: 774
- stare decisis principle*: *stare decisis* (karar sürsün) ilkesi, II: 741, 817
- state continuity, permanence de l'Etat*: Devletin devamlılığı ilkesi, I: 380
- state of defense, Verteidigungsfall*: savunma hâli, II: 165, 389, 391
- state of emergency, estado de excepción, état d'exception, state of exception, état d'urgence*: olağanüstü hâl, II: 165, 388, 391
- state of exception, état d'urgence, state of emergency, estado de excepción, état d'exception*: olağanüstü hâl, II: 165, 388, 391
- state of mobilization, état de mobilisation*: seferberlik hâli, II: 165
- state of nature, état de nature, status naturae*: tabiat hali, I: 393
- state of nature, état de nature, status naturae*: tabiat hali, II: 499
- state of necessity, État de nécessité*: zaruret hâli, II: 386, 556
- state of siege, martial law, estado de sitio, état de siège*: sıkıyönetim, II: 166, 388, 391
- state of tension, Spannungsfall*: kriz hâli, II: 389
- state of the Realm*: Krallığın durumu, II: 139
- state of war, état de guerre*: savaş hâli, II: 165, 388
- state, Etat, staat, stato, estado*: devlet, I: 365, 499
- stated misbehaviour*: belirli fena hareket, II: 90
- statehood*: devlet olma statüsü, devletlik, I: 368
- stateless nations*: devletsiz milletler, I: 418
- statelessness*: vatansızlık, I: 415
- statement of dissent*: muhalefet beyanı, II: 438, 632
- statement of reasons, motifs, motivation*: gerekçe, II: 437, 806
- statement of the policy*: politika açıklaması, II: 139
- statement*: açıklama, I: 838
- states*: eyaletler, federe devletler, I: 303, 497
- stato*: devlet, I: 363
- status naturae, state of nature, état de nature*: tabiat hali, I: 393; II: 499
- Statute Book of Finland*: Finlandiya Kanunlar Kitabı, I: 851
- statute law*: İngiltere'de yasama organının yaptığı kanunlar, I: 113

- statute*: İngiltere’de yasama organının yaptığı kanun, I: 113
- statutory powers*: devredilmiş düzenleme yetkisi - ABD’de, II: 368
- stop a prosecution*: ceza soruşturmasını durdurma, II: 171
- straits, détroits*: boğazlar, I: 425
- strike out of the list, raye l’affaire du rôle*: kayıttan düşürme, listeden silme, II: 631
- strong bicameralism*: güçlü iki-meclislik, I: 651
- structural interpretation, systematic reasoning, interprétation systématique*: sistematik yorum, I: 233
- structure essentielle de l’État*: devletin temel yapısı, I: 107
- structure unitaire de l’Etat, unitary structure of the state*: devletin üniter yapısı, I: 341
- subdivision into chambers or sections*: daire veya bölüme ayrılma (anayasa mahkemesinin), II: 739
- subject of judicial review*: anayasaya uygunluk denetiminin konusu, II: 761
- subject*: tebalar, I: 497
- sub-national level*: ulus-altı düzey, I: 498
- subsidiarity principle, principe de subsidiarité*: ikincillik ilkesi, sübzidarite ilkesi, II: 596
- subsidiary, subsidiaire*: ikame edici, ikincil, sübzider, II: 596
- substance, fond*: esas - anayasa yargısı, II: 789
- substantial limitations, limites matérielles*: maddî sınırlar, I: 340
- substitute members*: yedek üyeler, II: 803
- substitute, representation, intérim, interim, vekâlet*, II: 70
- succession en ligne paternelle, patrilinear system of succession*: baba soyundan intikal sistemi, I: 459
- succession of States*: devletlerin halefiyeti, I: 373
- successor state*: halef devlet, I: 374
- suffrage capacitaire*: yeteneğe bağlı oy, I: 703
- suffrage censitaire*: vergiye bağlı oy, I: 702
- suffrage communautaire*: topluluk oyu, I: 709
- suffrage direct*: doğrudan oy, I: 708
- suffrage indirect*: dolaylı oy, I: 708
- suffrage professionnel*: meslekî oy, I: 709
- suffrage restreint par la fortune*: servete bağlı kısıtlı oy, I: 702
- suffrage restreint*: kısıtlı oy, I: 702, 444
- suffrage social*: sosyal oy, I: 709
- suffrage universel*: genel oy, I: 701
- suffrage*: oy, I: 697
- summa potestas*: en üstün iktidar, I: 436
- Superior Court of Justice*: Adalet Mahkemesi, II: 186
- super-majoritarian escalator*: yüksek çoğunlukçu merdiven, II: 396
- superposition de deux niveaux etatiques*: iki devlet düzeyinin üst üste gelmesi, I: 498, 513
- superposition de deux ordres juridiques*: iki hukuk düzeninin üst üste gelmesi, I: 513
- superposition*: üst üste gelme, I: 498
- superstructure*: üst yapı, I: 390
- supervision of execution*: yerine getirmenin bakanlar komitesi tarafından gözetimi, II: 637
- suplérance*: yedeklik, II: 70
- supplétif*: ek, tamamlayıcı, II: 285, 315
- supraconstitutionnalité*: anayasaüstülük, I: 152
- supremacy clause*: üstünlük hükmü, II: 676, 680, 699
- supremacy of federal law*: federal hukukun üstünlüğü, I: 513
- suprématie de la Constitution, constitutional supremacy*: anayasanın üstünlüğü, II: 699
- supreme command over the armed forces*: silahlı kuvvetler üzerinde yüksek komuta, II: 160
- Supreme Court of Canada*: Kanada Yüksek Mahkemesi, I: 522
- Supreme Court of Justice*: Portekiz Yüksek Adalet Mahkemesi, II: 189
- Supreme Court of the Netherlands*: Hollanda Yüksek Mahkemesi, II: 185
- Supreme Court of the United Kingdom*: Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi, I: 544, 603
- Supreme Court of the United States*: Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi: I, 5, 505, 522
- supreme court*: yüksek mahkeme, II: 456

Supreme Judicial Council: Yüksek Yargı Konseyi, II: 184
supreme law of the land: ülkenin üstün kanunu, II: 676, 680, 699
Supremo Tribunal de Justiça: Yüksek Adliye Mahkemesi, II: 95
surabondante: fazladan (fazladan imza), II: 373
sûreté: kişi güvenliği, II: 509
suspensive veto, veto suspensif: geciktirici veto, I: 353
suspensory veto: geciktirici veto, I: 757
suspicion or conjecture: şüphe veya varsayımlar, II: 592
sworn: beyan, II: 51
symbol of the State: devletin sembolü, II: 114
syncrétisme: metot bağdaştırmacılığı, I: 51, 143
système inquisitoire: tahkik sistemi, II: 427
systematic reasoning, interprétation systématique, structural interpretation: sistematik yorum, I: 233
système accusatoire: itham sistemi, II: 423
système conventionnel, system of convention: konvansiyonel sistem, I: 557
système de séparation rigide des pouvoirs, rigid separation of powers system, clear-cut separation of powers system: sert kuvvetler ayrılığı sistemi, I: 565
système de séparation souple des pouvoirs, soft separation of powers system: yumuşak kuvvetler ayrılığı sistemi, I: 565, 587
système du gouvernement d'assemblée, régime d'assemblée: meclis hükûmeti sistemi, I: 557
système fédéral: federal sistem, I: 496
système matrilineaire, matrilinear system of succession: ana soyundan intikal sistemi, I: 459
système parlementaire de gouvernement, parliamentary system of government: parlamenter hükûmet sistemi, I: 588
système parlementaire, parliamentary system: parlamenter sistem, I: 566, 588
système présidentiel de gouvernement, presidential system of government: başkanlık hükûmet sistemi, I: 570
système présidentiel, presidential system: başkanlık sistemi, I: 566, 570

système romano-germanique: Romano-Germanik sistem, II: 458
systèmes de confusion des pouvoirs, systems of unification of powers: kuvvetler birliği sistemleri, I: 554
systèmes de gouvernement, systems of government: hükûmet sistemleri, I: 553
systèmes de séparation des pouvoirs, systems of separation of powers: kuvvetler ayrılığı sistemleri, I: 565
systèmes électoraux, modes de scrutin: seçim sistemleri, I: 721
systèmes mixtes: karma sistemler, I: 735
systems of government, systèmes de gouvernement: hükûmet sistemleri, I: 553
systems of separation of powers, systèmes de séparation des pouvoirs: kuvvetler ayrılığı sistemleri, I: 565
systems of unification of powers, systèmes de confusion des pouvoirs: kuvvetler birliği sistemleri, I: 554

---T---

take care that the laws be faithfully executed: kanunların sadakatle uygulanmasını gözetme, II: 34, 40
Tanaiste: Başbakan Yardımcısı - İrlanda, II: 320
Taoiseach: Başbakan - İrlanda, II: 267, 292, 322
téléobservation: gözetleme, I: 429
teleological interpretation, interprétation téléologique: teleolojik yorum, I: 234
temporal effect, effet de la décision dans le temps: zaman bakımından etki, II: 813
temporarily suspend the application: işlemin uygulanmasının geçici olarak askıya alınması, II: 842
temporary incapacity, empêchement temporaire: görevini geçici olarak yapamaması, II: 70
temps des 'obsédés textuels': 'metin sapkınları' zamanı, I: 81
tenured judges: işinde kalabilme hakkına sahip hakimler, II: 182
term of office, durée du mandat: görev süresi, II: 64
terra nullius: sahihsiz toprak, sahihsiz ülke, 415, I: 420, 431
terra: toprak, ülke, I: 364

terre: toprak, ülke, I: 364
territoire maritime, territory under water: su ülkesi, I: 424
territoire terrestre: kara ülkesi, I: 422
territoire: ülke, I: 419
territorial integrity: ülkesel bütünlük, I: 417, 430
territorial sea, eau territoriale: karasuları, I: 425
territorial sovereignty: ülkesel egemenlik, I: 421
territorial subsoil: toprak altı (toprak altı ülke), I: 422
territorial: ülkesel, yersel, coğrafi, bölgesel, mülkî, I: 489, 507, 528
territories: topraklar, ülkeler, I: 497
territory under water, territoire maritime: su ülkesi, I: 424
territory, territoire: ülke, I: 419
textual interpretation, literal rule: lafzî yorum, I: 230
textualism: metinselcilik, I: 231, 232
thalweg line: *thalweg* hattı, I: 423
thegns: özgür kişi, II: 471
théorie classique de l'interprétation: klasik yorum teorisi, I: 226
théorie de l'État de nécessité, theory of the state of necessity: zaruret hâli teorisi, II: 386, 556
théorie de la souveraineté nationale, theory of national sovereignty: millî egemenlik teorisi, I: 443
théorie de la souveraineté populaire, theory of popular sovereignty: halk egemenliği teorisine, I: 445
théorie des pouvoirs implicites, theory of implied powers: zımnî yetkiler teorisi, I: 517
théorie du mandat représentatif: temsili vekâlet teorisi, I: 674
théorie dualiste, dualistic theory: düalist teori, II: 669
théorie générale de droit constitutionnel, general theory of constitutional law: anayasa hukukunun *generale dictum*: genel ibare, I: 274
théorie moniste, monistic theory: monist teori, II: 641, 669
théorie réaliste de l'interprétation: realist yorum teorisi, I: 236

théories démocratiques de la souveraineté: demokratik egemenlik teorileri, 442
théories théocratiques de la souveraineté: teokratik egemenlik teorileri, I: 441
theory of national sovereignty, théorie de la souveraineté nationale: millî egemenlik teorisi, I: 443
theory of popular sovereignty, théorie de la souveraineté populaire: halk egemenliği teorisine, I: 445
theory of the state of necessity, théorie de l'État de nécessité: zaruret hâli teorisi, II: 386, 556
third party effect of fundamental rights, Drittwirkung von Grundrechten: temel hakların üçüncü kişiler üzerindeki etkisi, II: 539
third party: üçüncü kişi, II: 539
third-generation human rights, droits de la troisième génération: üçüncü kuşak hakları, II: 512
three elements theory, Dreielementenlehre: üç unsur teorisi, I: 360
three sub-principles of the principle of proportionality: ölçülülük ilkesinin üç alt ilkesi, II: 550
Tiers Etat: Tiers Etat (üçüncü sınıf), I: 317
time limit for annulment action: dava açma süresi, II: 750
time of adjournment: toplantı dönemini kapatma zamanı, II: 38
titles of nobility: soyluluk unvanları, II: 205
titulaire: sahip, I: 323
titulaires, rights holders: hakların sahipleri, II: 527
total number of members: üye tam sayısı, I: 351
total number of present members: toplantıya katılan üye sayısı, I: 351
total revision, Gesamtänderung: anayasanın tümünden değiştirilmesi, total değişiklik, total anayasa değişikliği, II: 691, 770
total revision, révision totale: anayasanın bütünüyle değiştirilmesi, I: 119, 337
totalitarian dictatorship: totaliter diktatörlük, I: 556
tout court: düpedüz, II: 788
town meeting moderator: *town meeting* başkanı, I: 659

town meeting: ABD'nin bazı eyaletlerinde halk meclisi (doğrudan demokrasi), I: 658

town: kasaba, I: 658

traditional religion: geleneksel din, I: 127

traités: andlaşmalar, I: 878

trancher: yarmak, II: 414

transformation: dönüştürme, I: 336

travaux préparatoires: hazırlık çalışmaları, I: 232

trap-constitution: tuzak-anayasa, I (2.B): 150

treason: ihanet, II: 26, 27, 89

Treasury Department: Hazine Departmanı, II: 22

treaties, traités: andlaşmalar, II: 31, 680

Treaty establishing a Constitution for Europe: Avrupa İçin Bir Anayasa İhdas Eden Antlaşma, I: 488

treaty making power: andlaşma yapma yetkisi, II: 194

Treaty of Lisbon: Lizbon Andlaşması, I: 488

treaty power: uluslararası andlaşma yapma yetkisi - ABD, II: 31

trial courts: dava mahkemeleri, II: 455

tribunal constitutionnel, constitutional court, constitutional tribunal, cour constitutionnelle, corte costituzionale, tribunal constitucional: anayasa mahkemesi, II: 698

Tribunal fédéral: Federal Mahkeme, I: 522

tribunal, court, cour: mahkeme, II: 451

tribunaux d'inquisition, tribunals of inquisition: engizisyon mahkemeleri, II: 427

tribunaux de commerce: ticaret mahkemeleri, II: 463

tribut: boy, kabile, aşiret, tribü, I: 385

trilogie de Jellinek: Jellinek'in üçlemesi, II: 507

tutelle administrative: idarî vesayet, I: 482

---U---

ultra petita: *ultra petita* (talep dışı) (karar verme yasağı), II: 424

uluslararası soruşturma ve çözüm mercii: *instance internationale d'enquête ou de règlement, procedure of international investigation or settlement*, II: 607

unanimity, unanimous vote: oybirliği, II: 263, 632

unanimous vote, vote unanime: oy birliği, II: 628, 632

unauthorised broadcasting: izinsiz radyo ve TV yayıncılığı, I: 428

undersecretary, 319: müsteşar, II: 343
unification, reunification, merger: birleşme, I: 372

uniformité: tek biçimlilik, I: 510

unilatéral: tek taraflı, II: 123

Union européenne, European Union: Avrupa Birliği, II: 575

union personnelle, personal union: şahsî birlik, I: 484

union réelle, real union: hakikî birlik, gerçek birlik, I: 485

Union Territories: birlik toprağı, I: 497

unions of states, unions d'États: devlet birlikleri, I: 484

unitary state, État unitaire: üniter devlet, I: 476

unitary structure of the state, structure unitaire de l'Etat: devletin üniter yapısı, I: 341

unité dans la diversité: çeşitlilik içinde birlik, I: 525

unité des juridictions: yargı birliği, II: 457

unité du budget: bütçenin birliği, I: 874

unité du cabinet: kabinenin birliği, I: 592; II: 262

unité du peuple: halkın birliği, I: 477

unité: teklik (devlet başkanlığının), II: 46

United States Reports: U. S., I: 5

Universal Declaration of Human Right, Déclaration universelle des droits de l'homme: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, II: 486, 575

universalité des droits de l'homme: insan haklarının evrenselliğı, II: 484

universalité du budget: bütçenin genelliğı, I: 874

universalité du suffrage: oy hakkının genelliğı, I: 701

universally recognised norms of international law: uluslararası hukukun evrensel olarak tanınmış normları, II: 779

universally recognized principles and rules of international law: uluslararası hukuk

kuralları ve evrensel olarak tanınmış prensipler, II: 782
unmittelbare Drittwirkung: üçüncü kişiler üzerinde doğrudan etki, II: 539
unsubstantiated complaints, lack of evidence; griefs non étayés, absence de preuve: delillendirilmemiş başvurular, II: 621
unwritten constitution, constitution non-écrite: yazısız anayasa, I: 110
upper house, chambre haute: üst meclis, I: 756
usage d'un langage abusif, offensive language: başvuruda hakaretamiz bir dil kullanılması, II: 610
usages constitutionnels: anayasal uygulamalar, I: 194
usus: kullanma, II: 477
ut singuli: tek tek, I: 675
---V---
vacancy of the presidency of the republic, vacance de la présidence de la république: cumhurbaşkanlığının boşalması, II: 69
vacancy of the throne, vacance du trône: tahtın boşalması, II: 51
vacancy, vacance: boşalma (devlet başkanlığının), II: 70
vacuum: boşluk (saltanatta), I: 460
vacuum: boşluk, II: 50
validité axiologique: aksiyolojik geçerlilik, I: 150
validité externe: dış geçerlilik, I: 180
validité formelle: biçimsel geçerlilik, I: 150
validité internationale: uluslararası geçerlilik, II: 668, 780
validité interne: iç geçerlilik, I: 180; II: 668, 780
validité matérielle: maddî geçerlilik, I: 150
validity, validité: geçerlilik, I: 144
validité juridique: hukukî geçerlilik, II: 784
variazioni del territorio: ülke değişimi, II: 653
vassaux: derebeyleri, I: 455
vere dictum: gerçeği söylemek, II: 471
verfassungsbeschwerde, recurso de amparo, constitutional complaint: bireysel başvuru - anayasa yargısında, II: 751, 752

Verfassungsgerichtshof Österreich: Avusturya Anayasa Mahkemesi, I: 522
vérification des pouvoirs: yetkilerin teyidi, I: 717
vérification empirique: ampirik doğrulama, I: 138
verité legale: kanunî hakikat, II: 446
Verordnung: kararname, II: 649
versus: v. *versus* (davaların isimlendirilmesinde karşı anlamında), II: 585
Verteidigungsfall, state of defense: savunma hâli, II: 165, 389, 391
vertical effect, effets verticaux: dikey etki, II: 538
vertical separation of powers, division verticale du pouvoir: düşey kuvvetler ayrımı, I: 515
very high: çok ağır, II: 27
veto absolu, absolute veto: mutlak veto, I: 838, 121, 353, 471; II: 140
veto partiel: kısmî veto, I: 839
veto populaire: halk vetosu, 446, I: 355, 684
veto relatif: nisbî veto, I: 839
veto suspensif: geciktirici veto, II: 140
viager: ömür boyu, I: 756
Vice President - ABD: Başkan Yardımcısı, I: 576
vice president of the cabinet, deputy prime minister: başbakan yardımcısı, II: 295, 310
Vice-President: Başkan Yardımcısı - ABD, II: 21
victim, victime: mağdur, II: 591
victime directe, direct victim: doğrudan mağdur, II: 592
victime dite 'potentielle', potential victims: potansiyel mağdur, II: 592
victime indirecte, indirect victim: dolaylı mağdur, II: 593
vide juridique, legal vacuum: hukuk boşluğu, 317, I: 322, 323
village: köy, I: 658
violation de l'obligation de confidentialité du règlement amiable, Breach of the principle of confidentiality of friendly settlement proceedings: dostane çözüm usûlünde gizlilik ilkesinin ihlali, II: 611
violation évidente du droit naturel: tabîî hukukun açık ihlali, I: 189

violation of the constitution: anayasayı ihlâl, II: 105
violations continues, continuing violations: devam eden ihlaller, II: 615
voie d'exception: def'i yolu, II: 750
volonté générale: genel irade, I: 395
volonté: irade, I: 652
voluntary dissolution: gönüllü fesih, I: 372
voluntary absorption: gönüllü iltihak veya emilme, I: 373
vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes oder eines anderen Bundesgesetzes, 89: anayasayı veya diğer bir federal kanunu kasten ihlâl, II: 91
vorsätzlicher Verletzung des Grundgesetzes, intentional violation of the Constitution: anayasayı kasten ihlâl, II: 90, 104
votation: oylama, I: 698
vote à domicile: evde oy, I: 710
vote bloqué: blok oylama, I: 628
vote de confiance: güven oylaması, I: 869
vote égal, suffrage égale: eşit oy, I: 705
vote facultatif: ihtiyarî oy, I: 446, 713
vote familial: aile oyu, I: 707
vote multiple: katlı oy, katsayılı oy, I: 706
vote obligatoire: zorunlu oy, mecburî oy, I: 444, 446, 713, 714, 715,
vote of no confidence: güvensizlik oyu, I: 601
vote par correspondance: mektupla oy, I: 711
vote par procuration: vekaletle oy, I: 710
vote personnel: kişisel oy, I: 710
vote plural: çoğul oy, I: 706
vote préférentiel: tercihli oy, I: 733
vote public: alenî oy, I: 712
vote secret: gizli oy, I: 711
vote sur place: bulunulan yerde oy, I: 710
vote unanime, unanimous vote: oy birliği, II: 628, 632
vote: oylama, I: 835
voyage extérieur, foreign travel: yurtdışı gezisi, II: 70

---W---

Wahlprüfungsgericht: Seçim Mahkemesi (1919 Alman Anayasasında), I: 718
Wallonie: Valon Bölgesi, I: 530

war of independence, guerre d'indépendance: bağımsızlık savaşı, I: 319
Westminster model of democracy: Westminster modeli demokrasi, I: 646
Westminster system: Westminster sistemi, I: 588
White House Office: Beyaz Saray Ofisi, II: 24
will theory: irade teorisi, II: 475
with due regard for the results of the general election: genel seçim sonuçlarını uygun bir şekilde dikkate alarak, II: 301
with the advice and approval of the Cabinet: Bakanlar Kurulunun görüşü ve onayıyla, II: 653
with the advice and approval: görüş ve onayıyla, II: 213, 223, 653
withdrawal of an application: başvurudan vazgeçme, II: 802
withering away of the state, dépérissement de l'Etat: devletin kendiliğinden kuruyup yokolması, I: 391
without excessive formalism, sans formalisme excessif: aşırı şekilcilikten uzak, II: 591, 601
writ of mandamus: emir kararı, II: 718
writ: ferman, II: 130
written constitution, constitution écrite: yazılı anayasa, I: 110

---Z---

zero sum game: ya hep, ya hiç oyunu, I: 584
zone contiguë, contiguous zone: bitişik bölge, I: 425
zone de pêche: balıkçılık bölgesi, I: 427
zone économique exclusive: münhasır ekonomik bölge, I: 426 ■

KEMAL GÖZLER'İN ÖZGEÇMİŞİ VE YAYIN LİSTESİ

I. ÖZGEÇMİŞ

Öğrenim:

- 1983-1987 *Lisans*: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Ankara.
1988-1990 *Yüksek Lisans* (Kamu Hukuku): Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
1990-1992 *DEA* (Kamu Hukuku): Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Fransa)
1992-1995 *Doktora* (Kamu Hukuku): Bordeaux Üniversitesi Hukuk Fakültesi (Fransa)

Meslekî Çalışma:

- 1988-1997 *Araştırma Görevlisi*: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Genel Kamu Hukuku Anabilimdalı, Ankara.
1997-2000 *Yardımcı Doçent*: Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilimdalı, Bursa.
2000-2004 *Doçent*: Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Bölümü Hukuk Bilimleri Anabilimdalı, Bursa.
2004-2007 *Doçent*: Koç Üniversitesi Hukuk Fakültesi, İstanbul.
2007-2016 *Profesör*: Uludağ Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Bursa.
2016- Emekli.

Askerlik (1996-1997): *Yedek Subay*, Balıkesir, Ankara.

Yabancı Dil: *Fransızca*: Doçentlik Dil Sınavı-1996: 100; KPDS-1998: 97; KPDS-2008: 96. *İngilizce*: KPDS-1997: 83/100; KPDS-2008: 86/100; TOEFL-CBT-2005: 243

- Ödüller:**
1. Türk Sosyal Bilimler Derneği 1999 Yılı Genç Sosyal Bilimciler Birincilik Ödülü (*Hukukun Genel Teorisi* ile)
 2. ODTÜ Prof.Dr. Mustafa N. Parlar Vakfı 2001 Yılı Araştırma ve Teşvik Ödülü
 3. TÜBA 2009 Yılı Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü (*İdare Hukuku Dersleri* ile).
 4. TÜBA 2010 Yılı Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü (*Anayasa Hukukunun Genel Esasları: Ders Kitabı* ile).

II. ATIF İNDEKSİ (Listeye www.anayasa.gen.tr/atiflar.htm’den ulaşılabilir).

Web of Science.- Citing Articles: 206; Sum of the Times Cited: 245; h-index: 8 (15.2.2020 İtibarıyla).

Google Scholar.- Citations: 3051; h-index: 24; i10-index: 53 (15.2.2020 İtibarıyla).

III. TEZLER

A. YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

1. *Kurucu İktidar*, Yüksek Lisans Tezi, Danışman: Prof. Dr. Yahya K. Zabunoğlu, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilimdalı, 1990, VIII+219 s.
2. *Le pouvoir constituant originaire*, Mémoire du D.E.A. de Droit public, Directeur de recherches : Prof. Dmitri Georges Lavroff, Université de Bordeaux I, Faculté de droit, des sciences sociales et politiques, 1992, 93 s.

B. DOKTORA TEZİ: *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Thèse pour le doctorat en droit, Directeur de recherches: Prof. Dmitri Georges Lavroff, Université Montesquieu - Bordeaux IV, Faculté de droit, des sciences sociales et politiques, 1995, 774 s. (“*Très honorable avec félicitations du jury*” derecesi ile kabul edilmiştir). (*Atelier national de reproduction des thèses*, ISSN 0294-1767, Numéro de code: 3840.20688/96, 95/BOR4/0027, © A.N.R.T. Université de Lille, 1996.).

IV. YAYINLAR

A. KİTAPLAR

(Bazılarının tam metinlerine, bazılarının da tanıtımına www.anayasa.gen.tr/gozler.htm'den ulaşılabilir).

1. *Le pouvoir de révision constitutionnelle*, Villeneuve d'Ascq, Presses universitaires du Septentrion, 1997, 2 cilt, 774 s.
2. *Hukukun Genel Teorisine Giriş: Hukuk Normlarının Geçerliliği ve Yorumu Sorunu*, Ankara, US-A Yayıncılık, 1988, IV+245 s. (1999 yılı Türk Sosyal Bilimler Derneği Genç Sosyal Bilimciler Birincilik Ödülü)
3. *Hukuka Giriş*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 1998, 15. Baskı, 2018, XVI+528 s.
4. *Kurucu İktidar*, Bursa, Ekin, 1998; 2. Baskı, 2016, XVI+191 s.
5. *Anayasa Hukukunun Metodolojisi*, Bursa, Ekin, 1999, XVI+320 s.
6. *Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu*, Bursa, Ekin, 1999; 2. Baskı, 2016, VIII+320 s.
7. *Hukuk Eğitiminde Sınavlar*, Bursa, Ekin, 1999, VIII+426 s.
8. *Kanun Hükmünde Kararnamelerin Hukukî Rejimi*, Bursa, Ekin, 2000, XVI+300 s.
9. *Türk Anayasa Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2000, XXXII+656 s.; 23. Baskı, 2019, XVI+512 s.
10. *Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 3. Baskı, 2000, XLVIII+1360 s.
11. *Cumhurbaşkanı-Hükümet Çatışması*, Bursa, Ekin, 2000, VII+80 s.
12. *Devlet Başkanları*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2001; 2. Baskı, 2016, XVI+320 s.
13. *Anayasa Değişikliği Gerekli mi: 1982 Anayasası İçin Bir Savunma*, Bursa, Ekin, 2001, VIII+120 s.
14. *Anayasa Hukukuna Giriş: Genel Esaslar ve Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2001; 28. Baskı, 2019, XVI+408.
15. *İdare Hukuku Dersleri*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 21. Baskı, 2019, XXXII+800 s. (2009 Yılı TÜBA Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü). (2012 baskısından sonra Gürsel Kaplan ile birlikte).
16. *İdare Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 24. Baskı, 2018, XVI+444 s. (2012 baskısından sonra Gürsel Kaplan ile birlikte).
17. *İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, 1. Baskı 2002; 2. Baskı 2009; 3. Baskı 2019, 2 Cilt (3328 s.).
18. *Genel Hukuk Bilgisi*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 19. Baskı, 2019, XVI+288 s.
19. *Hukukun Temel Kavramları*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2002; 17. Baskı, 2019, XXIV+352 s.
20. *Devletin Genel Teorisi*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2007, 10. Baskı, 2019, XVI+384 s.
21. *Anayasa Hukukunun Genel Esaslarına Giriş*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2008, 256 s.; 12. Baskı, 2019, 368 s.
22. *Türk Anayasa Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2008; 14. Baskı, 2019, 384 s.
23. Serap Yazıcı, Kemal Gözler ve Fuat Keyman (Ed.), *Ergun Özbudun'a Armağan*, Ankara, Yetkin, 2008, (İkinci Cildin editörleri Serap Yazıcı, Kemal Gözler ve Ece Göztepe'dir).
24. *Judicial Review of Constitutional Amendments: A Comparative Study*, Bursa, Ekin Press, 2008, XII+126 s.
25. *Kısa Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2009; 17. Baskı, 2019, 272 s.
26. *Türk Anayasa Hukuku Pratik Çalışmaları*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2010; 9. Baskı, 2019, 408 s.
27. *Anayasa Hukukunun Genel Esasları: Ders Kitabı*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2010; 11. Baskı, 2019, XVI+512 s. (2011 Yılı TÜBA Üniversite Ders Kitapları Telif Eser Ödülü).
28. *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi*, Bursa, Ekin, 1. Baskı 2011, 2. Baskı 2020, 2 Cilt (32+973; 32+1040 s.)
29. *Kısa İdare Hukuku*, Bursa, Ekin, Öğrenci Dostu Serisi, 1. Baskı, 2011; 13. Baskı, 2019, 288 s.

30. *Ramazan Çağlayan'ın İdare Hukuku ve İdarî Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*, Bursa, Yazarın Kendi Yayını, 2013 (XVI+184 s.)
 31. *Ramazan Çağlayan'ın İdarî Yargılama Hukuku İsimli Kitabı Hakkında Eleştiriler*, Bursa, Yazarın Kendi Yayını, 2013 (XVI+712 s.)
 32. *Örnekleriyle Usûlsüz Alıntı Sorunu: Adnan Küçük, Ahmet Nohutçu, Bilal Canatan, Nevzat Sönmez, Ali Rıza Çoban, Serdar Özgüldür, Fatih Dikici ve Diğerlerinin Kitapları Hakkında Eleştiriler*, Bursa, Yazarın Kendi Yayını, Kasım 2013 (XVI+680 s.)
 33. *Elveda Anayasa*, Bursa, Ekin, 2017, 200 s.
 34. *Referandumdan Önce, Referandumdan Sonra*, Bursa, Ekin, 2017, VIII+144 s.
 35. *İnsan Hakları Hukuku*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2018, XXIV+568 s.
 36. *İnsan Hakları Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2020, XVI+368 s.
 37. *Mahallî İdareler Hukuku*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2018, XVI+520 s.
 38. *Mahallî İdareler Hukukuna Giriş*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2018, XVI+252 s.
 39. *Türkiye'nin Yönetim Yapısı*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2019, XVI+288 s.
 40. *Fıkıh-Hukuk İlişkisi Üzerine*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2019, VIII+152 s.
 41. *Türkiye Nereye Gidiyor? Akademi ve Hukuk Üzerine Yazılar (Makaleler 2019)*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2020, XXXII+656 s.
- + Tarihle ilgili iki kitap (Aşağıda “D. Tarihle İlgili Yayınlar” kısmına bakınız).

B. AKADEMİK DERGİLERDE YAYINLANMIŞ MAKALELER

(Bütün makalelerin tam metinlerine www.anayasa.gen.tr/gozler.htm'den ulaşılabilir).

1. “Halkoylamasının Değeri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 40, 1988, Sayı 1-4, s.97-113.
2. “Sigara İçme Özgürlüğü ve Sınırları: Özgürlüklerin Sınırlandırılması Problemi Açısından Sigara Yasağı”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Sayı 1, Ocak 1990, s.31-67.
3. “Olağanüstü Hal Rejimlerinde Özgürlüklerin Sınırlandırılması Sistemi”, *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 47, Sayı 4, Ağustos 1990, s.561-590.
4. “Bireysel Başvuru ve Kıbrıs Sorunu”, *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 15, 1993, s.165-174.
5. “Fransız Anayasa Konseyi Kararları Kroniği: 1994”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 44, 1995, Sayı 1-4, s.809-819.
6. “La question de la supériorité des normes de droit international sur la constitution”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 45, 1996, Sayı 1-4, s.195-211.
7. “Sur la validité des limites de la révision constitutionnelle déduites de l'esprit de la constitution”, *Annales de la Faculté de droit d'Istanbul*, Vol. XXXI, mai 1997, s.109-121.
8. “Realist Yorum Teorisi ve Mekanist Anayasa Anlayışı”, *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 1998, Cilt 15, s.205-249.
9. “Düzenleyici İşlemlerde Dava Açma Süresinin Başlangıcı Konusunda Üçüncü Bir İhtimal”, *Ankara Barosu Dergisi*, 1998, Sayı 3, s.27-32.
10. “Cumhuriyet ve Monarşi”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 53, Kasım-Aralık 1998, s.27-34.
11. “Hukuk Açısından Monarşi ve Cumhuriyet Kavramlarının Tanımı Sorunu”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 54, 1999, Sayı 1, s.51-62.
12. “Türk Anayasa Hukukunda Teamül Olabilir mi?”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 56, Yaz 1999, s.36-44.
13. “Vatandaşlık ve Milletvekilliği”, *Liberal Düşünce*, Cilt 4, Güz 1999, Sayı 16, s.90-91.
14. “İnsan Hakları Normlarının Anayasaüstünlüğü Sorunu”, *Türkiye'de İnsan Hakları*, Ankara, TODAİE Yayını, 2000, s.25-46.
15. “La question de la hiérarchie entre les normes constitutionnelles”, *Annales de la Faculté de droit d'Istanbul*, Vol. XXXII, No 48, 1998, s.65-92.
16. “Fransız Anayasa Konseyi Kararları Kroniği: 1995”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 46, 1997, Sayı 1-4, s.159-167.

17. "La théorie d'Olivier Beaud", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 46, 1997, Sayı 1-4, s.129-157.
18. "Cumhurbaşkanı Kanun Hükmünde Kararnameleri İmzalamayı Reddedebilir mi?", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 58, Sayı 2000/3, s.31-42.
19. "Askerî Yargı Organlarının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine Uygunluğu Sorunu", *İnsan Hakları Yıllığı*, Cilt 21-22, 1999-2000, s.77-93.
20. "Türkiye'de Hükûmetlere Nasıl İstikrar ve Etkinlik Kazandırılabilir? (Başkanlık Sistemi ve Rasyonelleştirilmiş Parlâmentarizm Üzerine)", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 62, Eylül-Ekim 2000, s.25-47.
21. "Hukuk Fakültelerinin Giriş Puanları Üzerine Bir Deneme", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 58, Sayı 2000/4, s.39-61.
22. "Türk Anayasa Yargısında Anayasallık Bloğu Kavramına İhtiyaç Var mıdır?", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 55, Sayı 3, Temmuz-Eylül, 2000, s.81-103.
23. "Devletin Bir Unsuru Olarak 'Millet' Kavramı", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 64, Kış 2001, s.108-123.
24. "Cumhurbaşkanı-YÖK Çatışması", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/1, s.37-59.
25. "Karşılaştırmalı Anayasa Hukukunda Af Yetkisi", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2001, Cilt 18, s.298-330.
26. "Uluslararası Andlaşmaları Akdetme ve Onaylama Yetkisi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi" *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Nisan-Haziran 2001, Sayı 2, s.71-101.
27. "Yasama Dokunulmazlığı: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Temmuz-Eylül 2001, Sayı 3, s.71-101.
28. "Anayasa Değişikliği Gerekli mi?" *Türkiye Günlüğü*, Sayı 65, Bahar 2001, s.108-123.
29. "Anayasa Değişikliği Kanunları Hakkında Cumhurbaşkanının Yetkileri", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/4, s.35-53.
30. "Anayasa Değişikliğinin Temel Hak ve Hürriyetlerin Sınırlandırılması Bakımından Getirdikleri ve Götürdükleri", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 59, Sayı 2001/4, s.53-69.
31. "3 Ekim 2001 Tarihli Anayasa Değişikliği: Bir Abesle İştigal Örneği", *Anayasa Yargısı*, Ankara, Anayasa Mahkemesi Yayınları, 2002, Cilt 19, s.326-356.
32. "Anayasa Yargısının Meşruluğu Sorunu", *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, Cilt 61, Sayı 3, Temmuz-Eylül 2006, s.131-166.
33. "Cumhurbaşkanının Seçimi: Bir Karşılaştırmalı Anayasa Hukuku İncelemesi", *Terazi: Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, sayı 9, Mayıs 2007, s.119-29.
34. "Hukukun Siyasetle İmtihani: Kim Sınıfta Kaldı?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.5-16.
35. "Cumhurbaşkanının Seçimi Konusunda Bir Açıklama", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 89, Yaz 2007, s.17-23.
36. "Res Iudicata'nın Türkçesi Üzerine", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 56, Sayı 2, 2007, s.45-61.
37. "Hukuk Eğitiminde Ders Kitapları Nasıl Olmalıdır? Institutiones'in Yaklaşımı", *Terazi: Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 2, Sayı 15, Kasım 2007, s.99-103.
38. "Halkoylamasıyla Kabul Edilen Anayasa Değişikliği Kanunlarının Resmî Gazetede Yayımlanması Sorunu", *Yasama Dergisi*, Sayı 7, Ekim-Kasım-Aralık 2007, s.5-17.
39. "Tabîî Hukuk ve Hukukî Pozitivizme Göre Adalet kavramı", *Muhafazakar Düşünce*, Yıl 4, Sayı 15, Kış 2008, s.76-90.
40. "Parti Kapatmanın Kriteri Ne? Parti Kapatmaya Karşı Anayasa Değişikliği Çözüm mü?", *Türkiye Günlüğü*, Yıl Sayı 93, Bahar 2008, s.24-31.

41. “Ergun Özbudun’un Türk Anayasa Hukuku Doktrinine Katkısı”, *in* Serap Yazıcı, Kemal Gözler ve Ece Göztepe (Ed.), *Ergun Özbudun’a Armağan*, Ankara, Yetkin, 2008, c.II, s.1-19.
42. “Hukuk Eğitiminde Arz ve Talep”, *Terazi: Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 3, Sayı 24, Ağustos 2008, s.175-194.
43. “Küreselleşme Sürecinde Hukuk Eğitimi”, *Legal Hukuk Dergisi*, Yıl 6, Sayı 69, Eylül 2008, s.3021-3030.
44. “Halkoymasına Sunulan Anayasa Değişikliği Kanunlarında Halkoymasından Önce Değişiklik Yapılabilir mi?”, *Prof. Dr. Yılmaz Aliefendioğlu’na Armağan*, Ankara, Yetkin, 2009, s.557-572.
45. “İngiltere’de Parlamento Neden ve Nasıl Ortaya Çıktı: Malî Hukukun Anayasa Hukukundan Eskiliği Üzerine Bir Deneme”, *Prof. Dr. Mualla Öncel’e Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2009, c.I, s.365-374.
46. “Üniter Devlet ve Demokratik Açılım”, *Türkiye Günlüğü*, Sayı 99, Güz 2009, s. 81-89.
47. “1982 Anayasasına Göre Din Eğitim ve Öğretimi”, *Prof. Dr. Tunçer Karamustafaoglu’na Armağan*, Ankara, Adalet Yayınevi, 2010, s.317-334.
48. “5018 ve 6085 Sayılı Kanunlarda Bazı İdare Hukuku Terimlerinin Yanlış Kullanımı Üzerine: 5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu ve 6085 Sayılı Yeni Sayıştay Kanununda Kullanılan ‘Genel Yönetim’, ‘Merkezi Yönetim’, ‘Kamu İdareleri’ Terimleri Hakkında Bir Eleştiri”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2011, Cilt 60, Sayı 4, s.837-917.
49. “Sokak Düğünleri ve Hukuk”, *Zabunoğlu Armağanı*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2011, s.352-371.
50. (Gürsel Kaplan ile birlikte), “İdarî Eylemlerden Kaynaklanan Zararlara İlişkin Davalar Adli Yargının Görev Alanına Sokulabilir mi?”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 6, Kasım 2011, Sayı 63, s.36-41.
51. “Asli Kurucu İktidar - Tali Kurucu İktidar Ayrımı: TBMM Yeni Bir Anayasa Yapabilir mi?”, *in* Ece Göztepe ve Aykut Çelebi (Ed.), *Demokratik Anayasa: Görüşler ve Öneriler*, İstanbul, Metis, 2012, s.45-61.
52. (Gürsel Kaplan ile birlikte), “Bakan Yardımcıları Bakanlık Hiyerarşisine Dâhil midir?”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Ocak-Şubat 2012, Yıl 24, Sayı 98, s.11-24.
53. “Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün Görev Süresi Ne Kadardır ve Bu Görev Süresi Kanunla Belirlenebilir mi?”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, Yıl 7, Şubat 2012, Sayı 66, s.36-50.
54. “Yorum İlkeleri”, *Anayasa Hukukunda Yorum ve Norm Somutlaşması*, Ankara, KHP ve TBB Ortak Yayını, 2013, s.15-119.
55. “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler”, *Legal Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 122, Şubat 2013, s.37-82.
56. “Türkiye’de Bir Bilinmeyen: Isdar”, *Prof. Dr. Erdal Onar’a Armağan*, Ankara, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 2013, c.II, s.897-950.
57. “Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kamil Dilek’e Açık Mektup”, *Güncel Hukuk*, Ağustos 2013, Cilt 8, Sayı 116, s.61-63 (Önce www.anayasa.gen.tr/rektore-acik-mektup.htm’de yayınlanmıştır).
58. “Yalova Üniversitesi SBE Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/yalova-yl.pdf (Konuluş Tarihi: 9 Ocak 2014). Makalenin bir özeti daha sonra burada yayınlanmıştır: *Güncel Hukuk*, Şubat 2014, Sayı 122, s.38-40.
59. “Hükümet Sistemimiz Değişecek mi?”, *Türkiye Günlüğü*, Bahar 2104, Sayı 118, s.62-69.
60. “Sulh Ceza Hâkimlikleri ve Tabii Hâkim İlkesi: ‘Sahur Operasyonu’ Hakkında Bir Açıklama”, *Güncel Hukuk*, Ekim 2014, s.46-49.
61. “Kişilik Haklarını İhlal Eden İnternet Yayınlarının Kaldırılması Usûlü ve İfade Hürriyeti: 5651 Sayılı Kanunun 9’uncu Maddesinin İfade Hürriyeti Açısından Değerlendirilmesi”,

Rona Aybay'a Armağan (=Legal Hukuk Dergisi, Özel Sayı, Aralık 2014), İstanbul, Legal, 2014, Cilt I, s.1059-1120.

62. "The Question of the Rank of International Treaties in National Hierarchy of Norms: A Theoretical and Comparative Study", *Prof. Dr. Mehmet Genç'e Armağan*, (Ed. Kamuran Reçber, Barış Özdal ve Zeynep Özgenç), Bursa, Dora, 2016, s.21-46.
63. "Türkiye'de Hükûmet Sistemi Tartışmaları Üzerine Bir Deneme", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 125, Kış 2016, s.17-21.
64. "Elveda Kuvvetler Ayrılığı, Elveda Anayasa: 10 Aralık 2016 Tarihli Anayasa Değişikliği Teklifi Hakkında Bir Eleştiri", *Ankara Barosu Dergisi*, 2016/4, s.25-36.
65. "15 Temmuz Kararnameleri: Olağanüstü Hâl Kanun Hükümünde Kararnamelerinin Hukukî Rejiminin İfsadı Hakkında Bir İnceleme", *Ankara Barosu Dergisi*, Yıl 75, 2017 Ocak, Sayı 1, s.39-68.
66. "'Devlet' Kelimesi Üzerine Bir Deneme", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 129, Kış 2017, s.5-9.
67. "'Devlet' Kelimesi Üzerine İkinci Deneme: 'Mülk', 'Dirjava' ve 'Gosudarstvo' Kelimeleri Hakkında Bazı Düşünceler", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 130, Bahar 2017, s.41-45.
68. "Sigara Haram mı?", *Türkiye Günlüğü*, Sayı 137, Kış 2019, s.128-134 (İlk Yayın: www.anayasa.gen.tr/sigara-haram-mi.htm, 20 Şubat 2019).
69. "Türk Belediye Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 3 Nisan 1930 Tarihli Belediye Kanunu Fransa'dan mı İktibas Edilmiştir?", *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 28, Sayı 1-2, Ocak-Nisan 2019, s.1-23.
70. "Osmanlı Mülkî İdare Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 1864 ve 1871 Vilayet Nizamnameleri Fransa'dan mı İktibas Edilmiştir?", *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 52, Sayı 1, Mart 2019, s.1-32.
71. "Osmanlı/Türk Köy İdaresi Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 1864 ve 1871 Osmanlı Nizamnamelerinin Köylere İlişkin Hükümleri ve 1924 Köy Kanunu Fransa'dan mı İktibas edilmiştir?", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Yıl 2019, Cilt 68, Sayı 2, s.413-443.

B. İNTERNETTE YAYINLANMIŞ MAKALELER

1. "Milletlerarası Andlaşmalara Kanun Üstü Bir Değer Tanınabilir mi? (Anayasa Değişikliği Teklifi Hakkında Bir Eleştiri)", www.anayasa.gen.tr/madde90.htm, 22 Mayıs 2004.
2. "Halkoymasına Sunulmak Üzere Resmî Gazetede Yayımlanan Bir Anayasa Değişikliği Kanununa Karşı Anayasa Mahkemesinde İptal Davası Açılabilir mi?", www.anayasa.gen.tr/anayasa-degisikligi-iptal-davasi.htm, 15 Haziran 2007.
3. "Hukuk Okumak İsteyen Üniversite Adaylarına Fakülte Tercihi Konusunda Uyarılar", www.anayasa.gen.tr/tercih-rehberi.htm, 1 Temmuz 2008.
4. "Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Görev Süresi Hakkında Bir Açıklama", www.anayasa.gen.tr/gorev-suresi-dolma.htm, 29 Ağustos 2012.
5. "Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Kamil Dilek'in Akademik Kurulda Seçim Anketi Yapması Hakkında Eleştiriler", www.anayasa.gen.tr/ankete-elestiriler.pdf, 12 Ocak 2014 (Makalenin bir özeti burada yayınlanmıştır: *Radikal*, 16 Ocak 2014).
6. "Uludağ Üniversitesi Rektörlüğünün Öğretim Üyelerine Gönderdiği 'Teşekkür Mesajı' Başlıklı E-Posta ve Anket Sonuçları Hakkında Gözlemler", www.anayasa.gen.tr/anket-gozlemler.pdf, 17 Ocak 2014.
7. "1982 Anayasası Hâlâ Yürürlükte mi? Anayasasızlaştırma Üzerine Bir Deneme", www.anayasa.gen.tr/anayasasizlastirma.htm (Yayın Tarihleri: 17 Nisan 2016, 25 Nisan 2016, 5 Mayıs 2016).
8. "Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu ve Doç. Dr. Murat Sevinç'in Kamu Görevinden Çıkarılması Hakkında Bir Açıklama", www.anayasa.gen.tr/kaboglu-sevinc.htm, 9 Şubat 2017.
9. "Anayasa Değişikliği Karşısında Anayasacıların Suskunluğu Üzerine Bir Deneme", www.anayasa.gen.tr/suskunluk.pdf, 20 Şubat 2017.

10. “Cumhurbaşkanlığı Sistemi mi, Başkanlık Sistemi mi, Yoksa Neverland Sistemi mi? 16 Nisan’da Neyi Oylayacağız?”, www.anayasa.gen.tr/neverland.htm, 24 Şubat 2017.
11. “16 Nisan’da Oylayacağımız Anayasa Değişikliği Bir ‘Suistimalci Anayasa Değişikliği’ midir?”, www.anayasa.gen.tr/suistimalci.htm, 1 Mart 2017.
12. “Referandum mu, Plebisit mi?”, www.anayasa.gen.tr/plebisit.htm, 5 Mart 2017.
13. “On the Silence of Turkish Constitutionalists in the Face of the Amendment”, International Journal of Constitutional Law Blog, at: www.iconnectblog.com/2017/03/on-the-silence-of-turkish-constitutionalists-in-the-face-of-the-amendment/ Mar. 16, 2017.
14. “‘Fesih’ ve ‘Seçimlerin Yenilenmesi’ Farklı Kavramlar mı? ‘Cumhurbaşkanının Meclisi Fesih Yetkisi Yoktur’ İddiası Üzerine Bir İnceleme”, www.anayasa.gen.tr/fesih-yenileme.html, 30 Mart 2017.
15. “Adalet Bakanı Bekir Bozdağ’ın ‘Fesih’ ve ‘Seçimlerin Yenilenmesi’nin Farklı Şeyler Olduğu Yolundaki Açıklaması Hakkında Bir İnceleme”, www.anayasa.gen.tr/fesih-bozdag.html, 31 Mart 2017.
16. “Referandumdan Önce Son Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/son-gozlemler.html, 9 Nisan 2017.
17. “Mühürsüz Oy Pusulası Tartışması: YSK’nın 16 Nisan 2017 Tarih ve 560 sayılı Kararı Hakkında Bir İnceleme”, www.anayasa.gen.tr/muhursuz.html, 19 Nisan 2017.
18. “YSK Kararlarının Kesinliği Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/ysk-baglayicilik.html, 21 Nisan 2017.
19. “Demokrasi Nasıl Korunabilir? Uyuyan Devi Uyandırmak”, www.anayasa.gen.tr/dev.html, 26 Nisan 2017.
20. “Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dekanlığına Açık Mektup”, www.idare.gen.tr/auhf-acik-mektup.html, 4 Haziran 2018.
21. “Kamu Tüzel Kişiliği Ne İşe Yarar? K. Begüm İsbir’in Kamu Tüzel Kişiliği İsimli Doktora Tezinin Düşündürdükleri”, www.idare.gen.tr/kamu-tuzel-kisiligi.pdf, 4 Haziran 2018.
22. “Anayasa Mahkemesinin 19 Nisan 2018 Tarih ve 2014/5232 Numaralı ‘Kemal Gözler Kararı’yla İlgili Duyuru ve Açıklama”, www.anayasa.gen.tr/aym-gozler-karari-19-4-2018.htm, 10 Kasım 2018.
23. “Yargıtayın Enis Berberoğlu Kararı Hakkında Bir Açıklama” www.anayasa.gen.tr/berberoglu.html, 24 Temmuz 2018.
24. “Hukuk Nereye Gidiyor? Gözlemler ve Sorular”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-nereye-gidiyor.htm, 6 Aralık 2018.
25. “Demokrasi Nereye Gidiyor? Nerede Hata Yaptık?” www.anayasa.gen.tr/demokrasi-nereye-gidiyor.htm, 12 Aralık 2018.
26. “Sigara Haram mı?”, www.anayasa.gen.tr/sigara-haram-mi.htm, 20 Şubat 2019.
27. “Sigara Haram mı? (2): Eleştirilere Cevaplar”, www.anayasa.gen.tr/sigara-haram-mi-2.htm, 13 Mart 2019.
28. “Hukuk-Fıkıh İlişkisi: İslam Hukukçusu Kimdir?”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-fikih.htm, 19 Mart 2019.
29. “Hayrettin Karaman’a Cevaplar”, www.anayasa.gen.tr/karamana-cevaplar.htm, 28 Mart 2019.
30. “YSK’nın Kararı Hakkında Neden Yazmadım?”, www.anayasa.gen.tr/ysk-neden-yazmadim.htm, 24 Temmuz 2019.
31. “YSK’nın Bağımsızlığı Üzerine: Gözlemler ve Öneriler”, www.anayasa.gen.tr/ysk-bagimsizlik.htm, 25 Temmuz 2019.
32. “Hukukun Siyasetle İmtihani-2”, www.anayasa.gen.tr/ysk-imtihan.htm, 26 Temmuz 2019.
33. “Hukuk’ Kelimesi Kaç Yaşında? Etimoloji Bize Ne Söyler?”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-kac-yasinda.htm, 1 Ağustos 2019.

34. “‘İslam Hukuku’ Terimi Kaç Yaşında? ‘Fıkıh’ Yerine Ne Zamandan Beri ‘İslâm Hukuku’ Terimi Kullanılıyor?”, www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku-kac-yasinda.htm, 3 Ağustos 2019.
35. “Anayasa Mahkemesinin Usulsüz Alıntısı: Anayasa Mahkemesinin Ali Kızık Kararındaki Prima Facie İhlâl Doktrininin Sahibi Kim?”, www.anayasa.gen.tr/aym-usulsuz-alinti.htm, 19 Ağustos 2019.
36. “Akademik Dergi Yayıncılığı Üzerine Gözlemler ve Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/dergi-yayinciligi.htm, 22 Ağustos 2019.
37. “AÜSBFD Tarafından Reddedilen Bir Makalem Dolayısıyla”, www.idare.gen.tr/ausbfd-ret.htm, 23 Ağustos 2019.
38. “Osmanlı/Türk İl Özel İdaresi Sistemi Üzerinde Fransız Etkisi: 26 Mart 1913 Tarihli Kanun-ı Muvakkat, 10 Ağustos 1871 Tarihli Fransız Kanunundan mı İktibas Edilmiştir?”, www.idare.gen.tr/oi-fransiz-etkisi.htm, 23 Ağustos 2019.
39. Kemal Gözler, “Gerekçeli Karar Kaç Ayda Yazılır? Davacısı Olduğum Altı Davada Bursa 3. Asliye Hukuk Mahkemesinin Gerekçeli Kararları On Sekiz Aydır Yazmaması Hakkında Bir Açıklama”, www.anayasa.gen.tr/kac-ayda.htm, 6 Eylül 2019.
40. “Erişimi Engellenen Bir Web Sayfasının İçerik Sağlayıcısı Tarafından Yayıncıdan Çıkarılması Ne İşe Yarar? Erişim Sağlayıcıları Birliğinin Bir E-Postasının Düşündürdükleri (İçerik Sağlayıcıları İçin Bir Uyarı)”, www.anayasa.gen.tr/esbnn-epostasi.htm, 9 Eylül 2019.
41. “Altuğ Yalçıntaş’ın Cevabına Cevap: İtibarımı Editör ve Hakemler Üzerinde Baskı Kurlamak İçin mi Kullanıyorum?” www.idare.gen.tr/yalcintasa-cevap.htm, 4 Ekim 2019).
42. “Anadolu Hukukta Neler Oluyor? Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Bir Hukuk Felsefesi Hocasının Görevine Son Verilmesi ve Hukuk Felsefesi Dersini Vermekle Bir İlahiyat Fakültesi Hocasının Görevlendirilmesi Hakkında Bir Eleştiri”, www.anayasa.gen.tr/anadolu-hukuk.htm, 7 Ekim 2019).
43. “Hukukçu Olmayan Hukuk Dekanları: Türkiye’de Bazı Hukuk Fakültelerine Hukukçu Olmayan Dekan Atanması Hakkında Eleştiriler”, www.anayasa.gen.tr/dekanlar.htm, 12 Ekim 2019.
44. “Emir Kaya’ya Cevap: Hukuk Fakültelerine Hukukçu Dekan Atanmasını İstemek Hukukçuluk Fetişizmi Değildir”, www.anayasa.gen.tr/kaya-ya-cevap.htm, 18 Ekim 2019).
45. “Hukukçu Olmayan Hâkimler Sorunu-1: Hukuk Fakültesi Mezunu Olmayan Anayasa Mahkemesi Üyeleri”, www.anayasa.gen.tr/aym-h-o-uyeler.htm, 21 Ekim 2019).
46. “Hukukçu Olmayan Hâkimler Sorunu-2: İdarî Yargıda Hukukçu Olmayan Hâkimler (Uzun Versiyon)”, www.anayasa.gen.tr/idari-yargi-hakimleri-uzun.htm, 24 Ekim 2019).
47. “İlahiyat Nereye Gidiyor? Hukukun Sefaleti ve İlahiyatın Zenginliği Üzerine Gözlemler (Bırakın Sayılar Konuşsun!)”, www.anayasa.gen.tr/hukuk-ilahiyat.htm, 3 Kasım 2019).
48. “İlahiyat Nereye Gidiyor? (2) İlahiyatta Yüksek Lisans ve Doktora Sayıları Hakkında Gözlemler”, www.anayasa.gen.tr/ilahiyat-yl-doktora.htm, 7 Kasım 2019).
49. “Akademinin Değersizleşmesi Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/degersizlesme.htm, 24 Kasım 2019.
50. “Anayasa Candır: Ayşe Odman’ın Aynı İsimli Başlıklı Kitabı Hakkında Bir Tanıtım ve İnceleme Yazısı”, www.anayasa.gen.tr/anayasa-candir.htm, 29 Kasım 2019.
51. “Biga İİBF’ye Cevap”, www.anayasa.gen.tr/bigaiibf.htm, 2 Aralık 2019.
52. “Üniversitelere Girişte Tercih Yapmayan Aday ve Boş Kalan Kontenjan Olgusu Bize Ne Söyler? (Akademinin Değersizleşmesi Üzerine Makaleme Birinci Ek)”, www.anayasa.gen.tr/degersizlesme-ek.htm, 3 Aralık 2019.
53. “İlahiyatçı Hukuk Doçentleri Geliyor (mu?) Hukuk Temel Alanında Doçentliğe Başvuru Koşulları Neden Değişti?”, www.anayasa.gen.tr/docentlik.htm, 3 Aralık 2019.
54. “Üniversitelerde Yabancı Öğrenci Sayısı Sorunu (Akademinin Değersizleşmesi Üzerine Makaleme İkinci Ek)”, www.anayasa.gen.tr/yabanci-ogrenci.htm, 7 Aralık 2019.

55. “2019-2020 Öğretim Yılında Öğrenim Ücretlerinin Belirlenmesine İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı Resmi Gazetede Yayınlandı mı? Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminde Karar Alma Sürecinin Etkililiği ve Rasyonalitesi Üzerine Bir Sorgulama”, www.anayasa.gen.tr/ogrenim-ucretleri.htm, 8 Aralık 2019.
56. “İslâm Hukukunun Değeri: İslâm Hukuku, Batı Hukukuna Alternatif Olabilir mi?”, www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku.htm, 16 Aralık 2019.
57. “Öğrenim Ücretlerini Belirleyen Cumhurbaşkanlığı Kararının 6 Ay Gecikmeyle Yayınlanması Üzerine”, www.anayasa.gen.tr/ogrenim-ucretleri-ek.htm, 24 Aralık 2019.
58. “Cumhurbaşkanlığı Hükûmet Sisteminin Uygulamadaki Değeri: Bir Buçuk Yıllık Bir Bilanço”, www.anayasa.gen.tr/cbhs-bilancio.htm, 27 Aralık 2019.
59. “İslâm Hukukunun Değeri-2: Lâik Hukukun Kemirilmesi, İslâm Hukukunun Eleştirisi ve Savunulması”, www.anayasa.gen.tr/islam-hukuku-2.htm, 8 Ocak 2020.
60. “Devlet Personel Başkanlığı Web Sitesi Neden Hâlâ Yayında?”, www.anayasa.gen.tr/dpb.htm, 9 Ocak 2020.

C. GAZETE YAZILARI

1. “TUS Örneği Tüm Alanlara Yaygınlaştırılmalı”, *Cumhuriyet Bilim-Teknik*, 10 Eylül 1988, s.1-2.
2. “Üniversitelerde Öğrenci Fazlalığı”, *Cumhuriyet*, 10 Ekim 1989.
3. “1999 ÖSS-Y Sonuçları Üzerine İlk Gözlemler”, *Cumhuriyet Bilim-Teknik*, 18 Eylül 1999, s.16, 21.
4. “ÖSS-Y Üzerine-2”, *Cumhuriyet Bilim-Teknik*, 13 Kasım 1999, s.16-17.

D. TARİHLE İLGİLİ YAYINLAR

Kitaplar

1. *Les villages pomaks de Lofça aux XVe et XVIe siècles d'après le tahrir defters ottomans*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2001, VIII+120 s.
2. (Necdet Zeki Gezer ile birlikte), *Yeniçiftlik Beldesi: Tarihi, Ekonomisi, Sosyal ve Kültürel Yapısı*, Bursa, Ekin, 1. Baskı, 2003, VIII+288 s.; *Yeniçiftlik Köyü: Tarihi, Ekonomisi, Sosyal ve Kültürel Yapısı*, Bursa, Ekin, 2. Baskı, 2014, XVI+848 s.

Makaleler

1. “Η Ομοσπονδικοποίηση της Ελληνοτουρκικής Πολιτείας του Αιγαίου”, *Εναύωμα*, Τεύχ ος 2 – Μάρτιος 1993, s.11-13.
2. “Les origines des Pomaks de Lofça d’après les tahrirs defters ottomans: 1479-1579”, *Turcica: Revue d’ études turques*, 1999, Tome 31, s.35-66.
3. “XV ve XVI’ncı Asırlarda Lofça Pomak Köylerinin İlk Müslüman Sakinleri”, *XIII. Türk Tarih Kongresi*, Ankara, Türk Tarih Kurumu Yayınları, 2002, Cilt III, Kısım III, s.1397-1437.
4. “Biga’da Doksanüç Muhaciri Köylerinin Kurulması: Yeniçiftlik Örneği”, *Çanakkale* (İstanbul, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş.. Yayınları, 2007, (Cilt I. Savaşı ve Tarihi), s.571-595.
5. (Necdet Zeki Gezer ile birlikte), “Ece Gölü Tarihi”, *Biga’nın Değerleri Sempozyumu (Biga, 28 Ağustos 2008)*, Çanakkale, Çanakkale Onsekizmart Üniversitesi Yayınları, 2008, s.93-125.

V. WEB SİTELERİ

1. Kuruculuk ve Genel Editörlük: “Türk Anayasa Hukuku Sitesi” (www.anayasa.gen.tr) nin Kuruculuğu ve Genel Editörlüğü (Nisan 2004’ten Bugüne).
2. Kuruculuk ve Genel Editörlük: “Türk İdare Hukuku Sitesi” (www.idare.gen.tr) nin Kuruculuğu ve Genel Editörlüğü (Nisan 2004’ten Bugüne).

Her iki site de Uludağ Üniversitesi internet sitesi altında 1998 yılında açtığım kişisel sayfamın genişletilmesiyle oluşturulmuştur.

KİTABIN BÖLÜMLERİ CİLT I

- Bölüm 1:** Anayasa Hukukunun Bilgi Kaynakları
Bölüm 2: Anayasa Hukuku Kavramı
Bölüm 3: Anayasa Kavramı
Bölüm 4: Anayasa Normlarının Geçerliliği Sorunu
Bölüm 5: Anayasanın Yorumu
Bölüm 6: Kurucu İktidar
Bölüm 7: Devlet Kavramı
Bölüm 8: Devletin Unsurları
Bölüm 9: Devlet Şekilleri I: Monarşi-Cumhuriyet
Bölüm 10: Devlet Şekilleri II: Tek Devlet-Bileşik Devlet
Bölüm 11: Federasyon (Federal Devlet)
Bölüm 12: Kuvvetler Ayrılığı Teorisi
Bölüm 13: Hükümet Sistemleri
Bölüm 14: Başkanlık Sistemi
Bölüm 15: Parlamenter Sistem
Bölüm 16: Rasyonelleştirilmiş Parlamenterizm
Bölüm 17: Demokrasi Kavramı
Bölüm 18: Doğrudan Demokrasi
Bölüm 19: Temsili Demokrasi
Bölüm 20: Yarı Doğrudan Demokrasi
Bölüm 21: Oy Hakkı
Bölüm 22: Seçim Sistemleri
Bölüm 23: Yasama Organı
Bölüm 24: İki Meclislik
Bölüm 25: Parlamento Üyeleri
Bölüm 26: Parlamentosların İç Yapıları
Bölüm 27: Yasama Fonksiyonu
Bölüm 28: Parlamentosların Görev ve Yetkileri

CİLT II

- Bölüm 29:** Yürütme Organı
Bölüm 30: Başkanlık Sisteminde Yürütme Organı
Bölüm 31: Parlamenter Sistemlerde Yürütme Organı I: Devlet Başkanı
Bölüm 32: Parlamenter Sistemlerde Yürütme Organı II: Bakanlar Kurulu (Hükümet)
Bölüm 33: Yürütme Fonksiyonu
Bölüm 34: Olağanüstü Yönetim Usulleri
Bölüm 35: Yargı
Bölüm 36: Temel Hak ve Hürriyetler
Bölüm 37: Avrupa İnsan Hakları Hukuku
Bölüm 38: Uluslararası Andlaşmalar
Bölüm 39: Kanunların Anayasaya Uygunluğunun Denetimi: Anayasa Yargısı

Anayasa Hukukunun Genel Teorisi isimli bu kitap, yüksek lisans ve doktora öğrencilerine, araştırmacılara, bu alanın uzmanlarına ve uygulayıcılara yönelik, Fransızların "*traité*" dedikleri türden bir "inceleme kitabı"dır. Elinizde tuttuğunuz bu kitap, bu haliyle (iki cilt, toplam 2176 sayfa, içindekiler, bibliyografya, dizin ve sözlükler dâhil) Türkçede şimdiye kadar yazılmış en kapsamlı anayasa hukuku kitabıdır.

Elinizde tuttuğunuz bu kitapta sadece *anayasa hukukunun genel teorisi* konuları işlenmektedir. Türk anayasa hukukuna ilişkin benzer nitelikte bir inceleme kitabını 2000 yılında yayınlamıştık (*Türk Anayasa Hukuku*, Bursa, Ekin, 2000, 1071 s.; 3. Baskı, 2019, 1408 s.). Türk anayasa hukukuna ilişkin konularda adı geçen kitaba bakılmalıdır.

Her cildin sonunda bir "bibliyografya" ve aratılan kavram, kurum, kural, ilke ve ismin kolayca bulunmasını sağlayan ayrıntılı "dizinler" bulunmaktadır. Birinci cildin dizininde 3500, ikinci cildin dizininde ise 3900 civarında girdi bulunmaktadır. Ayrıca ikinci cildin sonuna kitapta geçen Latince, İngilizce ve Fransızca özdeyişleri içeren bir "özdeyişler dizini" eklenmiştir. Bu dizinde 150 civarında özdeyiş yer almaktadır.

Türk anayasa hukuku doktrininin standart terimlere ihtiyacı vardır. Bu nedenle, biz bu kitapta geçen Türkçe teknik terimleri tırnak işareti içine aldık ve hemen yanlarına parantez içinde onların İngilizce ve Fransızca karşılıklarını italik harflerle verdik. Kitabımızda tırnak içinde verdiğimiz teknik terimleri alfabetik bir şekilde sıralamak ve her birinin yanlarına İngilizce ve Fransızca karşılıklarını çıkararak vermek suretiyle bir "*Türkçeden İngilizce ve Fransızcaya Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüğü*" oluşturduk. Aynı şekilde bir de "*İngilizce ve Fransızcadan Türkçeye Anayasa Hukuku Terimleri Sözlüğü*" hazırladık. Birincisinde 2200, ikincisinde 2500 civarında sözlük maddesi vardır. Her iki sözlük de ikinci cildin sonunda bulunmaktadır.

Ön Kapak Resmi: "Wisdom" Sculpture by Frederick Wellington Ruckstull, Appellate Court Building, Madison Square Park & Vicinity - New York City (Fotoğraf Aaron Kohr, by fotolia.com).
Heykelin kaidesinde "*Every law not based on wisdom is a menace to the state*" yazıyor.

EKİN Basım Yayın Dağıtım

Şehreküstü Mah. Cumhuriyet Cad.
Durak Sk. No 2 Osmangazi / Bursa
Tel :0.224. 220 16 72 - 223 04 37
Fax :0.224. 223 41 12
e-mail:info@ekinyayinevi.com

ONLİNE SATIŞ
www.ekinyayinevi.com

ISBN TAKİM
ISBN: 978-625-7090-03-2

9 786257 090032

ISBN İKİNCİ CİLT
ISBN: 978-625-7090-05-6

9 786257 090056